

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

2224.213

HARVARD
COLLEGE
LIBRARY

M A G Y A R
T Á J S Z Ó T Á R.

KIADTA

A' MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG.

*Ex libris Julia Varga
etcs.*

BUDÁN,
A' M. KIR. EGYETEM' BETÚÍVEL.
1 8 3 8.

2224.217

✓

ELŐBESZÉD.

A magyar tudós társaság, mindjárt legelső nagy gyűlésekor 1831-ben februariusban tette meg rendelkezéseit, alaprajzához képest, magyar tájszavak, szólásmódok, elavult szavak, magyar mes-teremberek között divatozó műszavak' összegyűjtése végett, hogy azok, a' társaság által készü-lendő nagy magyar szótárba felvétethessenek. *) 'S midőn ezekből már jó csomó' együttléte jelen-tetett be az ötödik nagy gyűlésnek 1834-ben novemberben, az, ezen készülétek' előleges ki-nyomtatását is, következő okoknál fogva ki-vánta:

1. Író és átaljában minden magyar, addig is együtt lelhesse azokat haszonvétel vagy legalább megismerés végett, míg későbbben a' szótárban megjelenének.

*) L. a' m. tud. társaság' Évkönyvei I. köt. 67. lap, ugyanott, Alaprajz, 101. lap.

2. Nem a' nyelv' törvénye szerint alkotott új magyar szó helyett, inkább az ezek közül jobbnak ismertethető vétessék köz folyamatba.

3. Könnyebb legyen effélék' gyűjtésének folytatása a' társasági tagok által, kik ebből látni fogják, mik nem küldettek még be, 's miket kelljen még pótolniok, vagy min igazítaniok.

4. Ugyan ezen 3-dik pontnak töljja' teljesítéséül már is akárki, pótolást, helyesebb magyarázatot beküldhessen, mit a' társaság köszönettel fogad.

Szerkeztetve van pedig a' jelen első, vagyis, tájszó-gyűjtemény:

I.

A' titoknok által hivatalosan felszólított tagok' beküldéseikből, így:

1. Székely szavakat átaljában B. Lakos János tiszteleti tag küldött, és általa

a) Csík székieket, Farkas, hadnagy.

b) Kézdi-Albisról székely szavakat, Szabó Elek.

c) Erdő vidéki székely szavakat, Cserey Elek.

d) Seps-i és miklósvári székely szavakat,
Denzsi Mózes.

2. Székely szavakat, s Baranya és Somogy
vármegyeiket, Kállay Ferencz, rendes tag.

3. Erdélyi és Torna vármegyei szavakat,
Döbrentei Gábor.

4. Székely szavakat, Buczy Emil, leve-
lező tag.

5. Győr vármegyeieket, Czech János és
Horvát Endre, rendes tagok, Sztrokay
Antal, lev. tag.

6. Balaton melléki szavakat, Horváth Zsig-
mond, levelező tag.

7. Vas vármegyeieket, Dr. Horváth József,
rendes tag.

8. Tájszavakat, Komárom, Veszprim, Győr
vármegyékből, Mátyus' földéről, Érsekújvárról,
Czuczor Gergely lev. tag.

9. Sopron és Vas vármegyében a' köznépnél
szokásban lévő szavakat Kis János rendes
tag.

III.

Az őrségiek és gúcseiek közt levők kiirat-
tak Zakál Györgynek az Őrségről készült

kéziratából, melyet a' társaságnak e' ozélla, Horváth Zsigmond lev. tag' tudósítása szerint az érdeemes író általengedett.

III.

Végig nézettek ide szerkeztetésre az eddig nyomtatásban megjelent tájszó-gyűjtemények is: mint,

1. Sztrokay Antal lev. tag. kijegyzése után, a' Tudományos Gyűjteménynek következő kötetei:

1819. VI-d. kötet, és 1835. II-d. kötet, Palócz szavak *Szeder Fábán* levelező tagtól.

1823. X-d. köt. Sopron vármegyei tájszavak.

1826. II-d. köt. Baranyai szótár, *Tóbi Antaltól*.

1827. 1-ső köt. Székely szavak, *Szabó Józseftől*.

X-d. köt. Palócz, göcsei és ormánsági szavak, pótolékul a' baranyai szótárhoz, *Jeremiás Sámuel*től.

1829. XI-d. köt. Kemenesali szavak, *Lévai László*tól.

1831. VII-d. köt. Vas vármegyei szótár - pótolék *Lévai Lászlótól*. Ugyan ezen kötetben: Bodrogközi szavak, *Mindszentitől*.

1832. III-d. köt. Szala vármegyei szövejtés, *Pländer Ferencztől*.

1833. X-d. köt. Sárközi szavak Tolnában, *Garagtól*. Ugyan ezen kötetben, Szatmár vidéki szavak, *Gáthy Jánostól*.

2. A' Szeged tájéki szavak kivétettek *Nátlly József* ezen értekezéséből: Némelly vélekedések a' magyar nyelv' ügyében.

3. A' székely szavakra nézve összehasonlítatott*): Szótár, mellyben sok magyar szókhöz hasonló hangu idegen nyelvheli szókat rendbe szedett *Gyarmathi Sámuel*: (Két toldalékkal, melyekben csupa székely szavak adatnak elé.) Bécsben, 1816. 8-o E' két utóbbiakat Kecskeméti Csapó Dániel mutatá be.

IV.

1. Csíkszéki székely szavakat, Gegó Nicéphor Sz. Ferenczi szerzetes Pesten, önkényt ada be a' társaságnak.

*) Vocabularium, in quo plurima hungaricis vocibus consona variarum linguarum vocabula collegit S. Gy.

2. Így Kecskeméti Csapó Dániel, kecskeméti és Tolna vármegyeieket.

Megjegyeztetik végül, hogy e' gyűjteményből 's folytatásából tetszendik majd ki, mellyik valósággal csak tájszó, mert még most némelly annak vétetik ez vagy ama' vidéken, holott másutt is és több helyen megvan, vagy épen közös. Így jőnek köztudomásra a' szőejtés' különféleiségei is.

Az 1834-ben novemberben tartott V-dik nagy gyűlés' határozata szerint, Pesten a' héti üléstől, junius' 22-d. 1835.

Döbrentei Gábor m. k.

titoknak.

UTÓIRAT.

Alíg ment e' gyűjtemény sajtó alá, 's már ismét érkeztek, tagoktól, 's egyéb részvevő hazafiaktól több rendbeli apróbb tájszó-lajstromok, mik a' társaságot arra birták, hogy e' munkának minél teljesebben kiadhatása végett, a' nyomtatást egy időre felfüggeszsze, 's az újabban küldöttöket is helyeikre soroztassa. 'S ez több ízben történvén, e' szótár' nyomtatása egész mostanáig huzódott ugyan; de reményli a' társaság, miképen az nem kis részben nevelvén a' könyv' becsét, a' köszön-ség azt ha később is, annál kedvesebben veendi.

Azon gyűjtemények pedig, mellyek az előbeszédben felhordottakon kívül használtattak, a' következők:

1. Sopron és Vas vármegyeiek, Döbrentei Gábor rendes tagtól.

2. Gömör, Győr és Vas vármegyeiek, Sztrokay Antal r. tagtól.

3. Barkó szavak, Hollók Imre rozsnyai professortól (kinek a' barkó tájnyelvről külön értekezése is áll a' Tudománytár' IX-dik kötetében).

4. Marczal mellékiek, Acsády Sándor h. ügyvédtől.

5. Pápavidékiek, Matics Imre akkori acad. irnoktól.

6. Vegyések Beke Kristóf Veszprém megyei áld. pap 's Ordódy Tamástól.

— Mi a' szerkeztetést illeti: a' társaság jó-nak látta, az egyformaság 's belső rendszer' fel-áldozásával is a' külön közleményeket, mint kút-forrásokat, híven a' beküldők szerint előterjesz-teni: a' netalántáni igazításokat 's eltérések' egyez-tetését az illető vidékekbeli nyelvbarátoktól vár-ván. Csak illy több oldalú 's bővebb vizsgálat —, 's az értelem-határozások' 's vidékek' pontasabb megállapítása után gondolja a' társaság idején len-ni, hogy az eddig csak puszta anyagnak tekin-tendő gyűjtemény rendszeresen kidolgoztassék.

A' figyelmes olvasó észreveendi, hogy e' gyűjteménybe nem csak olly szavak vétettek fel, mellyek kirekesztőleg bizonyos nagyobb kisebb vidékein a' hazának divatosak, hanem

1. Országos szavak is, a' mennyiben azok egyes tájakon, a' köz divattól eltérő, hol szélesb, hol szűkebb, sőt egészen új értelemben is hasz-náltatnak, 's így ezen értelmekben véve egyszers-mind válóságos tájszavak is; péld. *kar*, hambár értelemben; *megye*, plebánia; *nád*, forrasztott vas; *nádra*, gyomorgörcs; *özevgyke*, madár' neme; *patkány*, vakandok értelemben; stb.

2. Országosan ismeretes szavak' különös összetételei, mellyek csak bizonyos vidéke-ken, 's ott is saját új értelemben divatosak; péld.

keréhréna, *kerékvágás*; *villatengyér*, villányi széna v. szalma; stb.

3. Pusztá formabeli változatai valamely országos szónak, millyenek néha romlott kiejtésnek is tartatnak, péld. *fémlik*, *fénylik*; *fergetyű*, *forgatyú*; *viher*, *viheder*, vihar; *furu*, *furó*; *giberedik*, *gübörödik*; *huá*, *hová*; *irem*, *üröm*; *ókítani*, *ohajtani*; *poronyó*, *porhanyú*, stb, mint a' mellyek nem csak dialectusaink' ismeretére, hanem néha grammaticai, 's különösen etymologiai kérdések' megfejtésére is szolgálhatnak.

4. Rövid szólások, mellyek egy vagy más vidék' tulajdonai, 's mikben az értelem az egyes szavakból ki nem vehető; péld. *kivenni a' kés' sorját*, jól kiköszörülni.

5. Tájszókásu grammaticai formák, péld. *üttem*, *süttem*, *ütöttem*, *sütöttem*; *tavett*, *vivett*, *tett*, *vitt*; *szu-ette*, *szuvas*; *adja-sza*, *fogja-sza*, stb.

6. Idegen eredetű szavak, ha eredeti 's köz divatu értelmüktől itt vagy ott eltávoznak, péld. *karafina*, *kőkorás* értelemben, stb.

Történt hogy küldettek be szavak magyarázat—, mások honuk' feljegyezése nélkül. A' társaság ezeket is felveendőknék hitte, reménylven hogy így alkalmat szolgáltat azoknak, kik az illyenekben jártasok, a' hiány' pótlására.

Általában olly ohajtással bocsátja közre a' társaság e' gyűjteményét, hogy tagok, nem tagok,

ezt figyelemre méltatván, minél több igazítás és pótlás küldessék be; mellyeket a' társaság, nyelvünk' érdekében, maga idején közzé tenni el nem mulasztand: valaminthogy szándéka is, mihelyest a' nyomtatás' folytában érkezett's így az elsőbb betűkből kiszorult szavakhoz még tetemesb küldések járulnak, egy pótló kötet' kiadásáról is gondoskodni.

Eleinte, mint az Évkönyvek' III-d. kötetéből*) tudva van, a' társaság által gyűjtött magyar mesteremberek' műszavai, avult szavak, szólás-módok's példabeszédek is e' kötetbe voltak szánva; de minthogy azóta ezen anyagok annyira megsaporodtak, hogy magok is egy jókora külön kötetet adhatnak, szerkeztetésük pedig, kivált a' mesterszavaké, még többféle akadályok' elintézésétől függ: hogy a' jelen kötet' kijövétele tovább ne késsék, az, tartalmának a' tájszavakra szorításával, mutattatik be a' közönségnek.

A' m. tud. társaság' IX-d. nagy gyűlése' határozatából, Pesten, october' 31. 1838.

D. Schedel Ferencz, s. k.
titoknak.

*) Első osztály, 4-dik lap.

MAGYAR
T Á J S Z Ó T Á R.

A.

A² a! makacs tagadása. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Aba, honni, idevaló, hazai. Aba posztó, honni posztó, házi posztó; mert ezen fejér durva posztón kívül a' más posztók külföldiek voltak. — Aba királyt, honni királyt, tettek a' magyarok az idegen Péter helyett. Abaujár, honni ujár. Abafi. hazafi, honnifi. Székely szó. *Túry Ignác.*

Aba finálni, vesszővel a' gyermeket, 's nagy embert is egyébbel, innen is, túl is jól megverni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Aba j d o c z, elegyes p. o. buza. Székely szó. *Cseréy Elek.* Kétszeres gabona. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Aba j g a t o m, irgalmatlanul kergetem, meghajtom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Abaj n a c z, kétszeres, felmás gabona, p. o. búza rozssal vegyítve. Balaton melléki 's rábaközi szó. *Horváth Zsigmond.* Kevert ga-

bona. Sopron várm. *Kis János.* Vas várm. szó. *Dr. Horváth József.* Így, kevert lakosok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Abállani, a' fővő tohén husnak tisztátalanját leszedni. Kézdiszékisszó. *Szabó Elek.*

Abanaj c z, abajmacz, különbözőféle nemeknek illetlen, 's rendnélküli összekeverése. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Abdálom: toldom, foldom, helytelenül varrom. Kemenesali szó, Vas várm. *Lévai László.*

Ablak' kövei, ablak' rámai. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Ablakos, üveges. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Ablegény v. hablegén, tojás és darával készült tészta, mely pogácsaként aszír v. vajban sültve, aztán levestel adatik fel. Vas várm. szó. *Dr. Horváth József.*

Abolyog, haszontalanul erre's amarra bódorog. Székely szó, Albisban. *Szabó Elek.*

Abolyogni, eszelősködni, bolondoskodni. Székely szó. *Gödry.*

Abak, árpa kása éték. Somogy várm. *Kállay.*

Abakczipó, zabkenyér. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Ábrándozás, álmából felijedett vagy elkábult embernek ábrázolásai, mikor sokféle ábrázatok tűnnek eleibe mellyeket csak ő lát. Székely szó. *Szabó Elek.* Pusztá képzelődés valóság nélkül, káprázat. Balatonmelléki szó. *Horvát Zsigmond.*

Ábrázat, orcza, kép. Innen: ábrázatos, szép-jó forma. Székely szó *Cseréy Elek.*

Ábrázatlan, idétlen, csúf. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Ábri, Ábrahám; kicsinyítve. Székely szó, Albisban. *Szabó Elek.*

Ábris, Ábrahám. Kemenesali szó, Vas várm. *Lévai László.*

Ábrincs, abroncs, hordót-összeszorító fa vagy vaskarika. Balaton melléki. *Horvát Zsigmond.*

Aczintos, a' föld, midőn nagyon megkeményedik. Innen:

Aczintoskodom, akaratoskodom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Acsarkodni, haragjában a' fogait rágni. Somogy várm. *Kállay.*

Acsarog, rusnyán mérgelődik. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Acskó, dacsó: zacskó. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Ácsori vicsori, bolond, vigyori. Somogy és Baranya várm. *Kállay.*

Ácsorogni, hivalkodón időt vesztegetni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Hévizálui, szédelyegve 's haszontalanul az időt tölteni. Balaton melléki. *Horvát Zsigmond.*

Ádáz, dühös, megveszett. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Ádázni, valamit esemenen kívánni, valamire heves indulattal törekedni, 's ha mind a' mellett rá szert nem tehet, felőle mondatik: csaknem megadázott értte, vagy is mérgében majd nem elveszett. Innét: *ádáz*, mérges, bosszús. Balaton melléki. *Horvát Zsigmond.* Ohajtom, kívánságommal utána vagyok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Adda v. addal: adva, p. o. meg van adda stb. Sziget vidéki szó. Baranyában, *Jeremiás Sámuel.*

Adi, mondi, látí stb. adja, mondja, látja. Ormánsági hajtogatás. *Jeremiás Sámuel.* Torna várm. *Döbrentei.*

Adia, képzés, valaminek

képzete. Székely szó. *Cserrey Elek.*

Adja-sza, fogja-sza: giebes, nimm es. Székely szó. *B. Lakos János.*

Adsza, edsze; add elő, add ide. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Adú, üreg, üredék. Imét mondatik 1) advas fa, 2) advas, veszni téré fog. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Áfonya, kakujsa. Székely szó. *Cserrey Elek.*

Agárkuttyó, agár kölyök. Székely szó. *Cserrey Elek.*

Ágas, füles. Kemenesali szó. Földbe leállított fülesekre legkönnyebb méhházast, fél-szert, színt és pajtát építeni. *Horváth Zsigmond.*

Ágas, a' rudat két felől össze foglaló horgas fa; innen:

Ágas szárny, a' rudat két-felől össze foglaló horgas fák' egyike. Székely szó. *Ferenczi János.*

Agdada, régi megaggott vén. Székely szó. *Cserrey Elek.*

Ag eb, megvénült kutya. Székely szó. *Cserrey Elek.*

Aggastyán, élemült vén ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Aggatni, láb alatt lenni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel. Tolna várm. Csapo.*

TÁJSEZAVAK.

Agg kofa, vénkurva. Székely szó. *Cserrey Elek.*

Agg legény, 1) nőtelen koros személy; 2) téstás étel' neme, mit Balaton mellett lábatlantiknak hívnak. *Horváth Zsigmond.*

Agg nő, öreg asszony, banya, vén szatyor. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Aggulok, vénülök. Székely szó. *Cserrey Elek.*

Agin, szőlő' vastag dereka. Erdélyi szó. *Kállay.*

Agilálni, imigy amugy be-kertelni, megvarrni, becsinálni. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Áglálni (be), megbomladozott kertelést 's házfedelet hevenyében imigy amugy, csak leány-ágra megigazgatni, tatarozni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Aglamos, vén korában is ágyba hugyozó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Agos, szőrös p. o. gyermek. Az olyan csecsemőt, a' ki-nek ábrázatja, sőt egyéb teste is szőrös, agos gyermeknek nevezik. Székely szó. *Incze József. Kis gyermek' szőr nyavalyája, midőn e' miatt sinlódik, 's nem akar nőni. Székely szó. Ferenczi János.*

Agosság, agos, kis csecsemő gyermekek' nyavalyája, ha bőrük alatt valami

szórférgek teremnek mellyek a' tápláló nedvességet elszívják 's a' gyermek elszárad, nem nő. Párizzpapai e' nyavalyát *ebagja* névvel említi, I. Pax corporis. A' Székely pedig így szól ilyen nyavalyában sinlődő gyermekről: A g o s ez a' gyermek, e' helyett: ebagjos. *Derzi.*

Águcs, ágosfa. Őrségi szó. *Zakál György.*

Agy, 1) fejkaponya, mellyben a' velő foglaltatik; 2) keréknek agya, mellybe a' küllők vésetnek. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Agyafúrt, makronczás, mást piszkáló. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Agyafuvó, dühös. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Agyar, 1) irígy, kaján; 2) a' kan disznónak kétfelől kiálló kajcsos foga. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Agyarkodni, acsarkodni. Gyökere *aggar*. Székely szó. *Kállay.*

Agyarogni, felbosszankodás közben rivadozni, fogát csikorgatni. Kézdiszéki szó. *Szabó Elek.*

Agyas, kurva. Innen: agyasodom, kurrálsodom. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Agyás, beágyazás, az eleségnek a' azért nyomta-

tás végett kitergetése. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Ágyasolni, csomóba valamit összeköt, p. o. szénát. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Ágybér, párber, a' hivektől papoknak adatni szokott adó. Bodroglúzi szó. *Mindszenti.*

Ágyékos, sérült; némelly helyeken: tükös. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Ágyfa, a' szarvazatokban az épület' tetejét, azok alatt összefoglaló fa. Székely szó. *Ferenczi János.*

Agyig, agyag. Palócz szó. *Szeder Földi.*

Agyai (székt, gabonát) ... Szathmár vidéki szó. *Gálly János.*

Áhá! esembelődő szó, p. o. áhá miért jövel ide. Székely szó. *Túry Ignác.*

Áhajt, ehejt; itt, amott. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Ahattól fogva, e. h. attól fogva. Székely szó, Csikszékben. *Farkas, hadnagy.*

Áhé, stupidus, Székely szó. *Szabó József.* Tató vagy lágy ember. Kézdiszéki szó. *Szabó Elek.*

Áhétatos, áhitatos, ajtatós. Székely szó, *Gyarmathi Sámuel.*

Áhítani, valami enni valót erősen megkívánni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

A'jalkevés kételkedéssel öszsze kötött tagadás. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Ajangani, mint egy szégyenlve magát vonogatni valamelly dologtól. Kezdiszéki szó. *Szabó Elek.*

Ájazni, felájazni, kiájazni, kétfelé feazítani, p. o. egy ökör' vagy ló' száját valamelly arra készült vas vagy fa által. Székely szó. *Incze József.*

Ajbor, a' pálinka főzésében az először lejártatást, a' városiak ajbornak; a' falusiak viriosnek hívják, mellyből feltéve 's újra lejártatva lesz pálinka. Székely szó. *Ferenczi János.* Nyilván innen: albor.

Ajfa, (alfa) a' járom' alsó fája. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Ajnározní, ápolgatni, gyengéden gondját viselni. Szegedi szó. *Náttly József.*

Ájni, ásni. Ormánzági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Ájazni, felpeczkelni, p. o. száját. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Akácziós, másba beléskádó ember ok nélkül. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Akadály, gáncs. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Akadózás, hebegés. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Akasztalom, akadályoztatom. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Ákavita, fűszeres, mézes fentett pálinka vagy égettbor. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Ákics, tűske, tövisnek hegye. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Akfáloom, imigy amugy öszszeigangatom, hálolom. Vas várm. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Akca, -sóbánya. Székely szó. *Cseréy Elek.* Kémény. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Ákombákóm, sok rendetlen íromány. Baranyai szó. *Kállay.* Mázolt írás. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Akóna, 1) hordó' szája, lyuka; 2) hordó' dugasza. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Feneketlen mélyég, felső lyuk a' hordón. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Alafa, prebenda. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Alafáloom, büntetem, verem, segbe csapkodom. Kemenesali szó. Vas várm. *Lévai László.*

Alajtom, állítom. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Alak, a' Székelyeknél szeretőt is teszen p. o. gyönyörű szép alakom, vagy szeretőm. Székely szó. *Ferencki János.*

Alakjátékos, komédiás. Székely szó. *Cserey Elek.*

Alamár, sokalvó, lusta, beverő. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Alamianálkodom, adakozom. Székely beszéd szerint. *Cserey Elek.*

Alamuszi, olly magaviseletű, 'ki szép lelki tehetséget resten 's úgy használja, hogy lappangása által a' vele lévőket megcsalhassa. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.* Magát meghuzó, csendes vérrá gyermek vagy ember, ügyefogyott. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Fél elevenységű kamuti ember. Kemenesali szó. *Lósi László.* Álomszuszek, sunnyogó. Somogy és Baranya várm. *Kállay.*

Alamuszta, alattomba sunnyogó tökéletlen ember. M. I. 233. l. alamuszi vagy sunya, innen példabeszéd: az alamuszta macska hamarabb el fogja az egeret; az az: az alattomos ember könnyebben boldogul szándékában. Székely szó. *Ferencki János.* Tökéletlen, lomha, rest, álomszuszi. Leginkább tökéletlent értenek alatta. Székely

szó. *Kállay.* Teszen ollyan alázatos maga viseletet, mellynél fogva valaki magát meghuzza, és hogy mi fekszik vagy lappang benne, ki nem mutatja vagy adja, hogy azután annál inkább meglepjen vagy csaljon vele mást. Innen is az említett példabeszéd: alamuszta macska fogja el hamarabb az egeret. Székely szó. *Incze József.*

Alánézek, alánézés; megvetek valakit, megvetés. Székely szó. *Cserey Elek.*

Alap, fenék, fundamentom. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Alatka, a' tenkelynek kalásztalan fája. Gömöri szó. B. S.

Alattomban cizirkáló, hunczfut. Székely beszéd szerint. *Cserey Elek.*

Alatság, nagy hajókötel, vonják a' hajót véle. Somogy várm. *Kállay.*

Alázni 's felezní, kifogásokkal valamit elszínlteni akarni. Székely szó. *Ferencki János.* Sületlen fogásokkal valaminek elszínlésén igyekezni. Székely szó, Albisban. *Szabó Elek.*

Alázom, meggyőzőm. Székely szó. *Cserey Elek.*

Áldomás, valamelly munka' végével, úgy adás 's vevés' alkalmával köszön-

gető iddogálás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
Adást, vevést, egyezést stb. követő ital. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor*.
Áldozik a' nap. *Gömör, Torna várm. Nyugszik. Dunántúl. Döbrentei*.

Alég, alig. Székely beszéd szerint. *Cseréy Elek*.

Alittom, számba sem vezem, p. o. nem is alittom Péter, Pál, akármit mondjon. Székely szó, *Gyarmathi Sámuel*.

Alkalom, alku, egyesség. Ezzel a' szóval közönségesen élnek a' Székelyek, 's régen is éltek. Helyes-e hát, hogy az írók *alkalmatosság* helyett *alkalmat* írának, 's nem lesz-e két értelmű a' szó? meg kell itélni. *Kállay*.

Alkodhatatlan, rossz lelki ismeretű. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Alkodom, alkuszom. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Alkonyat, naphanyatlás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Alkú, szerződés. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Állás, a' csűr' földje felett a' két gerenda-fára csinált gabona tartó hely. Székely szó. *Ferenczi János*.

Állazó, a' kantár' zabolájához kapcsolt láncz, mely-

lyet a' ló' álla alá vernek. Székely szó. *Incze József*.

Álló, tetemes távolságra egymástól földbe ázott négy ágas, mellynek kettejére a' tetejébe keresztül egy-egy rúd tétetik, és ezen két elemesen álló rúdra akasztanak szárítás végett a' dohány-lúzerek. Bodrog közí szó. *Mindszenti*. Kis gyermek áll benne. Somogy várm. szó. *Kállay*.

Allybor, aljbor, albor; gabona pálika' első lejárása. L. Viries. Székely szó. *Kállay*. L. felebb Ajbor.

Alma viz, alma ecet. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Almárium, pohárszék, tálas. Székely beszéd szerint. *Cseréy Elek*.

Álmus, nagy álmu. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Árnokúl, csalárdul. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Álog, zálog. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

Alóh, rajta! futásra izgató noszóttó szó. Kemenesalján, *Lévai László*.

Alom, a' sürtések' alvó fészke. Kemenesali szó, *Lévai László*.

Álompor, mély alváshu sülyesztő szer, opium, mákony. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Álorcza, lárva, maskara.
Székelyeknél kő; lásd az L.
betűt, *lak* szó alatt. *Kállay*.

Alsó ing, pendel. Székely
szó. *Cseréy Elek*.

Alsó szél, déli vagy délszaki
szél. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond. *Ping*.
Székely szó. *Cseréy Elek*.

Altalgyakom, általfu-
rom. Székely szó. *Cseréy*
Elek.

Altalkodó, vakmerő nyakas.

Altalkodva, vakmerőleg.
Székely szó. *Cseréy Elek*.

Altalvető, kettős nagy ta-
risznya, mellyet lóháton
herdanak. Kezdi széki szó.
Szabó Elek.

Altalvilágasodom, meg-
világasodom. Székely szó.
Cseréy Elek.

Altatás, elcsábítás. Szé-
kely szó. *Cseréy Elek*.

Aluszékony, álomban tel-
hetetlen, szunyáta. Balaton
melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Amber v. ambra, gyanta.
Székely szó. *Cseréy Elek*.

Amító, csábító, másokat
rászedő, kuruzsoló orvos,
vagy együgyű leánynak eszét
vesztő kaczér legény. Bala-
ton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond.

Am legyen, nem bánom,
maga pace. Balaton melléki
szó. *Horváth Zsigmond*.

Amolyog, lebzsel. Romogy
várom. *Kállay*.

Ampolna, tökök üreg. Szé-
kely szó. *Cseréy Elek*.

Amugyosan, ugyan csak
helyesen pipesen. Keménen-
ali szó. *Lévai László*. Igen
helytelenül; használják, a'
ruházatra, 's beszédformá-
ra nézve. p. o. „No-ugyan
amugyosan van öltözködve;
— ugyan amugyosan be-
szélt.“ Azaz, akarna vala-
mit, de nem érthozzá; — czi-
ra, de rangját meghaladó
ruhát öltött magára, és azt
is rendetlenül. *Görsei* szó.
Pländer Ferencz.

Amulni, elámulni, an-
nyi mint álmélkodni. Szé-
kely szó. *Incze József*.

Áncsolgó, hijába való idő
töltő, tátozó, p. o. a' sok
nép közt ügyetlenül tréfá-
lódva időt töltő. Kezdi szé-
ki szó. *Szabó Elek*.

Áncsori gyermek, vigyá-
zatlan. Székely szó. *Gyer-
máthi Sámuel*. Ácsorgó. Szé-
kely szó. *Kállay*.

Áncsornogni, áncsarga-
ni, áncsorgás, arról
mondatik, ki mindenüvé el-
ér, sehol sem kap dolgot,
az illyennek mondják: eredj!
ne áncsorgj! láss dolgoz-
hoz! Székely szó. *Incze*
József. Ácsornogni. Székely
szó. *Kállay*.

Andalogni, mélézni, mély
gondolatokba elmerülni. Ba-

laton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Ándorodni (belé), bámerülni valamibe. p. o. Egészen bele ándorodott a' játékba, tánczba, ivásba, úgy hogy alig tér ki belőle. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Angalit, áncsargó ügyetlen. Familia volt régebben a' Székelyek közt. Székely szó. *Ferencki János.* Lassu tató, cseléd. Kezdi székli szó. *Szabó Elek.*

Ango hángo, azája tátott ügyetlen ember. Székely szó. *Szabó Elek.* Tátott azája mindenbe belé bávaszkodó ember. Székely szó. *Ferencki János.*

Angy, testvérem' felesége. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Angyom a' vízbe esik vala, ha meg ne ragadjam. Ezt a' ki nem székely, így mondja: Angyom a' vízbe esik vala, ha meg nem ragadom vala. Székely mondás. *Gyarmathi Samuel. Döbrentei.*

Anko ember, hitván ember. Székely szó. *Gyarmathi Samuel.*

Anyájós, érett korú, férjhez mehető leány; repülni tudó madárfi. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Anyagyülekezet, a' kereszténynek' olly társasága,

mellynek helyben temploma, papja, iskolája és mestere van. Ellenébe tétetik a' fiók-gyülekezet. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Anyaka, annyit tesszen mint kis anyám, — a' míveletlenebb gyermekek hívják így az anyjukat. Székely szó. *Ferencki János.*

Anyakönyv, matrikula, mellyben a' megkeresztelték', meghiteltették' és halottak' lajstroma foglaltatik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Anyáni galamb, ma holnap szárnyára kelhető. Somogy várm. *Kállay.*

Anyás, kényencz, anyához szokott gyermek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Anyásodom vagy Anyásulok, tollasodom, banyasodom, asórássodom. Kemencsali szó. *Lévai László.*

Anyjok, a' vén férjfi, feleségét így szólítja. Székely szó. *Szabó Elek.* Így van: Apjok, Magyarországon is. Anyologni, ügyetlenül nyájaszkodni. Székely szó. *Ferencki János.*

Anyós, anya, öreg vagy koros anya. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Anyós, anyósom, napam, Székely szó. *Kállay.*

Apa, vagy **Anyá-társ**, az ember vejének vagy menyének apja vagy anyja. Székely szó. *Ferenczi János.*

Apacs, hálón lévő vezérfa, mellynél fogva vonják a' hálót halászat' alkalmatosságával. Kemenesali szó, Vas várm. *Lévai László.* (Szabó Dávidnál *Para*). A' gyalomnak két végén lévő rudacska, mellyel a' gyalom vízerányosan tartathatik. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Apacsin, evező. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Apaka, kis apám, a' kékicsinyítő ragaszték lévén. Székely szó. *Ferenczi János.*

Apály, apadás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Apasúr, apacsúr. A' háló' elejére kötött vastag fa, mellynek alsó végére egy jókora kő van alkalmaztatva. Pálóczi szó. *Szedes Fúbián.*

Apasztom, fogyasztom. Székely szó. *Cseres Elek.*

Apóka, *pálóczi*, kimondva, apuáka. Apácska. *Szedes Fúbián.*

Apolás, csókolgatás. Székely szó. *Cseres Elek.*

Aporkodni, valakivel veszekedés végett szemben állani fogatlanul p. o. mikor az erőtlenebb az erősebben ki akar fogni, azt mondják: ne aporkodj. Székely szó. *Ferenczi János.*

Aporodni, tojásrók, téjről mondva, ha megromlának. Vas várm. szó. *Dr. Horvát József.* A' megrothadásnak legfőbb lépcsője. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Aporodott, rothadt búzá, midőn az étel, viz 's bor hosszas állás miatt veszni kezd. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Bűdös. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Após, 1) élemlült atya; 2) öreg apa, 3) jób apa. 4) ós apa. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Após, apósom, feleségem' apja, ip, ipam. Székely szó. *Kállay.*

Aprítani, kicsi szapora lépésekkel menni p. o. No! ugyan el apríta innen, az az: szapora kicsin lépésekkel elmene. Székely szó. *Ferenczi János.* Valamit kisebb részekre vagy falatokra szelni, metélni p. o. tésztát, dohányt. Innét a' sok haszontalan beszédű embert így szokták letorkolni: kérélek, ne aprítsa már annyit. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Habar, szaporán beszél. Somogy várm. *Kállay.*

Apró, himlő. Balaton melléki szó. Csécs. Kemenesali. *Kanyaró.* Göcsei szó. *Horváth Zsigmond.*

Apró, himlő; **aprós**, himlős; **apróköte**, himlőhelyes, minthogy apró gödröcskéket hágy maga után a himlő. Székely szó. *Ferenczi János.*

Apróköte, himlő-helyes. Innen, megkötte(költe, kelte) **az apró**, meghimlőzött. Székely szó. *Kállay.*

Aprózni, himlő által megkeletni p. o. megaprózott, meg költ a' himlő. Székely szó. *Ferenczi János.*

Áptojás, záptojás, ápujt tojás. Vas várm. szó. *Dr. Horvát József.*

Aránka, csuporka. Székely szó, Gyergyóban. *Kállay.* Fél kupás csupor. Székely szó, Csikszékben. *Farkas, hadnagy.*

Arányozni, irányozni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Arzé, orczé: személyesen. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Armányos, jeles tréfával, sokszor csipős, de a' barátságos mulatozás' leplével tart, bölcs észrevételekkel 's jeles mondásokkal mulató. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Csintalan. Kemenesali szó. *Lévai László.* Különös mesterséggel teljes, p. o. ember. Palócz szó. *Szedder Fábán.* Dévaj, mulattató, cselszövő, hamiskás ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Árolai, megárolni, árát szabni, megbecsülni, elárulni, megbecsülni. Székely szó. *Túry Ignác.*

Ártány, kiherélt kan disznó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Herélt disznó. Sopron várm. *Kis János.*

Áru, eladó műv-portéka. Székely szó. *Túry Ignác.*

Asag, penető, pemet. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Áskálódni, valakit mások előtt hazudozással elásztatni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Aspa, matóla. Ormánysági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Kemenesali és Rábaközi szó. *Horváth Zsigmond.*

Áspó, matolla. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Aszalom, száraztom. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Aszalos, bizonyos renden vart 's pántlikákkal kiczírázott asszonyi kis felöltő. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Ászló, zászló. Ormánysági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Ászok, kantárfá. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Asszonyember, asszony. Bodroghözi szó. *Mindszenti.* Erdélyi, székely. *Döbrentei.*

Asszú szőlő bor. Gömör, Torna. Auszpruk. *Dunántúli Döbrentei.*

Aasztag, gabona-rakás, kazal; rész asztag: hosszában rakott nagyobb szerű asztag. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Nagy rakás gabona. Sopron várm. *Kis János*.

Asztalfia, az asztal alatt lévő kihúzó fiók, melyben kenyér, abrossz 's evéshez kiváratató szerek tartatnak. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Asztalgártó, asztalos. Székely szó. *Cserey Elek*.

Átabotóba, összevissza. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Átallani, szégyenleni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Én biz' átallom ezt cselekedni, azaz, unom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Átallomosan, azaz, egészen merejében. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*.

Átalt veszek, magamat elszánom, eltökéllem. Kemenesali szó, Vas várm. *Lévai László*.

Átani, valamibe magát belé ártani. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Avadék, **avult**, **avatag**, régi viseltes p. o. köntös. Székely szó. *Incze József*.

Avár, tavali magas száraz fű. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Téltre a' mezőkön réteken megmaradt, és a' hideg dér által lepergelt fű. Székely szó. *Incze József*. Rindgras; lúban megszáradott fű, melyet az hó alól, vagy tavasszal az hó' elmenetelével esznek a' marhák. Székely szó. Csikszékben. *Farkas, Adánagy*. Kiaszott fű. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor*.

Avas, mondatik bor és szalonna felől, midőn annak kedvetlen ó íze érzik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Száraz, ó, régi. Kemenesali szó. *Lévai László*. Tolna várm. *Csapó*.

Avatás, beiktatás, bejártás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Avatlag, l. Avadék. Székely szó. *Ferenczi János*.

Avultság, régiség. Székely szó. *Cserey Elek*.

Ázalék, főzelék. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

Azombakság, szószaporítás. Székely szó. *Cserey Elek*.

B.

Bá b, kép. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Ba b a, kis gyermek. Innét : **b a b á z n i**, babást játszani, flazni, meggyermekezni. **Ba-laton** melléki szó. *Herzátth Zsigmond*.

Bá b a szarka, azaz : havasi szarka. Székely szó. *Ferenczi János*.

Bá b a b u k r a, szivárvány az égen. **Palócz** szó. *Szedér Fábán*.

Ba b a k, szarbabuk - büdös banka. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Ba b a r u s (rossz pénz), bavarus. Somogy várm. *Kállay*.

Ba b á z n i, szólni. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Ba b b a, szép, a' kis galatyló gyerekeknél. Székely szó. *Túry Ignác*.

Ba b é r m a g, a' beranál nagyobb 's étkekbe járuló fűszer. Székely szó, Csikszékben. *Gegá Nicephor*.

Bá b i, Barbara vagy Biri. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*.

Bá b i k ó, lósóska. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*.

Bá b i l l ó, sós lórum. **Ba-laton** melléki szó. Ló sóska. Kemenesali szó. *Horváth Zsigmond*.

Ba b i r k á l n i, testen vagy a' főben újjalval gyöngédem motozni, p. o. babirkált a' fejemben : lassudan vakargatta. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*. **Motózn** újjalval. Székely szó. *Kállay*.

Ba b l o n, pamuk. Innen **Pa-plon** : pamuk ágybéli takaró. **Palócz** szó. *Szedér Fábán*.

Ba b o, guba. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Ba b ó, vad bab. Szegedi szó. *Nátl József*.

Ba b ó c s, az a' nagy légy, melly nyári melegben a' marhákat csipi, máshol **Bö-gölynek** mondják. Vasvárme-gyei szó. *Sztrokay Antal*.

Ba b o n a, balvélekedés, igazet. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Ba b o n á l á s, búvölés, bá-jolás. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Ba b o n ú s asszony, ürdön-gös asszony Székely szó. *Cseréy Elek*.

Ba b o s, tarka. p. o. ló v. köntös. Így, **babos** csizma : pettyegtetett veres csizma. Székely szó. *Kállay*. Tarka. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Ba b ó s, ijesztő. Székely szó. *Kállay*. Talán egy a' *Buhus*

szóval, mellyel a' rivó gye-
rekeket ijesztik a' dajkák.

Csapó Dániel.

Baboska, pettegetett ruha-
féle. Baranyai szó. *Tóbi
Antal.*

Babrálni, maszatolni, pisz-
kolódni, motorkálni. Palócz
szó. *Szedér Fábán.*

Babrálom, morzsolem, uj-
jaimmal morzsolgatom. Ke-
menesali szó. *Lévai László.*

Bábsütő, mézes kalácsos.
Somogy várm. *Kállay.*

Babugos, csecses, tölgyes.
Székely szó. *Cseréy Elek.*

Babuk, csecs, tölgy. Szé-
kely szó. *Cseréy Elek.*

Babukolni, sötétben éjt-
szaka botorkázva járni. Szé-
kely szó. *Ferenczi János.*
Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Babukolók, tébolygók.
Székely szó. *Cseréy Elek.*

Babuta, bűdös banka. Gö-
csei szó. *Plánder Ferencz.*

Babutka v. bugybóka, ban-
ka. Somogy várm. *Kállay.*

Babvető, bab vagy paszuj
szemeknek hányásából jöven-
dő. Kezdi széki szó. *Sza-
bó Elek.*

Bacza, mondják így is: Be-
cze, együgyű de még is er-
kölcös, azért igen kedves ne-
vendék, leginkább a' szelid,
alázatos, békeség-szerető
gyermeket nevezik így.
Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Fél ostoba. Kemenesali szó.
Lévai László.

Bácsa, juhok' őre. Székely
szó, Csikszékben. *Gegő Ni-
cephor.*

Bacsa, első juhász, öreg ju-
hász, birkés, birkás. Pa-
lócz szó. *Szedér Fábán.*

Bácsám: bátyám. Ormánsá-
gi szó, Baranyában. *Jere-
miás Sámuel.*

Bacsi, bácsi, bátya. Palócz
szó. *Szedér Fábán.*

Bádián, süteménybe való
szeges fűszerszám. Székely
szó. *Ferenczi János.*

Bádjadok, hevülők, lanka-
dok. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Bagdacsolui, lassu lépé-
sekkel ottan ottan megállá-
podva bokrok és bércz tet-
tükön keresztül járkálni.
Kezdi széki szó. *Szabó E-
lek.* Mondatik a' nyúl fe-
lől, midőn lassú ugrálása
közben meg-megáll. Balaton
melléki szó. *Horváth Zsig-
mond.*

Bagla, nagy rakás széna,
Sopron várm. *Kis János.*

Baglas, fésületlen, kócos
hajú. Göcsei szó. *Plánder
Ferencz.* Tolna várm. *Csapó.*

Baglya, bugja, innen: Bag-
lyás, bugollys. Székely
szó. *Cseréy Elek.* Réteken
széna-rakás, a' petrenczé-
nél nagyobb, de a' kaval-
nál kisebb. Balaton melléki
szó. *Horváth Zsigmond.*

Bagó, pipamocsok, dohány salak, melyet a' betyárok megszoktak rágszálui. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Dohány-salak a' pipa' fenekén. Szathmár vidéki szó. *Gúthy János*.

Bagófó, pikó; premonda czipó. Somogy várm. *Kállay*.

Bagoly láb, (a' kéréken) hol a' két fal csap által egybefoglaltatik, midőn a' fal' végéből egy darab lehasad, neveztetik *szakának*; az e' miatt meggyengült kerék fálnak hogy erőt adjanak, egy ágas fát ütnek oda támaszul, melly neveztetik *bagolylábnak*. Innen mondják: *szakát vete a' kerekem, 's bagoly lábat veték neki*. Székely szó. *Incze József*.

Bagoly-süveg, fekete szőrös bőrből készült kettős rétű sapka, melyet fergegben lehúzhatni, úgy hogy az embernek csak szeme 's szája látszik ki. Igen kimegy divathól. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Bagósüveg, gucsma' neve. Somogy várm. *Kállay*.

Bagoly-tüdő, assalt alma. Bodroghközi szó. *Mindszenti*.

Bagzani, (gyökere: bak) párosulni. Mondják a' nyulakról, macskákról. Székely szó. *Kállay*.

Bagzok, folyatok. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Bagzás, állati párosodás, közösülés. Innét mondatik a' csintalan gyermekek felől, hogy az ágyat lebagozzák, lehidalgják. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Bagzó, virágzó 's egyszerű smind magtermő kender. Sopron várm. *Kis János*.

Bahó, bohó. Székely szó. *Ferenczi János*. **Bahó**, Bango, Bódi, esztelen. Kezdi székely szó. *Szabó Elek*.

Bajmélódás, vesződség. Balaton-melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Bajnár, korán érő szőlő. Bányai szó. *Tóbi Antal*.

Bajnok ember, arról mondják, mivel bajosan lehet banni, kötélődszik, le sem ül, 's el sem megyen. Székely szó. *Ferenczi János*.

Bajolás, bővülés, bajlás, ördögi mesterséget üzés. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Bájolom, hírogatom, édesgetem. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Bajszai, bajszos. Kemenesali szó, Vas várm. *Lévai László*.

Bajt vívok, harczolok. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Bak, egy része az osztvátának, mellyre a' fonal feltekertetik. Bodroghközi szó. *Mindszenti*.

Bak, männlich, p. o. bak

récze, bak pulyka. Székely szó. *B. János János.*

Bakal baka! Csikót hívják vele. Somogy várm. *Kállay.* Másutt mondják ezt: Maczi! maczi! *Csapó.*

Baka, bakkancsos, pocsolya kerülő, gyalog. Somogy várm. *Kállay.*

Bakancs, topánka, rövid szárú csizma. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bakancsos, aka, hajdú, gyalog katona. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bakator, idején erő szőlő, góhér. Erdélyi szó. *Kállay.*

Bakcsacsá, bakszekér, gyermekek által tástagabb rekettye v. nyírvesszőből játékra csinált szán formát ábrázoló alkotmány. Gücsei szó. *Pländer Ferencz.*

Bakcsó, gén' nethe, a vízi bikánál kisebb; lakik vizes helyeken, apróbb szigetekén, és fűzfa ágakon, sokszor csoportonként 3—4 óra hosszat mozdulatlan állanak, innen azon közmondás: *Ugy néz mint a bakcsó.* Nappal ha nem háborgatják nem repül, csak este eledel keresés végett kiabálva vízszélekre megy. Kétféle, hamuszínű és fejjér; ennek háta téglaszínű; amannak hangja kellemetlenebb. — Vak varjúnak is hívják. Szegedi szó. *Natty.*

Bakfincsz, bukfencsz, fejtetővel magán egyet lőkés; hengeredés. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bakfincszozni, lábával fölrugni, hanyatt esni. Örsegi szó. *Zakál György.*

Baklatni, koslatni; leginkább a kutyákra és farkasokra alkalmazható. Székely szó. *Ferenczi János.*

Bakló, disznó álla alatt két felől (hellyel 's közzel) lévő husos leffentyű. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bakmacska, kandur, kan macska. Székely szó. *Ferenczi János.*

Bakó, kinzó, csigázó, hóhér. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Bakó, bászli, budak, budakos 'stb. e' helyett mondatik: bolond. Somogy várm. *Kállay.*

Bakonyás, kis boltos, félkéz kalmár. Enyedi szó. *Kállay.*

Bakszekér, két kerekű szekér, kordé. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Baktatni, sántikálni. A hibás lábú ló alig baktat. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Lassudan, restelkedve futni, ügetni. Gücsei szó. *Pländer Ferencz.* Alig sántikálok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Baktatva, akadozva, halkul. Gömöri szó. *B. S.*

Bakul, bolondúl. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Bakwanak a' nyulak, párosodnak. Baranya várm. *Kállay.*

Balaska, balta, kislejeze, hőkön. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Balfasz, tréfás, bolondos. Székely szó. *Kállay.*

Balgá. Vezeték név; Bálintból eredt. Palócz szó. *Szedes Fábán.*

Balgatag, esztelen, goromba. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Bálikó, bákány. Gücsei szó. *Pländer Ferencz.*

Bálics, Safranbauer, nyilván a' Wälschheimet szóból. Vas várm. szó. *Dr. Horvát József.*

Balkon, görbe fa a' hidasban, a' ladikokban, és talyigán, melyen a' gerendely fekszik. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Balla, nádczimer; panicula arundinis. Alsó Csallóközben. *Czuczor Gergely.*

Ballag, sandal. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Ballagcsálni, ballagdogálni, halkal jární. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Ballangó-kóró, tarka tövises bogáncs. Somogy várm. *Kállay.* Kecskemét körül. *Csapó.*

Bálmós, édes sajtból, török buza lisztből csinált étel, káspolenta. Székely szó. *Ferenczi János.*

Balogács, jobb kéz helyett ballal élő. Gücsei szó. *Pländer Ferencz.*

Balogstüti, balogács. Ki jobbja helyett bal kezével szokott élni. Gücsei szó. *Horváth Zsigmond.*

Ballyokás, goromba, bolond. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Baltatni, a' botot mesterségesen hajtani. Somogy várm. *Kállay.*

Balustya, ostoba, buta. Sárközi szó, Tolna várm. *Garay.*

Bálvány, száraz malmokban a' kerengő agya 's egyszer'smind tengelye. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Bámáskodni, bameszkodni, rábámulni. Vas várm. szó. *Dr. Horvát József.*

Bambu, együgyű. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Bambucz, ostoba, durva. Székely szó. *Gödry.* Buta, hallgató, alá néző komor ember. Kezdi székí szó. *Szabó Elek.*

Bámész, bámulni Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Együgyű, ki minden kis új, vagy még nem látott dologra rá feledkezik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bá m í t á s, ré m í t é s; 's innen:

Bá m í t o m, elrémíltetem.

'Székely szó. *Cseréy Elek.*

Ba m m o g n i, magánosan mér-
gesen zúgogatni. Kezdi széki
szó. *Szabó Elek.*

Bá n a n d ó, sajnálandó. Szé-
kely szó. *Cseréy Elek.*

Ba n c s ó k o s, csókás szemű.
Kemenesali szó. *Lévai László.*

Ba n d a, seregmuзикus, in-
nen: B a n d á z n i, muzsikál-
ni többekkel. Székely szó.
Kállay.

Ba n d z s a, sanda, félre
néző. Palócz szó. *Szedér Fá-
bián.*

Bá n d z s a l i, bandzsa, bá-
mész. Bodroghközi szó. *Mind-
szenti.*

Ba n g a, bolond. Győr várm.
Czech János. Ostoba, lom-
pértos, nehezen halló. Ba-
laton melléki szó. *Horváth
Zsigmond.* Együgyű, kisség
eszélős is. Kemenesali szó.
Lévai László.

Ba n g i t a f a, piros bogyát
termő csemeté' neme, pipa-
szárnak is használtatik. Ba-
laton melléki szó. *Horváth
Zsigmond.*

Ba n g y, göcs ringy-rongy-
ból. Somogy és Baranya
várm. *Kállay.*

Ba n y a, vénasszony. Bala-
ton melléki szó. *Horváth
Zsigmond.*

Ba n y a k e m e n e s e, paraszt
fűtő. Somogy várm. *Kállay.*

Ba n n y a s, ranch-wolfig.
Győr várm. *Czech János.*

Ba n y á s o d n i, megvénhed-
ni, romlani kezdeni, hasz-
nálják a' turóra nézve, mi-
dőn az állásban megnyálká-
sul 's felül ránczokba vonó-
dik, akkor mondják: meg-
banyásodott a' turó. Göcsei
szó. *Plánder Ferencz.* Ba-
nyásulni, öregülni. Balaton
melléki szó. *Horváth Zsig-
mond.* Anyásodni. Kemenes-
ali szó. *Lévai László.*

Ba n k a, babutka, bugybóka.
Somogy várm. *Kállay.*

Bá n k a, köpülőző harang
a' seborvosoknál. Palócz szó.
Szedér Fábián.

Bá n k á z n i, játék' neve. So-
mogy várm. *Kállay.*

Ba n k ó, 1) papíros pénz; 2)
fa lábszó, mankó. Illyen mit
sáros időben a' virgoncz
gyerkőczék is kötnek lá-
baikra; mellynél fogva fe-
lebb 's alább ügyesen jár-
dalnak. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.

Ba n k ó n járni, mankón
járni. Vas várm. szó. *Dr.
Horvát József.*

Ba n k u s, képzeletben lévő
lárva, gyermeket ijesztő hi-
tegetés. Kezdi széki szó.
Szabó Elek.

Baraboly, vagy csunya, a' mit a' disznó tavasszal kitér, vagy ugarlaskor kitért az eke, 's felszedvén akkorák mint egy mogyoró 's nagyobbacska, 's vajban jó ízű étel lesz. Székely szó. *Ferenczi János.*

Barabuj, kövér szárny nagy levelű fű, mellyet a' gyermekek héját levonva nyersen esznek. Kézdi székely szó. *Szabó Elek.*

Barangolok, kelebőlálók, haszontalanul járok, hiában vándorlok, járok kelek. Kemenesali szó. *Lévai László.* Szédelegni, szélllyel kóborolni. Somogy és Baranya várm. *Kállay.*

Barátfüle, koczkás tészta' neme. Somogy várm. *Kállay.*

Barbora, bőgő; barborás cigány, bőgős cigány. Palóc szó. *Szeder Fibián.*

Barczagok, horczogok. Barczagás, horczogás. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bárcsak, avagy csak. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bárd, faragó fejsze. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Bárdolom, nagyolom. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bárgyú, szomorkás, kedvetlen. Hont várm. szó. *Dr. Horvát József.*

Bárha, aligha. Hont vártárszavak.

megyei szó. *Dr. Horvát József.*

Bárka, haltömlőcz. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Barkácsolni, mindenféle aprólékos házi és kerti dolgokban szüntelen foglalatoskodni. Barkácsoló ember. Szegedi szó. *Nátlly József.* Valami keveses dolgot tenni, minek nincs igen látatja. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Barkálni, új szőlő ültetésekor vagy rakáskor a' szőlővessző' végét késsel imitt amott meghántani; úgy a' bucsusok' botjaikat megtarkázni, czifrázni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Barkó, barba buccalis. Székely szó. *Szabó József.*

Barkocza, fa' neme, hanem Gücseiben bot, mellynek vége furkós 's kiforrott. Gücsei szó. *Pländer Ferencz.*

Barlang, bordélyház. Székely szó. *Cserey Elek.*

Barna, fekete. Székely szó. *Cserey Elek.*

Barnétom, barnítom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Baromfi, majorság, p. o. tyúk, lud, pulyka, réce stbf. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Baromság, ostobaság, faragatlanság. Székely szó. *Cserey Elek.*

Baró, e. h. boró. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Bárzsing, nyelőgége. Szegedi szó. *Nátlý József.*

Basa, nagy fejű, kövér fejű. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Bástya, várkerítő fal. Balaton mellett minden kisebb kökerítést is bástyának neveznek. *Horváth Zsigmond.*

Baszárka, tarisznya. Somogy és Baranya várm. *Kállay.*

Bászli, gyámoltalan, ügyefogyott személy. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Magáról is elfelejtkezett együgyű. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Baszuta, buta, félügyű, élheteretlen, hallgató ember. Székely szó. *Ferenczi János.*

Batla, fekete szalonka. Schwarzschnepf. Szegedi szó. *Nátlý József.*

Bátyó, öregebb testvér, vagy atyafi. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Bácsi, bátyám. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bavaszkodni, pávészcodni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Bámulok, bávoszkodom, bámulok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Béadó, eláruló; béadom, elárulom. Székely szó. *Cseréy Elek.* Bemondom, be-

vádolom. Somogy várm. szó. *Kállay.*

Béavatom, beférkeztetem. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Bébicz, kibucz. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Bebicsakolni; ugyanbicsakoltak neki, azaz: nagy kárára, fájdalomra tettek valamit. Komárom várm. *Czuczor Gergely.*

Bébo'r, e. h. bíbor. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Béboronálok, elbornálok. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Bébörödzni, béhegedni a' sebnek. Székely szó. *Ferenczi János.*

Becze, elkényeztetett gyermek. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Kényes. Ne beczéskedj', nekényeskedj. A' kis gyermekről mondják. Székely szó. *Kállay.* Bőcze, kis borjú. Így hívja az ember magához: „Ne becze, ne!” Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Járombecze. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Kis borjú. Kemenesali szó. *Lévai László.* L. Bacza. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Beczegni, biczegni, sántikálni. Székely szó. *Kállay.*

Beczi, becziike, kis bornyú. Innen: megbecézett, megborjazott. Somogy várm. szó. *Kállay.*

Beczó, borsóbab, minden héjas gyümölcs. Székely szó. *Cserey Elek.*

Beccsinálni a' szántóföldet, azaz megszántani, bevetni, 's beboronálni. Érsekújvári szó. *Czuczor Gergely.*

Bécsombolyítani magát, sich gegen die Kälte vernageln, verwarren. Csombolyítsa bé a' gyermeket, hogy ne fázzék, — eigentlich etwas zusammen runden; a' havat öszvecsombolyítani. Székely szó. *B. Lakos János.*

Becsülni, e. h. becsülni. Gömöri szó, Rima 's Balogvölgyben. *B. S.*

Becsü, becsüre kimenni, valami jószágot v. kárt megbecsülni, vagyis annak mennyiségét gondolom-formán megállapítani. Ezt a' törvénybíró 's esküttjei szokták végbe vinni mint hiteles emberek. Ekkor így neveztetnek „becsüsök.“ Így az épületek' szoros meghatározására is lehet mestereket becsüsöknek felszólítani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bederedni, a' guzsajon font fonálnak összesugorodni. Székely szó. *Ferenexi János.* Összesugorodni; a' fonálról mondatik. Kézdi székli szó. *Szabó Elek.*

Bédó, bacza, böszme, semmire való, faragatlan. Kemenesali szó, Vas várm. *Lévai László.*

Béelegyűlöm, öszvezavarem. Székely szó. *Cserey Elek.*

Béfelhittetni, befellegzeni. Székely szó. *Gödry.*

Befordultam hozzá, az az, beszólottam, betértem. Somogy várm. *Kállay.*

Befüggök, e. h. bőfűgök. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Befürmölöni: bezárni, obserare. Székely szó. *Szabó József.*

Bégátolom, megakadályoztatomi. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bégetés, bőgetés. Székely szó. *Cserey Elek.*

Begyekes, öblös, tágas, p. o. bucsirnak, fazéknak, korsónak közepe: Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Begyes, kevélykedő. Teli van a' begye, azért olly gőgös. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kevély legényről mondatik. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Begyeskedő, a' kérőket meghányó vető nőszemély, a' kit a' német Spröde-nek hí. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Béka-lencse, . hináros növény, réczéknek való. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Békálkodni, ízélni; p. o. ne békálkodj, ne ízélj. Csikszéki szó. *Kállay*.

Békanyál, pamut formavizi növény. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Bekég, mekég; mondatik a' kecske felől. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Bekélet, ősz; mint kikelet: tavasz. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Békepohár, megbékélési áldomás. Adja Isten, hogy soha se kelljen többé megbékélnünk. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Béki fájdalom, gyomor-fájás. Székely szó. *Cserey Elek*.

Béklyó, békó. Székely szó. *Cserey Elek*.

Békó, bilincs. Rab és ló békót visel. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Békunni a' kezét, öklöt csinálni. Somogy várm. *Kállay*.

Belbelni, kis gyermeknek bősében alunni. Székely szó. *Ferenczi János*. Elbelbелtetni, elaltatni a' gyermeket. Erdélyi 's Székely szó. *Döbrentei*.

Belé bősüzlök, igen szere-

tem. Leányról mondják. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Bélebüzhödt, kényes finnyás természetű személy, kinek minden kis munka vagy szokatlan étel könnyen megárt. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Ételt nem kívánó, beteg-bélű, fájdalmas gyomru, ételtelen, étvágytalan. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Beléfokozni, czérnát a' túbé bele huzni. Székely szó. *Incze József*.

Belekenyér, berekenye. Csikszéki szó. *Kállay*.

Belékutulok, valamibe belé vájok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Belémorzsolom, aprítom. Székely szó. *Cserey Elek*.

Bélepedem, befedem. Székely szó. *Cserey Elek*.

Bélepedezem, befedem bétakarom. Székely szó. *Cserey Elek*.

Belétőkéd, belé szűrődött a' földre; beléakadt p. o. valakibe. Erdélyi és Székely szó. *Döbrentei*.

Belezná, a' szövőben, és kabala. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. Szövésben esett hiba. Székely szó. *Buczy. L.* Bilizna.

Bélfa, a' járomba felnyúló fa. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Bélhus, hátszú. peosenye,

félszárpecsenye. Székely szó.
Ferenczi János. A' marha'
hátán a' lép körül való
porhanyós hus. Kezdi széki
szó. *Szabó Elek.*

Bellér, zsbivásáros. Székely
szó. *Buczy.* Marhakkal keres-
kedő, adó vevő ember, más-
kép: császár. Székely szó.
Ferenczi János.

Bellérkedni, csereberél-
ni, adni venni. Székely szó.
Gyarmathi Sámuel.

Belső ember, bizonyos vi-
lági vagy egyházi hivatalt
viselő személy. Balaton mel-
léki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bélükkenek, történetből,
csak hirtelen, és reményte-
lenül bémegyek valahová.
Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Benoze, 1) Benedek; 2) nyúl.
Kemenesali szó, Vas várm.
Lévai László.

Benczizni, kis fával való
játék. Benczi, a' játéka.
Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Bendi, bendő: szájas korsó.
Ormánsági szó, Baranyában.
Jeremiás Sámuel.

Bendő, nagybél, gyomor.
Erdélyi szó. *Túry Ignác.*

Bendő, bendős: bőszájú kor-
só. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Bene, Dálnokban ezen neve-
zetet viselő katonák vagy-
nak, — ázsiai származásu
szó. Kezdi széken divatos.
Szabó Elek.

Bénna, hibás, csonka. Szé-
kely szó. *Cserey Elek.*

Béok, ordítok, mint réok.
Hasonlított a' deákhoz: boo.
Igen erős félelmes ordítást
jelent p. o. a' marhák bétak
a' farkas' csapán. Órségi
szó. *Zakál György.*

Beömlíteni, beherpasztat-
ni. Bodroghközi szó. *Mind-
szenti.*

Bera, Albert. Palócz szó.
Szedes Fábán.

Berbecz, báránybőrből ké-
szült téli süveg, bagoly sü-
veg. Kemenesali szó. *Lévai
László.*

Berbécs, kos. Székely szó.
Kállay.

Berbencze, szűk hordó.
Szathmár vidéki szó. *Gáthy
János.* Skatulya. Székely
szó. *Cserey Elek.*

Berbetélni, dadogni ért-
hetetlenül, csácsogni, p. o.
berbetél mint az oláh pap.
Székely szó. *Kállay.* Sebe-
sen hosszasan egyforma han-
gon beszélni. Székely szó.
Ferenczi János.

Berbitálni, repetálni fél-
hangon. Somogy várm. szó.
Kállay.

Bercze, járom' belfája. Kéz-
di széki szó. *Szabó Elek.*
Gagya v. harisnya. Székely
szó. *Cserey Elek.*

Bere, kender-magnak külső
hüvelye, mellyet pellelés-
kor a' szél elhord. A' bu-

zának kalahája, a' lennek pedig gubája van., melly a' magot rejti. Balaton melléki szó. *Horváth Zeigmond.*

Berecz, ripacs. Innen: bereczes, ripacsos. Győr várm. szó. *Horvát Endre.*

Berek: posvány. Ormánsági szó, Baranyában. *Jerémiás Sámuel.*

Berena, e. h. borona. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Bergeni, a' berbécnek a' juhval párosodni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Berhe, tartó istrángot szorító szíjacska. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Akadály a' fonálban. Székely szó. *Ferenczi János.*

Berke bárány, apró szőrű kis bárány. Mondják fodor szőrűnek is. Székely szó. *Kállay.*

Berkenye, berekenye, bar-kócza. Somogy várm. *Kállay.*

Berkőczés bot, görcsös bot. Somogy várm. *Kállay.*

Bernyászkodni, feltüzülni. Székely szó. *Kállay.* Valakire felindulni, 's feljül kerekedni szándékozni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Béromlani, valami árokba, vagy külföldről nagy bajjal beverekedni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Berreg, knurrt. „Ne berregj!” Győr várm. *Czech János.*

Berregni, bergeni, a' juhokról mondatik hogy megberregtek, vagy bergettek mikor bakzottak. Székely szó. *Incze József.*

Bervény, szalakfű, vadvenyike. Székely szó. *Cserey Elek.*

Berzenye, a' magos kender után a' mezőn maradott 's megaszott szálak. Székely szó. *Incze József.* A' kender' kitépetése után a' földön maradt aszály. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.* Kender' utolja. Székely szó. *Buczy.*

Berzenkedni, borzaszkodni, agyarkodni. Székely szó. *Cserey Elek.* Haragra indulni, neki bőszülni. Székely szó. *Kállay.*

Besóztak neki, azaz: jól megverték. Komárom várm. *Czuczor Gergely.*

Besövényilem, békertelem. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bestelen, becstelen, becsület ellen járó ember. Kézdi széki szó. *Szabó Elek.*

Bestye, eb. (Vasban halani ezt: Bestekurafi! Beste lélek!) Hont várm. szó. *Dr. Horvát József.*

Bésudámlani, bérohanni. Székely szó. *Cserey Elek.*

Beszédhintó, ' hazudozó. Székely szó. *Cserey Elek.*

Beszterczei szilva, azaz,
hosszú szilva. Erdélyi szó.
Kállay.

Bé szők öllöm, belé ugrom,
belé szőköm. Székely szó.
Csercy Elek.

Betű, e. h. betű. Székely
szó. *Csercy Elek.*

Betűnet, hiba. Már te min-
denben találsz betűnetet.
Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*

Betyár, török eredetű szó:
jelent szolgálton kívül csapongó embert, nem pedig nőtelen paraszt legényt, mint Szabó Dávid után sokan felkapták; mivel betyár nem csak parasztból, hanem más úrforma emberből is lehet. Szegedi szó. *Náty József.* Zabolátlan, kevély, paraszt. Kemenesali szó. *Lévai László.* Rédeg legény, ki hív 's becsületes szolgálatja után egy kis pénzre, vagyona szert tett, a' szolgálatot abban hagyta, 's midőn kedve tartja, napi bérben jár dolgoztatni, teljes függetlenségben henyén él, azért valamit tart maga felől. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Béven, e. h. bővön. Székely
szó. *Csercy Elek.*

Bévonatni, a' bőrt a' ti-
márnak beáztatni a' csávába, hogy vegye ki a' vért. Székely szó. *Ferenczi János.*

Bévség, e. h. bőség. Székely
szó. *Csercy Elek.*

Bibaszt, mind testi mind
lelki tekintetben hitvány ember. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.* Lelki 's testi tehetség nélküli hitvány ember. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Együgyü. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Bibe, bibi, fájdalom. Székely
szó. *Csercy Elek.* Baj. Kinek-kinek ön bibéje fáj. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*

Bibecs, haszontalan beszédü. Székely
szó. *Csercy Elek.*

Bibelődni, bahrálni, babrikálni, az időt csekély dolgokkal tölteni. Balaton melléki
szó. *Horvát Zsigmond.* Valamelly kis dologgal bajlódni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Biber, paprika. Baranyai
szó. *Tóbi Antal.* Paprika. Sziget vidéki szó. Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Bibérkél ni, babirkálni;
valakinek fejébe motozni, nézni 's azt vakargatni, de csak gyengédeden. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*

Bíbicz, libucz. Somogyvárm.
szó. *Kállay.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

- Bibircsok**, szömölcs, vagy más kipattogzottság. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Bibola**, fürthaj, valaminek rojtja, taréja. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Bibolya**, ibolya. Balaton mellékén. Viola. Kemenesali és Rábaközi szó. *Horváth Zsigmond.*
- Biborcsek**, szócsény, szömölcs. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Bicza**: inda, kacs. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Bicsaklani**, megbotlani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Bicze**, sánta. Innen: biczegni, sántítani. Szegedi szó. *Náthy József.* Ingadozva jární. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Biczenteni**, fejével inteni, bizonyítani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Biczkölni**, szundikálni. Palócz szó. *Szeder Fábán.*
- Bicsak**, horgas kés, nevezik: bicske. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.* Rugó kés. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Rugó bicsak, rugós kés. Innen **bicsaklani**, szegülni. Órségiszó. *Zakál György.* Bicska, bicskik. Székely szó. *Cseréy Elek.* Bicskia, bicska, bé-
- záro kés. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Bicsaklani**, kéz' vagy láb' forgóinak, a' ferde lépés által megrántódni, p. o. megbicsaklott a' lábam, forgóban megindult, megrántódott. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*
- Bicska** (Háromszékben), bicsak (Csikszékben), parasztzsebkes. Székely szó. *Kállay. L.* Bicsak.
- Biggyezteni**, az illendőség' határai ellen, vagy felett, valamit valamire varrás, kapocs, vagy szeg által akasztani. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.* Kifitítani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Reá teszem, reá illegetem. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Bihal**, e. h. bival. Székelyszó. *Ferenczi János.*
- Bikacsök**, bika' nemző veszeje. Csök helyett talán *csög* az igaz gyökér. L. Csögleni szót. Székely szó. *Kállay.*
- Bikezis**, ikczis - bikezis, semmire kellő beszédű. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Bikfa-bigyo**, bikfa oldalbeg. Székely szó. *Buczy.*
- Bikla**, fejrő vászonból kurtaszoknya. Baranyaiszó. *Tóbi Antal.*
- Bikmakkolni**, akadozva fül' unalmára beszélui, vagy

magát menteni. Székely szó.
Ferenczi János.

Biling, szőlőfűrtnek egy része, vagy apró szőlőfaj. Innét: bilingérezni, szüret után az elhagyott fűrtöket összeszedgetni. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*
L. Bönge, böngézni.

Bilizna, (Szabó Dávidnál Belezna), gáncs a' vászonszövésben, mikor egyik a' feltekert szálakból elszakad, és azt sokáig össze nem kötven utat hágy a' vásznan. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Billegető, síp hat lyukra. Somogy várm. *Kállay.*

Billenni, felfordulni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Billyeg, bélyeg. Székely szó. *Cserey Elek.*

Billyegezem, megjegyzem. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bincz, binczezni, felütni pálczával. Somogy 's Baranya várm. *Kállay.*

Bincs, madár' neme, mely a' tök - magot igen szereti. Kézdi széki szó. *Szabó Elek.*

Bincsek, pürsédé, buborcsék, sántaság. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Bincsök, csomdók, görcs. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Binderíteni, ... Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Bingó, éretlen kis gyümölcs a' fáján 's fájáról lehullva p. o. Szilva bingó. Székely szó. *Ferenczi János.*

Bingyó, bimbó. Székely szó. *Kállay.*

Birbitélni, haszontalankodni. Szék. szó. *Cserey Elek.*

Birétrom, süveg. Székely szó. *Cserey Elek.*

Birge, sönnyedék. Palócz szó. *Szedes Fábán.*

Biri, Borbála, kicsinyítve. Somogy várm. *Kállay.*

Birizgál, motoz p. o. csomón v. kötélőken. Sárközi szó, Tolna várm. *Garay.*

Birke, 1) berek. Székely szó. *Cserey Elek.* 2) Birka, Mátyusföldi szó. *Czuczor.*

Birnyákolni (Csikszékben); Virnyákolni (Háromszékben); jajgatva sírni. Székely szó. *Kállay.*

Bírodalom, Grandbesitz; p. o. ennek az embernek nagy bírodalma van. Székely szó. *B. Lakos János.*

Bírság, büntetés. Székely szó. *Cserey Elek.*

Birtók, míg a' szilva éretlen és nem nő meg egészen, lehet az ágon találni, mag nélkül valami hosszú laposforma elfajzását a' szilvának, melyet a' gyermekek szednek és esznek; előbb sárga, aztán megfeketül és lehull, ezt nevezik birtók-nak. Székely szó. *Incze József.*

Birtóka, v. birtyóka, szilva-üszög v. kinövés, melly keserű. Ollyan forma mint a' Sz. János' kenyere. Székely szó. *Kállay*.

Bisereg, sajog; a' fognak kis mértékben való fájása, midőn meg kezd fájdulni. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond*.

Bisletni, ok nélkül a' szobából ki's be járni — leginkább gyermekekre alkalmazható. Székely szó. *Ferenczi János*.

Bisóma, e. h. birsalma. Somogy várm. *Kállay*. Tolna várm. *Csapó*.

Biszke, először bárányszó juh. Székely szó. *Buczy*. Büszke, piszke: hajókat, talpakat, tutalyokat, azaz lápok (rates) feltartó, és kifogó gamós rúd, mellybe a' czejte' gúzza v. kötele akasztatik, a' föld' színének hárántékosan tartatván, mind addig szánt, míg a' hajót, vagy lápot partig hozván, tökéletesen meg nem állítja. Szegedi szó. *Nátly József*.

Bitang, fattyu v. törvénytelen ágyból származott gyermek. Innen valamelly nemzetségben a' törvénytelen ágyból származottnak maradéka neveztetik *bitang ágnak*; — továbbá: hitang marha,

melly eltévelyedett és nem törvényes gazdája', hanem más' kezén van, ki felfogta. Székely szó. *Incze József*. 1) Zabgyermek. 2) Marha, felfogott marha. Székely szó. *Cserey Elek*.

Bitangolni, gonoszúl, hamisan bírni. Székely szó. *Cserey Elek*. Bitortani. Székely szó. *Incze József*.

Bitonyás, sebekkel, fekélyekkel teljes. Székely szó. *Gödry*.

Biz, bizony. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

Bizo, bizony. Gömöri beszéd mód Rima's Balogvölgyben. *B. S.*

Bizonyt fújni, esküdni így: Ugyan biz igaz! v. ugyan bizony! Vas várm. szó. *Dr. Horvát József*.

Bizvást, egész bizodalommal, bátran. Székely szó. *Cserey Elek*.

Bizsergek, forni kezdek, apstón forrok. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Bóbám asszony, nagy anyó, nagy mámi. Somogy és Baranya várm. *Kállay*.

Bóbicskolni, bóllogatni, bóbinalni. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond*.

Bobiska, fársángban felöltöző álorczás ember, innen ijedés: p. o. ne légy ollyan

- bobiska, azaz ijedős. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Bóbiskol, ülte szunnyadozik. Somogy várm. *Kállay.* Tolna várm. *Csapó.*
- Bóbíta, bub, taréj. Kemesali szó. *Lévai László.*
- Boborcsos, fakadékos, gödrös. Székely szó. *Cserey Elek.* Tolnában: Bibircsós. *Csapó.*
- Boczéros, kuszált hajú, azaz, fésületlen, baglyas hajú. Szegedi szó. *Nátlly József.* Bogjas, borzas. Somogy várm. *Kállay.*
- Boczi! boczil kis borjút híjják vele. Székely szó. *Kállay.*
- Bocs, p. o. medve-bocs v. kölyök, bivalbocs vagy borju. Székely szó. *Incze József.* Junger Bär. Székely szó. *B. Lakos János.*
- Bocsítani, bocsátani, elereszteni, p. o. ne bocsi ne: ne ereszd ne. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Bocská, három négy akós kis kád. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Bormérő, hordó, mérő edény. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Bocskorozni; 'elbocskorozni, hamar sebesen elmenni, elillantani. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Bocskorták, bőrfolt. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Bocskortekek, elől's hátul felkötő szíj vagy kantár. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Bocso, bulcsu, bucsu. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Bocsos, vallásos. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Bocsos bunda, medve-bőrös. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Bocszom, bucsuzom. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Bodacs, tinó, apród marha. Székely szó. *Buczy.*
- Bode, boda, maroklat, nyele valaminek. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Bodnár, 1) kádár, 2) kulcsár. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Bodocs, az almát, szilvát, körtvét, éretlen korában bodocs-nak nevezik. Innen mendják: a' szilva, alma, körtve, bodocs korában nem egészséges. — Bodocs eszű ember, éretlen eszű. Székely szó. *Incze József.*
- Bódóg, e. h. boldog. Székely szó. *Cserey Elek.* Gyarmathi Sámuel.
- Bodologni, bólongani. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Bodon, vizes edény. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Bodony, fületlen kártyus. Székely szó. *Kállay*.
Bodonka, ugorka szó. Székely szó. *Kállay*.
Bodonkút, lapos és erdős helyen divatoz, olly fát eresztvén le a' megásott kútba, mellynek bele elveszett, a' kérge ellenben ép. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
Bodor, kondor. Innen: bodorítani: fodorítani, kondorítani. Székely szó. *Kállay*.
Bódorgani, bódorogni, bolygani. Székely szó. *Incze József*.
Bódorgó, bolygó. Székely szó. *Incze József*.
Bodoró, a' kinek csak egy gyermeke van. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
Bódorogni, imitt amott tévelyegni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
Bódulok, esztelenkedem. Székely szó. *Cserey Elek*.
Bog, a' fán való kicsucurodások, vak bognak is hívják, minthogy kívül a' haj benőtte, és nem látszik, mintha ott vagy ágat nyestek, vagy a' fa ütést kapott volna. Székely szó. *Incze József*. Göcs, görcs; innen: *bogós*, göcsös, görcsös; — *bogozni*, göcsöt kötni, görcsözni. A' *görcsön* értik a' Székelyek az innak

megmeredését p. o. görcsben van, görcs bántja. Székely szó. *Kállay*.
Bogáncz, papucs. Székely szó. *Cserey Elek*.
Bogaras, szilaj. Kemenesali szó. *Lévai László*.
Bogarászok, szóróról szálára keresem. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
Bogárizik, a' szarvas marha caniculában futkos a' legyektől 's bagócsoktól üldöztetve. Innét az olly ember felől is, kinek baja nincs, mondatik: „*könnye n bogározz'*“, szökik, rúg, dévajkodik. Ennek is vannak bogarai: Grillen. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
Bogározni, csintalankodni, viczkádozni. Bodrogközi szó. *Mindszenti*.
Bogdácsolni, elébb elébb lassan szökdösni; mint a' nyulak. Székely szó. *Ferenczi János*.
Bogdány, v. Bagdán, nemes családi vezetéknév, aligha a' Papdántól nem jó le. Ázsiai származás, Siberiában, a' Jajki pusztában neveztetik egy hasonló kiejtésű hegy, a' *Bogda* hegye. Kézdi széki szó. *Szabó Elek*.
Bogya, gyömolcs - csemege. Kemenesali szó, Vas várm. *Lévai László*.
Bogyó v. bogolyó, éretlen kislalma. Székely szó. *Kállay*.

Bogja, bagja, fiók-kalanga. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. Bogója, a' madarak' feje tetején tollakból álló bub vagy bóbíta. Székely szó. *Incze József*. L. Boglya.

Boglár, valaminek közepe. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Bogláros, valaminek kerek jegyekkel megrakott akármí. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Boglya, bugja, rakás széna. Székely szó. *Cseréy Elek*. L. Baglya.

Bognár, kerek, kerekjártó. Somogy várm. *Kállay*.

Bogollya, tiltott szerető, p. o. no ugyan van bogolyád! Székely szó. *Ferenczi János*.

Bogolyó, légely, ivó edény. Székely szó. *Cseréy Elek*. Kecskemét körül: Csobalyó. *Csapó Dániel*.

Bogrács, vasfazék, üst, mellyben a' gulyások főznek. Somogy várm. *Kállay*. Kecskeméten bográcnak nevezik. *Csapó Dániel*.

Bohó, boszthó, bászli, fajnó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Bojások, imitt amott járok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Bólgatni, háborgatni. Székely szó. *Kállay*.

Bojnyik, zsivány, utonálló. Palócz szó. *Szedes Fábian*.

Bojtár, pásztoroknál se-

géd suhancz, betyár legény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Bokáj, kancsó. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. (Bokály, cserépedény' neme. Székely szó. Csikszékben. *Gegő Nécsephor*.

Bokkon, görbe fák a' ladikokban 's a' talyigán is, mellyen a' gerendöly fekszik. Keméniesali szó. *Lévai László*.

Bókkot hajtók, fejemet le 's felfelé emelgetem. Keméniesali szó. *Lévai László*.

Bokros, 1) apró csere, csepé; 2) félékeny, félre ugró ló. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Bokros, ijedős, félékeny. Keméniesali szó. *Lévai László*. A' lóról mondják, ijedős, félénk helyett. Székely szó. *Kállay*.

Bóktat, a' ló, mikor melege van. Sárközi szó. *Garay*.

Bolcsu, bulcsu, búcsu. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Boldis, Boldizsár. Palócz szó. *Szedes Fábian*.

Bóllintani, bollantani, az az, fonás vagy ülés közben az álmotól elnyomattatván, fejét le - leszegni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Bolygatag, balgatag, esz-

- telen. Székely szó. *Csercy Elek.*
- Bolygatni**, háborgatni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Háborgatni. Székely szó. *B. Lakos János.*
- Bolyó**, a' kis gyermekek-nél almát jelent. Bodroghközi szó. *Mindszenti.*
- Bolyókás**, bohó. Bodroghközi szó. *Mindszenti.* Hóbortos, hóbolygó, féleszű. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Bollyokás**, bolond. Székely szó. *Csercy Elek.*
- Bombék**, bimbó. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Bomfordi**, tenyeres talpas, tökfílkó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Bomlani**, ingerkedni. Palócz szó. *Szedér Fábán.*
- Bomlik**. Gömör és Torna várm. Dunántúl: Bolondúl. *Döbrentei.*
- Bóna óra**; eljött a' bóna órája, bolond órája. Győr várm. *Czech János.*
- Bonc**, czomb. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Gömör, Torna. várm. Dunán túl: Láb' vastag húsa. *Döbrentei.*
- Bonczol**, nyaki élesség. Székely szó. *Csercy Elek.*
- Bondó**, gyomor' része. Szatmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Bong**, gomb. Székely szó. *Buczy.*
- Bongás**, zengés. Székely szó. *Csercy Elek.*
- Bongok**, zengek. Székely szó. *Csercy Elek.*
- Bongyor** v. bongyoros, p. o. haj v. szőr: kondor, kondoros: Göndör. Vas várm. szó. *Dr. Horvát József.* Kondor borzas. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Bonyolódni**, összekuszálódni, keveredni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Bonta**, két színű. Székely szó. *Csercy Elek.* Fele fejér, fele fekete. Sertésről mondatik. Somogy és Baranya várm. *Kállay.*
- Bontakozni**, megrontatni, savartatni. Székely szó. *Csercy Elek.*
- Bontakozott**, megzavartatott, eltántorítatott. Székely szó. *Csercy Elek.*
- Bonthatatlan**, megsértethetlen, megfertézhethetlen, felbonthatatlan. Székely szó. *Csercy Elek.*
- Bontoslábu**, kibomlott lábu. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Bora**, Boris, Borbála. Palócz szó. *Szedér Fábán.*
- Boráros**, korcsmáros. Székely szó. *Csercy Elek.*

Borbát, szorgalmas ember. Székely szó. *Buczy*. Gyors, serény. Székely szó. *Incze József*. Serény. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*.

Borbetegség részegség. Székely szó. *Csercy Elek*.

Borbogár, iszákos. Székely szó. *Csercy Elek*.

Borbólo, lopó, hégely. Székely szó. *Gödry*.

Borcsiszár, boriszák. Székely szó. *Csercy Elek*.

Bordély, barlang. Székely szó. *Csercy Elek*.

Bordélyház, kurvaház. Székely szó. *Csercy Elek*.

Bordicza, a' járom' belfája. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Bordósip, tömlősip. Székely szó. *Csercy Elek*.

Bordósípos, tömlő vagy zacskó sipos. Székely szó. *Csercy Elek*.

Borfüge, ribizli, veres szőlő. Székely szó. *Buczy*.

Borház, korcsoma. Székely szó. *Csercy Elek*.

Borherdó edény, kancsó, v. korsó. Székely szó. *Csercy Elek*.

Borhús, felhős idő. Ennek gyökere a' ború, borús. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Borító, vesszőből kötött szellős és tágas kosár, mely alá baromfiakat szokás zár-

ni. A' halfogásra készítettnek Tapogató a' neve. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Borítotték, takaró, fedél. Székely szó. *Csercy Elek*.

Borna, olyan vastagságu fenyő vagy más fa, melyből házat raknak. Székely szó. *Incze József*.

Borna, e. h. borona. Székely szó. *Csercy Elek*. Borona. Székely szó. *Ferenczi János*.

Bornyas, ... Szatmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Bornyú, borjú. Palócz szó. *Szedér Fábán*. Gömör, Torna várm. Borjú, Dunántúl. *Döbrentei*.

Boróka, fenyőmag. Palócz szó. *Szedér Fábán*.

Borosodni, megrészegezeni, itasodni. Székely szó. *Csercy Elek*.

Borosta (Bürste), meszelő: De ezen borosta, kurtán hagyván a' sertét, használtatik sűrű fogú fésű helyett is. Baranyai szó. *Tóbi Antal*. Hajfésülő kerek ecset. Somogy várm. *Kállay*.

Borostyán, orgonafa. Székely szó, Csikszékben. *Gégo Nicephor*.

Borotfa, e. h. beretva. Somogy várm. *Kállay*.

Borotva, e. h. beretva. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Borotválni, 1) a' szórt v. szakált levenni; 2) a' fiatal sűrű harasztot elébb, mint makkot teremne, levágni, melly aztán újabban kihajt, sarjadzik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Borozda, e. h. barázda. Székely szó. *Cserey Elek.*

Borsfű, csomberd. Somogy várm. *Kállay.*

Borsika, fenyő mag. Székely szó. *Incze József.*

Borsó, bab. A' mit tudtomra egész országban *bab*-nak híznak, azt Balaton mellett szélteben borsónak nevezik, *bab*-nak csupán amas öreg, és úgy nevezett sós babot tartván. *Horváth Zsigmond.*

Borsódzom, testemben változom, irtózás v. félelem miatt rázkódom, csömört képezek. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Borsoska, mézes kalács. Palócz szó. *Szedes Fábán.*

Borszék, a' leghíresebb borkút, Gyergyóban. *Kállay.*

Borsesz, bor' íze. Székely szó. *Cserey Elek.*

Borviz, savanyú érczes viz. Székely szó. *Kállay.* Savanyú viz. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Borza, bodza. Székely szó. *Ferenczi János.*

Borzadni, feltüzülni. Székely szó. *Cserey Elek.*

Borzag, földi bodza. Palócz szó. *Szedes Fábán.*

Borzang, földi bodza, ebulus. Hont várm. szó. *Dr. Horvát József.*

Borzás, bóczértos, bozon-tos; baglyas, kuszált, kócsos, fésületlen hajú. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bosongani, perzsegni, a' vásárban neszszel felebb 's alább kovályogni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Boszorkodni, méltatlan-kodni, gyűlölködni. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bóta, balta. Rima 's Balog-völgyi szó, Gömörben. *B. S.*

Bótafok, e. h. baltafok. Somogy várm. *Kállay.*

Bótka, topány, topánka. Palócz szó. *Szedes Fábán.*

Botkos, csomós, Székely szó. *Cserey Elek.*

Botkos lábú, nagy bokáju. Székely szó. *Cserey Elek.*

Botnyelv; nem tudok én botnyelven, azaz, németül vagy tótul. Pest vármegyei magyartól hallotta *Czuczor Gergely.*

Botoka, almatörő bot. Székely szó. *Ferenczi János.*

Botor, tompa, értetlen, miveletlen, ostoba, p. o. ember. Székely szó. *Cserey Elek.*

Botos, pézsma virág, mint-

hogy a' virágjának betja vagy gombja van Székely szó. *Ferenczi János.*

Botránkozni, bűnt, vétet cselekedni, p. o. hisz uram sokat botránkoztam, sokat vétettem, sok bűnt cselekedtem. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Botromász, botlékony, ki ügyetlensége miatt gyakran esik 's kél. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Betvó, betval, e. h. bottal, Gömőri beszéd mód. *B. S.*

Bozlán, megszáradt mindenféle gyenge leveles ág. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Bozegni, monogni. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Borza, bedza, borza. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel. Cserey Elek.*

Borzás v. bodzás lábú, kinek lábán be nem gyógyulható örökös sebje van. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Borzót, sok sűrű magas burjánok. Somogy és Baranya várm. *Kállay.*

Bőcs, becs, tisztelet, méltóság, érdem. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bőcsmérlem, megszólom, mocskolom, gyalázom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Bőczek, lásd Bőllőke. **KE-TÁJSZAVAK.**

menesali szó. *Lévai László.*

Bőczöllész, taumelt. Győr várm. *Czech János.*

Bőczörög, taumelt. Bőczörög mint a' részeg ember. Győr várm. *Czech János.*

Bődülni, bőgni. Szatmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Bőfékel, ökrendez. Győr várm. *Czech János.*

Bőffenteni (ki), valamit az illendőség ellen kivakantani, vaktában kimon-dani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bőffentés, bőfűgés. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bőfűgés, hurutolás. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bőfűgni, étel után ükölődni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bőggó, nagy hegedű, gondon. Somogy várm. *Kállay. Koboz, brugó. Balaton melléki szó. Horváth Zsigmond.*

Bőglészni, bőgdécselni, keresgélni, böngészni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bőgly, pőcsik, nagy gonosz légy' neme. Somogy és Baranya várm. *Kállay.*

Bőgre; csupor, kis pohár, fazekacska. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kőnépszerű fazék. Soprony várm. *Kis János. Causcos száju földedény. Kemenes-*

sali szó. *Lévai László*. Csap-
por, vizmerítő edény. Szé-
kely szó. *Cseréy Elek*.

Bögrécske, csuprocška.
Székely szó. *Cseréy Elek*.

Bögü, bögöly. Őrségi szó.
Zakál György.

Böjttele's étel, e. h. böjtös
étel. Somogy várm. *Kállay*.

Bőke, horgas, görbe. Szé-
kely szó. *Cseréy Elek*.

Bökkenés, tétovázás, csüg-
gedezés. Székely szó. *Cseréy*
Elek.

Bökkenő, fő akadály. Mi-
dön a' kívánt czélt valamelly
közbejövő nehézség miatt
nem tudjuk végrehajtani,
ekkor mondjuk: „ittám bez-
zeg a' bökkenő“. Balaton
melléki szó. *Horváth Zsig-*
mond.

Bökní, bökölnöni, 1) szarv-
val öklel az ökör; 2) nyelv-
vel szurkál a' rossz ember.
Balaton melléki szó. *Hor-*
váth Zsigmond.

Böktetni, a' kötő rudat,
a' fején keresztül bucskáz-
tatni. Székely szó. *Ferenczi*
János. Pálczát vagy rudacs-
kát úgy hajítani el, hogy
az mindenkor végére vagy
hegyére esve forduljon. Kez-
di széki szó. *Szabó Elek*.

Bölicze, fehér juh. Székely
szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Bóling, belind. Székely
szó. *Cseréy Elek*.

Böllönködik (velem), el-

lenkedik, perlekedik. So-
mogy várm. *Kállay*. Boster-
kedni, veszekedésre, boszu-
ságra ingerleni. Göcsei szó.
Plánder Ferencz. Bosszonta-
ni, ingerkedni. Baranyai szó.
Tóbi Antal.

Bőlőke, tőkéske, tuskócs-
ka. Kemenesali szó, *Lévai*
László.

Bőlőnbika, vízi madár, a'
búvárnak egy faja, nagy
bőmbőlést szok tenni. Bala-
ton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond. Dobos-gém. Ke-
menesali szó. *Lévai László*.
Bőmbőlni, hangosan ríni;
mondattk szarvas marha és
megvert gyermek felől. Bá-
laton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond.

Bőmhécz, poczok, fene-
ketlen gyomor, nagy bél.
Kemenesali szó. *Lévai Lász-*
ló.

Bőncsölék, száraz sár a'
fűha' alsó részén. Innen:
Bőncsölékes. Győr várm.
Czech János.

Böndész, fél ostoba, buta.
Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

Böndöly, fűrtőcske, p. o.
egy böndöly szőlő. Szegedi
szó. *Nátlly József*.

Bönge, szedés után a' tőkén
maradt szőlőfűrt. Innen: bün-
gészni, az elhagyott szőlő-
fűrtőket keresgélni. Dunán-
tuli szó. *Csapó Dániel*.

Böngészek, fűtetek, ke-

resgélek, kórésznek v. kóráló, lécskálók. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Böngyöle, gyékénynek megszáradt lisztes töve, melyből szükség' idején kenyert lehet sütni, — innen: böngyöle pogácsa. Szegedi szó. *Nátlly József.*

Börbecs, berbecs. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Börbitélek, csácsogók. Székely szó. *Cseresy Elek.*

Börböncse, skatulya, szelencse, pixis. Székely szó. *Cseresy Elek.*

Böröz, 1) hegyecske, dombocka; 2) fonálon lévő csomócska, göröcsöcske. Kemenesali szó. *Lévai László.* domb. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Börözölöm, megüzöm, meghágom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Börögér, szárnyos egér. Kemenesali szó. Denevér. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Székely szó. *Kállay.*

Börernyő, Schirmleder. Szatmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Börfa, szekérre tett fa oldal nélkül, midőn boros hordókat akarnak felrakni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Börgyártó, szijgyártó. Székely szó. *Cseresy Elek.*

Börhe, bezhe, nadrág, ganya, harisnya. Székelyszó. *Cseresy Elek.*

Bárhorgelő, a' mellyel puhítják a' bőrt a' szücsök. Székely szó. *Ferenczi János.*

Börke, szalonna' bőre. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Párhagyma. Székely szó. *Cseresy Elek.* Bőröcske, szalonna' bőre. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Börü, бүрү, árkon vagy patakon keresztül tett járófa. Őrségi szó. *Zakál György.*

Börzenkedem, fellobbanok, megharagszom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Börzö, a' kendernek növeskor elmaradt készült apraja. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bösölés, mértékletlen evés ivás. Székely szó. *Buczy.*

Bösörélek Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Bösövény, sima бүрök' mogyorónyi gyökere, tavasszal egykét levelét meghagyva salátának öntik. Székely szó. *Ferenczi János.*

Böstörködöm, neheztelek, boszongodom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Bószítani (fel), másokat valaki ellen felingerleni,

- bujtani, kontatni. Kemenesali szó. *Horváth Zsigmond.*
- Bőszme:** faragatlan, tompa eszű, süsü, bohó. Kemenesali szó. *Lévai László.* Ostoba, pimasz, goromba. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Bősztrü,** egy nagy fakupa, mellyben kemény fával só 's más egyéb töretik. Őrségi szó. *Zakál György.*
- Bőszülni,** mérgesen felindulni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Bötkő,** bog. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Bötkőcske,** bogocska. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Bötkős,** bogos. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Bráha,** a' serfőzők által kifőzött árpa. Ezel szoktak aztán marhákat hialalni. Szatmári szó. *Vasvári Károly.*
- Bringatni,** ringatni. Palócz szó. *Szedér FABIÁN.*
- Brugó,** prófont; így nevezik a' pék sütötte kenyeret a' deákok Kecskeméten. *Csapó Dániel.*
- Buár,** buvár. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Bub,** valaminek kiálló része; fejbúb, lábbúb. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Pup,** csup, csomó. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Bubázní,** babázni. Székely szó. *Ferencsi János.*
- Buborcék,** kerekas domború kiütés a' testen. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*
- Bubos,** pupos, görbe. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Buborka,** ugorka, uberka, gugorka. Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- Bubus,** l. fennebb Babós.
- Bucz,** czomb. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Buczka,** homok-torlás, sivatag, hegyes-völgyes, homokfuvásos hely. Kecskemét táji szó. *Csapó Dániel.*
- Buczkó,** 1) bunkó, furkó, görce, bibircsó; 2) fának kiforradása. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Buczorog** a' göbe, búsul a' kocza. Somogy és Baranya várm. *Kálly.*
- Bucsak,** csutak, tuskó. Székely szó. *Inoze József.*
- Bucsér,** szalmából kötött kőficz vagy tojástartó. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Bucsír,** kőficz. Kemenesali szó. Kóbor. *Rábaközi.* Szalmából v. vesszőből kötött, tojástartó eszköz. *Horváth Zsigmond.*
- Bucsít,** bocsát ereszt, Nyit-ravölgyi szó. *Czuczor.*
- Bucska,** hat hét 's több itczés hordócska. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.* Pálinkás kis hordó. Őrségi szó. *Zakál György.*
- Bucsa,** áldás, elválás, elbu-

csuzás. Székely szó. *Cseréy Elek.*
B u c s u t vészek, tovább me-
 gyek. Székely szó. *Cseréy Elek.*
B u d a, karó a' mezei játék-
 ban. Innen: Budázni, karók-
 kal játszani. Palócz szó. *Szedér Fábán.* Árnyékszék.
 Kendi széki szó. *Szabó Elek.*
 Abtritt. Székely szó. *B. Lakos János.* Árnyékszék. Szé-
 kely szó. *Kállay.*
B u d a b á c s, fekete foltokkal
 kipettegetett tavaszi piros
 bogár. Kemenesali szó. *Lé-
 vai László.*
B u d á r, putraszék, árnyék-
 szék. Palócz szó. *Szedér Fá-
 bán.* Abaúji szó.
B u d o g a: babutka, bűdös
 banka. Baranyai szó. *Tóbi
 Antal.*
B u d o g t a t n i, elmerülni.
 Székely szó. *Cseréy Elek.*
B u d o n k a, feljül keskenyebb
 's alól szélesebb két fenekű
 fenyő-edény, a' felső fene-
 kén lyuk van: eczet tartó
 edény. Székely szó. *Ferenczi
 János.*
B u d o s á s, keringés, vándor-
 lás. Székely szó. *Cseréy
 Elek.*
B u d u n k a, ecsetes dőzsa.
 Kendi széki szó. *Szabó
 Elek.*
B u f a, pofa. Székely szó.
Cseréy Elek.
B u f f a n e k, ha valami erős

esik le, az lebuffan; ha
 gyenge, puha, az lepuffan.
 Székely szó. *Gyarmathi Sá-
 muel.*

B u f o l n i, lyékes halászat-
 kor az ajtólyéknél súlyok-
 kal a' vízben zobukolni, hogy
 a' halak a' hálóbba vissza-
 renzentessenek. Balaton mel-
 léki szó. *Horváth Zsigmond.*
 Pofon verni. Székely szó.
Cseréy Elek.

B u g, galambház; innen: ga-
 lambbugos kapu, hol a' ga-
 lambház az utca-kapu fölé
 van csinálva. Székely szó.
Incze József. Galambtartó
 hely, rendesen galambbug.
 L. *Bugni* szót. Mondják a'
 galambokról is, hogy bug-
 nak, galambbugás. Székely
 szó. *Kállay.* Taubenhau.
 Székely szó. *B. Lakos János.*
 Galambtartó hely. Székely
 szó. *Cseréy Elek.*

B u g a, kis szarvú marha.
 Szegedi szó. *Náty József.*
 Paraszt. Kemenesali szó. *Lé-
 vai László.* Szarvatlan kos,
 tehén. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond. Szarvat-
 lan marha, buga kos, szar-
 vatlan kos. Göcsei szó. *Plán-
 der Ferencz.* Gubacs, a' fá-
 kon. Somogy és Baranya
 várm. *Kállay.* Kecskeméten:
 guba, gubacs. *Csapó Dániel.*
 Szem' golyóbisa. Székely
 szó. *Gyarmathi Sámuel.* Ken-

derfő. Szatmár vidéki szó.
Gáthy János.

Búga, felnyútt csomó len, vagy kender. Hány búga, azaz, hány zsúp lened termett az idén! Szegedi szó. *Náttly József.*

Bugja, beglya p. o. széna. Székely szó. *Incze József.*

Bugni, meghágni. Mondják a' sertésekről, hogy megbuktak, bugnak a' sertések, öszvehágnak. Székely szó. *Kállay.* Kanozni; bagzani. Székely szó. *Cseréy Elek.* Párosodni a' disznóknak. Székely szó. *Ferenczi János.*

Bugya, agg tölgyfának ke-
rekes 's buborcsékos gyümölcse, mellyből pipát csinálnak a' gyermekek. Göcsei szó. *Plándér Ferencz.*

Bugyboka, banka. Somogy és Baranya várm. szó. *Kállay.*

Bugyli, kusztora, fanyelű bicsak. Balaton melléki s.
Horváth Zsigmond.

Bugyoga, hasas de szoros száju korsó. Vas várm. *Dr. Horvát József.* Ivó edény. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Bugyogás, érthetetlen beszéd, csácsogás. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Bugyogni és bugyborékolni egyértelműek. Innen *Bugyoga*, kis száju vizes korsó, melly a' merítéskor a' kutba bugyogni v. bugyorog-

nó szokott; — innen *bugya*, holmi aprólékos gömbölyűség. Őrségi szó. *Zakál György.* Bugyborékolni; innét bugyoga száju vizes korsó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* A' kis gyermek' legelső megszaggatott szokiejtéseit teszi. Kézdi székeli szó. *Szabó Elek.*

Bugyogó, félnadrág, plundra, bőrhe. Az előtt német és zsidó viselte; de már a' pantallon váltá fel. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Német nadrág. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Bugyonka, vixtartó fagedény. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Bugyor, batyu, butor. Vas várm. szó. *Dr. Horvát József.*

Bugyogós, tortyos, a' németről mondják. Somogy várm. *Kállay.* Oltott lábu, német. Somogy várm. *Kállay.*

Bujdoklani, magát rejtegetni. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Bujdokló, szőkevény, szőkőtt személy. Somogy várm. *Kállay.*

Bujdosás, vándorlás, keringés. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Bujnyik, együgyű, félénk ember. Győr várm. *Czech János.* Kecskeméten: zsvány, útonálló, pusztákon kullogó, lator. *Csapó Dániel.*

Bujtani, szőlővesszőt 's hagyományt mélygödörhemegeredés végett lehajtani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Homlítani. Somogy várm. *Kállay*.

Bujtogatni, ingerleni, felolvasni. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Bujtok, a' magnak hagyott szőlővesszőt lebujtom, leültetem. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Bujtom, bujtogatom: veszekedésre ingerlem, lovalom, nosztom, biztatom. kontatom. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Bukározni, bukfolni, vízben le-lebukni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Bukáta, tarisznya. Innen: felbukátázni, feltarisznyázni az útra é'elemmel. Kezdi székben. Oláh szó fog lenni. *Kállay*.

Bukfencz, fön által való ugrás. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Bukfenczet hány, fejére esik egynehányszor. Somogy és Baranya várm. *Kállay*.

Bukkanok, rábukkanok, véletlen rátalálok. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Bukkázni, fővel leesni székéről, csürről. Székely szó. *Ferenczi János*.

Buksi, nagy fejű, nagy fő. Bodrogközi szó. *Mindszenti*. **Bulcsó**, bucan. Székely szó. *Csercy Elek*.

Bundsi, bundás; kutya' neve. Somogy várm. *Kállay*.

Bungani, mormolva üvöltetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Bungyika, újatlan ködmön. *Szedér Fábán*.

Bunta, barnás feketés. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Bunta, tarka disznó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Burde, földalatti hítván kunyhó. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Burduga, csorgó. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Burdujlapi, nagy ágazatu széles plánta' neme, mellyel a' medve tavasszal barlangjából kibujtakor élván új erőt vesz. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*.

Burgonya, péra: kolompér. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Burító, vesszőből font kosár, az apró majorságot szokták alája rekeszteni. Sopron várm. *Kis János*.

Burjadt, elburjánosodott. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Burján, az utak' szélén, kertek' kerítése mellett teremni szokott haszontalan gaz,

mellyet a' marha sem eszik meg. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*. Unkraut. Székely szó. *B. Lakos János*.

Burjás, (üppig) buján nőtt szőlő, fa 'stb. Burjás nedves idő, azaz tenyésztő idő. Szegedi szó. *Nátly József*.

Burkeny, hajó v. dereglye' oldalbordája, mellyhez az oldal- és fenék-deszkák szegestetnek. Szegedi szó. *Nátly József*.

Burkus, brandenburgus. Somogy várm. *Kállay*.

Burménys haragos. Székely szó. *Bucsy*.

Burnót: tobák. Ormánási szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

Burnyászkedni, szerelmeskedni. Udvarhely széki szó. *Szabó Elek*.

Burok, gyermektartó hártya. Innét: a' gyermek burokban születik. Berju 's csikó is először burokban elletik, mellyet meg keli fakasztani, hogy az állatocska benne meg ne fúladjon. Balaton melléki szó. *Horváth Zeigmond*.

Burokolni, burokolás, a' galambokról mondják; turbékolni, szerelmeskedni helyett. Székely szó. *Kállay*.

Burtokos, törpe sűrű ágas fa, vagy tömött bajuszu 's barkós ember. Székely szó. *Ferenczi János*.

Burukkol, a' galambról mondatik. Székely szó. *Ferenczi János*.

Burukolni, turbékolni. Székely szó. *Incze József*.

Burulás, elmerülés. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Busa, nagy fejű. Balaton melléki szó. *Horváth Zeigmond*. P. o. ló, azaz, köp-czös, izmos, vastag ló. Somogy várm. *Kállay*. Kővér, pöffedt. Kemenesali szó. *Lévesi László*.

Búsa: csiga. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Busítom, felhíborítom. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Busz: 1) nyári meleg; 2) fojtó levegő, nyári nap' hősege; 3) kútban v. pincékben megromlott levegő. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Butikó, a' nád' szárán lévő fekete tető; másról is mondatik hogy butikós. Székely szó. *Ferenczi János*.

Butykós. Gömör, Torna-várm. Kis kerső. Dunántúl. *Döbrentei*.

Butyer, dészű, tarsoly. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Butyra, bitra, kusztó, kusztora, bugyli: fanyelű kis kés. Baranyai szavak. *Tóbi Antal*.

Buzalj, resta-alj. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Buzadara, vagdalt, morzsolt. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Buzafó, kalász. Baranya várm. *Kálly*.

Buzak, kása, zsemlyekása. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Buzany, nyomtató, cséplő. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Buzgár, folyóvíz' örvénye v. forradása a' felforgó vizeken. A' hal sebes úsztában, az evező lapát és dal buzgárt vetnek. Szegedi szó. *Náthy József*.

Buzsanni, buzgani p. o. felbuzsant a' víz, kezd ferrni. Lásd *Lobogó* szót. Székely szó. *Kálly*.

Bü, csúf, büség, csundaság. Székely szó. *Ferenczi János*.

Rút, takarítatlan; innen:

Büség: rusnyaság, takarítatlanság, csinatatlanság. Így **bü ház**, **bü asszony**, **bü konyha**, **bü élet**, vagy **telek**; azaz, takarítatlan, ocsmány ház, asszony stb. Ennek a' székelyeknél synonimája *Gamat*, melly csakugyan azt teszi, mit a' **bü**

szó jelent: o' pedig ezen szótól **büdös** fog eredetet venni. Székely szó. *Derzi Mózes*.

Mocsos, tisztátalan testü, tunya ember vagy dolog. Kendi széki szó. *Szabó Elek*. Garstig. Székely szó. *B. Lakos János*.

Szenyes, szurtos, büdös ember. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Bábáj, ördögi mesterség. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Bábajos, ördögös, bossorkányos. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Büdöske, büdös féreg. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*.

Büdös babuk, szarbabuk. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Büdösben maradt, gyalázatot, kudarcot vallott. Somogy várm. *Kálly*.

Bükkön, lednek. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Büngeni, bongani; mormolva süvöltteni p. o. mikor n' kövecset erősen hajítjuk. Igen helyes kinyomás. Örségi szó. *Zakál György*.

Bünhödni, vétkezni, vétkeket cselekedni. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Büntelen, ártatlan. Balaton melléki szó. *Herváth Zsigmond*.

Búrke, dió-, magyaró-, v. egyéb fákön termő hosszú berke; — és fenyő-gyümölcs. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Búrá, gyalog hid, palló, árkon v. patakon keresztül nyújtott járófa. Balaton melléki szó. *Herváth Zsigmond*. Gyalog hid. Kemenesali szó. *Lévai László*. Fa', jószág' v. egyéb' vége. Székely szó. *Incze József*.

Bütükert, jószág'yégin való kert. Székely szó. *Incze József*.

Bütüzni p. o. fát, annyi

mint a' fa' végét egyenesen ketté róni, vagy könnyebben mondva róni. Székely szó. *Incze József.*

Büvös asszony, boszorkány, Székely szó. *Csercy Elek.*

Büz, dohos szag, dohosság. Székely szó. *Csercy Elek.*

Büzbe keverni, bemocskolni. Székely szó. *Csercy Elek.*

Büzölni, 1) rossz szagot terjesztetni; 2) valakit szertgölni kezdeni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Szagolni. Szatmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Büzölög (a' nyers fa), nem ég, csak füstölög. Somogy várm. *Kállay.*

Cs.

Csabukkolok, kalézőlok, zalámbolok; tekergek, csavargok. Kemenesali szók. *Lévai László.* L. Csatangolni.

Csábúlni, elámúlni. Szatmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Csada, cseplecsz cziheres erdő. Székely szó. *Csercy Elek.*

Csádé, csáté: giz-gaz, gyim-gyom, dudva, gyom. Kemenesali szó. *Lévai László.* Sás. Marczal melléki szó. *Acsády.* Csepeté, apró csere; bokros hely; csalít. A' tisztes szegény asszony, midőn valaki magzatját zaklatja, így szokott szólani: „Ne bántsd a' magzatomat, nem kaptam én azt csádén, cseren, bokron“. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csafarni, facsarni helyett jobb; mert ebből jó ki: csára, fordítani. Székely szó. *Ferenczi János.* Facsarni. Székely szó. *Incze József.*

Csáforítani, fenthangon nevetőzve facsegni. Göcsei szó. *Plándér Ferencz.*

Csafirinka, csintalan leányka. Győri szó. *Czech János.*

Cságotó, azántó taliga' horgas lőjt-forma rudja, melylyel az eke nagyobb vagy kisebb fogásra igaztatik. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Egy horgas fa, taligán. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Cságoté, taligavezér, eke-taliga' rudját kormányozó görbe fa. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Cságotu, eke-talyiga' rudját kormányozó görbe fa,

mellynek egyik vége a' tengely és vánkorközé van szegve, a' másik kampós vége pedig a' taligarúdba vésvé. Őrségi szó. *Zakál György.*

Csahitál, midőn a' kutya, kivált éjjel, valami neszt vévén észre, minduntalan ugat. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csahó, evet, mókus. *Kállay gyűjt.*

Csaholni, ott, hol hallgatni kellene, beszélni, titkot kimondani. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* A' vadász kutyákról ugatni helyett mondják. Székely szó. *Kállay. Buczy.*

Csajbos, girbe-görbe, ferde, otromba. Őrségi szó. *Zakál György.*

Csajbutag, féleszt. Székely szó. *Buczy.*

Csajvadék, gyűlevész, pór-nép, aljas emberek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csáklyázni, két lószárcsontot lába alá tesz, a' végét megfaragván, 's vasszegeg pálczával magán segítve a' jégen sebessen csúsz. Lócsont helyett néhol vasat használnak, sokan bottámasz nélkül csáklyáznak. Székely szó. *Kállay.* A' jégen arra készített csontokon

csúszni. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicéphor.*

Csakmeg, csakmen, csaknem. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.*

Csakmen, csaknem; ferme. Vas vármegyei. *Horváth József.*

Csákó, süveg, huszárkalpag, a' csákó süvegről lefigyegő karima, mi már nincs szokásban. Innét az ökörnek 's tehének kiálló szarva. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csákószarvú, szépen kifelé fordult szarvú marha. Kajla téhen pedig az, melynek szarvai befordulva állnak. Somogy várm. *Kállay.*

Csala finta, dévajkodás mellett mást rászedő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kurvák után járó. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Csintalan. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csálés, balkézfelől álló ökör, másképp Balaton mellett külsőnek is mondatik. Belső vagy hajszás ellenben az, melyet jobb felől fognak be. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Csalfáskodni, csalafintáskodni; hamiskodni. Vas vármegyei szó. *Horváth József.*

Cs áll, balról befogott ökr.

Kemenesali szó. *Lévai László*.

Cs alit, 1) csepéte; 2) fákról lehullott száraz levél.

Kemenesali szó. *Horváth Zsigmond*.

Cs alma, hosszú kucsma, süveg. Kézdi székli szó. *Szabó Elek*.

Cs alóka, fenyő alma. Székely szó. *Buczy*.

Cs allókőzi szerencse; ha az utasnak nem kell a révben várakoznia, hanem mindjárt által viszik. Győr várm. *Czuczor Gergely*.

Cs ama gó, sintér, hóhéras, kutyaverő, árnyékszéktisztító; a' latin mangoból készülhetett. Keskeméti szó. *Csapó Dániel*.

Cs ámpás, lábait menés közben kifelé forgató v. hányó. Tolna várm. *Csapó Dániel*.

Cs ampolya, duda. Székely szó. *B. Lakos János*.

Cs ámporodni, a' ser 's palinka-virits és keverésnek megsavanyodni a' nélkül hogy megéledett volna. Székely szó. *Ferenczi János*. A' kenyértésztának a' megkeelésben hibázni. Székely szó. *Buczy*.

Cs ámporodott, megkeseredett, savanyodott, pekédt. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Csanak, likatlan tölcser,

fűzfa' kérgéből, hosszú csipetőre alkalmazva, vizet méríteni. Somogy várm. *Kállay*. Csérép edények. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Csanál e. h. csalán. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Cs andargani, turbokolni, a' farkával ide 's tova döngetni. Székely szó. *Kállay*.

Csaniga, lödöri, szigoru, csajta-bajta ember. Székely szó. *Ferenczi János*. Csánk. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

Csánk, hátulsó kiálló térdök a' marháknak. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Láb. Győr várm. *Czech János*. A' marhának hátulsó lábai, a' térd körüli részek. *Beke' gyűjt.*

Csánkja, horgasina hátul. „Csánkot vetni“, lábot vetni, hogy elessen. *Kállay' gyűjt.*

Csap, fenyőfának derekából kinőtt ágak v. vesszők; a' kerékben a' két falat egybefoglaló szeg. Székely szó. *Kállay*.

Csapa lja, kis kád, mellybe foly a' must. Somogy várm. *Kállay' gyűjt.*

Cs apdi, kicsapó, kicsapongó, szilaj. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Cs aplár, korcsoma. Innen: csapláros, korcsmáros. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Csaplárné, csaplárosné, vendégfogadósne. *Kállay gyűjt.*

Csapni a' leveit, hízelkedni. Székely szó. *Kállay*. Innen lett talán a' csapodár, hízelkedő. *Csapó Dániel*.

Csaponólag, csaponosan, csapanólag, rézsut, rézsutosan, planum inclinatum-formára. Székely szó. *Incze József*.

Csapos, sövényhez szükséges fiatal fenyők. Székely szó. Csikszékben. *Gegő Nicéphor*.

Csapos kert, fiatal fenyőkből készült rakott kert, mellynek elkurtítva, vagy elcsapva vannak a' nagyobb v. kiállóbb csapjai. Székely szó. *Kállay*. Fialat fenyőtetőkől álló kertelet. Székely szó. *Buczy*.

Csapós inór, sinórmérték, ácsok és kőművesek használják. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond*.

Csaptár, egérfogó. Marczal melléki szó. *Aczady S.*

Csaptató, 1) vékony hasogatott púzna, mellynél fogva nádazáskor és szegés-kor a' tetőt lekötik; 2) egérfogó, két egymás fölibe helyezett deszkákból áll. Inét valamelly csint elkövető legény felől mondatik; „csaptatiba esett“. Balaton

melléki szó. *Horvát Zsigmond*.

Csarakos, ... Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Csárda, csapszék, fogadó. Somogy várm. *Kállay*. Kecs-kemét körül a' pusztákon lévő kocsmákat nevezik így. *Csapó Dániel*. Künn magános helyen álló kercsma. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond*.

Csárma, csahos, csacska, fecske, locska. Vas várm. *Lévai László*. Csapodár, hízelgő. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond*. Csacska, lármás, hahotáló. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Csármálok, sokat kiábálok. Székely szó. *Gyarmas-ki Sámuel*.

Csarnakötél, az árbock-fa' kötelei. Szegedi szó. *Nátlly József*.

Csász-csiga, csippel-csop-pal, imigy-amagy. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Császok mászkok, czivodom, versengek. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Csatakos, sáros, harmatba heverődött, czafatos. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Csatangolni, csatolálni, ok nélkül jóni 's menni, gyanús helyeken járkálni. Balaton melléki szó. *Hor-*

váték *Zsigmond*. Csabukkolni, kószálni, időt vesztve zalánbolni. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Csatarázni, igen sürün csattogni. Őrségi szó. *Zakál György*.

Csatinázni, nagy neszt, lármát ütni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Csatirázni, sokat lármázni zörgetni. Csatiráznak a' tyukok, midőn sokat kotákolnak. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

Csatlás, 1) a' felrakott tereh fának lánczczal történni szokott megszorítása; 2) felhércz-csatlás, azon keresztbe tett fa, melly a' kocsi-ud' ágasan fekszik 's a' tengely' végéhez két felől vassal van kötve 's a' mellyhez a' hámfák is vagynak kapcsolva. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*.

Csatólálni, 1. csatangolni.

Csatrangolni, csavarogni, tekeregni. Palócz szó. *Szedér Fábán*.

Csattogó, eperfaj. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*. Győr várm. *Horváth Endre*. Nagy kerti eperj. *Kállay gyűjt.*

Csattolálok, haszontalan zárast tesztek, tekergek, zalánbolok. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Csavaajdék, csézelék-nép. Győr várm. *Csach János*.

Csával, vagy csára menni; balra, hosszad. Bodroghközi szó. *Mindszenti*.

Csáválom, állat' bőrét kicsáválom, készítem. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Csávás, moslékos sajtár. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*. A' kis Küküllő mellett egy falu, Erdélyben. *Szabó Elek*.

Csávé ember, sok hitványt beszélő. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Csávik, csive, sóskának enni való szára. Barkó szó. *Hollók Imre*.

Csávizska-bor, vízzel megházósított bor. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*. Alávaló éték. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Cseálom, e. h. csinálom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Cseber, viztartó nagyobb faedény. Székely szó, Csikszékben. *Gagó Nicephor*.

Csecs, a' kenyér' duczcza helyett is használtatik. Székely szó. *Ferenczi János*.

Csécs, keskeny csipkés pántlika. Baranyai szó. Ezen keskeny pántlika' nemét csak a' baranyaiak viselik, 's ezzel is szoktak pönyegőlni. A' pänzingeri pántlika-fábrikában készül ezen név alatt: *Zanbedl*. *Tóbi Antal*.

- Vas vármegyei szó, annyit tesz mint egyebütt a' himlő *Sztrokay Antal*. Himlő, kanyaró, kecske. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Csecselem**, szoptatom. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Csecserélni**, dévajkodni. Bodrogközi szó *Mindszenti*.
- Csedálatoz**, e. h. csudálatos. Szala vmegyében. *Horváth József*.
- Cseferíteni**, fölötte szaporán csevegni. Őrségi szó. *Zakál György*.
- Csegebiga**, mikor valami sok részekből áll, mint p. o. az óráról mondják: no ugyan sok csegebigája van. Székely szó. *Incze József*. Elegy-belegy portéka. Kendi széki szó. *Szabó Elek*.
- Csegély**, három szegelet. Székely szó. *Incze József*.
- Csegélyes**, p. o. föld, csegélyes jószág, mellynek egyik vége széles a' másik keskenyedve kihegyesedik. Székely szó. *Incze József*.
- Csek**, e. h. csak. Palócz szó. *Szedér Fábán*. Vas vármegyében. *Horváth József*.
- Csék**, membrum virile animalium v. g. tauri. *Beke' gyűjt.*
- Csélcsap**, korhely. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Cseléd**, gyermek, pulya. Bodrogközi szó. *Mindszenti*.
- Cselekedő** üst, minden nap kézben forgó kicsid üst. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Cselérd**, e. h. cseléd. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.
- Cselfes**, ravasz. *Beke' gyűjt.*
- Csellye**, paraszt szekér. Gömöri szó. *Hollók Imre*.
- Csellem bokolni**, mikor valaki a' beszédben most ide majd tova fog, a' dolgot nem egyenesen adja elé, arról mondják „csellembokol”. Székely szó. *Incze József*.
- Csellem boko zni**, této-vázni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Cselőheők**, jobbfelé, hátra. Hajszáli, hajsz! balra csak balra. *Kállay' gyűjt.*
- Csembó**, czafrang, a' lószerszámon, kostőkön. Palócz szó. *Szedér Fábán*.
- Csemcsegni**, csámcsogni, az evés közben czuppogni. Tolna várm. *Csapó Dániel*.
- Csemcsegő**, parasztosan, dísztelenül, szörkölvé evő. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*.
- Csemege**, holmi gyümölcs-félékből álló fogás. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*.
- Csemer**, csömör. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Csemezságú**, azaz: mén-tás v. muskotály szőlő. *Kállay' gyűjt.*
- Csemmegni**, csemmegve

enni p. o. a' disznóról mondatik. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Csempé, kályha. Székely szó. *Incze József.* Kályha, melyből a' tüzelő kemencze, fűtő vagy kandalló rakatik. Székely szó. *Kállay.* Kájha, fűtő. Székely szó. *Buczy.* Kis fazék. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Csempely, hályha. Csikszéki székely szó. *Farkas, Ladnagy.*

Csempés, kályhából vagy csempéből rakatott tüzelő kemencze, vagy kandalló. Udvarhely széki székely szó. *Derzsi Mózes.* Ferde; p. o. csempé-szájú ember. *Beke' gyűjt.*

Csempesz, kétfülű cserép edény, scutela. Győr várm. szó. *Horváth Endre.*

Csempesz háj, a' szalonnának a' háj alatt lévő kövérsége. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csenderíteni, elcsípni, lopni, lopogatni. Bodrogházi szó. *Mindszenti.*

Csendíteni, halott-temetésre haranggal jeltadni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Csendítő, kis harang, lélek-harang. Palócz szó. *Szeder Fibián.*

Csendül, 1) az idő; 2) a'

fül. Innét ez a' köszöndés: „megcsendült a' fülem, jó hírt hallok“. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csengő, ökrökre 's birkákra kötött résharang a' kolompok helyett. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csenai, lopni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Csep, cséplőfa, cséphadaró. Székely szó. *Kállay.*

Csepefa, így nevezik a' csüggő makkot termő tölgyfát, hogy a' csoport-makk termőtől megkülönböztessék. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Csepejeges, zsir, szurok, méz által összeragadt haj, toll, vagy szőr. Székely szó. *Ferenczi János.* A' kender-szöszről vagy a' hajról mondatik, mikor az úgy össze bonyolódik vagy kuszálódik, hogy vagy nehezen vagy épen nem lehet kibontani. Székely szó. *Incze József.*

Csepelleges, mocsok miatt összeragadt hajfűrtös. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Csepelni, nyomtatni. Székely szó. *Cserey Elek.*

Cseperedni, felnővekedni, cseppenként növekedni. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Felserdülni, nőni erősen. Székely szó. *Ferenczi János.*

Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
 Cseperke, hó és eső-víz-ből lett tavacska. Szegedi szó. *Nátlly József.*
 Csepertes, sántikáló. Kemenesali szó. *Lévai László.*
 Csepesz, főköttő, csápszai. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel. Derzsi Mózes. Cserey Elek.*
 Csepéte, Wäldchen. Győr. várm. *Czech János.*
 Cseplesz, alacson bokros erdő. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Hitván. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
 Csepőte, gyéren elterült apró bokrok. *Beke' gyűjt.*
 Csepőt, tüskés bokros hely, de különösen nevendék tölgyes. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
 Csepp, gutta. „Ha nem csordul cseppen”: ha sok nem is, kevés juthat. Székely szó. *Szabó Elek.*
 Csepsz, fátyolatlan főköttő. Székely szó. *Buczy.* Csepsz vagy csepesz, főköttő. Székely szó. *Túry Ignác.*
 Csepű, kócz, kender' alja. Kemenesali szó. *Horváth Zsigmond.*
 Cserben hagyni, megcsalni. Székely szólás. *Kállay.*
 Cserdás, csordás, tehenpásztor. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

TÁJSZAVAK.

Cserebi, dohány, közönséges aljadohány. *Palócz szó. Szeder Fábán.*
 Cserebura, apró kis levágott cserfák vagy ágak. Székely szó. *Ferenczi János.*
 Csereficsélni, trécselni, beszélgetni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
 Csereke, tette régen azt az ágas-bogos fát, a' mellyen a' scythák a' várba felmásktak; ma teszi azon ágas-bogasfát, mellyen az erdei síma fákra mászni szoktak. Székely szó. *Ferenczi János.*
 Csereklye, nádtarló. Győr várm. *Horváth Endre.* Fenyőfa' száraz lehullott levele. Székely szó. *Kállay.*
 Cserény, 1) az ajtók előtt vesszóból font kis ajtó; 2) azon tereh-hordót is annak nevezik, mellyet két ember, gyaloghintó' módjára vihet. *Baranyai szó. Tóbi Antal.* Csikósok' és gulyások' vesszóból font ide 's tova hordozható sátora. Kecskemét' vidékén. *Csapó Dániel.* Vesszóból vagy léczekből ritkán csinált alkotmány, így a' lécz-ajtó cserény-ajtónak neveztetik. Göcsei szó, *Plánder Ferencz.* A' parasztok' pitvarának vesszóból font padlása. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Vesszóból font trágyahordó eszköz, mellyet 4 fogatjánál

két személy czepele. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*. Gyümölcs száritó. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Cserépár, fekete kapczás katona. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Cserépes, kemencze. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. *Cserey Elek*. A' házakat cserép zsindelyvel fedező mesterember. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Cserezni, bőrt gyártani, gubacs-liszttel elkészíteni, p. o. a' tímárok. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Cserge, pokrócz. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. A' pokrócznál valamivel szebb takaró választott gyapjuból, a' szegény ember' ágy-terítője. — Pokrócz, a' lovak terítője. Székely szó. *Ferenczi János*. Pokrócz. Székely szó, Csikszékben. *Gégo Nicephor*. Lombos szőrtakaródzó, alábbvaló a' pokrócz, mellyet lóra tesznek, 's hívják ló cserge. Székely szó. *Kállay*. Lomos pokrócz, takaródzó. Székely szó. *Túry Ignác*.

Csergetyü, keleplőfa p. o. az éjjeli őrzőknél. Székely szó. *Túry Ignác*. Csergő v. vigyázók' jeladója; innen csergetyúzni. Székely szó. *Kállay*.

Cserka, kondor, bongyor. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Cserkabala, ördög-matol-la. Székely szó. *Buczy*. Cserefa czövekre csinált fa, mellynek egy forgó levél a' kódókébe belé van téve 's két felél két gyermek reá ül, 's egy középből forgatja. Székely szó. *Ferenczi János*.

Cserkelni, alattomban meglelni, titkon rá lesni. Kemenesali szó. *Lévai László*. Bujkálva valaki után leselkedni. *Beke' gyűjt*.

Cserkelődni, loppal valamihez közelíteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Cserkesz, halász-segéd. Ha a' szerencse szolgál, a' fogott halaknak felét a' halászbíró a' háló' szükségére félre teszi; a' másik feléből pedig a' cserkeszek a' halászokkal együtt osztottnak. Lyékes halászatkor akármennyi cserkesz menjen is, bevétetik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Keskeny karimájú kalap. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Csermelye, Győr várm. szó; máshol csormolyának mondják Kuhweitzén. A' buza között terem, a'

lisztet 's belőle a' süteményt igen kékké teszi. *Sztrókay.*

Cs ern á t o n, két nevezetes falu ugyanazon völgyben és patak mellett Kezdi székben. Az ázsiai nagy tengerszigetek közül China felé egyiknek neve Ternatani. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Cs é r o s, sárvizes; harmat' eső 's por' vegyülése által a' gatyá, vagy más ruha. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Cs er p á k v. c s a n y a k. Gömör, Torna. Kobak, kupa. Dunántúl. *Döbrentei.*

Cs er p e n y ő, bográncs, serpenyő, üst; főzni benne. Somogy várm. *Kállay.*

Cs e r t e t ő, hegyes erdő. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Cs e r z e n i, érlelni a' bőrt (radix: cser, régen írták csörz; egy régi könyvben olvastam: oda kell fizetni a' csörzet); vették a' cserfától, minthogy cserfa-héjjal szokták inkább érlelni a' bőrt, ámbár fenyő-, és egerfa-héjat is használnak, de a' cserfa-héj legjobb. Székely szó. *Kállay.* Cserzem a' bőrt, kitisztítom, kivákarom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Cs e s z e, a' kemenczénél piszkáló fa. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Cs é s z e, kompona vagy mérőfont. Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy.*

Cs e s z l e, szunyog, vagy inkább muslicza. Székely szó. *Buczy.* Muslicza, a' borba's eczetbe szokott esni. Székely szó. *Ferenczi János.* Kicsi hitván tortyos. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Cs e s z k ő, a' csizmadiák' gúnyneve. Győr várm. *Czech János.*

Cs e s z n i, nőszni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Cs e t e b o t a, egye-bugya, együgyü, idomtalan ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Cs e t e k l i k, biczaklik, finitorodom, ferdülök. Kemenesali szó. *Lévai László.* A' kés' rugója megtágulván a' faragásnál vagy evésnél elfitorodik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Cs e t e r, deszka. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Cs e t e r e m, tekereim, csavarom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Cs e t e r f a, négy darabba hasítva síma eszközfanak való bikfa. Székely szó. *Ferenczi János.* Négybe hasított bikkünk' darabja, negyede. Székely szó. *Szabó Elek.* Mikor a' fát negyedelik, vagy

többfelé is hasítják és esz-
köz-fának kiválasztják, ezt
nevezik cseterfának. Székely
szó. *Incze József.*

Csetert, minden nemű ke-
rek dolognak általmérőjét
jelenti, p. o. egy arasz a'
kenyér csetertje. Székely
szó. *Incze József.*

Csetina, fenyőfa - ujlás,
v. újni vastagságú fenyő-
vessző. Kezdi széki szó.
Kállay.

Csetleni, botlani, botor-
kázni. Székely szó. *Gyar-
mathi Sámuel.* Megbotlani
az embernek. Székely szó.
Ferenczi János. Kificcamod-
ni, kicsúszni, kibontakozni
p. o. kicsetlett a' kés, ko-
csikerék, 's a' t. Pápa vidéki
szó. *Matics Imre.*

Csettenni, a' kés' rugóját
vagy a' puska' sárkányát
bezzentőjénél fogva leeresz-
teni. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.

Csé v, cső. Székely szó. *Gyar-
mathi Sámuel.*

Csevetel, cseveg, zsinatol,
neszez. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.

Csevice, savanyú víz. Gö-
mői szó. *Hollák Imre.*

Cséza, kis fedeletlen hintó.
Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Csia, nemes familia' vezető
nevezete. Czofalván T. Lisz-
nyóban. Chinának egy ten-
ger - szeme Csiaonak nevez-

tetik. Kezdi széki szó. *Sza-
dó Elek.*

Csián, csiános hely. Bren-
nessel, csalyán, csalyános
hely. Székely szó. *B. Lakos
János.*

Csiápolni, mondják a'
csünve növekedő gabonáról
és egyéb növényről, vala-
mint az idétlen beteges ál-
latról is. Sopron várm. *N.
A. Kiss Sámuel.* Székely szó.
Buczy. Csikszékben. *Gegő
Nicephor.* Csiápolni v.
siápolni, p. o. a' csirkék'
libák' alkalmatlan zsibon-
gása. *Beke' gyűjt.*

Csiba kutya, azaz: czoki
kutya. Mátyus' földén. *Czu-
czor Gergely.*

Csibe, csirke, pizse, pi-
zselle. Göcsei. Tikféle, ba-
romfi. Balaton melléki. *Hor-
vát Zsigmond.* Kis pipe,
Somogy várm. *Kállay.*

Csibellérezek, szedege-
lődöm, motozolódom. Ke-
menesali szó. *Lévai Lász-
ló.*

Csibogár, a' legyeknek az
a' neme, melly nyárban a'
marhákat esdi, és azok nem
űzhetvén el magokról, a'
csipések miatt nyargalódza-
nak, az ilyen marhákról
mondják, bogároznak. Szé-
kely szó. *Incze József.*

Csiborázik, apró jószág
mikor szedeget holmit a' fű-

ből. Barkó szó, Gömörben.
Hollók Imre.

Csicsa, ostoba, ügyetlen
vén ember. Pápa vidéki szó.
Matics Imre.

Csicsereg, midőn a' viz la-
pos, süppedékes helyeken
nyomunkban fakadoz. Bala-
ton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond. Valaki körül, ki-
vált a' gyermek szülői kö-
rül, hízelkedve forgolódik,
's forgolódás közben édes
hangon beszél, mondják:
gigyereg. Göcsei szó. *Plán-*
der Ferencz.

Csicscsedni, possadni,
forni, (fermentare). Szege-
dedi szó. *Nátlly József.*

Csicserke, csacska. Keme-
nesali szó. *Lévai László.*

Csicserkél, a' madár éne-
kelget. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.

Csicsigatni, kis gyerme-
ket ringatva 's dalolgatva
elaltatni. Balaton melléki
szó. *Horváth Zsigmond.*

Csicsó, Istók. Ormánsági
szó, Baranyában. *Jeremiás*
Sámuel.

Csicsóka, tótrépa, egy
émelygős édes, krumpli for-
májú répa-faj. Pápa vidéki
szó. *Matics Imre.*

Csicsórépa, disznórépa,
földi alma. Somogy várm.
Kállay. **Csicsóka**. Tol-
nában. *Csapó Dániel.*

Csicsos, cifra (a' kis ga-

latyló gyerekeknél). Székely
szó. *Túry Ignác.*

Csidu, kis csikó. Bodrogkö-
zi szó. *Mindszenti.*

Csiga, kút kankalék. Ormán-
sági szó, Baranyában. *Je-*
remiás Sámuel.

Csigabiga, sok össze szőtt
font baj, p. o. ennek a' do-
lognak sok csigabigája azaz
szövevénye van. Székely szó.
Ferenczi János.

Csige, csenger, csinger, lő-
re. Palócz. *Szedér Fúbián.*

Csigere, lőre; törkölyre
töltött 's kisajtolt víz, so-
vány munkás bor. Balaton
melléki szó. *Horváth Zsig-*
mond.

Csigol, nyak' csigola, azon
fő forgója a' hát csontnak,
mellyel nyak a' háttal egye-
sül. Göcsei szó. *Plánder Fe-*
rencz.

Csigolya, a' patakok mellett
vékony sűrűséggel felnőtt
fűz-vessző. Székely szó. *Fe-*
renczi János. Apró fűz, melly
a' porondokon terem. Szege-
di szó. *Nátlly József*. Fűznek
a' neme, melyből kast köt-
nek, — nyak-csigolya, nyak-
csiga, azon fő forgója a'
hátsontnak, mellynél fog-
va a' nyak a' háttal egye-
sül. Székely szó. *Tacze Jó-*
zsef. Apró fűz, kaskötő; in-
nen csigolyás, hol sok
ily kaskötő fűzforma vesa-

szők bokrosan találtnak.
Szekely szó. *Kállay.*

Csigóté, tésla' végét az
ekerúddal összefoglaló fa-
csat, láncz helyett. Balaton
melléki szó. *Horváth Zsig-
mond.*

Csihán, e. h. csalán. Szé-
kely szó. *Cserey Elek.*

Csihár, husáng, máskép su-
háng. Kemenesali szó. *Lévai
László.*

Csihed, csillapodik, szűnik,
p. o. a' hab, — zivatar, szél,
'stb. Szegedi szó. *Natly Jó-
zsef.*

Csiholni, verni aczéllal a'
kohát. Dunántúl. *Csapó Dá-
niel.* A' kutyakölyök vagy
kopóról mondatik hogy csi-
hol, — a' tűz' kiütését a'
székelyek ezen kifejezéssel
nem szokták kitenni. Szé-
kely szó. *Ferenczi János.*
Csiholni, csâholni, a' kisebb
kutyákról 's a' kopókról,
mikor nyulat, őzet hajtnak,
mondatik csiholni, — a' nagy
kutyákról pedig csaholni.
Szekely szó. *Incze József.*

Csik, székely nemes, és ka-
tonaság' vidéke, a' hol va-
gyon az első székely gyalog
ns. regiment' stabja; fenyős
erdős helyekkel és havasos
hegyekkel körül kerített
kies szép hely, — az, hol sok-
kal több a' szurok, mint a'
méz. A' chinai birodalomnak
kebelében termő fák között,

viasz-termő fa is iratik,
mellynek a' neve Csikha,
a' fa viasz gyánta és szurok
lévén; tehát az illetén fa
Csikha nevet viselve, Csík-
ban is az efféle fa tevéen a'
bővebbi lételt; — innen a'
Csik nevezet nem csíktól
jön le, a' melly ottan nem
is lehetett, nem lévén ná-
das tók; hanem a' viaszt
termő fákról, 's következő-
leg ázsiai nevezetből. *Sza-
bó Elek.* Mirigy a' disznók'
torkában. Székely szó. *Tú-
ry Ignác.*

Csík, 1) piócza, 2) sujtás.
Innen csíkos, különböző
színekből. Székely szó. *Tú-
ry Ignác.* Gömörben, me-
telt. Dunántúl. Néhol má-
csik. *Döbrentei.*

Csikarni, facsarni, valamit
álnoksággal vagy erővel el-
venni, zsarolni. Palócz szó.
Szedár Fábán. Kizsarolni.
Gömöri szó. *Hollók Imre.*
Karczolni, körmölni. Kec-
keméten. *Csapó Dániel.*

Csikavény, kaczérságra
hajlandó. Balaton melléki
szó. *Horváth Zsigmond.* Csik-
landós, csiklandékos. Ke-
menesali szó. *Lévai László.*

Csikből kiromlani, ki-
fáradni csikból. Székely szó.
Buczy.

Csike, csirke. Ormánsági

szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Csikér, nem mély, p. o. folyam. Vas vármegyei szó. *Horváth József.*

Csiklamdó, nő szemérmének belső része; clitoris. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csiklom, e. h. csuklom. Székely szó. *Cseréy Elek. Derzsi Mózes.*

Csikószájú, nagy boros edény. Somogy és Baranya várm. *Kállay.*

Csikóté, foglaló, mellyel a' rudat a' szánhoz foglalják. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Csikotófa, foglaló a' talyigán, vagy szán' rúdján. Bódroγκözi szó. *Mindszenti.*

Csiling, olyan szőlőfürt, a' mellyen csak egykét szem vagyon. Bódroγκözi szó. *Mindszenti.*

Csilla, zöld gyékén, mellyel a' szőlőt kötik. Szegedi szó. *Náttly József.*

Csillatni, szöktetni, viczkándoztatni, p. o. cigány a' lovát, — ifju legény a' lányát. Székely szó. *Ferenczi János.* A' feje' népet játszdztatni, — a' lovat ug-ratni, szöktetni. Székely szó. *Incze József.*

Csille, szükre vonatott szekerecsre soknak látszó mód-ra rakatott fa, szalma, szé-

na 's több illyesek, Pesten a' pilisi meszet úgy árulják. Győr várm. *Sztrokay.*

Csillenteni, csillegetni, csenni, lopni, elsikkasztani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Elcsillontani, ellopni, elvinni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Lopni, allattomosan elrejtteni. Kemenesali szó. *Lévai lászló.*

Csimasz, földben kelt féreg, cserebogár' nemzője. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Vas vármegyében jelenti azon vastag kukaczt, mellyből fejlődik a' cserebogár; az ország' más részén bűdös férget jelent. *Sztrokay.*

Csimaz, poloska, palacka, bűdösféreg; a' deák *cimex*-ből. Kecskeméti szó. *Csapó Dániel.*

Csimba, egy faágra akasztott nagy kampu, vagy gúzs, vagy kötél, a' mellynek alsó végén egy keresztül kötött fára rá ül az ember, és vagy lábánál fogva meg-lódítván magát, vagy más által elindítatván, csimbáz, csimbákol; — a' millyennek neveit láthatni Pesten a' város' erdejében. Innen csimbók, minthogy a' gombra kötött hosszú haj, mellyet őseink viseltenek, csimbálódni szokott. Őrségi szó. *Zakál György.*

Csimbó, ... Szathmár
vidéki szó. *Gáthy János.*

Csimbók, a' fülek mellett
fürtbe kötött hajcsomó. *Be-
ke' gyűjt.*

Csimota, gyenge növény,
hajtás; nevendék gyermek.
Balaton melléki szó. *Hor-
vátth Zsigmond.*

Csimpalygózni, bele ka-
paszkodni p. o. valaki nya-
kába, reá tekerődni. Tol-
na várm. *Csapó Dániel.*

Csimpolya, duda, tömlő-
síp juh bőrből. Székely szó.
Kállay.

Csimpeszkedni, valami-
re fölkapaszkodni. *Beke'
gyűjt.*

Csin, e' h. fogás, p. o. nem
tom (tudom)a' csinját, *Kál-
lay' gyűjt.*

Csín, csínos; tiszta, ü-
gyes, fris. Kezdi széki szó.
Szabó Elek.

Csing, valami tett vétek,
hiba. Kezdi széki szó. *Sza-
bó Elek.*

Csinga, ragaszték, tolda-
lék, függelék. Göcsei szó.
Plánder Ferencz.

Csingálni, ragaszkodni p.
o. gyermeknek a' székérből
kiálló rud' végére. Mégis:
határon túl lopódzani, mi-
dőn a' gyermekek laptáznak.
Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Csingaszkodni, székér'
hátlujára vagy fa' ágára
felkapaszkodni. Balaton mel-

léki szó. *Horvátth Zsigmond.*

Csinge, laptá. Baranyai szó.
Tóbi Antal.

Csingér, száraz kopár em-
ber. Kezdi széki szó. *Szabó
Elek.*

Csingoládzom, ab in-
strangulo. Székely szó. *Gyar-
mathi Sámuel.*

Csinja, ontorája, ontrája:
Baranya várm. *Kállay.*

Csinnyán, szerivel. Szath-
már vidéki szó. *Gáthy Já-
nos.* Kémélve, módjával,
p. o. csinnyán bánj vele, az-
az, ne vesztegesd, ne fe-
csérld. Tolna várm. *Csapó
Dániel.*

Csinvat, különös szövésű
vászon. Palócz. *Szedér Fábi-
án.*

Csipágom, szálonkint sze-
dem, szemelem, csipkedem.
Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csipározni, bogározni. So-
mogy várm. *Kállay.*

Csipedés, hasrágás. Nyit-
ra, Bars, Hont. várm. *Czu-
czor.*

Csipedett, szaggatott tész-
ta' neme. Mátyus' földén.
Czuczor,

Csipér, hordóra fejabron-
csot rávonni segítő fogó,
olyan forma, mint a' mely-
lyel a' kovácsok a' sínvasat
a' kerékre ráhuzzák, csak-
hogy ennél kisebb. Balaton
melléki szó. *Horvátth Zsig-
mond.*

Csiperke-gomba, csuporka-gomba. Székely szó. *Kállay*. A' ház körül is nőni szokott gombanem. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Csiper tes, megromlott lábu, nehezen járó, de egészen nem sánta. Göcsei szó. *Plándér Ferencz*. Félcspőre sántáló. Kemenesali szó. *Lévai László*. Sántító, mint egy csipejében sértett. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Csipe az kedni, valakibe ruhájánál fogva ragaszkodni, kapaszkodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Fel-felé mászni. Székely szó. *Kállay*. Kapaszkodni p. o. a' kis gyermek anyja' nyakába. Tolna várm. *Csapó Dániel*.

Csipet, morzsa, igen piczin valami. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Csipetke, v. csipedett, szagzott tészta étel. Tolna várm. *Csapó Dániel*.

Csipisz, semmi. Göcsei szó. *Plándér Ferencz*. Excrementum. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Csipke, tövis, p. o. csipke ment a' talpába. Székely szó. *Ferenczi János*.

Csipor, csupor. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Csipot, igen kevés, egy csipetet sem adok, legkeveseb-

bet sem adok. Göcsei szó. *Plándér Ferencz*.

Csippe csoppa, szakadozva, daraboslag p. o. csippe csoppa fizetett, azaz forintonként, garasonként. Göcsei szó. *Plándér Ferencz*.

Csippel-csoppal, apródonként. Bodrogházi szó. *Mindszenti*.

Csirája, cikája, sarjazása, növése. Somogy várm. *Kállay*.

Csiramálé, kicsíráztatva összenőtt buza' levével rozs v. árpa lisztből készült édes sütemény. Tolna várm. *Csapó Dániel*.

Csiribelni, midőn a' verebek összevesznek 's egymást nyaggatják; úgy midőn valakinek nyájas tréfából neki esvén, haját megcibálják. De már ez sem igen történik, mert a' kényes világ a' tréfát hamar valóra vélné. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Csiribiri, aprólék, körmozgések, fakadások. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Csiricsaré, csahos, sok beszédű, csárma. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Csirkó, csuta, kurta, rövid, nyirt. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Csiszakó, metszőkést élésítő kő, melyet itt Balaton mellett úton útfélen vá-

logatva lelhet a' szőlőműves.
De már a' kaszakövet ven-
nie kell. Balaton melléki szó.
Horvát Zsigmond.

Csiszár (ló), lóval keres-
kedni szerető; ki a' lovat
adni, venni, úgy cserélni 's
berélni kedveli. Balaton
melléki szó. *Horvát Zsig-
mond.*

Csiszlik, csizma' sarkába
való fakéreg bőrrel bevon-
va. Székely szó. *Ferenczi
János.*

Csiszonkázni, csuszán-
kodni, csuszolni a' jégen;
Csikban mondják: iszán-
kodni; Udvarhelyen: si-
kánkodni. Erdélyi szó.
Kállay Ferencz.

Csisztereg, sisztereg :
prasselt. Győr várm. *Czech
János.*

Csitepate, veszekedés. Bar-
kó szó. *Hollók Imre. L. Cse-
tépaté.*

Csitkó, vehem; innen csit-
kózni, vemhezni. Székely
szó. *Cseréy Elek.*

Csitolni, lecsillapítani —
csitl a' tőke' szava. Kezdi
széki szó. *Szabó Elek.* Any-
nyi mint csendesíteni, p. o.
eleget csitoltam, de semmi-
re sem meheték, egy-
be verekedének. Székely
szó. *Incze József.* Valakit
csendesíteni, elhallgattatni
akarni. Székely szó. *Feren-
cz János.*

Csitri, rövid vagy nyirett
hajú. Balaton melléki szó.
Horvát Zsigmond. Rövid el-
vágott haj. Bodroghközi szó.
Mindszenti.

Csivadozok, ... Székely
szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Csobak, a' fáról levágott
száraz görcs. Bodroghközi
szó. *Mindszenti.*

Csobány; csobolyó, lé-
gely. *Kállay gyűjt.*

Csobogni, jelenti azon viz-
mozgást és hangot, melly
látható és hallható, midőn
vizben járunk. *Beke' gyűjt.*

Csobolló. Gömör, Torna.
Vatallé. Dunántul. *Döbren-
tei.*

Csobolyó, sajt formán ké-
szített lapos kis hordó; víz-
tartó edény a' mezei embe-
reknél. Kecskemét vidéki
szó. *Csapó Dániel.*

Csoborló, vatolaj, lapos
kis hordó, melyben vizet
visznek a' mezőre. Sopron
várm. *Kis János.* Kecskemét
körül ezt **Csobolyónak**
nevezik. *Csapó Dániel.*

Csócsa, vágott éték a' kis
gyerek' számára; innen csó-
csi, csócsálni, kis gye-
reknek rágni. Marczal mel-
léki szó. *Acsády Sándor.*

Csokmány, faragó fejsze.
Sziget vidéki szó. Balaton
mellett, valaska. Sár-
közben: máléfejsze. *Je-
remiás Sámuel.*

Csólnok, ladik. Bodrogekő-
zi szó. *Mindexenti.*

Csoma, csoma, mirigyes
pestis. Székely szó. *Incze
József.*

Csombolék, üstök, csim-
bó. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.

Csombord, borsfű. Székely
szó. *Kállay.*

Csimoszló, szőlőtörő a'
cseberben. Innen csomi-
szolni, megzúzni a' ge-
rezdeket. *Kállay* gyűjt.

Csomó, kereszt a' szántó-
földön. Barkó szó. *Hollók
Imre.*

Csomoszolni, lezúzni szó-
lót 's egyéb gyümölcsöt.
Szathmár vidéki szó. *Gáthy
János.*

Csóniga, gyermeki játék.
kis fából faragott csúcs,
mellynek lapos végébe jobb
és bal szárnyu tollacska va-
gyon megerősítve, és ezt kis
ostor' segítségével magasra
lővi a' játszó gyermek. Győr
várm. *Horváth Endre.*

Csonkítás, termő ág' éret-
len végét elmetzés. Székely
szó. *Kállay.*

Csontika, gyántás fából
készült fáklyának megma-
radott része, melly a' tartó
miatt meg nem éghetett. Gö-
csei szó. *Plánder Ferencz.*

Csontoshús, sertéshús.
Barkó szó. *Hollók Imre.*

Csopor, csupor, csipor.
Székely szó. *Cseréy Elek.*

Csoport, göröngy. Balaton
melléki szó. *Horváth Zsig-
mond.* Föld - göröngyöcske.
Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csórág, dorong. Baranyai
szó. *Tóbi Antal.*

Csórálni, mórálni, a'
dolgot szépítve előadni. Ne
csóráld, móráld, azaz: ne ke-
ríts a' dolognak olly nagy
feneket, hanem mond ki egye-
nesen, mi a' lelkeden van.
Balaton melléki szó. *Hor-
váth Zsigmond.* Csórálom,
moráloom, kelletlen lassan
töltögetem; ismét: valamelly
dolgot se teszek se veszek,
immel ámmal. Kemenesali
szó. *Lévai László.*

Csorba víz, Albisban a'
csorba kút' vize. — Itten
még a' víznek is csorbulása
lehet. NB. a' köble csorba
ezen kútnak. Székely szó.
Szabó Elek.

Csóré, meztelen p. o. csóré
purdé. Székely szó. *B. La-
kos János.*

Csorgató, ház' hátuljánál
az eszterja, mellynél fogva
a' víz ön fundusára csorog.
Balaton melléki szó. *Hor-
váth Zsigmond.*

Csorgó, a' forrásnak fa- v.
kőcsorgója. Székely szó. *Kál-
lay.*

Csorigálni, vékonyan csur-

gatni. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.

Csornok, tornácz. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Csórólom, fejem, csurgatom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csoroszlya, gerendelyből lenyúló 's barázdát lineaképen hasító vas szerszám. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csorszog, a' megfagyott sarjun tompán ropogtat. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Csoszkatni, csoszogni, lábbelit a' földhez értetve jární. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csoszogni, vonni a' lábát járás közben. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Surolni a' lábával. Székely szó. *Kállay.* A' lábát földön huzva jární. Vas vármegyei. *Horváth József.*

Csoszogatok, lábomat huzom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Csosszantani (be), betoppanni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csótár, nyeregtakaró posztó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Lemes, földhasító két vas az ekén. Őrségi szó. *Zakál György.*

Csótolgók, kurdászok, kelletlen járok kelek. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csova, madárijesztő jegy. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Tilalmas helyen egybekötött szalma, rúdon. Székely szó. *Kállay.* Kapu fölibe v. ház elébe rudra kötött szalma csomó olly helyeken, hol katona van bekvártélyozva. Kecskemét körül. *Csapó Dániel.*

Csovadni, Vas vármegyei szó, annyit teszen mint hirtelen sikamlani, p. o. ha kötelet kettő húzna, 's egyiknek hirtelen kisikamlana a' kezéből, ottan azt mondanák: kicsovadt a' kezéből. *Sztrokay Antal.* Kicsovadni, ausrutschen von der Hand; vagy ha a' kötött csomó fel vagy eloldik. Vas vármegyei szó. *Horváth József.*

Csóválni, 1.) farkát ide 's tova billegetni; 2.) a' szalmát sutakat a' beléje tett tűzzel sebesen mozgatni, hogy lángra lobbanjon. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Lóggatom, lóbálom, ingatom. Kemenesali szó. *Lévai László.* Gőmöri szó. *Hollók Imre.*

Csovasztani, kicsovasztani, valamint a' kézből p. o. a' feszült kötelet. Vas vármegyei szó. *Horváth József.* Hazudni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Füllenteni. hazudni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csovázni, kijegyezni a' földet csovával. Székely szó. *Ferenzi János.*

Csozga, apró cserebokorból gyűjtött tűzi fa. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Csozog, erre tova talpát földön bő lábbeliben csuszattva járó. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Cső, parancsoló szó, mellyel a' ló menésre szólítatik, ebből lett **csökönyös**, menni nem akaró, magát megkötő. Gücsei szó. *Pländer Ferencz.*

Csőbör, dézsa, sajtár. Székely szó. *B. Lakos János.*

Csőcselék, csőcsemő, kiseded. Kemenesali szó. *Lévai László*

Csőcselék nép, elegy belegy sokaság, gyűlevés-ség. Tolna vármegyei szó. *Csapó Dániel.*

Csőcsörézni, die Brust abgreifen. Székely szó. *B. Lakos János.*

Csődelék, gyűlevész sokaság, csőcselék. Székely szó. *Ferenzi János.*

Csődör, ménló, monyas. Baranya várm. *Kállay.* Kecskeméten is divatos. *Csapó.*

Csőg, bog a' fában. Székely szó. *Ferenzi János.* A' fa' ágainak, a' fa' derekában való begyökeredzése, melly úgy áll a' fában, mintha egy

szeget ütöttek volna bele. Székely szó. *Incze József.*

Csőgleni, fiatal fának a' haját meghántani, hogy kiforrjon; innen **csőglött** bot, hántott szurós v. bogos bot; így a' **csőgözés**, v. másutt **csűrközés**, gyermekek' botokkal való játéka. Székely szó. *Kállay.*

Csőgözni, fa-bogból csinált pálczával elütöst játszani a' gyermekeknek. Székely szó. *Ferenzi János.*

Csők, tuskó. Győr várm. *Czech János.*

Csőkkenni, a' szerencsében alább szállani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csőkönös, makranczos. Lásd **kúnhátas**. Szegedi szó. *Nátly József.* Magát elköttő ló. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Akaratos p. o. ló, melly nem mozdúl, ha megáll. Somogy várm. *Kállay.*

Csőktetek, akadozva, tűzve megyek. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csőkőtt, növéseben megakadt fa's gabona. Székely szó. *Ferenzi János.* A' növéseben megállott. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Csőllő, azon kerek eszköz, mellyen a' fonal csőkre feltekertetik. Székely szó, Csíkszékb. *Gegő Nicephor.*

Csömbök, kurta vastag lábát vonó ember. Székely szó. *Ferenczi János.*

Csömbök, sárból való göcsök a' kutya' farkán. Somogy várm. *Kállay.*

Csömbőlék, csimbók, lefüggő csomó. Kemenesali szó. *Lévai László.* P. o. a' birkákon, fityegő ganéjas gyapjucsomók. *Beke' gyűjt.*

Csömek, a' fákön kinőtt nagy forradások. Órségi szó. *Zakál György.*

Csömörkélek, titkón járok, lappangok, bujkálok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csöndesz, csendes. Sopron várm. *N. A. Kis Sámuel.*

Csönköly, forgó csont. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csöntörögni, fenteregni, földön heverni. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csöpéte, apró tövis, cseres bokros hely. Kemenesali szó. *Lévai László.* Apró bokrok, haraszt; innen csöpétés, bokros hely. Marczal melléki szó. *Aczady Sándor.*

Csöpörödött, aszott, fonyadt, ránczosult, gübörödött. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csöppelem, ócsárlom, szőlő, szapulom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csörfös, csahos, sok beszé-

dü. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csörge, sörtvény-öléskor, megkövesztett, 's úgy kisütött szalonnának salakja. Gőcsei szó. *Plándér Ferencz.* Tőpörtő. Órségi szó. *Zakál György.* Apróra szelt kisütött szalonna. Kemenesali szó. *Lévai László.* Pakrácz. Székely szó. *B. Lakos János.*

Csörgető, kereplő. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Csörlő, melly csőre tekeri a' fonalat, és a' csót tesz a' vetéllőbe. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Eszköz, mellyen a' fonal csőkre gombolyítatik. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Csörme, csőrige, fánk. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Csörmélék, csermelék, töredék, morzsalék, hulladék, ízék. Szegedi szó. *Nátly József.*

Csörtetni, fegyvert zörgetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csós cseber, a' mellyen a' pálinka főző üst' csője keresztül megyen. Székely szó. *Ferenczi János.*

Csós z, botos. Balaton melléki. Mező-pásztor vagy kerülő. Kemenesali. Foglyár. Rábaközi. *Horváth Zsigmond.* Mező-pásztor. Gőcsei szó. *Plándér Ferencz.*

Csötöl-botol, esik kél.
Innét csötebota ember. Balaton melleki szó. *Horváth Zsigmond*.

Csötözni, láb alatt akadékoskodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Csötrös, elvágott rövid hajú. Gömöri szó. *Hollók Imre*.

Csubukolni, czomb-középig érő vízben csobogtatva gázolni. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*.

Csucsos fazék, fejes fazék. Eszék vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

Csufondáros, csufondároskodni, a' ki szeret vagy tud csufolódni. Székely szó. *Incze József*.

Csufondározni, ...
Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Csuha, ruha. Baranyai szó. *Tóbi Antal*. Szür. *Barkó* szó. *Hollók Imre*. Köntös, gúnya; különösen pedig a' somogyiak' fejer köpönyege, négyszegü piros szélű gallérral. Somogy várm. *Csapó Dániel*.

Csuhasztani, fillenteni, hazudni. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*.

Csuhér, kóborló, korbély pajtás. Palócz szó. *Szedér Fábán*. Csócselék ember. Győr várm. *Czech János*.

Csuklya, a' szürnek he-

gyes sapka-forma tarisznyája, melyet a' pakulárok (juhászok) a' fejekbe huznak mikor tetszik, más-kor eleségjeket hordozzák benne. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*. Cucullus. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Szür. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Csukló, 1) singultiens; 2) ló' bokája. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Csukor, pántlika-csukor, csukor pántlika. Székely szó. *Incze József*.

Csukros, p. o. viola, szegfű, azaz: teljes viola vagy szegfű. Székely szó. *Incze József*. Teljes p. o. szekfű. Székely szó, *Ferenczi János*. Doppelt, bei Blumen p. o. csukros szegfű. Székely szó. *B. Lakos János*. Dupla, bokros. Erd. és Székely szó. *Döbrentei*.

Csuma, gyümölcs' szára, p. o. meggy' v. cseresznye' csumája. Szegedi szó. *Nátlly József*. Kecskeméten is divatos, ebből lesz: csumázni, gyümölcs-szárral szagatósdit játszani. *Csapó D.*

Csunda, bú, gamat, dancs, mocskos, piszkos. Székely szó. *Incze József*.

Csunya, rusnya, ronda; rehoa. Kemenesali szó. *Horváth Zsigmond*.

Csunga, baráboj, a' szántó

- földekben termő édes magyáronyi fejér gyökér. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Csúnya féreg**, farkas. Gömöri szó. *Hollók Imre.*
- Csunyaalkodni**, csintalankodni. Barkó szó. *Hollók Imre.*
- Csunyitt**: veszett p. o. kutya. Ormánsági szó. Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Csunyuttb**, dühös kutya. *Kállay' gyűjt.*
- Csupán**, blosz. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Csupasz**, kopasz, meztelen, mondatik leginkább a' még tollatlan madarakról. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Győr várm. szó. *Horváth Endre.*
- Csupor**, kis fazék, fazékfiú. Péld. „Kicsi csupor hamar felforr.“ Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Kecskeméten ezt bögrének mondják. *Csapó Dániel.* Gömör, Torna. fazék. Dunántúl. *Döbrentei.* Bögre. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicéphor.*
- Csuporodni**, összehúzódni, vonódni. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*
- Csuporítani**, összecsuporítani a' száját, összehúzni kereken. Vas várm. szó. *Horváth József.*
- Csuramkodom**, észrevehetetlenül ellopódzom. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Csurka**, kolbász. Innen, csurkás, kolbász-formára feldagadt, p. o. kötéllel v. pálczával való verés után a' test. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.* Hurka. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Cús**, rheuma; folyosú. Göcsei szó. *Horváth Zsigmond.*
- Cusza**, a' törökbúza' csutkája. Székely szó. *Ferenczi János.* Koczás tézsta. Tolnában. *Csapó Dániel.*
- Cuszó**, kigyó. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Kigyó. Bodroghközi szó. *Mindszenti.*
- Cuszomodni**, iszomodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Cusztatófa**, vontató durung, mellyet szükség' esetében úton az eltört kerék helyett a' tengely alá szerkeztének. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Csuta**, farkatlan p. o. tyúk. csutatik, gyurgyi tik. Vas várm. szó. *Horvát József.* Suta, kurta, finta. Göcsei. Innen csutás kukoricza, melly még nincs lemorzsolva, hanem a' torzsájában van. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kurta, rövid. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Csuta**, tőke, tönk: miben különböznek? — 1. Csú-

t a k, a' mit gyökeriből kiásnak szilvát aszalni.—2. T ő k e, a' mi ott marad le vágódván a' fa; innen gombász tőke, a' melly gombát terem. — 3. T ő n k, két 's négy marha után kirakott kerek vagy hasáb bikfa. Székely szó. *Ferenczi János*. Szalmából csinált és megtekert csomó, mellyel erdőtlen helyeken fűteni szokás. Innét: szalmát csutakolni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Levágott nagy fának kiaszott töve. Kezdi széki. *Szabó Elek*. Csomócskába összekevert szalma. Kemenesali szó. *Lévai László*. Törzsök, tőke. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicéphor*. Tuskó; sok székely familiáknak Csutak a' vezetének nevek. Székely szó. Biharban mondják tuskó ember, tudatlan, együgyű. *Kállay*. Csutaknak nevezik a' székelyek, mikor egy fát leróván, annak ott maradt törzsökéből jó egy darabot lehasítanak, vagy más akármiféle darab bogos fát; de szalmát soha sem jelent. Innét mondatik: feltevék egy csutakot a' tűzre 's egész éjjel eltartott, ismét a' megvert és megkéült testről mondatik, hogy olyan mint a' szennyos csutak. — Csutkón értetik TÁJSZAVAK.

a' kivágott fáknak még a' földben maradt törzsöke, mellyet faszükiben csákánnyal vágnak ki; ugyanezt bucsaknak is nevezik. Székely szó. *Incze József*.

Csutika, 1.) Az almának megtartója, lehántván róla a' megehető. — 2.) Török-buzától megfosztott csutkó. Székely szó. *Ferenczi János*. Alma' torzsája. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*.

Csutka - kalapács, a' czinkének verhenyeges begyű nagyobb faja. Bodrogközi szó. *Mindszentí*.

Csutkos fa, nyesett aztán kisarjadzott fa. Somogy várm. *Kállay*.

Csutura, kulacs, palaczk. Dunán túl. Pipaszáron lévő karimás szopóka. Kecskemét vidékén. *Csapó Dániel*. Kulacs, boros faedény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Csuvas, vitéz tatár nép északi Ázsiában. Székely szó. *Szabó Elek*.

Csuvi k, kuvik, halálmadár. Palócz. *Szedér Fábán*.

Csúz, folyó nátha. Somogy várm. *Kállay*.

Csücsör borsó, csicseri borsó. Székely szó. *Ferenczi János*.

Csücsörke, pipis, pityer,

pacsérta, szántóka. Palócz.
Szedér Fúbián.

Csücsülök, ülök. Keme-
nesali szó. *Lévai László.*
Leülni. Leginkább piczi-
nyeinknek szokás mondani:
„csücsülj le“! Balaton
melléki szó. *Horváth Zsig-
mond.*

Csüfg, vadtól elkárosodott
marhának a' tett' helyén ma-
radt ízekje. Csügre ment a'
férjem, azaz, a' tett' helyé-
re kiment lesni a' vadat, ha
ismét az ízekre visszamen-
ne. Székely szó. *Túry Ig-
nác.*

Csügör, megtöretett vad
gyümölcs' leve. Kezdi széki
szó. *Szabó Elek.* Vad alma
lé. Székely szó. *Ferenczi*
János.

Csükerészek, ... Szé-
kely szó. *Gyarmathi Sá-
muel.*

Csükörgök, csipeszkedem.
Székely szó. *Gyarmathi Sá-
muel.*

Csülledni, 1) kiállani p.o.
a' megveszett husnak az em-
ber' kezén; 2) felcsülledni
a' kis gyermeknek, mikor
nem alhatnék a' bölcsőben
felülni avvagy az ágyban.
Székely szó. *Ferenczi Já-
nos.*

Csüllő, azon eszköz, mely-
lyen a' fonál (szövéshöz va-

lő) csükre gombolyítatik,
Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Csülök, kövecs vagy már-
vány glóbis, mellyet a' ját-
szó gyermekek csinált lyuk-
ba bottal v. kézzel hajtanak.
Győr várm. *Horváth Endre.*

Csúnik, a' növésben meg-
állapodik, hátra marad,
p. o. a' vetés szárazságban,
ugy az árva kocza gyermek
is csünve nő. Balaton mel-
léki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csür, pajta. Székely szó.
Kállay.

Csürhe, 8 — 9 esztendő
gyerkőcze. Barkó szó. *Hol-
lók Imre.* Poronty, falka
gyermek. *Kállay gyűjt.*

Csürhész, kondász, kanász.
Szathmár vidéki szó. *Gáthy*
János.

Csürke, e. h. csirke. Szé-
kely szó. *Derzsi Mózes.*

Csürkös, csámpás lábú,
görbe járású. Balaton mel-
léki szó. *Horváth Zsigmond.*
Hibás; összehuzódott lábú.
Beke gyűjt.

Csürök (ige), csavargok, te-
kergek, utat vesztek. Keme-
nesali szó. *Lévai László.*

Csürök (név), gyermekek'
fa játéka, mellyet botokkal
dobálnak. Kemenesali szó,
Lévai László.

Csürös, gyermekek' játéka,
midőn a' kijelelt körnek kö-
zépp ntján lévő gödröcské-
be a' labdát, vagy bugyát

bepiszkálni, behajtani iparkodnak. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Csütröködni, kapaszkodni. Székely' szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Cz.

Czabár, őrizet nélkül való. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Czadarni, sebesen hajtani a' marhát. Gömőri szó. *Hollók Imre.*

Czafalni, letiporni p. o. a' füvet. *Beke' gyűjt.*

Czafat, rongy, ronda, rafonya. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Darab rongy. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.* Kaczat. Győr várm. *Sztrokay.*

Czafatos, sáros, mocskos, rongyos; másképp czafantos. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Czafka, nyomtató rúd vagy fa. Székely szó. *B. Lakos.*

Czafogni, rongyos lábbeliben sáros időben nehezen menni. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Czafolni (le), mondatik, midőn a' lábán lévő eséget v. a' füvet a' baromfiak 's marhák letiporják 's gázolják. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Czafra, fonó vendégség. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Rongyos kurva,

ringyó. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Czafrang, (régén írták: czaprak), bojt v. sallangó bőrből, szironyból; továbbá kivarrott czifra nyeregtakaró. Székely szó. *Kállay.* 1) Bunda- vagy szűrfélén készült czifrázat; 2) lószerszám' sarlangja. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Czáfráng, czafrang, ruhának rojtja. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Czáfrás, szakadozott rojtu gatyá, vagymás ruha. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Czafri, rosz magaviseletű fejér személy. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Czammogni; tunyán, alátomosan cserkelődni, járni. A' farkas és a' rosz ember felől mondjuk, hogy czammog. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Nehezen v. tunyán jár. Sárközi szó. Tolna várm. *Garay.* Lassan lépegetve menni vagy kullogni. Kezdi székely szó. *Szabó Elek.*

Czandi, kis szajhácska. Kemenesali szó. *Lévai László.*
Czandra, czafrí, szóbeli személy. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Bu-jáéletű nőszemély. *Beke' gyűjt.* Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
Czanko, csámporodott ser, savanyu bor. Székely szó. *Ferenczi János.*
Czáp, kecskebak. Székely szó. *Cseri Elek.*
Czebegni, szepegni; fürdéskor vízből kijöven fájni, dederegni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
Czéda, könnyelmű, csélc-sap, vizsla. Innét: vizslá-kodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kurva, fürge kis szolgáló. Székely szó. *Szabó Elek.*
Czedele, Háromszékben; zseke, Csikszékben; szok-mán, Gyergyóban: egy oly-lyan gunya, mellyet a' szé-kelyek fekete durva gyapjúból készítenek. *Farkas had-nagy.* Zeke, térdig érő szűr. Székely szó. *B. Lakos János.*
Czekázni, macskásdit ját-szani legényeknek és leá-nyoknak. Székely szó. *Ferenczi János.*
Czekászni, ide 's tova bolyongani. Székely szó. *Ferenczi János.*
Czékla, vörösrépa. Székely

szó, Csikszékben. *Gegő Ni-cephor.*
Czéklázok, tévelygek. Ke-menesali szó. *Lévai László.*
Czéklázó, (czéklázó) do-log kerülő. Szegedi szó. *Nátlly József.*
Czéla, mindenféle épület. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
Czélat fedni, az épületet tetézní. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
Czeleczula, ringy-rongy ruházat. Kemenesali szó. *Lévai László.*
Czélla, kamrácska, p. o. barát-, remete-szoba. *Beke' gyűjt.*
Czelőke, durung. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Hosszú vékony pózna. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Husáng, dorong, pózna. Pálóc. *Szedér Fábán.* Bot. Győr várm. *Czech János.*
Czemende, lotyó, lustos. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.* Alter Kram. Vidd el a' czemendédet. Győr várm. *Czech János.*
Czempel, gyapott serítés végett banyalított kolbászocska, tekercsecske, Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
Czenege, czinege. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Né-hol ezt czinkének is mondják: innen van' a' czi-

kefogótök, mellyel ezen kised madarkák hálába vagyis inkább törbe kerítetnek. *Csapó Dániel.*

Czere, 1) székely vezetéke nevezet; 2) Perzsia' Korásán vidékében víznek neve. *Szabó Elek.*

Czerkadni, megdöglenni. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Czete, czette, vízi malmot tartó gúzs-kötél, a' dunán. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Czetkény, 1) kutyatáj-forma réti nagy tejés fű, lehet belőle sárga festéket készíteni. 2) Fűzveszűből font hosszú kötél, mellyel a' maroson lévő malmokat parthoz kikötni szokták. Szegedi szó. *Nátlly József.*

Czevere, 8—9 esztendő lányka. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* Virgonoz csintalan fris leányka. Kezdi széki székely szó. *Szabó Elek.*

Czézsá, kocsi-kerék. Székely szó. *Cserey Elek.*

Czibak, facsatlás, — czibakon fordul a' kútgém. A' gémfa, ha kifurva nincs, tehát közöttte, 's a' hozzákapcsolt fa között hézag hagyatik az ágas' szegének; és azon mint hypomoclionon fordul. Szegedi szó. *Nátlly József.* Ostyának elnyirt széle. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Czibakolni, haját meg-rángatni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Valamelly sült húst roszul (azaz szaggatva) metélni el, p. o. mint a' gerény vagy róka a' tyunkot, ludat szokta. Székely szó. *Ferenczi János.*

Czibálom, czimbálom, ránczigálom, kuszálom. Kemesesali szó. *Lévai László.* Szathimár vidéki. *Gáthy János.*

Czibe, csibe, csebe, csirke. Palócz. *Szedes Fábán.* Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Czibere, böjti leves. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Czibezni, desultorie aliquid adaptare, adparare. *Beké gyűjt.*

Czibék, a' lyékes halászatnál kötélhúzáshoz kívántató lánczos bot, nyakba akasztandó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Czibikelni, sántikálva lassan menni. Székely szó. *Szabó Elek.* Sántikálni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Czibre, leves. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Kecskeméten ezt cziberének hallottam mondani; így a' korpá-czibere holmi litty-lotty moslékforma keverék lehet. *Csapó Dániel.* Alább való étel' neme, p. o. foghagymás tárkonyos czib-

re. Székely szó. *Ferenczi János*. Ázott kenyérből való eledel. Székely szó. *Szabó Elek*.

Cziczamacza, virágvasárnap szenteltetni szokott ág. *Beke' gyűjt.*

Czicze, czicza, kis macska. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Cziczemacza, barka, fűfarügy. Vas vármegyei szó. *Horváth József*. Rekettye fa' tavaszi bimbója. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Cziczerélem, meghágom, megüzöm, megherélem. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Cziczog-a' macska. Vas várm. *Szilassy János*.

Cziczoma, pipere. Székely szó. *Cserei Elek*.

Cziczomázni, magára a' ruhát piperézve illegetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Cziczus, cziczuska, macskáról mondatik. Székely szó. *Kállay*.

Cziderálok, alig alig éldegélek. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Czigánykerék, tenyéren és talpon hajigálni a' testet. Kemenesali szó. *Lévai László*. Czigánykereket hányni, tenyerén 's talpán, a' nélkül hogy feje a' földet érné, gyorsan forgolódni 's el-

hatolni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Czigánybolha, vas szikra. Székely szó. *Kállay*.

Czigányszólló, apró fekete szemű. *Kállay' gyűjt.*

Czigányszurok, fekete gyánta. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*.

Czihelődni, öltözködni. *Kállay' gyűjt.*

Cziher, apró cserebokros hely. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*. Cseplesz, haraszt. Székely szó. *Cserey Elek*. Berék. Székely szó. *Szabó József*. *Ferenczi János*.

Czi hó, léhűtő, ügyetlen hitvány ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Czi hor, avar, durva. Székely szó. *Cserey Elek*.

Czika, csira, innen: kiczikázni, kicsirázni, sarjadni. Székely szó. *Kállay*.

Czikákolni, fúladozni, midőn valami a' gégén akad p. o. halszálka vagy magféle. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Czikázni, bolondoskodni. Bodroghközi szó. *Mindszenti*. Futkosni, szaladni. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicéphor*.

Czikkad, szikkad, kezd száradni. Győr várm. *Czech János*.

Czikó: kusakó. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Szoba' kemenczéje és a' fal közt lévő üres hely. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Cziko-fa, czicza, cziczus; a' pálmavasárnapi fűz-ágacska. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Kecskeméten ezt barkának hívják. *Csapó Dániel.*

Czimbora, fél iga barmos társ, mikor két szegény gazdák fogják össze marhá-jokat egy tereh hordoztatásra. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Czimboralni, annyit tesz, mint mikor valaki mással összefog, és avval végzik együtt gazdaságokat. Erdélyi szó. *Gödry.*

Czimbora-s, Gömör, Torna, pajtás; Dunántúl. *Dőbrentei.*

Czímer, borjú- v. bárány-negyed. Szegedi szó. *Nátly József.*

Czímeres tehén, nagy kiálló szarvú és szép termetű tehén. Kecskeméti szó. *Kiss Lajos.*

Czipa, az orr' czipája, vagy porczogója. Szegedi szó. *Nátly József.* Kinőtt, hegyes p. o. orr. *Beke' gyűjt.*

Czipa-orrú, lapos orrú.

Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Czipál, ver; megczipálták: jól megverték. Győr várm. *Czech János.*

Czinczius, olálkodó, veszedelembbe ejteni igyekező állnok gonosz ember. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Czinczog, neszez. Czinczognak az egerek, midőn macskát nem éreznek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Czingár.... Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Czinko, nevendék leánya Székely szó. *Buczy.*

Czinkos, ravasz, hamis lelkű. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kijegyzett fa, v. egyében kihuzott jel után esett osztályrész. Székely szó. *Szabó Elek.*

Czipálni, kúszálni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Tépni, szagatni, rángatni, mint a' czipa - kutya. Székely szó. *Szabó Elek.*

Czipárolom, czibárlom, tépászom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Czipe (palócz) czipó, czipellő, czipellés. Kemenesali. Kis leánynak pipót veszünk. *Horváth Zsigmond.*

Czipekedni, felragaszkodni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Czipók (egykes számban), felálló görbe fa a' hidasok' oldalán, vagy czipó. Bodroghközi szó. *Mindszenti.*

Czira, ló-betegség' neve, a' mellyben a' fejetetején lévő hegyes csontot szokták megrágni. Székely szó. *Ferenczi János.* Öló mirigy a' lovak' fejében. Székely szó. *Túry Ignác.*

Czire, juh, melly' bárányát leölvén, idegennel szoptatják, Székely szó. *Túry Ignác.*

Czirkáló, kémlelődő. Innét a' rétpásztorok czirkálóknak hívatnak, kik őszszel czirkáló vendégséget adnak. De már a' szűk idő ezt is korlátozza. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Czirmos, tolvajságáról megismertetett rossz hírű nevű. Székely szó. *Szabó Elek.* Piszkos, mocskos. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Czivok, seprőfű, vad kukoricza. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Czirókálni, czirógatni; valakit nyájasan magunkhoz édesgetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Simogatni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Czitrusfa, istenfa. Székely szó. *Cserey Elek.*

Czivakodni, veszekedni,

zörtőlődni. Tolna vmegyei szó. *Csapó Dániel.*

Czobukálni, bukdácsolni, mint a' mély hóban szokott az ember. Bodroghközi szó. *Mindszenti.*

Czódor, vezetékek név. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Czodora, czondra. Székely szó. *Cserey Elek.*

Czofra vagy **czibre**, felserdült csintalan leányka, — nem pedig mindig erkölcsstelen rossz személy; mert néha becsüftesebbnek mondják: ejnye te kis **czofra**. Székely szó. *Ferenczi János.* Czula, czandra, rossz magaviseletű fehérszemély. Székely szó. *Incze József.*

Czók, pótlék, p. o. a' húsmérésnél rá adott darab, — és ha az asztal libeg, annak lába alá tett pótlék. Székely szó. *Incze József.*

Czók mók, egymás, holmi dibdáb eszköz. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Czolop, nagyobb czövek. Bodroghközi szó. *Mindszenti.*

Czomb, czobok; czombon ember czombja értetik, — **czobokon** oktan állaté. Székely szó. *Incze József.*

Czombászom, ... Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Czompolyodni, megilletődni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Czonczi, husocska, hús-részecke. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Czondolom, elczondolom, rongyosodom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Czondora, czondra. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Czondra, czedele, zeke, szokmány, különböző vidéki, de ugyanazon egy durva fekete gyapjuból szőtt és készült hosszú ujjas kötött jelentő szók, a' székelyeknél *Incze József*. Szűr; czondrás, szűrös. Székely szó. *Kállay.*

Czopákás, dagasztatlan, sületlen, vizesbélű kenyér v. kalács. Ollyan czopákás, hogy az ínyemhez ragad. Szegedi szó *Nátlí József.*

Czophát, hátón vitel, háttos játék. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Czorhol, bőrt kaszával tisztít; Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Czők, csinált kovász, melly így készül: a' komlót felforralják, hagyma' szárát és zsályát tesznek a' vízbe és az ezzel felkevert kovászt hívják czőkös kovásznak. Székely szó. *Ferenczi János.*

Czőkör, szotyor, kosár.

Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Czőlönk vagy **cşölönk**, juhász kutyák' nyakára kötött szokott bot-darab, hogy futni ne tudjanak. *Beké' gyűjt.*

Czőlömp, 1) kuvasz ebeknek nyakukra kötött fa, azokat a' nyúlfogásban gátlandó; 2) kankalékos kút' gémjének farára akasztott nyomtaték, hogy a' veder könnyebben feljőjön. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* A' földbe leásott vastag fa, karó. *Beké' gyűjt.* Ágas, nagy karó. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Czőpekes, vastag, izmos. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Czővek, leverte hegyes karó; innét **czővekes**, erősen álló, **czővekedni**, megerősödni, felnyulladni. Balaton melléki szók. *Horváth Zsigmond.*

Czővekedem, nevekedem, serdülök. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Czőbukkolni, ... Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Czőcz, fonál-pároláskori vendégség. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Czőczorkál, szösz' lánghalásból jövendől. Fonóházi szó. Csallóközben.

Czudar, rongyos. Székely

szó. *Gyarmathi Sámuel*. Semmire kellő, alávaló. Tolnában. *Csapó. D.* Csélcsap, erkölcstelen. Kemenesali szó. *Lévai László*. Czudri, semmire kellő személy. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Rongyos, szakadozott, szennyos öltözetű. Kézdi széki szó. *Szabó Elek*. Czudri, félre rugó czandi fehér személy. Kemenesali szó. *Lévai László*. Czúka, kisedd zsák. Ormán-sági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*. Czula, fél vagy egész mérőnyi kis zsák. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*. Alacson rossz kurva. Székely szó. *Ferenczi János*. Czulhó, szajha, szóbeli személy. Kemenesali szó. *Lévai László*. Czupakos, p. o. szeg, azaz

erős, vastag tövű. *Beke' gyűjt.* Czuppantani, csókolni. *Beke' gyűjt.* Czupér, czupéron, meztelen, meztelenül. Bodrogközi szó. *Mindszenti*. Czuppogni, czuppangatni. Czuppogósan csókol; a' dagasztó leánynak czuppog a' keze; úgy a' ló' lába a' szívós sárban. Balaton mellékén. *Horváth Zsigmond*. Czurhó, ringyó, kurva. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Czurholni, bőrt puhítani, kihúzogatni; — a' szűcsök szokták. Szegedi szó. *Nátly József*. Czühölni (fel), késedelmesen, gondolkodva öltözködni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Czükkü, cikkely. Órségi szó. *Zakál György*.

D.

Dabroncz, dobrócz. Göcsei szó. A' testeknek tüzes kihányása. *Horváth Zsigmond*. Dacskó, zacskó; dücskő, tuskó. *Kállay' gyűjt.* Daczos, kevély kövér, vagy kövér kevély. Kemenesali szó. *Lévai László*. Maga a-

karatján járó. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*. Ug-rándozó, erre tova fartatólag tánczoló büszke ló. Székely szó. *Szabó Elek*. Kevély büszke; innen daczoskodni, daczos ló. Székely szó. *Kállay*. Daczolni, makacskodni.

Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
 Dada, banya, vénasszony. Székely szó. *Cserey Elek.*
 Dadoga, legalsó hangon dörmögő. Kemenesali szó. *Lévai László.*
 Dadogni, csácsogni. Székely szó. *Cserey Elek.* Szakadozva egy két szótagot ejteni, p. o. dadoga' kised, midőn ajaka a' szólásra megnyílik. Néha az öregek' dörmögését is dadogásnak mondják, de ezt ritkábban. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*
 Daga, kövér pofók képü. Kemenesali szó. *Lévai László.*
 Dagály, góg. Székely szó. *Cserey Elek.*
 Dagasz, dugasz. Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
 Dagonya, marha által felvert sár. Bodroglői szó. *Mindszenti.*
 Dajka far, hosszukó, nem bütösön végződő fara a' lónak. Székely szó. *Ferenczi János.*
 Dajna, banya, elmatrónsodott kövér asszony v. leány. Székely szó. *Kállay.*
 Dali, derék, deli. Székely szó. *Cserey Elek.*
 Dallazni, gúzsza oldalt evezni. Szegedi szó. *Nátly József.*
 Dalmahodni, testesedni.

Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
 Dana, korhely nóta, fajtalan dal, vagy éneklés. Kemenesali szó. *Lévai László.*
 Danczkai gyökér, danczia helyett. Székely szó. *Ferenczi János.*
 Dancs, mocskos, szennyos, szurtos. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
 Dandár, sereg. Székely szó. *Cserey Elek.*
 Dara, aprón morzsált tésztaemű eledel. Székely szó. *Szabó Elek.*
 Darab, csorda. Gömör és Torna várm. *Döbrentei.*
 Darancs, l. Göröngyeg.
 Dáridó, tivornya, lármás vig mulatság. Göcsei szó. *Horváth Zsigmond.* Vendég-ség. Marczal melléki szó. *Aczúdy Sándor.*
 Daróc, vastag szövetű pokrócz vagy vászonféle. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.* Zeke, szokmány. Székely szó. *Cserey Elek.*
 Darvadozni, széllédezve hullározva járni 's kelni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Gubbadozni járni, kelni, lappangva sétálgatni. Kemenesali szó. *Lévai László.*
 Dauzzsolni, vén asszony módra értetlenül kenni fen-

ni, gyógyítani. Székely szó.
Ferenczi János.

Dávorikolok, ácsorgok, fület-maró hangon danolok. Kemenesali szó. *Lévai László*. Részegen össze vissza, értetlen, fülsértőleg danolni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Debrő, debre, gödör, mély vízmosás. Bodrogközi szó. *Mindszenti*.

Decsák, dicsekedő. *Kállay gyűjt.*

Deczeg, csikorgó hidegben fogait összeveri. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Zökög; deczegetni, zökögetni. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*.

Deczeg, e. h. délczeg, dérczeg. Székely szó. *Cserey Elek*.

Deczka, doszka, deszka. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Ded, kised, gyermek. Göcsei szó. *Horváth Zsigmond*.

Dedellye, derellye, lisztből 's köleskásából készült étel' neme. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Dedergek, mikor fázom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. Reszketve fázom. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Dédős, mátka nagyatyá; atavus. Székely szó. *Cserey Elek*.

Dédük, (atavia), mátka

nagyanya. Székely szó. *Cserey Elek*.

Degedni, dagadni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Degenyeg, l. Deget.

Deget, degenyeg, dohot, dohat: bűdös szekérkenő zsír; a' deget-et nyírfahéjból készítik; a' dohot mint zsír, földből forr ki Moldvában 's Oláhországban; onnan hordják be a' székely földre, 's kenőnek árujják. A' doh, dohos, dohany szók ezekkel összeköttetésben állanak. Székely szavak. *Kállay*. Híg, hámkenő, dohott, sűrű szekérkenő híg materia. Székely szó. *Ferenczi János*.

Degett, dohott. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. Másikint dohott, doh; fekete sűrű folyó bűdös. matéria. Székely szó. *Szabó Elek*.

Deiszen, dejszen! magát mentő szócska. Gömörben. *Hollók Imre*.

Dej, vagy p. o. dej két itczét. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*. Legalább. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Dejszen, magát mentő, fenygető hang. Dejszen várj csak! Kemenesali szó. *Lévai László*.

Dékány, egyházi. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Dékány-asszony, káp-lányok' anyja: az előtt Má-ria' képeire felügyelő asz-szony. Barkó szó, Gömör-ben. *Hollók Imre.*

Délczeg, pajkos. Székely szó. *Cserey Elek.* Büszke, mintegy maga erejében bi-zakodó ember 's ló. Bala-ton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Delest, délutáni idő. Bar-kó szó. *Hollók Imre.*

Deli, szép, jeles természet. Balaton melléki szó. *Hor-váth Zsigmond.*

Déli ebéd, ebéd. Ormán-sági szó. Baranyában. *Jere-miás Sámuel.*

Délelő, csordák' déli ta-nyájok árnyékos vagy vi-zes helyeken, úgy kutak körül. Innét a' marhák dél-lelnek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Demikát, érett sajtból ké-szített leves. Palócz. *Szed-er Fábián.* Turós lév. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Demsedi, tostig; demsedi ember. Győr várm. *Czech János.*

Denczelni, 1) a' kis gyer-mekeket térdünkön löbbál-gatni; 2) ön testünket já-rásunk közben dagályosan hányni 's vetni. Balaton mel-léki szó. *Horváth Zsigmond.*

Denevér, bőregér. Székely szó. *Kállay. Vérszipó. Szé-*

kely szó. Gyarmathi Sámuel. Ezt a' székely bőrmadár-nak hívja. *Ferenczi János.*

Dér, a' télnek és hidegnek azon mértékét teszi a' szé-kelyeknél, mikor a' folyó-vizek annyira befagynak, hogy e' miatt még a' mal-mok sem foroghatnak. Szé-kely szó. *Incze József.*

Défcze, azon liszt, melly-nek lángját kiszitálták, de nem egészen korpa. Csik-széki székely szó. *Gegő Ni-cephor.* Közönséges a' Du-na melléken. *Csapó. D.* Míg a' liszt a' korpától el nem választatik; azért mondják: derczés a' kenyér, azaz, a' korpa is közöttte van. Mar-czal melléki szó. *Acsádi Sándor.* Búzakorpa. Bodrog-közi szó. *Mindszenti.* Búza-nak veres lisztje. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Liszt-nek alja, vöröссе; a' kor-pánál többet érő valamivel. Balaton melléki szó. *Hor-váth Zsigmond.*

Derde, féleszű. Győr vár-megyei szó. *Horváth Endre.*

Dérdúr, harag, czivódás. Marczal melléki szó. *Acsá-dy.* Szathmár vidéki szó. *Gáthy.*

Derécselni, nyersen' erő-sen együtt beszélgetni. Kez-di széki szó. *Szabó Elek.*

Deredarálni, toreturál-ni, sok haszontalan szószá-

- porítást tenni, mindent összehordani, sokat aprítani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Pápa vidéki. *Maticz Imre*.
- Dereducsálni**, blatera-re. Szathmár vidéki, szó. *Gáthy János*.
- Derék**, p. o. pénz; azaz tőke pénz. Székely szó. *Incze József*. Országút. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.
- Derekaly**, test alatti dunyha. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor*.
- Derékszeg**, tengelyhez ragasztja a' nyújtót. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Derellye**, barátfüle. Gömör és Torna várm. *Döbrentei*.
- Deres**, az embert szokják benne megcsapni, a' törvényszék' rendelkezésből. *Kállay Gyűjt*.
- Derézde**, fünek a' nemeberkes helyeken. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Dermedek**, feldermedek, p. o. illetlenül, tunya módon leheveredem. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Dermedni** (meg), meggebedni, dögleni, halni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*.
- Dermedezni**, nyujtozni. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.
- Dermedt**, megmerevedett, fásult. Kemenesali szó. *Lévai László*. Meggebedt; merevedett. Gömöri szó. *Hollók Imre*.
- Dévai**, esztelen, p. o. oh te dévai! oh te esztelen. Baranya várm. *Kállay gyűjt*.
- Dévaj**, tréfás jó kedvű, másokat elmésen mulattató. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Dévajkodni**, dévankozni, másokkal enyelegve tréfálódni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Nyájaskodni. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.
- Dévályos**, böcsös; péld. „nem igen dévályos.“ Győr várm. *Czech János*.
- Dévánkodni**, tanácskozni. *Kállay gyűjt*.
- Dévankozni**.... *Gáthy*.
- Dézsá**, sáfó, sajtár, cseber. *Kállay gyűjt*. Ollyan edény, melybe a' tejet verik 's a' turót teszik; sajtár pedig, melybe a' tehenet fejik. Székely szó. *Ferenczi János*. Cseber, bodonka. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Dia**, dió. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.
- Dib-dáb**, haszontalan. Székely szó. *Cserey Elek*. Hasznavehetlen. Marczal melléki szó. *Acadály*. Hitvány, csonka, benna, nyomorék em-

ber, angalit. Székely szó.
Szabó Elek.

Dicsőült, istenben elnyugodt. Székely szó. *Cserey Elek.*

Dideregni, dudorogni, fázni. Székely szó. *Kállay*. Didereg a'hidegtől. Győr várm. *Czech János*. Reszketni a' hideg miatt. Bodrogházi szó. *Mindszenti*. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*. *Hollók Imre*.

Dühös, dühös. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Dikis, sorok 's talpszél kerekítő vas. Székely szó. *Ferenczi János*.

Dikiselem, simítom, dörögölöm. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Dilló, félügyü forma, időtlen magaviseletű. Székely szó. *Ferenczi János*.

Dimos, magát rátartó, hegyesen lépő ember. Székely szó. *Ferenczi János*.

Dinka-szóló, nagy piros szemű. *Kállay* gyűjt.

Dínom-dánom, vigság. Marczal melléki. *Acsády*.

Díribolom, e. h. darabolom. Székely szó. *Cserey Elek*.

Diszke, 1) Főként a' juhot, de a' a' tehenet, bivalt is első szaporodása előtt, mikor bikát lehet hozzá bocsátani, jelenti. Mikor magán van ez a' szó, p. o. örzi a' pa-

kulár a' diszkéket, mindig csupán juh, még pedig első szaporodása előtt való állapotjában értetődik alatta; — 2) előhasu a' juh első bárányával, a' tehén vagy bival első borjával, ismét diszkének neveztetik; a' honnét ezen szólás-formák: diszke juh, még is csak van teje; egy diszke tehenem megborjazék, 's alig tudom fejni. Székely szó. *Incze József*. Esztendős bárány; oláhu: kirlan. Székely szó. *Kállay*. Futosni való tehén, berregni való esztendős bárány. Székely szó. *Ferenczi János*. Második esztendőre menő bárány. Székely szó. *Túry Ignác*. Diszke (Háromszéki), mióra (Maros széki), millora (Udvarhelyszéki szó), a' két esztendős juh' neve. *Derzsi Mózes*. Millora, második esztendős bárány. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Diszkójuh, ifju juh. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Disznó v. disznyó (székely), sertés (magyar). *Derzsi Mózes*.

Disznópajta, disznóól. Székely szó. *Ferenczi János*. *Cserey Elek*.

Divat, szokás, módi. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Divatlan, telhetetlen az ételben. Székely szó. *Ferenczi János.*

Divatlankodni, dósólni. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Divó, dió. *Kállay' gyűjt.*

Dobasz, ... *Gáthy.*

Dobbanni (fel), elájulni, lerogyni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Dobni, hajítani. Székely szó. *Kállay.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Dobogó, nágyhid, mint a' sárréti. *Kállay' gyűjt.* Hid. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Dobroc, igen tüzes nagyobb kiütések a' testen, mellyek felette égnek, azért a' göcsei asszony, midőn valakit meg akar szidni, így szól: dobroc üssön ki. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Dóc, ...? *Matics Imre.*

Dogány, mészárszék. Székely szó. *Szabó József.* Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*

Dohány' csutkája, dohánykocsán. *Kállay' gyűjt.*

Dohogni, ... *Gáthy.* Magában dömmögni, beszélni. Tolna. *Csapó Dániel.*

Dohos, füllelt gabona, ha nem szellőztetik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Dohot v. **Dohat**, l. Deget.

Dok, a' fonó kerékben az, a'

mibe a' csűrő orsót teszik 's előbb v. hátrább taszítják. Székely szó. *Ferenczi János.*

Dóka, hosszú dolmán. *Kállay' gyűjt.*

Dolhodni, dohosodni, a' lisztnak kedvetlen szagot 's rossz ízt kapni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Dombár, meneteles hegy v. domb-oldal, vagyis midőn valamely völgyből csekély emelkedéssel jutnak a' hegytetőre; azon tér, melly a' völgy 's tető közt fekszik, 's igen lassan felebb és felebb emelkedik, dombárnak nevezetik. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Dombász, ... *Gáthy.*

Dombérezni, dorbélyozni, tivornyázni (Göcsei), lármás mulatságot indítani. Ekkor van — a' mint itt mondják — az embereknek széles kedvök. *Horváth Zsigmond.*

Domika, túrós leves. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Dones, rút, ocsmány. Erdélyi és Székely szó. *Döbrentei.*

Donyha, dunyha. Székely szó. *Ferenczi János.*

Dopolni, bedugni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Dorbézolni, ... *Gáthy.* L. Dombérezni, dorbélyozni.

Dorosba, vőfény. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Doroszolni, másodszor kapálni a' szőlőt. Székely szó. *Kállay*.

Dorozmás, varaczkos. Az ember' teste felől valamelly seb után mondatik, hogy t. i. a' bőre hevenyében nem síma, hanem éles. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Doszka, e. h. deszka. Udvarhelyszéki. *Derzi Mózes*.

Dosszalom, alkalmatlankodom, hogy erre vagy amarra reá vegyem. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Döbörke, bodony túrónak. Székely szó. *Kállay*.

Döbröcz, rüh. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Dödddő, együgyű málé ember. Győr várm. *Czech János*.

Dödögni, magában mormiczolni, lassan beszélni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Dödölle, köles kásából apró gombóc. Győr várm. *Horváth Endre*. Lisztből 's kölesből vegyest készült száraz eledel. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Dödörgők, didergek. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Dögenyeg, degenet. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Döglött, büdös. Székely szó. *Cseréy Elek*.

TÁJSZAVAK.

Dögönözni (meg), valakit annyira megverni, hogy csak nem lepedőben kell haza vinni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Dóher, kihizott poszokos, igen vastag. Kemenesali szó. *Lévai László*. Erős, vacskos, de tunya ember. *Beke' gyűjt*.

Dölyf, góg, negéd, kényeség, kevélység. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Dölyfös, felfuvalkodott. Nagy dölyf van benne. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Döllő, a' szántóföldek' lábai' végén keresztül nyuló gyepek. Székely szó. *Szabó Elek*. Lőjtős, lankás hely. Székely szó. *Ferencsi János*. A' szántóföldek közt lévő gyepek. Székely szó. *Incze József*.

Dölmece, kurta testű nagy hasu gyermek. Székely szó. *Ferencsi János*.

Döme, sömög, tömött ember. Palócz. *Szedes Fúbián*.

Dömni, tömni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

Dömöczkölni,..... Gátlý. Jól megrázni. Tolna várm. *Csapó Dániel*.

Dömöske, alacsony természetű, pufok képű, köpczös, inas. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*.

Dönczül, tassigál. Győr várm. *Czech János.*

Dönczülődik, ... „mit dönczülődsz!“ Győr várm. *Czech János.*

Döndíteni, hátba valakit taptával megütni. Kezdi székí szó. *Szabó Elek.*

Döndöre, magyar juh. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Düngeni, messze v. mélyen rengve morogva durrogni; más d o n g a n i. Őrségi szó. *Zakál György.*

Düngetni, ... *Gáthy.* Jól megverni, páholni. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Düngölni, a' csűr-földét lapos vastag bikfa-nyeles deszkával verni, egyengetni simává tenni. Kezdi székí szó. *Szabó Elek.*

Dünyögni, ... *Gáthy.* Dörmögni mormogni. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Döre, kasuka, féleszű. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Bolond, ügyefogyott. Székely szó. *Cseres Elek.* Esztelen. *Kállay* gyűjt.

Dörgölni, sürelni. *Kállay* gyűjt.

Dörmögni, dörmöteni, kummogni, magában morogni. Így tesz a' rossz cseléd. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Dörmölni, rácsální. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Dörökölni, fával v. dö-

röklő pálczával bele gyúrni a' lisztet a' zsákba. Székely szó. *Ferenczi János.*

Dörömbölni, ujját ládán vagy ajtón felebb 's alább húzogatva zörgetni, durván muzsikálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Dözsölni, henyélni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Iddogálni, dorbézolni. Kecskemét körül. *Csapó Dániel.* Sokat enni; innen **Dözsölő**, nagy ehető, gyakorvó. Székely szó. *Kállay.* Kelletlenül mulatozni, sokáig korhelykedve borozni, mámoroskodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Részegeskedni, bor közt mulatni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Dráncza, durvább, vastagabb és szélesebb fasindely. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* Fenyőfából vékonyan hasított fa, fedni való, zsindelynél nagyobb. Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy.*

Drusza, keresztnev-társ. Székely szó. *Kállay.* Ugyan azon keresztnevet viselők szólítják ezzel egymást. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Innét mondja egyik a' másiknak barátságos hangon: „Draszám, drusza uram!“ Balaton melléki szó. *Hor-*

váth Zsigmond Szathmárvidéki szó. *Gáthy*.

Druzsba, vőfény. Palócz szó. *Szedér Fúbián*.

Dsindsa, nádas, posványos sásas hely. Baracskán, Főjér vármegyében. *Horváth József*.

Ducz, fatámasz, faoszlop. Kemenesali szó. *Lévai László*. Oszlop. Marczal melléki szó. *Acády*. Púp, p. o. a' kenyéren. Székely szó. *Cserey Elek*. Támasz, gyámfa. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond* Szathmárvidéki szó. *Gáthy*.

Duczifaros, kövér renkesz hátullú. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Dudogó, dödögő, magában beszélő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Dudolni, dalolgatni magában, kivált boros szeszszel. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Szathmárvidéki szó. *Gáthy*.

Dudorászok, énekeldegélek. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. Szathmárvidéki szó. *Gáthy*.

Dudorgok, dödörgők, dergek. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Dudorogni, dideregni, erősen fázni, reszketni. *Kállay* gyűjt.

Dudva, gyimgyom, gizgaz; ismét: nagy faru. Keme-

nesali szó. *Lévai László*. Cotton Flor. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Dugacs, dugasz. Székely szó. *Ferenczi János*.

Dugasz, dugó; valaminek pecsike. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Rejtek hely. Szathmárvidéki szó. *Gáthy János*.

Dukál (valakinek), tartozásul jár; p. o. ez vagy az Pétertől dukál nekem, azaz, Pétertől ez vagy az a' járandóságom van. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Dukmálni, olcsón rákötöni, árán alul eladni valamit. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Dullani, valakinek büntetésben marháját elfoglalni. Kendi széki szó. *Szabó Elek*.

Dullatni, a' büntetést valakin elégtételbe venni. Székely szó. *Incze József*.

Dúló, 1) kártékony ellenség; 2) a' vas vármegyétől kiküldetett, adót sürgető's a' helység' róvásán élődjő hajdú. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Szolgabíró; gyökere, *dulok*; innen megdúlni, exequálni. Székely szó. *Kállay*. Székelyeknél szolgabírói tisztelet viselő, a' dúlni-től jó, vagy büntetni; minthogy ezek a' magok körökben a' kisebb vétkeket megbünte-

- tik. Székely szó. *Ferenczi János*. Hivatal' neve a' szék-nél. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor*. Kinzó, nyomorgató, adó-behajtó. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Dulságot tenni**, valamivel kiméletlenül bánni. A' szénában dulságot ne tégy kocsis, mert kevés termett az idén. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Dumogni**, dümmögni, morgolódni. *Kállay gyűjt.*
- Dungázkodó**, heverő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Dungó**, dongó bogár. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Dunnogni**, orrából beszélni. Székely szó. *Kállay*.
- Durálni**, 1) megdurálni magát, azaz: megkötni magát, megrögzeni valamiben; 2) neki durálni magát, azaz: valami nagyra, nehézzre — mi tehetségünket fölülhaladni látszik — elszánni és eltökélni magát. Pápa vidéki szó, és szólás-módok. *Matics Imre*.
- Durczás**, bambucz, szótalan, nehéz kedvű. Székely szó. *Cseréy Elek*. Durczos, daczos, akaratos, makacs. Innét durczáskodni, magát elkötni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Szathmár vidéki szó. *Gáthy*.
- Durczos**, akaratos. hara-
- gos, dörmögő, makacs. Göcsei szó. *Plándér Ferencz*.
- Durďák**, vadka, pálinka' alja. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.
- Durmonyas**, dérdur, durva paraszt szolgáló v. asszony. Székely szó. *Szabó Elek*.
- Durmonyas**, a' kinek szemé szája haragosan áll. Székely szó. *Gödri*.
- Durung**, czelőke, nagy pózna darab. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*.
- Durungfánk**, a' süteménynek egy bizonyos neve. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Duska**, áldomás. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.
- Duskál**, válogat, az ételben. *Kállay gyűjt.*
- Duskáskodni**, dorbézolni. Pápa vidéki. *Matics Imre*.
- Dusza**, szalmazsák. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Dusze** (Udvarhelyszéki), surgő (Háromszéki szó), szalmazsák. *Derzi Mózes*.
- Duszkálni**, válogatni p.o. az ételben. Székely szó. *Kállay*.
- Duvadni**, duvasztani, mikor tavasszal a' fák' megéje megjő, a' gyermekek a' sima fűzfa' héját levonván, abból sípot vagy (a' mint itt mondják) tilinkát csinálnak. Ha a' fűzfa a' héjából kijő egészen, úgy,

hogy a' héja kereken épen marad, mondják: kiduvad a' fűz héjából, duvaszszunk tilitinkót. Székely szó. *Incze József.*

Duvasztani p. o. a' diót, héjától megfosztani. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Duvatlan, p. o. ételben italban, annyi mint mértékletlen telhetetlen. Székely szó. *Incze József.* Nagyehető. Székely szó. *Cserey Elek.*

Duvatlankodni, duvatlankodás, mértékletlenkedni, mértékletlenkedés. Székely szó. *Incze József.*

Duzma, tajték, hab. Innen — Duzmadt, puffadt. Továbbá — Duzmogni, haragjában dulti fulni magában. Pápa vidéki szavak. *Matics Insre.*

Duzmonyas, durczás, akaratos, hajthatatlan ember. Székely szó. *Ferenczi János.*

Duzzadozni, puffadozva bosszúskodni. Székely szó. *Szabó Elek.*

Duzzanik, kerekedik, indul. Jó kedve duzzant, 's kész lett volna tánczolni. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*

Duzzasztom, ...; innen Duzzadt, ... Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Duzzogok, örökké mérgeledöm; innen duzzi

gyermek, duzzogó ember. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Duzzogó, dörmögő, morgó. Balaton melléki. *Horvát Zsigmond.*

Dücakó, kis fatő. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Düfrü, gyűszű. Székely szó. *Cserey Elek.*

Düh, dühösködő méreg. Székely szó. *Túry Ignác.*

Dühös, veszett, p. o. kutya. Székely szó. *Cserey Elek.*

Düllöngeni, esetlenül, hajladozva menni. Balaton melléki. *Horvát Zsigmond.*

Dülőföld, vagy dülő, azon vetőföld, melyre több földek véggel kijárnak. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Dülősv. dülögősv. ut, mely jobbra balra hajlik; gyökere dülők. Székely szó. *Kállay.*

Dünnögni, a' sípfuvás, furuglyázás mellett a' torrával zúgni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Düring, fejes bot. Szathmár. vidéki szó. *Gáthy János.* Ez talán a' dorong és durong szó' mássa?

Dzsindzsa, bozótos nádas ingoványos hely, mint Pest vármegyében a' Turján. Győr várm. szó. *Sztrókay. L. főnebb Dsindsa.*

E.

Ebéd, fölöstököm. Ormán-sági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Ebédelek, fölöstökölök. Székely szó. *Cserey Elek.*

Ebéd fia, délelőtti 11 óra tájban való evés, mivel a' göcsei ember ötször eszik napjában: reggel, 11 óra tájban ('s ez az ebéd fia), délben, délutáni 4 órakor és estve. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Ebeg, rebeg. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Ebegni, akadozva, unalmasan beszélni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Ébert, v. **Óbert**, l. Bera.

Ebész, kutya-peczér. Székely szó. *Cserey Elek.*

Ebház, ebkuczkó, kutya-vaszok. Székely szó. *Cserey Elek.*

Eblábálni, elillantani mint az eb. Székely szó. *Kállay.*

Ecs, ecselő. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Ecselni, p. o. szöszte. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
Coire carnaliter. *Beke' gyűjt.*

Ecset, Pinzel. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Ecsetel: ekecselni (Göcsei);

pepecselni (Kemenesali). Innét: ekecselődni, azaz: valamivel bajlódni, valamit lassan, piszmogva tenni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Eczejde, adsza ide. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Eczer, (egyszerre, mindjárt. Csíkszéki székely szó. *Farkas hadnagy.*

Eczekeficzke, nyalka, kevély, csinos ifjú, kevély legény vagy leány. Székely szó. *Ferenczi János.* Szemmel hunyorító vagy kacsinogató legény v. leány. Kendi széki szó. *Szabó Elek.*

Eddig elé, bis nun. Székely szó. *B. Bakó.*

Édes teledő, boldizsár-alma. Székely szó. *Ferenczi János.*

Édő, anyám, édes anyám; de mostohát is szokták vele szólítani. Kecskemét vidéki szó. *Csapó Dániel.*

Egercselni, lassan lassan előbb menni, mint a' róka, mikor egerész. Székely szó. *Ferenczi János.*

Egerézek, szemtelenül ta-

pogatódzom. Gömőri szó.
Hollók Imre.
 Égi virág, buzavirág, olyan kék mind az ég. Székely szó. *Ferenczi János.*
 Egglelni, vexare. Gyórvárm. *Horváth Endre.*
 Egres, pöszméte. Székely szó. *Kállay.*
 Egyábkor, egyébkor. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
 Egyebugya, formátlan, idomtalan, isten-tasáította. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Össze vizsgáló, formátlan, esetlen. Kemenesali szó. *Lévai László.*
 Egyelni (meg), megverni. A' mult éjjel a' dorbélezás közben jól megegyelték, kitisztogatták ő kemét. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kemenesali szó. *Lévai László.*
 Egyem, igyem, ugyanizé helyett. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
 Egyes, egy porciós üveg; így kettős, két porciós üveg. Barkó szó. *Hollók Imre.*
 Egyetmás, öltöző ruhadarabok. Székely szó. *Incze József.*
 Egyházi, dékán: a' gyülekezet, templom, és az egyházi tanítók körül bizonyos szolgálatokat tevő hitese-

mély. Ennél felebb való a' kurátor vagy is templom' atyja. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
 Egyház kelés, bejártás. A' szülő asszonyok megtisztulásuk után legelőszőrmenvén a' templomba, 's lelki áldozatjukat végbe vivén — az illető pap által a' járhatásra felszabadítatnak. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
 Egyik, (palóczos), egy. *Szeder Fűbián.*
 Ehejt, ezen a' helyen v. itten; így ahajt, azon a' helyen v. ottan. Udvarhelyszéki szó. *Derzi Mózes.*
 Eheni, né lámi! me! Vas várm. szó. *Horváth József.*
 Éhere, éhomra. Székely szó. *Cseréy Elek.*
 Ehéttől fogva ahaddig, a. h. ettől fogva addig. Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy.*
 Éhom, étlen gyomor, józan. Midőn valaki délelőtti időben valamit erősít, mikor még sem nem evett sem nem ivott, így fejezi ki magát: „észom iszára mondom“, melly megromcsolt szónak ez az értelme: „éhségem szomjomra“ vagy is igazi józansággal állíthatom. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*
 Éjjeledik, szürküldik. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Éjjelibátor, macska.
Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy.*

Éjjeli fénybogár, szent János' bogara. Székely szó. *Csercy Elek.*

Ejnye, ohajtozó, kíváncsi szó. Ejnye be szerettem volna! Ejnye be szép volt. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Éjomét, Frühstück. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Imre prof. ezt korétnek nevezé. *Csapó Dániel.*

Ejtél, kupa, pint. Székely szó. *Incze József és Buczy.* Itcze. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*

Ejtett, megejtett személy, olyan lány, ki már terhes volt. Pápa vidéki szó. *Mattics Imre.*

Ejtődni, hadd ejtődjem, azaz, rokkanjon a' mit ettem. *Kálley gyűjt.*

Ejtődni (meg), meghülni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Ekczemonca, haszontalan podgyász. Győr várm. *Czech János.* Őszechányt vetett, alávaló holmi. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Ekecsülni, játszodozni valamivel. Őrségi szó. *Zakál György.*

Ekebér, lélekpenz, ágybér; papnak adadni szokott adó. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Ekelő, ekének két ágú csusz-

tató fája. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Ekekabala, v. kéntelen csúszó: egyszarvasat, melyre az ekét fejfordítják, 's azon egy helyről másikba vontatják. Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy.* Gerendely, szarv, köldök, fej, nád: mind eke' részei. Székely szavak. *Gyarmathi Samuel.* Mellyel az ekét csúsztatja, mikor szántani kezd. Innen mondatik: felkabalázni az ekét. Székely szó. *Kálley.*

Eke' részei, kormány, kockta, csoroszlya, ekelő, kalabina, cságató stb. Gömörben. *Hollók Imre.* Gerendá, kázla, csótár, lemez, ösztöke, cságotu, körpölü, tézsola stb. Lásd külön mindeniket. Őrségi szavak. *Zakál György.*

Ekrendezni, másnak útjában hánykolódni, 's mintegy láb alatt alkalmatlankodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kemenesali szó. *Lévai László.*

Elálmodni, magáról elfelejtkezni. Szegedi szó. *Nátly József.*

Elbáméskodni, elbámulni. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Elbámítom, elámítom. Székely szó. *Csercy Elek.*

Elbandzsalogdni, elbámúlni. Bodroghözi. *Mindszenti.*

Elbe, kimondva eübe-be. Palócz szó. *Szeder Fábán.* Elbe ment, be ment.

Elcsundollok, igen elrongyosodom, romlom, p. o. egy hitvány udvarhásról azt mondják: ejnye be elcsundollott. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Elcsente, elcsipte, elidegenítette. *Kállay' gyűjt.*

Elcsiszamodni, elsikámlani. Székely szó. *Cserrey Elek.*

Elebbedni, a' sok eső miatt az ut elebbed, tavasszal pedig a' fagy' kienedésekor felebbed, azaz igen rossz lesz. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Elegybelegy, alávaló hitvánság. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Elegybuza, magyarosan: adajotz buza (talán kétszeres buza). Székely szó. *Ferenczi János.*

Elegyülni, valamelly emberek közé vegyülni. A' ki korpa közé elegyül, megeszik a' malacok, azaz: a' ki alávalókkal társalkodik, csuffátétetik azoktól. Székely mondás. *Szabó Elek.*

Elekötő, kötény. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Elelőzöm, az öregéből elcsépelem p. o. a' szalmát, gabonát, magos kenderkét stb. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Elemezne, a' kin a' ruha rendetlenül áll; male praecinctus. Komárom várm. *Czuczor Gergely.* Juha szakadt, széllelbólett, rongyos. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Eleredés, kéz vagy lábcsonton lévő daganat, melly tüzes, de kifakadni nem akar; p. o. eleredt a' kezem, — tüzes daganat szökött rá. Innen mikor vad hús esik az ember' testibe, rossz eredetnek mondják. Székely szó. *Ferenczi János.*

Elernyedni, elmállani; bórról, ruháról stb. mondják. Vas vármegyei. *Horváth József.* A' szegénység vagy egyéb miatt romlottá lenni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Eleség, takarmány. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Vas vármegyei szó, annyit tesz mint a' latán opsonium. *Sztrakay Antal.*

Éleszt mag, élesztő. Székely szó. *Buczy.*

Élet, a' székelyeknél belső jószágot jelent; p. o. szép életje van, azaz, jó épületekkel megrakott szép belső jószága. Székely szó. *Ferenczi János.* Telek. Székely

- szó. *Buczy. Jószág. Háromszéki székely szó. Gödry.*
- Elévérő**, jókor érő p. o. kukoricza. *Gömöri szó. Holók Imre.* Jókor érő, elején érő. *Bedroγκközi szó. Mindszenti.*
- Elgyűrtés**, legény elgyűrté a' leányt. *Szegedi szó. Natty József.*
- Elhajította**, eldobta. *Gömöri és Torna várm. szó. Döbrentei.*
- Elhandászni**, hirtelen elvégezni, feladni valamin, de nem jól. *Székely szó. Ferencki János.*
- Elharácsolni**, elpazarlani, elfecsérelni. *Göcsei szó. Plánder Ferencz.*
- Elháromlani**, eltévelyedni, elveszni. *Székely szó. B. Lakos.*
- Élhetetlen**, magán segíteni nem tudó, semmire kellő nyomorúlt ember. *Balaton melléki szó. Horváth Zsigmond. Pápa vidéki. Matics Imre.*
- Elisza modom**, szép csendesen elszököm, odébb állok. *Székely szó. Gyarmathi Sámuel.*
- Elitálás**, régi oklevelekben így tétetett ki az executio. *Székely szó. Ferencki János.*
- Ekámpicsorodni**, mikor a' labtó, vagy más dolog két ellenkező oldalra a' nap
- hevétől meghajlik, elgörbül. *Bedroγκközi szó. Mindszenti.*
- Elkánnyadok**, ellankadva magamat elbocsátom. *Székely szó. Gyarmathi Sámuel.*
- Elkendőzés**, leány elkendőzi a' legényt, vagy is eljegyi. *Szegedi szó. Natty József.*
- Elkordéltam a' dolgot**, kétséges volt a' dolog. *Sopron várm. N. A. Kiss Sámuel.*
- Elkúszálni**, felborzasztani p. o. haját. *Kállay gyűjt.*
- Ellenkedni**, valakinek kötekedni, pántolódni. *Balaton melléki szó. Horváth Zsigmond.*
- Elletés**, elletni, csirás szőlővesszőt ültetni. *Győr várm. Horváth Endre.*
- Elmálni**, elolvadni, p. o. olly jól készült sütemény, hogy a' számban maga elmálott. *Baranyai szó. Tóbi Antal.*
- Elmátkásítom**, eljegyzem. *Székely szó. Cserey Elek.*
- Elmecsevészek**, elaljasodom. *Székely szó. Gyarmathi Sámuel.*
- Előbor**, áldomás. *Székely szó. Cserey Elek.*
- Előfú**, vagy előszéna, parrag széna. A' másod fű sarjúnak neveztetik. Innét sar-

já póka; mellyet azon időn
az anyja már másodszor
költött. Balaton melléki szó.

Horváth Zsigmond.

Előjött, e. h. megjött. Gö-
mör és Torna várm. *Döb-
rentei.*

Előkötő, kötény. Palócz.
Szedes Fábán.

Előlév, megmuszkolt szó-
lónak a' prés-szerűből saj-
tolás nélkül lefolyó nedve.
Balaton melléki szó. *Hor-
váth Zsigmond.*

Elorsozni, titkon valahon-
nan élébb állni. Székely szó.
Ferenczi János.

Előpénzt v. kalákpénzt a-
dok valakinek, p. o. hogy el-
lopott marhátat felkeresse.
Székely szó. *Cseres Elek.*

Előruha, karinca, surcz.
Székely szó. *Gyarmathi Sá-
mucl.* Kötény. Székely szó.
Incze József.

Előte, kemencze' ajtaja v.
tevője. Tolna várm. *Csapó
Dániel.*

Előzők, árnyékot tartok,
a' világosság ellen állok.
Kemenesali. *Lévai László.*

Elpécczelték az udvarát,
azaz, elcövekelték. *Kállay'
gyűjt.*

Elrejtőzni, elméjében el-
ragadtatni. *Kállay' gyűjt.*

Elrezelte magát, meg-
sáfrányozta az ülepét. *Kál-
lay' gyűjt.*

Előavanyítani va-

lamit, azaz: hamis úton el-
sikkasztani. Komárom várm.
Czuczor Gergely.

Elsemmedni, elszibbadni;
p. o. a' kezem, lábom el-
semmedt. Vas vármegyei.
Horváth József.

Elsikkasztani, elrejte-
ni, elemésztetni. Balaton
melléki *Horváth Zsigmond.*
Előrvadt, elszibbadt.
Kállay' gyűjt.

Elselelni, mint a' szel-
let eltűnni, hirtelen elol-
dálni, odébb állani. Balaton
melléki szó. *Horváth Zsig-
mond.*

Eltakulni, kényszerítve el-
menni; p. o. eltakulj, azaz,
meg kell lenni hogy elmenj.
Székely szó. *Ferenczi Já-
nos.*

Eltenni, veszedelmeztetni;
p. o. eltette a' fejét, azaz
veszedelembe ejtette. Szé-
kely szó. *Ferenczi János.*

Eltepertélni, elkészál-
ni, a' háztól elmenni. Bod-
roközi szó. *Mindszenti.*

Eltolvajlom, elorozlom,
elrekkentem. Székely szó.
Cseres Elek.

Elütte a' 12-öt, e. h. ütötte,
— megütötte a' fejét. Szé-
kely szólásmód. *B. Lakos.*

Elvádolni, elvállalni. Or-
mánsági szó, Baranyában.
Jeremiás Sámuel.

Elvegy, elegyes p. o. buza.
Székely szó. *Cseres Elek.*

Elvicskad, mikor félre jár a' szövő. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Embre, Imre. Székely szó. *Cserey Elek.*

Émely, bőr alatt nagy féreg. *Kállay' gyűjt.*

Émen, józanon. Többet beszél eszén kívül (a' beteg) mint émen. Győr várm. szó. *Horváth Endre.*

Émetten, imetten, ébren. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Emígyesen, ugyan csak pipesen, kevélyen. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Emlő, asszonyoknál csecs, az állatoknál tölgy. Székely szó. *Cserey Elek.*

Emmink, miénk. Palócz szó. *Szeder Fábián.*

Emplény, a' szán' azon felső része, mely az oldalakat tartja, 's melyre ülni lehet. Marczal melléki szó. *Aczady Sándor.*

Emse, nőstény disznó. Soproni szó. *Kis János.* Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Kemenesali szó. *Lévai László.*

Encsem bencsem, sok haszontalan portéka. Székely szó. *Ferenczi János.*

Endre, András. Palócz. *Szeder Fábián.*

Ennál, ennél. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.*

Enyekes, nyálkás p. o. tőrő,

seb. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.* Enyekesedni, enyekesülni. Téjről, tőrőről mondatik, ha nyúlóssá lesz. Vas vármegyei. *Dr. Horváth József.*

Enyett, gyanánt, helyett. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Enyetted, (mikor valakinek becsületiért engemet is jól ebédeltetnek, p. o. enyetted jól lakám), ob respectum tui. Székely szó és mondás. *Szabó Elek.*

Enyhely, olyan hely, hol a' szél 's fergeteg az embert zivataros. időben nem éri, u. m. part alatt, fák mellett. Enyhelyre húztuk magunkat. Szegedi szó. *Nátly József.*

Enség, inség. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Enyü, enyv. Székely szó. *Ferenczi János.*

Épelődöm, eszmélek, gondok közt sorvadok. Kemenesali szó. *Lévai László.* Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Eperjfa, szederjfa. Gömör és Torna várm. *Döbrentei.*

Eplény, szán' talpát összekötő gerenda. Székely szó. *Kállay. L. Órszok.* A' szán' vagy szánka' orrozatján keresztül szegezett fa, mellyen vagy csikóté vagy vas kari-

kákon csüggenek hámfák.
Kemenesali. *Lévai László.*

É p p e g, szinte, ugyanazon-
kép. Göcsei szó. *Plánder*
Ferencz.

É p p e s t, épen, épenséggel.
Balaton melléki szó. *Horvát*
h Zsigmond.

E p r é n y, a' szánnak lábas
gerendája, mellyen áll an-
nak dereka. Székely szó.
Szabó Elek.

E r á n y o m b a n, általelle-
nemben, vis à vis. Balaton
melléki. *Horvát h Zsigmond.*

E r á n y o z n i (el), gondolom
formán, hozzátvetve elképez-
ni, czélozni. Balaton mellé-
ki szó. *Horvát h Zsigmond.*

É r c z e, nyóštén majorság;
(másutt j é r c z e, tojó-tyúk).
Székely szó. *Kállay.*

E r e d (meg), fogamszik a'
plánta vagy ültetvény. Is-
mét: megered az eső a'
hosszas szárazság után. Ba-
laton melléki szó. *Horvát h*
Zsigmond.

E r e d ő, máshová menni vá-
gyó és készülő cseléd felől
mondatik: már régóta fújja
az eredőt. Balaton melléki
szó. *Horvát h Zsigmond.*

E r e d j, indulj hamar! ettől:
e r e d, eredni. Székely szó.
Szabó Elek. Cserey Elek.

E r e g é l n i, lassan mende-
gélgni. Kezdi széki szó. *Sza-*
bó Elek. Lassankint előbb

előbb menni. Székely szó.
Ferenczi János. Gyarmathi
Sámuel.

E r e k l y e, reliquiae, halott
maradvány. *Matics Imre.*

E r e s z, ház' fedele, héja. Ke-
menesali szó. *Lévai László.*
Pitvar, csarnok. Csikszéki
székely szó. *Gegő Nicephor.*
Ház' fedeléhez való ragasz-
ték. Gömöri. *Hollók Imre.*
Székely szó. *Cserey Elek.*
Folyosó, házfedél' kiálló
része. Tolna várm. *Csapó*
Dániel.

E r e s z k e d n i (össze), vala-
kivel bizodalmasan társal-
kodni, 's szorosban együvé
szövetkezni. Balaton melléki
szó. *Horvát h Zsigmond.* L e-
e r e s z k e d n i, leülni. Ba-
ranyai szó. *Matics Imre.*

E r e s z t, toldás az asszonyi
ingbe. Gömöri szó. *Hollók*
Imre.

E r e s z t e n i, gerebenyezni.
Ormánsági szó, Baranyában
Jeremiás Sámuel.

E r e z, a' lakó háznak pitva-
ra. Kezdi széki szó. *Szabó*
Elek.

E r g e l l é s, mérges, hirtel-
len haragra gyulladó ember.
Balaton melléki. *Horvát h*
Zsigmond. A' német ärger-
lich szótól. Sopron várm.
N. A. Kiss Sámuel.

E r g e l l ő s, változó eszű.
Kemenesali. *Lévai László.*

E r g o j a, gendeboja, boder-

ga, egyágyú. Székely szó.
Gyarmathi Sámuel.

Erkély, Altan. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Érlelni: 1) megérni hagyni p. o. eleséget; úgy a' sebnek megérését elősegíteni írral, hogy annál könnyebben 's hamarébb megfakadhasson; 2) bújalni, az az: mást holmi ballépéseirért 's kártételeiért ismételt szemrehányásokkal illetni; péld. a' feleségem sokat érlelt, mivel ökreim' arát a' vásáron elvesztettem. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Ernyedt, úgy elviselt, hogy egy kis ellenérőre szétszakad; p. o. a' vászon, ha már szálai itt-ott szakadozottak vagy olly vékonyra vástak, hogy a' vászon könnyen átláthatni, 's kis meghúzásra is szétfoszlik, — az olly vászon mondatik, *ernyed t-nek*. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Ernyett vászon, lenge-dék vászon. *Kállay' gyűjt.* Málladt p. o. ruha, hajó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Ernyő, 1) napernyő; 2) esernyő; 3) szemernyő; vagy is nap- eső- és gyertyavilág ellen szolgáló védszer. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Szekéren gyékén-tartó. *Kállay' gyűjt.*

Erőruha, erőra, erőha: előruha, kötény. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Erősfű, ezerjófű. *Kállay' gyűjt.*

Erős ködni, valakinek mind addig békét nem hagyni, míg akarátunknak nem engedelmeskedik. Székely szó. *Ferenczi János.*

Erőss meg, mikor a' szövőbe fonal egymást meghágja. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Erős menni, nehéz menni. Gömör és Torna várm. szó-lás. *Döbrentei.*

Érteke, becse valaminek. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Eruha, kötény. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Esdeklenni, obtestari. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Esdeni: 1) megszállani p. o. a' légynek a' huszt vagy marhát nyáron, a' honnan mondják: no' ugyan esdi a' légy a' marhát; 2) mondatik az emberről is: p. o. no' ugyan esdik ezt a' leányt a' legények. Székely szó. *Incze József.*

Esdődni, valami után sóvárogni, esenkedni p. o. a' gyermeknek a' gyümölcsért. Székely szó. *Ferenczi János.*

Eseg, ismét. Soprony várm. *N. A. Kiss Sámuel.*

Essenkedni, kunyorálni; valamit tőlünk ismételt szemtelen kérelemmel majd nem erőszakosan kicsikarni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Ádázni valamiért. Pápa vidéki. *Matics Imre*. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Essennen nézni, várni: bánkódva, nem igen remélve, de kívánva nézni várni p. o. valami enivalót. *Bekke' gyűjt.* Nagy kívánsággal, esdekelve, kétségbe esőleg. Kemenesali szó. *Lévai László*. Esennen nézni, forró vágyással szemét valamely kedves tárgyra mereszteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Sovárgva, ádázva valamiért. Pápa vidéki. *Matics Imre*. Esennen nézni, elszomorodott megilletődéssel nézni azon tárgyra, mellynek szűkében van, 's azt mintegy alattomos fájdalommal kívánni. Göcsei szó. *Plándner Ferencz*.

Esetes, jól álló, helyesen álló, jó fogatu, helyes kapásu. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Esetlen, helytelen, egyenetlen, ferde, görbe. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Eskeszem, esküszöm. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Eskola, iskola, iskola. Így estálló, Estók, Estván, így

mondva: estuallaó, Estván, Estuók. Istálló, Istók, István, helyett. Palócz. *Szedér Fábán*.

Es még, ismét. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Esni, megesni, megszállani, apadni, p. o. bornak, viznek vagy más folyó materiának. Székely szó. *Incze József*. Pápa' vidékén mondatik a' lányról, ki terhbe esett: megejtett személy, vagy megesett személy. *Matics Imre*.

Esőlék, hullaja valaminek, maradék ágbog. Kemenesali. *Lévai László*. Kis csomó, a' mi nagyobb valamiből el van választva. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Es pély, faszeg, mellyel a' sátorosok összefoglalják ponyva - lepleiket. *Matics Imre*.

Espenát, spivacz. Székely szó. *Cserey Elek*.

Esseg, megesseg: ismét, ismétlen, viszont. Balaton melléki. Göcsei. Kemenesali és Rábaközi. Esseg itt vagy; mintha bizony kellenél; osztán nem átallasz kuczorgásoddal megesseg itt alkalmatlankodni! — *Horváth Zsigmond*.

Estálom, istálo, e. h. instálo. Székely szólás. *Derzsi Mózsa*.

Están, István. Székely szó.

Cserey Elek.

Estarang, istrang. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Estempeg, támasztó fa, hogy ne hulljon le az állás-házgerenda. Székely szó. *Ferenczi János.*

Estempély, épületet tartó faoszlop, papnak is mondják. Kezdi székí. *Szabó Elek.*

Ester, magtalan. Székely szó. *Cserey Elek.* Meddő. Székely szó. *Buczy.*

Esthajnal, szürkület. Székely szó. *Cserey Elek.*

Estók, Pista. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Estván, e. h. István.

Estyi, Pista. Palócz szó. *Szedér Fábán.*

Eszédni, feleszédni, eszére jöni, magához jöni p. o. az ájulásból. Székely szó. *Incze József.*

Eszenyák, nagyehető, telhetetlen, mohó. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Eszrény, erszény. Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Eszsze, eszi. Így veszze, vissza, teszse: veszi, viszi, teszi. Ormánságiak. *Jeremiás Sámuel.*

Eszteke, eke' része. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Az ekeszarvnál jobbról álló fanyelű vas eszkö, mellyel a' lapos vas és cso-

roszlya közt megtorkollott csoport 's gaz félre taszítatik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Esztena, isztina, juhfejő szin. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Juhfejőhely (oláhul Sztina). Székely szó. *Kállay.*

Eszterág, gólya. Székely szó. *Cserey Elek.*

Eszterha, házeresz, melly a' gátort fedi. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Eszterja, házeresz, a' fedélnek a' faltól elől 's hátul kiálló része. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Hullató. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Eszterő, ... *Gáthy.*

Eszteru, folyó viz' árja ellen csinált erős töltés. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Esztevéta, az egész szövőszék, Székelyszó. *Kállay.*

Esztrág, gólya; Csikszékben Koszta. Székely szó. *Kállay.*

Esztrenga, esztena kosár. Székely szó. *Cserey Elek.* Fejő helye a' juhoknak. Innét —

Esztrengálni (meg), megfejni, átvett értelemben annyit is tesz, mint kordába venni, erősen tartani. Pápa vidéki szavak. *Matics Imre.* Megkergetni, zaklatni. Balaton melléki, *Horváth Zsigm.*

Esztrengára hajtani, a' bir-
kákat fejés végett egyen-
kint az akolba eregetni 's
késztetni. Balaton melléki.
Horváth Zsigmond.

Eszváta, szágyfa; szövő-
szék. *Barkó szó. Hollók
Imre.* Szövőszék, vagy azon
eszköz, melyre az asszo-
nyok a' fonalat vetik, mi-
kor azt bordába szedik.
Bodrogekői szó. Mindszenti.
Étfogás. Hány fogás ele-
delt hoztak fel az asztalra?
mennyiféle ételt kaptatok.
Balaton melléki. *Horváth
Zsigmond.*

Étlődni, valamiért az em-
bernek belsőképen magát e-
mészteni. Székely szó. *Fe-
renczi János.*

Ett, evett. Így itt, ivott.
Palóczos. Szeder Fábán.

**Ev, méreg a' sebben v. daga-
natban; innen eves, ge-**

nyedséges, evedség, ge-
nyedség. Székely szó. *Kál-
lay. Pápa vidéki szó. Maties
Imre.*

Éveg, üveg. Székely szó.
Gyarmathi Sámuel.

Evelen, eleven. Ormánsági
szó, Baranyában. *Jeremiás
Sámuel.*

Evet, evetke, mokus. Bar-
kó szó. *Hollók Imre.* Csik-
széki székely szó. *Gegő
Nicephor. Kállay.*

Evetke, kis mokus. *Palócz.
Szeder Fábán.*

**Evettem, ettem. Ivottam,
ittam helyett.** *Palóczos.
Szeder Fábán.*

Eviczke, eczetnyű. *Kállay'
gyűjt.*

**Ezentég, ezennel, tüstint,
most mindjárt.** *Kemenesali
szó. Lévai László.*

Eztetet, ezt. *Sopron várm.
N. A. Kiss Sámuel.*

F.

Facsari, sanyaru fős-
vény ember. *Kemenesali szó.
Lévai László.*

Facsarog, hiába imide a-
moda jár. Székely szó. *Gyar-
mathi Sámuel.*

**Facsaros, csavaros, hor-
gas; innét csafaros** lelkű
ember. Székely. *Incze József.*

**Facsintos, horgas 's egy-
társzavak.**

mást surló lábu. Székely
szó. *Ferenczi János. Gyar-
mathi Sámuel.*

Fáészni, tüzelő fát az er-
dőről hordani. Innét: fáé-
szat. Az uraságok erdős
helyeken jobbágyaiknak sza-
bad fáészatot engednek. Ba-
laton melléki szó. *Horváth
Zsigmond.*

Fágyaték, vágás p. o. a' szénából. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*. Fogás, a' fonálban. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Fagylalt, Gefrornes, jég-gel, nádmézzel; árt a' fogaknak. Székely szó. *Kállay*.

Faj, fajta, nem, nemű; innen másfajú, korcsos; jó fajta, jóféle p. o. tehén. Székely szó. *Kállay*. Familiai tulajdonság. Fajra jár az ész is. Székely szó és mondás. *Szabó Elek*.

Fájás, nyilamlás, szegezés. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

Fájészni, valamelly elszarlasztott szerencsét sajnálni 's nehezen felejteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Fajtázni (el), eredeti nemes fajától nagyon elmaradni. Mondatik az állatok 's növények felől. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Fajulni (el), elkorcsosulni, rozszra vetemedni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Fajuszká, erdélyiesen fuszujka, Magyarországon paszuly. Székely szó. *Ferenczi János*.

Faka, poczokos, nagy dőhér hasu. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Fakasztani: 1) a' sebet megfakasztani, nyitni; 2) gondolatját kijelenteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Fakó, színe hagyott; innen fakulni, színét hagyni, vesztetni. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*.

Fakószekér, kancza v. vasalatlan kocsi. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Fakőpenyeg, strázsaház katonának. Székely szó. *Kállay*.

Fakszeg, ekét felemelő szeg. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Falángatni, darabos szavakkal szidni. Székely szó. *Buczy*. Okoson, eldalfélt szidni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Falát, kelés; falat kele nyelvemen. Székely szó. *Ce-rey Elek*.

Falka, fóka. Gömör és Tor-na várm. *Döbrentei*. Csoport. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Falukata, a' faluban fel's alá kerengő. Közmondás, a' székelyeknél. *Gödry*.

Fan, mohosulni kezdő szőr a' testen. *Matics Imre*.

Fancsika, darab rongyocská. *Matics Imre*.

Fancz, kicsi rongy, szakadt ruha. Székely szó. *Ferenczi János.*

Fáncz, a' kasza' nyakát görbe kapocscsal erősítő eszköz. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Rovás, az ablak keresztibe az a' berovás, mellybe jár az ablakráma. **Fánczos** sing-szeg, a' midőn egy négyszegű kalapács-formával olyan négyszegű lyukat csinálnak, a' mibe bemegyén a' fejének fele, hogy hirtelen a' száráról le ne törjék a' gombja. Székely szó. *Ferenczi János.* Az a' bevágás a' zsindelyen, a' mellybe a' más zsindelyt belé ütik. Székely szó. *Gödry.*

Fanczilla, kicsi rongyos szolgáló, vagy szegény leányocská. Székely szó. *Ferenczi János.*

Fánczolni, a' kerékre vonandó sinvas-karikába négyszegletű lyukat vésni, hogy abba szeget lehessen ütni. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Fánczozni, gyaluval, kalapácsal vésni lyukat szegnek. Székely szó. *Ferenczi János.*

Fanfarus, félre járó faru, mintha egyik fara elébb járna a' másiknál. Székely szó. *Ferenczi János.*

Fanosodni, megszórósod-

ni, megférflusodni. *Matics Imre.*

Fantarogni, alig-alig mehetni fanciesarogva. Székely szó. *Szabó Elek.*

Fanyalgó, fél kedvvel borongó. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Fanyalogni, baját hosszas várakozás és hálálkodás után kijelenteni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Bajában sokáig megmaradni, 's a' segítséget — mellyhez csak kénytelen-ségből folyamodnánk — huzni, halasztani. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Fanyar, fojtós keserű. Kemenesali szó. *Lévai László.* Savanyó, vad ízt, fojtós. Balaton melléki. szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Fányolni, valamelly pusztá helyett kertet csinálni 's azt igen vékony gyenge kerítéssel keríteni körül. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Fanti, féleszű. Székelyszó. *Gödry.*

Fáradt, sovány ember. Gömri szó. *Hollók Imre.*

Farcika, csipőcsont. *Matics Imre.*

Farcok, farcsokcsont, csipőcsont. Székely szó. *Incze József.*

Farcz, egy singes, egyfelől gombos más felől sorló nyel-forma *fa*, a' mellyen a' feketére készülő bőr' viszszeját újra kitakarítja a' timár. Székely szó. *Ferenczi János*.

Farczinálom, erősen megfartatom, kitudakozom, kikérdezem. Kemenesali szó. *Lévai László*. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Fáré, történet, véletlen eset; sok fárén járt, azaz, véletlen eseten 's nyomoruságon vagy vitán ment keresztül. Székely szó. *Ferenczi János*.

Farkasügetés, könnyüded trappolás: gyesztetés. Göcsei szó. *Horváth Zsigmond*.

Farkastej, nagyobbik ebtejkóró. *Kállay gyűjt*.

Farmatring, azon része a' lószerszámnak, melly a' ló' farkához van csatolva. Soproni szó. *Kis János*.

Farsába, fardagály. Székely szó. *Cserey Elek*. Farsibbadása a' lónak. Székely szó. *Szabó Elek*. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Farszak, kisebb hálók' neme, melly bokor-iszáknak is hivatik. Székely szó. *Incze József*. Ollyan háló' neme, a' mellynek farka van. Székely szó. *Ferenczi János*.

Fartaltatni, a' marhát faránál fogva félre odább

léptetni. Székely szó. *Szabó Elek*.

Fartatni, erőszakkal, néha mesterségesen kigondolt 's színelt okokkal, néha fenyegetéssel, vagy még véressel is valakit valamire kényszeríteni, kikérdezni; mondják máskép: faktatni. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*. Fogtatni; melly alkalommal néha a' bíró a' rabnak több kevesebb botokat rakat farára. 'S épen innét jöhet az érintett szónak eredete. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Fásli, pólya, mellyel a' kis gyermeket betekergetni szokták. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*.

Faszarágó, nagyon zsugori ember. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Faszari ember, zsobrák, fősvény. *Kállay gyűjt*.

Fatetű, poszita madár. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Fatyék, az ekegúzszt nevezik így. Győr várm. *Sztrokay*.

Fattyurozs, az érve eldült rozson keresztül, a' szála közt felsarjádzott rozsszálak zölden. Székely szó. *Ferenczi János*.

Favágító, favágó hely. Kemenesali szó. *Lévai László*. Az udvarnak az a' része, hol a' fa áll, s hol faragcsálni 's fát vágogatnisszok-

tak. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Favirics, fa' leve, p. o. nyírfavirics. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Fébő, pévő, pévalykó: tekercs. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Fecserlő, vesztegető, bitangoló, harácsoló. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Fecskendi, csahos, semmititkot megtartani nem tudó személy. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Fecskendő: 1) tüzoltó szer; 2) savanyúvizes bort pezsegető fecskendőcske. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Fecske-virág, fecskefű. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Fecstéj, tehénnek leborzása után egy 's két napon fejt teje. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Az asszonyoknak a' szülés után való rossz tejök, melly az új kis gyermekből, minden gazságot kihajt. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Fejér, szalonna; p. o. hány ujjnyi fejére volt a' sertésednek. Székely szó. *Buczy.*

Fejérnemű, fehér ruha. Erdélyi szó. *Döbrentei.*

Fejérnép (Kemenesali), nőnem, nőtényszer (Göcsei), asszonyi állat; szép nem. *Horváth Zsigmond.*

Fejér vér, takony, tréfából mondják. *Kállay' gyűjt.*

Fejezet, a' szőlőben az esőnek kártékonyága ellen keresztben csinált barázdának ormozata. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Fejkdő, hölgyet hajadontól megkülönböztető főnek viselete, konty. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Fejőke, fejő kánna, zséter. Kemenesali. *Lévai László.*

Fejrevaló, köcsőle, a' fejre négyszegletesen illesztett kendő. Vas vármegyei. *Horváth József.* Hosszú felhajtó vászon vagy gyolcsruha. Leányok 's asszonyok egyiránt viselik; de mai időben inkább csak a' kőmrenden lévőek. Már a' kényesebbek 's módosabbak fejrevaló helyett inkább keszkenővel szeretik bepátyókálni fejüket. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Sopron várm. *Fidel.* Rábaközben **kendő**. *Kiss Sámuel.* Rejtérítő az asszonyoknál, gyolcsból vagy patyolatból; széleit szélesebb keskenyebb csipkével szokták beszegni a' tehetősök; a' szegények csipkétlen viselik, nem is gyolcsból vagy patyolatból, hanem csak finomabb fejéritett vászonból. Pápa' vidékén. *Matics Imre.*

Fejszedő, a' tarlóról ka-

lászott vagy gabonafejet szedő. Székely szó. *Ferenczi János*

Fejtő, festett gyapotfonal. Székely szó. *Kállay*.

Felbérteni, felingerelni valakit valamire. Székely szó. *Ferenczi János*.

Felbújtom, veszekedésre ingerlem. Gömöri szó. *Hollók Imre*.

Felberzeshkedni, felberzenkedni, kiteríteni p.o. a' pávának vagy pulykának farkát; innen haragra felingereltetni. Székely szó. *Ferenczi János*.

Felcsengetni, haranggal a' falut, mikor tűz vagy lopás esik éjszaka. Székely szó. *Ferenczi János*.

Fecsütörködni, két kezinel fogva felfüggeszteni valamire magát, hogy a' lába ne érje az embernek a' földet. Székely szó. *Ferenczi János*.

Felczihelődni, felöltözni, felkészülni. *Kállay gyűjt.*

Feldermedt, hanyatt esve megdöglött. *Kállay gyűjt.*

Feldőzsólni, megenni lassankint. *Kállay gyűjt.*

Feldörmölni, falatonkint lassacskán felenni valamit. Székely szó. *Ferenczi János*.

Feleltetés, eskettetés. Székely szó. *Kállay*.

Feleltetni, eskettetni,

tanukat kihallgatni (inquirere). Székely szó. *Kállay*.

Felemás: 1) nagyságára, szórira's korára nézve egymástól különböző vonós marha; 2) két össze nem illő dolog. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*. Egyetlen pár. Székely szó. *Szabó Elek*.

Felereszteni, megengedni, hogy más az ember' nyakára üljön, paráncsoljon ok nélkül. Székely szó. *Ferenczi János*.

Feleselni, a' főlebbvalóak 's előjárónak parancsairá visszafelelgetni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Felesen, számosan. Székely szó. *Cserey Elek*.

Feletársam, felebarátom. Székely szó. *Cserey Elek*.

Felezni, fölözni az előszórt gabonát, megtisztítani felező seprével. Székely szó. *Túry Ignác*.

Felfősztolódni, felfogni vagy a' két csipejére akasztani a' férjfinak a' kaputot, az asszonynak a' szoknyát. Székely szó. *Ferenczi János*.

Felfujni v. felütni az orrát: megneheztelni, haragudni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Felgyaporodni, felnőni, felserdülni. Bedroghközi szó. *Mindszenti*.

Felhajtani, az adosságot

felvenni. Székely szó. *Ferenczi János.*
Felhércz, szekér' rudján keresztül tett rud. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
Felidült, felserkent, a' kis gyermek. *Kállay' gyűjt.*
Féling, rövid asszonyiing, imeg. *Palócz. Szeder Fábán.*
Félkalap, példabeszéd: „Azt sem mondá: félkalap“; azaz: megvetve, semmit sem szóla, számba sem veve. Székely szó. *Ferenczi János.*
Felkásztolni, felverni sárral köpenyegét. *Kállay' gyűjt.*
Félkék kalmár, kis boltos, bakonyás. *Kállay' gyűjt.*
Felkösztörülni, hosszas erősegekkel valamire felharagítani az embert. Székely szó. *Ferenczi János.*
Felkuvad, valaminek a' bőre, p.o. sült malacznak, kenyérnek stb., mikor a' héra elvál a' bélitől. Székely szó. *B. Lakos.*
Felleges, fehér, kék vagy vörössel vegyített fonál, vagy tarka szövet. Székely szó. *Ferenczi János.*
Fellendin, bele nem ereszkedve, a' dolgot el nem döntve, csak felületesen érinteni. Székely szó. *Ferenczi János.*
Fellésszedni, fellábbadozni a' betegségből. Székely szó. *Ferenczi János.*
Fellovalom, felingerlem,

felbiztatom. Kemenesali szó. *Lévai László. Gömöri szó. Hollók Imre.*
Felmeredni, megvető kitétele megholt ellenségünknek; felmeredt, azaz, megholt. Székely szó. *Ferenczi János.*
Felnyilalni, felemeltetni az épületet emelő ruddal. Székely szó. *Ferenczi János.*
Felodru, p.o. olyan csűr, mellynek csak egyik felibe lehet gabonát rakni, a' másik feliben istálló van. Székely szó. *Ferenczi János.*
Felöltő: dolmány, mandli. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
Felpoczkolni, felpolcsozni, magasbra emelni. Bodroghözi szó. *Mindszenti.*
Felsarangozni, a' letört v. lemetszett növénynek új növése vagy kihajtása. Székely szó. *Ferenczi János.*
Felsivanni, álmában a' gyermeknek éles hangon megjajdulni. Székely szó. *Ferenczi János.*
Felszedett, rászedett. Gömör és Torna várm. *Dőbrentei.*
Felszegni, a' parlagot felszántani. Székely szó. *Ferenczi János.*
Fél szer, szén, kocsitartó épület. Kemenesali. *Horváth Zsigmond.*
Felszokotálni, lassankint

felvetegetni. Székely szó. *Ferenczi János.* Felvetegetni, számba venni. Háromszéki szó. *Derzi Mózes.*

Feltartani, felnevelni p.o. a' gyermekeket. Székely szó. *Szabó Elek.*

Fémlelni, e. h. fényleni, p.o. nem mind arany, a' mi fémlik. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Fenekedni, valakire v. valaki ellen gonosz czélt tenni fel; ezen szótól: fenni, p.o. kardot fenni valakire. Székely szó. *Szabó Elek.*

Fenekedő, agyarkodó, irigykedő. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Fenek-fészek, szokták mondani a' legutolsó gyermekről a' székelyek. *Gyarmathi Sámuel.*

Fenkő v. **fénkő**, azon kő, mellyel a' kaszát élesítik. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*

Fenköl, alávaló nyomorult. Így nevezik közönségesen a' madárfiak közt, melly legnyomorultabb, azért legutólján kelhet szárnyra. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Fenni, köszörülni. Gömör és Torna várm. *Döbrentei.*

Fenntes, emelt hely. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Fenteregni, döltingezni,

akadozni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Fentő, fenterő: mézes mákos sült tészta. Gömöri. *Hollók Imre.* Fű' neme, mellynek minden ízeinél nagy felfelé álló szakálla van. Székely szó. *Ferenczi János.* Fonás; egy fentő, fonás hagyma. Palócz szó. *Szedes Fábian.* Kerék küllő. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Kisded sajtár. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Fenyér, lóhere. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Fenyér, vékony szálú réti fű, leginkább terem a' vizjárta földeken: nem hinár, mint Szabó Dávid írja; — Kazinczy szerint iszapos föld, de még hibásabb. Szegedi szó. *Náty József.*

Fenyíteni, büntetni. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Fenyő-alma, fenyőfadió. Székely szó. *Cserey Elek.*

Fenyőviasz, szurok, fenyőszurok. Székely szó. *Cserey Elek.*

Fenyőviz, borovicska. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*

Fenyőtűs, pállott, lucskos. Szegedi szó. *Náty József.*

Férczel, 1) ki valamit hevenyében összeábdál 's varrogat; 2) a' récze kanozza a' nöstényt. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Férczölöm, öltögetem, öregem varrom, ábdálom. Kemenesali szó. *Lévai László*. Toldom foldom. Gömöri szó. *Hollók Imre*.

Ferde, félszakos, rézsutos, hárántékos. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*.

Fére, ferejű; azaz: föld; p.o. három köből férés, vagy akkora föld, mellybe három köből mag fér. Székely szó. *Incze József*.

Féreg, egér. Székely szó. *Ferenczi János*. Udvarhelyszéki. *Derzi Mózes*. Farkas. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

Ferenba, e' helyett: Ferencz hácsi. Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy*.

Férfi, e. h. ember. Barkó szó. *Hollók Imre*.

Fergeteg, zivataros, havazó, szélvész idő. Székely szó. *Szabó Elek*.

Fergettyü, vagy forgattyú, az ablakokon szokott lenni bádog füstajtó. Bodrogközi szó. *Mindszenti*. Pergettyü, a' szekér' első párnáján forgó lapos fa. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. A' szekér' első párnáján feljúl ide 's tova forogható, 's a' derékszeggel a' tengelyhez foglaltatott fa két felől két fával, mellyeket rakonczáknak hívnak. Székely szó. *Ferenczi János*.

Feri, Ferencz, még gyerkőcze. Göcsei szó. *Plünder Ferencz*.

Fersing, rokolya. Székely szó. *Ferenczi János*. Felsőgyolcs szoknya. Székely szó. *Kállay*.

Festékes, különféle színekkel gyapjuból való szöv. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor*. Szőnyeg. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Festtáj, a' borjuzás után ni vastagabb táj. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor*.

Fesz, Steife. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Feszegetni, grübeln. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*. Kiokulni akarni; p.o. valakinek szavát feszegetnünk annyi mint: szavának igazi értelmére jöni törekednünk. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Fészek, p.o. virág-, palántastb. fészek. Székely szó. *B. Lakos*.

Fészér, szín. Baranyai szó. *Tóbi Antal*. Szín, szín' alja. Kecskeméti szó. *Csapo Dániel*.

Feszés, szorosan álló p.o. öltözet. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Fészi, fejsze. Háromszéki székely szó. *Cserey Elek*.

Fészkalom, nyugthatat-

Iankodom. Kemenesali szó.

Lévai László.

Fészekfentő, legutólszül-
letett gyermek. Marczal
melléki szó. *Aczady Sándor.*
Poszáta madár, az egy köl-
tésbeli leghitványabb ba-
romfi; — innét az anyja'
méhét bezáró legutolsó mag-
zat. Balaton melléki szó;
Göcsejben **fenköl**. *Hor-
vátk Zsigmond.*

Feszéleg, maradhatatlan-
kodik. Balaton melléki szó.
Horvátk Zsigmond. Csapo-
dár mozdulatokat tesz. Sze-
gedi szó. *Náttly József.* Kö-
nyörgő tekintettel hizeleg,
nem bátorkodván a' kérel-
met előadni. Pápa vidéki szó.
Matics Imre.

Feszület, crucifix. Bala-
ton melléki. *Horvátk Zsig-
mond.*

Feteke, fekete. Gömöri
szó. *B'S. Székely* szó. *R.
Lakos. Derzsi Mózes.*

Fetrengeni mondatik a'
disznó, mikor a' sárban he-
verész; az emberről is mon-
datik, áltvett értelemben.
Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Févvó, összetekert ruha, a'
fejre tereh alá szokták ten-
ni. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
Fí, fű; fíves: fűvel kuruzsoló.
Ormánsági szó, Baranyában.
Jeremiás Sámuel.

Fíal, fej- vagy főalja. Így
nevezik a' szülőnek felső

végít, így az alvásra elké-
szített 's egymásra rakott
vankosokat, így ázon ke-
resztbe tett darabfát, mely-
re hosszasán a' többi fada-
rabok rakatnak, hogy a'
földet ne ériék, 's könnyeb-
ben égjenek. Göcsei szó.
Plánder Ferencz.

Fias, fiastyuk, hét csillag-
ból álló csillagzat, mely
Csikszékben **hetesnek** v.
hetevénynek is monda-
tik. — Innen a' köznép' nyel-
vén ilyen szólásformák:
A' fias feljött; a' fias ebé-
den — délen — vecsernyén;
t. i. a' fias az égen annyira
fel ment 's ott van, a' hol
a' nap délben vagy vecser-
nyekor szokott lenni. Szé-
kely szó. *Incze József.*

Fiatál, ág. Gömör és Tor-
na várm. *Döbrentei.*

Fiazni, szűlni. Ormánsági
szó, Baranyában. *Jeremiás
Sámuel.*

Ficserezni, fölpipezni;
fölczifrázni. *Matics Imre.*

Ficskándozni, fecsken-
dezni, — innen **ficskan-
dó**, fecskendő eszköz. Szé-
kely szó. *Ferenczi János.*

Ficzamodik (ki), midőn
a' csont esés, dőlés, ugrás
v. botlás által a' forgóból
kimozdítatik. Balaton mel-
léki. *Horvátk Zsigmond.*

Ficzkó, eleven legény, de-
rék suhancz. Balaton mellé-

- ki. *Horváth Zsigmond*. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.
- Ficzos**, finyoros: piperés. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*.
- Fidel**, fehér kendő, mellyel a' falusi asszonyok fejeiket bekötik. Komárom várm. Udvardi járásban. *Czuczor Gergely*.
- Fika**, talpacs, bakancsos, hajdú. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Fikarcz**, igen kicsi, p. o. adj egy fikarcz czérnát. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Fikni**, úzni, hajtani; p. o. agyon fikja a' lovait. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*. Nemi összemetenelők az állatoknak. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.
- Filing**, filing szőlő, a' gerzdnék egy kis ágacskája. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.
- Filinka**, tüzkő, kova. Baryai szó. *Tóbi Antal*.
- Filinta**, finta, puska-fegyver. Székely szó. *Cseri Elek*.
- Fillegória**, kis árnyék-ház a' kertben. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.
- Finak**, egy pozsonyi mérő nyolczad része. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*. Gyerkőcze, Tornában Döb-rente; Erdélyben *Buczy*.
- Finczálni**, ficzánkolni, szökni, rugni; ficzánkandozni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*.
- Finczározni** mondatnak a' lányok, ha kószálnak. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.
- Finczolni**, a' lónak mikor hámban van ide 's tova hánni a' farát 's tegergetni a' farkát. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Fingeledni**, banyalódni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Finorós**, ékes, csinos, nyalka. Kemenesali szó. *Lévai László*. Módos öltözet, modisan piperézett. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Fintorgatni**, valaminek nem tetszését orrának vinyogtatásával kijelenteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Finta**, csuta. Finta orru. — Innen. **Fintorgatni**, ábrázatját 's orrát, midőn valami tetszése ellen van, összehúzni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.
- Fintorítani**: 1) kicsucsoítani; 2) orrát fintorítani vagy fintorgatni az mondatik, kinek valami nem tetszik, de nem szól, csak képen lehet észrevenni. Pápa vidéki. *Matics Imre*.
- Finyeledni**, valamibe bebonyolodni p. o. lónak a'

hamba; — finyelegni, p.o. gyermeknek a' sokaság közt eltévelyedni, elbódulni. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*. Székely szó. *Ferenczi János*.
Finyelni, befinyelni, bele finyelődni, bele bonyolítani vagy bonyolodni. Székely szó. *Incze József*.
Finnyás, válogató, kényes. *Beke' gyűjt.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
Fiók, a' török buza tövé-ről 's a' dohánylevelek' tövé-ről kinőtt új növények, fattyak vagy kacscsok; innen ezeket letördelni: *fiokolni*, fattyazni vagy kacscsozni. Székely szó. *Ferenczi János*.
Fioka, fiucska. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*.
Firógont, a' menyinyit egyszerre fonni kiadnak. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
Fisek, a' lövéshez készen puskaport és sörétet elosztva tartó apró bádóg, Patron. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.
Fizkálódik, strampft mit den Füssen. Győr várm. *Czech János*.
Fitatom, matatom. Székely szó. *Cserey Elek*. Szaglódni, vizsgálódni. *Kállay' gyűjt.* Valamit kevélyen mutatni p.o. ujján a' gyűrűt, vagy valaminek kis részét kimutatni; p.o. az arany' szélét

fitatja markában. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.
Fitetek, szaglok, finyeszek. Székely szó. *Cserey Elek*. A' kutya is fitet, mikor holmit erre 's tova szagolgat. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. Valamit keresni, nyomozni, p.o. fiteti a' kopó nyelve' nyomát. Székely szó. *Szabó Elek*.
Fitítsd, mutasd. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*. Tolna várm. *Csapó Dániel*.
Fityelék, valamelly egésznek egy kis elszakadt része, melly arzal gyengén függ össze. Székely szó. *Incze József*. *Szabó Elek*. Fityegő darabocská. Székely szó. *Buczy*. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.
Fityfirty, sarkon forgolódó eleven gyermek vagy kis ember. Székely szó. *Ferenczi János*. Kis ügyes, szerszem, ugráncs személy. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*.
Fitymálni, valamit gúnyolni, becsmérteni, ócsárlani. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*.
Fitorodni, összegombolódni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.
Fitorodott (el), a' láb megbiczaklott. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Fitos orrú, felfitult, nyerges orrú. Balaton melléki.

Horváth Zsigmond.

Fó, fal. Mondják, Gömörben.

Rima 's Balog-völgyben.

B. S.

Fodor, kondor, felkukorított. Balaton melléki. szó.

Horváth Zsigmond.

Fogacsi, kiálló nagy fogu. Kemenesali. *Lévai László.*

Fogadó, korcsma, szállóhely; innen fogadás, korcsmáros. Székely szó. *Kállay.*

Fogantyú, nyél, mint a' köszörűkő' nyele, mellynél fogva hajtatik. Palócz szó. *Szedér Fábian.*

Fogas: 1) Balaton' jeles halla (p. lucis perea); 2) ruha tartó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Fogás, e. h. szín, ürügy, praetextus, p. o. olyan fogás alatt. *Kállay' gyűjt.*

Fogas ember, kemény ember; mondják: szivos ember. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Fogas verőfény, midőn téli időben a' nap süt, de amugy csipős hideg van. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Fogaté, fogantyú, markolat. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Fogdosni, azaz fonalat

nyüstbe fogogatni be. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Foggatni, mikor a' majorsági szárnyas állatok megülvén a' tojást kezdik azt kopácsolni, hogy a' csirke könnyebben kijöhessen. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Fogház, tömlőcz. *Kállay' gyűjt.* Jaskó, árestom. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Foglálni, mesterséges úton módon kifürkészni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Foglaló, előpénz. Székely szó. *Kállay.* A' timárnál a' bőrt az asztalhoz csiptető vas. Székely szó. *Ferenczi János.*

Foglár, gonosztévőt nyomozó, pandúr, vármegye' szolgálja. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Fogóvas, a' szücsök a' bőrt az asztalhoz ezzel foglalják le. Székely szó. *Ferenczi János.*

Fogatatom, vallatom, szólni kényszerítem, unszolom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Fogyasztani, a' harisnyakötésben egy szem helyett kettőt venni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Fojosó, nátha. *Kállay' gyűjt.* Csúz (nyavalya). Ormánási szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Fojtó, fekete bársony nyak-

szorító, nyakékesség a' fejérmennél. *Szedér Fábán.*
Fojtó karika, a' párnadeszkát a' tengelyhez kapcsoló sas vaskarika. Székely szó. *Ferenczi János.* Összeszorító hosszú behorpadt széles lapos karika, mely a' szekérben lévő párnadeszkát a' tengelyhez foglalja. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Fok: 1) kés' foka; 2) tengerbe vagy tóba benyúló hegy, promontorium. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Fóka, e. h. falka. Dunán túl. *Döbrentei.* A' mészáros az Alföldről egy fóka marhát hajtott. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Fókába: a' minapába. Eszék-vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Fokán, vizes kártos. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Fokla, fáklya. Fóka, falka. Göcsei szavak. *Pländer Ferencz.*

Fokos, csákány. Székely szó. *Kállay.*

Fokozni, czérnát a' tő fokába huzni. Székely szó. *Incze József.*

Folosu, csúz, reuma; különösen midőn a' csúsz da. ganatot okoz; p. o. „folosu fujjon fel.“ Göcsei átok. *Pländer Ferencz.*

Folyár, szemtelen parázna, nyilvánosságos kurafi. Kemesali szó. *Lévai László. Beke' gyűjt.* Patakocska, Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Folyatni (szarvas marháról mondatik), párosodni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Folyó fűzfa, litium barbarum. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Folyondár fákra 's falra futó, és a' földön elterjedő fű. Szegedi szó. *Náttly József.*

Fonákja, visszája valaminek. Székely szó. *Cserey Elek.*

Foncsik, a' leánykának hátul összefont haja. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Foncsika, elszakadozott vászonöltözet' darabja. Székely szó. *Szabó Elek.*

Fondorkodó, árulkodó, irigykedő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Fonóka ember, azaz puha, elasszonyosodott ember. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Fonnyadó: 1) elaszó, hervadó; 2) kisütött faggyúnak töpörtője. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
 Az a' lév, melyben a' gembőczüt, vérest stb. kifőzik. Győr várm. *Horváth Endre.*
Fonyologni, valami dolgot

kedvetlenül, kényszerítve fog-
ni. Székely szó. *Szabó Elek.*
Forduló, p. o. egy forduló
a' szántásban, teszi a' ha-
tárnak azon részét, melly
egyszerre műveltetik; alsó,
felső, középső forduló,
a' mint a' felosztás van.
Székely szó. *Kállay.*
Forga, folyóvíz' fordulása,
csavarulása, vízkanyar. Ke-
menesali szó. *Lévai László.*
Forgácsfánk, sütemény'
neme. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.
Forgatni, keverni, másod-
szor szántani fel a' földet.
Székely szó. *Kállay.*
Fóris, fonálon lévő görcs,
sodrék v. csomó. Innen fóri-
sos fonál, sodrékos, bür-
czös v. csomós fonál. Ke-
menesali szó. *Lévai László.*
Balaton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond.
Formint, l. Szala.
Forog: 1) a' malomkerék;
2) a' kutya párosodáskor.
Balaton melléki szó. *Hor-*
váth Zsigmond.
Fortyanni (fel), haragra
lobbanni. Innét, kicsiny csu-
por hamar felforr. Balaton
melléki. *Horváth Zsigmond.*
Hirtelen fölforrni; p. o. alig
tettem a' tüzhöz, már föl-
fortyant; vagy haragra for-
tyant, annyi mint: hirtelen
haragra lobbant. Pápa vi-
déki szó. *Matics Imre.* Fel-

forran v. felfortyan. Hegy-
alján. *Szemere.*
Fortyog, a' megázott csiz-
mában a' vizes kapcza me-
nés közben. Székely szó.
Szabó Elek.
Fosodni, a' hosszú köntös'
aljának sár' alkalmatosságá-
val elsárosodni. Székely szó.
Ferenczi János.
Fosozni, szántszándékkal
sárezní be a' hosszú kön-
tös' alját. Székely szó. *Fe-*
renczi János.
Fostató, borzából a' gyer-
mekeknek csinálni szokott
vízi fecskepő. Székely szó.
Ferenczi János.
Foszlán, hitván rongy. Szé-
kelyszó. *Gyarmathi Sámuel.*
Foszlanczos, rongyos
szakadozott. Kemenesali szó.
Lévai László.
Foszláng, német dóka, ka-
put, elszakadt része a' kön-
tösnek, a' mi utána nyúlik.
Székely szó. *Kállay.* Fityegő
ruha, kabát. Balaton mellé-
ki szó. *Horváth Zsigmond.*
Foszlani, azon időpont
midőn a' madár tollát hul-
latja önkint. Kezdi széki szó.
Szabó Elek.
Fosztor, hitván, szakadt,
kopott. Kemenesali szó. *Lé-*
vai László. Lekopasztott
eleven szárnyas állat, péld.
fosztor kakas. Győr várm.
Czech János.
Fosztorgat, valaki' ruhá-

ját fosztogatni, emelgetni.
Győr várm. *Czech János*.
Fosztos, lucskos, kis csin-
talan leányka. Székely szó.
Ferenczi János.
Fót, kerék - talp. Baranyai
szó. *Tóbi Antal*.
Fottig, e. h. fogytik. Szé-
kely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
Fotyogni, ...? Szathmár
vidéki szó. *Gáthy János*.
Fófa, sírfeletti fa. Gömöri
szó. *Hollók Imre*.
Föhény, fővény, apró kö-
vecs. Főhenyezni, fővenyez-
ni. Vas várm. *Dr. Horváth*
József.
Fóköny, szümölcs, verru-
ca. Székely szó. *Szabó Jó-*
zsef. Kézsömölcs. Csíkszéki
szó; néhutt tyúkszem a' lá-
bon. *Kállay*. Sümölcs. Szé-
kely szó. *Buczy*.
Föld' laptája, föld' go-
lyóbisa. Székely szó. *Incze*
József.
Földönfutó, fő bolond;
sikon futó, lovas. *Kállay*
gyűjt.
Főlnagy, falnagy, falu-
bíró. Székely szó. *Cseréy*
Elek.
Föndünt, valami bőségnek
jelentése; p. o. „Ugyan fön-
dünt ezen bő árulás“, min-
denütt kaphatni sőt. Bara-
nyai szó. *Tóbi Antal*.
Förcsög, fecseg. Ormánsá-
gi szó, Baranyában. *Jeremiás*
Sámuel.

Förgettyű, a' tengelyen
felül lévő azon mozgó része
a' kocsinak, melyen az ol-
dalak állnak. Marczal mel-
léki szó. *Acsády Sándor*.
Förhencz, a' rúdon ke-
resztül álló vasalt fa, melly
két felől vaspálczáknál fog-
va a' tengely' végibe szo-
rítatik; a' nevök: csatló
pálca. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.
Fössing, fersing. Székely
szó. *Gyarmathi Sámuel*.
Föstéj, kurászta, elsőtéj.
Kállay gyűjt.
Fővényfűvás, homok.
Székely szó. *Cseréy Elek*.
Fővénykorsó, vászonkor-
só, Sz. Mihályi korsó. Ke-
menesalján mondják: bo-
kála. *Horváth Zsigmond*.
Fránya, gonosz; p. o. „Ej-
nye be fránya ember ez!“
„Fránya vigye!“ Pápa vi-
déki szó. *Matica Imre*.
Fűrécze, vad|récze (nő-
tény). Ormánsági szó, Ba-
ranyában. *Jeremiás Sámuel*.
Fualkodik, halkkal szá-
raddogál p. o. a' sáros út,
vizes szántó föld, rét stb.
Kemenesali. *Lévai László*.
Fuatag, l. Hófuat.
Fucsi, mértékeszköz, $\frac{1}{2}$ ré-
sze a' pos. mérőnek. *Beke*
gyűjt.
Fudáz, futó eszű ember.
Kezdi széki szó. *Szabó Elek*.

Fudáza, gondolatlan ide's tova futkosó. Székely szó.

Ferenczi János.

Fukar, fősvény, szűk mar-ku. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Fullaskodom, orromat felütve boszongodom. Ke-menesali szó. *Lévai László.*

Fúmony, vadrécze - tojás. Ormánsági szó, Baranya-ban. *Jeremiás Sámuel.*

Fura ember, furcsa fris ember. *Kállay' gyűjt.*

Furankodik, se intrudit. Győr várm. *Czech János.*

Furdalék, méh' fulánkja. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Furdalózik, erősen boszongodik; ezen szótól fur-ni, mintha p. o. fűrné a' méreg. Székely szó. *Szabó Elek.*

Furdalódzó, másékba czélzásos mondásaival bele kötölődzködő. Székely szó. *Ferenczi János.*

Furdály, dohány' kóróján száradt apró levelű dohány. Székely szó. *Buczy. Dohány' aljasa*, mellyet a' kocsa-nyával v. kórójával szednek le egyszerre. Székely szó. *Kállay.*

Furdancs, l. Török. Göcsei szó. *Horváth Zsigmond.* Asztalosnál a' kézbe forog-ható lécszeg-eresztő furu,— lakatosnak is vasat furó esz-köze, e' kétféle: a) kézbefer-tÁJSZAVAK.

gó, b) szíjas. Székely szó. *Ferenczi János.*

Furdancs, meghegyzett fácska, vagy csantocska, mellyel a' bőrön vagy vász-non lyukat szórnak. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.* Egy hegyes vas, mellyel a' vé-ka- vagy kaskötő a' szíjács-nak utat fur. Óraégi szó. *Zakál György.*

Furécze, csörgő kácsa. In-nen fúmonyázni, csör-gő kácsa' tojását keresni. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Furfangos, agyafurt, kü-löncz. Pápa vidéki szó. *Ma-tics Imre.*

Furik, targoncza. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Furkó, bunkó; görcs. In-nét furkós bot. Balaton mel-léki. *Horváth Zsigmond.*

Furkós bot, koldus bot. *Kállay' gyűjt.*

Furu; ennek különbféle ne-mei az asztalosoknál: 1) ga-lambug furu, mellyet na-gyobb 's kisebbre lehet al-kalmazni. Bokázó, csapozó, léczező v. kerekszeg hosz-szu száru furu. Székely szó. *Ferenczi János.*

Furuglya, fuvola, pa-raszt flauta. *Kállay' gyűjt.* Likacsos nyelfű fasip, juh-pakulárok fűjják. Székely szó. *Szabó Elek.*

Fuszujka, paszuly. Szé-kely szó. *Kállay.*

Futtam, e. h. futottam. Székely szó. *Gyarmathi*.
Futosni, bikát keresni a' tehénnek. Székely szó. *Ferenczi János*. Mikor a' tehén bikát kíván vagy üzekedhetnék. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*. Futosni (tehénről mondatik), borjut kapni, p. o. megfutosott a' tehén. Székely szó. *Kállay*.
Fuvaros, szekeres. Székely szó. *Cserey Elek*.
Fűbér: marháknak legeltetéséért járó díj. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*.
Fűge, egres. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor*.
Fűge-madár, kisebb az ökörszemnél. *Kállay' gyűjt.*
Függönyös, lejtős, hajlós, p. o. domb. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.
Fűhegyen, tavasszal a' legelső fű alkalmával. Székely szó. *Buczy*.
Fűjet, e. h. füvet. Innen —
Fűjelni, füvelni, fűvön legelni. Vas vármegyei szó. *Dr. Horváth József*.
Fűke, vak ablak. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.
Fűlbevaló, Gömör, Torna; függő, Dunán túl. *Döbrentei*.
Füles: 1) ágas; 2) számár, csacsi, Kemenesali és Rábaközi. *Horváth Zsigmond*.
Fülke, paraszt házaknál kemencze mellett gyömbér-

nek stb. szánt hely. Gömöri szó. *Hollók Imre*.
Füllentek, hazudok, valamit vaktában mondok. Kemenesali *Lévai László*. Hazudni csak úgy tréfából, beszélgetés közben. *Beké' gyűjt.*
Gömöri szó. *Hollók Imre*. Hazudni, csuhasztani. Balaton melléki. *Horváth Zsigm.* Bácskában mondják: retket huzni. *Matics Imre*.
Füllő, füllőbe tenni, nyers dohányleveleket egymáson hagyni egy ideig, míg azok valamennyire meg nem sárgulnak. Bodroghközi szó. *Mindszenti*.
Fűrész, vágó eszköz, melylyel a' fűrész megvágják, hogy fogai élesebbek legyenek. Székely szó. *Ferenczi János*.
Fűrészek, fűrt vadászok, fűröket keresek. Kemenesali szó. *Lévai László*.
Fűrészelni, kutatni, fűrészni, keresgélni. Székely szó. *Ferenczi János*.
Fűrészfog-hányó, a' mivel a' fűrész fogát kifelé hatogatják. Székely szó. *Ferenczi János*.
Fürge, nagyon serény. A' cigányné siratván eltemetett purdeját, emlegette: millyen serény volt, eddig mennyországba felérkezett; mondá az apja: Bizony mennyországban is túl

futott eddig a' mily-
lyen fürge vala. Szé-
kely szó. *Szabó Elek.*

Fürgetü, ajtó-sasra köze-
pinél fogva szegezett kis fa,
mellynek akármellyik vé-
gével be lehet az ajtót zár-
ni. A' retesz és a' kelencs
másféle zárok. Őrségi szó.
Zakál György.

Fürt, csomó; 1) szőlőfürt;
2) hajfürt. Balaton melléki.
Horváth Zsigmond.

Fűzér, egy csomóba össze-
aggatott valami, p. o. egy
fűzér paprika, fige, sző-
mörcsök stf.; az összefont
hagyma ellenben nem fű-
zér, hanem koszorú
hagymának neveztetik.
Balaton melléki. *Horváth
Zsigmond.*

Füstelő, l. Virics.

Füstfaragó, kéményse-
p-rő, kéménytisztító. Bala-
ton melléki. *Horváth Zsig-
mond.* Pápa vidéki szó. *Ma-
tics Imre.*

Füstölő, pályinkafőző ka-
lyiba. Barkó szó. *Hollók
Imre.*

Fütetek, keresgélődöm,
nyomozolódom, tapogaló-
dom. Kemenesali szó. *Lévai
László.*

Fütösni, Gömör, Torna;
melegedni, Dunán túl. *Döb-
rentei.*

Fütözni, melegedni, p. o.
a' napon vagy a' kemenczé-
nél. Baranyai szó. *Tóbi An-
tal.*

Füttözni, a' tűz' melegé-
nél magát melengetni. Szé-
kely szó. *Szabó Elek.*

Fütyelótya, a' nyájnak
hullaja, mustráltja, dög-ro-
vásra menendő v. metszendő.
Kemenesali. *Lévai László.*

Fütykös, furkós bot. Gö-
möri szó. *Hollók Imre.* Ke-
menesali szó. *Lévai László.*

Fütyölék, szütyölék (Ke-
menesali szó), czula (Göcsei
szó), olly kis szerű zsá-
kocská, melyet eleséggel
megtöltve egyes személy a'
malomba vállán vagy fején
elvihet. *Horváth Zsigmond.*
Örlött búza' növedéke, p. o.
kérdik a' malomból jövőt:
megtelt-e a' zsákok? felel
rá: meg bizony! fütyö-
léket is kaptam. Marczal
melléki szó. *Acsády Sándor.*
Zsákocská. Kemenesali szó.
Lévai László.

Füvelőhely, legelő hely.
Székely szó. *Cserey Elek.*

G.

Gabajítani, tatarozni, rossz épületet javítani. Szegedi szó. *Nátlly József.*

Gabarítom, rakom, csinálom, határba rakosgatom. Kemenesali. *Lévai László.*

Gabogyás, ...! Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Gabona, rozs. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Gabonás, magtár. Székely szó. *Incze József.* Gabonaház. *Cserey Elek.* Gabonátartó hely, magtár kőből vagy fából. Székely szó. *Ferenczi János.* Granarium, magtár. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*

Gácsér, kan récze. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Gacsétozni, párosodni a' bak réczének. Székely szó. *Ferenczi János.*

Gádor, pitvar, tornác, folyosó. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Gágó, tátott száju. Székely szó. *Ferenczi János.* Olly horogforma fa, mellynek egyik hosszabb végére a' dohányszár' pórása kötetik, 's a' horogforma végével az állóra akasztatik,

v. más szegre. Bodroghközi szó. *Mindszenti.*

Gágog, gegeg. Mondatik a' ludak' neszezése felől. Kemenesali szó. *Horváth Zsigmond.*

Gágya, a' gatyá helyett. Székely szó. *Ferenczi János.* Lábravaló, gatyá. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Gagyula, l. Pizma.

Gagyog, cseveg, fecseg. Mondatik gyermekeknek dibdáb beszédök felől. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Gaj, rög, göröngy; innen gajos út, darancsos, göröngyös út. Székely szó. *Kállay.* Göröngy; p.o. gajosan maradt a' földem. Székely szó. *Ferenczi János.*

Gajdászni, tele torokkal kiáltozni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Gajdina, tojás-rántotta. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Gajdolni, ittasan énekelni. *Beke' gyűjt.* Idétlenül énekelni. *Kállay' gyűjt.* Dodeln. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Kornyikálni. Balaton

melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Gajdulni, félig megrésze-
gedni, p. o. ha kevés pálin-
kát iszik is, 's legottan
meggajdul attól. Kezdi széki
Szabó Elek. Mintegy eszte-
lenedni; p. o. mért ültél a'
kapu' tetejébe, talán meg-
gajdulál: azaz, elmene az
eszed? — Székely szó. *Sza-
bó Elek*.

Gajdulit, megittasodott.
Székely szó. *Ferenczi János*.

Gajgona, kajgona: tojás-
rántotta. Baranyai szó. *Tó-
bi Antal*.

Gal, ledőlt nagy fa az erdőn.
Székely szó. *Gyarmathi Sá-
muel*.

Galacsint, főreny-golyó-
bis parittyába. *Kállay gyűjt.*

Galád, frech. *Maties Imre*.

Galaginye, galagonya, v.
abból csinált furkós bot.
Bodrogközi szó. *Mindszenti*.

Galagolyók, mindent egy-
be, össze beszélek; p. o. a'
szájában hadd galagolyjon a'
nyelve. Székely szó. *Gyar-
mathi Sámuel*.

Galamb-bug, galambház.
Székely szó. *Cserey Elek*.

Galand, pántlika, Székely
szó. *B. Lakos*. Lapos szőr
füző-pántlika. Marczal mel-
léki szó. *Acsády Sándor*.

Gafeta, vindöly, mellyben

sajt vagy vaj tartatik. Pa-
lóc. *Szedér Fábán*.

Galiba, intriguen. Szath-
már vidéki szó. *Gáthy János*.

Galyavér, e. h. gavallér.
Deresken, Gömörben. *Hol-
lók Imre*.

Galyhó, csákán. Székely
szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Gamat v. bú (székely szó),
dancs (magyar). *Derzi Mó-
zes*. Mosdatlan szemét, rus-
nya. Székely szó. *Gyar-
mathi Sámuel*. Mocskos, undok
ember. Székely szó, *Feren-
czí János*.

Gamba (barkó szó), piszle,
pitye (gömöri), ajak. *Hol-
lók Imre*. Palóc. *Sze-
der Fábán*.

Gambács, ajkas korsó.
Barkó szó, Gömörben. *Hol-
lók Imre*. Palóc. *Szedér
Fábán*.

Gamó, horeg. *Kállay gyűjt.*
Szathmár vidéki szó. *Gáthy
János*.

Ganározni, gunározní, p. o.
a' ludakról mondatik. Szé-
kely szó. *Incze József*.

Gáncs, akadály. Székely
szó. *Szabó Elek*. Hiba, ki-
fogás, becsmerlet. Balaton
melléki. *Horváth Zsigmond*.

Ganczi, gunár. Székely szó.
Ferenczi János. Ganár, him-
lúd. Székely szó. *Derzi
Mózes*.

Gangos, 1) a' lóról, melly
felemelt nyakát megszegi

vagy görbeszti, mondják: gangos paripa, — a' pulykáról és hattyuról is mondatik: gangosan hordozza a' fejét.

2) A' deszka-metsző malomnak is egy része gangosnak neveztetik. Székely szó. *Incze József*. Délczeg, büszke. Erdélyi szó. *Döbrentei*.

Gánicza, kukorica-lisztből készült száraz eledel. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Gántár, hordót tartó alfa. Őrségi szó. *Zakál György*.

Gántáron járok, alig alig szédelgek, halál' tor-kában vagy dög' szájában vagyok. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Gányó, dohány-termesztő kertész. Szegedi szó. *Nátly József*. Kecskemét körül is divatos. *Csapó Dániel*.

Gányolni, ...? Szilthmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Gar, p. o. nagy garral van: insolenter jactat auctoritatem sibi non competentem. Székely szó. *Szabó József*.

Garaboly, garabó; kosár. Pest várm. *Czuczor*.

Garád. Torna, Gömör; gye-pü, Dunán túl. *Döbrentei*.

Garalis, nyakravaló gyöngy v. egyéb. Barkó szó. *Hollók Imre*.

Garálisz, nyakra való

gyöngy a' fejérmennél. Pa-lócz. *Szedes Fábán*.

Garangy, göröngy, fagyott úti sár. Székely szó. *Szabó Elek*.

Garangyikos, rögös. Gö-möri szó. *Hollók Imre*.

Garaszolni, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Garat, malomban tölcser-forma famív, melyből a' malomkő alá hull az örlendő gabona. Innét az ittas ember felől mondatik: „jól felöntött a' garatra.“ Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Garatra felönteni, sokat inni, megrésze-gedni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*. Garatra felönteni (átvett értelemben), a' bor-ból pálinkából stb. jól el-töltözni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Garattyolni, nessezve beszélni, nyelvével kerepel-ni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Garázda, perlekedő termé-szetű, izgága-csináló, kon-koly-hintő. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*. Más-sokba belekapczászkodó. Pá-pa vidéki. *Matics Imre*.

Garázdálkodni, mások-ba ok nélkül bele veszni, be kapczászkodni. Balaton mel-léki szó. *Horváth Zsigmond*.

Garázdás, veszekedő, há-

borgó, részeges ember. Székely szó. *Szabó Elek.*
Garázna, emberbe belekötő, garázda. Székely szó. *Ferenczi János.*
Gargonczás, garabonczás. Székely szó. *Ferenczi János.*
Gárgya, kut' felső kerítése, kutkáva. Székely szó. *Ferenczi János.*
Gárinca, vékony, magas leányka. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
Garmada, szóratlan határ gabona. Kemenesali szó. *Lévai László.* Felszórt gabona kupacz, határ. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*
Garnytag, az idősebb leányról mondatik. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
Gát, lésza, sövény. Barkó szó. *Hollók Imre.*
Gátor, az a' része a' kis háznak, melly az udvarra nyúló eszterha alatt szárazon áll. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
Gázló, siker a' folyó vízben, mellyet az ember meglábalhat. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*
Gázlódni, a' vízben felebb's alább járkálni, pocsározni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
Gazt vetett rá, azaz, eldugta, elsikkasztotta. *Kálai gyűjt.*

Gazsi, Gáspár. Gümöri szó. *Hollók Imre.*
Gebe, rosz ló, dög. Erdélyi szó. *Döbrentei.*
Gebedni, megdöglenni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Döglenni; csak az állatokról mondatik, az emberről akkor, ha reá haragusznak. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
Gebedt, megmerevedett. Kemenesali. *Lévai László.*
Ged, v. gyegy v. gyegyedet, szerelmes csókolódzás, szerelmeskedés. Innét —
Gedelni, v. gyegyelni, szerelmeskedni, karazirozni. *Matics Imre.*
Gedelegni, szűkőn szigoruan élni, —
Gedelgetni, mást szigoruan vagy szűken táplálni. Székely szó. *Ferenczi János.*
Gedelgetem, vékonyan táplálom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*
Gedó, geda; kis kecske. Barkó szó. *Hollók Imre.* Pálóc. *Szedér Fábán.*
Gegyerészek, szemtelenül tapogatódzom. Kemenesali szó. *Lévai László.*
Gegyölöm, ápolom, kegyelem. Kemenesali. *Lévai László.*
Geher, száraz, sovány. Bodroközi szó. *Mindszenti.*

Gejva, v. gíva-gomba, las-
ka-gomba. *Kállay Gyűjt.*

Gelehes, köhécselő, fúladó-
zó, göthös. Székely szó.
Ferençzi János.

Gelencze's Velencze,
székely példa beszéd, azt
teszi; hogy a' két dolog fe-
lette különbözik egymástól.
Gelencze csak egy falu or-
bai székben, de Velencze
hires vizen épült város.

Gelyva, bikfákon teremni
szokott gomba. Gömöri szó.
Hollók Imre. Balaton mellé-
ki. *Horváth Zsigmond.*

Gém, kút' kankalékja v. mé-
nye. Kemenesali szó. *Lévai*
László.

Gémberedni, fagytól ösz-
szeszsugorodni. Pápa vidéki
szó. *Matics Imre.*

Gémicse: vékony kampós
bot, mellyel lyékes halá-
szatkor a' háló' rudja a'
vizben felkerestetvén a' lyék-
hez huzatik; egy másik két
ágú fával pedig a' lyéknek
irányába taszigáltatik. Ba-
laton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond.

Gendebója, ergoja, no-
derga, együgyü. Székely
szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Genye-gunya, gincz-göncz
Balaton melléki. *Horváth*
Zsigmond.

Genyété, erdei növény,
bötyktelen szárral. Balaton

melléki szó. *Horváth Zsig-*
mond.

Genyőte, hassontalan hagy-
ma-levelü fű, — ismét Hőle.
Kemenesali. *Lévai László.*

Gercsáva, költődzésből
származott czivakodás; in-
nen ennek szerzője gercsá-
vásnak mondatik. Székely
szó. *Ferençzi János.*

Gércze, e. h. jércze. Mar-
czal melléki szó. *Acsády*
Sándor. Ércze (Kemenesali),
jércze, fatal tik. Balaton
melléki szó. *Horváth Zsig-*
mond.

Géra v. gere....? Szathmár
vidéki szó. *Gáthy János.*

Gereben, kenderet's lent
gyarató sok hegyü vasszer.
Balaton melléki szó. *Hor-*
váth Zsigmond. Szathmár
vidéki. *Gáthy János.* Esee-
lő, a' vastag fogún nagyol-
ni, a' vékony fogún apróz-
ni szoktak. Bodrogközi szó.
Mindszenti.

Gerábla e. h. Gerebla. Pápa
vidéki szó. *Matics Imre.*

Gerencz, gerincz. Székely
szó. *Cseréy Elek.*

Gerendely, az a' hosszú
görbe fa, mellyen az egész
ekefej épül. Balaton mellé-
ki szó. *Horváth Zsigmond.*

Gerendű, az a' hosszú gör-
be fa, mellyen az egész e-
kefej épül. Őrségi szó. *Za-*
kál György.

Gerезд, 1) szőlőfürtnek

egy kis bilingje; 2) dióbelnek egy negyed része. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*. A' faépület' bornái' végeinek egymásba lett rovatása, az épületek szegletein fel. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*.

Gerezdes alma, nagy mint a' két öklöm. *Kállay gyűjt*.

Gergericze, buza- vagy gabona-féreg. Székely szó. *Ferenczi János*.

Gernye, szikár, sovány. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Gésztes: fás p.o. díó. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

Gesztetni, ügetni, koczog- ni a' lóval való menetelben v. kocsikázásban. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Gezdernye, szemét, bo- zót, 's különösen a' vizek- ben összeállott fű, fa, 's más szemetes hely. Göcsei szó. *Plándár Ferencz*.

Gezemicze, különféle hiá- bavalóságok, azemét. *Beke' gyűjt*. Gezernyicze: gezdernye (Göcsei): mindenféle gizgaz, szemét, töredék, mellyel a' szegénység télen fűteni szokott. De az illy fűtés sok tűzi veszélyeknek eredete. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*.

Gezemucza, gizgaz. Szath-

már vidéki szó. *Gáthy Já- nos*.

Gézengúz, haszontalan em- ber. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*. Pápa vidéki *Matics Imre*.

Gezernicze: 1) töredék giz-gaz; 2) ringy-rongy ru- ha. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*.

Gez ó, egér, poczik. Palócz. *Szedér Fábán*.

Gezsemuza, hitván apró- ság fa. Székely szó. *Gyar- mathy Sámuel*.

Giberedik v. göbörödik, incipit congelari. Győr várm. *Czech János*.

Gicza, cserka, kondor v. bongyor fajú. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Gida, kecske-gödölye. Ba- laton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Gidó, gödölye, kecske fiu, kecske-olló. Székely szó. *In- cze József*.

Gigyérészni, meghitt sze- mély körül nyájasan ácsor- rogni, enyelegni. Így tesz a' gyermek anyjával, midőn tőle valamit nyerni akar. Balaton melléki szó. *Hor- váth Zsigmond*.

Gilicze, e.h. gerlicze. Pá- pa vidéki szó. *Matics Imre*.

G i l i n t s, kilincs; a' ki- sebb ajtókon, a' kapu- vagy ajtó-lábon keresztül szege- zett rovatkos szeg' vágányá-

- ba az ajtón keresztül járó nyelecske által fel és alá mozdítható élesre faragott deszkából álló zár. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*
- Gém**, őzborja. Bakonytáji szó. *Matics Imre.*
- Glödör**, gölödin, nagy galuska. *Kállay gyűjt.*
- Góbé**, kótó, agyafúrt, fejefúrt. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Goboncza**, répával, turóval stb. bélett dupla laska, a' melly egész kerektségében megsüttetik. Őrségi szó. *Zakál György.*
- Gócz**, kuczkó, focus. Székely szó. *Szabó József.*
- Gócza**, l. Récze. Rábaközi szó. *Horvát Zsigmond.*
- Góczal**, tüzelő hely. Székely szó. *Buczy.*
- Gócz' alja**, l. Pest' alja. Kemencze' alja. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Sut' alja; hol tüzet tesznek a' székelyek, mondják sodnak, s o d' a l j á n a k i s. *Kállay.*
- Gog**, kemencze. Székelyszó. *Gyarmathi Sámuel.* Tüzelő kemencze. Székely szó. Innen: gog' mege, gog' alja, másutt pest' mege, pest' alja. Ül be a' pest alá, másutt a' gog alá. Székely szavak. *Derzi Mózes.*
- Gogna**, buzaviasz. *Kállay gyűjt.*
- Gogyolá**, struma. *Beke gyűjt.*
- Gohér**, kövér, elein érő szőlő. *Kállay gyűjt.*
- Gojhó**, esztelen. *Kállay gyűjt.*
- Golyhó**, bászli, bohó. Balaton melléki szó. *Hárvát Zsigmond.* Bribaszt, értetlen, ostoba valamiben. Pápa vidéki. szó. *Matics Imre.*
- Golyva**, gogyola, nyaknak kinővése. Némelly helységekben a' betegségnek ez a' neme igen közönséges, kivált az asszonyoknál: mit is bizonyos víz' mineműségének tulajdonítanak. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*
- Gombának**, többféle neme: csiperke, peczérke, szepe, penczurák, kozák, reve stb. Gömörben. *Hollók Imre.*
- Gombóc**, nagyobb galuska. Gömöri szó. *Hollók Imre.*
- Gomboda**, buza - lisztből készített tészta nemű eledel. Székely szó. *Ferencsi János.*
- Gombøjig**, gombolyag, gomboyag. Bodroghözi szó. *Mindszenti.*
- Gombojítani**, vagy gombajítani, kerekíteni; p. o. egy négy szegű fát gombojítani, kerekké faragni. Székely szó. *Ince József.*
- Gombolyag**, czérna vagy fonál-tekeres, lapta. Bala-

ton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Gombolyító, mellyen a' fonalat legombolyítják. Kemesesali szó. *Lévai László.*

Gombolyító-csüllő, a' megszapult fonalat lehajtó eszköz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Gombóta, pempő, liszt vízbe keverve. *Kállay gyűjt.*

Gomoja, p. o. gomoja czérna, — hó' gomoja, az egymásra kereken hengerített hó. Innét gomojítani. Székely szó. *Incze József.* Czérna-gombolyag. Székely szó. *Kállay.* Gömböljég. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicéphor.*

Gongyola, összehajtott kender. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Gór, csuta, kopasz. Kemesesali szó. *Lévai László.*

Górcsibe, fel 's visszaállóló tollú csibe. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Góré, 1) magas szellős épület, kukoricza-tartó hely; 2) szőlő- vagy kukoriczapásztor' kunyhaja. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Négy magas oszlopon álló ménhely, benn hálnak. *Kállay gyűjt.* Gunyhó, halász góré, halász kunyhó, kunynyó, kaliba. Palócz szó. *Szedér Fábán.* Szőlő-, dinynye-, és kukoricza-caósznek

földből v. fából épített vigyázó helye. Szegedi szó. *Nátly József.* Kecskemét körül is divatos. *Csapó D.*

Gordon, bógó; Gordonista, ki a' nagy bógó-hegedűt vonja. Székely szó. *Kállay.*

Gorjadosni, alélkozni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Gornács, a' fának elkorhadt száraz ága. Bodrogházi szó. *Mindszenti.*

Gornyadó, hurka-fakadék disznó öléskor. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Az a' lé, mellyben, disznóöléskor, a' véres hurkát kifőzték, 's mellyet a' szegényebb sorsu emberek leves gyanánt meg is esznek. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Gornyadoz, p. o. a' tyúk, gyengélkedik, beteg. *Kállay gyűjt.* Huzódózni, betegesen majd fekünni majd ülni. *Beke' gyűjt.*

Gornyaszt, szundikál, aludogál. *Kállay' gyűjt.*

Górtik, nagy faju bubos tik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Gothos, gőthös, köhögős ember. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Göbbenni, mély vízbe bele esni, merülni, a' viznek ilyenkor történni szokott természeti hangjából kimagyarázva. Kézdi széki szó. *Szabó Elek.* A' viz' mélyébe

menni, elmerülni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Göbe, emse. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Kihérélt emse disznó. A' hozzá értő herélő a' görgetőjét veszi ki, hogy többet ne malacozzék az illy hizlalónak szánt sertés. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* A' viz által a' folyam' medrén ázott gödör, hol a' viznek hirtelen mélysege van. Székely szó. *Incze József.*

Göbécs, kövecs, kavics. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Göbecs, vagy göbe, vízben lévő mélyebb hely. Székely szó. *Ferenczi János.* A' viz-folyam' árkába a' viz' sebes folyása által vajt gödrök. Kendi széki szó. *Szabó Elek.* Székely szó. *Incze József.*

Göbödöm, az öklömmel a' hasát döfölöm, Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Göböl, jászolra lekötött hizlalt ökör. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Hizlalt marha. *Kállay' gyűjt.* Hizlalt szarvasmarha. Göböllyel kereskedő, hizlalt szarvasmarhával kereskedő. Szegedi szó. *Náthly József.*

Göbörödik, midőn a' föld kevéssé megfagy, meredezik, keménykedik. Balaton melléki. szó. *Horváth Zsigmond.*

Összevonódni, összeállani, mint p. o. erős ütés után a' test, vagy fagy után a' sár. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Megfagyni gyengén. *Beke' gyűjt.*

Göbre e. h. bögre, kis fanék. Palócz. *Szedes Fábán.*

Göcs, bog. Székely szó. *Gyarmathi.*

Göcsöríteni, erőszakkal házastani vagy férjhezadni. Szegedi szó. *Náthly József.*

Göcsört, rög, göröngy. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Göcsörtös, töretlen, hantós 's igen rázós út; ez talán Göcs-ből származott, melly annyit tehetett mint: hegy, domb, hant; innen: **Göcs**ej, hegyes, dombos vidék. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Göczögni, édesden nevetkezni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Ugy nevetni mint kis gyermek, melly még beszélni nem tud. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Öregesen nevetni. Kemesnési szó. *Lévai László.*

Göje, malaczos szoptató sertés. Székely szó. *Szabó Elek.* Anya- v. eme-disznó, más- kép kocza; az eme jó az emlőtől; eme-disznó, azaz emlős disznó. Székely szó. *Kállay.* Emse. Székely szó, *B. Lakos.* Nyóstyény sertés

v. kocza. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Gö g i c s e l n i, midőn a' cse-csemő nyelvét próbálgatja, 's holmi egyes hangoknak kiejtésére erőlteti. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.* Mondatik a' kis gyermekről, mikor beszélni kezd. Dunántúli szó. *Acády.*

Gö g ö s, dőltyős, hegyes, rá-tartós. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Gö l ö n c s é r, fazékas. Tol-na várm. *Csapó Dániel.*

Gö l y e, malaczozó disznó, emse. Székely szó. *Ferenczi János.*

Gö m b ő, marha-böndő, mely-ből lantornát csinálnak; a' sertéseknél g ö m b ő c z. Székely szó. *Kállay.*

Gö m b ő c z, vastag hurka. Soproni szó. *Kis János.* Tol-na várm. *Csapó Dániel.*

Gö m b ö l y e g, annyi mint gombolyag, de gombolyag tán jobb, mert a' gyökér szó nem gömb, hanem gomb. Székely szó. *Incze József.* Göröngy. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Gombóc, Vág mellett. *Czuczor.*

Gö m b ö r d ő m, midőn a' hideg megzsugorítja ujjaimat. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Gö n d ö r, köndör p. o. haj. *Kállay gyűjt.* Bodor hajú.

Marczal melléki szó. *Acády Sándor.*

Gö n g y ö l e g v. gomolya, sár, mellyel a' ház' padlása bevonatik, hogy a' tűz be ne éghessen. Szegedi szó. *Náty József.*

Gö r, rög. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Gö r b i c z e, pupos hátú. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*

Gö r c s ö n, vezetékek neve Dálnokban egy Huszár familiának. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Gö r e, vizi borja. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Gö r e n y, göröngyeg. Székely szó. *Kállay.*

Gö r g é s, kan sörtvés' közösülése az emsével. Kemenesali szó. *Lévai László.*

G e r g e t ő, csoport- v. hant-törő gurgulya. Más értelemben a' kan sertésről is mondják, hogy görget. Kemenesali. *Lévai László.*

Gö r g ő f a, henger. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*

Gö r h e s, sovány. *Kállay gyűjt.* Tolna várm. *Csapó Dániel.* Sovány, ösztövér. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*

Gö r h ő, kukoricza-lisztből való bogács. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Gö r h ö n y, málé, törökbu-

- za-lepény, pegácsa. *Kállay' gyűjt.* Kukoricza - prósza. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Görnye, a' másnál ha kisebb, a' mit elbirek. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Görnyed, langvet. Győr várm. *Czech János.* A' teher alatt vagy az öregség miatt megkonyulni, meggörbedni. Pápa vidéki. *Matics Imre.*
- Görnyett, kényes. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Görög: 1) nemzet; 2) görög a' disznó. A' kan meggörgeti az emsét. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* A' disznó, mikor párosodni akar. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Göröncs, csoport. Torna vmegyei szó. *Döbrentei.*
- Göröncsér, fazekas. *Matics Imre.*
- Görönyeg, darancs. *Kállay' gyűjt.*
- Görönyű, e. h. gyönyörű. Deresken, Gömörben. *Hollók Imre.*
- Görzséd, zusammenschrapen; két rét görzséd. Győr várm. *Czech János.*
- Gósdörög, sugorog a' hasfájásban, Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Göthes, köhicselő. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Götlöhös, kehes pihes, rosz tüdejű, fulladozó, köhögő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Grádics, l. Lépcső. Gránicza, izsgáncz, publiczka, mamaliga. *Kállay' gyűjt.*
- Gróz, Gömör's Torna; dara, Dunántúl. *Döbrentei.*
- Gúba, penész. Baranyai szó. *Tóbi Ansal.* Szarikó, babó. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Lombos köntös. *Kállay' gyűjt.*
- Gubalyodik, megbőszül; neki gubalyodik. Győr várm. *Czech János.*
- Gubbadni, görbedni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Gubolyodni, (meg v. neki), jó kedvében egyszerre megváltozni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Gubozni, tépni. Barkó szó. *Hollók Imre.* Pápa' vidékén mondják: bubozni. *Matics Imre.*
- Gucsa, süveg, póroké. *Beke' gyűjt.* Csalma, magyar sapka. Kemenesali szó. *Lévai László.* Alacsony kalpag, lecsüngő lefegővel. Kiment szokásból a' köznépnél. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*
- Guga, pestises mirigy. *Kállay' gyűjt.* Tumor glandularis, a' nyakon támadt kelevény, melly lassankint tojásnagyságyira kidudoro-

dik. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

G u g g o l n i, legugyorodni: farát térdhajtva — valami tételre — de nem egészen a' földig leereszteni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Seggre hajolni. Vas várm. szó; innét guggon üfő bab, melly fel nem fut. Párizpai szerint guggolni annyit teszen, mint csufolni. *Sztro-kay.* Összekuczorodva, tér-deit meghajtva, alfelével csaknem a' földig érve, még-is az egész testet lábain tartva, helyezni magát. Pá-pa vidéki. *Matics Imre.*

G u g o r a, v. kukora (axis in peritrochio verticalis). Gu-gorával tekerik vízből a' malmot, hajót, stb; ugyan-azzal toronyba a' harango-kat; — kétféle, fennálló, és fekvő. L. Járgány. Szege-di szó. *Náthy József.*

G u g y e l a, összehajtottlen, kender, a' mint azt a' gu-zsalyra vagy rokkára kö-tik. *Szedér Fúbián.*

G u g y i, pálinka. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

G u g y o r, két hegy közt lé-vő árok; vagy tekenő-for-ma völgy, kupa. Balaton melléki szó. *Horváth Zsig-mond.*

G u j a, félsuknyi hosszú, vas-tag, játszásra alkalmazta-tott fa, — a' gyermekek te-

kének is nevezik; innen: gu-jázni, tekézni. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Játék a' pásztor gyermekeknél; gu-jázni. Székely szó. *Túry Ignác.* Kurtafarku, p. o. gu-ja tyuk. Székely szó. *Feren-czi János.*

G u j a t y u k, farkatlan v. kusza tyúk. Székely szó. *Kállay.*

G u j á z n i, csomózni; p. o. fel-gujázott a' fejem, azaz, fel-csomózott. Székely szó. *Fe-renczi János.*

G u l á s z t r a, zsenge tej. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

G u l j a, teke; innen gulláz-ni, tekézni: gyermeki já-ték pálczával ütven a' tekét. Székely szó. *Ferenczi János.*

G u l y a, rideg szarvas mar-hák' serege. Innét annak őrzője gulyás. Balaton mel-léki. *Horváth Zsigmond.*

G u n á r n y a k, két ágú sült kalács. Barkó szó. *Hollók Imre.*

G u n g ó, üngöcske v. ingecs-ke. Kemenesali szó. *Lévai László.*

G u n y a, köntös; gunyás ember; felgunyázni, felköntösözni. Schlötzer sze-rint (Russische Annalen) o-roszul is ezt teszi, és a' gö-rög nyelvből jött által. Szé-kely szó. *Kállay.* Hitván szakadozott ruha. Kemenes-

ali szó. *Lévai László*. Pa-
raszt ruha. *Barkó* szó. *Hol-
lók Imre*. Vászona öltöző ru-
ha. Szathmár vidéki szó.
Gáthy János. Ruha. Székely
szó. *Gyarmathi Sámuel*.

G u n y á c z, barna szőrös
posztóból készített rövid
vagy hosszú kankó. *Palócz.
Szeder Fábán*.

G ú n y o l ó d n i, csufolódni,
mást nevetségessé tenni. Ba-
laton melléki szó. *Horváth
Zsigmond*.

G u n y o l o m, csufolom. Ke-
menesali. szó. *Lévai László*.

G u r b a n c s, ágas bogas,
megszáradt, tűzre való,
nagy csutak. Székely szó.
Gyarmathi Sámuel.

G u r d a l y, gordon, góró,
góró. Bodrogközi szó. *Mind-
szenti*. Szathmár vidéki. *Gá-
thy János*. Összebonyolódva
nővő nagy vastag burján v.
gáz, melyet a' kasza is ne-
hezen választ el egymástól.
Kezdi széki szó. *Szabó Elek*.
Összeverődött 's fonódott
sűrű fü, ág vagy egyéb. Szé-
kely szó. *Ferenczi János*.

G u r d e, nagy kórójú füvek-
nek egybenöttsége. Székely
szó. *Gyarmati Sámuel*.

G u r d o n, tüskös, bokros vad-
hely. Szegedi szó. *Náthly
József*.

G u r g o n y a, burgonya,
krumpli, pityóka, földi
megyerő. *Kállay gyűjt.*

G u r g a d o z, csepeg, foly,
p. o. a' verejték az arczá-
ról. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.

G u r g u l y a, (cylinder) hen-
ger. Szegedi szó. *Náthly Jó-
zsef*.

G u r g u l á z n i, gégejét 's
torkát valamely meleg the-
ával öblögetni. Balaton mel-
léki szó. *Horváth Zsigmond*.

G u r o g n i, gurgani, zörög-
ve gurgulázni mint a' dió.
Órségi szó. *Zakál György*.

G u s a, az ember' gégején ne-
vekedett nagy csomó; a' mé-
telyes juhoknak is szokott
mérgecsusájok lenni, mely-
től el is hullnak. Székely
szó. *Szabó Elek*.

G u s a l y o s, fonó. Székely
szó. *Cserey Elek*. A' fonó
lyányokköz estve nyájasko-
dás vagy szerelmeskedés vé-
gett járó ifju legény. Kezdi
széki szó. *Szabó Elek*.

G u s á z n i, a' nyakon csomó-
nak nőni, p. o. marhának
sertésnek, juhoknak. Székely
szó. *Ferenczi János*.

G u s b a, üst-tartó fa a' tűz
felett. Székely szó. *Buczy*.
Olyan fa, melyre tűzre
járó üstet szoktak felakasz-
tani. Csikszéki székely szó.
Farkas hadnagy.

G u s b ó t, Vas vmegyei szó;
más vidéken turbulyá-
nak nevezik, mind a' föld-
ben lévő gömbje, mind pet.

renselyem - forma kinövése tavasz' elején salátának használtatik *Sztrokey*.

Gusztony, vas szeg, bot' v. pálcza' végében. Gusztonyos bot; — meggusztonyosta, azaz, megszurkálta. Szegedi szó. *Nátlý József*.

Gut a, szélütés. Csikszéki székely szó. *Gegó Nicephor*.

Guzmolni, fogatlan ember a' húst v. kenyeret nem rága csak guzmolja. Szegedi szó. *Nátlý József*.

Gúzs, több rétű vesszőből font karika. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*.

Guzsa, törpe rövid; innen guzsadt nyakú. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Gúzsadt, meggömbült. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Guzsaly, rokka. Székely szó. *Cseréy Elek*. Csikszékben. *Gegó Nicephor*. Rokka; innen guzsalyoskodni, fonóban egybegyülni. Székely szó. *Kállay*.

Guzsalyos, fonó leány' szeretője, ki hozzá guzsalyosba jár. Székely szó. *Kállay*.

Guzsba, üstfa. Csiki szó; Gyergyóban kollát. *Kállay*.

Gübe, így a' folyam' mélysege neveztetik, hívált hol a' felülete tekereg. Csik-TÁJSZAVAK.

széki székely szó. *Gegó Nicephor*.

Gübü, hal-hajtó rud. Székely szó. *Buczy*. Piszkos, mocskos, lusztos. Székely szó. *Szabó Elek*. Nyélbe tett göcs a' vizet meghajtani halászatban. Székely szó. *Tyry Ignác*.

Gübülhí, felzavarni halászatkor a' vizet. Székely szó. *Kállay*. A' folyóvíz' medrébe erős folyása által itt ott ásott gödörben bottal a' vizet felzavarni, hogy onnan a' halak a' hálóba menjenek. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*.

Gügü, gyürkéje a' kenyérnek. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

Gügyögni, a' kisdéddel az ő dadogó hangján beszélni. Székely szó. *Ferencki János*.

Gügyü, jelent 1) házasság-beli közbenjárót, többnyire asszonyból szokott lenni; 2) három négybe tört és összekötött nádnyalábot, melyet egyszerre kemenchébe dugnak. Egy jó kéve nádhól 8 gügyü telik. Szegedi szó. *Nátlý József*. Marok p. o. az aratóknál, 's több illy marok összevéve tézsen kévét; azért mondják: gügyü nem kéve. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*. A' pálinka' tréfás ne-

ve, az össze gyűlésből lett ital; innen —
 Gügyülni, összevissza zavarni, elegyíteni. Székely szó. *Ferenczi János.*
 Güzmölni, güzmölnödni,

nyámmogva enni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*
 Kelletlen enni, rágódni. Kemenesali szó. *Lévai László.*
 Güzü, felette álmas ember. Székely szó. *Szabó Elek.*

Gy.

G y a k a, a' szalma fedelet lecsiptető karó. Innen: g yaká zni. Székely szó. *Tury Ignác.* Széna-boglya' tetejébe ütött pózna. Székely szó. *Buczy.* Szuromgyak. Székely szó. *Cseréy Elek.* Kétfelől hegyezett asztag' tetejében levő fa, mely a' szalmát tartja, hogy le ne hulljon. Székely szó. *Ferenczi János.*

G y a k á z n i, az asztag' tetejét, két oldalról bele szurkált faszeggekkel megerősíteni. Székely szó. *Ferenczi János.*

G y a l a b e l i, gyarló, gyáva, együgyű személy. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

G y a l á n t, e. h. gyanánt. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

G y a l o g - b o d z a, földi bodza. Székely szó. *Cseréy Elek.*

G y a l o g o s, gyalog. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

G y a l o m, halászó hosszú szék. Bodroghközi szó. *Mindszenti.* Huzó-háló. *Matics Imre.*

G y a l u, dolgozó szer az asztalosoknál, nevei ezek: a) kupító vagy kupásító; b) simító, horgas és egyenes; c) porozó, egyenes és horgas; d) hasító, finom 's durva; e) fogas; f) hevedermetsző 's tisztító; g) F-es, S-es; h) mellék; i) fánccos; k) párkányozó; l) ablak-horonyoló, párkányozó: a' melylyik mire való, a' szerint van elneveztetve. Székely szó. *Ferenczi János.*

G y a m o r, e. h. gyomor. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

G y a p o t t, vert pamut. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Pamut, ettől: g y a p. Székely szó. *Kálly.*

G y a r a t n i, gerebenozni. Győr várm. *Horváth Endre.* Gyapjút v. pamutot fésűlni. Szegedi szó. *Négy József.*

Gyartatni, fájós farkezttel, mind a' két lábával sántálva mehetni. Székely szó. *Szabó Elek*. A' lábot huzva menni. Székely szó. *Ferenczi János*.

Gyártó, csináló, fabricator; p. o. száj-, kerék-, fazék-gyártó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Gyartya, gyortya, gyertya. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Gyegyepegyes, együgyü, ügyefogyott, banka. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Gyegyes, jegyes, bélyeges. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Gyene gyó ria, genealogia. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel*.

Gyeplő, a' lógyeplő mellett generice kötél, p. o. száraztó gyeplő. Székely szó. *B. Lakos*.

Gyepü, szőlőgyepü; tuskével megrakott kerítés, eleven sövény, tanárok. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*. Határkert. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. Magasra felhágó árok-part. Marczal melléki. *Acsády Sándor*. Sövénykerítés. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*. Bakonyi. *Vajda Péter*.

Gyér, ritka, p. o. ugyan gyér ez a' keszkenő. Baranyai szó. *Tóbi Antal*. Szé-

kely szó, Csíkszékben. *Gegő Nicephor*. Ritka. Erdélyi és Székely szó. *Döbrentei. Gyarmathi*.

Gyere, nossza, p. o. gyere jőjön kend. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*. Jőjön (nógató), p. o. gyere tisztartó uram. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Gyéren, ritkán, az egymástól távolocskán eső dolgokra, p. o. ritkán ki kelt gabonára, alkalmazható. Kézdi széki szó. *Szabó Elek*.

Gyermekek - halál, így nevezik az ételeket, mellyekből gyermekeknek nem akarnak adni. Székely mondás. *B. Lakos*.

Gyeszikölöm, frisen tömöm, tologatom. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Gyeszitelni, tászigálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Gyesztetni: 1. Ügetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Ügetni, resten futni. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*.

Gyilok, a' lónak torkában nőni szokott csomó. Kézdi széki szó. *Szabó Elek*.

Gyimésztelen, élhettelen, magának hagyott. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Gyimgyom, hitvány ember. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*. Giz, gáz, holmi,

mindenféle hitvánság. Kemenesali szó. *Lévai László.*
Gyimgyom-ember, hitvány, gyáva ember. *Kállay.*
Gyíngya, zátony. Sárközi szó, Tolna várm. *Garay.*
Gyió, e. h. dió. Barkó szó. *Hollók Imre.*
Gyír, gyér, ritka, nem sűrű. *Kállay' gyűjt.*
Gyisznó, disznó. Palócz. *Szedér Fábán.*
Gyivó, dió. Palócz. *Szedér Fábán.*
Gyomászol, zerknített; ősszegyomászoltam a' ruhámat. Győr várm. *Czech János.*
Gyorsaságos, régi titulusa a' nemes embernek, akkor, mikor még a' fejedlem is csak tekintetes volt. Székely szó. *Ferenczi János.*
Gyortya, e. h. gyertya. Udvarhelyszéki. *Derzsi Mózes.*
Gyoszmó, a' tóban nőni szokott tapadó fű. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
Gyóta, legelő. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
Gyökenteni: 1) úgy menni mint a' sánta; 2) a' szekérbe szunyokálva elejteni a' fejét. Székely szó. *Ferenczi János.*
Gyömszólni, erősen bele nyomni, tömőgetni. Kemenesali szó. *Lévai László.*
 Valamit felettébb össze-

tömni; p. o. már jó formán tele volt a' zsák, a' maradékot mégis bele gyömszülte. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Gyömözni: 1) meggyomrozni valakit; 2) holmit valamelly edénybe, zsákba, tarisznnyába bele nyomkodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Gyöngyen, szépen, helyesen. Valamit gyöngyen megtenni, nagyon divatoz Balaton' mellékén. *Horváth Zsigmond.*

Gyöngyörgetni, összehajtogatni; p. o. a' papíros-pénzt szépen összegyöngyörgetve zsebébe dugta. Pápa vidéki. *Matics Imre.* Őszetakarogni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Gyöngyszőlő, hamar érő, nagyon termő 's gyöngyhez hasonló szőlőfajta. Győr várm. *Sztrokay.*

Gyönyöríteni, valakinek p. o. egy legénynek egy leánnyal kedves időtöltésben lenni. Székely szó. *Incze József.* Titkon szerelmeskedni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Gyöpmester, hóhér. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Györös, vezeték - neve egy Dálnokban volt de kifogyott Huszárázsiai származásu fa-

millának. Kezdi széki szó.
Szabó Elek.
G y ö v e - s z i, jersze. Add-
 id-szi; add ide csak. Gö-
 möri beszédmod. *B.S.*
G y u j g y u j, sajnálkozva csu-
 dálkozás. Göcsei szó. *Plán-
 der Ferencz.*
G y u r g y a, i. Rongya.
G y u r i, Gyuris, György.
 Barkó szó. *Hollók Imre.*
G y u r i s, György. Palócz.
Szedér Fúbián.
G y ü g e, nyomorú, ügyetlen.
Beke' gyűjt.
G y ü g y e, együgyü személy.
 Győr várm. *Czech János.*
G y ü k, gyöker. Palócz. *Sze-
 der Fúbián.*
G y ü k i, apró piczin ember,
 pöttön, törpe. Kemenesali
 szó. *Lévai László.*
G y ú r, buczka. Vág melléki.
Czuczor.

G y ü r k e, kenyér' kiforradá-
 sa. Innét gyürkés kenyér;
 gyürkés, erős legény. Ba-
 laton melléki szó. *Horváth
 Zsigmond.* Kenyér' dúcza v.
 gyürkéje. Scherz. Tolna
 várm. *Csapó Dániel.*
G y ú s z ú, túsó: 1) varrás-
 kor ujra huzott eszköz,
 melly a' tőnek könnyebb já-
 rását segíti; 2) pénztartó
 erszény, mellyet hajdan az
 emberek derekukra kötöt-
 tek nagyobb bátorság' oká-
 ért. A' mostani b a n k ó s i
 időben ennek már híre sincs.
 Balaton melléki szó. *Hor-
 váth Zsigmond.*
G y ü v e j d e, jöve ide, jöszte
 ide. Palócz. *Szedér Fúbián.*
G y ü v ö t é n y, folyondár,
 földön elterjedő gyom, gaz.
 Marczal melléki szó. *Acsády
 Sándor.*

H.

H á v. h o á, hová? Vas vár-
 megyei szó. *Dr. Horváth Jó-
 zsef.*
H a b a r á s z n i, a' habaróval.
 Székely szó. *Ferenczi János.*
H a b a r c s, tejes vagy mézes
 keverékes étel. Kezdi széki
 szó. *Szabó Elek.*
H a b a r i, felette szapora be-
 szédü ember. Kezdi széki

szó. *Szabó Elek.* Szapora be-
 szédü. Székely szó. *Ferenczi
 János.*
H a b a r n y i c z a, téjjel föl-
 eresztett leves. Marczal mel-
 léki szó. *Acsády Sándor.*
H a b a r ó, a' lónak a' felső
 ajka. Székely szó. *Ferenczi
 János.*
H a b a t o l o k, szaporán be-

szélek. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Habikt, Balaton' partjára kiverő nádtöredék. Némely-lyek e' hinárszerű sovány trágyát szőleikbe is hordják; de igen csekély sikerrel. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Habita v. **habicza**, a' vizből kivetődött apró szemét a' parton. *Beke' gyűjt.*

Hablikodik, hamar beszél. Győr várm. *Czech János.*

H a b e g ó, szája' inyéből hangzó szapora szavú ember. Székely szó. *Szabó Elek.*

Habozni, a' beszédben és a' gondolatokban is; akadózva beszélni. Székely szó. *Szabó Elek.* Tűnődni, kételkedni, midőn az ember magát nehezen tudja valamire elhatározni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Habsolni, az ételt faldosni, mohón felcsapni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.* A' kutya mikor iszik, nyelvvel kapdossa fel a' vizet; innen a' sebesen evőkről is mondatik, p. o. felhabsoltatók előlem az egész tál levest. Székely szó. *Szabó Elek.* Hapsolni v. rapsolni, mohón enni, freszen. Vas vármegyei szó. *Dr. Horváth József.*

Habucskolok, a' vízben.

Székely szó. *Gyarmathi Sám.*

Haczuka, v. haczika, kurtavászon köntös. *Kállay' gyűjt.* Visdó ruha. Kemenesali szó. *Lévai László.* Felső köntös, foszláng, kabát. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kabát. *Beke' gyűjt.*

Had: 1) verekedés, villongás, viaskodás; 2) annyit is tesz, mint nép, nemzetiség, — de a' legutóbbi értelemben csak gyűlölségből vetik, p. o. olyan familiáról, nemzetségről, mely más familiával, nemzetséggel villong, veszekedik, gyűlölködik, szokás mondani: „Csunya nép, csunya had”; ha a' familia több ágra oszlott, akkor többes számban is használtatik: „Csunya hadak.” Pápa vidéki szó. *Mátcsa Imre.* Ezen szóval: had (nemzettség), barkóink igen örömet élnek, p. o. kié ez a' föld? Varga hadé, stb. *Hollók Imre.*

Hadak' útja, országút az égen. Székely szó. *Cserey Elek.*

Hadarászni, v. hadazni a' kezével, vágni a' levegőt. *Kállay' gyűjt.* Valaki felett bottal csorálodom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Hadarni, az asaggal a' tü-

set erre tova forgatni a' sü-
tő kemenczében. Székely szó.
Szabó Elek. Szaporán 's ért-
hetlenül beszélni. Tolna vár-
megyei. *Csapó Dániel.*

Hadaró, cséphadaró. Szé-
kely szó. *Szabó Elek.* A'
csép' felső kurtább fája.
Székely szó. *Ferenczi János.*
Cséphadaró; ismét: min-
dent összeszavaró. Kemenes-
ali szó. *Lévai László.* A'
csép' nyelére kötött bot.
Székely szó, Csikszékben.
Gegő Nicephor. Csépnek fe-
je. Balaton melléki szó. *Hor-
váth Zsigmond.*

Hadasni, hadarászni kén-
szel. Székely szó. *Kállay.*
Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Hadnagy, ötvenedes a' ka-
tonák közt; helység' szel-
gája a' kúnoknál, néhol vá-
ros' csendőr-tisztje. Székely
szó. *Szabó Elek.* Ide oda
csapkodni, szerte széllel
verni, magát ótalmozva. Ke-
menesali szó. *Lévai László.*

Hadonázni, kenével vagy
valamelly fegyverrel maga
körül hánykolódni, vagdal-
kosni; 's tán a' hadonázás-
ból eredt a' katona szó.
Balaton melléki. *Horváth
Zsigmond.*

Hadsza ide, add ide csak.
Székely szó. *Ferenczi János.*

Hágnatni, a' kaneczát meg-
szökötteni. Székely szó. *Fe-
renczi János.*

Hágcsó: stette. Baranyai
szó. *Tóbi Antal.* Kerítésen
deszkából. *Kállay' gyűjt.* A'
kertekhez alkalmazott lép-
csó. Csikszéki székely szó.
Gegő Nicephor.

Hágszé, padlás. Baranyai
szó. *Tóbi Antal.*

Hagyigálálni, kimond-
va: hagy! gualuányi, hagy-
gálni, hajítani többszer.
Palócz szóejtés. *Szedér Fá-
bián.*

Hagymáz, forró hideglelés,
nyavalya. Székely szó. *Sza-
bó Elek.* Betegség, forró in-
hideglelés. Balaton melléki
szó. *Horváth Zsigmond.*

Háhábellázok, gyermek
módon keringőzöm, szédel-
gek. Kemenesali szó. *Lévai
László.*

Hahota, faragatlan nevetés.
Kemenesali szó. *Lévai László.* Lärmás beszéd. Innét:
hahotázni. Kemenesali szó.
Horváth Zsigmond.

Hahotál, azaz, hahahával
kaczag gorombán. Székely
szó. *Szabó Elek.*

Hái-bái, régi, ócska, el-
avult; p. o. isten tudja, hái-
bái. Pápa vidéki szó. *Mátcs
Imre.*

Hajazat, héjazat. Székely
szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Hajcsár, disznó-hajtó. Győr
várm. *Horváth Endre.*

Hajdina, annyit tesz mint

más vidéken pohánka, tatárka. Vas várm. szó. *Sztrokey. Dr. Horváth József.*

Hajdu-káposzta, ...
Győr várm. *Horváth Endre.*
Rántott káposzta. *Kállay' gyűjt.*

Hajdu-kása, köleskása, csak szírban. *Kállay' gyűjt.*

Hajgálicsó, meghasított fa, mellyből kövecset hajigálnak. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Hajhászni, hajszolni, nagy gonddal keresgélni, fűrtetni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Űzni. Székely szó. *Kállay.* Űzni, kergetni. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Hajította, hajította. Gömöri beszédmód. *B. S.*

Hajk, egy nagy fa' levágásakor azon nagy forgácsok' helye, melly a' levágásra szolgál. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* A' levágásra kijelelt fák' megrovásakor kivágott forgács' helye; p.o. vágj nagyobb hajkot, vagy végy nagyobb hajkot fejszéd eleibe. Innét hajkolni, kijelelni. Székely szó. *Incze József.*

Hajkőtd, pántlika. Palócz. *Szedér Fábán.*

Hajmász, forró betegség, mellyben a' betegnek haja

elmege. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Hajó. Ennek nemei: ladik, csónak, csajka, komp, de-reglye; vitorlás hajó, gálya. Balaton melléki szavak. *Horváth Zsigmond.*

Hajsz, jobbról befogott ökör. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Hajzás ökör, lásd a' Csálós szónál.

Hajsszal, v. hajszra menni, jobbra, téled. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Hajtani, szőlőt karikába hajtani. Székely szó. *Kállay.*

Hajtokvány, malomkerék' peripheriája. Tiszamelléki szó. *Náttly József.*

Hákk, kipökött flegma; hákkogó, flegmát pökösve hurutoló. Székely szó. *Szabó Elek.*

Hakurgyal a' farkast ijesztik vele. Marczai melléki szó. *Acsády Sándor.*

Hakurjal farkast elriasztó kurjantás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hal. Ennek nevezeteseb nemei a' Balatonban ezek: a' fedelmi fogas, a' magyar tenger' egyik czimere; süllő (úgy tartják, hogy ez amannak csak kisebb faja; s. míg 2 v. 3. fontos, addig süllő, azon felül fogas a' neve); poksár, ponty, harcsa, czompó, csu-

ka, őny, garda, si-
gér, kárász, keszeg,
barsóka, rütyőke,
piszke, kisz. Balaton
melléki szavak. *Horváth
Zsigmond.*

Hálálni, hálni. Ormánsági
szó, Baranyában. *Jeremiás
Sámuel.*

Halánték, vakszem. Bala-
ton melléki szó. *Horváth
Zsigmond.*

Halk, a' nagy fának több
rendbeli forgácsra vevése, mi-
kor levágitik v. elrovatik.
Székely szó. *Szabó Elek.* For-
gácsdarab; p.o. halkot venni.
Székely szó. *Ferenczi János.*

Halkkal, csendesesen; lang-
sam. Székely szó. *Szabó Elek.*
Lassan. Székely szó. *Gyar-
máthi Sámuel.*

Hállani, fejleni; ered a'
hárstól, mely könnyen hár-
lik, fejjlik. Őrségi szó. *Za-
kál György.*

Hallga, mit mond! azaz,
hallgasd mit beszél. *Kállay'
gyűjt.*

Hallodéke, felszólító fi-
gyelmeltetés: hallod-e! Gő-
csei szó. *Pländer Ferencz.*

Hálók' nemei: bokor-
háló, hosszúfarkú, mely
a' bokor alá dugatik, és
felül zurboló fával lökdös-
tetik. Két köz, gyalom-
forma háló, de csak 3 leg-
felebb 6 öles. Kaparó-
merítő-, lesó-háló, e-

zek fonalból vagyis mad-
zagokból vannak készíttve.
Tapogató-háló, vesz-
szőből köttetik. Bodrogekő-
zi szók. *Mindszenti.*

Halom, hanem. Szalában,
Torna földén, szécsi sziget
mellett. *Dr. Horváth József.*

Haluska, mácsik. Gömör
és Torna várm. *Döbrentei.*

Hám, ideg, a' huzó hámok'
közét összefoglaló keskeny
szíj. Székely szó. *Ferenczi
János.*

Hamag, Potasche. *Matics
Imre.*

Hamarítani, siettetni p.
o. valamely mesterembert
a' munkával. Kezdi széki
szó. *Szabó Elek.*

Hambár, szuszék, gabona-
tartó nagy láda. Székely
szó. *Incze József.*

Hámcsináló, szíjgyártó.
Székely szó. *Cseréy Elek.*

Hámfa, tisafa. Balaton mel-
léki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hámfás, p.o. ló, akkor,
mikor a' két hátulsó lábá-
nak a' térdé összefelőleg áll.
Székely szó. *Ferenczi János.*

Hammubotos, vászonból
csinált 's hammuval megtöl-
tött bottal járó ember. Szé-
kely szó. *Ferenczi János.*

Hammubutyka, hammuba
heverő ember. Székely szó.
Ferenczi János.

Hámozni, 1) hántani, ha-
ját levenni; 2) a' lovakat

felszerszámozni. Marczal-
melléki szó. *Aczady Sándor.*
Alma' héját késsel lefarag-
ni. Őrségi szó. *Zakál György.*
Almának, 's más gyümölcs-
nek héját lemetélni. Bala-
ton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond.

Hamupipók, a' tűzhely
körül vánszorgó 's magát
hamuval bemocskoló gyer-
mek. Pápa vidéki szó. *Ma-*
tics Imre. Ronda fagyos test.
Kemenesali. *Lévai László.*

Hamupüpő, a' konyhát 's
tűzhelyet őrző, nyámándi,
alamuczi gyermek. Balaton
melléki. *Horváth Zsigmond.*

Hamuvevő, koppantó,
hamvvevő. Székely szó. *Cse-*
rey Elek.

Hamvas, a' szapulóban fe-
lül lévő lepedő, melyre
hamu tétetik. Bodrogházi
szó. *Mindexenti.* Lepedő a'
szapulóban. Gömöri szó.
Hallók Imre.

Hamvevő, koppantyú, kop-
pantó. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.

Hán, igen is. Kemenesali szó.
Lévai László. Gücsei szó,
Pländer Ferencz.

Hának, lágy hitvány vá-
szony vagy fonál. Kezdi szé-
ki szó. *Szabó Elek.*

Hancsék, zsombék. Keme-
nesali szó. *Lévai László.* Va-
kandok-túrás v. hangyaboly
által támadott dombecska

a' réten. Gücsei szó. *Plän-*
der Ferencz.

Hancsu, a' fának lehántott
haja. Székely szó. *Ferenczi*
János. A' fának külső lehán-
tott héja. Kezdi széki szó.
Szabó Elek.

Handa-bandázni, magát
hányni 's vetni. Balaton mel-
léki szó. *Horváth Zsigmond.*

Handarikázni, hánykód-
ni, csúszni. *Kállay gyűjt.*

Handászom, elhabarom.
Székely szó. *Gyarmathi Sá-*
muel.

Handsár, dárda, lánca.
Székely szó. *Cserey Elek.*

Handssék, zsombék, bo-
zótos helyeken vízből egy-
egy darab kiálló gyp,
mellyről odább lépegethet-
ni. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.

Hangyaboj, hangyafészek.
Székely szó. *Kállay.*

Hánkódni, a' szót vissza-
hányólag veszekedni, azaz,
hánykolódni. Székely szó.
Szabó Elek.

Hant, zsombék; régi han-
gyaboj, v. gyepes vakandok-
túrás. *Kállay gyűjt.*

Hántani, hámozni. Székely
szó. *Gyarmathi Sámuel.* Hár-
tani, fa' héját fejteni. Őr-
ségi szó. *Zakál György.* Ba-
laton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond.

Hántorgatni, quidpiam

alteri saepius exprobrare.

Székely szó. *Szabó József.*

Hántsd meg, e. h. hámozd meg a' (kenyeret). Székely szó. *Derzsi Mózes.*

Hanyatt homlok, meg-gondolatlanul; felibe harmadába. Vas várm. szó. *Dr. Horváth József.*

Hanyítani, hagyítani, hajtani. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Hapahupás, völgyes dombos. Székely szó. *Ferenczi János.* Apró sok kis dombok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Háporcs, fentő, fűves (csá-dés) imolyás fű, mely vi-zes helyen teremvén, mi-nekutána lekaszáltatik, szá-radás' végett onnét kihor-datik száraz helyre. Kendi széki szó. *Szabó Elek.*

Háppog a' récse. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Hapsol' a' kutya, mikor eszik. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Sietve enni. Pápa vidéki szó. *Maties Imre.*

Hara,....? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Harácsolni, vesztegetni, tékozlani. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.* Fecsérteni; p. o. az időt elharácsolni, haszontalan fecsegéssel az időt vesztegetni, Pápa vidéki szó. *Maties Imre.*

Harácsoló, jószágát bitan-goló, vesztegető. Balaton melléki szó. *Horváth Zeigmond.*

Haragos zöld, e. h. sőtét zöld. Vas várm. szó. *Dr. Horváth József.*

Haramja, úton álló tolvaj. *Kállay' gyűjt.*

Harang' monya, ütője. Székely szó. *Kállay.*

Harántos, lejtő. *Maties Imre.*

Haránt-síp, fuvola. *Maties Imre.*

Harap, 1) az erdőn a' meg-aszott falevelek és lehullott asszúágak' csomója, a' mely meggyújtván terjed a' tűzre; 2) égés: innen hara-pozni, tovább tovább terjedni valamibe belé, mint a' tűz egéskor; p. o. belé harapozott jószágomba 's már ott van. Székely szó. *Szabó Elek.* Megégett csere-bokros hely. Székely szó. *Ferenczi János.*

Harapégés, az elégett er-dő vagy annak egy része, — az illy helyen azután ter-mett gomba harapégés-gom-bának neveztetik. Székely szó. *Incze József.*

Harapégés - gomba, a' megégett cserebokros helyen termett gomba. Székely szó. *Ferenczi János.*

Haraszt, felnyúladt lige-

tes erdő, berek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
Harélok, sokat beszélnek; innen mondatik: harél-karél. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
Haricska, háromszegű fekete szemű tavaszgabona; a' legfinomabb zsíros puliszkát főzhetni belőle. Székely szó. *Szabó Elek.* Tatárka, pohánka. Székely szó. *Kállay.*
Harisnya, paraszt nadrág. Székely szó. *Ferenczi János.* Szűrnadrág. Székely szó. *Kállay. B. Lakos.* Nadrág, házi posztóból van készülve. Székely szó. *Cseréy Elek.* Bocskor felettvaló bőr. Barkó szó. *Hollók Imre.* Kapcsa, strimfi. Pest várm. *Csapó Dániel.*
Harisnya-szíj, nadrágkötő. Székely szó. *Cseréy Elek.*
Háritani: 1) eltéríteni, fordítani; 2) kiséperni a' szobát. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* A' dolgot magáról valakire másra fordítani. Székely szó. *Szabó Elek.*
Harmalni, porhálni, a' szőlőt harmadszor kapálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Harmadszor szántani. Kemenesali szó. *Lévai László.*
Harmatolni, jó reggel

minden bajt 's dolgot végezni, p. o. tehát fejni, serést itatni, rekeszteni, csordába hajtani, kaput nyitni, betenni. — Hej! sokat harmatoltam én az ő életiben, mégis boszúval fizet! Székely szó és szólás. *Szabó Elek.*
Háromlani, eltévelyedni. Székely szó. *Ferenczi János.*
Háromszer, kimondva, huáromszer, háromszor. Pálcz. *Szedes Földián.*
Hársalma, akkor érik, mikor a' hárs hámlik. *Kállay' gyűjt.*
Hársat fosztani, hán-tani. *Kállay' gyűjt.*
Hasábfá, hasított fa. Székely szó. *Kállay.*
Hasajó, két gombolyag fa, melyre a' fonalat és vásznat tekerik. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Osztováta' hasa, melyre a' vászon feltekeredik. Székely szó. *Kállay.*
Hasalyó, a' szövő gépelyben (osztovátában) azon fa, mely a' szövő' hasa előtt van, 's melyre a' szövet hozzá tekeretik. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*
Hasamenő, kevés felserdült ifju. Székely szó. *Ferenczi János.*
Hasap-káposzta, ketté vágott sóskáposzta. Székely szó. *Kállay.*

Há s f a, hársfa. Székely szó.
Cseréy Elek.

Há s f o f a, e. h. hársfa. De-
resken, Gömörben. *Hollók*
Imre.

Has í t v á n y, hasábfa. Bod-
roγκőzi szó. *Mindszenti.*

H a s k a, eltoprongyolt diny-
nye. Tisza melléki szó. *Nát-*
ly József.

H á s k ó, hágcsó, kerten
vagy kerítésen csinált át-
járó rés. Azért mondják:
„elég egy kerten egy rés.“
Balaton melléki szó. *Hor-*
váth Zsigmond. Túske-ke-
rités közé tett kétágú tör-
zsök, rézs helyett a' gyalog
átmehetésre. Marczal mel-
léki szó. *Acsády Sándor.*
Rész, út a' sövényen keresz-
tül. Soproni szó. *Kis János.*
Sövény-kerítésen átjárásra
hagyott félig magos hely.
Vas vármegyei szó. *Sztrö-*
kay. Örségi szó. *Zakál Gy.*

H a s l ó, paraszt kocsira a'
könnyebb fellépés' kedvéért
alkalmaztatott hágcsó. Ba-
laton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond.

H a s o n f e l e, hasonmása,
épen fele. Székely szó. *Kál-*
lay.

H a s o v á n y, hasogatott fából
készült kertelés, hasogat-
vány. Göcsei szó. *Pländer*
Ferencz.

H a t a g, testen való kiüté-

sek, pörsenések. Székely
szó. *Incze József.*

H a t a h o p o r j á s, összeviss-
za behorpadozott. Marczal
melléki szó. *Acsády Sándor.*

H a t l ó s s z e g, a' rud' végén
levő szeg. Székely szó. *Gyar-*
mathi Sámuel.

H a t o l - h e t e l, hímel-
hámal, ki meglepetve, sa-
vartan összevissza beszél.
Pápa vidéki. *Matics Imre.*

H a t o l n i, kigázolni. Szé-
kely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

H á t a s l ó, nyerges ló. Szé-
kely szó. *Kállay.*

H a v a d i, fehér martius, pri-
mula veris. Székely szó. *Fe-*
renczi János.

H a v i k ó r s á g, hónapszám.
Székely szó. *Cseréy Elek.*

H á z, e. h. szoba. Barkó szó.
Hollók Imre. Palócz. *Szedor*
Fábián.

H a z a, helység. Baranyai szó.
Tóbi Antal.

H a z a i leány, menyasszony.
Székely szó. *Buczy.*

H a z a j i (Csikszékben), ha-
zaju (Kásonban), örömlé-
ány (Háromszéken), heverü
(Gyergyóban); menyasszony.
Székely szók. *Kállay.*

H á z a g l a n i, házagolni; in-
nen: házagló, egyik háztól a'
másikhoz, vagy házról ház-
ra járni szerető; innen há-
zagló ember. Székely szó.
Incze József.

Házagolni, hásról házra
cél nélkül járkálni; innen
Házagló v. házaló, min-
den háznál megforduló ha-
szontalan hazug ember. Szé-
kely szó. *Ferenczi János.*

Házaló, falut rovó. Inné
mondják, hogy a' rossz bá-
nás által a' legjobb ebet is
házalóvá tehetni. Balaton
melléki szó. *Horváth Zsig-
mond.*

Házrontó, házasság-törő.
Székely szó. *Cserey Elek.*

Ház- 's tűz-nézés, miután
a' leány megkéretik, an-
nak szülei rokonjaikkal el-
rándulnak a' leendő vőle-
génynek állapotját, értékét
's erkölcsét kinyomozni. Ba-
laton melléki szó. *Horváth
Zsigmond.*

Ház-szarvazat, a' szin-
delyezetlen szarufák felál-
lítva az épület tetejére. Szé-
kely szó. *Ferenczi János.*

Hazuga, haczuka, viselő,
hétközi ruha. Gömöri szó.
Hollók Imre.

Ház-sártos, veszekedő,
patvarkodó. Innen: ház-sár-
toskodom. Kemenesali szó.
Lévai László. Veszekedni
szerető. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond. Minden-
kibe könnyen belekapczás-
kodó; veszekedésre kész.
Pápa vidéki szó. *Matics Im-
re.* Szathmár vidéki. *Gáthy
János.*

Hebege, nehezen, akadón-
va szóló; innét: **hebetel-
ni**, érthetetlenül beszélni.
Balaton melléki szó. *Hor-
váth Zsigmond.*

Hebehurgya, szilaj, vi-
gyázatlanul kapkodó. Ke-
menesali szó. *Lévai László.*
Szeles, lármás. Gömöri szó.
Hollók Imre. Helytelen, go-
romba, szeles ember. Szé-
kely szó. *Szabó Elek.*

Hebehurja, szeles, meg-
gondolatlan, kelehajti, ke-
lekotra. Balaton melléki.
szó. *Horváth Zsigmond.*

Hébe-hóba, néha-néha.
Székely szó. *Szabó Elek.*

Hébe-korba, némelykor,
ollykor-ollykor. Kemenes-
ali szó. *Lévai László.* Né-
ha-néha, helylyel közzel.
Balaton melléki szó. *Hor-
váth Zsigmond.*

Hébér, lépőtök. *Kállay
gyűjt.*

Hedegő, e. h. hedegü. Bar-
kó szó. *Hollók Imre.* Gömő-
ri. *B. S. Székely* szó. *Gyar-
mathi Sámuel.* Palócz. *Sze-
der Fábán.*

Hederegek, hedergek. Szé-
kely szó. *Gyarmathi Sá-
muel.* Ferdén vagy csürve
csavarva megyek. Kemenes-
ali szó. *Lévai László.*

Hedzem, hegyezem. Szé-
kely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Heged(be), meggyógyúl a'

seb. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.

Hegede, hegedü. Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Hegedélem, fűrészelem. Kemenesali. *Lévai László.*

Hegedű, nyakkaloda. Hegedűben vagy a' keze, vagy hegedűben kísérték a' városból. Tisza melléki szó. *Nátló József.*

Hegybíró, hegymester. Inét mondatik közbeszédben: „árkon kívül hegymester“, t. i. kinek nincs jusa a' dologhoz szólani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hegyess, hegyesség, v. hetyke, hetykeség: kevély, kevelység. Vas várm. szó. *Dr. Horváth József.*

Hegyi tolvaj, havasi vagy erdei tolvaj. Székely szó. *Ferenczi János.*

Hegyke, kevélyke. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Hegymester, l. Hegybíró. Hehl durván járó kérdő jel; mintegy: mit mondál? Székely szó. *Szabó Elek.*

Héhely, gereben. Palócz. *Szeder Fábán.*

Héhöly. Gömör, Torna. Gereben, Dunántúl. *Döbrentei.*

Hejde, hejde: eredj, eredj. Ormánsági szó, Baranyában, *Jeremiás Sámuel.*

Hejje hujja, búj bele Ba-

lázs, lovat ad az Isten. Bodroγκközi szólás. *Mindszenti.*

Hejjó, hejjú, héja, kerra.

Bodroγκközi szó. *Mindszenti.*

Hé k á s l ház as társak híják egymást vele. Barkó szó.

Hollók Imre. Félegyházán is divatos a' Kis-Kúnságban.

Csapó Dániel.

Heklyehuklya, ész nélkül csacsogó. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Henczló, nagy fekete német ló, mint a' vasasoké.

Kállay gyűjt.

Hendebandáz, ellenkedik. Győr várm. *Czech János.*

Hengerbócz, oldalaslag lefelé való hempelygés. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Hengerbóczot hányni, seggen ülve 's térdit összefogva magán ügyesen visszaról

egyet vagy többet is vetni. Ez a' bukfinccznel ellenkezik.

Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hengérelem, lehengérelem, p. o. a' hiúból a' tyúk

kok hengérelik le ezt a' török-buzát. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Hengergógázni, a' gyermeknek hegyesekéről vagy szalmáról ismételve tett

hengergése. Székely szó. *Ferenczi János.*

Henteregni, hengeregni. Örögi szó. *Zakál György.*

P. o. láb alatt henterég, fén-

- tereg v. ténfereg. Vasvárm. szó. *Dr Horváth József.*
- Hentes, pecsenyével kereskedő. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Herákok, torkomban lévő nyállal vesződöm. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Herbék, akadozva beszélő ember, kinek nyelve néha igen elakad, néha pedig megindulván igen is szaporán beszél. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*
- Hercze - hurcza, vergődés, bajos élet' módja. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Herdelem, erővel riszálom, metzem. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Herécz, patkány. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Heregni, hörögni, Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
- Hérehóra kihívni, bottal való verekedésre hívni ki. Székely szólás. *Ferenczi János.*
- Herólni: 1) monyas csikónak, bikaborjúnak 's kakasnak tökét kimetszeni; 2) a' kakas a' tyúkot heréli, a' póka kanozza, a' récze fércezeli a' nöstényt. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Herész, lakodalom. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*
- Herge-duda, síp-forma, gyermekjáték. Ebbe tréfából borsot vagy tabákot tesznek, melly annak, ki bele fú, szemébe szökellik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Hergel, a' kakas mikor a' tyúkot megnyomja. Barkó szó. *Hollók Imre.*
- Hergelővas, igazító vas a' szücsöknél. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Hergoczot, bizonyos renddel pántlikával való cifrázat. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Hernyás, virágos bor. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Hernyús, virágos bor. Gömöri szó. *Hollók Imre.*
- Herócze, farsangi sütemény. Gömöri szó. *Hollók Imre.*
- Herregni, morogni, perlekedni, czivakodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Hersegni, a' fej - vakarás' hangjától vett elnevezés. Székely szó. *Ferenczi János.* P.o. úgy essik az a' ló, hogy ugyan herseg. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Hersentem, meghersentem, vele paráználkodom. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Hessegetni: 1) tyúkokat elűzni; 2) jószágát elszélesztetni, adogatni. Balaton

melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Heteveny, fiastyúk az égen.

Caikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* Székely szó.

Cseréy Elek. Fias csillag, fiastyúk. Udvarhelyszéki szó.

Derzsi Mózes.

Hette, hétfő. Dunántúl.

Döbrentei.

Hétszám, jobbágyoknak hétszám szerint való heti dolgozások földesuraiknak, ki egy napot, ki kettőt 's többet is dolgozván hetenkint. Székely szó. *Szabó Elek.*

Hetvenkedni, magát hányni vetni, veszekedni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Hánykolódni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Hetvenkedő, másokat megvető beszéddel illető, magát fűnhéjazva hányó vető. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Hetykepetye v. hegyke begyke, gőgös, rátartós. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.* Büszke. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Fejét kevélyen fölbigyesztő, magát nagyratartó. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Heveder: 1) ajtó-heveder; 2) terhelő szíj, mellyel a' pokrócz v. nyereg leszorítÁJSZAVAK.

tatik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Lekötő szíj. Székely szó. *Cseréy Elek.* Övezet. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Heverü, menyecské. Gyerogyói székely szó. *Kállay.*

Hévizálni, az időt elvesztegetni, hivalkodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Dologtalanul ácsorogni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Kemenesali szó. *Lévai László.*

Hézag, udu, lik. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Hí, hij, hiju, padlás fölötti üresség, p. o. a' hí- v. hijba menni. Vas várm. szó. *Dr. Horváth József.*

Híba hágó tőke, padlásra járó lajtorja helyett. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Hibarcz, sáros mocsárság. Kemenesali szó. *Lévai László.* Kátyol. Győr várm. szó. *Horváth Zsigmond.*

Hibítani, ...? Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Hibogni, mikor p. o. a' zombékos föld és posvány süllyedez a' láb alatt. *Beké' gyűjt.*

Hiboha, porzsolya, lágy-matag, gyenge meleg víz. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Hiboka, pocsolya, hig sár, mellyet a' gyermekek ver-

nek lábokkal. Székely szó.
Ferenczi János.

Hidalni, lehidalni, az ágyat leheverészni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. P.o. az ágyat, vagy a mi rendszeren összerakva volt, azt, ráfekve, rádőlve, vagy csak ráülve: letolni, lehúzkodni, levonszolni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Hidas, komp-járó hid. Székely szó. *Kállay*. Disznóól. Tolna várm. *Csapó Daniél.*

Hidegen, e. h. idegen. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Hideg étek, kocsonya. *Kállay gyűjt.* Palócz. *Szedő Fábián.*

Hideg fogja, hideg lell. Innen hidegfogás, hideglelés. Palócz. *Szedő Fábián.* Barkó szó. *Hollók Imre.*

Hideghús, kocsonya. Barkó szó. *Hollók Imre.* Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Hidegtalpu, érzéketlen, indulat nélkül való ember, phlegmaticus. Székely szó. *Ferenczi János.*

Hidlós, ostoros gyermek, midőn már alkalmas az ökrökkel v. lovakkal való bánásra. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Hidorni, elsodrani, elragadni valamit. *Beke gyűjt.*

Hidosfele, istálló' felső

padlása. Székely szó. *Ferenczi János.*

Higgadni, a' teher alatt ingadozni, görnyedezni. Székely szó. *Incze József.* Meggyengülni, erőtlenedni, meghajlani p.o. az épületben a' fának a' teher alatt, — nem pedig: megtisztulni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Higlófa, abroncsoláshoz a' súlyok mellé megkívántató faeszköz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hihelni, meghihelni: a' kendert, hihelével megtisztítani. Székely szó. *Ferenczi János.*

Hihetősítő, hitelesítő, authenticans. Kézdí székí szó. *Szabó Elek.*

Híj, padlás. Marczal melléki szó. *Aczady Sándor.* Ház-hój, háztető. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Híju, a' ház' vagy istálló' felét, vagy felső padlása fellett való helyet, hol gabonát szénát tartanak, nevezik ház' vagy istálló' héjának. Székely szó. *Incze József.* Ház' fedelének ürege. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* A' ház' padlása vagy teteje. Székely szó. *Ferenczi János.*

Híjjában, ingyen. Palócz. *Szedő Fábián.*

Himbáldók, swingt sich. Győr várm. *Czeck János.*

Hímel-hámol, hűledezve

beszél, szépíti a' dolgot.
Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Pápa vidéki szó. *Matyas Imre*.

Hímes tojás, piros czifra tojás. *Kállay gyűjt.*

Hímezni, mesterkéltni vagy himvarrást tenni; tűzni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Himlelni, hinteni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

Himleni, porrá oszlani, p. o. a' jó szántás után himlik a' föld, azaz, szépen megdől. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*. Himlik a' föld, a' jól eltalált szántás után szétdőlt, elomlik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Himpellér, kontár, hitvány mesterember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Ügyetlen, félkeze. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*. Mindent rongáló, tétkozló, haszonvéhetlen ember. Pápa vidéki szó. *Matyas Imre*.

Himpók, a' ló' lábának a' osánka alatt támadt megcsomósodása, mellyből lesz a' sántaság. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Hínár, tós nádas helybeli vizek' színén levő zöld tájtek. Székely szó. *Szabó Elek*. Tolna várm. *Csapó Dániel*. Nád sáta. Székely szó.

Cseréy Elek. Iszapos mocsáros helyen nőtt sűrű növény. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Hindsa, v. limba, innen: hindsálni, limbálni; hinta, hintázni. Vas várm. szó. *Dr. Horváth József*.

Hinta, kőtélen való lóbbá. Kemenesali szó. *Lévai László*. Lóbbbita; gyermek-játék' neme. Innét: hintálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Hintu, hinta v. csimba, csaknem egy értelmű. A' hintának mind a' két végére ülnek, és egyik föl, másik le, avagy pedig kerengve hintáz. Őrségi szó. *Zakál György*.

Hirharang, hírhordozó. Székely szó. *Cseréy Elek*. Szószatyor, ki minduntalan házalván, mindent megtud, a' mi itt 's ott történik, 's azt hirtelen elterjeszti. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Hiriba, l. Vargánya. Székely szó. *Kállay*.

Hiriczelni, lelkindezni. Székely szó. *Bucsy*. Nagy betegségben vagy vonaglások között nehezen lélekve a' nyeldeklenek rekedt hangot adni. Székely szó. *Ferenczi János*.

Hirgit, puliczka-főző fazék. Székely szó. *Gyarmathi Sám.*

Hiska, prësház a' szőlőben.
Palócz. *Szedér Fábán.*

Hitextetés, esküdtetés. Ba-
laton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond.

Hittől szakadt, hamis-
lelkű. Székely szó. *Cseréy*
Elek.

Hitván, görhes; hitván
ember, száraz testalkotás-
u ember. Göcsei szó. *Plán-*
der Ferencz.

Hivalkodni, kérkedve ma-
gát mutogatni. „Nejével más
hivalkodik.“ Vörösmar-
ty' Csongor és Tünde-jében.
Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Hizákony, könnyen hizó,
bizodalmas. Székely szó. *Fe-*
renczi János.

Hizóka, a' szárnyas álla-
toknak a' püspök-falatjokon
feljül lévő kis sült-méreg-
forma zsir. Székelyszó. *Fe-*
renczi János.

Hizópajta, hidas. Erdé-
lyi és Székely szó. *Döb-*
rentei.

Hóbolygó, l. Hóbortos.

Hóbortos, hörcsökök: hir-
telen haragú, makacs eszt,
megátalkodott. Baranyai szó.
Tóbi Antal. Hóbolygó, iz-
viz eszt. Balaton melléki
szó. *Horváth Zsigmond.* Vál-
tozó eszt. Kemenesali szó.
Lévai László. A' kinek nincs
mindig helyén az esze, esze-
lősködő. Pápa vidéki szó.
Matics Imre.

Hóbolygó, hódkórásos.
Szathmár vidéki. szó. *Gáthy*
János.

Hodály, juhász-ház és juh-
akol vagy is juh-tanya. Bor-
sodban és a' Tisza' menté-
ben. *Benyovszky.*

Hodos: különféle négy lá-
bu állatokra alkalmazható,
mellyeknek kivált homlo-
kán kerek kitünő színű p.o.
fehér folt van. Székely szó.
Ferenczi János.

Hodrász, hadrász, verbun-
kos. Bodroközi szó. *Mind-*
szenti.

Hófuat, fuatag; árnyékos
helyeken, kertek' feakében
összetömött hócsoport. Ba-
laton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond.

Hóharmat, dér. Székely
szó. *Kállay.* Zuzmora, dér.
Székely szó. *Cseréy Elek.*
Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Hajná, hajnal. Gömöri szó-
ejtés, Rima-'s Balogvölgy-
ben. *B. S.*

Hojzogatni, hajtani. Szé-
kely szó. *Kállay.*

Hojszu, e. h. hosszú. Szé-
kely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Hóka, fehér homlokú ló.
Marczal melléki szó. *Acsády*
Sándor. Fehér-foltos hom-
lokú ló. Keselábú. Innét:
csillag van a' homlokán.
Balaton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond.

Hókádzom, elhokádzom,

csak félénnyire szunnyadom
el. Székely szó. *Gyármathi Sámuel.*

H ó k k o n, balaska, kis fejsze.

Kemenesali. *Lévai László.*

H ó k o n y, balta' neme. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

H o l l á r o z, főnnhéjáz. Győr várm. *Czech János.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

H o l l y a n, millyen. Barkó szó. *Hollók Imre.* Palócz. *Szedes Fábán.* Hont várm. *Dr. Horváth József.*

H o m b á r, egy erős deszkák-ból saslábokba vésett nagy láda, mellyben 40—60 sőt 100 mérő gabona is elfér. Vesszőből is szoktak illyet kötni, a' mellyet belől megsároznak, és ez kasnak nevezetik. Őrségi szó. *Zakál György.* Deszkákból összeróvott, gabona tartó edény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Bácskai. *Matics Imre.*

H o m g i, mikor pázsintot szegnek fel valamivel. Székely szó. *Gyármathi Sámuel.*

H o m l í t a n i: a' szőlő-vesz-szót elbújtani. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Győr várm. *Horváth Endre.* Innen:

H o m l í t á s, bujtás. Székely szó. *Kállay.*

H o m l í t ó: borító. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

H o m o j o g n i, egymáson ke-

resztül-kosul esve forgani; p. o. a' disznokról mondatik zivatar' idején. Székely szó. *Ferenczi János.*

H o m o l y a, gomolya, p. o. túró. Palócz. *Szedes Fábán.*

H o m o l y g o z, szikár, macer. Székely szó. *Szabó József.*

H o m o l y o g n i, sokaság között bolyongani. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

H o m o l y k a, összegömbölygetett túró-darab v. gombóc. Győr várm. *Horváth Endre.*

H o m o r í t a n i, a' szántó vasat úgy görbíteni, hogy az a' földbe bele akadjon. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

H o m o r o d á s, deszka' közepének melegtől feldudorodása. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

H o m o r o d o t t, megvetemedett, meggörbült; mondják az emberről is, ha kedvét veszti: neki - homerodott. Marczal melléki szó. *Acády Sándor.*

H o m o r ú, concavus. *Matics Imre.*

H o m p, haraszt, kiásott dombocsk. Székely szó. *Buczy.* Hant. Székely szó. *Cserey Elek.* Halom, domb. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Csúcsosan felhányt föld, halomocsk, dombos határjegy. Innét: hompolni, két helység közt határokat hányni,

határozni, a' mi a' felsőség' jelenlétében szokott megtörténni. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond*. A' felfessített gyepes föld. Innen mondatik

H o m p o z n i, gyepes földdel valamelly felemelkedett helyet p. o. gyp-ágyat vagy árhatat beborítani. Székely szó. *Incze József. Ferenesi János*.

H ó n, Schalter; innen mondatik: hón' alja; hónom alá, hónod alá, hóna alá. Pápa vidéki szó. *Maticz Imre*.

H o n c s o k - v. h ő r c s ő k - t ú r á s, vakondok-túrás. Székelyszó. *Kállay*. Vakondok-túrás, a' réteken. Székely szó. *Incze József*. Vakondok által felhánytatott 's túratott csomó föld. Székely szó. *Szabó Elek*.

H o n t, hant, gyöp. Bodrogközi szó. *Mindszenti*.

H o n v a n, e. h. otthon van. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

H o r c s o g n i, horkolni; p. o. Horczogok, mikor alszom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

H o r d a s v. o r d a s, p. o. alma, farkas stb., late striatus, gestrift. Vas várm. szó. *Dr. Horvát Zsigmond*.

H o r d o z n i, behordozni, beboronálni a' földet. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

H o r g a s, a' hegyek közötti lejtés út. Győr várm. szó. *Sztrokay Antal*.

H o r g a s bicska, görbe csontnyelű bicskó. *Kállay gyűjt.*

H o r g a s i n a, csánkja a' szarvas marhának. Székely szó. *Kállay*.

H o r g a s e k, így nevezik a' hegyek között kanyargó mély utakat a' Győr vidéki hegybeliek, a' kik nem falukban hanem szőlő a' hegyekben lakoznak; mint-hogy itt kétféle lakosok vagynak: falusiak 's hegybeliek. Győr várm. *Sztrokay*.

H o r g y, szendel-csináló vas szerszám. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.

H o r g y i k a, hordócska. Pálóczi szó. *Szedes Fábian*.

H o r h á c s, fának forrása, buborcséka. Kemenesali szó. *Lévai László*.

H o r h á c s o s, forrásos, buborcsékos, huppolyagos, vakotás. Kemenesali szó. *Lévai László*.

H o r h ó, vizáradások által csinált mély gödör v. árok; vizmosta hely. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond*.

H o r h o s, záporok által okozott árok, millyenek Göcsejben néhány öl mélységük láttatnak. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

H o r i - h o r g a s, nagy et-

romba természet. Székely szó.
Kállay.

H o r k a n n i, felhorkanni, mérgesen fellobbanni. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*

Horkantok, orrommal hallató szívó hangot adok, álmoközben. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Horkintok, a' haldokló horkol egyet. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Hornyok, ráncolt homlok. *Matyas Imre.*

H o r e g: 1) halfogó görbe vas; innét: horgászni; 2) vízmérő kampós fa. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*

Horokály, harakály. Székely szó. *Cserey Elek.*

Horpacs, ehes p. o. ló. Székely szó. *Ferenczi János.*

Horpad, torpad; mondatik bádog, vas v. réz edény felől. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*

Horpass, a' lónak vékonyánál lévő ürege, mely föl lakván felfujódik. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*

Horvadás, horpadás, a' gyökereztől kidúlt fák' helye; horvadni, horpadni. Székely szó. *Kállay.*

Hó pénz, napszám. Székely szó. *Cserey Elek.*

Hopistálok, ide 's tova

járok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

H o p o c z á l n i, a' kis gyermek az embernek kezén szökdöstetni. Székely szó. *Ferenczi János. Gyarmathi Sámuel.*

H o s s z u k ó, hosszukás. Székely szó. *Ferenczi János.*

H o s s z ú s z i l v a, besztercei szilva. *Kállay gyűjt.*

H o s s z u v a s, a' földet elől hasító vas az ekében, csoroszlya. Székely szó. *Ferenczi János.*

H o t y a n, hutyán, hogyan. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

H o v a j, a' kapta felibe járó horgas fél singes fa, melylyel és a' pocok által a' bokáját vonják fel a' oszmának. Székely szó. *Ferenczi János.*

H ó v i z, vékony héjú hasat meghígító szőlő, mellynek színe olyan mintha hóhar-mat volna rajta. Erdélyi szó. *Ferenczi János.*

H o z ó s, viselő. Székely szó. *Ferenczi János.*

H o z z á d, hozzádra, azaz, balra; tőled v. tőled, tőledre: jobbra menj, tarts. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*

H o z z á l á t n i, jól tartani a' marhát száraz eleséggel a' dolagra menés előtt. Székely szó. *Ferenczi János.*

Höböge, sapora beszédü.

Kemenesali. *Lévai László.*

Hóke, kese v. sárgás, fejr színbe vegyült fejü ökör v. tehén. Marczal melléki szó.

Acsády Sándor.

Hökkenek, magamat ijedten valami dologtól vissz tartóztatom. Kemenesali szó.

Lévai László. Gömöri szó.

Hellők Imre. Balaton melléki szó. *Herváth Zsigmond.*

Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Hökkön, piczin ember. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Hökölni, meghátráltatni az ökröt. Székely szó. *Kállay.* Ijedtében hátrálni; így meg hökkenni, megijedni. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Höle genyöte, hagyma levelü hassontalan fű. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Hölgy, menyasszony. Székely szó. *Csercy Elek.*

Hömpölyög, hullámozva foly, egymást sebesen tolja a' hab. Balaton melléki szó. *Herváth Zsigmond.* Legördül vagy leperreg, p. o. a' köny.

Kendi széki szó. *Szabó Elek.*

Höpörögs, p. o. tök v. ábrázat. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Hörbölni, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Hörögs, mérges, marakodó természetű mint a' hörög. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Hörögs, mérges természetű, hamar felpattanó 's összevesző ember. Balaton melléki szó. *Herváth Zsigmond.*

Höre, hórebe menni, a' lakodalom után másnap ha a' menyasszony' szülői 's atyjafiai vendégenkedni mennek a' vőlegény' házához. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Hörgőfa, henger. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Hörpölni, szörcsölni. Balaton melléki szó. *Herváth Zsigmond* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Hős, nagy vitéz ember. Székely szó. *Csercy Elek.*

Hőzbox, hirtelen haragos, p. o. hőzbox ember ez. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Huá, hová? Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Huányi, hálni. Palócz. *Szedő Fábán.*

Hucs-ki, kössel ki! disznót elűző szó. *Kállay' gyűjt.*

Hujjában, egy hujjában, egy folytában vagy folyamán. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Hujjikolni, valamire hangosan reálehelni. *Beke' gyűjt.*

Hujjogtatni, huragatni, ihogatni, lármásan zaklatni. Székely szó. *Kállay.*

Hujjongatni v. hujjokolni, víg alkalommal riko-

gatni, rikítózni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

H u k a, néma. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Kuka. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Hülefüle ember, ...! Győr várm. szó. *Horváth Endre.*

Hulládozni, hullározni; egyenkint jöni valahová. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hunczútká, Zopf. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

H u n, hol? Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.*

H u n y a, fekete szür. Palócz. *Szedér Fábán.* Szűrből való nadrág. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Hunnyász kódni (meg), valami nem várt ellenvetés után előbbi tűzéből alább hagyni, megcsillapodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Megharagudni, bosszankódni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Húnyor, zászpa; helleborus. *Kállay' gyűjt.*

Hunyorgat, mint a' harapós ló. Győr várm. *Horváth Endre.*

Hunyorítani szeméit, szempilláit félrehevva jelt adni, valakinek. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Hunyóst játszani, kum-

ni. Játék' neve. Egynek arcával le kell fekünni 's szemét behunynia, míg társai elbűnnek. Jel adatván, felkél, mindenfelé nyomozódik, 's a' kit legelsőben megtalál, azután annak kell kumnia. A' szembekötés játékoktól annyiban különbözik, hogy szabad heiyen, nem a' szobában megy végbe, 's nem is köttetik be a' szem. De már ezt is hagyogálják. Balaton' mellékén. *Horváth Zsigmond.*

Hunyt szemű eleség, midőn a' rosszot a' hosszas nagy hévség megszorítván, a' szeme nem növekedhetik meg eléggé. Azért mondják: ennek a' gabonának csak olyan szeme van, mint a' madár' nyelve. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hupálni, jól megverni fával. Őrségi szó. *Zakál György.*

Hupikék. a' verés' kék helye; azért mondják: szabtak neki hupikék nadrágot jaj-veres posztóból. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Hupolyag: 1) testnek valami csipés vagy marás után tűzes felhólyagosodása; 2) a' fának kiforradása is neveztetik így. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Nagyobb kinövés az ember' vagy marha' testén. *Beke' gyűjt.*

Huppá, hop-hop, v. huppá-hop! ugrás és táncz közben ejteni szokott mondások a' székelyeknél. *Túry Ignác.* A' kis gyermekek' szava, midőn valamelly magasságról leugranak, Kézdi székí szó. *Szabó Elek.*

Huppanni, lecsani, hoppanni. Székely szó. *Kállay.* Ennek gyökere lesz Huppál, melly a' kisdedek' ajkán elegendő ismeretes. *Csapó Dániel.*

Huppolyag, vizi-tők' virágja. Göcsei szó. *Plándér Ferencz.*

Huppolyagos, hólyagos a' test, midőn égés v. más okból hólyagok támadnak rajta. Göcsei szó. *Plándér Ferencz.* Felpattogzott. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Huppolni, megveregetni az éretlen almát. *Kállay' gyűjt.*

Huppota, babuta, bűdös-banka madár. Göcsei szó. *Plándér Ferencz.*

Hurászolni, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Hurbolni; valamit p.o. ruhát kiméletlenül viselni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Hurész, kemény hangon parancsoló, szertes, neszes. Kemenesali. *Lévai László.*

Hurítani, lehurítani, marcsona hangon valakire rákiáltani, hogy a' beszédét elhagyja, elhaglasson. Pá-

pa vidéki szó. *Matics Imre.* Pírongatni, hallgatásra kényszeríteni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Hurkadni, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Hurkos, tarisnya. Bodrogközi szó. *Mindszentí.*

Hurogatni (le), valakit letorkolni, midőn illetlenül 's magát elfelejtve beszél. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.* Hurítani, pírongatni. *Beke' gyűjt.*

Hurok, lószórból készült madárfogó kelepce. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*

Hurótt, hurút. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Huruba, putri, viskó, kia földház. *Kállay' gyűjt.* Földszint való kalyiba. Erdélyi és székely szó. *Döbrentei.* Kaliba, pásztori kunyhó. Székely szó. *Szabó Elek. Kállay.*

Hurutás; (Udvarhelyi), köhögés (Háromszéki); így hurutok, köhögők. *Derzi Mózes.*

Husáng, hajlós csihar, hajlós tölgy-ágból verő eszköz. Kemenesali. *Lévai László.* Székely szó. *Szabó József.* Vessző. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* A' Duna - melléken gerundiumot (nagy botot) jelent. Innen

less husángolni, jól megbétegni. *Csapó Dániel.*

Husángolni, páholni, jól elverni. Székely szó. *Kállay.* Valakit elveszszóni, vesszővel jól elverni. Pápa vidéki szó, eredve ezen természeti hangból: huss! mellyet a' vessző suhintva ad. *Maticó Imre.*

Husló kassa, azon vas, mellyel a' timár a' bőrről a' húst lefaragja. Székely szó. *Ferenczi János.*

Huson ketté, hason ketté p. o. törni. Ormánsági. Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Husos szilva, duránszal szilva. Székely szó. *Kállay.*

Hutjatt, homo vel animal fame extenuatum. Székely szó. *Szabó József.*

Hutyoró, vessző. Székely szó. *Bucky.*

Hutyorodni, a' tereh miatt összenyomatni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Hutyorog, a' gyenge vessző, és suhog. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Huttyanni, sugárodzni, vékonyodni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Huzmány, huzó-vonó. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Huzódogni, kezeit feljebb 's alább kinyújtani, p. o. ágyból felkeléskor, vagy midőn valami nyavalyánk kezdi magát jelengetni. Ba-

laton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Hűkkölni, hűkköltetni, ökröket hátra seggeltetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hűlepenni, lassankint meghűlni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Hűlye, együgyű, bamba. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Hüppendez, midőn valaki a' vízből, mellybe véletlenül esett, vagy késsakarva jól elbukott, vagy más által elbuktatott — feljő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hürgy, a' fonás közben megnyálazott tintecske-szössz, mellyel egymásnak a' posztájához vágnak játékból. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Hűs, híves, p. o. árnyék, forrás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Hűtteni, meleg bort hideg vízben meghivesíteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hűttő kemencze, az üvegputáknál a' kifermált 's még forró tűzességű üvegeket mértékletesb melegű kemenczékbe rakják be meghűlés végett. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hütyü, ...? *Matics Imre.*
 Hűvösödni, hűlepedni;
 meghűvösödni, meghűleped-

ni: lassankint a' melegből
 hűves állapotba jutni. Székely
 szó. *Ferenczi János.*

I.

Ibradni, megibradni: fel-
 emészkedni valakitől való
 félelemből. Székely szó. *Fer-*
enczi János.

Ibre, így nevezetetik Dálnok-
 nak egyik erdőbércze; ígyen
 formálag nevezetetik Ázsia-
 Iberiának eredetisége Ibrin
 v. Ebrin. Székely szó. *Sza-*
bó Elek.

Ibrik, kávé edény. Bala-
 ton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond. Kávé kanna. Gö-
 mör és Torna várm. *Döb-*
rentei. Székely szó. *B. La-*
kos. Kanna, csicses korsó.
 Székely szó. *Cserey Elek.*
 Korsó; ismét: mindenféle
 mosni való edény. Kemenes-
 ali szó. *Lévai László.* Serb-
 li; innen ibrikálni v.
 iprikálni, ganéjlani.
 Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Ibrikálni, a' kis gyermek-
 nek belé gazolni a' pen-
 delyébe. Székely szó. *Fer-*
enczi János.

Icsar. Hegyaljai szó, az, a'
 mi másutt a' lőre. Csingér-
 nek is nevezik. *Benyovszky.*

Icsongatom, ...? Székely
 szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Iczin piczin, inczen pincz.
 Balaton melléki szó. *Hor-*
váth Zsigmond.

Ideg, olyan szíj, mellyel
 a' hámot bővíteni és szűkít-
 ni lehet. Székely szó. *Gyar-*
mathi Sámuel. Ív. Székely
 szó. *Cserey Elek.*

Idés, idős; idétlen, váltott
 p. o. gyermek. Székely szó.
Cserey Elek.

Idétlen, rideg, ideje előtt
 született. Székely szó. *Sza-*
bó Elek. Éretlen, sület-
 len, faragatlan, kellemetlen
 stb. Kemenesali szó. *Lévai*
László. Éretlen, nem é-
 letre való. Mikor p. o. az
 asszony korábban szül, mint
 kellene, ekkor idétlen a'
 gyermek 's rendszerint el is
 hal. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.

Idom, proportio, összeillő
 alkat. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.

Idomtalan, ügyetlen tató
 ember v. gyermek. Székely

szó. *Szabó Elek*. Esetlen, egye bugya. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Nem rendes nővést, összehányt vetett tagú ember, proportio nélkül való. Innen lettek az — idom, idomos, idomzat, idomosan — új szók. Székely szó. *Ferenczi János*.

Időzni, késni. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Ifjutta, ifjantan. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Igabélfa, kázla. Illyen kettő van az igában, melyek magasan felnyúlnak, 's többnyire görbék 's kicsifrázotnak szoktak lenni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Igazi, azaz, ugyan valódi ember, minden kelletojét egy summában egészen kiméretve bírja. Székely szó. *Szabó Elek*.

Igazító: 1) eszteke-forma, a' csizmabórt ránczából kinyújtó vas eszköz, fa nyéllel — a' csizmadiáknál; 2) az a' vas, a' mellyel a' szűcsök a' csaválás után kinyújtják a' bőrt. Székely szó. *Ferenczi János*.

Ige, három szálból álló fonal-csomó, a' millyen tizteszen egy pászmát. Székely szó. *Szabó Elek*. Győr várm. *Horváth Endre*.

Igetés, ügetés. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Igézni, megigézni: versprechen. Székely szó. *Ferenczi János*. Beschwören. Szathmár vidéki. *Gáthy János*. Éles szemmel valakit ábratni, erős nézés által főfájdalomba hozni; innen: megigézte magát, azaz, sokat tart maga felől. Székely szó és szólás. *Szabó Elek*. Megbűvölni, bájolni, p. o. szemivel v. valami szerrel. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Iglelni, reprehendere aliquem durius et frequenter. *Beké gyűjt.*

Igyeheszem, fellovalom, felbistatom. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Igyenes, egyenes. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Igyenlő, egyenlő. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Igygyel bigygyel, magát rástátva, kevélyen. Iggyel v. üggyel bajjal, nagy nehezen. Vas várm. szó. Ezen mondásokban az igy v. ügy nyilván egy a' Révai-tól megjegyzett igy-vel, a' mit conatus-, nísúsoak magyarázott. L. Ant. lit. hung. V. l. in indice verum et vocum singularium. *Dr. Horváth József*.

Igyók, majd, mindjárt. Bodrogekői szó. *Mindszenti*.

Iha, szekérbeli léha. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Ih-farku, juh-farku. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Ih-juhi-ianen: ihász, juhász. Kemenesali. *Lévai László.*

Ihok, juhok; ihász, juhász. *Kállay gyűjt.*

Ihot venni, valakin felül kerekedni, 'a számba sem venni. Székely szó. *Feren-czi János.*

Ihul kicsúfoló, kurjongató szó, a' székelyeknél. *Gyarmathi Sámuel.*

Ijeszke, valamitől könnyen megijedő. Székely szó. *Feren-czi János.*

Ijesztetni, tésztát elnyújtani. Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Ika, Fel-Csernáton felett a' csonka vár az erdőn, Ika-várának nevestetik; a' patak is alatta Ika-nak. Beszéli, hogy azon Ika-várát Ika Rhabbonbán birván, a' mező' szélén öletett volna meg, a' hol most egy völgyben Ika-falva fekszik, ettől vett nevezetel. Vagyon Ázsiában a' Kásán vidéken is egy Ika nevezetű folyó van. *Szabó Elek.*

Iker, kettős gyermek; gemini. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Ikla tni, ösztönözni p. o. az ökröt. Székely szó. *Feren-czi János.*

Ikránkodom, v. okránkodom, hirtelen megfélemlék

valamitől. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Ikó, v. Ilkó, Ilona. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Ikszeg, ékszeg. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Iktatás, valakinek hivatalába más által ünnepélyllyel lett beállítása. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Ila, Ilona. Palócz. *Szedes Fábán.*

Illanni, elillantani, szökni, odább állani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Illegetni, magát cziczozmázni, ékesgetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Ilomba, kendermagos sínnű; p. o. azt mondják a' székely asszonyok: jaj komám asszony, be szép ilomba tyúkja van kigyelmednek, — tarka. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Ilonka, Ilona. Székely szó. *Cserey Elek.*

Ilus, Ilona, Helena. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Im, mindjárt. Barkó szó. *Hollók Imre.* Majd; p. o. im, ömegyek, majd elmegyek. Gömöri beszédmod Rima- 'a Balog-völgyben. *B.S.*

Imánt, iméat, kevésel ez előtt. Göcsei szó. *Plándér Ferencz.*

Imeg, ing, fehér ruha. Kállay' gyűjt.

Imej, az egyikét esztendő marhák' háta' tetején, hosszan a' bőr alatt, van egy magyarónyi v. kis diónyi nagyságu csomó, mely midőn megérik, ha összeszorítják, a' bőrön keresztül kipattan. Székely szó. Incze József.

Imely v. émely, a' marha' hátában nagy féreg a' bőr alatt; innen: imelyes, férges hátú. Székely szó. Kállay. 1) A' marha' husában, nevezetesen a' torka körül levő kis ikrás csomók; 2) a' hátába bele furódott begár - kukacz, mellynek csomója akkorára is nő, mint egy galambtojás. Székely szó. Ferenczi János.

Imely, kelletlen kedvetlen édesség. Kemenesali szó. Lévai László.

Imént v. imrég, csak most, nem rég. Vas várm. szó. Dr. Horváth József. Balaton melléki szó. Horváth Zsigmond.

Imetten, émetten, ébren. Székely szó. Gyarmathi Sámuel.

Imettem, azaz felébredésemkor éppen, p. o. rettentő álman lévén, még imettem is mintha előttem állott volna, rettentett. Székely szó. Szabó Elek.

Imint, iminten: csak most. Baranyai szó. Tóbi Antal.

Immel-ámmal tenni valamit, annyi mint: kedvetlenül, csupa kénytelenségből. Pápa vidéki szó. Matics Imre. Balaton melléki szó. Horváth Zsigmond. Tolna várm. Csapó Dániel.

Imoja, nem Imola. Székely szó. Incze József.

Imolya, fű; hasonlít a' szalmához, olly magasságra is nő, gyűrűje v. íze nincs, szép tácza készül belőle. Göcsei szó. Plánder Ferencz. Hajszálú, száraz czérszálú lomos fű. Székely szó. Szabó Elek. Kállay. B. Lakos. A' kopár helyeken 's a' buzában is termeni szokott hajszál-forma, 's vastagabb fű, a' mellyből kötik a' szebb szalmakalapokat. Székely szó. Ferenczi János.

Imporéttom, noszítom, lovalom, huszítom, biztatom, nógatom. Kemenesali szó. Lévai László.

Imög, ing. Baranyai szó. Tóbi Antal.

Imolás, varrás zsinor alatt a' nadrágon. Tisza melléki szó. Nátly József.

Inalni, gyalagolni. Innét az inas név, kinek kötelessége a' sok futkosás. Balaton melléki szó. Horváth Zsigmond.

Inalom, nyomba követve

verem. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Inas, a' deszka' hátulsó végét tartó grádicosos fa, az asztalosoknál. Székely szó. *Ferenczi János.*

In czen pincz, hiábavaló, haszonvehetlen. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Erőtlen nyomorék. *Beke' gyűjt.*

In e k, ének. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

In gal j, tisztességesebb kitétele a' pendelnek. Székely szó. *Ferenczi János.*

In g ó bing ó, marha-apró, ság, három esztendeig, a' míg hámba v. járomba fogják. Székely szó. *Ferenczi János.*

In k á b b a t, inkább. Erdélyi székely szó. *Döbrentei.*

In ked ni, nyomorogni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

In k ó, ingovány, turjány. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Int es, irányába. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

In y es, megvastagodott inyú p. o. a' marha; innen

In y e z ni, a' marha' megvastagodott inyét megvágni 's kifejni sóval belőle a' vért. Székely szó. *Ferenczi János.* A' lónak foghúsán eret vágni. Székely szó. *Szabó Elek.*

Iparlani, tartani, hátra húzni valakitől magát az embernek p. o. egy szikrát sem iparol, azaz, nem megy hátrább, vagy, nem fél. Székely szó. *Ferenczi János. Szabó Elek. Incze József.*

Iperedem, éledek, gyógyulok, gyarapulok, üdülök. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Iplik, czérnával való kivarása a' magyar csizma-soroknak; így — dörgölő, a' kivarrott csizma-sarkon levő czérnát fényesítő fa-vagy csont eszközü. Székely szó. *Ferenczi János.* Külvő vastag varrás a' csizma' sarkán. Iplikre kotyogtatni, régi közmondás, — télesen a' sarkantyúzatlan csizmát tánczban össze- és nótára verni. Tisza melléki szó. *Nátly József.*

Ír, kenőcse, flastrom. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Iramodni, futásba eredni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Irdalni, meghasogatni, p. o. fa' haját, keszeg' oldalát stb. Tisza melléki szó. *Nátly József.*

Irem, e. h. öröm. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Irgye van a' kenyérnek, ir-

je v. szalonnája van. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Irha, kikészített juh-v. kecske-bőr. Balaton melléki szó. *Herváth Zsigmond.* „Hord el az irhádat“, azaz, takarodjál. Pápa vidéki szólásmód. *Matics Imre.* Marczal melléki. *Acsády Sándor.*

Irhas nadrag, az ülepe irbából van. *Kállay gyűjt.*

Irmag, legkedvesebb gyermek. Győr várm. *Czech János.*

Iró, vert téj. Csikszéki székely szó. *Kállay.*

Iromba, kendermagos tik. *Kállay gyűjt.* Pettyegetett. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Iromlani, szapora lépésekkel menni p. o. a' lónak; innen **iromló**, szapora apró lépésű. Székely szó. *Ferencki János. Gyarmathi Sámuel.*

Irontani, irámlani. Székely szó. *Cserey Elek.* Szaporán lépő sebes járást tenni. Székely szó. *Szabó Elek.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Írós tészta, írósvajból készült tészta' neme. Székely szó. *Kállay.*

Iskála, lajtorja; iskola pedig iskola. *Kállay gyűjt.*

Islang, levengós tű. Stecknadel. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Isten' háta mögött, fél-

TÁJSZAVAK.

re; p. o. az isten' háta mögött lakik, azaz, a' városnak vagy falunak félreeső részében, járatlan helyen, messze a' többi lakosoktól. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Isten' igazába, v. számába hagyni valamit, akkor mondatik, midőn valami csak bitangra van eresztve, mire semmi gond nincs; csak Istenre van bízva. Balaton melléki szó. *Herváth Zsigmond.*

Istennébe, azaz, isten' nevébe, ingyen adni. Istennébe fonásért, azaz, alamizsna a' neve, de sok fáradságért kaptam; két annyinál is többet dolgoztam neki ingyen. Székely szólás. *Szabó Elek. Incze József.*

Isten' nevében, ingyen. Balaton melléki szó. *Herváth Zsigmond.*

Isten' számában, p. o. gyermekét, marháját hagyni, annyi mint az azokra való gondviselést az Istenen kívül senkire sem bízni. Székely szó. *Incze József.* Ingyen. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Iszák, bőr tarisznya. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Annyit is tesz mint nagyiható. Kemenesali szó. *Lévai László.* Koldus tarisz-

nya: ez kettőt szokott ten-
ni, középen lyukas, hol fe-
jét kidugja 's a' tarisznya
elől hátul lógg szűrén felül.
Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Iszákos, iszos helyett, a' ki
ivogat ugyan, de egészen
belé nem merült a' részeg-
ségbe. Székely szó. *Feren-
cz János. Kállay. Része-
ges. Gömöri szó. Hollók Imre.*
Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Iszalag, fára vagy épület-
re feltekerődő repkény,
plánta. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond. Elfutó
növény, melyet gúzsra
alkalmaztathatni. A' sze-
génység kötéi gyanánt is él
vele. Győr várm. *Horváth
Endre.*

Iszamodom, futamodom.
Székely szó. *Gyarmathi Sá-
muel.*

Iszánkodni, csúszni,
csuszkálni. Csikszéki székely
szó. *Gegő Nicephor. Kec-
kemét táji. Csapó Dániel.*
Télben korcsójával csusz-
kálni. Székely szó. *Gyar-
mathi Sámuel.*

Iszki, czoki, czuki; ko-
mondort elűző szó. *Kállay'
gyűjt.*

Iszkódni, eliszkódni, el-
kotródni, szégyenletében he-
venten odébb menni. Pápa
vidéki szó. *Matics Imre.* El-
vakarodni, sietve odébb ál-

lani. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.

Iszkurálok, iddógálok.
Kemenesali. *Lévai László.*

Iszom-kárász, része-
ges. Komárom várm. szó. *Csuczor
Gergely.*

Iszonkodom, irtódom. Ke-
menesali szó. *Lévai László.*
Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Iszos, iszákos, része-
ges. Székely szó. *Gödry. Vas
várm. Dr. Horváth József.*
Balaton melléki szó. *Hor-
váth Zsigmond.*

Itt, ett, e. h. ivott, evett.
Barkó szó. *Hollók Imre.*

Itt, mint att, ett, őtt hely-
ragok ezekben: Kolozsvá-
rott, Pécsött, Győrött, ná l
nél helyett fordul elé Er-
délyben, p. o. Wesselényin-
itt, azaz Wesselényinél
vagy Wesselényieknél. *Döb-
rentei.*

Itt, ittegyen; ott, ottogyan;
ahajt, ehejt, ahon, amott.
Székely szavak. *Gyarmathi
Sámuel.*

Ittas, egy kissé részeg. Szé-
kely szó. *Ferenczi János.*

Ittennék, ittennek: itt.
Sopron várm. *N. A. Kiss Sá-
muel.* Pápa vidéki. *Matics
Imre.*

Ivatnak a' halak, azaz,
fajzanak. *Kállay' gyűjt.*

Ivik, a' hal párosul. Balaton
melléki szó. *Horváth Zsig-
mond. Beke' gyűjt.*

Ivóház, csapszék. *Palócz. Szeder Fábán.*

Ivottam, itt: ittam, ivott helyett. *Palócz. Szeder Fábán.*

Izé, valami. Fejedékeny, mivelletlen embereknel beszéd közben segítő ige, — azt ismételvén gyakrabban, *izé izé*, míg a' kívántató szó eszökbe nem jut. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Gondolkozó hang: valami. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Izék: 1) marhák előtt jászolban maradt szüleség' alja; 2) az asztalon evés után összegyűlt hulladék. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Marhák' eledele, mellyet már meg nem esznek. Kemenesali szó. *Lévai László.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.* Gömöri szó. *Hollók Imre.* Széna v. szalma-csürmélék, mellyet a' marha jászolban vagy láb alatt hágy. Tisza melléki szó. *Náty József.*

Izélni, természeti közléssel élni. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Kemenesali. *Lévai László.* Annyit is jelent, mint: tenni, csinálni.

Izgába, galyiba, zavar, cselszövény. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Izgága, innen: izgágáskodni: Tolna várm. *Csapú Dániel.*

Izgága, akadályozó, gáncsoskodó. Izgága ember. Tisza melléki szó. *Náty József.* Pörpatvar. Kemenesali szó. *Lévai László.* Zűrza-var; innen *izgágás*, veszekedni szerető. Székely szó. *Kállay.*

Izgágáskodni, mindenben hibát keresni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Patvarkodni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Kötekedni. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Izgatni, bizgatni, ösztönözni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Igazgatni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Izibe, sietve, szaporán. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicéphor.* Háromszéki. *Derzsi Mózes.* Felette sietve, p. o. menj csak izibe, ne ácsorogj. Székely szó. *Szabó Elek.* Hamarjában. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Izletni, prüsszenteni; p. o. engem megizletett a' portubák. Székely szó. *Incze József.*

Izmos, kemény, vastag; teli nagy testű ember. Székely szó. *Szabó Elek.*

Iztet, iztetés: prüsszent, prüsszentés. Székely szó. *Derzsi Mózes.*

Izzó, a' hévség' legnagyobb

fokán lévő; p. o. a' parázs,
minekelőtte legkisebb szik-
rája sem ment még hamuba.
Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
Izzu, tüzes, hév, p. o. a' vas

mikor fejtér meleg. Őrségi
szó. *Zakál György.*

Izs, is. Ormánsági szó, Ba-
ranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Isgáncz, l. Gránicza.

J.

Já h o r f a, juharfa. Székely
szó. *Cseréy Elek.*

Já h o r o s: 1) ázsiai szarvas;
2) Málnásnak egy erdőbér-
cse. Székely szó. *Szabó Elek.*

Já k ó r ó, kattang - kóró.
Kállay' gyűjt.

Jakabék Andris, mond-
va, Jakabiék. Jakab nevű
embernek András fija. Jaka-
bék alatt értetik Jakabnak
felesége, háznépe 's Andris
oda tartozó. Így: papék'
szolgálója, mesterék' gyere-
ke. Palócz. *Szedér Fábán.*

Já m b o r, jószívú, szelid em-
ber. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.

Já n ó: 1) székely vezetéknév;
2) Dél-Siberiában egy nagy
víz. *Szabó Elek.*

Já n o t, siberiai vad bőrből
készült mente-prém. Székely
szó. *Szabó Elek.*

Já r á l n i, gyakran járni.
Palócz. *Szedér Fábán.*

Já r g á n y (axis in peritro-
chio horizontalis), azon fek-

vő g u g o r a, mellyel a' ha-
jókról vetett macska felte-
kertetik. Ezt boldogult Var-
ga Márton nem tudta;
különben nem nevezte volna
a' gugorát és járgányt ge-
rendás keréknek. Ti-
sza melléki szó. *Nátlly Jó-
zsef.*

Já r m a z n i, az ökröt já-
romban járni. Székely szó.
Ferenczi János.

Já r ó - h i d, komp. Székely
szó. *Kállay.*

Já r ó k a, a' járni kezdett
gyermek. Székely szó. *Fer-
enczi János.*

Já r o m s z e g, mellyel a' já-
rom vonó szíjja helyett a'
rúdhoz van szegelve. Szé-
kely szó. *Kállay.*

Já r t a t (impers.), folytat az
edény. Ormánsági szó, Ba-
ranyában. *Jeremiás Sámuel.*

J a s k ó, kóter, áristom, töm-
lőcz a' kisebb vétkeseknek.
Pápa vidéki. *Matics Imre.*

J á t, drusza. Székely szó.
Buczy.

J á t é k' több nemei: hűnyóska, bújóska, czikázás, csűrök, csirke v. tyúk stb. Gömörben. *Hollók Imre.*

J a v a s. A' babonás nép között szokták az olly asszonyokat v. férfiakat így nevezni, a' kik rá-olvasással gyógyítanak. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

J a v o s, jósló, tudákos, tudálékos, kuruzsló. Egyik's másik néha közülök nagy hírbe jó; füveket szed, sebeket gyógyít, veszett kutyamarás ellen szert készített stb. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Ámító, paraszt orvos, titkos gyógyász, tudós. Kemenesali szó. *Lévai László.*

J e d n i, annyi mint ijedni. Innét—jedség, ijedség; jedés, jedes, jeszteni, jesztés. Továbbá —

J e s z k e, a' mi mindentől megijed, mint némelly ló, melly akármit lát meg, mindentől az utban félreugrik, mondják: jeszke ló. Székely szavak. *Incze József.*

J é g p a t k ó: 1) Balaton mellett felkötik a' jégen és sikossal még a' faluhan is; 2) korcsolya, mellyel sebesen csuszkálni lehet. Ba-

laton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

J e s z t ő f a, nyújtófa, laskanyujtó. *Kállay' gyűjt.*

J ó, jóízű; p. o. jót ettem, azaz, jóízűt ettem. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

J o b b a n, inkább. — Náj jobban: leginkább. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

J o h o k, juhok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

J ó s, Wahrsager, vates. Innét. — **J ó s o l n i**, wahrsagen. Továbbá — **J ó s o l ó**, fatidicus. Székely szavak. *Incze József.*

J ö j j ö n s z e, adjasza, fogjasza, lássasza, halljasza; ezek helyett: jöjjön, adja, fogja, lássa, hallja. Háromszéki szólások. *Derzi Mózes.*

J ö s z t e, győszte! Illy szólitással hívunk valakit, nálunknál alábbvalót magunkhoz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

J ö t t - m e n t, idegen, schonnai. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

J ö v ő t é n y, felfutó növény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

J u h a, gyuha; a' szekér alatt lévő rudszárnyat tartó darab fa. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Juhászítani, szelidíteni;
 juhászodni, szelidülni.
 Székely szó. *Incze József.*
 Juhászodni, megengesztelődni. Szathmár vidéki.
Gáthy János.
 Jujjig: színig teli. Kemenesali szó. *Lévai László.*
 Juszié, azaz: juszél, csi-

pós szél. *Palócz szó. Szeder Fábán.*
 Jutalmas, olcsó, illendő ára valaminek, p. o. jutalmasan megejteni. Székely szó. *Ferenczi János. Kállay.*
 Jutka, Judi, Juczi, Judit, Juczika. *Kállay gyűjt.*

K.

Kabala: rossz vén kancza; eke - kabala, mellyen állva az eke csúsz a' földön. Székely szó. *Ferenczi János.*
 Kabarászok, mindenféle keresgélve kapdosok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
 Kabarék, habarék, locspocs. *Kállay gyűjt.*
 Kabát, vászon kaput. *Kállay gyűjt.*
 Kabócza, a' rét' füveit emésztő sáska-nem. Gömör vármegyei szó. *Sztrókay.*
 Kabona, keresztfa fölül a' házfedél' tarékján, hogy a' szél meg ne kezdhesse a' szalmát, vagy: ekefoglaló. Bodroghközi szó. *Mindszenti.*
 Ká c s, kovács. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
 K á c s a, kacsa. Gömör, Torna. Réce; Dunántúl. *Döbrentei.*

K á c s i, kenyér. Gyermektől kérdezzük: kell-e egy kis kácsi. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Tolna várm. *Csapó Dániel.* Kenyerecske. Kemenesali szó. *Lévai László.*
 K a c s i, a' kis gyermeket intik ezen szóval, ne hogy valamihez nyuljon. Székely szó. *Ferenczi János.*
 K a c s i n g a t o k, alattomosan, szemtelenül nézegetek. Kemenesali. *Lévai László.*
 K a c s k a r i n g ó s, cifrázva kanyarított. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
 K a c s ó, kezecke. Kisdednek mondjuk: „Add ide a' kacsódat!” Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Tolna várm. *Csapó Dániel.* Kemenesali szó. *Lévai László.*
 K a c s o n g a t n i, valakire szerelmes pillanatokat vetni.

Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kaczagány, juhbőr, melylyet a' pásztorok féloldalt hordanak. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Kaczaj, neszes nevetés. Nagy kacajzt indítottak. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kaczar, görbe kertész-kés. Soproni szó. *Kis János.*

Kaczat, dibdáb jószág. Győr várm. *Czech János.*

Kaczér, szerelmetes, bujaságra faggató. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kaczki (Stutzer), nyalka legény. Tisza melléki szó. *Nátly József.*

Kaczolódóm, kifejtődözöm kivergődöm. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kada, víz-kivájta gödrös hely folyók' fenekén, mellyben a' halak egész télen által tanyáznak 's olly süreüen feküsznek, mint hering a' hordóban; a' kecze-háló is úgy elcsúszik hátokon, hogy egyet sem kaphat fel; és csak a' viz' felmelegedésével, midőn a' pondrók kopotyójok és szárnyaik alatt háborgatják, szoktak a' kádából kijöni; — ez az oka, hogy nyáron több halat lehet fogni. Tisza melléki szó. *Nátly József.*

Kádár, bodnár, pintér. Székely szó. *Kállay Cserey Elek.*

Kádár-inas, abrancsot lecsiptető kétágu fa vagy vas eszköz a' kádároknál. Székely szó. *Ferencki János.*

Kadarka, fekete nagyszemű szőlő. *Kállay' gyűjt.*

Kaffogat, a' bősziúlt disznó, midőn a' hidasban meg akarják fogni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Káforka, ficzkó. Egy pozsonyi mérőnek $\frac{1}{2}$ része. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.* Pozsonyi mérő' negyed része. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Vizmérő kis faedény. *Beke' gyűjt.*

Kágyika, illy kimondással kuágyika; kádocska. Palócz szó. *Szedér Fábán.*

Kágyilló, csiga. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Békatknő; ismét: mellybe a' prés' orsója jár. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kagyó, kágyilló, csiga. Göcsei és Kemenesali szó. *Horváth Zsigmond.*

Kagyú, csiga. Őrségi szó. *Zakál György.*

Kagyula v. kágyilló, héjas tekert csiga. Vas és Szala várm. szó. *Dr. Horváth József. Beke' gyűjt.*

Kaholy, az a' kihornyolt fa, mellyre a' székelyek' tüzelő kemenczéjek rakatik, és a' mellyen a' kemencze'

külső fele áll, melly a' reája rakatott kályhánál 3 v. 4 újnira küljebb áll, és némelly helyeken vállu-formára meg is hornyoltatik, hogy a' gazdasszony kést és egyéb konyhai eszközöket leesés' félelme nélkül reá tessen. Székely szó; Udvarhelyszék' némelly részeiben élnek vele. *Derzi Mózes.*

K a h o l y f a, kemencze. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

K a i n, kaján; p.o. kain ökör. Székely szó. *Kállay.*

K a j á c s, két különféle hajlott görbeség, mellyből zsinór után egyenességet nem csinálhatni. Bodroghözi szó. *Mindszenti. Gyarmathi Sámuel.*

K a j á n, p. o. ökör, öklelős, majd megöli a' többbit. *Kállay gyűjt.*

K a j c s, görbe, görcsös fa. Innen kács, kajács. Kajcsot vetni annyit tesz a' birakozóknál, mint a' lábával a' másikat. lábáról a' birkozás közben elütni. Őrségi szó. *Zakál György.*

K a j c s o s, görbe. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K a j d á s z n i v. gajdászni, kajabálni, tele torokkal kiáltozni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Kajbálni, kiabál-

ni. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

K a j g o n y a, rántotta tojásból. *Kállay' gyűjt.*

K á j h a, csempe helyett, kemenczének való cserép. Székely szó. *Ferenczi János.*

K a j k e l n i, nyifogni, bizonyos módon ugatni. *Kállay' gyűjt.*

K a j l a, összeálló szarvu. Kemenesali szó. *Lévai László.* Lefelé konyult. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Lefelé hajló szarvu tehén. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K a j m ó, horgas végű bot, minővel p. o. á' bárányokat kifogják. *Beke' gyűjt.*

K a j s z a, görbe. Székely szó. *Kállay.* Görbe szarvú p. o. ökör. Kecskemét körül. *Csapó Dániel.* Ferde, görbe, egyenetlen. Kemenesali szó. *Lévai László.* Félre hajlott valamint a' szekercze' nyele. Győr várm. *Horváth Endre. Beke' gyűjt.*

K a j s z á n, rézsutosan, csappanólag. Székely szó. *Kállay.*

K a j s z i b a r a c z k, sárga baraczk. Győr várm. *Horváth Endre.* Tengeri baraczk. *Kállay' gyűjt.*

K a j t á r, elkapó, tilalmas helyeken járó p. o. marha. Székely szó. *Ferenczi János.* Kártékony, prédáló barom.

Székely szó. *Szabó Elek. Buczy. Túry Ignác.* Márton szerint Wolfstrapp. A' szé-
kelyeknél adj., a' melly mar-
ha elkap a' mezőkre, és a'
gabonát pusztítja; ugy ku-
tya, macska, melly minden-
felé fitet, tojást 's egyebet
is a' mit kap, mindent fel-
fal, megeszik: neveztetik
kajtár marhának, kutyának,
macskának; mondatik az em-
berről is: hogy kajtár. Innen
kajtárkodni. Székely szó.
Incze József.

Kajtatni, valakit felkeres-
ni. Székely szó. *Ferenczi János.* Valami portékát v.
barmot keresni. Székely szó.
Szabó Elek. Gyarmathi Sámuel.

Ká k a b é l í, ki mindjárt
megcsömörlik. *Kállay'gyűjt.*
Kakas, vitorla a' házfede-
len. Feltéshem házadra a'
veres kakast, azaz, feléget-
lek. Székely szó. *Túry Ig-
nác.*

Kakas szeg, a' szántó eke'
gerendeljének elein a' patin-
got tartó szeg. Székely szó.
Szabó Elek. Az eke-geren-
dely' végén levő szeg. Szé-
kely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
Aza'szeg az ekében, a' melly
összeköti a' gerendelyt az
eke-taligával. Székely szó.
Ferenczi János.

Kakas-ülő, macskafa. Szé-
kely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kak at, gerendely-szeg. Ba-
laton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kákics, tejelő szálós gaz,
fű' neme. Győr várm. *Hor-
váth Endre.* Tejes paréj. Ke-
menesali szó. *Lévai László.*

Kakó, egy szeggel megszeg-
zett, 's csűr' farának szup-
jába, nyomtatás végett belé
akasztott rud vagy pózna.
Székely szó. *Ferenczi János.*
Pózna-kankó, a' szalma-fe-
deles épületnek farán, fenn
az hegyzésinél. Székely szó.
Szabó Elek.

Ká k o m b á k, hitvány firká-
lás. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.

Ká k o m b á k o m, értetlen be-
széd. Marczal melléki szó.
Acsády Sándor. Ákombákom,
formátlan, rút p. o. írás v.
betűk. Tolna várm. *Csapó
Dániel.*

Kakucs, myops, rövid lá-
tásu. Székely szó. *Szabó Jó-
zsef.*

Kalafinta, csapás; innen
megkalafintálni, jól meg-
csapdosni. Székely szó. *Fe-
renczi János.*

Kaláka, ebédért vagy va-
csoráért többek által vég-
zendő munka. Kalákába szán-
tani v. a' gabonát meghorda-
ni; kalába lábtyut kötni,
ha sok asszony egy urnak
lábtyukat köt. Székely szó.
B. Lakos. Önkintes segítség,

segítőknék sokasága. **Kalákár** boldog Arábiában a' könnyű járó szekér' nevezete. Székely szó. *Szabó Elek*. Többeknek összegyűlése kézi munkára, p. o. árató, fahordó kaláka; innen: kalákázni, meghívni többeket egy vagy más dologtételre. Ugyan volt kaláka: ugyan volt összeverekedés. Székely szó és mondás. *Kállay*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*.

Kalamár láda, a' csizmadiaáknak felfül négyszegű 's szélesebb, alól is négyszegű de keskenyebb kereskedő ládája. Székely szó. *Ferenczi János*.

Kalamász, dohatt. *Kállay* gyűjt. Szekérkenő. Tolna várm. *Csapó Dániel*. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Kalandoroz, ... Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Kalandozni, összekalandozni, bekóborlani a' helyet. Székely szó. *Ferenczi János*.

Kalangya, kereszt; egy kalangyában 25 kéve (manipulus) van; innen felkalangyázni, keresztbe rakni; felkalangyázni a' szénát, felboglyázni. Székely szó. *Kállay*. Kepe. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Kalantyú, hol a' gyermek forogtják egymást. Gömöri szó. *Hollók Imre*. *Veder'* vasa, melly a' kankalékban áll. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Kalász, gabonafő' szűrős része. Székely szó. *Kállay*.

Kalézolni, kólálni, kalandozni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Ide 's tova csavarogni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Kemesesali szó. *Lévai László*.

Kaliba, nem galiba: 1) kunyhó; 2) tőr, p. o. kalibába esni, kerülni; annyi mint: tőrbe esni: Székely szó. *Incze József*.

Kalibába ejteni, szövényes nyomoruságba. Székely szólás. *Ferenczi János*.

Kalimpál, megkalimpálták: megverték. Győr várm. *Czech János*. Hentereg. Tolna várm. *Csapó Dániel*.

Kalinkó, font kalács. Kemesesali szó. *Lévai László*. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Kalinkózni, ha valami, magasról leesésekor, súlyos nem levén, ide's tova forog, mig földet ér, arról mondatik, hogy kalinkózik, lekalinkózott a' földre. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Kalisztás, a' ki a' lábát összedörgöli; vagy igen be-

felé forgatja, mikor jár.
Beke' gyűjt.

Kallantyú, marok-orsó, mellyel a' pokrócznak' való fonatik. Tisza melléki szó. *Nátly József.* Forgó fa zár. Honth vármegyei szó. *Dr. Horváth József.*

Kállátó; lakodalom után a' menyasszonyt, szülei és atyafiai meglátogatják 's akkor megvendégeltetnek, melly vendégséget kállátó-nak mondják, talán eme' szóból: kárlátó. Marczal melléki. *Acsády Sándor.*

Kalló, karló, az aratók' karját védő vászonból készült kesztyű-ujj. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Kalmáros, kómáros szilva, fonnyadt, érés előtt lehulló szilva. Palócz. *Szedes Fúbián.*

Kalobálni, a' lovás katonáknál kotiskákkal valami darab deszkán jelt adni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Kaloda: 1) a' paraszt bírók' házuk előtt álló, lábszorító fa bilincs; 2) a' ház' fedelét szorító kettős fa. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* 1) Egyszeggel keresztül szegezett 's a' csűr' tetején kétfelé keresztül vetett rudak; 2) kurvák' büntető fa eszköze régen. Székely szó. *Ferenczi János.*

Perenge, perentél. Székely szó. *Kállay.*

Kalokány, kolokány, karlokány, tóban nőni szokott szűrő fűnek neme. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Kalongya, nem kalangya, Schober. Székely szó. *Incze József.* Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Kereszt. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* 1) Falusi, a' 27 kévéből ötszegbe rakott gabona csomó; 2) papi 26 kévéből álló; 3) városi 25 kévéből. Innen: kalongyálni, az ilyen csomókat össze rakni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kályha, csempe, kemence. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kamasz, oktanulul felnevelkedett. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kamaszkodom, oktanulul, gorombául nyólk. Kemenesali. *Lévai László.*

Kamat, interes. Ormánási szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*

Kamatolni v. gamatolni, hányni vetni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kamfaruló, a' mellynek hirtelen bebütüződő fara van, mint a' kamnak. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kamó, horog-forma fa, a' mellyre dohány tétetik. Gö-

mőri szó. *Hollók Imre.* Kecskeméten: gamó. *Csapó Dániel.*

Kamócza, így nevezetik azon len, mely az első ecsetelésből lehullván újra megecseteltetik, és ebből marad azután a' szősz. Mondatik még itt lenkocs-nak is a' kamócza. Bodrogekői szó. *Mindszenti.*

Kámpicsorodik, botlik a' nyelve valakinek. Győr várm. *Czech János.* Midőn a' nyelv megbotolván hibásan ejt ki valamelly szót. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kemenesali szó. *Lévai László.* Gömőri szó. *Hollók Imre.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Kampó: 1) horgas-fa, melylyel a' galyakat lehúzhatsz; 2) vizmerő eszköz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kámpolni, kámpolódni, csúfolni kiöltött nyelvvel. Vas várm. szó. *Dr. Horváth József.*

Kámporodott, halavány, beteges; kámporodott színe van. Győr várm. *Czech János.*

Kampós, gebogen; kampós orrú. Győr várm. *Czech János.*

Kamuka, damaszk szövet. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Kamuti, makacs, silapsi, alattomos, tettette meghunyászkodó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Mogyorva, díb-dáb alattomos hitván ember. Kemenesali szó. *Lévai László.* Alánéző ravasz ember. Győr várm. *Horváth Endre.*

Kámva, kút-kerület, kútparkány. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Kámza, vastag daróc ruha. Barkó szó. *Hollók Imre.* Pálóc. *Szedő Félián.*

Kan, az égett bor' kanja, eleje, java. Spiritus vini. Győr várm. *Horváth Endre.*

Kanaf, vászon rojt. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Kanáros, kanáltartó. Gömőri szó. *Hollók Imre.* Bodrogekői szó. *Mindszenti.*

Kanász, kondász, disznópásztor. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kanászodni, elkanászodni, betyárodni, elbetyárodni; mondatik arról, ki előbb jó magaviseletű lévén, most elfajulni kezd. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Megengesztelődni, lecsendesedni; p.o. mikor valaki nagyon tűzbe jó, mondják: erősen megharagudt volt, de szépen szólék 's megkanászodék. Székely szó. *Incze József.*

Kancsal, ferde nézésű, ha-

mis szemű, — más a' sanda.
 Őrségi szó. *Zakál György.*
 Balaton melléki. *Horváth*
Zsigmond. Pápa vidéki szó.
Matics Imre.

Kancsi, a' kancsal helyett.
 Székelyszó. *Ferenczi János.*
Cseréy Elek.

Kancsó, kan. Baranyai. *Tóbi*
Antal. Kancsó, korsó 's bokáj
 közt ez a' különbség: kan-
 csó, nagy szádu, 3 kupás
 cserép edény, kanta; kor-
 só, a' minek nincs szabad
 szája, hanem a' csecsén szív-
 ják ki a' vizet 's zörög;
 bokáj, városiasan, fél 's
 egy kupás edény cserépből.
 Székely szó. *Ferenczi János.*

Kancsü vetni, valakivel
 szembe állva, véletlenül lá-
 bával inát hátulról meg-
 csapni, 's hanyatt ejteni. Ba-
 laton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond.

Kanda, turós leves éték.
 Szathmár vidéki szó. *Gáthy*
János.

Kandér, kupferner oder ei-
 serner Kessel, réz- v. vas-
 kandér. Székely szó. *B. La-*
kos. Kecskeméten *kondér*-
 nak hívják a' diákok azon
 nagy veres réz fazekat, melly-
 hen a' szolgálk ételöket fel-
 hordják, a' latin *congius*
 szótól. *Csapó Dániel.*

Kandi, szemével kíváncsian
 leşkelődő. Pápa vidéki szó.
Matics Imre.

Kandikálok, alattomosan
 kinézegetek. Kemenesali szó.
Lévai Lázsló. Csálok, néze-
 getek. Székely szó. *Gyar-*
mathi Sámuel. Tekintgetek.
 Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Kandiság, kíváncsiság.

Kandíts, félszemű, egy
 szemű. Székely szó. *Cseréy*
Elek.

Kandur, kan macska. Pápa
 vidéki. *Matics Imre.*

Kányikálni, sántikálni.
 Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Kankalék, kútgém. Mar-
 czal melléki szó. *Acsády*
Sándor. Kútostor. Vas várm.
Dr. Horváth József. Görbe,
 horgas, meghajtott fa, melly
 a' széna-hordó szekér' oldalá-
 nak hátulsó zápjához köt-
 tetik, hogy a' rudazó kö-
 telet, rudaláskor bele huz-
 hassák, 's a' szénát erősebben
 összeszoríthassák. Göcsei.
Plánder Ferencz. Kutágas.
 Innét: kankalékos kút, ága-
 son épült kút. Itt meg kell
 különböztetni: 1) az ágast,
 melly hátul van leállítva;
 2) a' kút' ménjét, melly
 gémmek, nyílnak 's csigá-
 nak is hivatik, 's egy szeg-
 nél fogva az ágas köszött
 lógg; 3) a' sudarat, melly
 a' kútba lejár, 's mellyre
 van egy horgas vas készítve
 — a' neve kankalék.
 Ebbe szokják a' veder' vas
 kalantyúját tenni. Göcsej-

ben kankaléknak a' hosszú szekér' oldala' hátulsó zápjához kötött horgas fát hívják, melybe a' rudazó kötelet rudaláskor behuzák, hogy annál fogva a' szénát vagy gabonát erősebben megszoríthassák. — Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K a n k a l i k, kútostor. Vas várm. szó. *Dr. Horváth József.*

K a n k a p o c s, görbe kapocs; nőstény kapocs, kerek kapocs. *Kállay gyűjt.*

K a n k ó: 1) szekérkötő horg, a' melybe belé akasztva kötik meg kötéllal a' szekeret; 2) vénusi nyavalya' neme; 3) kankónak nálunk nem hívják, mint Magyarországon a' szűrt, hanem zekének. Székely szó. *Ferenczi János.* Rövid szűr. *Matics Imre.*

K a n ó t, tüzes üsög. Kemesali szó. *Lévai László.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

K a n t a, annyi mint kullancs; lásd alább. Székely szó. *Incze József. Tury Ignác.* Gömör, Torna; szájas korsó, Dunán túl. *Döbrentei.* A' Gál familia' meredek hegyes nyires bércze, Dálnok felett közel a' faluhoz. Erdélyben. *Szabó Elek.*

K a n t á r 's fék különböznek: 1) a' kantár füles

és merő zabolás; 2) a' féknek nincs füle, sem czifra zabolája; azzal pompára, ezzel szükségre élnek. Székely szó. *Ferenczi János.*

K a n t u s, hosszú ruha' neme. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Hosszu aszsonyi ruha. *Beke' gyűjt.* Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Kis gyermekeknek nyakba vető, sarkig érő, feszes vászonból készült köntöse. Székely szó. *Szabó Elek.*

K a n z s í r, sörtvélyes' zsirja, disznó-zsír. Göcsei. *Plánder Ferencz.*

K a n y a r ó, himlő. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel. Tóbi Antal.* Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

K a n y a r ó s, himlőhelyes. *Kállay' gyűjt.*

K a n y o r o d n i, schwenken, p. o. rechts schwenkt auch! jobbra kanyarodj! Székely szó. *Ferenczi János.*

K a n y a r u, himlő. Őrségi szó. *Zakál György.*

K a n y a r u l n i, félkörben megfordulni, 's a' ki ezt teszi: „kanyar“. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K á p a, nyeregfej. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K a p a c s, tekenyő-vájó vas-eszköz. Palócz. *Szedér Fábrián.* Két vagy több águ

vas kapa, mellyel trágya vá-
gatik. Őrségi szó. *Zakál*
György. Két vagy három águ
vas eszköz, a' trágyának
szekérről levágására hasz-
nálható. Balaton melléki.
Horváth Zsigmond.

Kapacz, kopasz. Székely
szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Kapadozni, valamiben e-
lőmenni; p. o. kapadozza a'
nyelvet, írást, tudományt.
Balaton melléki szó. *Hor-*
váth Zsigmond.

Kapálódzik, vág alá a' ló
lábával. Székely szó. *Kállay*.
Rugdalózik. Tolna várm.
Csapó Dániel.

Kaparázni, gereblélni.
Gömör, Torna; Dunántúl.
Döbrentei.

Kapars, teknyő-vájó vas-
eszköz. Barkó szó. *Hollók*
Imre.

Kapcza, 1) csizma - ruha;
2) asszony-harisnya. Bala-
ton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond.

Kapczás, körömházán
levő betegsége a' lónak 's
ökörnek. Székely szó. *Fe-*
renczi János.

Kapczáskodni (bele); va-
lakibe bele kapczáskodni,
azaz, ok nélkül valakivel ve-
szekedést kezdeni. Pápa vi-
déki. *Matics Imre*.

Kapircsálni, kikaparni,
mint a' tyúk a' veteményt.
Székely szó. *Ferenczi János*.

Kapiszta, kúpiszta: ká-
poszta. Ormánsági szó, Ba-
ranyáhan. *Jeremiás Sámuel*.

Kapó, magasra felütött lap-
tának fennjárása, neveztetik
a' kifogás v. kapásról; hoz-
zá kapva, azaz hirtelenibe
fogva rajta. Székely szó.
Szabó Elek.

Kápsa, kenyeres zsák. *Kál-*
lay' gyűjt.

Kápsálni: 1) tenyerével
megverni, mint a' medve;
2) magának venni, p. o.
no ugyan elkápsált, azaz,
elvett — fortélylyal. Szé-
kely szó. *Ferenczi János*.
Megverni; p. o. a' medve
kápsáljon meg. Székely szó.
Kállay. Kéregetni p. o. bort,
buzát v. eleséget diákok' szá-
mára. Kecskeméti szó. *Csa-*
pó Dániel.

Kapsi, préda; p. o. ha be-
le szabadítanak egy sereg
gyermeket egy kosár szil-
vába, mondják: kapsiba is
alig juta egy marék szilva.
Székely szó. *Incze József*.

Kaptány, két fél vas kari-
kából álló, vas fogakkal
felkészített eszköz, mellyel
a' görényt 's rókát szokták
elfogni. Székely szó. *Gödry*.
Kelepcze: die Falle. Szé-
kely szó. *Incze József*. Tör.
Erdélyi szó. *Döbrentei*.

Kaptás, a' ló' lábának csuk-
lóban megcsomósodása. Ba-

laton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kaptató. A' hágó, a' hol legmeredekebb, kaptatónak neveztetik; a' honnan hallhatni: ennek a' hágónak egy erős kaptatója van. Székely szó. *Incze József.*

Kapubábány, kapugyáma, vastag ducz, melyhez a' kapu' tárai szítvák. Bucsut vett a' kapubábánytól; azaz: elszökött. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Kapubálvány, zábé, láb-fél. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kapuláb, kapufa. Székely szó. *Cserey Elek.* Kapubálvány. Székely szó. *Buczy.*

Kapuzába, l. Kapuláb. Székely szó. *Buczy.*

Kapssi, világfutó, hamiskás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kar, hámbár. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Karafina, kő korsó. Kemesali szó. *Lévai László.* Butélia, nyakas üveg, palaczk. Palócz. *Szedér Fábán.*

Karakány, tüskés, éles, bokros sás. Tisza melléki szó. *Nátlly József.*

Karál, karicsál, kótag, kotácsol; a' tyúk midőn tojni készül, vagy már eltojott. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* A' tyúk enni kér. *Kállay gyűjt.*

Karán, sertés-ól. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Karpold be a' házat és sujtsd ki, azaz: locsold be vízzel a' szobát és seperd ki. Mátyusföldi szólás. *Czuczor Gergely.*

Karattyolni, fecsegni, csacsogni. Győr várm. *Horváth Endre.*

Kárász, egészen elsevánýodott, meg nem-hízható természetű ember, mint a' marhában a' libár. Székely szó. *Ferenczi János.*

Karazsia-posztó, erős kétszer ványolt posztó. *Kállay gyűjt.*

Karczél (cancellus), kerítés' hevedere. Tiszamelléki szó. *Nátlly József.*

Kardalészára néhány d el holmidet, közmondás a' székelyeknél; azaz: csak imígy amígy. *Gyarmathi Sámuel.*

Karé: 1) egy karé kenyér; 2) az a' mindenféle szemet, törek, pojva, gabonafő, mellyet a' rosta fölvet a' gabona közül, mikor rostálnak, és abból marékkal kihánynak. Székely szó. *Incze József.* A' rostálás közben a' gabonából összegyűlt gabonaszemet. *Karré* folyó viz boldog Arabiában. Székely szó. *Szabó Elek.* A' gabonából kirostáltatott ga-

zos törmelék. Székely szó.
Szabó Elek.

Karéj, karé, karima; peripheria. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Egy lemet-szett darab kenyér, úgy folyónak vagy tónak kanyarulatja. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Karélni, szóráskor, midőn rostálnak, a' gabonát a' rostában úgy forgatni, hogy a' szemet, törek, polyva fölül keveredjék és ott egy csomóba gyűljön, hogy marékka ki lehessen vetni. Székely szó. *Incze József.* Nagyjából rostálni, karajolni. Tiszamelléki szó. *Nátly József.*

Karicsál, a' tojó tyúk. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Karicsál a' tyúk, midőn énekel; annyit is tesz: sokat fecsegni, haszontalan beszélni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Károlni, haszontalanul beszélni. Kemesali szó. *Lévai László.*

Karicsolni: 1) karicsola' tyúk, mikor énekel; 2) fecsegni, sokat beszélni; innét példabeszéd a' sok beszédű, sokat ígér emberről: a' melly tyúk sokat karicsol, keveset tojik. Székely szó. *Incze József.* Sokat beszélni; mint a' tyúk karicsál. M. I. 775. káralni írja. **TÁJSAZAVAK.**

Székely szó. *Ferenczi János.* Kurityolni. Székely szó. *Cserey Elek.*

Karikázni, hajtó-karikát elcsapni. *Kállay' gyűjt.*

Karimó, karéj, karécz-kenyér, egy szelet kenyér. Székely szó. *Kállay.*

Karincza, előruha, előkötő, Schurz. Székely szó. *Incze József.* *Gyarmathi Sámuel.* *Cserey Elek.* Kétség kívül az oláh katrinczától vette nevezetét. Székely szó. *Derzi Mózes.* *Szabó Elek.* Tisztességes előruha, a' Surz-tól abban különbözik, hogy ez a' konyhaszolgálók' előruhája, mocsokfogó. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kárlátó, a' szüléknek férjhez adott leányuknál tett legelső látogatásuk. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Karló, karmantyu. Székely szó. *Buczy.*

Karmantyu, köszöntyü. Székely szó. *Cserey Elek.* Tuszli. Székely szó. *Kállay.* Ujjatlan kötött kesztyü. Székely szó. *Gödry.*

Kármentő: 1) kicsapolt hordó alá tett alacsony dugójú fa edény; 2) vas tepsí, mellybe a' pecsenyészir csepeg. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* A' dikis alá való talpbőr, hogy a'

csizmazsók ki ne vágódjék.
 Székely szó. *Ferenczi János*. Nyeles vas tepszi. Kemenesali szó. *Lévai László*. A' csűr' szakaszának belső oldalfala. Bodroghközi szó. *Mindszenti*.

Karolni, karral sokat dolgozni. Székely szó. *Ferenczi János*.

Kárt, kanna, kártika, kis kanna. *Szedér Fábrián*. Gereben; innét —

Kártolni, gerebenezeni, gyaratni. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Kártos, kártya, dobonkó, légely. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Kártya, vízmerítő faedény. Székely szó. *Kállay*.

Kártyus, kánna. Székely szó. *Kállay*.

Karucza, kis fatalpu futkosó szekér. Székely szó. *Szabó Elek. Ferenczi János*.

Kas, kosár. Székely szó. *B. Lakos*. Gabonatarató, vékony vesszőkből lábakra font négyszegű megtapasztott edény; van polyvahordó kas, ez kerek; szemétmérő kas stb. Székely szó. *Szabó Elek*.

Kása, cementum, Malter. Győr várm. *Czech János*.

Kasmatlás, keresgélés. Székely szó. *Buczy*.

Kasmatolni, valamit több portékák főképp faneműek között matatólag keresni.

Törzsök szava kas; mikor a' gabonás kas megett oda benyulva keresné, kézzel matatná portékáját; innen ezen két szóból kas és matat lett kasmatolás. Székely szó. *Szabó Elek*.

Kasornyá, kötött kas, melyben ételt hordanak. Székely szó. *Kállay*.

Kástélyos, p. o. vöröses bor, Schillerwein. *Beké' gyűjt.* Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Setét gránát-színű. *Kállay' gyűjt.*

Kastos, ...! Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Kasuka, kósi, féleszű. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Kaszab, ki a' sürtést, marhát stb. feldarabolja. *Beké' gyűjt.*

Kaszabolni, össze-vissza vagdosni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Kaszaj, a' kazal helyett, fa- vagy széna-rakás. Székely szó. *Ferenczi János*. Kaszaj-fa, v. -széna, rakás fa, rakás széna. Székely szólás. *Cserey Elek*.

Kaszal, kaszaj, Haufen; p. o. Heuhaufen, Holzhaufen: széna-kaszal, fa-kaszal. Székely szó. *Incze József*.

Kasza-mankó, kasza' nyelében levő horgas fa, melyet jobb kezével fog meg a'

kaszás. Székely szó. *Feren-
czí János.*

Kaszás ökör, a' mellyik
a' két hátulsó lábával ka-
rikosan kivette meg. Szé-
kely szó. *Feren czí János.*
Kajszás v. csámpás ökör.
Székely szó. *Kállay.*

Kasza-tok, a' fénkövet tar-
tó fa-vagy csont-kupa. Szé-
kely szó. *Feren czí János.*

Kaszát vetni, elakasztani,
csánkot vetni. Székely szó.
Kállay.

Kasziba, horgas, egyik
lábát a' másikkal verő em-
ber. M. I. 544. o. Gacsiba-
nak mondja, Székely szó.
Feren czí János. Gödry.

Kaszibás, horgas lábu.
Szathmár vidéki szó. *Gúthy
János.*

Kaszvár, e. h. számtartó.
Kállay' gyűjt.

Kaszol, fahéjból csinált
kupa, mellybe epret szed-
nek, vagy forrásból vizet
merítenek a' gyermekek. Gö-
csei szó. *Plánder Ferencz.*

Kaszornya, ételhordó kan-
tár. Kaszornyába teszik az
asszonyok a' szántóknak,
aratóknak, és más mezőn
dolgozóknak való ételes fa-
zekat, 's úgy viszik. Tisza-
melléki szó. *Nátlý József.*

Kaszú: 1) csizmadiák' csi-
rizes edénye rézből v. fából;
2) fenyőhajtól készített tu-
ró-tartó edény. Székely szó.

Feren czí János. Fenyőhéj-
ból (kéregből) készített tá-
ka. Székely szó. *Túry Ig-
nác.* Akármelley fa', de fő-
kép szemerke-fenyő' hajá-
ból készült kisebb vagy na-
gyobb kupa, mellybe szed-
ret, epret, szednek. Itt a'
szemerke-fenyő' hajából ké-
szült kászukba turót is, kü-
lönösen készítve, töltenek,
melly most kászu-, majd
szemerke-turónak neveztetik.
Székely szó. *Incze József.*

Katangolók, zörgetve já-
rók. Kemenesali. *Lévai L.*

Katcsózom, a' dohányle-
velek' tövében kihajtó növé-
seket leszaggatom. Keme-
nesali szó. *Lévai László.*

Katipila, hanák, katúska.
Székely szó. *Cserey Elek.*

Katlan, üst' vagy rézfazék'
helye, melly alatt tüzet
raknak. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.

Katankóró, katankóró,
kattangkóró, vad cikória.
Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Katlan támasztó, allge-
meiner Nothnagel. Győr vár-
megyei. *Czech János.*

Katlan' száda, azaz, szá-
ja. Székely szó. *Feren czí
János.*

Katona béles, étel' neme;
pirított kenyérszeletek kö-
zé velő tétetik. Győr várm.
Horvát Endre.

Katrabócza, tejleves,
13*

mellybe darab turót hány-
nak. Marczal melléki szó.
Acsády Sándor. Turós étek.
Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Katrincza, oláh leány'
surcza, elől is hátul is.
Székely szó. *Kállay.*

Katrócz, tyúkhizlaló ól.
Kemenesali. *Lévai László.*
Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Káttani e. h. kiáltani. Gö-
csei szó. *Pländer Ferencz.*
Ormánsági szó, Baranyában.
Jeremiás Sámuel.

Katts, fattyú hajtás, katts
dohány, — kukoriczát katt-
sazni. Tiszamelléki szó. *Nát-
ly József.*

Katus, katicza ember, kony-
hán nyalakodó 's asszony'
dolgaiba avatkozó férjfi. Ba-
laton melléki szó. *Horváth
Zsigmond.* Katipila, feje-
népkint szövő fonó ember.
Székely szó. *Szabó Elek.*

Katuska, asszonyisan be-
patyókált képű férfi, asz-
szonyos férfi, ki asszonyi
dolgokba 's szokásokba a-
vatja magát. Pápa vidéki szó.
Matics Imre.

Katyangolni, szédelyeg-
ni, tekeregni, koslatni. Ba-
laton melléki szó. *Horváth
Zsigmond.*

Katyat, fa pengő. Balaton
melléki szó. *Horváth Zsig-
mond.*

Kat y f o l n i, katymalni,

roszúl főzni, főzni vala-
micskét. Székely szó. *Kállay.*
Kat y m a l n i, l. Katyfolni.
Kállay' gyűjt.

Kat y m a t y o l n i, minden-
félét összezavarni. Székely
szó. *Kállay.*

K á t y ó v. k á t y o l, híg sár,
sáros gödör. *Beke' gyűjt.*
Kivölgyelt mély kerékvágás
az úton. Baranyai szó. *Tóbi
Antal.* Juharfán, baltával
vágatik, a' levéért. *Kállay'
gyűjt.*

K á t y o l, pocséta, tócsa,
eső után szekérúton 's göd-
rökben összegyűlt víz. Ba-
laton melléki szó. *Horváth
Zsigmond.* Híg sár. Győr
várm. *Czech János.* Mocsár,
posvány, iszap, sárfertő,
hibarcz. Kemenesali szó.
Lévai László. Vizzel 's mo-
csárral tele lévő lyuk, mely-
lyet utakon a' terhes sze-
kerek vágnak. Göcsei szó.
Pländer Ferencz.

K á t y ú: 1) kerék-vájta göd-
rös hely az úton; 2) nád-
ból csinált nyíl' neme, mely-
lyel a' gyermekek játsza-
nak. Tiszamelléki szó. *Nát-
ly József.*

K á t y ú s ú t, egyenetlen,
gödörös út. *Kállay' gyűjt.*

Kaunczolni, mint a' ku-
tya, olyan hízelkedve ku-
nyorászni, — 's ha valaho-
va berekesztik, akkor jaj-
gató formálag kéredzeni ki.

Székely szó. *Ferenczi János. Gyarmathi Sámuel.*

Káva, kútkáva, kőszorú-forma kerítés a' kútaikon, többnyire fából. Vas várm. *Dr. Horvát József.* Száthmár vidéki. *Gáthy János.* Összerótt fa, deszka. Innét kávas kút. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Körülkerítő, p. o. seprű-káva. Székely szó. *Ferenczi János.*
Kávafa, az a' magyaró fa, mellyről hasítják a' seprűkávanak valót. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kavarni, kavargatni; keverni, kevergetni. *Kállay' gyűjt.* Göcsei szó. *Pländer Ferencz.* Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Kavillálók, kóborlok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kávit (a' kutya), ugat. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
Kazal: Gömör, Torna; rácasztag, Dunántúl. *Döbrentei.* Széna-v. szalma-rakás. Sopronyi szó. *Kis János.* Kecskeméti. *Csapó Dániel.* Széna- vagy gabona-rakás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kazán, pálinkafőző rézedény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Nagy pálinkafőző üst. *Kállay' gyűjt.*

Kázla, l. Igabélfá. Göcsei szó. *Horváth Zsigmond.* Az

igába felnyúló két fa. Őrségi szó. *Zakál György.*

Kázlu, lefejtett és összehajtott fahéj, a' mellybe eper szedetik. Őrségi szó. *Zakál György.*

Kéáltani, e. h. kiáltani. Székely szójejtés. *Gyarmathi Sámuel.*

Kébél, pendel. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Kebeles, nehézkes, viselés asszony. Székely szó. *Szabó Elek.*

Kecsély, ajándék. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Kecskebukázní, a' fején keresztül a' két kezénél fogva könnyen átalfordulni; innen mondják azt, midőn valamely dolga az embernek rosszúl jött ki: „Kecskebukát vetett.“ Székely szó. *Ferenczi János.*

Kecske-darázs, szőlődarázs. *Kállay' gyűjt.*

Kecskeolló, gödölye. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kecz, kocza-fiasztató. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Kecze, csúcsos zsákforma háló, melly a' víz' fenékén húzódik. Nem fog ártani egy úttal a' többi, itt esméretes hálók' neveit is előszámlálni: 1) öreg-háló; 2) piritý-háló; 3) gyér-háló; 4) villik-háló; 5) piszliczár-háló; 6) gyalom-háló; 7) vétérháló; 8) bõne-háló; 9) kerí-

tő-háló; 10) marázsa-háló; 11) pöndöl-háló; 12) merítő-háló; 13) kuttyogtató-háló; 14) istáp-v. olló-háló. Vágnak még más halfogó eszközök, ú. m. tapogató-, picze-, kabak-, szigony-, varsa-, vész- v. lésza, mét-háló. Tisza' mellékén. *Nátly József.*

Kecze-ficze, csipertes Győr várm. *Czech János.*

Keczel, kutyakölyök. M. I. 750. a' keczely v. keczel-en felső asszonyi köntösöt ért; a' mit a' székely rokolyának mond; de sem az erdélyi, sem a' székely nem érti el a' keczel-t rokolyának. Székely szó. *Ferenczi János.*

Keczele v. köczöle, l. Fejrevaló. Vas-várm. *Dr. Horvát József.* Kötény, ruha. Barkó szó. *Hollók Imre.* Kecze, azon ihar- v. bika ágaz, melly hegedűn a' hűrt fenntartja. Tisza melléki szó. *Nátly József.*

Keczke, ólakban levő takarmánytartó rekesz. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Keczmeereg, erőtlenség. Győr várm. *Czech János.* *Horvát Endre.* Négy kéz-láb mászik. *Kállay'gyűjt.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Ked, kend, kegyend, kegyelmed 's eő kegyelme

közti különbség: 1) **kend** vagy **ked** megvető, alábbvaló embert megszólító szó, p. o. „Hallja kend, ezt többet ne cselekedjé” — mikor a' katona tiűzt a' közlegényhez szól; 2) **kegyend**, egy kissé bizodalmasabb kifejezés, p. o. „Leányasszony, ezt kegyend cselekedte” — mikor az anya a' leányához szól; 3) **Ke-gyelmed**, e' becsületet adó szó, a' kisebbekhez, a' kik nem függnek parancsolatunktól; 4) eő **kegyelme**, hivatalos megbecsülése a' vitézljő rendnek, midőn közönséges helyről említetik, p. o. néhat vitézljő N.N. eő kegyelme, — a' Székelyeknél. *Ferenczi János.* Udvarhelyszéken **kegyem** ő d. *Szabó Elek.*

Kedded, kedd, a' hétnek második napja. Göcsei szó. *Plándér Ferencz.*

Kedve csámporodott, kerekedett, eredt. Székely szólás. *Buczy.*

Kedvelt, nem: kedves; a' Liebling, Mártonnál — kedvencz. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kégyó, kigyó. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kehe, hurut, tüdő' nyavalyája; innét mondatik; kehes pihes ember; kehes ló.

Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Keheteges, kehes, száraz hurutú nyavalyás erőtlen ember. Székely szó. *Szabó Elek.*

Kéktarka, Blandruck. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Kelebóbalok, minden ok nélkül haszontalan járok. Kemenesali. *Lévai László.*

Kelehajti, eszelős készakartva tébolyodott. Kemenesali szó. *Lévai László.* Hebehurgya, szeleverdi. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Kelètkotra, kelehajti, szilaj, szeles. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Kelekuti, kelehajti, bohókás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kelengye, jegy ajándék. *Matics Imre.*

Kelepce, boczfavesszőkből készült madárfogó kalitka. Bodroghközi. *Mindszenti.* Kalitka. Gümöri szó. *Hollók Imre.*

Kelepiczélek, kezemmel lábommal, veczkendezem. Kemenesali. *Lévai László.*

Keletlen, nem kelesztett tésztából csinált pogácsa. Győr várm. *Horvát Endre.*

Kelevészt, kerülőleg oldalaslag. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kelevéz, dióverő pózna.

Marczal melléki szó. *Acúdy Sándor.*

Kellemetes, magát szerettető, kedveltető, ezen törzsök szótól: kellem; innen mondatik: kelleti magát, azaz, kedvelteti. Székely szó. *Szabó Elek.*

Kelletni, magát úgy viselni akarni, hogy mások előtt kedvességet nyerjen. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kelme. Az Erdélyi Múzeum' V. füzetje' 102-d. lapján Kerekes a' Jánus Pannonius' életében azt mondja, hogy Kelme székely szó, annyit teszen mint materia; mint ezt megmutatta a' Nemzeti Gazda 1814. Nro. XLV. pag. 302., melyet nem olvastam. Itt Orbai székben eleget tudakoztam utána, de semmi felvilágosítást nem kapék annál, 's azt is csak egy paptól: hogy Kelme szóról ugyan semmit sem tud, de Keme annyi mint textus; a' kantában egy baráttól maga halotta, hogy a' textust így vette fel: mostani tanításom' keméje meg vagyon irva Sz. Máténál stb. Mentől több szükségét esmérem nyelvünknek e' két szóra, annál többet nyomozódtam irántok; de itt nyomokba nem akadék. Lehetnek azonban más vidéki, 's tán felhagyott szók. Itt köztünk

kelme, keme: egyébben nem fordul elő, hanem: ő kegyelme rövidítve így mondatik ki: ő kelme, ő keme. *Incze József.*

Kelmed, kegyelmed: Gömör, Torna; kend, Dunántúl. *Döbrentei.*

Kelni: 1) a' földből a' magnak kinőni; 2) a' téstának megkelni; 3) az árúnak a' vásárban elkelni. *Szabó Elek.* Kelni v. kélmi, a' kovászos téstáról mondatik, a' mikor feldagad, megkelt v. költ a' tészta. Székely szó. *Szabó Elek.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Kem, korlát. székely szó. *Cseréy Elek.*

Kém, spion. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Kemenczefej. A' kemencze' azon része, merről a' tűz ég, kemenczefej; ezzel átellenben hátul kemenczeláb, az a' fa vagy vas, melly kívül a' kemencze' fejtől a' kemencze' lábáig a' kájhák alá tétetik, káhol- vagy kemencze-fa. Székely szó. *Incze József.*

Kemény, padka a' kályha mellett. Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sám.*

Kén, kín. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Kendermagos tyúk, iromba nagy tyúk. Székely szó. *Kállay.*

Kendert vágni: Gömör, Torna; törni, Dunántúl. *Döbrentei.*

Kendő: Torna, Gömör; keszkenyő, Dunántúl. *Döbrentei.* Palócz. *Szeder Fábán.* Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Kendőfogás, kézfogás. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Kendőlakás: Gömör, Torna; kézfogó, Dunántúl. *Döbrentei.* Kézfogó a' házassulandók közt. Palócz. *Szeder Fábán.*

Kendő-szeg, fogas. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* *Kállay.*

Kenedék, ír. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Kengyelfutó, uraságok^a hintaik előtt gyors iramló. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kenni, a' szekeret, nem hájózni. Székely szó. *B. Lakos.*

Ként, hasonlítást jelentő függő ige (affixum); p. o. miként, akként, stb. Székely szó. *Szabó Elek.*

Kéntelen csúszó. L. Eke-kabala.

Kentetni, dörgöltetni; schmiren lassen. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kenyér, e. h. kenyér. Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy.*

Kenyér, kinyér, könyér. Itt Három-széken kenyérnek

mondják. Székely szó. *Incze József.*

Kenyérbélű gomba, kenyér gomba. *Kállay' gyűjt.*

Kenyér' csecse v. forrása, kenyér-dúc. Székely szó. *Kállay. Incze József.*

Kenyér-haj: Gömör, Torna; kenyérhéj: Dunántúl. *Döbrentei.*

K e p e, papibér; capetia. Székely szó. *Kállay.* Kalangya, több keresztből összerakott kévés gabona-kupocz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* A' mezőn hosszant keresztbe rakott gabona. Soproni szó. *Kis János.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Képes, lehet; nem képes, nem lehet. M. l. 739. ezzel teszi ki: nem illendő; pedig a' kettő különbözik egymástól. Székely szó. *Ferenczi János.* P. o. ha képes, segélj rajtam barátom! Törzsoke kép, képzelhető. Székely szó. *Szabó Elek.*

Képesint, mértékletesen, takarékosan. Képesint bánj a' szénával, liszttel, pénzzel. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kepesztetek, mászok, erővel felfelé csipeszkedem. Kemenesali. *Lévai László.*

Kepiczkelni, arról mondatik, a' ki uszni nem tud-

ván a' vízben, kipked-kapkod, hogy alá ne üljön. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Kepiczkelődik, ficzkádozik. Győr várm. *Czech János.*

Kerecseny, egyik sas-faj. *Matics Imre.*

Kéreg, csizma' sarkában levő fahéjról is mondatik. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kerek csip: 1) olyan eszköz, mellyel a' bőrt a' ránczából kihúzza a' szíjgyártó; 2) szeges bőr a' bornyú' orrára, hogy meg ne szopja az anyját. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kerek, kerék. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

K e r e k e s, kerékgyártó. Székely szó. *Kállay.*

Kerék fentő, kerék-küllő. Székely szó. *Cserey Elek.*

Kerékgyártó: Gömör, Torna; bognár, Dunántúl. *Döbrentei.*

Kerék-róna, kerékvágás. *Kállay' gyűjt.*

Kerékszegre járó, kicsapongóról mondatik. Székely szó. *Ferenczi János. Szabó Elek. Buczy.*

Kerekutyózik, keregek. Kemenesali szó. *Lévai László.*

K e r e n t a, kerek fa tál, mellyben a' sajtot savójából kinyomják. Székely szó. *Túry Ignác.*

Kerep, kerepülő. Palócz. *Szedér Fúbián.*

Kereplye, kerepülő. Bar-kó szó. *Hollók Imre.*

Kereskedni, üzekedni; kereskedik a' tehén, midőn üzekedik. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Kereszt nyügbe tenni, mindenik lábát megkötni. Székely szólás. *Kállay.*

Kergeteg, ölömirigy a' bárányok' fejében. Innen: kergeteges. Székely szó. *Túry Ignác.*

Kergeteges, esze veszett. Kemenesali szó. *Lévai László.* A' juh-nyáj' szédelgető nyavalyája, melly erre 's tova dönti, szédelgeti azt. Székely szó. *Szabó Elek.* Dühös bolond, kit költözni kell. Az illyenről, mikor a' nyavalya rájő, szokták mondani: „Meginjt rajt' a' hóna óra.“ Mindezeket átvett értelemben használják a' hirtelen haragra fortyant emberekről. Pápa-vidéki szó. *Matics Imre.*

Kergetegesség, juh nyavalya „'s kis csikóé is: mikor az akol körül szüntelen kereng. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kerhó, így szokta szólítani a' béres a' marhát, midőn az nem akar az iga vagy jászol mellé állani. Balaton

melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kericz élni, kárálni, karcicsálni. *Kállay' gyűjt.*

Keringeni, kaborolni. Székely szó. *B. Lakos.*

Kerlány, esztendősbárány. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kermelkedem, körülte lappangok, hízelkedem, magamat valakin rajta kötöm, kormoskodom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kérő: 1) tépés a' sebre; 2) leánykérő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kérő jár a' zsebibe. Székely mondás. *Gyarmathi Sámuel.*

Kerreg, a' tyúk a' tojáson vagy mikor az ölt látja. Székely szó. *Szabó Elek. Ferenczi János.*

Kertekürtálok, csűrök, csavarok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kertelet, nádkerítés; innen kertelni, náddal keríteni. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Kert-sátor, -fedél, -lé-sza; Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kés' alja, levágott szőlő-karika. Székely szó. *Kállay.*

Kese, hóka, sárgás fehér. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kemenesali szó. *Lévai László.* *Beke' gyűjt.* Fehér körmű

16. Marczal melléki szó.
Acsády Sándor. Kese (lóról),
bonta (sertésről): fele fe-
hér, fele fekete. *Kállay*
gyűjt.

Kesedt, ernyedt, félviselt.
Marczal melléki szó. *Acsá-
dy Sándor.*

Késefa, a' szekérrud' végé-
re előlfogott hámos lovak-
nak felfogó lánczos hámfá-
ju eszköze. Székely szó.
Szabó Elek. Vas lánczczal 's
egy nagy karikával össze-
foglalt két hámfá, melybe
az elő lovat fogják. Székely
szó. *Ferenczi János.*

Kesej, p. o. ökör, verhe-
nyeges fehér fekete. Székely
szó. *Kállay.*

Késenn, szabadon, nyüg-
nélkül. Ormánsági szó, Ba-
ranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Kesernyész, amaricans. *Be-
ke' gyűjt.*

Keserű fű, balha fű. *Kál-
lay' gyűjt.*

Kessedni, aválni, kopni.
Kessed a' ruha. Tiszamellé-
ki szó. *Nátly József.*

Kestyű, kéznek öltözete.
Kestyűs kézzel min-
dent szabad megfog-
ni. Tréfa beszéd, a' széke-
lyeknél. *Szabó Elek.*

Kész, valamire kinyujtott
kézzel jelenlenni. Péld. a'
jó katona mindenkor készen
vagyón! Törzsöke talán a'

kéz. Székely szó. *Szabó
Elek.*

Kesze v. kisze, csíki é-
tel, szulcz zablisztból drá-
gaság' idején. Székely szó.
Kállay.

Keszég, peszmege, minden
magyarnál ismeretes hal.
Itt, a' szeged környéki Ti-
szában ezen neveit ismer-
jük: Búczó keszég, Dévér k.
Galla k. Gelesztás v. pohos
k. Bagoly k. Jász k. Ilonka
k. Vadász k. Kárász k. Kar-
da k. Kerek k. Hosszú k.
Marti k. Pápa k. Veres szár-
nyú v. Piroska k. Szápó k.
Tamás k. Csabak v. hat-
szárnyú k., igen hasonlít a'
vezér halhoz. Élés k. vagy
halélés. Tisza melléki szó.
Nátly József.

Keszőcze, Vas vármegyé-
ben korpa levest teszen;
némelly vidéken azonban
czibérének hívják. Ba-
ranyában **keszőcze** szil-
va levest jelent, valamint
czibere is Debreczen' tá-
ján. *Sztrokay.* Eczettel ha-
bart leves. Marczal melléki
szó. *Acsády Sándor.* Korpa
czibere. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond. — Szil-
va **keszőcze**, lekvárnak fő-
zött szilva. Kecskemét táji
szó. *Csapó Dániel.*

Ketetni, tapogatódzni, ke-
resgélgni. Kemenesali szó.
Lévai László. Kutatni, kém-

Ielődni. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.

Két husz, negyven, p. o.
két 20 fonál. Baranyai szó.
Tóbi Antal.

Ketrecz: 1) istálló 's csűr
előtt polyvát, 's kost tartó
hely; 2) a' tyúkok' ólát is
ketrecznek hívják. Székely
szó. *Ferenczi János.* Hizla-
ló baromfinak rekesze. Ba-
laton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond. Polyvatartó hely.
Székely szó. *Cseréy Elek.*

Kétszántólag, schräg,
schief. Székely szó. *Incze*
József.

Két versben: Gömör, Tor-
na; kétszer. Dunántúl. *Döb-*
rentei.

Kévánom, e. h. kívánom.
Gömöri beszédmod, Rima-
's Balogvölgyben. *B. S. Szé-*
kelyeknél. Gyarmathi Sá-
muel.

Keveredni, felémelyedni
a' gyomornak, p. o. felke-
veredett a' gyomrom. Szé-
kely szó. *Ferenczi János.*

Keverni, másodszor szán-
tani. *Kállay' gyűjt.*

Kéves, e. h. kényes; köny-
nyen síró, pityergő. Vas
várm. *Dr. Horvát József.*
Gücsei. Pländer Ferencz.

Kezebeli, a' mit az ember
ön védelmére hirtelen kap-
hat. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.

Keze-lá b a, minden szol-

gája. Pápa vidéki. *Matics*
Imre.

Kezem' nyele, kezem' szá-
ra. Székely szólás. *Kállay.*
Kezes, csillegető, ki mit
a' szeme meglát, a' keze
ott nem hagyja. Balaton
melléki szó. *Horváth Zsig-*
mond. Lopó, tolvaj. *Kállay'*
gyűjt. Enyves v. szurkos ke-
ze, ki a' mit két szeme meglát,
két keze ott nem hagyja,
azaz, elcseni, ellopja,
's kezéhez ragad. Tolna vár-
megyei. *Csapó Dániel.*

Kéz hát b ő r, a' kemény
talp-varráskor a' nagy uj-
jába huzott 's a' keze' há-
tán keresztül fordított bőr,
hogy a' csizmadiának a'
czérna ne sértse a' keze' há-
tát. Székely szó. *Ferenczi*
János.

Kézs z á n t ó, obliquus. Szé-
kely szó. *Gödry.*

Kéz vonó, két nyelfű vonó
kés, szívó kés. Székely szó.
Kállay.

Ki a b á l n i, kajabálni, kur-
jongatni, olly erősen kiál-
tozni, hogy messzűnnek is
meghallhassák. Balaton mel-
léki szó. *Horváth Zsigm.*

Ki a s z o l n i, kiszárítani; p. o.
a' nagy meleg a' plántákat.
Székely szó. *Ferenczi János.*

Ki b é c z e z n i, kiválasztani,
mintegy kiabécézni. Ud-
vardi járásbeli Sz.-Péteren
hallá *Czuczor Gergely.*

Kicsaholni, tapló, kovács aczél által tüzet kiűtni.

Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Kicsengetni, a' tanuló helyből való kicsapáskor a' vétkest. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kicsépelni, jobb kitétel, mint a' felcsépelni, mikint ezt M. I. 178. mondja; mert a' buza' cséplése által a' szem a' főből kihull. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kicske, összekötött zsúp csomó, mellyel a' házakat fedik. Bodroγκőzi. *Mindszenti.*

Kicsülni, a' szemnek a' fejéből vagy egyébnek a' rendes helyinél külebb állani. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kiczikádzani, kicsiránni. Erd. és székely szó. *Döbrentei.*

Kidagadás, kiáradása a' víznek. Székely szó. *Cserey Elek.*

Kidmőd: kemed. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kied, kéd, kegyelmed. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kiédezeni, valakit megbecsülni, 's vele nem a' 2-dik hanem a' 3-dik személyben beszélni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kieje, kié. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

Kigyalag, púzsú, nyálas hájas csiga. *Kállay' gyűjt.*

Kigyópásztor, szitakötő, szárnyas. *Kállay' gyűjt.*

Kihagyni: 1) elmellőzni; 2) kirendelni, kiszabni, p. o. a' leczkét; a' szakácsnak a' főzeléket. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kihergelni, valahonnan valakit addig boszontani, a' míg elmegyen. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kihuszm, kibujom, kifejtődzöm. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kiitélni, a' jószágot a' per után. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kikapó: 1) kicsapongó; 2) mást rászedő. Székely szó. *Ferenczi János. Kállay.*

Kikelet, tavasz. Bekelet, ősz. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Kikeresni: 1) heraussuchen; 2) az olyan asszonyokról, kik javaikat házaiktól kihordják 's elvesztegetik, mondatik: kikeresők. Székely szó. *Incze József.*

Kikesedt, kifeslett. *Kállay' gyűjt.*

Kikirelni, kukorékolni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kikirics, kivirics, kükörce, kikircs. Bodroγκőzi szó. *Mindszenti.*

Kikiril (a' kakas), kukorékol. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel. Incze József.*

Kilóggatni, a' fát gyö-
keréből kimozgatni. Székely
szó. *Ferenczi János.*

Kimarkászni, valamit
mohón marokkal kivenni.
Székely szó. *Ferenczi János.*

Kimatatni, éjjel a' házból
setétben kibabukolni. Szé-
kely szó. *Ferenczi János.*

Kiméncseredik a' sok
ital miatt a' részeg ember-
nek szeme. Székely szó.
Gyarmathi Sámuel.

Kimenni, kificzamodni,
p. o. a' lábnak. M. I. 758. ki-
menyülni mondja. Szé-
kely szó. *Ferenczi János.*
Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Kimenyült, kimarjalt:
erdélyi és székely szó. Fi-
czamodott: magyarországi.
Döbrentei.

Kimetszetni: 1) kivága-
ni p. o. a' pecsétnyomót;
2) a' monyas lovat tökitől
megfosztani. Székely szó.
Ferenczi János.

Kimölm, kimélem. Szé-
kely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kinlani, annyi mint kinlód-
ni. Székely szó. *Incze Jó-
zsef.*

Kintornálni, idétlenül é-
nekelni; innen: kintornálás,
idétlen éneklés. M. I. 759.
azt mondja, hogy erdélyi
módon kintornálni annyit
tesz mint hárfázni; de az
erdélyiek is azt értik raj-

ta, mit a' székelyek. *Fe-
renczi János. Kállay.*

Kinyúni, a' kendert kitép-
ni. Székely szó. *Ferenczi
János.* Felnyúni. Tolna várm.
Csapó Dániel.

Kipistálni, kikóstolgat-
ni. *Kállay gyűjt.*

Kipúzott, kilővelett p. o.
a' vér az érből. Ormánsági
szó, Baranyában. *Jeremiás
Sámuel.*

Királydinnye, több in-
dákra nővő és a' legsivá-
nyabb homokban, a' föld'
színén terjedő fű neme,
melly gyümölcsül igen szű-
rös tüsköket terem. Tisza-
melléki szó. *Náttly József.*
Tolnában is divatos. *Csapó
Dániel.*

Kirekedni: 1) házból ki-
záródni; 2) a' berekedt to-
roknak hangját visszanyer-
ni. Székely szó. *Ferenczi
János.*

Kirikoltani: 1) a' vétket
valakire kimondani; 2) a'
vásárt kikiáltani. Székely
szó. *Ferenczi János.*

Kirreg a' kotló tyúk, a'
tojáson, mikor valakit lát.
Székely szó. *Gyarmathi Sá-
muel.*

Kisa-fa, kesa-fa, mellyhez
a' két első ló' vonó ist-
rángját kötik. Székely szó.
Gyarmathi Sámuel.

Kisasszony-patyolat.

Princes percaill. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Kisavanyodni, úgy ki-
lopódnai az ajtón, hogy más
észre ne vegye. Székely szó.
Ferenczi János.

Kis csuha, asszonyi cifra
lájblí. Ormánsági szó, Ba-
ranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Kisebbik uram, a' férj'
ifjabb testvére, az öregebb
az emberem' bátyja.
Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
Göcsei *Plánder Ferencz.*

Kisverő, kalapács. Székely
szó. *Kállay.*

Kiszállani: 1) nem csak
a' hajónak a' partra, hanem
2) a' székelyek arról a' ré-
szeges emberről mondják,
a' ki bizonyos időben házát
elhagyva sokáig korcsma-
kon hever, hogy kiszállott.
Ferenczi János.

Kiszellőztetni: 1) a'
házat az ajtó 's ablak' ki-
nyitása által friss levegővel
megtölteni; 2) a' köntöst 's
bőrt a' székre kitenni. Szé-
kely szó. *Ferenczi János.*

Kiszemelni, szemenkint
kiszedni buzát 's lencsét.
Székely szó. *Ferenczi János.*
Kiválasztani, kiválogatni.
Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Kiszemni, kiszemezni.
Győr várm. *Horvát Endre.*

Kiszi, bőjti leves. Gömőri
szó. *Hollók Imre.* Zabból
készített éték' neme. Csik-

széki székely szó. *Farkas
hadnagy. Gyarmathi Sámuel.*

Kiszotyogni, a' vad hus-
nak 's nyúnek a' sebből ki-
hullani. Székely szó. *Fe-
renczy János.*

Kiszottyant a' kezéből,
azaz, kicsúszott. *Kállay'
gyűjt.*

Kita, szösz, 20 fő. Szath-
már vidéki. *Gáthy János.*

Kittő, kittőly; duplászótt
vastag vászon, zsáknak és
ponyvának való. Kemenesali
szó. *Horváth Zsigm.* Négy
nyüstös vászon. *Kállay'
gyűjt.*

Kitűndőköltetni, má-
sok előtt megmutatni szép
tulajdonságait. Székely szó.
Ferenczi János.

Kiugatni: 1) a' kapun u-
gatva kikisélni a' kutyáknak
az embert; 2) a' megdühö-
dött ember is háromszor ki-
ugatja magát, 's azután
vész el. Székely szó. *Fé-
renczi János.*

Kiülő, kiálló helyett, p.o.
szem. Székely szó. *Feren-
cz János.*

Kivámolni, a' marhákért
a' vámot a' harminczadokon
lefizetni. Székely szó. *Fe-
renczi János.*

Kivarrani: 1) a' köntöst,
keszkenőt; 2) az ajtón ki-
suhanni. Székely szó. *Fe-
renczi János.*

Kiváslani: 1) a' csizma'

- talpának: 2) a' kis gyermeknek kikiváncsozni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kivenni a' kés' sorját, azaz, jól kikészözülni. *Kállay gyűjt.*
- Kivetni a' kendert: Gömör, Torna; költeni, Dunántúl. *Döbrentei.*
- Kivezetni: 1) a' pénzt, az új szántó-vasat; 2) az embert a' házból más által kirudaltatni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kivinni: 1) a' szemetet a' házból; 2) valami czélt végrehajtani. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kiviribelni, apránként kiinni. *Kállay gyűjt.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- Klödör, gömbölyű nagy szalonnás galuska. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
- Koa: fülánk. Ormánságiszó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Kobak, tök-palaczk, héber nemű ivó edény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Mondatik az üres főről is. *Csapó Dániel.* Kivájtfa. Soproni szó. *Kis János.* Lopótök-palaczk. *Kállay gyűjt.*
- Kóbor, l. Bucsér. Gömbölyű, szalmából font kosár. Soproni szó. *Kis János.*
- Kóbori, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Kóborlás, palázolás; tikverő. Így hívják a' kóborlást Győr vármegyében. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Koboz, bőgő, Baszgeige. *Matics Imre.*
- Kobozni, tépni, szaggatni. Palócz. *Szeder Fábán.*
- Kobza, bőgő, öreg hegedű. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Kobzu, koboz. Őrségi szó. *Zakál György.*
- Kocs, fattyúhajtása a' dohánynak. Palócz. *Szeder Fábán.*
- Kócs, e' helyett kulcs. Székely szó. *Ferenczi János.* Fattyúhajtás a' dohány-növényben; innen kócsoszni, azt tisztítani. Gömőri szó. *Hollók Imre.*
- Kocsány, csutka. Székely szó. *Kállay.*
- Kocsi, lovas kisebb szekér. Barkó. szó. *Hollók Imre.*
- Kocsi bér: Gömör, Torna; fuór: Dunán túl. *Döbrentei.*
- Kócsolni (össze) a' kezét, összefogni, összetenni. Székely szó. *Kállay.*
- Kocsozni a' dohányt, az oldal fattyusarjait letördelni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* A' dohányt fattyúhajtásitól megtisztítani. Palócz. *Szeder Fábán.*
- Kocza: 1) hálónem; 2) ár-

va fiatal állat; p. o. malacz. Soproni szó. *Kis János*. Malacz, és korán elválasztott vagy árvaságra jutott gyermek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Kocza-gyermek, házasságon kívüli gyermek, apátlan, elhagyatott kis gyermek. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Koczega, alig élhető, kenyeretlen. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Kocz-ik: Gömör, Torna; kuszlik: Dunántúl. *Döbrentei*.

Koczipor, semmire való, dib-dáb ember. Kemenesali szó. *Lévai László*. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Koczódni, veszekedni. Székely szó. *Kállay*. Szóval vetekedni, ellenkedni. Székely szó. *Szabó Elek*. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*. Soká valamin pörlekedve alkudozni. *Beke' gyűjt*. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Kötödni. Tolna várm. *Csapó Dániel*.

Koczog, vaczog, p. o. foga v. álla valaminek a' hideg miatt. Székely szó. *Kállay*. Dörög, rázódik, p. o. a' székér. — Mienn koczódnak? minn veszekednek. *Kállay' gyűjt*.

Koczogány, kurtékli, rövid foszlány. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

TÁJSZAVAK.

Kocz-on, fejes káposzta' vastag szára. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

Koczor, metsző kés. Székely szó. *Kállay*.

Kóczos, borzas. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Kodácsolok, tyúk módra lármázók. Gömöri szó. *Hollók Imre*.

Kódorítani, megütni véletlen, vagy inkább észrevételen. *Beke' gyűjt*.

Kódorogni, ide 's tova csavarogni. Marczal melléki szó. *Aczady Sándor*.

Kodozni, erre tova, imitt amott eledelt keresni; p. o. eme puszta sovány helyen kodoztak szegény lovaink — nem kaptak füvet. Székely szó. *Szabó Elek*. A' marhának étel nélkül ülni. Székely szó. *Ferenczi János*. A'ki éhezik 's még sem dolgozik, hanem szeret hézagolni, szerteszét járni, az illyenről monják: ne kodozz, dolgozzál, mint más. Innét **kodozó**. Székely szó. *Incze József*.

Kodúlni, eléhezni. Tisza melléki szó. *Nátlly József*.

Kóficz, hamarjában kotyvasztott étel. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Koha e. h. kova. Gömöri szó. *Hollók Imre*.

Kohvasztani, forró víz-

zel valamit leönteni, p. o. a' marha-paczalt, hogy annál könnyebben meg lehessen tisztítani; vagy vesszót, hogy hajlékonyabb legyen. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kókálni, valamit a' fáról, mit kézzel el nem érnénk, póznával lekoczcztantani, lepiszkálni, leverni. Megkókálni v. megkókányozni, valakit póznával megverni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Diót leverni; embernek fejére ütni; tojást összekoczcztantani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Megpróbálni; élnék vele a' gyermekek, midőn husvéti piros tojások' erőségének megpróbálására társaikat felszólítják: győztes kókálni, azaz, üssük össze tojásinkat, mellyik lesz erősebb. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Kókányozom, elverem, leverem, patyokálom. Kemesali szó. *Lévai László.*

Kokis, e. h. kakas. Csíkszéki székely szó. *Farkas hadnagy.*

Kokojza, afonya, fekete borsónyi édes gyümölcs. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel. Buczy.*

Kokolyza, afonya. Csíkszéki szó. *Kállay.*

Kokonya, afonya. Székely szó. *Túry Ignác.*

Kólálni, kelekólálni; ide's tova ok nélkül járkálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kolbász, disznóbélnek hús tételéke. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Koldus, alamizsnát kérégető. Példb. „Szemérmes Koldusnak üres tarisznyája.” Székely szó. *Szabó Elek.*

Koledálni, kérégetni, koldulni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Kolláncs, testhez ragadó lapos féreg. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kollár, kerékgyártó. Barkó szó. *Hollók Imre. Palócz. Szeder Fábán.*

Kollát, bőjt; p. o. kollátot tartani, bőjtölteni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Kerítés fából, palánkokból. *Kállay' gyűjt.* Üstöt tartó fa, üstrud. Csíkszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* Az az eszköz, a' mibe a' bőrt türeti a' szíjgyártó; 2 kemény fakarika, 12 lyuk benne's 12 kemény csere szeg, 's ezeken vonódik keresztül a' bőr. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kolompár, tölcseeres, rézmíves. *Kállay' gyűjt.*

Kolompér, kutyatök, föl-

di alma, csucsorka. Keme-
nesali szó. *Lévai László.*

Kolontos, féleszü; régen
írták kalandos. Székely
szó. *Kállay.* Együgyü. Szé-
kely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kolontoskodni: 1) tré-
fálkodni; 2) féleszűsködni.
Székely szó. *Ferenczi János.*

Kolyiba, e' h. kaliba. Bar-
kó szó. *Hollók Imre.*

Koma: 1) tréfás ember, p. o.
tisztá koma, egész tréfából
áll; 2) a' gyermek' kereszt-
atyját is komának hívja a'
székely. *Ferenczi János.*
Leány, a' ki pünkösztör egy
legénytől tojást kap. Bar-
kó szó. *Hollók Imre.*

Kómáros v. kalmáros,
fonnyadt, érés előtt lehulló
szilva. *Szedér Fábán.*

Komócsin, lenge nádforma
réti fű, melly vizenyős föl-
deken terem. Tisza melléki
szó. *Nátlly József.*

Komendor, nagy paraszt
eb. Székely szó. *Kállay.* Ju-
hász kutya. Pápa vidéki szó.
Matics Imre.

Komp, dereglye, folyón
kötélnél fogva átszállító la-
pos hajó. Balaton melléki
szó. *Horváth Zsigmond.* Kis
halmocska-föld vagy -gyöp,
melly megye helyett szol-
gál p. o. a' tilos és szabad
legelő között erdőn, réten
Beke' gyűjt.

Kompis, zsombik. Gömöri
szó. *Hollók Imre.*

Kompolni, kimetszettgyep-
hantokkal rétet v. legelőt
v. határt is kijelelni. Komá-
rom várm. *Czuczor Gergely.*

Kompoldni, affici, be-
troffen seyn. *Beke' gyűjt.*

Komporkodni, az orrát
feldúzni, megneheztelni. Ba-
laton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond.

Kompoty, darab, p. o.
kompoty só. Baranyai szó.
Tóbi Antal.

Kondász, kanász. Pápa vi-
déki szó. *Matics Imre.*

Kondér, csobolló. Baranyai
szó. *Tóbi Antal.* Nagy fa-
zék, őblös edény. Kemenes-
ali szó. *Lévai László.* Szath-
már vidéki. *Gáthy János.*

Kondics, cigány, új pol-
gár. Kemenesali szó. *Lévai*
László.

Kondítani, a' halottat
meghalásakor kiharangozni.
Balaton melléki szó. *Hor-*
váth Zsigmond.

Konkocézni, két tojást
husvétör össze szoktak üt-
ni, 's a' mellyik eltörök,
azé leszen, a' kié el nem
tört. Székely szó. *Ferenczi*
János.

Konog, reczeg. Mondatik
hasadt edény vagy harang
felől. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.

Konta, csonka. Szathmárvidéki szó. *Gáthy János.*

Kontár, Füscher. Szathmárvidéki. *Gáthy János.*

Kontatni, valakit ösztönnözni, különösen roszt. *Beke' gyűjt.* Valakit felültetni, lovalni, bősztíteni, bujtogatni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kontató, bujtogató, biztató, ingerlő, husztító, noasztító. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Konty, főkötő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* A' főre kereken tekert haj, 's hajkötő tüvel keresztül van szurva. M. I. 769. fejkötőnek mondja. Székely szó. *Ferenczi János.* Fejkötő. Innét e' szólásmód: „Félre áll a' kontya“, azaz: pityókos, megitta magát az asszony. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Konty alá való, így hívja a' székely az édes bort. *Ferenczi János.*

Kontyos borsó, héjazatlan. Székely szó. *Ferenczi János.*

Konya, kajla; konya fülülő. Székely szó. *Túry Ignác.* Szathmárvidéki szó. *Gáthy János.*

Konyorászni, valamit esekedve, sopánkodva, erősen kérni; innen mondják: addig konyorásza, hogy nem tudék kiállani előle, 's pénzt

adék neki. Székely szó. *Incze József.*

Konyúlt, lehajolt, legörbedt. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kopacz, kopasz. Székely szó. *B. Lakos.*

Kopadé k, attritio; p.o. körmöm' kopadékjával keresem kenyeremet. Győr várm. *Czech János.*

Kopálik: a' dióról, gesztenyéről mondatik, mikor a' külső héja elválik. *Beke' gyűjt.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kopár, sovány p.o. rét, legelő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kopasz baraczk, nyári baraczk. Székely szó. *Kállay.* **Kópczi hér**, húzó vonó. *Kállay' gyűjt.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Kópé, dévaj. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* **Kopicz**, kullancs. *Kállay' gyűjt.*

Kópicz, fúz-vagy rekettyevesszőből's szalmából, domború formára kötött tojást tartó eszköz. Győr várm. *Sztrókay.*

Kopija v. kopjafa, temető fa. Székely szó. *Incze József.*

Koporcz, pörccz, curcina. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Kopozni, kopasztani, tol-

laltól megfosztani. *Beke' gyűjt.*

K o p o t y u, nem kopotyó, mint Mártonnál. Székely szó. *Incze József.*

K o p p a n t a n i, a' gyertya' hamvát elvenni. Székely szó. *Ferenczi János.*

K o p p a n t ó, hamverő. Kemenesali szó. *Lévai László.*

K o p r i, igen lenyirt. Barkó szó. *Hollók Imre.* **K o p a s z** fejü p. o. kiseded. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

K ó r á s z n i, l. Bengészni. Kóborolni, kódorogni. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

K ó r á s z ó féreg, farkas. *Kállay' gyűjt.*

K o r á s, siet az óra, korán jár. Kora volna még enni, lefekünni, azaz, nincs ideje még. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K ó r á z n i, baksálni: bengészni, nachlesen. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

K o r b á l n i, korbálódni: faragcsálni. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

K o r c s, fattyú, elfajult, bastard. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K o r c s m a, csapszék, borház. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

K o r c s o l y a, kézi kis szán, mellyen a' gyerekek csuszánkolnak; korcsolyának hívják azon két lapos fát is, mely-

lyen a' hordót leeresztik a' pinczébe. Székely szó. *Kál-lay.* Márton szerint Schlittschuh; de ez a' székelyeknél csáklyát teszen. Itt a' korcsolya: 1) borvető korcsolya, mellyen a' tele hordót beeresztik a' pinczébe; 2) a' kis szánnak egy neme, azt megjegyezve, hogy a' szánnak eplénje, rudja van, és a' székely csak ezt nevezi szánnak; a' korcsolya pedig csak két lapos bikfadeszka, melly — mint a' szekérlajtörja — zápfogakkal van összefoglalva, és nincs rudja, hanem a' két állához kötött istráng által huzzák. Innét, mint a' szántól szánkázni, a' korcsolyától —

K o r c s o l y á z n i, p. o. mikor a' gyermekek egy hegyről télben leereszkednek, vagy egymást huzzák korcsolyán. Székely szó. *Incze József.*

K o r c s o s, több fajtából elegyedet. Székely szó. *Kál-lay.*

K o r c z: 1) gatyapré; 2) nád kertelésnek kétfelőli szegélye, mellyet mint anynyi hevedert erősség' okáért vesszővel összekötnek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Zsineg. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Ráncz, p. o. a' gatyán. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Szathmár vidéki.

Gáthy János. A' lábravalónak felső behajtott varrása, melyben madzag szokott lenni. Bodrogekői szó. *Mindszenti.* A' nád kerítésen csakugyan nádból álló vastag pártázat, melyhez a' nád köttetik. *Beke' gyűjt.*

Korczog az egér. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Korczos pendely, aszszonyi féling, mely csak zsineggel tartatik vállain. *Barló* szó. Gömörben. *Holtók Imre.*

Kordé, préda, pusztulás; p.o. kordéra ment minden keresetem. Székely szó. *Incze József.* Szabad préda; kordéra bocsátotta, azaz, hogy ki mit szeret belőle azt vegyen, mért; a' mint M.I. 771. mondja, a' székely a' kordét soha bolondságnak nem mondja. Székely szó. *Ferenczi János.* Két kerekű székérleptika. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Göcsei. *Plánder Ferencz.* Két kerekű taliga; innen van eme' szó-lás: „Kordéra veszi a' dolgot“, azaz, fel sem veszi; — „elkordélta a' dolgot“, tréfával elmellőzte. Marczal melléki szólásmód. *Aczady Sándor.*

Kordélni (el), a' dolog' jó kimenetele felől kétségkedni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kórészni, lásd Bön-gészni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Itt ott keresgél. *Beke' gyűjt.* Marczal melléki szó. *Aczady Sándor.*

Korhadt, megvénült. Székely szó. *Buczy.*

Korhálni: 1) fát vágogatni; 2) magán gyakran eretnyittatni. Innét: ne korháltasd magadat minden széreszóra. Balaton melléki szó-lás. *Horváth Zsigmond.*

Korhogni, az öreg emberek, kik lábokat nem igen bírják felszedni, korhogva járnak. Tisza melléki szó. *Náty József.*

Korholni, pirongatni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Koritto, sajt. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Korlát, üst rud. Székely szó. *Gödry.*

Kormány, ekevas' fája, és hajót igazgató lapát. Székely szó. *Gyarmathi Sám.*

Kormoskodni, konyhán az asszonyok körül hízelkedni valamely konczért. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kormoskodó, incselkedő. Innen: kormoskodom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kornicz, kerékgyártóknál faczifrázó vésű. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kor ny a do z ni, betegeskedni. Székely szó. *Kállay Szabó Elek*. Márton szerint: die Abzerrung haben; a' széke-lyeknél más értelme van: mikor valaki nincs ugyan jól, de azt sem tudja, mi betegsége? kedvetlen, szomorú, kelletlen, akkor mondják: kornyadoz. Innét ilyen szólásformák: tegnap délig csak kornyadoztam, delután lenyomott a' hideg az ágyba 's kilele, stb. Székely szó. *Incze József*.

Kor ny a do z ó, nyavalygó, farsábás, zsémbelyődő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Gyengén beteg. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Kor ny i k á l ni, gajdolni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Borosan danolgatni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Kó r ó, Márton szerint: der dürre Stangel einer jeden Pflanze; de a' székeleyknél a' kóró a' plántáknak nem csak aszú hanem nyers szárát is teszi. Székely szó. *Incze József*. Erről példabeszéd: „Czinegének kóró nyár-aa“, azaz, a' kinek kicsi van, kicsivel kell beérni. Székely szó: *Ferenczi János*.

Kó r ó z ni v. **kó r ó d z a ni**,

hervorspriessen, von neuem heraustreiben; p. o. mikor a' fejes saláta kihasad és nőni kezd szára, hogy magja legyen, mondják: kikórózott a' saláta, így a' retek stb. Székely szó. *Incze József*.

K o r o g, p. o. a' has.

K o r o n g, a' göröncserek' eszköze. Két karikája van: felső, melly kisebb; és alsó, melly nagyobb. Az alsó lábbal hajtatik; a' fölsőn pedig az agyag különféle edénynyé képeztetik. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

K o r o n g v a s, malomkövet forgató vaspálcza. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

K o r o s n i a, darab vászon, mellyet kereszteléskor a' göcsei keresztanya ajándékoz a' megkereszteltetett gyermeknek. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

K o r p a f é r e g, a' szilva' leveliben. *Kállay gyűjt.*

K o r p a k i s z e, keszócze. bőjtí levesnek a' neve. Palócz. *Szeder Fábán*.

K o r r o g, csizmás lábot földön vonva men. Marczal melléki szó. *Acadály Sándor*. Korrog a' gyomor, mikor szél akad belé. Székely szó. *Szabó Elek*.

K o r r o g o k, morgok. Kemenesali szó. *Lévai László*.

K ó r s á g, nyavalyatörés; in-

Kilóggatni, a' fát gyö-
keréből kimozzgatni. Székely
szó. *Ferenczi János.*

Kimarkászni, valamit
mohón marokkal kivenni.
Székely szó. *Ferenczi János.*

Kimatatni, éjjel a' házból
setétben kibabukolni. Szé-
kely szó. *Ferenczi János.*

Kiméncseredik a' sok
ital miatt a' részeg ember-
nek szeme. Székely szó.
Gyarmathi Sámuel.

Kimenni, kificzamodni,
p. o. a' lábnak. M. I. 758. ki-
menyülni mondja. Szé-
kely szó. *Ferenczi János.*
Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Kimenyült, kimarjalt:
erdélyi és székely szó. Fi-
czamodott: magyarországi,
Döbrentei.

Kimetszetni: 1) kivága-
ni p. o. a' pecsétnyomót;
2) a' monyas lovat tökitől
megfosztani. Székely szó.
Ferenczi János.

Kimölöm, kimélem. Szé-
kely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kinlani, annyi mint kinlód-
ni. Székely szó. *Incze Jó-
zsef.*

Kintornálni, idétlenül é-
nekelni; innen: kintornálás,
idétlen éneklés. M. I. 759.
azt mondja, hogy erdélyi
módon kintornálni annyit
tesz mint hárfázni; de az
erdélyiek is azt értik raj-

ta, mit a' székelyek. *Fe-
renczi János. Kállay.*

Kinyúni, a' kendert kitép-
ni. Székely szó. *Ferenczi
János.* Felnyúni. Tolna várm.
Csapó Dániel.

Kipistálni, kikóstatolga-
ni. *Kállay gyűjt.*

Kipúzott, kilővelett p. o.
a' vér az érből. Ormánsági
szó, Baranyában. *Jeremiás
Sámuel.*

Királydinnye, több in-
dákra nővő és a' legsivá-
nyabb homokban, a' föld'
színén terjedő fű neme,
melly gyümölcsül igen szű-
rös tüsköket terem. Tisza-
melléki szó. *Náty József.*
Tolnában is divatos. *Csapó
Dániel.*

Kirekedni: 1) házból ki-
záródni; 2) a' berekedt to-
roknak hangját visszanyer-
ni. Székely szó. *Ferenczi
János.*

Kirikoltani: 1) a' vétket
valakire kimondani; 2) a'
vásárt kikiáltani. Székely
szó. *Ferenczi János.*

Kirreg a' kotló tyúk, a'
tojáson, mikor valakit lát.
Székely szó. *Gyarmathi Sá-
muel.*

Kisa-fa, kesa-fa, mellyhen
a' két első ló' vonó ist-
rángját kötik. Székely szó.
Gyarmathi Sámuel.

Kisasszony-patyolat.

Princes percaill. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Kisavanyodni, úgy ki-
lopódzni az ajtón, hogy más
észre ne vegye. Székely szó.
Ferenczi János.

Kiscsuha, asszonyi cifra
lábbli. Ormánsági szó, Ba-
ranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Kisebbik uram, a' férj'
ifjabb testvére, az öregebb
az emberem' bátyja.
Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
Göcsei *Plánder Ferencz.*

Kisverő, kalapács. Székely
szó. *Kállay.*

Kiszállani: 1) nem csak
a' hajónak a' partra, hanem
2) a' székelyek arról a' ré-
szeges emberről mondják,
a' ki bizonyos időben házát
elhagyva sokáig korcsma-
kon hever, hogy kiszállott.
Ferenczi János.

Kiszellőztetni: 1) a'
házat az ajtó 's ablak' ki-
nyitása által friss levegővel
megtölteni; 2) a' köntöst 's
bőrt a' székre kitenni. Szé-
kely szó. *Ferenczi János.*

Kiszemelni, szemenkint
kiszedni buzát 's lencsét.
Székely szó. *Ferenczi János.*
Kiválasztani, kiválogatni.
Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Kiszemni, kiszemezni.
Győr várm. *Horvát Endre.*

Kiszi, böjti leves. Gömőri
szó. *Hollók Imre.* Zabból
készített éték' neme. Csik-

széki székely szó. *Farkas
hadnagy. Gyarmathi Sámuel.*

Kiszotyogni, a' vad hus-
nak 's nyúnek a' sebből ki-
hullani. Székely szó. *Fe-
renczy János.*

Kiszottyant a' kezéből,
azaz, kicsúszott. *Kállay'
gyűjt.*

Kita, szössz, 20 fő. Szath-
már vidéki. *Gáthy János.*

Kittő, kittőly; duplán szőtt
vastag vászon, zsáknak és
ponyvának való. Kemenesali
szó. *Horváth Zsigm.* Négy
nyüstös vászon. *Kállay'
gyűjt.*

Kitűndő költetni, má-
sok előtt megmutatni szép
tulajdonságait. Székely szó.
Ferenczi János.

Kiugatni: 1) a' kapun u-
gatva kikisérni a' kutyáknak
az embert; 2) a' megdühö-
dött ember is háromszor ki-
ugatja magát, 's azután
vész el. Székely szó. *Fe-
renczi János.*

Kiülő, kiálló helyett, p. o.
szem. Székely szó. *Feren-
cz János.*

Kivámolni, a' marhákért
a' vámot a' harminczadokon
lefizetni. Székely szó. *Fe-
renczi János.*

Kivarrani: 1) a' köntöst,
keszkenőt; 2) az ajtón ki-
suhanni. Székely szó. *Fe-
renczi János.*

Kiváslani: 1) a' csizma'

talpának: 2) a' kis gyermeknek kikiváncozni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kivenni a' kés' sorját, azaz, jól kiköszörülni. *Kállay' gyűjt.*

Kivetni a' kendert: Gömör, Torna; költeni, Dunántúl. *Döbrentei.*

Kivezetni: 1) a' pénzt, az új szántó-vasat; 2) az embert a' házból más által kirudaltatni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kivinni: 1) a' szemetet a' házból; 2) valami czélt végrehajtani. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kiviribelni, apránként kiinni. *Kállay' gyűjt.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Klödör, gömbölyű nagy szalonnás galuska. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Koa: fülánk. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Kobak, tők-palaczk, hébér nemű ivó edény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Mondatik az üres főről is. *Csapó Dániel.* Kivájt fa. Soproni szó. *Kis János.* Lopótök - palaczk. *Kállay' gyűjt.*

Kóbor, l. Bucsér. Gömbölyű, szalmából font kosár. Soproni szó. *Kis János.*

Kóbori, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Kóborlás, palázolás; tikverő. Így hívják a' kóborlást Győr vármegyében. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Koboz, bőgő, Baszgeige. *Matics Imre.*

Kobozni, tépni, szaggatni. Palócz. *Szedes Fábian.*

Kobza, bőgő, öreg hegedű. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kobzu, koboz. Őrségi szó. *Zakál György.*

Kocs, fattyúhajtása a' dohánynak. Palócz. *Szedes Fábian.*

Kócs, e' helyett kulcs. Székely szó. *Ferenczi János.* Fattyú hajtás a' dohány-növésben; innen kócsozni, azt tisztítani. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Kocsány, csutka. Székely szó. *Kállay.*

Kocsi, lovas kisebb szekér. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Kocsi bér: Gömör, Torna; fuór: Dunán túl. *Döbrentei.*

Kócsolni (össze) a' kezét, összefogni, összetenni. Székely szó. *Kállay.*

Kocsozni a' dohányt, az oldal fattyusarjait letördelni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* A' dohányt fattyúhajtásitól megtisztítani. Palócz. *Szedes Fábian.*

Kocza: 1) hálónem; 2) ár-

va fiatal állat; p. o. malacz. Soproni szó. *Kis János*. Malacz, és korán elválasztott vagy árvaságra jutott gyermek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Kocza-gyermek, házasságon kívüli gyermek, apátlan, elhagyatott kis gyermek. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Koczega, alig élhető, kegyértelen. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Kocz-ik: Gömör, Torna; kuszlik: Dunántúl. *Döbrentei*.

Koczipor, semmire való, dib-dáb ember. Kemenesali szó. *Lévai László*. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Koczódni, veszekedni. Székely szó. *Kállay*. Szóval vetekedni, ellenkedni. Székely szó. *Szabó Elek*. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*. Soká valamin pörlekedve alkudozni. *Beke' gyűjt*. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Kötődni. Tolna várm. *Csapó Dániel*.

Koczog, vaczog, p. o. fogva áll valaminek a' hideg miatt. Székely szó. *Kállay*. Döcög, rázódik, p. o. a' székér. — Mienn koczódnak? minn veszekednek. *Kállay' gyűjt*.

Koczogány, kurtékli, rövid foszlány. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

TÁJSZAVAK.

Kocz-on, fejes káposzta' vas-tag szára. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

Koczor, metsző kés. Székely szó. *Kállay*.

Kóczos, borzas. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Kodácsolok, tyúk módra lármázók. Gömöri szó. *Hollók Imre*.

Kódorítani, megütni véletlen, vagy inkább észrevételen. *Beke' gyűjt*.

Kódorogni, ide 's tova csavarogni. Marczal melléki szj. *Aczady Sándor*.

Kodozni, erre tova, imitt amott eledelet keresni; p. o. eme pusztá sovány helyen kodoztak szegény lovaink — nem kaptak füvet. Székely szó. *Szabó Elek*. A' marhának étel nélkül ülni. Székely szó. *Ferenczi János*. A'ki éhezik 's még sem dolgozik, hanem szeret hézagolni, szerteszét jární, az ilyenről monják: ne kodozz, dolgozzál, mint más. Innét kodozó. Székely szó. *Incze József*.

Kodúlni, eléhezni. Tisza melléki szó. *Nátlly József*.

Kóficz, hamarjában kotyvasztott étel. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Koha e. h. kova. Gömöri szó. *Hollók Imre*.

Kohvasztani, forró viz-

zel valamit leönteni, p. o. a' márha-paczalt, hogy annál könnyebben meg lehessen tisztítani; vagy vesszót, hogy hajlékonyabb legyen. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kó k á l n i, valamit a' fáról, mit kézzel el nem érnénk, póznával lekoczcchantani, lepiszkálni, leverni. Megkó k á l n i v. megkó k á n y o z n i, valakit póznával megverni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Diót leverni; embernek fejére ütni; tojástartó összekoczcchantani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Megpróbálni; élnék vele a' gyermekek, midőn husvéti piros tojások' erőségének megpróbálására társaikat felszólítják: győszte kó k á l n i, azaz, üssük össze tojásinkat, mellyik lesz erősebb. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Kó k á n y o z o m, elverem, leverem, patyokálom. Kemesali szó. *Lévai László.*

K o k i s, e. h. kakas. Csíkszéki székely szó. *Farkas hadnagy.*

K o k o j z a, áfonya, fekete borsónyi édes gyümölcs. Székely szó. *Gyarmathi Samuel. Buczy.*

K o k o l y z a, áfonya. Csíkszéki szó. *Kállay.*

K o k o n y a, áfonya. Székely szó. *Túry Ignác.*

K ó l á l n i, kelekőlálni; ide's tova ok nélkül járkálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K o l b á s z, disznóbélnek hústételéke. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K o l d u s, alamizsnát kéregető. Példb. „Szemérmes koldusnak üres tarisznyája.” Székely szó. *Szabó Elek.*

K o l e d á l n i, kéregetni, koldulni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

K o l l á n c s, testhez ragadó lapos féreg. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K o l l á r, kerékgyártó. Barkó szó. *Hollók Imre. Palócz. Szeder Fábán.*

K o l l á t, bőjt; p. o. kollátot tartani, bőjtölteni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Kerítés fából, palánkokból. *Kállay gyűjt.* Üstöt tartó fa, üstrud. Csíkszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* Az az eszköz, a' mibe a' bőrt töreti a' szíjgyártó; 2 kemény fakarika, 12 lyuk benne's 12 kemény csere szeg, 's ezeken vonódik keresztül a' bőr. Székely szó. *Ferenczi János.*

K o l o m p á r, tölcséres, rézmíves. *Kállay gyűjt.*

K o l o m p é r, kutyatök, fül-

di alma, csucsorka. Kemesesali szó. *Lévai László.*

Kolontos, féleszü; régen írták kalandos. Székely szó. *Kállay.* Együgyü. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kolontoskodni: 1) tréfálkodni; 2) féleszűsködni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kolyiba, e' h. kaliba. Barokó szó. *Hollók Imre.*

Koma: 1) tréfás ember, p. o. tiszta koma, egész tréfából áll; 2) a' gyermek' keresztatyját is komának hívja a' székely. *Ferenczi János.* Leány, a' ki pünkösztör egy legénytől tojást kap. Barokó szó. *Hollók Imre.*

Kómáros v. kalmáros, fonnyadt, érés előtt lehulló szilva. *Szedes Fábán.*

Komócsin, lenge nádforma réti fű, melly vízenyős földön terem. Tisza melléki szó. *Náttly József.*

Komondor, nagy paraszteleb. Székely szó. *Kállay.* Juhász kutya. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Komp, dereglye, folyón kötélnél fogva átszállító lapos hajó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kis halmocska-föld vagy -gyöp, melly megye helyett szolgál p. o. a' tilos és szabad legelő között erdőn, réten *Beke' gyűjt.*

Kompis, zsombik. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Kompolni, kimetszettgyep-hantokkal rétet v. legelőt v. határt is kijelelni. Komárom várm. *Czuczor Gergely.*

Kompoldni, affici, betroffen seyn. *Beke' gyűjt.*

Komporkodni, az orrát feldúzni, megneheztelni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kompoty, darab, p. o. kompoty só. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Kondász, kanász. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Kondér, csobolló. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Nagy fazék, öblös edény. Kemesesali szó. *Lévai László.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Kondics, cigány, új polgár. Kemesesali szó. *Lévai László.*

Kondítani, a' halottat meghalásakor kiharangozni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Konkocézni, két tojást husvétör össze szoktak ütni, 's a' mellyik eltörrik, azé leszen, a' kié el nem tört. Székely szó. *Ferenczi János.*

Konog, reczeg. Mondatik hasadt edény vagy harang felől. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Konta, csonka. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
Kontár, Füscher. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*
Kontatni, valakit ösztö-
 nőzni, különösen roszt. *Beke' gyűjt.* Valakit felül-
 tetni, lovalni, bősztíteni,
 bujtogatni. Balaton melléki
 szó. *Horváth Zsigmond.*
Kontató, bujtogató, biz-
 tató, ingerlő, husztító, no-
 szító. Kemenesali szó. *Lé-
 vai László.*
Konty, főkötő. Balaton mel-
 léki szó. *Horváth Zsigmond.*
 A' főre kereken tükert haj,
 's hajkötő tüvel keresztül
 van szurva. M. I. 769. fej-
 kötőnek mondja. Székely szó.
Ferenczi János. Fejkötő. In-
 nét e' szólásmód: „Félre áll
 a' kontya“, azaz: pityókos,
 megitta magát az asszony.
 Pápa vidéki. *Matics Imre.*
Konty alá való, így hív-
 ja a' székely az édes bort.
Ferenczi János.
Kontyos borsó, héjazat-
 lan. Székely szó. *Ferenczi
 János.*
Konya, kajla; konya fülü
 ló. Székely szó. *Túry Ignác.*
 Szathmár vidéki szó. *Gáthy
 János.*
Konyorászni, valamit e-
 sekedve, sopánkodva, erősen
 kérni; innen mondják: ad-
 dig konyorásza, hogy nem
 tudék kiállani előle, 's pénzt

adék neki. Székely szó. *In-
 cze József.*
Konyúlt, lehajolt, legör-
 bedt. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.
Kopacz, kopasz. Székely
 szó. *B. Lakos.*
Kopadék, attritio; p.o. kör-
 mőm' kopadékjával keresem
 kenyeremet. Győr várm.
Czech János.
Kopálik: a' dióról, geszte-
 nyéről mondatik, mikor a'
 külső héja elválík. *Beke'
 gyűjt.* Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.
Kopár, sovány p.o. rét, le-
 gelő. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.
Kopasz baraczk, nyári
 baraczk. Székely szó. *Kállay.*
Kopczihér, húzó vonó.
Kállay' gyűjt. Pápa vidéki.
Matics Imre.
Kópé, dévaj. Balaton mel-
 léki szó. *Horváth Zsigmond.*
Kopicz, kullanca. *Kállay'
 gyűjt.*
Kópicz, fúz-vagy rekettye-
 vesszéből 's szalmából, dom-
 ború formára kötött tojást
 tartó eszköz. Győr várm.
Sztrokay.
Kopija v. kopjafa, te-
 mető fa. Székely szó. *Incze
 József.*
Koporcz, pörccz, curcina.
 Ormánsági szó, Baranyában.
Jeremiás Sámuel.
Kopozni, kopasztani, tol-

laitól megfosztani. *Beke' gyűjt.*

Kopotyú, nem kopotyó, mint Mártonnál. Székely szó. *Incze József.*

Koppantani, a' gyertya' hamvát elvenni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Koppantó, hamvéd. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kopri, igen lenyirt. Barkó szó. *Hollók Imre.* Kopasz fejű p. o. kised. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Kórászni, l. Bengészni. Kóborolni, kódorogni. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Kórászó féreg, farkas. *Kállay' gyűjt.*

Korász, siet az óra, korán jár. Kora volna még enni, lefekünni, azaz, nincs ideje még. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Korászni, baksálni: bengészni, nachlesen. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Korbálni, korbálódni: faragcsálni. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Korcs, fattyú, elfajult, bastard. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Korcsma, csapszék, borház. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Korcsolya, kézi kis szán, mellyen a' gyerekek csuszánkolnak; korcsolyának hívják azon két lapos fát is, mely-

lyen a' hordót leeresztik a' pinczébe. Székely szó. *Kállay.* Márton szerint Schlittschuh; de ez a' székelyeknél csáklyát teszen. Itt a' korcsolya: 1) borvető korcsolya, mellyen a' tele hordót beeresztik a' pinczébe; 2) a' kis szánnak egy neme, azt megjegyerve, hogy a' szánnak eplénje, rudja van, és a' székely csak ezt nevezi szánnak; a' korcsolya pedig csak két lapos bikfadeszka, melly — mint a' szekérlajtörja — zápfogakkal van összefoglalva, és nincs rudja, hanem a' két állához kötött istráng által huzzák. Innét, mint a' szántól szánkázni, a' korcsolyától —

Korcsolyázni, p. o. mikor a' gyermekek egy hegyről télben leereszkednek, vagy egymást huzzák korcsolyán. Székely szó. *Incze József.*

Korcsos, több fajból elegyedt. Székely szó. *Kállay.*

Korc: 1) gatyaprém; 2) nád kertelésnek kétfelőli szegélye, mellyet mint anynyi hevedert erősség' okáért vesszővel összekötnek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Zsineg. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Ráncz, p. o. a' gatyán. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Szathmár vidéki.

Gáthy János. A' lábravalónak felső behajtott varrása, mellyben madzag szokott lenni. Bodroglőzi szó. *Mindszenti.* A' nád kerítéseken csakugyan nádból álló vastag pártázat, mellyhez a' nád köttetik. *Beke' gyűjt.*

Korczog az egér. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Korczos pendely, asszonyi féling, melly csak zsineggel tartatik vállain. *Barbó* szó. Gömörben. *Holtók Imre.*

Kordé, préda, pusztulás; p.o. kordéra ment minden keresetem. Székely szó. *Incze József.* Szabad préda; kordéra bocsátotta, azaz, hogy ki mit szeret belőle azt vegyen, mért; a' mint M.I. 771. mondja, a' székely a' kordét soha bolondságnak nem mondja. Székely szó. *Ferenecz János.* Két kerekű szekér leptika. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Göcsei. *Plánder Ferencz.* Két kerekű taliga; innen van eme' szó-lás: „Kordéra veszi a' dolgot“, azaz, fel sem veszi; — „elkordélta a' dolgot“, tréfával elmellőzte. Marczal melléki szólásmód. *Aczady Sándor.*

Kordélni (el), a' dolog' jó kimenetele felől kétségeskedni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kórészni, lásd Bőngészni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Itt ott keresgélni. *Beke' gyűjt.* Marczal melléki szó. *Aczady Sándor.*

Korhadt, megvénült. Székely szó. *Buczy.*

Korhálni: 1) fát vágogatni; 2) magán gyakran eretnyittatni. Innét: ne korháltasd magadat minden széreszóra. Balaton melléki szó-lás. *Horváth Zsigmond.*

Korhogni, az öreg emberek, kik lábokat nem igen bírják felszedni, korhogva járnak. Tisza melléki szó. *Náttly József.*

Korholni, pirongatni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Koritto, sajt. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Korlát, üst rud. Székely szó. *Gödry.*

Kormány, ekevas' fája, és hajót igazgató lapát. Székely szó. *Gyarmathi Sám.*

Kormoskodni, konyhán az asszonyok körül hízelkedni valamelly konczért. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kormoskodó, incselkedő. Innen: kormoskodom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kornicz, kerékgyártóknál faczifrázó vésű. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kor ny a do z ni, betegeskedni. Székely szó. *Kállay Szabó Elek*. Márton szerint: die Abzerrung haben; a' széke-lyeknél más értelme van: mikor valaki nincs ugyan jól, de azt sem tudja, mi betegsége? kedvetlen, szomorú, kelletlen, akkor mondják: kornyadoz. Innét ilyen szólásformák: tegnap délig csak kornyadoztam, delután lenyomott a' hideg az ágyba 's kilele, stb. Székely szó. *Incze József*.

Kor ny a do z ó, nyavalygó, farsábás, zsémbelyődő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Gyengén beteg. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Kor ny i k á l ni, gajdolni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Borosan danolgatni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Kó r ó, Márton szerint: der dürre Stangel einer jeden Pflanze; de a' székeleyknél a' kóró a' plántáknak nem csak aszú hanem nyers szárát is teszi. Székely szó. *Incze József*. Erről példabeszéd: „Czinégének kóró nyár-sa“, azaz, a' kinek kicsi van, kicsivel kell beérni. Székely szó: *Ferenczi János*.

Kó r ó z ni v. **kó r ó d z a ni**,

hervorspriessen, von neuem heraustreiben; p. o. mikor a' fejes saláta kihasad és nőni kezd szára, hogy magja legyen, mondják: kikórózott a' saláta, így a' retek stb. Székely szó. *Incze József*.

K o r o g, p. o. a' has.

K o r o n g, a' göröncserek' eszköze. Két karikája van: felső, melly kisebb; és alsó, melly nagyobb. Az alsó lábbal hajtatik; a' fölsőn pedig az agyag különféle edénynyé képeztetik. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

K o r o n g v a s, malomkövet forgató vaspálcza. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

K o r o s n i a, darab vászon, mellyet kereszteléskor a' göcsei keresztanya ajándékoz a' megkereszteltetett gyermeknek. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

K o r p a f é r e g, a' szilva' leveliben. *Kállay gyűjt.*

K o r p a k i s z e, keszócze. bőjti levesnek a' neve. Palócz. *Szedér Fábán*.

K o r r o g, csizmás lábot földön vonva men. Marczai melléki szó. *Aczady Sándor*. Korrog a' gyomor, mikor szél akad belé. Székely szó. *Szabó Elek*.

K o r r o g o k, morgok. Kemenesali szó. *Lévai László*.

K ó r s á g, nyavalyatörés; in-

nen: kórságos, nyavalyatőrös. *Kállay gyűjt.*

Kórságos, hébe-hóba eszelősködő, kiról ilyenkor mondatik: „megint rajt' a' bóna óra.“ Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Kórsin, a' mivel a' bőrt meggyomtatja a' csizmadia, mikor szab. Székely szó. *Ferenczi János.*

Korsós, gölőncsér, fazékas. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Kortyándi, boriszák. *Beke' gyűjt.* Győr várm. *Horvát Endre.* Eszem, iszom, hitvány ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Iszákos. Vas várm. *Döbrentei.* Győr várm. *Czech János.*

Kosbárány, bak. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kos-eper, nagy kerti-eper. Székely szó. *Kállay.*

Koslat, kószlál, főlebb alább csatangol, mint a' foglár kutya. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Valakinek mindig utána jár. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Kosog, téli báránybőrből való felső öltözet, mellynek a' szőre kívül van. Székely szó. *Szabó Elek.*

Kosolni, verő kossal ledöngetni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kosolya: Gömör, Torna; mezei bölcső: Dunán túl. *Döbrentei.*

Kosornya, kötőkas. *Kállay' gyűjt.*

Kossó e' h. korsó. Székely szó. *Cserey Elek.*

Kost, barom' eledele télnek idején, u. m. széna, szalma, polyva-törek. Székely szó. *Szabó Elek.*

Kósternyálni, esténként kimaradozni, csavarogni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Tekeregni, csavarogni. Sopron várm. *N.A. Kiss Sámuel.*

Kóssa, csavargó. *Beke' gyűjt.*

Kószlál, l. Koslat. Hijába való haszontalan járást tenni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Koszlani v. koszpitolni, vásni, elvásítani; p. o. a'köntös elkoszlott, elvásott; elkoszpitolta a' csizmát. Székely szó. *Kállay.*

Koszmacska, Stockruben. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Kószmó, a' kis gyermek' fején levő var. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* *Beke' gyűjt.*

Koszogni, lentetni, caendesen jární. Mondatik ló felől. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Koszolni, a' csizmának fekete vagy veres színét lekoptatni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Koszorúfa, a' csűr-építésben az a' két fa, a' mely-

lyekbe a' szarvazat' fái beeresztetnek. Székely szó.

Ferenczi János. Szalúfa, mintegy a' háznak fa prémzete, mellyen nyugszik a' többi épületi fa. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Kosziperda, rozsdás hosszú's vékony kés vagy kard. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Koszpitolni, koptatni, elviselni. *Kállay'gyűjt.* Győr várm. *Czech János.*

Koszt, hosszú pózna, Székely szó. *B. Lakos. Buczy. Ineze József.* Hosszú vékony rúd, lekosztolni a' gyümölcsöt. Székely szó. *Túry Ignác.* Szilva-verő fa; innen megkosztollak, azt teszi, megverlek. Székely szó. *Ferenczi János.*

*Kósz*t, takarmány, minden házi marhának való élelem, mellyet télre gyűjtenek. Székely szó. *Kállay.*

Kosza, l. Esztrág. Gólya, mellynek olyan magas's hosszú a' nyaka mint egy koszt. Székely szó. *Ferenczi János. Incze József. Túry Ignác.*

Kosztornyál, kóborol. Győr várm. *Czech János.*

Kosztolni: 1) p. o. szilvát, a' fáról, — verni; 2) valakit jól megrakni. Székely szó. *Incze József.*

Kosztros, borzas. Palócz. *Szedér Fábán.* Baglyas, nem

fésült hajú. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Kótágok, tyúk módra csatázok, lármázok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kotagszeg, melly a' pattingot megakasztja. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kóter, fogság, tömlőcz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Zárhely, börtön. *Beke' gyűjt.* Tömlőcz a' kisebb vétekesekek. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Kotnyeles, kelletlen kukta, a' szakácsnének a' konyhában alkalmatlankodó. Innét — *kotnyeleskedni*. Pápa vidéki. *Matics Imre.* Csahos. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kalafinta, mindenben kalán, fogadatlan prókátor. Tisza melléki szó. *Náty József.*

Kotoka, tyúk-ültető, aszszonyos, puha férfi. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kotonozni, valamit láb alatt, alkalmatlankodva keresgélni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Kotrészni, kotorni, vakarni. Innét: *elkotródni*, *elvakarodni*, elmenni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Kóty, sárga dinnye. Tisza-melléki szó. *Náty József.*

Kótyagos, iszos, félrészeg, boroskás. Kemenesali

szó. *Lévai László*. Vidám, jókedvű a' bortól. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*
Kotyózás, gyermekjáték pálczával 's laptával. Székely szó. *Ferenczi János*.
Kotyfolni, alávaló módra főzni. M. I. 774. kotyvasztani. Székely szó. *Ferenczi János*.
Kotyó, locsos szilva; ebből: megkotyosodni, teszi: meglocsodni a' szilvának. Székely szó. *Ferenczi János*. Az elein érő, apró, 's a' hordozás által könnyen megromolható szilva nevezetik kotyó - szilvának; minden szilva pedig, mikor valahová viszik, 's egybe romlik, mondják: megkotyosodott. Székely szó. *Incze József*.
Kotyogó malom, mellynek kevés víz van, 's csak gyűjtögetve örül. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*
Kotyogós, félrészeg. Gömöri szó. *Hollók Imre*.
Kótyomfity, hitvány ember. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*. Bodrogekői szó. *Mindszenti*. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.
Kotyos, kotlós, költő tyák. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.
Kótyos, félrészeg. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*.
Kotty elő szilva-lé,

majd megeczetellek, így szokják lehurítani azt, ki többeknek együtt beszélgetésébe, hozzá sem értve, ügyetlenül bele szól. Anynyit is tesz, mint a' latin „Si tacuisses, philosophus mansisses.“ Pápa vidéki szó-lásmód. *Matics Imre*.
Kotyvasztani, valamit hamarjában eledelnek főzni. *Beke' gyűjt.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
Ková, tűzkő, tűzűtő kő. Székely szó. *Cseréy Elek*.
Kovájgok, ... Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
Kovállik, I. Duvasutani. Kevállik a' dió, mikor jóllefoszlik a' héja. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
Kovászfa, kétágú, egy nyelű fa, mellyet a' kenyérsütésnél tekenőre tesznek, mikor a' kovászt megteszik. Bodrogekői szó. *Mindszenti*.
Kovasztani, a' diót külső héjától megtisztítani. *Beke' gyűjt.*
Kozmás az étel, midőn a' pörköltetés által, kedvetlen ízt 's szagot nyer. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Füstös szagú és ízű. *Beke' gyűjt.*
Kozsók, ködmeny. Székely szó. *Kállay*. Guba. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
Köblös föld, félhold föld. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Kőcsög, bögyöke, kőkorsó.

Kemenesali. *Lévai László.*

Kőcsöge, nagyobb cserépedény, melyben vajat, zsirt tartanak. *Beke' gyűjt.*

Kőcsök, zsirtartó cserépedény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kőczöle, ringy-rongy ruha. Kemenesali szó. *Lévai László.* Gyim-gyom ruha. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Kőczölye, silány ruha, nevezetesen melyben a' dajka hordozza az ölbeli gyermeket. *Beke' gyűjt.* Pápa vidéki szó; felkőczölyészni magát, azaz: silány ruháit felöltöni. *Matics Imre.*

Kődmény, téli szőrös bőrfelöltő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kődmön, felső meleg kötös, mely belől szőrös; az pedig, melynek kívül a' szőre: *k o z s ó k.* Székely szó. *Kállay.*

Kődmönny, babó, guba, ujjas bunda. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kődök: 1) az ember' kődöke; 2) a' tekerő láb' köz-belső fája, mi körül forog a' tekerő levél; 3) a' kollát' közepiben egy keresztül vésett cserefa, melyben a' bőrt huzzák töretés végett. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kőfiny, hatak, az emberi testen támadott, különféle kinövések és pörsedékek, főképen ollyak, a' melyek nem egészen sebneműek. Örösi szó. *Zakál György.*

Kőke, kövecske. Palócz. *Szeder Fabián.*

Kőkörce, kőkörcsén. Székely szó. *Túry Ignác.*

Kölöncz, kölyök, fattyú. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Köll, kell. Székely szóejtés. *Gyarmathi Sámuel.*

Köllös közepé, a' centruma valamelly csőlnak avagy dolognak. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kölyök: 1) závárnak — fazárnak — belső része; 2) kis kutya, macska stb. Palócz. *Szeder Fabián.*

Köményes, köménymagos pálinka. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kóméz, édes gyöckér. Székely szó. *Ferenczi János.*

Köncsörködő, magát enyelegve hozzánk adó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Könni, megkönni, felette elérni, p. o. a' szilvának. Székely szó. *Ferenczi János.* Mikor késő ősszel a' hó-harmata a' szilvát megsanyor-gatja, és az összeránczosodik 's esik, mondják: megkönt a' szilva. A' leányról

- is véműlőjében mondják : megkezdett könni. Székely szó. *Incze József.*
- K ő n y i**, cukor - répa, kozmacska. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- K ő n n y i** v. **k ő n n y i d**, könnyű. Vas várm. *Dr. Horvát József.*
- K ő n y á k ő n y v.** Székely szó. *Cseréy Elek. Gyarmathi Sámuel.*
- K ő n y v e s**, könyvkötő. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- K ő p**, a' székely ezt tőpnek mondja. *Ferenczi János.*
- K ő p e d é k**, hitvány ember. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*
- K ő p e s z t e n i** v. **k ő v e s z t e n i**, a' nyers hust leforrasztás által megpuhítani; köpesztteni mondatik a' leölt disznóról is, mikor forró vízzel leforrázzák, és megkopasztják. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- K ő p i n c z e**, város' korcsmája. *Kállay' gyűjt.*
- K ő p ó c z e**, kis cserép edény, millyenben a' patikáriusok a' kenőcsöket adják. *Beke' gyűjt.* Győr várm. *Czech János.* Vas várm. *Döbrentei.*
- K ő p ő r ő d n i**, tőpörödni, összevonódni. Székely szó. *Kállay' gyűjt.* Egybe huzódni; p. o. késő ősszel a' szilva köpörödik v. kőpik. Székely szó. *Gyarmathi Sám.*
- K ő p p e n t e n i**, köppögetni, iddógálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- K ő p p ö g e t n i**, köppenteni, iddógálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- K ő p ü :** 1) méhkas; 2) téjfeltázó edény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- K ő p ü :** Torna, Gömör; méhkas: Dunántúl. *Döbrentei.*
- K ő r b e c z**, fűz - vesszőből font véka. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- K ő r e l e p c s e n t**, palacsinta. Csikszéki szó. *Derzsi Mózes.*
- K ő r h a l** hátra. *Kállay' gyűjt.*
- K ő r í t ő**, eszköz, mellyel hordó - feneket kerítenek, mindenben hasonló a' deák circinushoz. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- K ő r m ő s**, a' ki hamar ellopintja, a' mit körme közelé kaphat. Székely szó. *Szabó Elek. Ferenczi János.*
- K ő r ő :** porhanyó, töredékeny. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- K ő r ő m z s é l n i**, karczolni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- K ő r p ö l ő**, az a' fa csat, melly a' taliga-rudat a' térszólával összeköti. Őrségi szó. *Zakál György.*
- K ő r p ö l y**, az ökörszekér' rudjának orrára szegezett fa, mellybe jár egy az ígát

- tartó nyakszeg. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Körte v. körti, körtvély.** Vas várm. szóejtés. *Dr. Horvát József. Göcsei. Plánder Ferencz. Székely szó. Ferenczi János. Tolna várm. Csapó Dániel.*
- Körtvély, cursor in state-ra romana.** Tisza melléki szó. *Náttly József.*
- Kösedék vagy kesedék, szakadás, repedés, lyuk.** *Beke' gyűjt.*
- Kósó, külső kerék a' székben.** *Barkó szó. Hollók Imre.*
- Kössöntő, régi főrendű asszony' medalliaja.** Székely szó. *Szabó Elek.*
- Kössedék, kevés; p.o. „kösedék baja sincs.”** Győr várm. *Czech János.*
- Kössü, lakatos szer.** Győr várm. *Czech János.*
- Köstörködni, ingerkedni.** Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Kössméte, szőrös fige.** Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Kössörüldödni, valakihez hozzá simulni.** Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*
- Kötekedő, akaratos, magát megkötő.** Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Kötény, kötő, előkötő, Schurz.** Székely szó. *Kállay.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- Kötöni.** Több más értelmén kívül a' székelyeknél teszi még ezeket is: 1) a' fúszujka-borsó, mondják, hogy kötött, mikor hüvejke —, a' haricska, mikor szeme van vagy terem; 2) mikor a' fortélyos ló megáll, hiában ütik, meg sem mozdul, mondják: megkötötte magát. Székely szó. *Incze József.*
- Kötödni, ellenkedni.** Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Kötökas, kosornya, ételfogó.** Székely szó. *Kállay.*
- Kötöldödni, kötekedni valakibe.** Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kötör, sajtó, Kelter.** Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Kötörűd, széna-rúd.** Székely szó. *Kállay.*
- Köttem: Gömör, Torna, Kúnság; kötöttem: Dunántúl. Döbrentei.**
- Kötőnfitty, hitelt nem érdemlő beszéd, p.o. jól teszi, ha minden kötyőnfittyre meg nem indul.** Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kövesztetni, l. Köpesztetni.**
- Követni:** 1) imitare; 2) sequi; 3) a' székelyeknél fordul elő más értelemben is, mondják p.o. ezt a' leányt sok szegence követi; miannyit teszen: ennek a' leánynak sok kérője van.

- Székely szó. *Incze Jézsef.* Követni (el), elbucsuzni, p. o. egy helyben valóktól mulatság' alkalmával. A' korábban el menő a' többiek-től el szokott következni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*
- Közbelső, kézépső. Székely szó. *Kállay.*
- Közköpű, l. kerítő. Szemtelen hir-hordó. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Krumpli, gurgonya, pityóka, földi mogyoró. *Kállay* gyűjt.
- Kuács, e. h. kovács. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.* Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*
- Kuász, e. h. kovasz. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Kuvasz (Balaton melléki), ihász kutya (Kemenesali), komondor (Rábaközi). *Horváth Zsigmond.*
- Kubucz, szalma kosár, tojástartásra. Gömöri szó. *Hollók Imre.*
- Kucsmá, magyar sapka. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Régi módi hosszú báránybőr fekete süveg. Székely szó. *Ferenczi János. Szabó Elek. Kállay. Derzsi Mózes.* Csalma, sapka, süveg, csapicza, csápcza. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Kuczik, kemencze' oldala a' tűzhelynél, puszik. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Kuczkó, a' hályha mellett lévő szeglet. Soproni szó. *Kis János.* Kuczik, sut, zug; angulus. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Szugoly, kályha vagy almárium mögött. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Kuczor (székelyesen) mind a' timár, mind a' sziggyártó azt mondja; erdélyiesen koczor, kaczor: szőlő metsző kés; — de a' székely a' vas' befelé kuczorításától hívja kuczornak, 's nincs miért arra fogunk, hogy orosz szó, mikor illy természetesen ki lehet hozni a' székelyből. *Ferenczi János.*
- Kuczorálni, l. kunyorálni. Alkalmatlanul kérni valakitől. *Beke. gyűjt.* Erővel kérni, csalogatni; innen: kuczorálom, elkuczorálom, elcsalogalom, erővel elkérem. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Kuczorgó, törpe ház, mellyben fel sem állhatni. *Kállay* gyűjt.
- Kuczorodni, zsugorodni, töpörödni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*
- Kuczorogni, a' hidegben lekuporogva egybehúzni ma-

gát, mint gyermek mikor egy ingben meztláb a' hón kinn kuczorog, míg a' nagyobbik a' korcsolyát készíti. Székely szó. *Szabó Elek.*

Kuczú, kuczú! a' kis szópós gyermekeket altatják vele; ezzel hívják a' kis kutyát is. Székely szó. *Kál-tay.*

Kud ar, kemencze' vagy kályha' öble. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kudarcz, szégyen, gyalázat. Kudarczot vallani, felcsúfolódni, feltételét el nem érni; repulsam ferre. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kudarczot vallok, kárt vallok, felcsufolódom. Kemenesali. *Lévai László.* Repulsam passus. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Kudari, turós éték. Kemenesali szó. *Lévai László.* Savó leves turóval. *Kállay gyűjt.*

Kufárné, piaczi kofa. Székely szó. *Kállay.*

Kuhiban v. cserben hagyni, megcsalni. *Kállay gyűjt.*

Kuhu, koh, a' hol a' vas iztítatik. Őrségi szó. *Zakál György.*

Kujak, ököl. Székely szó. *Buczy. Gyarmathi. Incze József. Gegő Nicephor.*

Kujakolni, öklözni. Székely szó. *Incze József.*

Kujcsorja, korcsolya, két-tós emelő vagy boros hordókat lecsusztató rúd. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kujtorogni, bizonyos szolgálat 's hivatal nélkül ide 's tova házalni. *Beke gyűjt.* Éhhel, szűkségben nyomorogni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Éhhel szédelegni, kalébolni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kuk a: 1) siketnéma, kukaember; 2) gamó v. kajmó, mellyel a' felfűzött dohány száradás végett a' szergyiára és potosra kiakasztatik. Tisza melléki szó. *Nátlly József.* Néma, szóttalan. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Néma (Göcsejben huka). Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Született néma. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Kukkadni, lefonnyadni; Kukkadozni, szunnyadás közt fővel elő-elő gyökkeneni. Székely szó. *Ferenczi János.* Szunyókálva elé billedezni. Székely szó. *Szabó Elek.*

Kukkanom, megszólamllok. Kemenesali. *Lévai László.*

Kukkantani (be), betekinteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kukkot égetek, vesztek,

- kárt vallok. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- K u k m a**, bászli, bémész. Ormánsági szó, Baranyában *Jeremiás Sámuel.*
- K u k ó**, kisednek való tojás. Gömöri szó. *Hollók Imre.*
- K u k o l l a**, pálinka-főző kunyhó, kalyiba. Kemenesali szó. *Lévai László. Horváth Zsigmond.*
- K u k o r i**, perecz. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- K u k o r i c z a**, tengeri, málé, törökbúza. *Kállay gyűjt.*
- Kukoricza-cső v. -csév**: Torna, Gömör; kukoricza-fej: Dunán túl. *Döbrentei.*
- K u k o r i c z a - c s u m a**, törökbúza-kocsán. *Kállay gyűjt.*
- K u k o r i c z a - l é h a**, törökbúza' korpája. *Kállay gyűjt.*
- K u k o r i f á n k**, hal-étető. Kemenesali. *Lévai László.*
- K u k o r o d n i v.** kukorczolni, szükség végett leülni. *Beke' gyűjt.* Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Lekuporczolni: szükség-tételkor térdhajolva guggolni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- K u k s o l n i**, kuporczolni, üldögelni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Leguggolni. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Kemenesali szó. *Lévai László.* Rejteken megvonulni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- K u k t a**, fűtő, szakács-inas.
- Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- K u k u**, tojásocska. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- K u k u c s**, a' kis gyermeknek mondják, hogy valljon látja-e az embert. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kukucsálni**, valamit magasról vagy lynkon általnézni. *Beke' gyűjt.* Kandikálni. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Kukucsolni**, leselkedőleg nézni. Gömöri szó. *Hollók Imre.*
- Kukurikolni**, mondatik a' kakasról erdélyiesen; kikirélni, székelyesen; kukurékolni, magyarországiasan. *Ferenczi János.*
- K u l a c s**: Gömör, Torna; csutora: Dunántúl. *Döbrentei.* Székely szó. *B. Lakos.*
- Kulacs**, Kecskeméten is, csutora pedig Tolnában szinte divatos. *Csapó Dániel.* Kemenesali. *Lévai László.*
- K u l a c s k é p ü v.** -ábrázatú, azaz pufók, nagy pofájú. *Kállay gyűjt.*
- K u l c s o s**, kalács neme. Kemenesali. *Lévai László.*
- K u l i**, nagy fülű. Kemenesali szó. *Lévai László.* Rövid szarvú tehén. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- K u l l a n c s**, nem kollancs; nevezik kantának is, a' fér-

geknek az a' neme, melly
nyárban a' marhákba befur-
ja magát, vérrel tele szívja,
és azután, megtelvé, le-
hull: ext, minthogy parla-
gos, gyepes helyeken terem
és mász fel a' marhákra,
Csikban parlag-féregnek hív-
ják. Székely szó. *Incze Jó-
zsef.*

Kullog, szédeleg, kummog,
mint a' farkas's róka tu-
nyán jár. Balaton melléki
szó. *Horváth Zsigmond.* Las-
san lassan meneget, billeg
ballag. Székely szó. *Szabó
Elek.* Titkon meneget. Szé-
kely. szó. *Kállay.* Ballag,
lassan, félve v. óvakodva
men. Kecskeméti szó. *Csa-
pó Dániel.* Lassan kémked-
ve, alattomosan men. Pá-
pa vidéki. *Matics Imre.*

Kullogó, olly asszony v.
férfi, ki a' házasekat egy-
másnak megszerzi, kerítő.
Sárközi szó, Tolna várm.
Garay.

Kumak, egy jó darab p. o.
hus v. kenyér. Székely szó.
Ferenczi János. Szabó József.

Kumasz, nagy darab, p. o.
kenyér. Székely szó. *Szabó
Elek.*

Kummogni, alattomosan
leselkedve járni. *Beke' gyűjt.*

Kumni v. hunni; l. Hu-
nyóst játszani. Kemenesali
szó. *Horváth Zsigmond.* Tol-
na várm. *Csapó Dániel.* Tit-
tájszavak.

kon alunni, vigyázva szen-
deregni. Kemenesali szó.
Lévai László. Valamit le-
guggolva lesni. Marczal
melléki szó. *Acstódy Sándor.*
Rlbúni; p. o. a' nap leku-
mott, azaz: a' nap leáldo-
zott, lehunyt. Pápa vidéki
szó. *Matics Imre.*

Kuncs, kiseded tágasság a'
fűtő és fal között. Csikszé-
ki székely szó. *Farkas had-
nagy.*

Kuncsorog, künn zsugo-
rog, fázlódik. *Kállay' gyűjt.*
Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Kunczo gni, kunczolni,
vinnyogva, koldus-módra kér-
ni; vagy: valamit kényesen
kérni. Székely szó. *Gyar-
mathi Sámuel.*

Kunczolni, l. Kunczogni.

Kunczorálni, e. h. kuczo-
rálni. Szathmár vidéki szó.
Gáthy János.

Kundészni, hivatlanul va-
lamit fűtetni, keresni. *Beke'
gyűjt.* Korálni, őszszekeres-
gélni. Kemenesali szó. *Lé-
vai László.*

Kunhátas, csökönyös, aka-
ratos, makranczos ló. Ti-
sza melléki szó. *Náty Jó-
zsef.*

Kunyorálni, zsarolni, ké-
ricsélni. *Kállay' gyűjt.* Ku-
czorálni, könyörögni. Balat-
on melléki szó. *Horváth
Zsigmond.* Folyvást kérni;

p. o. már meguntam ezt az embert, mindig a' nyakamon van és kunyorál. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Kup, rakás, kupocz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Kupa: 1) ivó pohár; 2) valaminek völgyecskeje, p. o. fejem' kupája. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Ejtél. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Itcze, p. o. egy kupa ser. Székely szó. *Kállay. Cserey Elek.* Nyakkupa, a' nyak' felső és hátulsó részén gödör. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

Kupacz, kis kup, Innét — **Kupaczolni**, kupaczba, kis kup-formába rakni valamit, p. o. almát, kolompért. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Nádkupacz, Fejér vármegyében.

Kupás vas, tengely' végire 's tövire való öblös vas. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kupocz, lókereskedő. Székely szó. *Kállay.* Szegény kereskedő. *Kállay' gyűjt.*

Szigorú, csaló, fősvény. Székely szó. *Ferenczi János.* Fortélyos. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Kupikék, látatlan színt. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Palóc. *Szedér Fábán.*

Kupocz, 1. Kupacz.

Kúpolódni, enni valótlop-

va keresgetni. Tányérayaló, kúpolódó ember. Tiszamé-léki szó. *Náty József.*

Kuperczolni, 1. Kuksolni.

Kuporítani, összekaparni, gyűjteni mint a' fősvény. Székely szó. *Kállay.* Balaton melléki. *Horváth Zsigm.*

Kuporu, összehúszodott, rán-czosodott p. o. a' fősvénység miatt. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kurczina, pörce, töpörtő, elaprítva kiszült szalonna. Kecskeméti. *Csapó Dániel.*

Kurgó, fattyugyerek. Kemesesali szó. *Lévai László.*

Kurhėja, tyukherdő kánya. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

Kurisztolok, kést a' má-sikkal fenek. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kurjongatni, csúfolódva azt kiabálni valaki után: ihul Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kurka, kis rövid asszonyi rékli. Székely szó. *Kállay.*

Kurkálni: 1) kitisztítani, p. o. az ólat kikurkálni; 2) keresni. *Beke' gyűjt.* Kikurkálni, p. o. kalhaból, ólból stb. valamit kikészíteni. Balaton melléki szó, *Horváth Zsigmond.*

Kurkászni v. kurkálni, turkálni. Pápa vidéki szóejtés. *Matics Imre.* Szath-már vidéki. *Gáthy János.*

Keresni, fürkészni. Székely szó. *Incze József. Ferenczi János.*

Kurrog, t. i. a' has vagy az étlenségtől, vagy a' magokat megfészkelő szelektől. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kurta korcsma, alattomban bort áruló hely. *Kállay gyűjt.*

Kurtékli, l. Koczogány.

Kurti, kurta, skurti; kurta asszony-rékli, spenczer. Székely szó. *Kállay. Incze József.*

Kurucz, magyar 's székely katona, mondatik ellenkezőjéül a' labancznak, vagy német katonának; talán a' crux-ról székelyesen kurux, innen lett kurucz. Példabeszéde is van, p. o. „Kurucz világ régen volt”; akkor mondatik, mikor valami eltölt boldog időt valaki ok nélkül emleget. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kurugja, szénvonó. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Kuruglya, l. Szénvonó. Kemenesali és Rábaközi szó. *Horváth Zsigmond. Kétágos fá v. vasvilla: mellyel a' kemenczébe v. kálhába fazekakat raknak. Göcsei szó. Pländer Ferencz. Győrvárm. Horvát Endre. Kemenesali szó. Lévai László. Kállay gyűjt. Beke gyűjt.*

Kurusolni, bizonyos bőszerkányos mesterséggel valakit megkötöni, elbolondítani hiszik az embert a' tudatlanok, 's ezt kuruzslásnak mondják. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kuruttyol, retyeg v. rekeg a' béka. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond. Vartyog, rekeg; mondatik a' békáról. Torna várm. Csapó Dániel.*

Kuruttyolok, béka módon szölok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kusi, kusa, megcsönkített. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Kusolni, alacsonyul hízledni mint a' kutya. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kustorogni, ácsorogni. Bodrogközi. *Mindszenti.*

Kusza, farkatlan; kusza tyúk, kusza veréb stb. Tisza melléki szó. *Náty József.*

Kuszálni, összebonyolítani, p. o. a' czérnát, fonalat. Pápa vidéki szó. *Matics Imre. Balaton melléki. Horváth Zsigmond. Összekeverni, bomlítani, czérnát v. haját. Tisza melléki. Náty József.*

Kuszár, ...? Szatmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Kuszkó, kályha mellett való szeglet. Kemenesali szó. *Lévai László. Kuszik, ku-*

ezik, suttog, sarok, zugoly, szordék. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond. Pländer Ferencz.*

Kuszlik, kucskó, kályhasug. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Kuszpítolni, a' ruhát kiméletlenül viselni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Kuszpolom, viselem, rontom, vásolom, kiméletlenül húsom vonom, koszpítolom. *Kemenesali. Lévai László.*

Kusztora, fanyelű paraszt bicsak, bugyli. Kemenesali szó. *Lévai László. Fanyelű bicsak, rugó nélkül; bugyli. Balaton melléki szó. Horváth Zsigmond. Kállay'gyűjt. Őrségi szó. Zakál György. Palócz, Szeder Fábán.*

Kutatni, keresgélni, mindent össze-vissza hajhászni. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Kútgém: Gümör, Torna; kankalék: Dunántúl. *Dőbrentei.*

Kút-gém-ostor, -gárgya, -küpá. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kutréjos, elmésen csálni tudó (ein Anführer). Székely szó. *Szabó József.*

Kutogni, kullogni, csamogni. *Kállay'gyűjt. Szathmár vidéki. Gáthy János.*

Kutyagolni, ...? Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Kutyaházi, alávaló se-

honnai ember. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Kutyahájjal kenték meg a' köldököd', azaz, még kicsi korodtól fogva hamis voltál. Székely mondas. *Ferenczi János.*

Kutyálkodni, roszalkodni; „Elkutyálkodta magát“ azaz, elroszalkodta magát, ki előbb jó volt. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Kutyakorékos, gömbölyű, kerekes. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kutyor, szűk mély gödör, melyben víz van. Őrségi szó. *Zakál György.*

Kutyorék, viz' fordulása. Kemenesali. *Lévai László.*

Kutyorodni; valahová úgy hivatlanul ülni. *Beke'gyűjt.*

Kutyu, kutyó, kutyoló, p.o. pelyva kutyó v. kutyoló, azaz: kutu. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

Kuvadni, kuvadogni: 1) felkuvadt a' kenyér' héja, akkor mondják, mikor a' kenyér fölkel, belől ürege van, vagy a' belét egészen ki lehet venni a' héjából; 2) lekuvadni; p.o. a' tapasz a' ház' oldaláról lekuvad, annyi mint lehull; kuvadogni kezdett, hullani kezdett. Székely szó. *Incze József.*

Kuvasz, juhász eb. Székely

szó. *Kállay*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*.

K u v a s z t a n i, levonni. p. o. egy állatnak a' bérét, fának a' hejét vagy haját. Székely szó. *Incze József*.

K u v i k v. **c s u v i k**, halálmadár. Barkó szó. *Hollók Imre*. Palócz szó. *Szedér Fábán*.

K ú, e. h. kő. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*. Ez a' kiejtés több helyeken is divatos.

K ü c s i d, kicsin. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

K ü e d e r, akona. Sziget vidék szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

K ü g y m ö d, kegyelmed. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

K ü k ü r c s é n, kikircs. Szathmár vidéki. *Gáthy János*.

K ü l l ő, fekete rigó. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*.

K ü l ö m ö s e. h. különös. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel*.

K ü l ü, kása-törő lyuk. M. l. 777. köljűnek nevezi. Székely szó. *Ferenczi János*. A' kerék' sugár-fái. Mar-melléki szó. *Acsády Sándor*. Tökmag-törő. Kemenesali szó. *Lévai László*.

K ü n n, kinn. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

K ü p ü e. h. köpü, írósvaj-készítő edény. Pápa vidéki

szóejtés. *Maties Imre*. Kivájt fából kút v. forrás körül emelet; méhkas. Székely szó. *Túry Ignác*. Fa' ürege; innen: méh k ü p ü, méhkosár; k u t k ü p ü, a' forráson, mellyel más viz' befolyásától elzárják. Székely szó. *Kállay*.

K ü p ü l n i, köpölni p. o. vajat. Csikszáki székely szó. *Gegő Nicephor*.

K ü r t ő: Torna, Gömör, Vác; kémény: Dunántúl. *Döbrentei*. Kémény. Székely szó. *Cserey Elek*. *Gegő Nicephor*. Barkó szó. *Hollók Imre*. Innen kürtöseprő, kéménytisztító. Palócz. *Szedér Fábán*.

K ü s, kis, máknyi, morzsányi, szikra. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

K ü s d e n i, birakozni mással. Székely szó. *Ferenczi János*. Küszködni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

K ü s k e, kicsiny. Gömöri szó. *Hollók Imre*.

K ü s ü, az a' segítő inas vagy fa, a' mibe fogja a' szígyártó a' bőrt, hogy megvakarhassa. Székely szó. *Ferenczi János*.

K ü s a k ü p ü, minden lében kalány. Székely szó. *Buczy*.

K ü s z ö b, házajtó' kilépő algerendája. Péld. Sok kü-

szűb ütte a' seggét. Székely
szólásmód. *Szabó Elek.*

Kütylő, málé ember. Győr
várm. *Czech János.*

Küvő, küllő, Szathmár vi-
déki szó. *Gáthy János.*

Küvül, kül, kívül. Székely
szó. *Gyarmathi Sámuel.*

L.

L a b a c s, szőlőnek rossz fa-
ja, melly igen ritkán terem.
Balaton melléki szó. *Hor-
váth Zeigmond.*

L á b a l j á z o k, zavadzások
(tótosan): láb alatt henter-
gek. Barkó szó. *Hollók Imre.*

L á b a s, három lábu röstölő,
szilke, porzsoló, rátó. Szé-
kely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

L á b a s k o d n i, valahová fel-
nyulni. Székely szó. *Gyar-
mathi Sámuel.*

L á b a s m a r h a, régi leve-
lekben a' res mobilis-t
errel tették ki. Székely
szó. *Ferenczi János.*

L a b a t o l, a' szót hibásan ej-
ti. *Kállay' gyűjt.*

L á b h i n t a, lábon hintázta-
tó székely játék, vagy ülve
is. Székely szó. *Ferenczi
János.*

L á b í t ó, pedale (a' takácsok-
nál), Csikszéki székely szó.
Gegő Nicephor. Eskája, ré-
tya; lajtorja. Baranyai szó.
Tóbi Antal. A' szövő oszto-
váta' lapos alfái, mellye-

ket a' szövők lábokkal nyo-
mítgatván a' nyüstöt az ál-
tal nyitják a' mellék fonal-
lal, hogy a' vetélő a' között
általmehessen. Székely szó.
Szabó Elek.

L a b o d a, Gänsefuss (der stin-
kende). Székely szó. *B. La-
kos.* Szathmár vidéki. *Gáthy
János.*

L á b o s, hiba a' vászon-sző-
vésben, mikor a' hátulsó
nyüstbe vesz az ember két
szálat, 's az elsőbe is ket-
tőt, és így a' szövést tovább
folytatja. Bodroghüzi szó.
Méndezenti.

L a c s a k, sár; innen 'l a c s a -
kos, sáros. Győr várm.
Czech János. Tolna várm.
mondják: Lucsak, lucsakos
v. lucakos. *Csapó Dániel.*

L a c z i k o n y h a, traktérház
a' henteseknél. Kemenesali
szó. *Lévai László.*

L a d á z n i, pajkosan, betyá-
rosan, magát hányva vetve
beszélni. Győr várm. *Hor-
vát Endre.*

L a f a n c z, ringy-rongy. Pá-
pavidéki szó. *Matics Imre.*

Ronda, szakadozott gunya.
Kemenesali. *Lévai László.*

L a f a t o l n i, mondatik a'
kutyáról, mikor eszik; de az
emberről is, mikor kutya-
módra siet az evéssel. Pápa
vidéki szó. *Matics Imre.*

L a g z i, lakadalom, menyeg-
zői vendégség. Kemenesali
szó. *Lévai László. Palócz.
Szeder Fúbián.*

L á g y i g, elcsüggedésig, fá-
radtig, elerőtlenedésig, p. o.
mint látom, lágyig vagy,
azaz: erődből kifogytál. Gö-
csei szó. *Plánder Ferencz.*

L á g y m a t a g, l. Hiboha.

L á h a t o d, láthatod, lát-
hatd. Székely szó. *Gyar-
mathi Sámuel.*

L a j h a, tohonya, rest. Ke-
menesali szó. *Lévai László.*
Székely szó. *Szabó Elek.*

L a j h á r, tunya, rest. Bala-
ton melléki szó. *Horváth
Zsigmond.* Székely szó. *Sza-
bó Elek. Cserey Elek.*

Lajhó, lomha. Székely szó.
Incze József.

L a j h ó, rest, tunya, málé,
renyhe, puha, dög. Székely
szó. *Gyarmathi Sámuel. Fe-
renczi János.*

L a k; báb, gyermekek' bu-
bája; innen a l a k, szép;
a l a k o m, kedvesem; a l a -
k o s, álortzás. Klaproth
szerint a l a k tarka-barkát,

csifrát, pettyezetest tess
a' Kaukaszus körül. Székely
szó. *Kállay.* Leány-gyerme-
kek' rongyból készült játé-
ka, báb v. buba (pupa); e-
gyet téssen ezen szóval: a-
l a k, melyet a' székely rö-
videbben így mond ki: l a k;
innen l a k o z n i, annyi mint
bábbal v. bubával játszani.
Székely szó. *Derzi Mózes.*
Gyermek-játék maga - forma
képben; s z é p e t is jelent.
Székely szó. *Szabó Elek.* Bu-
ba, alak. Székely szó. *Tú-
ry Ignác.*

L á k, tó, mocsár. Székely szó.
Cserey Elek.

L a k a d a l o m, M. I. 795. la-
kodalomnak írja, holott la-
kot nem adnak; innen ere-
detibb a' lakadalom. Székely
szó. *Ferenczi János.*

L a k m á r, commessatio. Pá-
pa vidéki. *Matics Imre.*

L a k m á r o z n i, szodéskod-
ni. Székely szó. *Cserey
Elek.*

L a k ó, zsellér a' falún, ki-
nek háza nincs. Barkó szó.
Hollók Imre.

L a k s a, laska. Gömöri be-
széd mód. *B. S.*

L a k z i, menyegző, lakada-
lom. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond. Vendég-
ség. Székely szó. *Kállay.* La-
koma, lakadalom. Tolna
várm. *Csapó Dániel.* Szath-

már vidéki szó. *Gáthy János.*
Beke' gyűjt.

L a m; lamos, vizes, ronda.
Beke' gyűjt.

L a m o s; hugyos. Kemenesali
szó. *Lévai László.* Nedves,
lustos. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond. Lombos.
Kállay' gyűjt.

Lámpért, szőlőfajta. Győr
várm. *Sztrokay.*

Lámpértos, nehezen hal-
ló, siketecske. Kemenesali
szó. *Lévai László.* Igen na-
gyot halló. Győr várm. *Czech*
János.

L a m p o s, lépes méz. Bala-
ton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond. A' farkashoz igen
hasonló kutya. Pápa vidéki
szó. Innét Baranyában a'
farkast mezei **l a m p o s**-
nak hívják. *Matics Imre.*

Lánczalék, a' lánczhoz
toldott darab fa ágas, a'
szán-erdőlésben, akkor told-
ják ki vele a' lánczot, mi-
kor olyan rövid hogy el
nem ér az orszokra. Székely
szó. *Ferenczi János.*

Lánczfa, lárma-fa, a' mely-
lyen zsúpot gyújtván meg
a' régi bolyongó világban,
oda futottak a' vidékbeliek,
's így jelül szolgált az igen
hamar kellető oltalombeli
gyülekezésre. Székely szó.
Szabó Elek.

Lánczfalék, lánczot tof-
dó fa nyújtó, a' szán' eplé-
nyei alatt, e. h. láncz-fa-
toldalék. Székely szó. *Szabó*
Elek.

Landulni, lobbott vetni.
Őrségi szó. *Zakál György.*

L a n g: 1) az égő tűznek fel-
kapkodó heve, színe; 2) va-
lamely dolognak a' legff-
nomabb része, p. o. **l i s z t**-
l a n g, a' lisztnek legvéko-
nyabb része, egyebekre is
alkalmaztatható. Székely
szó. *Szabó Elek.*

L a n g a l é t a, longurio. Győr
várm. *Czech János.* Pőre, fél-
mezítelen. Kemenesali szó.
Lévai László.

L a n g a l ó, elősütemény, ke-
nyér-süteskor. Kemenesali
szó. *Lévai László.*

L á n g o l ó, lángas, laska, ke-
letlen tésztából vékony le-
pény. Győr várm. *Horvát*
Endre.

L a n g o l n i, M. I. 795. lán-
golni teszi ki; az első szebb,
mert a' két torok-vocalis
nem rútitja el, egymás mel-
lett. Székely szó. *Ferenczi*
János.

L a n g o s, széllal eresztett
p. o. haj. Baranyai szó. *Tó-
bi Antal.* Tüzes ember; ja-
poniabeli futó szekér' neme.
Székely szó. *Szabó Elek.*

L á n g o s, lángelőtti sütemény.
Gömöri szó. *Hollák Imre.*

Tolna várm. *Csapó Dániel*.
 Lángnál sült lepény.
 Lant, dal; lantolni, danolni.
 Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.
 Lantorja, ablak hólyagból az oláhoknál. Erdélyi szó. *Acsády Sándor*.
 Lantorna, marha' gyomráról levont megszáraztott hártya; ablaknak 's lámpásnak is használja a' közép. Székely szó. *Szabó Elek*. Bőndő - hártya; innen lantornás ablak. Székely szó. *Kállay*.
 Lanya, kevés, caendes eső. *Beke gyüjs*.
 Lanyha, lassu; p. o. lanyha eső, lassu eső. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.
 Lanyházó: esős idő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
 Lá p, bozótos hely. Innét Lápos. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Ingoványos kaszáló rét. Kemenesali szó. *Lévai László*.
 L a p a, vápa. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
 L a p a d á l, kicsapott, félretett. Székely szó. *Ferenczi János*.
 L a p á l y, sík, róna, táj; kivált a' rét szokott lapályos lenni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
 L a p i, Blatt; fának lapja. Székely szó. *B. Lakos*.

L a p i c z k a: 1) ruha-mosó szerszám; 2) konyha-eszköz tűz mellett; 3) testünk' egy része. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Mosófa. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*.
 L a p i n c s k u l n i, a' vizet tenyerével vagy más lappal verni. Őrségi szó. *Zakál György*.
 L a p i s, e' h. lapos. Gömöri szó. *Hollók Imre*. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.
 L a p í t a n i, mángolni. Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*. Hallgatni, kushadni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sám*.
 L a p o c z k a, M. I. 797. Lapiczkának írja, 'sa laposítva, kicsi lapát. Székely szó. *Ferenczi János*. Az ekében. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. Vas kalán. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor*.
 L a p o c z k á s d i, ifjak' játéka, lapoczkával a' fenekire ütnek egyiknek 's elvetik, a' ki felkapva kergeti a' másikat 's viszont másra üt. Székely szó. *Ferenczi János*.
 L a p o s k a, laska. Székely szó. *Buczy*. Szabógallér-v. tésztás laska. Székely szó. *Kállay*. Bőjti laska, olajjal v. mézes mákkal. Székely szó. *Túry Ignác*. Laposan vágott laska, mézzel, mák-

kal 's olajjal eszik. Székely szó. *Ferenczi János*. Széles pántlikára vágott tésztane-mű. Székely szó. *Szabó Elek*. Lapos-vas, szántó-vas. Ba-laton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Lappancs, felemelhető aj-tó, a' házból a' pinczébe, vagy mikor madarat akar üttetni az ember; avvagy a' féreg-üttetőnek is van lappancsa; M. I. 375. emelcsői kapu- vagy hid-nak írja; de eredetibb szó a' lappancs. Székely szó. *Ferenczi János*. Lappasz, alattomos. Szath-már vidéki szó. *Gáthy János*. Lasa- és laska-gomba közt a' különbség ez: 1) Lasa-gomba a' bikfán terem, vas-tag lapos; 2) laska-gomba pedig a' földből, másképen úri-gombának is hívják. Székely szó. *Ferenczi János*. Laska, vékonyan és szélesen elsodorva kiszáritott tészta. melyet jó nagy darabokba tördelve levesbe szoktak hányni. Kecskeméti szó. *Csapó Dániel*. Kerekas vékony sütemény. Kemenesali szó. *Lévai László*. Vékonyan el-sodrott tésztasütemény, mint a' zsidó parkesz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Őrségi szó. *Zakál György*. Metélt, vagdalt tész-ta. Csikszéki székely szó.

Gegő Nicephor. Székely szó. *B. Lakos*. Laska-s üritő, laska-nyuj-tó. Székely szó. *Kállay*. Lasponya, neszpolya. Ba-laton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Láto-dé-ke, lássa az ember! lá! lám! Ormáosági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámmuel*. Lator, vásott, eleven; tesz rossz életűt is; innen lat-rok' barlangja, tolvajok' fészke. Székely szó. *Kállay*. Latra, buja szeretője. Székely szó. *Kállay*. Latyakos, nedves, Inca-kos. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Igen meg-ázott, vizesedett. Kemenes-ali szó. *Lévai László*. Láz v. lázasztó, váz, ijesz-tő p.o. a' gyümölcsfákon, asztagon stb. Vas várm. Dr. *Horvát József*. Laza, kövér ledült gabona. Bodrogközi szó. *Mindszenti*. Magas nyulánk. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*. Puha, lágy p.o. káposzta, ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Hitvány, fekete borsos, szigoru sze-mű, vadzabos árpa; innen minden szigoru szemű ocsús gabona lazásnak mendatik. Székely szó. *Ferenczi János*. Lazás élet, gazos. Lazás

fa, természetl megrakott fa.
Bodrogrközti szó. *Mindszenti.*

L a z s n a k , pokrócz. Székely
szó. *Kállay.* Komáromi. *Csu-*
czor. Kutya rész. Innen

L a z s n a k o l n i , megverni,
büntetni. Kemenesali szó.
Lévai László. Keményen
megverni. Baranyaiszó. *Tó-*
bi Antal. Megverni; hihető,
hogy régen lazsnakot M. I.
798. l. szerint, vagy széke-
lyesen pokróczot terítették
a' fejére, 's úgy verték meg;
's ezt mondták: lazsnakol-
ni. Székely szó. *Ferencki*
János. Ugy elverni, hogy
lepedőben vigyék haza. Pápa
vidéki. *Matics Imre.*

L é , leves; ételnek neme. Pa-
lócz. *Szedes Fábán.* Barkó
szó. *Hollók Imre.*

Le á l d o z i k a' nap, le-
nyugszik. Ormánási szulás-
mód, Baranyában. *Jeremiás*
Sámuel. Pápa vidéki. *Matics*
Imre.

Le b b e l n i , a' beteget nagy
forróságában, hogy el ne á-
ljalon, legyezgetni. Bala-
ton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond.

Le b b e n c s , csapda, rendet-
len magaviseletű. Tisza-
melléki szó. *Nátlly József.*

Le b e d e g , a' szájában az
embernek a' nyelve felett
való kerek iny, a' melly a'
forróság miatt lehámlani
szokott; talán Csokonai is,

a' kigyónak tavaszkor le-
hányt téli bőrét, innen nevez-
te le b e r n y e g - n e k . Székely
szó. *Szabó Elek.* Nyeldekli;
leszáradt a' lebedegem. Szé-
kely szó. *Ferencki János.*

Le b e g ő , e. h. levegő. Barkó
szó. *Hollók Imre.*

Le b e n y e , szarvas marha'
nyakának alsó részén lóggó
bőr. *Beké gyűjt.* Ökör' szü-
gyénél leálló vagy lefogó
bőr. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.

Le b s s e l e k , hiába ülök,
töltöm az időt. Székely szó.
Gyarmathi Sámuel. Pápa vi-
déki szó. *Matics Imre.* He-
nyélek. Gümöri szó. *Hol-*
lók Imre. Bodrogrközti szó.
Mindszenti.

L é c s k á l n i , a' mi már le-
szedetett, ott a' maradékot
keresgélni; némelly részén
az országnak böngész-
ni, máshol kórászni is
mondják. Vas várm. szó.
Sztrókay Antal. Dr. *Horvát*
József.

L e c s p o c s , hig esővel ele-
gyes ár, a' mellyel be-
mocskolja magát az ember.
Székely szó. *Ferencki János.*
Szathmár vidéki. *Gáthy Já-*
nos.

L e c s p u r d i , mindent kife-
csegő. Székely szó. *Ferencki*
János.

L e d n e k , bükköny. Bodrog-

- közi szó. *Mindszenti, Gömöri. Hollók Imre.*
- Ledörcz**, ...! Szathmár vidéki. *Gáthy János.*
- Lédzedni**, beteg ágyából, felmászhatni. Székely szó. *Szabó Elek.* Az elzsindésből következett erőtlenség miatt alig-alig lépegethetni. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Leereszkedni**, 'leülni. Baranyai szó. *Mátics Imre.*
- Lefeg**, lógg p. o. a' kutya' füle, vagy az ökör' lebenyége. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Lefetelni v. lafatozni**, kutya-módra a' levet hapsolni. Székely szó. *Ferencki János.*
- Leffegni**, alig-alig szólhatni, inyról nehezen megszogni. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Leffenni**, lelóggui; leffentyü, leloggó, csüggő p. o. a' kalpag' bársony leffentyűje. Tisza melléki szó. *Nátl József.*
- Lefülelni**, lefogni, mint szelindek a' vágó marhát. *Kállay' gyűjt.*
- Légely**, l. Négely. Fa csobány. Székely szó. *Kállay.* Egy vízholdó edény; a' palaczktól különbözik abban, hogy a' palaczk esztergába van vágva, a' légelet pedig a' kádár csinálja és abroncs-

- csal köti egybe. Székely szó. *Incze József.*
- Legyelő**, e. h. legelő. Barokó szó. *Hollók Imre.* Ormánási, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Legyeskedni**, nyugtalanítani. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*
- Legyhett**, eleresztett lágy testü. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Legyinteni**, gyengén feléje csapni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Legyúrom**, felülmúrom, meggyőzőm. Székely szó. *Csercy Elek.*
- Légylvíz**, egérkövel elegyített víz a' legyek' pusztítására. Székely szó. *Ferencki János.*
- Léha**: 1) a' szekér' előágasán annak nyújtója alatt általszegezett kurta lapos fa; 2) léhas gabona, azaz, dőltes lágy szálu; — innen, **léha ember**, annyi mint hitvány ember; 3) a' buzában, léhas buza; 4) rest, gyenge. Székely szó. *Szabó Elek. Túry Ignác.* A' nyújtó alatt az ágas-szárnyakat összefoglaló fa. Székely szó. *Ferencki János.* Lajha, rest. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.* A' nyújtó alatt a' kétágas' végére nyulik; iha, éha. Székely szó. *Gyarmathi*

Sámuel. 1) az a' fa, mely a' szekér' ágasa' végén, a' nyújtó alatt, keresztül vagon téve, és a' szekér-rudat fentartja; 2) csekély, hitvány, hiu p.o. beszéd, ember; 3) léhas, p.o. gabona, mikor a' kövér földben, kövér idők járván, a' gabona szemzés előtt eldől, és a' gabonafők üresen maradtak, mondatik léhas gabonának. Innét — léhasodni; p.o. megléhasodtak a' gabonák, annyit teszen, mint kövér földben, kövér idők járván, a' gabonák, szemzés előtt eldőltek's szem nélkül maradtak. Székely szó. *Incze József.* Léhas mag, üres, könnyű mag. Bodroghközi szó. *Mindszenti.*

Lehányni a' szakált: Gömör, Torna; megborotválkozni: Dunán túl. *Dübrentei.*

Léhelni, a' kendert a' vas fogú eszközön utószor szőszétől megtisztítani. Csikszéki székely szó. *Gegő Nőcephor.*

Léhendék, ...? Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Leheppenek valahová mint egy tehén. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Lehuppantani, levágni a' földre úgy hogy huppog-

jon. Székely szó. *Ferenczi János.*

Lehurítani, valakire rákiáltani, úgy, hogy elhallgasson. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Lehusolni, a' timárnak letolni a' húst a' bőrről. Székely szó. *Ferenczi János.*

Léhtűtő, tányérnyaló. Székely szó. *Ferenczi János.* Élhetetlen bibaszt. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Lejen, jelen. Bodroghközi szó. *Mindszenti.*

Lejtő: 1) ereszkedő; 2) lassu táncz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Léju, liu, lija. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Lék, székelyesen vék, ez azért jobb, hogy a' levék vagy összehúzza a' lék (eram) megkülönböztethessék; jégen vágott lyuk. *Ferenczi János.* Jégen halászat' kedvéért vágott lyuk. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Jégen, kenyéren és dinnyén, vágni szokott négyszegű lyuk. Innen meglékelni, jégen, kenyéren, dinnyén lyukat vágni. Pest várm. szó. *Csapó Dániel.*

Lekapom, leszólom, lepirongatom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Lekukkant a' fának vagy

virágnak levele, melegség miatt. Székely szó. *B. Lakos.*
 Lelemesség, régi oklevelekben így tették ki helyesen az acquisitumot. *Ferenczi János.*

Léletelek, pihegek. Kemenesali. *Lévai László.*

Lelkemtől szakadt, kedves. Palócz. *Szedér Fábán.*

Lelkëndezni, mikor valaki sokáig fut, és erősen lélekzik, a' vékonya mint a' fuvó úgy jár, alig tud szólni, akkor mondják: lelkëndez. Innen a' szólásformák: nagy lelkëndezve megérkezék, még szólni sem tudott. Székely szó. *Incze József.*

Lelni: 1) valamely elesett portékát találni; p.o. ma egy krajczárt leltem az úton; innen 2) esetet is jelent, p. o. téged mi lel, hogy úgy sírsz? — megládd, mi fogja őt lelni ezért, azaz, mi fogja találni, mi esik rajta. Székely szó. *Szabó Elek.*

Lelocsolni, vízzellefreccskendőzni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Lemocskolni, legazolni, szidni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Lencsefű, veres virág, olyan forma mint a' veres ákácznak van, és lencse levelű. Székely szó. *Ferenczi János.*

Lendíteni, megkezdeni a' dolgot. *Matics Imre.*

Lenézni: 1) hinuntersehen; 2) verachten, geringschätzen. Székely szó. *Incze József.*

Lenge, lágymeleg; az erkölcsi értelmén is talán a' gleichgültig-et — ezen egy szóban lehetne jobban kurtán kitenni? Lenge ember, azaz, character, nélkül való; sem jó, sem gonosz, — lehetne úgy, mint lágymelegnek mondani. Székely szó. *Szabó Elek.* Lágymeleg vagy lagymatag p. o. a' viz. Székely szó. *Ferenczi János.* Elviselt, avadék; p.o. olyan lengeteg az ingem, hogy az őrje is alig tartja (mikor a' fonal egybeszövése szinte széllel megyen). Székely szó. *Incze József.*

Lentetni, l. Koszogni. A' farkas-ügetésnél lassabban járni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Len' szálája, len' szála. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.*

Lenvirágu tarka, hell und dunkel Blandruck. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Lenző, ümög' szegélye. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Lepallani, abstauben. Székely szó. *B. Lakos.*

Lepcsenek; p.o. úgy bevá-

gom a' szájadat, hogy ugyan meglepcsen. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

L e p c s e s : 1) szemtelen, p. o. lepcses száju, ki szemtelenségeket beszél; 2) pongyola, p. o. lepcses, öltöztető. Székely szó. *Kállay. Ronda. Erdélyi és székely szó. Döbrentei.* Orczátlan, lusta, ronda; nem nagylábu, libhetz, a' mint M. I. 806 I. mondja. Székely szó. *Ferenczi János.* A' ki szemtelen, fajtalan beszédű, p. o. lepcses kurva. Székely szó. *Incze József. Szabó Elek.*

L é p c s ő ; a' sáros ösvényeken előbb egy-egy lépésre rakatott kövek, a' mellyen lépegetve mennek által. Székely szó. *Szabó Elek.*

L e p e , pille, lepke, lependék, pillangó. Palócz. *Szeder Fábán.* Barkó szó. *Hollók Imre.*

L é p e d e z n i , körülfogni, p. o. mint a' tanulók a' tanítót. *Beke gyűjt.*

L é p e g e t n i , egyet-egyet lépni mint az induló gyermek. Székely szó. *Ferenczi János.*

L e p e n d é k , pillangó. Székely szó. *Cserey Elek.*

L e p é n y , béles. Székely szó. *Gyarmathi.*

L e p e n y e v . lebinye, az ökör' pötyögője álla alatt. Székely szó. *Kállay.*

L e p e n y ő : 1) az ökör' álla alatt lefityegő bőr; 2) az oldalvég' végén való szálas hus. M. I. 805 I. *Lepe nyeg.* Székely szó. *Ferenczi János. Cserey Elek.*

L e p i s t e s , discinctus. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

L e p i t t y e s z t e m , p. o. az ajakamat. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

L e p k e , pillangó; de Abendvogel helyett sphynx, nem él vele a' székely, mint M. I. 805. I. *Ferenczi János.*

L e p p e g n i . Mikor valaki a' beszédben minden szótágot halkkal, megnyomva, vontatva mond ki: az illyent leppegni vagy lepeggő beszédűnek mondják; a' járásban is, a' ki minden lépést halkkal, lassan, vontatva teszen, arról mondják: elé lepegge mellettem. Székely szó. *Incze József.*

L e p p e n t y ű , ellenző; gyertya-ellenző, Lichtschirm. Győr várm. *Csach János.*

L é r c z , lécz. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

L e r e p s e d e k , . . . Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

L e s , csinált rejtek vadat lesni, Székely szó. *Túry Ignác.*

L e s b e t e g , farkas, lupus. Székely szó. *Szabó József.*

L é s k á l n i , szüret vagy más

gyümölcs-szedés után keres-
gélni szőlőt, gyümölcsöt.
Beke' gyűjt.

L e s p o n y a, náspolya. *Kál-
lay' gyűjt.*

L é s z a, vesszőből v. szalmá-
ból kerekdeden font kosár,
mellyben turót szárítanak,
vagy tojást tartanak; más
vidéken kőficx-nak nevezik.
Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
Sővény. *Palócz. Szeder Fá-
bián.* Cserény ág; annyit
is tesz: szalma nyoszolya.
Kemenesali. *Lévai László.*

L é s z á s kert, felül béfe-
dett, font kert v. kerítés.
Székely szó. *Kállay.*

L e t o r t y a n o k, lerogyok.
Székely szó. *Gyarmathi Sá-
muel.*

L é t r a, rétla, lajtorja. Bar-
kó szó. *Hollók Imre. Palócz.*
Szeder Fábán.

L e t ú r n i, valakit beszéddel,
erővel feljűlmulni. Székely
szó. *Ferenczi János.*

L e t y k ó, lityloty levesféle
étel. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.

L e t y ó k e, négyszegű túrós
tészta. Székely szó. *Kállay.*

L e t y v e t t lankadt, puha
húsú, lagymatagos. Tisza
melléki szó. *Náty József.*

L é v a i fejkötő, azaz, pof-
leves, pofoncsapás; mert a'
lévai kofák hajdan, ha ősz-
szevesztek, lekapott kemény

fejkötőikkel verték agyba
főbe egymást. *Czuczor Ger-
gely.*

L é v á k, e. h. volt; p. o. Léván
vásár levék. Hont várm. szó.
Dr. Horvát József.

L é v é l a j t ó, félajtó, verőcze.
Székely szó. *Kállay.*

L é v é l i b é k a, zöld béka;
katona béka pedig, tói
béka. *Kállay' gyűjt.*

L é v h ú t ó, együgyű. Bala-
ton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond. Szathmár vidéki.
Gáthy János.

L é v ő, fatölcsér. Lévóka pe-
dig kis fatölcsér. *Palócz.*
Szeder Fábán.

L é z z e d n i, gyógyulni kez-
deni; innen fellézzedt, azaz,
felkezdett járogatni beteg-
ségéből. Székely szó. *Feren-
cz János.*

L é z z e g n i, lézzengeni. Szé-
kely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
Kelletlen járást tenni. Ke-
menesali szó. *Lévai László.*

Ingadozva járni, p. o. a' be-
tegség után, vagy részeg
korában. Göcsei szó. *Plán-
der Ferencz.* Idomtalan las-
susággal járni. Balaton mel-
léki szó. *Horváth Zsigmond.*

L é z z e n g ő, tekergő, sehon-
nat. Székely szó. *Kállay.*

L i b á r, meg nem hizható,
száraz, sovány természetű;
p. o. libár ökör. Székely szó.
Ferenczi János.

L i b b e g - l á b b o g, csak im-

mel ámmal men a' dolog.
 Székely szó. *Ferenczi János.*
Libbenni, p. o. a' tyuk meglibbenik, ha elfárasztjuk, azaz, leül. *Beke' gyűjt.* Le-lapulni; mondatik a' szelid tyuk és (hasonlatként) a' czéda fejérenp felől: könnyen meglibbenik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
Libbentek, ha kurtább egyik lábam. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
Libbenteni, sántikálni az egyik lábával; innen libbentő, a' kinek egyik lába kurtább mint a' másik; vagy: libbencs. Székely szó. *Ferenczi János.*
Libhesz, ügyetlen, esztelen, semmire való. Székely szó. *Ferenczi János.*
Libucz, libacz. Székely szó. *Cserey Elek.*
Licse, dupla czérna, kötni való zsinég. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
Lics-pocs, e. h. locs-pocs. Székely szó. *Cserey Elek.* Higacska sár. Székely szó. *Gyarmathi.* Tolna vármegyei. Lucs-pocs. *Csapó Dániel.*
Liczis, mindenféle hízeltető ember. Székely szó. *Ferenczi János.*
Lidércz, ignis fatuus, mellyet a' köznép ördögi v. boszorkányi látomásnak hiszen sok helyeken. Székely szó. *Szabó Elek.*
 TÁJSZAVAK.

Liha, könnyű, vékony kötés; p. o. lihába kötni. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*
Lihegni, pihegni, Székely szó. *Kállay.*
Lihó, livó, fatölcsér. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
Lik, likas, likatos (székely), lyuk, lyukas, lyukatos (magyar). *Derzi Mózes.* Lyuk helyett mondják a' széke-lyek; így likasztani, e. h. lyukasztani; — innen tovább
Likas kása, Mártonnál: karimás kása; a' közepét meglikasztják a' köleskásának, 's tejet töltnék bele. Székely szó. *Ferenczi János.* Annyi mint karimás kása, Hirschen-Brey mit Milch. Székely szó. *Incze József.*
Lindik, venus' nyelve az asszonyi nem' szemérmében. Székely szó. *Szabó Elek.*
Linka, fahid, bürű. Soprony vármegyei szó. *Matics Imre.*
Linkó, v. lenka föld, kiszáradt ingovány. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Süppedőkes, ingoványos, gödrös hely, mellybe mind marha mind ember bele sülyedhet. A' pórnp azt regéli felőle, hogy nincs fenéke. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
Liphesz ember, hitván, tátsó. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Lipiczkedni, féllábon sántikálni mankóval. Székely szó. *Ferenczi János.*

Lipiczkelni, minden gyengébb állat ha eltörik a lábba, vagy meghibázik és men, lipiczkel, az erősebb czibikel, az embersántít. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Lipinkázni, egy deszkának két végén, melly egy fán van keresztül téve, két gyermeknek fel's alá lóggatni magát. Székely szó. *Ferenczi János. Gyarmathi Sámuel.*

Lipong, leng. Székely szó, Csikszékbecp. *Gegő Nicephor.*

Liponka, libitoka, libikóka, gyermekek' játéka. Székely szó. *Kállay.*

Lisztelő, a' malomkő alól kihulló lisztet kifogó láda. Székely szó. *Ferenczi János. Szabó Elek.*

Lityike, vászon, vagy más szóval: gyér tartott len. Székely szó. *Gödry.*

Lityloty, izetlen híg leves. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Lóba, gerendán való hintás, lábalódás. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Lóbálni, lóggatni, ide's tova mozgatni. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

Lóbbita, l. hinta, gyermekjáték' neve. Balaton

melléki szó. *Horvát Zsigmond.*

Lobicskolni, fürdéskor kezével a' vízben játszadozni. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*

Lobogni, fellobogni, mikor a' víz felbuzzan a' tűzlobogástól; innen a' ferdő hideg vizeket Berszékben, mellyek gazdagon forranak ki a' földből, lobogó-nak hívják. Székely szó. *Kállay.*

Lobogó, zászló, kereszten vagy hajón. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond. Palócz. Szeder Fábán. Barkó szó. Hollók Imre.*

Lobogósing, rövid derekú, de hosszú széles ujjú férfi ing. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Loboz, úzás közben az embernek lába loboz, lábba a' vizet veri. Tisza melléki szó. *Nátly József.*

Locs, pocsolya, hígsár. Székely szó. *Ferenczi János. Locs-pocs. Tolna várm. Csapó Dániel.*

Locsadék: 1) megmaradt alóvaló étel-lé; 2) minden mocskos lé, moslék. Székely szó. *Ferenczi János.*

Locsogni, fecsegni, sok tisztátalan beszédet tenni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz. Sékely szó. Cserey Elek. Kállay.*

Locsolni, vízzel öntöget-

ni, tapsolni. Székely szó.
Szabó Elek.
L o c s o s o d n i, viz vagy eső
 által megázni. Székely szó.
Ferenczi János.
L ó c z a, pad. *Kállay' gyűjt.*
 Lócza: Gömör, Torna; pad:
 Dunántúl. *Döbrentei.* Fából
 való pad. Palócz. *Szedér*
Fábián. Kemenesali szó. *Lé-*
vai László.
L ó d a r á z s, nagy mérges
 darázs. Székely szó. *Kállay.*
L ó d i n g, az a' szilju, a'
 mellyen a' karabéj lógg 's
 ing. Székely szó. *Ferenczi*
János. Töltés. Innét —
L ó d i n g p é n z, szőlőpász-
 tornak puskaporra adott
 pénz. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.
L o d í t a n i, lodítani, lodigálni,
 lodigalódní; annyi mint ha-
 jítani, hajtani, hajgálni,
 hajgalódní. Innét, a' kít a'
 székely kiszid vagy tán ki
 is taszigál házatól, ezt
 mondja: lodulj! takarodj!
 pache dich! Székely szó.
Incze József. Lödöríteni,
 lökni, megtaszítani. Székely
 szó. *Gyarmathi Sámuel.*
L o f i, lovasfó székely, régi
 osztályok szerint a' széke-
 lyeknek. *Szabó Elek.*
L ó g g a, lóbbá, gyermekjá-
 ték, más vidéken hintá-
 nak nevezik. Göcsei szó.
Plánder Ferencz.
L ó g g á z n i, dolog nélkül

korhelykedni. Székely szó.
Ferenczi János.
L ó g g ó b a n v a n, semmit
 sem csinál. Székely szó.
Kállay.
L ó g g ó s: 1) ló; 2) szerető.
 Innen van ez a' szólásmód:
 „Lóggóst tart hitvese mel-
 lett.” Balaton melléki. *Hor-*
váth Zsigmond.
L ó g n a z i k, hintásik, lógg.
 Bodroghközi szó. *Mindszenti.*
L o h a d n i: 1) apadni p. o. a'
 sebnek; 2) a' hasnak kife-
 szülésből megereszkedni, p.
 o. meglohadt a' hasam; M.
 II. 24 l. megejtőzni-vel
 teszi ki. Székely szó. *Fe-*
renczi János. Lelankadni.
 Pápa vidéki. *Matics Imre.*
L o h o g n i, sebesen v. ló-
 lekszakadva menni. Dunán-
 túl. *Csapó Dániel.* A' vizben
 hanykódní. Órségi szó. *Za-*
kál György.
L o h o l n i, megverni. Palócz.
Szedér Fábián. Gömöri szó.
Hollók Imre.
L ó h o s o d n i, vedleni, mi-
 dőn a' vízi madarak tollai-
 kat hanyják. Tiszamelléki
 szó. *Náty József.*
L ó k, leereszkedett kis völ-
 gyecske. Székely szó. *Sza-*
bó Elek. Alanti hely, ala-
 csony hely. Székely szó.
Gyarmathi Sámuel. Alattva-
 ló helyen két hegy közötti
 térség. Székely szó. *Feren-*
czí János.

Lóke, indulj, eredj, menj.

Kemenesali. *Lévai László.*

Lom, Márton szerint: allerley Gepäk, bagage; a' székelyeknél más értelemben fordul elő; hanem mondják: szép lomos posztó, szép lomja van mint a' selyem: miken értik azt a' szórt, melly, minekutána a' posztó a' posztó-nyíró vagy -simító' kezéből kijő, még a' posztón marad. Székely szó. *Incze József.* A' régi bikfáknak derekain és vén ágain függő ősz szakál forma mohák, melylyek télnék idején egy sing hosszúságra is szakadozólag nyúlnak le. Székely szó. *Szabó Elek.*

Lombos, ettől: lomb; régi szó a' székelyeknél, melylyet ma is közönségesen használnak; tesz nagy szórú kutyát. *Kállay.*

Lomha, lanyha, tohonya, lusta. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Lómonyú szilva, húsos szilva. *Kállay gyűjt.*

Lompos, ...? Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Loncsos, kis korhelyecske, kis bibaszt. Kemenesali szó. *Lévai László.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Lopáj, a' hegyoldaloknak behorpadásai. Székely szó. *Szabó Elek.*

Lopész, lopó tolvaj. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Lopó, sártökből készült szívó eszköz, hébér. Székely szó. *Szabó Elek.*

Lóránt, uzsona. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Lósláng (Einschlag): hordó' bűdöskövezése. Lóslángos bor. Tisza melléki szó. *Náttly József.*

Lóstolni, mulatság' alkalomával házról házra járni evés ivás végett, mint p. o. Vas vármegye' némelly vidékeiben szokás. *Beke' gyűjt.*

Lószemű szilva, veres szilva. Székely szó. *Kállay.*

Lótika, Lotchen, Ilona. Székely szó. *Kállay.*

Lotyó, szóbeli személy, szajha, hingyula. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Lottyadt, puha, lágy bor. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Lübögni, ijedés után mintegy remegni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* P. o. a' posványos hely löbög a' láb alatt, a' viz löbög a' gyomorban. *Beke' gyűjt.*

Lócsakámvá, azon vas a' lócsön, melly a' tengelyt övedzván a' kerékszeeggel oda foglaltatik. Győr várm. *Sztrokay.*

Lócsalábu, azaz, erősen

horgas mint a' lócs. Székely szó. *Ferenczi János.*

Löcsülódik, hánnya magát. Győr várm. *Czech János.*

Lóding, pille. Felső-Ór, Vas várm. *Dr. Horvát József.*

Lóddörödm, belóddörödm, mintegy tántorogva menek be. Székely szó. *Gyarmathi.*

Lóddörög, ide 's tova hánnyódik, mint a' cséphadaró. *Kállay' gyűjt.* Horgasan ide 's tova men; innen: **lóddöri**, ki horgasan men 's megakad sokba. Székely szó. *Ferenczi János.*

Lójtó, e. h. lejtő. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Az útnak a' hegyről való leereszkedése. Székely szó. *Szabó Elek.*

Löke, lyukas térség magas helyen. Székely szó. *Szabó Elek.*

Lökni, valami hegyes fegyvert valakibe erősen belévetni. Székely szó. *Szabó Elek.* Taszítani. Tolna vármegyei szó. *Csapó Dániel.*

Lön, lén, leve. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Lópye, mézes tészta. Székely szó, Csikszékben. *Kállay.* Szilva-lébe mártott mézes lepény eldarabolva. Székely szó. *Buczy.*

Lóre, csigere, vizbor. Ba-

laton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Lótye, csúnya lé. Győr várm. *Czech János.*

Lú, e. h. ló. *Kállay' gyűjt.*

Lucskos, vintől, harmattól nedves. Bodroγκközi szó. *Mindszenti.* Mocskos, tisztátalan életű fejer személy. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Luc sok, mocskos, szenny. Bodroγκközi szó. *Mindszenti.*

Luczaszéken, Karácson előtt 13 napig készült szék: melly felől a' babonás emberek azt tartják, hogy az, ki éjjeli misekor ráül, a' templomban minden boszorkányokat meglát. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Luczvár, lidércz; mondják: lodovércz, ludvércz: Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Lud, annyit teszen mint liba. Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy.*

Ludasdi, játék a' gyermekek közt: egy ülnek külön áll, más kakasnak elől, a' kihez sokan sorjába hátul fogódnak; az ülő igyekszik azokból egyet elkapni, a' kakas védli; ha elkapja, váltság mellett adja vissza. Székely szó. *Szabó Elek.*

Ludmereg, hirtelen harag; p. o. elfutotta a' ludmereg,

annyi mint: hirtelen haragra fortyant. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Lud pázsint, fejrátú fű. *Kállay gyűjt.*

Lüd vércz, lidércz. Marczal melléki szó. *Aczady Sándor.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Lugozni, annyit teszen a' székelyeknél, mint a' magyaroknál szapulni; 's minthogy ez a' munka lug által esik meg, úgy tetszik nekem, helyesebben nevezik ezt a' székelyek lugsásnak, mint a' magyarok szapulásnak. *Derzi Mózes.* *Gyarmathi Sámuel.* *Ferenczi János.*

Lugzó, szapuló. Barkó szó. *Hollók Imre.* Palócz. *Szedes Fábian.* Gyükere lug (a' német Lange), Csíkban szapulónak hívják: lugzó-déza, -cseber stb.; innen: lugozni, szapulni. Székely szó. *Kállay.*

Lugzó - cseber, szapulókád. Székely szó. *Ferenczi János.*

Lukma, papi bor és gabona fizetés. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Lustos, vizes, mocskos. Kemenesali. *Lévai László.*

Lustos nyelvű, mocskos

beszédű. Pápa vidéki szólásmód. *Matics Imre.* Szidalma-zó, leszóló. Csornai, Sopron várm. *Döbrentei.*

Luzsnya, ... ? Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Lüdércz, e' h. lidércz. Székely szó. *Ferenczi János.*

Lügetni, taszítani, ütni, dobni. *Beke' gyűjt.*

Lükkeni, véletlen valamire találni, p. o. rám lük-kent hirtelen egy medve. Székely szó. *Szabó Elek.*

Lükögni, a' főfájdalomban a' főnek és a' vakszemeknek benn dobogni. Székely szó. *Szabó Elek.* Sajogni, verdődni; p. o. ugyan lükög a' sehem, verdődik benne a' méreg. Székely szó. *Ferenczi János.*

Lüktetni, p. o. lüktet a' fájdalom a' fogban, főben stb., azaz, mintha perczer-kint járna az ütérrel. *Beke' gyűjt.* Fél csipőre sántálni. Kemenesali. *Lévai László.*

Lükü, egy fél öl hosszúságu kupásan kivésett vastag fa, mellyben köles- v. másféle kása készítetik. Innen: lük-ni, lökni, minthogy a' kása fával löketik. Őrségi szó. *Zakál György.*

M.

Má, már. Gömöri beszéd-
mód Rima's Balogvölgyben
B. S.

Mácsik, mákos, csikmák,
mézes laska. Székely szó.
Kállay. Metélke, metélt tész-
ta. Barkó szó. *Hollók Imre*.
Tolna várm. *Csapó Dániel*.
Palócz. *Szedér Fábán*. Étel'
neme, szagztatott sodrott
tészta. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond. Darab-
kákra osztott, szagztatott v.
vágott tészta. Van turó, van
mákos. Vas várm.; Hontban
haluska. *Dr. Horvát Jó-
zsef*. Négysegletesre metélt
vagy szagztatott tészta-étel.
Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Macska-fa, kakas-ülő. Szé-
kely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
Farkas hadnagy.

Macska-fejű gombóc,
nagy galuska, glödör. *Kál-
lay' gyűjt.*

Macska-nadrág, metélt
tészta. Göcsei szó. *Dr. Hor-
vát József*.

Mácsnya, gyenge tüskés
lapu. Kemenesali szó. *Lévai
László*. Szálkás tüskés gaz.
Győr várm. *Horvát Endre*.

Macsuka, valaminek]gomb-
ja, bunkója magyarosan;
p. o. nagy macsukája van.
Székely szó. *Ferenczi János*.

Maczat v. maszat, ned-
ves mocsok, rútság. Vas
várm. *Dr. Horvát József*.

Maczatolni, elpiszkolni,
mocskolni. Vas várm. *Dr.
Horvát József*.

Maczatos v. maszatos,
mocskos, piszkos. Vas várm.
Dr. Horvát József.

Maczi, kis csikó. Kemenes-
ali szó. *Lévai László*.

Maczkó, csikó. Székely szó.
Buczy. Kisebb alkotásu par-
ragi ló. Göcsei szó. *Plánder
Ferencz*.

Maczóka, rekettye-fa' ta-
vaszi hajtása, mellyet ezen
a' vidéken virágvasárnapon
a' szentegyházba visznek;
más vidékeken: czicza-
macza. Göcsei szó. *Plán-
der Ferencz*.

Madár, ennek hivatik a' son-
kának való disznólábból ki-
vett inas hus, melly meg-
sütve verébhús lisz. Székely
szó. *Ferenczi János*.

Madara szökött a' lónak,

- azaz: torokbetegsége (angina) van. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Madár-eper, hárseper, apró kemény eper. *Kállay' gyűjt.*
- Mádra, gyomorgörcs féle betegség. Gümöri szó. *Hollók Imre.*
- Madzag, zsineg, póráz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Mágicsálni (föl), egymásra pupozni. A' betegnek, kivált vízi betegségben levőnek, feje' alját szokás — hogy meg ne fuladjon — felmágicsálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Mágja, annyi mint rakás; p. o. mágjával áll a' pénze, annyi mint: rakással áll a' pénze. Székely szó. *Incze József.*
- Máglya, rakásfa. Székely szó. *Buczy.*
- Magos kender, nem patkocza kender, der mänliche Hanf; a' mást virágos kendernek nevezik. Székely szó. *Incze József.*
- Magvető: 1) a' ki veti a' magot; 2) az a' pónya, a' miből veti. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Magyalfa, tölgyfa' neme. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Gümöri szó. *Hollók Imre.*
- Magyar bors, bors, Pfeffer. Baranyai szó. *TóbiAntal.*
- Magyarós tyúk, császár-madár, d. Haselhahn. Székely szó. *Incze József.*
- Magyarúl, magyarán, emberül; p. o. magyarán megmondom, magyarúl megverem. Székely szólás. *Cseréy Elek.*
- Majorság, házi szárnyas állatok. Székely szó. *Szabó Elek.* Baromfi. Székely szó. *Kállay.*
- Majszokok,...! Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Makány, mokány. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*
- Makk: 1) d. Eichel; 2) a' hám istráng' végén az a' lyuk, melybe a' más végét bele lehet huzni vagy fokozni. Székely szó. *Incze József.*
- Mákó, nagy anya. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Mákos, száraz tézta-étel, Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Makra, matyó, muskatály, madari szőlőfajták. Győrvárm. *Sztrokay.*
- Makronczás, csökönyös, akaratos. Kemenesali szó. *Lévai László.* Engedetlen, perlekedő. *Beke' gyűjt.* Nyakas, akaratos, magát elködtő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Makuj, makverő, makran-czos, widerspenatig. Székely szó. *Incze József.*

Makverő, makacs, bátor. Bodroghközi szó. *Mindszenti*. Így mondja a' székely a' más' szavát meg nem fogadó, vakmerő embert; — de jobb az erdélyies vakmerő, mert mint a' vak senkire sem ügyel, 's úgy mer mindent. Székely szó. *Ferenczi János*.

Mákvirág, l. Pipacs.

Malaczkodni: 1) bemocskolni magát a' gyermeknek mint a' kis malacznak; 2) malaczhussal bekenni. Székely szó. *Ferenczi János*.

Malássz, az áradásbeli víznek mocska, foltjai, melyeket a' behullott mindenféle dolgok, fadarab, szalma, iszap stb. szűlnék. L. Zákány. Székely szó. *Kállay*.

Malátás, czopákás, rozsul sült kenyér. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Málé, kukoricza lisztből forró vízzel készült édes éték. Kemenesali. *Lévai László*. Törökbúza lepény. *Kállay* gyűjt. Törökbuzából készült fejer vagy vizes sütemény. Székely szó. *Ferenczi János*. 1) kukoricza-eledel; 2) együgyü ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Málészájú, tátott száju. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Mállani, színt venni fel. Székely szó. *Szabó Elek*.

Málna, fekete szederj. Gömör és Torna várm. *Dübrentei*.

Malomka, malmocska. Pálóc. *Szeder Fábán*.

Malota, moslák; M. H. 11. 1. Maláta. Székely szó. *Ferenczi János*.

Mally, kemencze' mallya; mallyában sült kenyér, t. i. melly a' kemencze' oldalához ért. Tisza melléki szó. *Náttly József*.

Mamaliga, gánicza. Székely szó. *Kállay*.

Mamlasz, együgyű, dolgában ügyetlen. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Mámmám, csecsemő gyermekek' étke; ismét: hitván bibaszt nyáladék ember. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Mamó, napon megszáradt vékonyra nyujtott 's szárazan morzsolt téasztás étel. *Kállay* gyűjt.

Mamóka, morzsolt v. sűrű téasztaleves. Székely szó. *Kállay*.

Mámor, álom v. borbetegség; innen: mámoros, álombeteg. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Mamuk, orrába beszélő pimasz ember. Székely szó. *Szabó Elek*.

Mámuros, a' ki másnap a' borital miatt roszacskán van. *Kállay* gyűjt.

Mána, erdei fai-eperforma

jóízű gyümölcs. Péld. Híres
mánába ne vigy kártyát.
Székely szólás. *Szabó Elek.*

Man cs, tekefa, labda. Bar-
kó szó. *Hollók Imre.* Fából
készült labda nagyságú gló-
bis, mellyel a' palócz if-
jak játszanak. Innen —

Man cs o z ni, fa golyóval ját-
szani. Palócz. *Szedér Fábán.*

Man drag o ra, l. Natrabuja.

Mándurka, kicsike. *Beké*
gyűjt.

Man ga, evedző a' hidason.
Bodrogekői. *Mindszent.*

Man ó, gonosz lélek. Gömőri
szó. *Hollók Imre.* Sátán.
Kemenesali szó. *Lévai László.*
Székely szó. *Ferenczi Já-
nos.* Annyit tesz mint Ma-
nuel; t. i. az ős magya-
roknak profétájok vagyis
hitalkotójok „Mánuel“ ne-
vezetű volt (mint ezt a' ré-
gi történettudomány tanít-
ja); miután pedig a' magya-
rok keresztény hitre tértek
át, az előbbi hitet kárho-
satosnak tartván szerzőjével
együtt, ha egymásnak ro-
szat kívántak, ezt mondot-
ták: „vigyen a' manó“, azaz:
vigyen a' gonosz lélek; ily-
len értelemben használta-
tik még ma is több vidéken,
mint Pápa' vidékén is. *Ma-
tics Imre.*

Má ny i, Máriakó, Mária. Szé-
kely szó. *Kállay.*

Ma ny ó, öreg aszony. Or-
mánási szó, Baranyában.
Jeremiás Sámuel.

Ma r, két első lapoczka' kö-
se, az állatnak marja. Ti-
sza melléki szó. *Nátlly Jó-
zsef.*

Ma ra, Marcsa, Máris. Bar-
kó szó. *Hollók Imre.* Palócz.
Szedér Fábán.

Ma ra dvái, (a' régi okleve-
lekbén) e' helyett: maradé-
kai. Székely szó. *Ferenczi*
János.

Má r o z, méhsér. Balaton
melléki szó. *Horváth Zeig-
mond.*

Ma r c s a f á n k, szaggatott
fánk, régi sütemény' neme.
Székely szó. *Ferenczi János.*

Ma r ja, ...? Szathmárvidéki.
Gáthy János.

Ma r ju l ni, rándulni. Szath-
már vidéki. *Gáthy János.*

Ma r ko lá sz, markol p. o. a'
pénzben. Győr várm. *Czech*
János.

Ma ró: Gömör's Torna; törő:
Dunán túl. *Döbrentei.*

Ma ró di, szomorú. Marczal
melléki szó. *Acsády Sándor.*

Ma ro klár, markolat, p. o.
a' kardon. *Matics Imre.*

Ma r o k v a s, a' tengely alatt
lévő vas, a' melyet a' ten-
gelybe berónak 's ereszte-
nek; nem siagvas, a' miat
M. II. 13. l. mondja. Szé-
kely szó. *Ferenczi János.*

Ma r t, part. Székely szó,

Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

1) part, p. o. viz' martja; a' kisebb folyóknak martja, a' nagyobb folyóknak pedig partja van; 2) a' mart nem csak folyó' partját teszi, hanem a' hol folyóvíz nincs, de a' helynek kisebb vagy nagyobb, meredekebb vagy menedékesb fölemelkedése van, mint a' partnak a' viz' ágya fölött, az is martnak neveztetik; a' honnan a' hegynek is van martja, és mondatik: mentem föl a' hegyre, de nagy martra akadtam, 's nem tudék kimászni rá; — a' térségeken is az ilyen helyek neveztetnek martos helyeknek; honnan mondatik: egyebütt szép egyenes hely, de itt 's itt egy kis mart van, 's alig tudánk kivontatni. A' hegyek 's vizek' martjaiban lakó fecskéket martifecskének hívják. Székely szó. *Incze József.*

Marti fecske, a' melly a' martokban lyukat csinálván, oda költ. Székely szó. *Ferenczi János.*

Más, Nachgeburt, secundinae. Márton szerint a' burok is, Nachgeburt, secundinae; de a' székelyeknél a' burok teszi azt a' szijasabb vagy parányóbb hárttyázatot, mellyben némelly gyermek, vagy olykor a'

borju, csikó is eléjő, és ha széllel nem rughatja, vagy valaki ki nem szakasztja, benne megful; innét mondják: a' gyermek burokban született, a' kancza burokban csikózott. Az úgy nevezett Nachgeburt vagy secundinae, mellyet a' székely más-nak nevez, még azután jó elé; a' honnan mondják: a' gyermek burokban született, 's hogy megadá az Isten, a' mása könnyen eljőve vagy felakada. A' mi az asszony-embernél más-nak, azaz oktalan állatoknál poklá-nak neveztetik: e' szerint a' más az asszony-emberre, a' pokla pedig az oktalan állatokra vitetik. Székely szó. *Incze József.*

Mása, konyhai vas lapát. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Vas lapoczká. Eszékvidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Mása, másika, öreganya. Palócz. *Szedér Fábán.*

Másik anya, nagy anyó. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Másik apa, öreg apa. Palócz. *Szedér Fábán.* Barkó szó. *Hollók Imre.*

Máslás vagy városi módra tilink, mikor a' tisztálást lejárja a' mi az üstben megmarad, falun máslás-nak mondják, a' másodlás helyett. Székely szó. *Ferenczi János.*

Pálinka-virios. Székely szó.
Szabó Elek.

M á s s a, a' szülő asszonyokból a' szülés után eléjövő vas-tag hólyag; a' barmoknál poklá-nak neveztetik. Székely szó. *Szabó Elek. Ferenczi János.*

M a s s a t, paszat, rondaság, szemet. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

M a s z a t o l n i, valami tiszta helyet bepiszkítani vagy beszemetelni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

M a s z a t o s, összezúzott p. o. gyümölcs. Győr vármegyei. *Czech János.*

M a s z l a g o s, konkolyos, haragos nézésű ember. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

M a s z o g n i, mint valamely teréhek felemelésével küszködő szuszogó öreg ember. Székely szó. *Szabó Elek.* Ügyetlenül valamivel szuszogva bánni. M. II. 17. l. Maszatolni. Székely szó. *Ferenczi János.*

M a t a t n i, tapogatva keresni valamely dolgot v. portékát. Székely szó. *Szabó Elek. Gyarmathi. Ferenczi János. Cserey Elek. B. Lakos.* Kutatni, keresgélni; p. o. mit matatsz? Tolna várm. *Csapó Dániel.*

M a t i k á l n i, imitt-amott járni a' kéznek, engedelem

nélkül, a' hol nem is volna szabad. Székely szó. *Ferenczi János.*

M á t k a, legény, a' ki pünkösztör egy más leánytól tojást kap. Barkó szó. *Hollók Imre. L. Koma.*

M á t k a t á l, szeretőnek küldetik; áll tojásokból, kalácsból 's egy karafina borból. *Kállay gyűjt.*

M á t o h a, kísértet. Gömör, Torna, Dunántúl. *Döbrentei.*

M a t ó l a, úspa. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond. Kemenesali szó. Lévai László. Székely szó. Gyarmathi. Gegő Nicephor. Gombolyító. Tolna várm. Csapó Dániel.*

M a t r i n g, egy kötet vagy csomó czérna. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond. Szathmár vidéki. Gáthy János.*

M á t y á s, szajkó. Erd. és Székely. *Döbrentei. Kállay.*

M á t y i s v. **M a t y k ó**, Mátyás. Palócz. *Szedes Fábian.* Matyi, Matyikó, Mátyás. Barkó szó. *Hollók Imre.*

M á v o g n i; nem: miogni. székely szó. *Incze József.* Mávog v. nyávog a' macska. Székely szó. *Szabó Elek.*

M a z n a, kényes, síró rívó gyerekek. Nyuzga. Palócz. *Szedes Fábian.* Anyás'gyermek. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

M a z o n n a, kis kaucsó. Eszék-vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Mazur, sok hurczolódással, mocskolódással egybekötött erős paraszt munkával élő. Innét —

Mazurkodni, erős, paraszt, mocskolódással egybekötött életet, munkát folytatni. *Hel-meczy* szerint: mazur, inops; de a' székelyek közt szélesebb értelemben fordul elő; mert a' mazur lehet inops is, de lehet gazdag is; ellenben nem minden inops mazur. Székely szó. *Incze József*.

Me! me! vedd el; így mondják az embernek. Székely szó. *Buczy*.

Mecsevész; innen: elmecevész, elaljasodom. Székely szó. *Gyarmathi*. Megcsökken, szigorodik, ki nem nő. Székely szó. *Ferenczi János*.

Meczgerélni, böngészni. Hegyalján. *Benyovszky*.

Meddű, tehén, juh, a' melly meg nem bornyuzott vagy bárányozott. Székely szó. *Ferenczi János*.

Medencze, mosdó tál. Székely szó. *Kállay*.

Meder, kivájt, völgyelt hely; p. o. vizmeder, vizágy. *Matits Imre*.

Megagyalni, a' buzakévéket fennálva egymás mellé verve lecsépelni a' földig. Székely szó. *Ferenczi János*.

Megbajosodni, nehéz ter-

mészetet váltani fel. Székely szó. *Ferenczi János*.

Megbecczézet, megborjazott. *Kállay' gyűjt*.

Megbontakozni, a' házból, életből elmenni. Székely szó. *Ferenczi János*.

Megcsunyúlt, megveszett, megőrült. Baranyai szó. *Tóbi Antal*. Megdühödött v. veszett, p. o. kutya. *Kállay' gyűjt*.

Megdobni, meghajítani. Tolna várm. *Csapó Dániel*.

Megedződni, a' nyomorúságba bele szokni. Székely szó. *Ferenczi János*.

Meg egyelni, megverni. Komárom várm. *Czuczor Gergely*. Tolna várm. *Csapó Dániel*.

Megemberelni, jó szívvel látni valakit, étellel itallal jóltartani. Székely szó. *Ferenczi János*.

Megesleg, megint. Székely szó. *Buczy*. Ismét. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

Megesség'e'h. megint. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond*. Marczalmelléki szó. *Acsády Sándor*.

Megest, megint. Palócz. *Szedder Fábán*.

Megfartatni, szoros kérdőre venni. *Kállay' gyűjt*.

Megfeselni, megmenekedni valakitől vagy valamitől. Székely szó. *Ferenczi János*.

Megfutosott a' tehén, az.

- az, borjút fogadott. *Kállay' gyűjt.*
- M e g f ú d ú l n i**, insanire. Székely szó. *Szabó József.*
- M e g g é m b e r e d e t t** a' viz, behártyásodott, meggöbörödött. *Kállay' gyűjt.*
- M e g h a j n a l o z n i**, az a' megtisztelés muzsika szóval, mellyet a' lakodalom a' menyegző' másod napján az ifju párnak tesz. Székely szó. *Ferenczi János.*
- M e g h a s z n á l n i**, megrészegetni; meghasznált neki a' bor, megrészegetett. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*
- M e g h o r n y ó d z n i**, meghornyosodni, meghernyósodni.
- ☐** Bodroghközi szó. *Mindszenti.*
- M e g h ó k ö l n i**, hátráltatni az ökröt. *Kállay' gyűjt.*
- M e g h u s á n g o l n i**, megpáholni, megverni. *Kállay' gyűjt.*
- M e g i m á d n i** valamivel, megkinálni, p. o. pénzzel. *Beke' gyűjt.* Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- M e g i n**, ismét. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*
- M e g i n t l e n é k e s e g**, ismét, megint. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.*
- M e g j á r j a**, estuts; p. o. szoros a' köntös, hadd ell megjárja; rongyos a' köntös, innep nap illik, hadd ell megjárja. Székely beszéd. *B. Lakos.*
- M e g j á r ó**, a' szövés' dolgában. Székely szó. *Gyarmathi.*
- M e g k a v a r í t o m**, keverem. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- M e g k e r ú l o m**, szép szóval megkisértem. *Kállay' gyűjt.*
- M e g k o b z a n i**, megkeresgél-ni ütással, megverni. Palóc-zos. *Szedér Fábán.*
- M e g k o n á s z n i**, megszelidülni; p. o. mikor a' felboszongodott 's megharagudott embernek haragja lecsendesedett, akkor azt mondja a' székely: megkonászott, azaz, haragja lecsendesedett, v. megszelidült. Székely szó. *Derzsi Mózes.*
- M e g k ö r ö p l ö m**, ...? Székely szó. *Gyarmathi.*
- M e g k ó t a z** ujjam, genyedség van benne. *Kállay' gyűjt.*
- M e g l a k o t t**, azaz, részeg. Sz. Péterén, Komárom várm. *Czúczor Gergely.*
- M e g m á t k á s o d n i**, feleségét eljegyezni, gyűrűt váltani. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- M e g m e g**, megint, ismét, viszont. Kemenesali szó. *Lévai László.* Barkó szó. *Hollók Imre.*
- M e g m e g e s s e g**, megint, ismét. Soprony várm. *N. A. Kiss Sámuel.*
- M e g m o s z t o l n i**, mint a' fogatlan vén asszony a' török-buzát. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Megmotozik, megdöglik.
Győr várm. *Czech János.*

Megnádálni, a' lapos vasat kitoldalni. *Kállay' gyűjt.*

Megnáspágozni, nád pálczával verni. *Kállay' gyűjt.*

Megnyilazni a' lovat, megsántítani patkoláskor. Székely szó. *Kállay.*

Megokolni, valamiért v. valakiért jót állani. Székely szó. *Ferenczi János.*

Megoldarolni, vigyázva kikerülni valamelly veszedelmet. Székely szó. *Ferenczi János.*

Megoszlatni, a' meghalásnak szelídebb kitétele. Székely szó. *Ferenczi János.*

Megpáczolom a' kendert. Székely szó. *Gyarmathi.*

Megpáholni, megverni. *Kállay' gyűjt.*

Megpatintani; p. o. eret megpatintani, eret vágni. *Kállay' gyűjt.*

Megrázogatta, megcseálta. *Kállay' gyűjt.*

Megrémlett előttem, azaz, megjelent 's azonnal eltűnt. *Kállay' gyűjt.*

Megrozsolni, 1) a' búzáat' rozstól megtisztítani; 2) jól megrakni. Székely szó. *Ferenczy János.*

Megröknyődött, megszagosodott. *Kállay' gyűjt.*

Megsugorodott a' téj, azaz, összement. *Kállay.*

Megsujtott, rám ütött. *Kállay' gyűjt.*

Megszakadt, a' megsérvesedett helyett. Székely szó. *Ferenczi János.*

Megszentülni, jámborabbá 's kegyesebbé lenni, mint azelőtt. Székely szó. *Ferenczi János.*

Megszerzeni, a' szabott számon még följül is adni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Megszínlenni, beteríteni a' ház 's csűr' földjét más jó agyagos földdel. Székely szó. *Ferenczi János.*

Megszontyolodom, szomorodom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Megugrotta, t. i. bika a' tehenet, azaz, meghágtá. *Kállay' gyűjt.*

Megütte, megütötte. Gömőri beszédmod. *B. S.*

Megvenni, e' helyett, elvenni a' feleséget; mert régenten egy kis pénzt kellett a' vőfélnak a' leányért adni, 's azzal mintegy megvenni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Megvérhüdni, marhának a' sok futásból tüdőgyuladást kapni; mellvet fülön való érvágással szoktak orvosolni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Megverni a' szemével, azaz megigézni a' kis gyermeket. *Kállay' gyűjt.*

Megvetni a' szekeret, hátul felemelni erre vagy arra.

Kállay' gyűjt.

Megzúlni, a' tehénről mondatik, ha a' tehén felszarítja a' tölgyét. Bodroghközi szó. *Mindszenti.* Megüllepedni.

Vas várm. *Döbrentei.*

Megye, plebánia. Barkó szó.

Hollók Imre. Határ. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Megyebíró, az egész plebániára felügyelő. Barkó szó. Gömörben. *Hollók Imre.*

Megye-csuha (pluviale), templomi ruha. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Méhköpü, méhkas. *Kállay' gyűjt.*

Méhpolcz, méhkas-szék. Székely szó. *Cserey Elek.*

Mejék, ontok. A' mit a' székely mejéknek mond, azt Erdélyben egyebütt szálnak, föl-vagy beeresztőnek —; a' mit pedig ontok-nak, azt beverőnek — hívják. Mejék az, a' mit az, mit az osztovátán (Weberstuhl) a' fejfára vagy zugo-fára föltekernék, és onnan beeresztenek a' nyüstbe, bordában befognak. Az ontok az a' fonál, melyet apró csőkre csöllenek, és a' vetőlóba téven, a' mejékbe bele öltenek. Innét példabeszéd, mikor roszul élnek a' házasok, mindenik hibás, és együtt veszekednek: egyik

ontok, a' másik mejék. Székely szó. *Incze József.*

Mejjeszteni, kopasztani. Székely szó. *Kállay.*

Mejrevaló, bunda. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Mek, megyek, menek. Palócz. *Szedes Fábian.*

Melák, 1) kutyafaj; 2) a' csuf ábrázatu embernek is mondják (haragból) „melák ember.“ Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Tátott száju. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Mélázni, andalogni, mély gondolatokba merülni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Melancholisálni Székely szó. *Döbrentei. Kállay.* Kemenesali *Lévai László.*

Melencze v. medencze, mosdódény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.* Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Melledző. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Mellesztteni, mondatik a' szárnyas állatokról, mikor tollaik kiszedetnek. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Méltatni, kézhez adni. Bányai szó. *Tóbi Antal.* P. o. valahová a' felvállalt dolgot, levelet vagy portékát elküldeni, kézhez szolgáltatni. Székely szó. *Szabó Elek.*

Mélyföld: Torna, Gömör; mérföld: Dunántúl. *Döbrentei.*

Mellyék, a' hosszan nyúló fenél. Székely szó. *Gyarmathi.*

Memmondom, megmondom. Mellátta, meglátta. Gömőri beszéd mód. *B. S.*

Méncseredett, kidűledt a' szem, p. o. mikor sokat iszik valaki, 's kiveresedik 's megdagad a' szeme. Székely szó. *Ferencsi János.*

Vérmesen kidűledt. Székely szó. *Szabó Elek.*

Mendemonda, hiábavaló banyabeszéd. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Menedék, oltalom, mentő ok; gyökere menni v. menteni; innen menedékhely, asylum; menedékes, meneketes v. hágó hely. Székely szó. *Kállay.* 1) Refugium, 2) planum inclinatum. Innét

Menedékes (adj.) p. o. hágó, lejtő, melly egy helytt nem meredekebb mint másutt. Székely szó. *Incze József.*

Menedékség; régi levelek szerint: evictio. Székely szó. *Ferencsi János.*

Menélni, palócz kettős frequentativum, kimondva: meniényi, mendegélni, többször menni. *Szedes Fábian.* Barkó szó. *Hollók Imre.*

Mémlő, csődör, monyas. Székely szó. *Kállay.*

TÁJSEZAVAK.

Menőke, pruritus eundi; péld. „Benne van a' menőke.“ Győr várm. *Czech János.*

Mentás, szagosmenta szagú szőlő. Baranyi szó. *Tóbi Antal.*

Menten, mindjárt. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Mény, kút' kankalékja v. gémje. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Menyecske, a' székelyeknél: megesett személy, kurva. Erdélylesen: egyes menyecske, egyes ifju asszonyt tesz, 's a' szót jó neven veszik; de a' székelyeknél a' menyecske szóért megharagusanak. Székely szó. *Ferencsi János.*

Menyekűső: menyegző. Sopron várm. *N. A. Kiss Sám.*

Menyült, tiszta, mosdott. Székely szó. *Csercsy Elek.*

Mérász, gabonát ki 's bemérő. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Mércze, négy kupás gabonamérő edény. Székely szó. *Ferencsi János.* Fél pozsonyi mérő, egy kilának negyed része, egy véka. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Márton szerint annyit mint véka; de a' székelyeknél különbözik: a' véka 16 kupás, a' mércze pedig négy: e' szerint, mint a' véka a' köbőlnek, úgy a' mércze

cze a' vékának negyed részét teszi. Székely szó. *Incze József*. Mércze, szapu, oktály, véka: gabona-mérték' nevei. *Kállay' gyűjt.*

M e r e d, torul, feszül. Pápa vidéki. *Matica Imre*.

M e r e d e k, nyilamlás, szegezés. Eszék vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

M e r e g l y e, fa nyársak körül a' bogján. *Kállay gyűjt.* Szalma-hordó hegyes rúd. Székely szó. *Bucsy*. Nád v. vessző - oszlopocskák a' vízben, melyek a' mét-hálót fenntartják. Tiszamelléki szó *Nátlly József*. Tartalék hegyes karó. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sám.*

M é r e g t u t u, erős mérges gyermek. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. *Ferenczi Ján.*

M e r e k j e p. o. széna, szalma; annyi mint egy kis bugja, a' mennyit egyszer egy ember elvihet. Székely szó. *Incze József*. Bugjácska. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. Eder szerint **M e r e g l y e** a' 257 lapon: széna - csináló villa; a' székelyeknél: egy csomóba rakott, egyszer fölvehető széna vagy szalma, — 's az a' nyársforma rúd is, a' melylyel fölveszik, merékjének hívatik. Székely szó. *Ferenczi János*.

M e r e k j é s v i l l a, mintegy öles rúdnak egyik végét meghegyezik, a' közepe' táját általfurván, egy fertalynyi hosszú vékony szeget ütnek keresztül, és ezzel viszik a' merékjében rakott szénát v. szalmát, általütvén a' merékje szénán stb. Székely szó. *Incze József*.

M e r e k l e, rakoncza, az emp-lény' végébe való darab fa. Marczal melléki szó. *Acárdy Sándor*.

M e r e k l y e, két végén kihegyezett pálczácskák, melylyeket az asztagok' karimáiba duggatnak, midőn azokat szalmával befödik, hogy a' szalma le ne hulljon; úgy az asztag' legfelsőbb kévét is az tartja. — Tessi a' bab v. borsó vetemény közé felfutásra állított fácskákat is. *Sztrokay*. Hegyzett kézi rúd, a' markolatja felé egy szeggel ellátva, melly a' szénát vagy szalmát tartja. Csikszéki székely szó. *Gegő Niceph.* Fa nyárs. Kemenesali szó. *Lévai László*. Asztag' körületire szúrt hegyes fácskák, melyek a' rászedett szalmát lehullani nem hagyják. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

M e r e s z t e n i, feszíteni. Szathmárvidéki. *Gáthy János*. **M e r e v é n**, mind, mindnyája. Kemenesali szó. *Lévai L.*

Valamennyi. Rába-Bogyoszlói. *Döbrentei*. Sopron vár. N. A. Kiss Sámuel. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Merkelni, torva fronte minitari. Székely szó. *Szabó József*.

Merkőcze, sárga répa, murók. *Kállay* gyűjt. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Mernám, merészség, bátorság. Kemenesali szó. *Lévai László*. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Mesde, a' földek' szélén lévő martos kaszáló gyep. Székely szó. *Szabó Elek*.

Mesemaga, egyedül. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Mesgye: Gömör, Torna; bárázda: Dunántúl. *Döbrentei*. A' vetések közti gyep; Eder szerint 258 l.: gyalog- vagy szőlő-ösvény. Székely szó. *Ferenczi János*. Gömöri szó. *Hollók Imre*. Fűves út a' szőlők között. *Palócz. Szeder Fábán*.

Mester, hóhér. Székely szó. *Kállay*.

Mesterasztalos, hofmeister. „Mester asztalt akart neki adni.“ Győr vármegy. *Czech János*.

Mestergerenda: a' padlás' gerendái alatt keresztül húzott más vastagabb gerenda erősítés végett, hol a' sajtokat 's egyéb holmijeket szokták tartani a' szegényebb

rendűek. Székely szó. *Ferenczi János. Kállay*.

Mesterke, cifrázat, kivarrás, Bordur. Innen:

Mesterkélnt: a' keszkenőt szélében kivarni. Baranyai szó. *Tóbi Antal*. Cifrára kivarni, mesterséges varrást tenni. Kemenesali szó. *Lévai László*. *Palócz. Szeder Fábán*. Barkó szó. *Hollók Imre*.

Meszt (néhol = mész) e. h. szemét, maszat; mesztelni (néhol = meszelni) e. h. szemetelni, maszatolni. Pápa vidéki szójejtések. *Matics Imre*.

Mesztéláb, mezítláb. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*. Tolna várm. *Csapó Dán*. Vas várm. *Döbrentei*.

Metélt, laska. *Kállay* gyűjt.

Metszek, metszesz, metasz stb. vele; összehúzva ebből: mit teszsek vele. Vas v. *Dr. Horvát József*. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm*. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*.

Metszúdni, metszeni. Ormánási szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

Mezei lamos, farkas. Baranyai szó. *Matics Imre*.

Mézes báb, mézes kalács. *Kállay* gyűjt.

Mezest, megint. Barkó szó. *Hollók Imre*.

Mezge, nem mezga. Székely szó. *Incze József*. Az élő v. még nyers fa' kérge alatti édes nedvesség. Csikaszéki székely szó. *Gegő Nicephor*. Syrup, ragadós fanedv (p. o. a' nyírfában, melyből nád-mézet főznek); innen: me-z-gés, syrupos. Székely szó. *Kállay*.

Mezgélni, motozni. Gömőri szó. *Hollók Imre*.

Mező, zöld vetés. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Mezőn? merre? Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Miátt v. mihátt, e. h. miatt. Vas várm. *Dr. Horvát József*.

Micsiri, mecsevérszedett. Székely szó. *Ferenczi János*.

Miczereg a' tehén, sír a' borjához. *Kállay gyűjt.*

Még, még. Palócz. *Szedes Fábán*.

Miénké, mienk; magában is kijelenti azt, hogy magunké valamely dolog; ez ugyan csak annyiban gyakoroltatik a' székelyeknél, és akkor, midőn valakinek tulajdon szolgálatjában lévő embere a' dolog, p. o. ez a' kalap a' mi emberünké, a' miénk emberé — innen miénké, olyan sokat kimerítő értelmű szó, a' mely még a' régi pallérozott görög nyelv' igéjének is beillhetnék. *Szabó Elek*.

Miesó, apróra morzsolt só. Székely szó. *Gyarmathi*.

Mig a' világ's az örök, e' h. soha sem. Székely mondás. *Gödry*.

Mihely, mihely. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Mihók, egy szemére vak. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*.

Mindétig, e' h. mindig. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Mindjárt kiszedem a' szemé' szórít, azaz, mindjárt átesem rajta, elvégzem. *Kállay gyűjt.*

Mindoha, örökkéig, mindétig: mindig, mindenha. Sopron várm. *N. A. Kiss Sám*.

Minya, Miska, Mihály. Székely szó. *Csergy Elek*.

Mirigybéka, minden kicsinyért veszekedő, irigykedő. A' kis gyermekek' szidalma egymáshoz. Székely szó. *Ferenczi János*.

Misének több nemei: anyagi, aranyos, bőgős, füstös, susogó, soros. Barkó szavak. *Hollók Imre*.

Miszit-maszat, szemét. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Mittzeni v. metszeni, összehúzza ebből: mit tettszeni? Mettesz vele? azaz: mit tettsesz vele tenni? Örsegi szó. *Zakál György*.

Mizger, nyomorék. *Beke gyűjt.* Görhes, sovány, hitván. Kemenesali szó. *Lévai*

László. Pápa vidéki. *Maties Imre.* Piczirka tojás, időtlen tikmony. Illyent tojik legelsőben a' gércze, és legutolján a' vén tik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Míves nap, dolgozó nap. Székely szó. *Szabó Elek. Cserey Elek. Incze József.*

Mócsing, szíjjas in, tánczos mócsing. Szegedi szó. *Nátlly József.* In, inas hús. *Kállay' gyűjt.* Pápa vidéki szó. *Maties Imre.*

Mocsolya, kenderáztató gödör, árok. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Móczirkálók, lejtőt járók, guggolva tánczoló. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Moc zogni, szájbezárva nevetni. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Moczorog, dadog. Győr v. *Czech János.*

Mód, egészség, p. o. nincs jó módja = egészsége. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Mogorva, durva, darabos, komor ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kemenesali szó. *Lévai László*

Mohar, fü' neme, gyomlálát, szüleség. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Mohó, zódé, zabáló, sokat hamar faldosó. Balaton mel-

léki szó. *Horváth Zsigmond.* Mohón, kívánva felettébb; p. o. mohón enni, vorare. Székely szó. *Szabó Elek.*

Mokány, szilaj. *Maties Imre.* Mokány ember, másokon kikapó. *Kállay' gyűjt.*

Mokogni, érthetetlenül beszélni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Mókus, Csikban: evet. Székely szó. *Incze József. Szabó Elek.*

Moláka, zsombékos, kákás, csuhus mocsár, posvány, pocéta, káku. Őrségi szó. *Zakál György.*

Molnár - pogácsa, ütés plágával. *Kállay' gyűjt.*

Molnár - szemű csillagok, alig pislogó homályos csillagok. Veszprém v. *Czuczor Gergely.*

Mona, malom. Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Mondóka, mondani való. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Mondola baraczk, édes magú kajszi - baraczk. Székely szó. *Kállay.*

Mór, szalmás sárból rakott fal, fecske-rakás. Kemenesali szó. *Lévai László.* Aggyagból rakott fal. Soproni szó. *Kis János.*

Morc v. mord, komor, kedvetlen, haragos tekintetű. Pápa vidéki szó. *Maties Imre.*

Mordány, pisztolynál kisebb nemű lőszér. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Mordol, mordul. Gümöri beszéd mód, Rima 's Balog völgyben. *B. S.*

Morgya s, kegyetlen, durva. Székely szó. *Ferenczi János.*

Morgyiás, rettenthetetlen haragos kemény ember, ezen szótól: mor, haragos. Székely szó. *Szabó Elek.*

Morj, Magyarországon: Mar, Márton szerint der Anfang der Brust; de 'ez a' szügy, melly részt a' kivágott marhában a' mészárosok szegyenek neveznek. A' morj a' marhának két előlapoczkája között fölül esik. Ezt a' részt hívják a' mészárosok medve-húsának, medve-pecsenyének, minthogy a' medve a' marha' morját szereti és szaggatja meg legelőbb. Székely szó. *Incze József.*

Mormiczolni, magában dödögni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Mormojálni, dongani. Székely szó. *Gyarmathi.*

Morsa, kicsinke, p. o. adj egy morsa nádmézet bár! Székely szó. *Szabó Elek.*

Morsóka, zsurmóka, étel' neme. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Mortyos, szurtos, czirmos, szennyes. Tiszamelléki szó. *Náty József.*

Morvány, fonott kalács. Barkó szó. *Hollók Imre. Palócz. Szeder Fábán.*

Morssa, igen kicsinke. Székely szó. *Szabó Elek.*

Morssolni, szűzni, surolni, p. o. kukoriczát. Balaton melléki szó. *Horváth Zsig.*

Mosdó, meleacze, kis kerek tekenőcske. Innen a' megigézett gyermek' mosdására használja a' babonás nép a' mosdó vizet. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* **Mosdók**, északi Ázsiában, Kázánon innen, egy vidék a' Terek vize mellett. *Szabó Elek.*

Moslicza, rajonkint járó apró 'légy' neme nyárban. Székely szó. *Szabó Elek.*

Moszatos, mosztos, valamely étel' hemével magát arczul bemázolt gyermek. Székely szó. *Szabó Elek.*

Mosztolódni, a' felvágott sült' maradékából, kézzel evén, magát bemocskolni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Motolni (motozni), kutatni. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*

Motonozni: 1) tapogatózni valami után, p. o. a' sötétben majd fél óráig motonozott, míg süvegére lelt; 2) valakinek útjában lenni, p. o. a' helyett hogy a' dologban segítene, mindig csak előttem motonoz. Pápayidéri szó. *Matics Imre.* Valamivel so-

káig vesződni. „Megmotonoz-tad már valahára.“ Győr várm. *Czeck János.*

Motorászni, kezével felkutatni. Székely szó. *Kállay.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Motózni, 1) a' harminczadoknál megvizsgálni, nincse tiltott portéka; 2) birka is megmotozik, megzabál. *Bajaton melléki szó. Horvát Zsigmond.* **Motózni**, megmotozni: teszi azt a' vonaglast, midőn az állat gyomorterhelés' következtében dögöldik. Embernek is mondják, ha sokat eszik: „úgy fal, majd megmotozik bele“; vagy ha valaki irigylit másnak jó salátjait, ennek azt mondja: „motózáál meg bele“. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* 1) tapogatni, 2) mehöködni, csömlölni. *Kemenesali szó. Lévai László.*

Motring, egész darab, p. o. czerua. *Barkó szó. Hollók Imre.* *Palócz. Szeder Fábán.*

Motyó, l. Podgyász.

Mozga, csontvelő, megkülönböztetve az agyvelőtől, melyet egyedül neveznek **velőnek**. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Mozgás, eresz, p. o. a' tavasz' kifakadásakor mozgás a' fa. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Mozogány, rengeteg nagy testű magas vastag ember; mintha mozgana alatta a' föld

mikor men. Székely szó. *Szabó Elek. Ferenczi János.*

Műcörgők, szerelmeskedem. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Műge, hátulja valaminek. *Kemenesali szó. Lévai László.*

Möndörgő-fű (hánakon), fül-fű. *Kállay gyűjt.*

Mörre = merre. Gömör, Torna, Dunántúl. *Döbrentei.*

Műszöröggni, szerelmeskedni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Muczkoródni, hátul a' székér' hátuljára felcsipeszkedni, vagy olyan helyre felülni, a' hová alig tér. Székely szó. *Ferenczi János.*

Muha, moh. Székely szó. *Cserrey Elek.*

Muhát, a' sámfára a' bőrt rá-dörgölő lapos csont v. eszköz. Székely szó. *Ferenczi János.*

Múka: munka. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sám.*

Mukucs, mókus, evet. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Mult előkőn, ezelőtt. Vas várm. *Döbrentei.*

Muma, bámész. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Mungorolni, ruhákat simítani ki. Székely szó. *Szabó Elek.*

Munkálkoszom, munkálkodom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Murha e' helyett: murva, széna-türedék. Éder 265 l. Székely szó. *Ferenzi János*. A' széna' romladék aprólékja. Székely szó. *Szabó Elek*. A' szénatartóban v. ketreczben, hova a' szénát hányják, a' száraz fűlevelek 's virágok' türedéke, fű-mag stb. együtt neveztetik murhának. Székely szó. *Inczé József*.

Murók, sárga répa. Székely szó. *Cserey Elek*.

Murrantok, kővel hajtok. Székely szó. *Gyarmathi Sám.*

Mursolni, asurmolni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

Muslicza, boros edényeket lepő igen apró légy. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

Muslimcza, apró szűnyog. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Mustármag, fűz vesszőből gúzsolt korbács, mellyel a' köznép aprószentek' napján egymást verni szokja, e' szavakat mondva: „keléss

ne légy“. Győr várm. *Czech János*.

Mustya, csizmadiák' kurta nyelű kis vas botja. Székely szó. *Szabó Elek*. Pápa' vidékén: musta. *Matics Imre*.

Muszkolni, a' szőlőt szüretkor megzúzni muszkoló fával. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Muszlicza, borbogár. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Muszkolni, megzúzni, szeszszakítani szüretkor a' szőlőt. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

Mutasztani, mutatni. Ormánási szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

Muszogni, 1) békételenkedve zúgolódni; 2) muszog a' csép, mikor jó keményen csépelnek jó erős legények. Székely szó. *Ferenzi János*.

N.

Nád, 1) arundo; innét példabeszéd: könnyű a' nádból állolni; 2) mikor a' fejsze megvásik vagy gyenge, és a' kovács egy darab vasat

vagy aczélt hozzá forraszt, azt is nádnak hívják. Az eke' fejére is hosszan, hogy el ne vássék, tesznek egy vékony vas vesszőt, mellyet

nádalásnak neveznek. Innét
Ná d a l n i, 1) az elvászott szán-
 tóvasat aczéllal kitoldani;
 2) a' hordót náddal megdugni.
 Székely szó. *Ferenczi János.*
Incze József. Vas-szerszá-
 mekat, p. o. kapákat, lapos
 vasakat — elvászán — meg-
 aczélozni. Balaton melléki
 szó. *Horváth Zsigmond.*

N a d á l y, vérszopó, piócza.
Matics Imre.

N á d k o p ó, nádtarló. Győr
 várm. *Horvát Endre.*

N á d m é z, cukor; nádmé-
 zes, cukros. Székely szó.
Kállay.

N á d r a, gyomor görcs. Ke-
 menesali szó. *Lévai László.*

N a g y g a r r a l é l ő e m b e r,
 homo sese ostentans. Erdé-
 lyi és székely szó. *Döbrentei.*

N a g y - k o z s ó k, suba, bun-
 da. Székely szó. *Kállay.*

N a g y m a r i n, bizonyos mér-
 ges kelés az emberen. Szé-
 kely szó. *Túry Ignéz.*

N a g y - m i - h a s z n a, kamasz,
 fölserdült ifjú, kinek még
 sem lehet valamire hasznát
 venni. Pápa vidéki szó. *Ma-
 tics Imre.*

N a g y o t a l a n í t n i, magá-
 ról rangja felett igen sokat
 állítani vagy tartani. Szé-
 kely szó. *Ferenczi János.*

N a g y s z e m ű, öregszemű.
 Torna és Gömör vármegyék-
 ben. *Döbrentei.*

N a g y v e r ő, pöröly. Székely
 szó. *Kállay.*

N á j, leg. (superl. grad.). Bara-
 nyai szó. *Tóbi Antal.*

N á l i n k, e' h. nálunk. Szé-
 kely szó. *Gyarmathi Sám.*

N á l u n k, e' h. hozzánk. Szé-
 kely szólás. *Kállay. Derzsi*
Mózes. Buczy. Nálunk mek,
 mesternél mek, papnál mek
 (kimondva: nuálunk mek,
 mesternié mek, papnuá mek);
 azaz: hozzánk, mesterhez,
 paphoz menek. Palócz szó-
 ejtés. *Szedes Fábian.*

N á n i, Anikó, Aniska. Szé-
 kely szó. *Kállay.*

N a p á l d o z a t, napnyugot.
 Gömöri szó. *Hollók Imre.* Pa-
 lócz. *Szedes Fábian.*

N a p e n y é s z e t, napnyugot.
 Székely szó. *Cserey Elek.*

N a p o n s ű l t m á l é, nagy
 téhen szar. *Kállay* gyűjt.

N á p i c z, pindurka, igen pi-
 cziny. Pápa vidéki szó. *Ma-
 tics Imre.* Kisded, sorvadt
 termetté. *Beké* gyűjt. Gör-
 hes, hitván, nyulánk, idét-
 len. Kemenesali szó. *Lévai*
László. Felette kicsiny, pi-
 czirka. Balatonmelléki szó.
Horváth Zsigmond.

N á p i s z u s z i, alamuszi.
 Szathmár vidéki szó. *Gáthy*
János.

N á s p á g o l o m, elverem, meg-
 szedegetem, ütögetem. Ke-
 menesali szó. *Lévai László.*
 Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Tolna várm. *Csapó Dániel.*
 Náspolya, l. Lesponya.
 Nász, lakodalom. Székely szó. *Cseréi Elek.*
 Nászád, lélekvesztő, kis csolnak. *Matics Imre.*
 Natrabuja, nagy fű, mandragora. *Kállay' gyűjt.*
 Natragulya, bolondító mérges fű. Palócz. *Szedér Fábian.*
 Bolondító gyökér, Gümöri szó. *Hollók Imre.*
 Natragulyás, eszéveszett, bódult. Kemenesali szó. *Lévai László.*
 Nebeleg, hiábavalóskodik. Székely szó. *Szabó Elek.*
 Nedinges, negédes, kevély. Kemenesali szó. *Lévai László.*
 Negéd, nagyravágyás, kevélység. *Cseréi Elek.*
 Negédes, büszke, kevély. Székely szó. *Szabó Elek.* Magát rátartó kevély. Székely szó. *Buczy.* Begyes, kevély; de csak olyanról mondatik, a' kinek van mire kevély lehet. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
 Négely, légely, dobonka. Székely szó. *Cseréi Elek.*
 Negyedfű, három eszten-dős, egy fűvel kevesebb mint mondatik. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*
 Nehézkasszony, viselő. *Kállay' gyűjt.*
 Néhon, néhut, e'h. némelly. Székely szó. *Gyarmathi.*
 Néma gyermek' szavát

anyja sem érti; az az, a' ki nem nyilatkozik, annak kívánsága szerint senki sem tehet. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
 Nékünt, nélkül. Vas várm. *Dr. Horvát József.*
 Nemere, éjszaki székely szél, még az embert is megöli. Székely szó. *Ferenczi János.*
 Nemez, 1) nyereg alá való szőr pokróczocská; 2) Eder szerint: avatott posztó, pannus coartilis. Székely szó. *Ferenczi János.* Ló' hátára készített szőrrel töltött, v. összerévelt elviselt csérgének vászonba lett varratásával készült vánkos. Székely szó. *Szabó Elek.* Nyereg alá való veríték fogó vászon. Székely szó. *Gyarmathi Sám.*
 Nem - képes, lehetetlen. Székely szó. *Kállay.*
 Nene, neném: néne, néném. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
 Neneő, néném. Barkó szó. *Hollók Imre.*
 Nesz, hang, láрма. Kemenesali szó. *Lévai László.*
 Neszere, szeles, esztelen, féleszű, bolond. Ennek synonymája: szelde, szerdepurdi, szeles bolond. Székely szó. *Derzsi Mózes.* Szabó *Elek.*
 Neszes, rasus. *Beke' gyűjt.*
 Neszezni, mikor a' kis

gyermek figyelmezni kezd a' beszédre. Dunántúli szó. *Acády Sándor.* Lärmázni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremias Sámuel.*

Ne szü d ö m, neki gyúladok, felháberodom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Nev end é k, nevetlen ujj. Baranyi szó. *Tóbi Antal.*

Nev ő, e' h. nővő. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Ninka v. nénka, nénike. Hont várm. szó. *Dr. Horvát József.*

Ne d í t o m, biztatom. Székely szó. *Cserey Elek.*

Noj s z e n, kis fenyegető hang. Nojzen csak! Kemenesali szó. *Lévai László.*

Nosza, adsza, adjasza, fogjasza, nesze; sürgető, sietető terminatio. *Gyarmathi Sámuel.* Noszadsza, nosza add tehát. Palócz. *Szedér Fúbián.*

No s z í t o m, biztatom, huszítom. Kemenesali szó. *Lévai László.* Gümöri szó. *Hollók Imre.*

No s z o l n i, tuszkolni, nógatni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Szathmár vidéki. *Gátly János.*

Noszi, nosza. Gümöri szó. *Hollók Imre.*

No ver ga, ergojó, gendéboja, együgyű. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

N ő, menyasszony, új asszony. Székely szó. *Cserey Elek.*

N ő m ő s, e' h. nemes.

N ő s, házas ember; innen: n ő s z n i, házasodni. Székely szó. *Cserey Elek.*

Nu á, nié (palóczos), nál, nélrag helyett. *Szedér Fúbián.*

Nünü, nádhártya síp. Csikszéki szó. *Kállay.* Nádból v. hóbér szárból csinált síp. Kemenesali szó. *Lévai Lász.*

Ny.

Nyakkupa, l. Kupa. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

Ny a k l é, nyakonvágás. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Ny a k l e v e t adni, pofonvágni. *Kállay' gyűjt.*

Ny a k l ó, der Hosentrager.

Soproni szó. *Kis János.* Ostor-nyak. Székely szó. *Kállay.*

Ny a k ó c z, ny a k ó c z o n, meztelen, fedetlen nyakú, v. nyakkal. Bodroglközi szó. *Mindszenti.*

Ny a k r a f ő r e, vakmerőn valamibe rohanni. Balatonmel-

léki szó. *Horváth Zsigmond.*
 Nyak si, rövid görbe nyaku.
 Kemenesali szó. *Lévai László.*
 Nyak szeg, az igát tartó
 közép szeg. Balatonmelléki
 szó. *Horváth Zsigmond.*
 Nyak vas, melybe a' bűnös'
 nyaka záratik. *Kállay' gyűjt.*
 Nyalábolni, 1) kötni;
 2) kötéllel megverni: ez utóbbi értelemben használta-
 tik Pápa' vidékén. *Matics Imre.*
 Nyáladék, elhetetlen együ-
 gyű, bibaszt. Kemenesali szó.
Lévai László. Nyulánk. Győr
 várm. *Horvát Endre.*
 Nyalakodni, szerelmes-
 kedni. Székely szó. *Ferenczi János.*
 Nyalázkodni, minden uj-
 ságban a' mi eledel, belé
 kóstolni. Székely szó. *Feren-
 czi János.*
 Nyalánság, csemegék' ne-
 mei. Székely szó. *Szabó El.*
 Nyálasznik, levelen sült.
 Gömöri szó. *Hollók Imre.*
 Nyali-fali, nyalánk, min-
 denben belekóstoló. Székely
 szó. *Ferenczi János.*
 Nyálistó, fonóknak adatni
 szokott étel. Gömöri szó.
Hollók Imre.
 Nyállani, mikor az ételt,
 húst stb. sokáig tartják, és
 izzá válik, romlani kezd, rot-
 hadásba men áltál, ak-
 kor mondják: megnyállott

vagy nyállani kezdett. Szé-
 kely szó. *Incze József.*
 Nyálzó, nyalánk étel v. ital
 a' fonóknál. Kemenesali szó.
Lévai László.
 Nyámándi, együgyű, isten-
 tasztította ember. Pápa vidé-
 ki. *Matics Imre.* *Beke' gyűjt.*
 Tátott szájú málé, mámmám
 emiber. Kemenesali szó. *Lé-
 vai László.*
 Nyámmogni, lassan, im-
 mel-ámmal enni. Balaton
 melléki szó. *Horváth Zsig-
 mond.* Nyámmogva enni, las-
 san enni, mikor nem rághat.
 Székely szó. *Kállay.*
 Nyargaló, pandurnak a'
 meghurczolt bűnöstől járó
 díj. Balatonmelléki szó. *Hor-
 váth Zsigmond.*
 Nyarkalok, nyargalok, jár-
 kálók. Székely szó. *Gyarma-
 thi Sámuel.*
 Nyás, e' h. nyárs. Székely
 szó. *Gyarmathi Sámuel.*
 Nyáskolódni, fesszengeni.
 Székely szó. *Gyarmathi Sá-
 muel.*
 Nyaslatok, koslatok, pes-
 letek, járkálók. Székely szó.
Gyarmathi Sámuel.
 Nyebilegni v. léhelegni,
 haszontalankodni. Székely
 szó. *Kállay.* Nebelegni, on-
 dokolni, haszontalankodni,
 ügyetlenkedni. Székely szó.
Gyarmathi.
 Nyeggetni, e' h. nyaggat-
 ni. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Fojtogatni. Marcsal melléki szó. *Acsúdy Sándor.*

Nyegle, kérkedő. *Matics Imre.*

Nyekeg v. nyökög, fájdalomosan nyögdécsel. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Nyekeg a' bival; innen megnyekkenek, p. o. úgy megtoppantám azt a' békát, hogy megnyekkene belé. Székely szó. *Gyarmathi.*

Nyekege, akadózó szavú. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Nyekője, mellesont. Székely szó. *Kállay.*

Nyektetni, síkatni, ríkatni, p. o. a' gyermekét, macskát. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Nyelbe sütni valamit, azaz: helyesen végrehajtani. Komárom várm. *Czuczor G.*

Nyelfölök, torkosságból eszem, rondán eszem. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Nyelfeg, süvegnek lecsüggő része. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Nyelv, 1) die Zunge; 2) Sprache; innét példabeszéd: nyelven fogják el a' harist; 3) p. o. békó' nyelve, az a' két rugós tollú vas, mellyel bezárják a' békót mikor fölverik. Székely szó. *Incze József.*

Nyelvelni, rágalmazni. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Nyérő, e' h. nyirő. Székely szó. *Gyarmathi Sám.*

Nyesedék, lenyesett ág-bog, apró fa hegy, apró forgács. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Nyeszike, körömvirág. Bar-kó szó. *Hollók Imre.*

Nyeszetül, nyissál, életlen késsel valamit metsz. Győr várm. *Czech János.*

Nyetre, előre hátra hanyatló kés vagy bicsak. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Nyifa, orrából beszélő Kemenesali szó. *Lévai László.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.* Az orrán vékony hangon beszélő. *Beke' gyűjt.*

Nyiffancs, nyifákoló, rivó. Bodroghközi szó. *Mindszenti.*

Nyikog, az idétlen 's halálán való kis malacz. Székely szó. *Gyarmathi.*

Nyil, 1) Pfeil; 2) Loos; 3) osztálybeli rész, t. i. mikor az atyafiak osztóznak, a' jószágot egyenlő részekre szaggatják, és azután sorsot húzván mondják: ez a' rész jószág nyil szerint jutha nekem; ez a' nyil jószág nekem jutha. Székely szó. *Incze József.*

Nyilalás, 1) oldalszegezés; 2) a' háznak felcsaptatása. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Nyilalni, nyilallani, 1) nyilalni, felnyilalni, annyí mint emelő rudak által (vetés). valamit fölemelni, aufheben; 2) nyilalni, stechen, p. o. Seitenstecken haben, oldalnyilallásban lenni; es sticht mich in der Zahn, nyilallik a' fogam. Székely szó. *Incze József.*

Nyilány, ritka, p. o. ritka ruha. Baranyai szó. *Tóbi Ant.*

Nyilazni, midőn a' kovács patkoláskor a' lónak lábát megsérti 's a' vas szeget elevenbe veri. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Nyir-virics, nyirfa lév. Székely szó. *Buczy.*

Nyíret, nyög; mondatik borjúzni akaró tehén felől. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Nyírettyű, hegedű vonó. Székely szó. *Kállay.*

Nyíri kakas, erdei v. magyaros kakas. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Nyirigli, igen lenyírt. Kemenesali szó. *Lászi László.*

Nyiring v. nyering, eső után lett síkos út. Székely szó. *Kállay.*

Nyirkos, nedves, zsengés. *Kállay gyűjt.*

Nyirkuszkodom v. nyirkudom, sepelygek, utána ásítok. Kemenesali szó. *Lászi László.*

Nyirem, nyirem. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Nyiszít, csahitál a' kutya, midőn hazamenő gazdáját mintegy örvendve idvezli; t. i. ugat az idegenre, nyiszít az ismerősre Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Nyiszlett, hitvány 's vékony testalkattal bíró. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.* Nyomorú. Győr várm. *Czech János.*

Nyiszolni, nyiszálni, sértve vágni. Bodroghközi szó. *Mindszenti.*

Nyív, rend alatt itt ott elmaradott kasza nem fogta fű vagy gabona; — kasza nyív, vella nyív. Szegedi szó. *Náti József.*

Nyivácsolni, sirdogálni. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.* Győr várm. *Czech János.*

Nyom, 1) Frustritt; 2) Spur; 3) generatio, p. o. egész ember nyom (generatio) sokszor tudatlanságban marad. Székely szó. *Incze József.*

Nyomás, csapás, baromjárás. Székely szó. *Kállay.* Kecskemét körül. *Csapó Dániel.* A' szántóföldek' azon része, melly ezuttal ugarinak marad. Székely szó Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Nyomó-rúd, a' hosszú terhes szekeret elől hátul le-

szorító gümbölyű fa. Ezt mondják rudalásnak. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Nyoszólyó, szalmából fonnott ág, lész. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsig.*

Nyoszólyó-asszony, a' menyasszony' biztosnéja 's bátorítója: ez fekteti le az új házaspárt, 's ez teszi fel reggel a' fejkötőt a' menyasszony' fejére. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigm.*

Nyoszóleány, a' menyasszony' meghitt leány-barátnéja, ki ezt az oltárhoz kíséri 's mindig mellette van, mint a' vőfény a' vőlegény mellett. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Nyökkenni, a' leeséskor nyökkendő hangot adni. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Nyólni, p. o. elnyólni a' csizmát annyit tesz, mint elszaggatni. Kendert nyólni, kitépni, kiszaggatni. Palócz. *Szedér Fábán.*

Nyörszög, a' kis gyermek, mikor felébred. Székely szó. *Gyarmathi.*

Nyössen, e' h. nyersen. Székely szó. *Gyarmathy.*

Nyósténszer, fejr nem, asszonyi nem. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Nyösözög, p. o. a' sertés mikor nyujtózik és orrában

rőfögve hangzik. Székelyszó. *Szabó Elek.*

Nyösözöggni, álmában v. kínjában fájdalmas hangokat adni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Nyóve, nyelve. Gömöri beszéd mód, Rima 's Balogvölgyben. B. S.

Nyúja, haskérge az állatoknak. Szeged táji szó. *Nátlly József.*

Nyujtó-rúd, a' tengelyeket összefoglaló rúd. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Székér' derekának rúdja, melly az eleit a' hátuljával egybefoglalja. Székely szó. *Gyarmathi.*

Nyúka, nyulacska. Palócz szó. *Szedér Fábán.*

Nyuládozni, ausstrecken. Győr várm. *Czech János.*

Nyulas, nyulszívű, ónyas. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Nyulósodni, megnyulósodni, a' bornak úgy nyulni, hogy ne cseppenjen 's alig lehessen egymástól elszakítani. Székely szó. *Ferenczi János.*

Nyuska, nyúl. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Ormánsági, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Nyuvadni, fuladni: ezen két szó' értelme egy, csak az okokra nézve különböztetik meg, t. i. a' ki vízbe hal, arról azt mondják: vízbe fult

vagy fuladott; a' kinek torkán egy csont akad 's meghal miatta, arról azt mondják: megnyuvadt. Mikor asztag ég, annak is az égéséről, mely nem szabadon lánghol, azt mondják: nyuvadozva ég; ha a' tűzre sok forgácsot hánynak, mondják: mért tevéل aunyi forgácsot rá, megnyuvad a' tűz. Székely szó. *Incze József*. A' torkán akadt falattól megfojlani. Székely szó. *Szabó Elek*. Nyuvadni v. nyivodni, fuladni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Nyuzga, kényeskedő. L. Mazna. Palócz. *Szedér Fáb.* Szathmár vidéki. *Gáthy János*.

Nyuzott hús, marha hús. Barkó szó. *Hollók Imre*.

Nyű, pondró. Székely szó. *Cseréy Elek*. Féreg. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nícephor*.

Nyűg, két lónak lábaikat összeszorító csat vagy békó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Nyűgér, nyűg' helye a' lábon. *Kállay gyűjt.*

Nyűgölődő: idétlen nyajaskodásaival másnak alkalmatlankodó. Székely szó. *Ferenczi János*.

Nyűgős ember, bajt szerző ember. Erd. és székely szó. *Döbrentei*.

Nyűrrög, a' seregély' fia. Székely szó. *Gyarmathi*.

Nyűs geteg, helyt nem ülő; a' nyű-től jó. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Nyüst, takács eszköz' neve. Csikszéki székely szó. *Gegő Nícephor*. Szurkolt fonál a' csizmaziáknál. Pápa vidéki szó. *Maties Imre*.

Nyüstöl a' fejérnép, mikor mindenfelé satrat. Székely szó. *Gyarmathi*.

Nyüstölni, ki 's be szaporán járni, mint a' nyüstnek a' bordába. Székely szó. *Ferenczi János*.

Nyűzzögni, érthetlenül az orrába beszélni. Székely szó. *Ferenczi János*.

O.

Óbogatni, kínos fájdalomában fajogva kiáltozni. Pápa vidéki szó. *Maties Imre*. Ócsó, szórásakor lefölezött

szemetes gabona. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Ócsó, olcsó. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Ócsolom, olcsónak tartom.
Székely szó. Gyarmathi.
Ocsú, a' gabonának felszóráskor. vagy rostáláskor maradt szemetje, hulladéka. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Szegedi szó. *Nátlly József*. Tolnában és Kécskeméten is divatos. *Csapó Dániel*. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*.
Ocsúdni, feleszmélni, éb-
 rülni; p. o. ocsúdni kezdett mély álmából. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*
Odarolni, az oldalon befelé a' szekér' hátuljával csusz-
 tatva elmenni. Székely szó. *Ferenczi János*.
Oda sajnálni, oda szánni valakinek. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sám.*
Odébb, tovább. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.
Odo, udu, odv. Székely szó. *Cseréy Elek*.
Odoli, idomtalan, p. o. odoli egy ember. Győr várm. *Czech János*.
Odor, odú, p. o. csűr-odor, hová berakják a' gabonát. Székely szó. *Kállay*. A' csűr' elrekesztett része. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor*. Csűr' odra, hova a' gabonát (életet) rakják be. Székely szó. *Szabó Elek*. Mellék osz-
 TÁJSSZAVAK.

tály a' csűrben. Székely szó. *B. Lakos*. **Odor**, így hívják a' csűrökben a' szérá mellett két felül azt a' kebelet, hová szokták a' gabonát cséplés előtt rakni. A' hol a' folyóvíz' fenekén hosszan alá mélységet ás, arról is az mondatik: a' víz beodrozta magát, nagy a' víz' odra. Székely szó. *Incze József*. A' csűrben két felől az az üresség, a' hová a' gabonát rakják. Innét:
Odros, nagy ehető, a' kinek nagy üres gyomra (vagy székelyesen: bele) van. Székely szó. *Ferenczi János*.
Odu, üreg a' fában vagy falban 's földben is, mint az egereké 's egyebeké. Pápa-
 vidéki szó. *Matics Imre*.
Odv, odu, udu. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
Ófrálok, csabukkolok. Kemenesali szó. *Lévai László*.
Ófrányi, tekeregni, csavarogni. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel*.
Óhítani, concupiscere. *Beke' gyűjt.*
Oka, 2 font v. 2 itcze. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*, Két funt. Baranyai szó. *Tóbi Antal*. Márton szerint két itcze, das Maas. A' székelyeknél nema' híg, hanem a' kemény testekre vitetik, és tesszen az igaz oka két fontot 's egy

fertályt; de most két font-ra le van szállítva. Ezzel a' mértékkel inkább az oláhok élnek. Székely szó. *Incze József.*

Ok l a n i, megfelelni, megszenvedni; megoklott, megszenvedett. Székely szó. *Kállay.*

Ok o l m a s z, kalamász, szerkérkenő. Palócz. *Szeder Fábíán.*

Ok r á n d a n i, valamitől félelem és utálás közt meghókölni, vagy hátrább vonni magát. Székely szó. *Ferenczi János. Szabó Elek.* Valamitől megijedve megrázkódní; p. o. a' kit hirtelen megtámadnak vagy riasztanak. Székely szó. *Incze József.*

Ok t o n d i, ostoba, együgyű. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Kemenesali szó. *Lévai László.* Marczal melléki szó. *Aczúdy Sándor.*

Ok v e t e t l e n, minden szót megfogadva, rabotálkodva dolgozó együgyű ember. Székely szó. *Szabó Elek.*

Ó l, e' h. istálló. Barkó szó. *Holtók Imre.* Ormánsági, Baryarában. *Jeremiás Samuel.* Palócz. *Szeder Fábíán.*

Ol á h f i c s o r, oláh legény; oláh fáta, oláh leány. Székely szó. *Kállay.*

Ó l á l k o d n i, utána leskelődni. Pápa vidéki szó. *Matics*

Ol c s u, árra' érdemen sokkal alább vásároltatott meg. „Olcsu husnak híg a' leve. Az olcsu vásárban nincs nyereség.“ Székely szó és szó-lások. *Szabó Elek.*

Ol d a l l a n i (el), elszellenni, félreállani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Ol d a l v é g, a' marha' oldalának végén porczagó jó ízű hús. Székely szó. *Ferenczi János.*

Ol l ó, 1) Schaere; 2) kecskefiú v. olv; lásd Gidó. Székely szó. *Incze József. Ferenczi János.* Annyit is tesz, mint szelementartó fa. Balaton melléki szó. *Horváth Zs.*

Ol l ó b a v e n n i, 1) egy nagy fa alá keresztben két rudat vetnek, és mikor így felemelik, mondják: ollóba fel lehet venni; 2) két felől valakit megtámadni, p. o. két ember egyet, két agár egy nyulat. Székely szó. *Incze József.* Keresatfogásba két rúd közé venni, hogy könnyebben lehessen emelni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Ol l ó z n i, megfizetni (mondatik a' kecskéről). Székely szó. *Incze József.*

Ó l ó m, alom, sertés alá terített szalma. Székely szó. *Szabó Elek.*

Ol u, olvadék, liquor. *Matics Imre.*

Óma, alma. Palócz. *Szeder Fábán.* Vas várm. is óma.

Omboly, ...? *Matics Imre.*

Óndó, a' kásából a' megtörés után kiszitált liszt. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* A' kölesnek azon héja, mely lefoszlik róla, midőn kását készítenek belőle. Győr v. *Sztrokay.* Pálinka seprő; meg köles-kása dercze. Székely szó. *Buczy.*

Óndok, e' h. undok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Óndók, gyapot-fonó keréknek közép fája, mellyben az orsónak pereszlenyén a' keréknek húrja. Székely szó. *Szabó Elek.*

Ónoka, e' h. unoka. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Ónszolo m, unszolo m, ültetem. Székely szó. *Cserey Elek.* *Gyarmathi.*

Óntok, a' vetéllő által keresztül menő fonál a' szövésben. Székely szó. *Gyarmathi.*

Óntora, hordó-fenek' kari mája, csínja, ontorája. Székely szó. *Kállay.*

Óntozni, magát kiüríteni. Örségi szó. *Zakál György.* Megkölykezni. Mondatik az olyan állatról, melly többet szül. Vas várm. *Döbrentei.*

Óntra, hordó' ontrája, hordó' csínja. Székely szó. *Kállay.* Behajtott madzagnak va-

ló varrás. Gémőri szó. *Hollók Imre.*

Óntrás pendely, asszonyi féling, gatyá madzaggal. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Ónossá lenni, nagyon megijedni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kétségbe v. kísértetbe esni. Kemesali szó. *Lévai László.* Ijedésből elszédülni, elkábulni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Or, ország; tolvaj, lopás, tolvajság. Székely szó. *Cserey Elek.*

Orda, sajtó léből készült turó. Székely szó. *Kállay.*

Órdas, hosszukás, pettegett. Mondatik alma és farkas felől. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Hamuszín. *Kállay' gyűjt.*

Órdosics' napja, apró szentek' napja. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Órhideg, lopó v. tolvaj hideg. Székely szó. *Gyarmathi.*

Órmó, teteje, csipkézetje valaminek. *Kállay' gyűjt.* A' hidas' vagy zaelyp' oldala. Bodroghközi szó. *Mindszenti.* 1) A' káposzta' levelein a' közép kiálló rész; 2) a' hegynek is van ormója vagy háta. Innét —

Órmózni, a' káposzta levélről a' vastag ormót lehántani. Székely szó. *Ferencs János.*

Tolna várm. *Csapó Dániel*.
 Nás pol ya, l. Lesponya.
 Nász, lakodalom. Székely
 szó. *Cseréi Elek*.
 Nás zád, lélekvesztő, kis
 csolnak. *Matics Imre*.
 Na trabu ja, nagy fű, man-
 dragora. *Kállay' gyűjt.*
 Na tra gu ly a, bolondító mér-
 ges fű. Palócz. *Szedér Fábán*.
 Bolondító gyökér, Gümöri
 szó. *Hollók Imre*.
 Na tra gu ly ás, eszéveszett,
 bódult. Kemenesali szó. *Lé-
 vai László*.
 Ne be leg, hiábavalóskodik.
 Székely szó. *Szabó Elek*.
 Ne di n ges, negédes, kevély.
 Kemenesali szó. *Lóvai László*.
 Ne géd, nagyravágyás, ke-
 vélység. *Cseréi Elek*.
 Ne gé des, büszke, kevély.
 Székely szó. *Szabó Elek*. Ma-
 gát rátartó kevély. Székely
 szó. *Buczy*. Begyes, kevély;
 de csak olyanról mondatik,
 a' kinek van mire kevély le-
 het. Pápa vidéki szó. *Matics
 Imre*.
 Né ge ly, légely, dobonka.
 Székely szó. *Cseréi Elek*.
 Ne gy ed fű, három eszten-
 dős, egy fűvel kevesebb mint
 mondatik. Marozal melléki
 szó. *Acsády Sándor*.
 Ne héz kes as szony, vise-
 lős. *Kállay' gyűjt.*
 Né hon, né hut, e'h. némelly.
 Székely szó. *Gyarmathi*.
 Né ma gyér mek' szavát

anya sem érti; az
 az, a' ki nem nyilatkozik,
 annak kívánsága szerint sen-
 ki sem tehet. Pápa vidéki
 szólás. *Matics Imre*.
 Né k ü nt, nélkül. Vas várm.
Dr. Horvát József.
 Ne me re, éjszaki székely
 szó, még az embert is meg-
 öli. Székely szó. *Ferenczi
 János*.
 Ne me z, 1) nyereg alá való
 szőr pokróczocska; 2) Eder
 szerint: avatott posztó, pan-
 nus coartilis. Székely szó.
Ferenczi János. Ló' hátára
 készített szőrrel töltött, v.
 ősszerételt elviselt csérgé-
 nek vászonba lett varratása.
 val készült vánkös. Székely
 szó. *Szabó Elek*. Nyereg alá
 való veríték fogó vászon.
 Székely szó. *Gyarmathi Sám*.
 Ne m - ké pes, lehetetlen.
 Székely szó. *Kállay*.
 Ne ne, neném: néne, néném.
 Ormánási szó, Baranyában.
Jeremiás Sámuel.
 Ne ne ő, néném. Barkó szó.
Hollók Imre.
 Ne sz, hang, láрма. Keme-
 nesali szó. *Lóvai László*.
 Ne sz e re, szeles, esztelen,
 féleszű, bolond. Ennek sy-
 nonimája: szelde, szerde-
 purdi, szeles bolond. Szé-
 kely szó. *Derzsi Mózes*. *Sza-
 bó Elek*.
 Ne sz es, rasus. *Beke' gyűjt.*
 Ne sz ez ni, mikor a' kis

gyermek figyelmezni kezd a' beszédre. Dunántúli szó. *Acúdy Sándor*. Lármanzi. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremias Sámuel*.

Neszüdöm, neki gyúladok, felháborodom. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Nevendék, nevetlen ujj. Baranyi szó. *Tóbi Antal*.

Nevő, e' h. nővő. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Ninka v. nénka, nénike. Hont várm. szó. *Dr. Horvát József*.

Nodítom, biztatom. Székely szó. *Cserey Elek*.

Nojszen, kis fenyegető hang. Nojszen csak! Kemenesali szó. *Lévai László*.

Nosza, adsza, adjasza, fogjasza, nesze; sürgető, sietető terminatio. *Gyarmathi Sámuel*. Noszadsza, nosza add tehát. Palócz. *Szedér Fúbián*.

Noszítom, biztatom, huszítom. Kemenesali szó. *Lévai László*. Gümöri szó. *Hollók Imre*.

Noszolni, tuszkolni, nógatni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Szathmár vidéki. *Gátly János*.

Noszi, nosza. Gümöri szó. *Hollók Imre*.

Noverga, ergojó, gendéboja, együgyű. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Nő, menyasszony, új asszony. Székely szó. *Cserey Elek*.

Nőmős, e' h. nemes.

Nős, házas ember; innen: nőszeni, házasodni. Székely szó. *Cserey Elek*.

Nuá, nié (palóczos), nál, nél rag helyett. *Szedér Fúbián*.

Nünü, nádhártya síp. Csikszéki szó. *Kállay*. Nádból v. hóbér szárból csinált síp. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Ny.

Nyakkupa, l. Kupa. Vas várm. *Dr. Horvát József*.

Nyaklé, nyakonvágás. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Nyaklevet adni, pofon vágni. *Kállay* gyűjt.

Nyakló, der Hosentrager.

Soproni szó. *Kis János*. Ostor-nyak. Székely szó. *Kállay*.

Nyakócz, nyakócson, meztelen, fedetlen nyakú, v. nyakkal. Bodrogközi szó. *Mindszenti*.

Nyakrafőre, vakmerőn valamibe rohanni. Balatonmel-

léki szó. *Horváth Zsigmond.*
 Nyak si, rövid görbe nyaku.

Kemenesali szó. *Lévai László.*
 Nyak szeg, az igát tartó
 közép szeg. Balatonmelléki
 szó. *Horváth Zsigmond.*

Nyak vas, mellybe a' bűnös'
 nyaka záratik. *Kállay' gyűjt.*

Nyalábolni, 1) kötni;
 2) kötéllel megverni: ez utóbbi értelemben használta-
 tik Pápa' vidékén. *Matics Imre.*

Nyáladé k, éhhetetlen együ-
 gyű, bibaszt. Kemenesali szó.
Lévai László. Nyulánk. Győr
 várm. *Horvát Endre.*

Nyalakodni, szerelmes-
 kedni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Nyalánkodni, minden uj-
 ságban a' mi eledel, belé
 kóstolni. Székely szó. *Feren-
 cri János.*

Nyalánksá g, csemegék' ne-
 mei. Székely szó. *Szabó El.*

Nyálasz ny ik, levelen sült.
 Gümöri szó. *Hollók Imre.*

Nyali-fa li, nyalánk, min-
 denben belekóstoló. Székely
 szó. *Ferenczi János.*

Nyálító, fonóknak adatni
 szokott étel. Gümöri szó.
Hollók Imre.

Nyállani, mikor az ételt,
 húst stb. sokáig tartják, és
 ist vált, romlani kezd, rot-
 hadásba men által, ak-
 kor mondják: megnyállott

vagy nyállani kezdett. Szé-
 kely szó. *Incze József.*

Nyálzó, nyalánk étel v. ital
 a' fonóknál. Kemenesali szó.
Lévai László.

Nyámá n di, együgyű, isten-
 tasztította ember. Pápa vidé-
 ki. *Matics Imre.* *Beke' gyűjt.*
 Tátott szájú málé, mámmám
 eniber. Kemenesali szó. *Lé-
 vai László.*

Nyámmogni, lassan, im-
 mel-ámmal enni. Balaton
 melléki szó. *Horváth Zsig-
 mond.* Nyámmogva enni, las-
 san enni, mikor nem rághat.
 Székely szó. *Kállay.*

Nyargaló, pandurnak a'
 meghurczolt bűnöstől járó
 díj. Balatonmelléki szó. *Hor-
 váth Zsigmond.*

Nyarkalok, nyargalok, jár-
 kálok. Székely szó. *Gyarma-
 thi Sámuel.*

Nyás, e' h. nyárs. Székely
 szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Nyáskoló d ni, feszengeni.
 Székely szó. *Gyarmathi Sá-
 muel.*

Nyaslatok, koslatok, pes-
 letek, járkálok. Székely szó.
Gyarmathi Sámuel.

Nyebelegni v. léhelegni,
 haszontalankodni. Székely
 szó. *Kállay.* Nebelegni, on-
 dokolni, haszontalankodni,
 ügyetlenkedni. Székely szó.
Gyarmathi.

Nyeggetni, e' h. nyaggat-
 ni. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Fojtogatni. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Nyegle, kérkedő. *Matics Imre.*

Nyekeg v. nyökög, fájdalommal nyögdécsel. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Nyekeg a' bival; innen megnyekkenek, p. o. úgy megtoppantam azt a' békát, hogy megnyekkene belé. Székely szó. *Gyarmathi.*

Nyekege, akadozó szavú. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Nyekője, mellesont. Székely szó. *Kállay.*

Nyektetni, síkatni, ríkatni, p. o. a' gyermekét, macskát. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Nyélbe sütni valamit, azaz: helyesen végrehajtani. Komárom várm. *Czuczor G.*

Nyelefölök, torkosságból eszem, rondán eszem. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Nyelfeg, süvegnek lecsügő része. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Nyelv, 1) die Zunge; 2) Sprache; innét példabeszéd: nyelven fogják el a' harist; 3) p. o. békó' nyelve, az a' két rugós tollú vas, mellyel bezárják a' békót mikor fölverik. Székely szó. *Incze József.*

Nyelvelni, rágalmazni. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Nyérő, e' h. nyirő. Székely szó. *Gyarmathi Sám.*

Nyesedék, lenyesett ág-bog, apró fa hegy, apró forgács. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Nyeszike, körömvirág. Bar-kó szó. *Hollók Imre.*

Nyeszetül, nyiszál, életlen késsel valamit metsz. Győr várm. *Czeck János.*

Nyetre, előre hátra hanyatló kés vagy bicsak. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Nyífa, orrából beszélő Kemenesali szó. *Lévai László.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.* Az orrán vékony hangon beszélő. *Beke' gyűjt.*

Nyíffancs, nyífakoló, rivó. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Nyikog, az idétlen 's halálán való kis malacz. Székely szó. *Gyarmathi.*

Nyíl, 1) Pfeil; 2) Loos; 3) osztálybeli rész, t. i. mikor az atyafiak osztóznak, a' jószágot egyenlő részekre szaggatják, és azután sorsot húzván mondják: ez a' rész jószág nyíl szerint jutha nekem; ez a' nyíl jószág nekem jutha. Székely szó. *Incze József.*

Nyilalás, 1) oldalszegezés; 2) a' háznak felcsaptatása. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Nyilalni, nyilallani, 1) nyilalni, felnyilalni, annyit mint emelő rudak által (vetés). valamit fölemelni, aufheben; 2) nyilalni, stechen, p. o. Seitenstecken haben, oldalnyilallásban lenni; es sticht mich in der Zahn, nyilallik a' fogam. Székely szó. *Incze József.*

Nyilány, ritka, p. o. ritka ruha. Baranyai szó. *Tóbi Ant.*

Nyilazni, midőn a' kovács patkoláskor a' lónak lábát megsérti 's a' vas szeget elevebe veri. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Nyir-virics, nyirfa lév. Székely szó. *Buczy.*

Nyíret, nyög; mondatik borjúzni akaró tehén felől. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Nyírettyá, hegedű vonó. Székely szó. *Kállay.*

Nyíri kakas, erdei v. magyaros kakas. Székely szó. *Cserey Elek.*

Nyirigli, igen lenyírt. Kemenesali szó. *Lései László.*

Nyíring v. nyering, eső után lett síkos út. Székely szó. *Kállay.*

Nyirkos, nedves, zsengés. *Kállay gyűjt.*

Nyirkuszkodom v. nyirkudom, sepelygek, utána ásítok. Kemenesali szó. *Lései László.*

Nyirom, nyirem. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Nyiszít, csahitál a' kutya, midőn hazamenő gazdáját mintegy örvendő idvezli; t. i. ugat az idegenre, nyiszít az ismerősre Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Nyiszlett, hitvány 's vékony testalkattal bíró. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.* Nyomorú. Győr várm. *Czech János.*

Nyiszolni, nyiszálni, sértve vágni. Bodroghközi szó. *Mindszenti.*

Nyív, rend alatt itt ott elmaradott kasza nem fogta fű vagy gabona; — kasza nyív, vella nyív. Szegedi szó. *Nátly József.*

Nyivácsolni, sirdogálni. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.* Győr várm. *Czech János.*

Nyom, 1) Frustritt; 2) Spur; 3) generatio, p. o. egész ember nyom (generatio) sokszor tudatlanságban marad. Székely szó. *Incze József.*

Nyomás, csapás, baromjárás. Székely szó. *Kállay.* Kecskemét körül. *Csapó Dániel.* A' szántóföldek' azon része, mely ezuttal ugarinak marad. Székely szó Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Nyomó-rúd, a' hosszú terhes szekeret elől hátul ló-

szorító gümbölyű fa. Ezt mondják rudalásnak. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Nyoszólyó, szalmából fonnott ág, lésza. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsig.*

Nyoszólyó-asszony, a' menyasszony' biztosnéja 's bátorítója: ez fekteti le az új házaspárt, 's ez teszi fel reggel a' fejkötőt a' menyasszony' fejére. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigm.*

Nyoszóleány, a' menyasszony' meghitt leány-barátnéja, ki ezt az oltárhoz kíséri 's mindig mellette van, mint a' vőfény a' vőlegény mellett. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Nyökkenni, a' leeséskor nyökkendő hangot adni. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Nyólni, p. o. elnyólni a' csizmát annyit tesz, mint elszaggatni. Kendert nyólni, kitépni, kiszaggatni. Palócz. *Szedér Fábán.*

Nyörszög, a' kis gyermek, mikor felébred. Székely szó. *Gyarmathi.*

Nyössen, e' h. nyersen. Székely szó. *Gyarmathy.*

Nyósténszer, fejr nem, asszonyi nem. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Nyöszög, p. o. a' sertés mikor nyújtózik és orrában

rőfögve hangzik. Székely szó. *Szabó Elek.*

Nyössörögni, álmában v. kínjában fájdalmas hangokat adni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Nyőve, nyelve. Gömöri beszéd mód, Rima 's Balogvölgyben. B. S.

Nyúja, haskérge az állatoknak. Szeged táji szó. *Nátlly József.*

Nyujtó-rúd, a' tengelyeket összefoglaló rúd. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Székér' derekának rúdja, melly az eleit a' hátuljával egybefoglalja. Székely szó. *Gyarmathi.*

Nyúka, nyulacska. Palócz szó. *Szedér Fábán.*

Nyuládozni, ausstrecken. Győr várm. *Czech János.*

Nyulas, nyulszívű, ónyas. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Nyulósodni, megnyulósodni, a' bornak úgy nyulni, hogy ne cseppenjen 's alig lehessen egymástól elszakítani. Székely szó. *Ferenczi János.*

Nyuska, nyúl. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Ormánsági, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Nyuvadni, fuladni: ezen két szó' értelme egy, csak az okokra nézve különböztetik meg, t. i. a' ki vízbe hal, arról azt mondják: vízbe fult

vagy fuladott; a' kinek torkán egy csont akad 's meghal miatta, arról azt mondják: megnyuvadt. Mikor asztag ég, annak is az égéséről, melly nem szabadon lánkol, azt mondják: nyuvadozva ég; ha a' tűzre sok forgácsot hánynak, mondják: mért tevélt annyi forgácsot rá, megnyuvad a' tűz. Székely szó. *Incze József.* A' torkán akadt falattól megfojlani. Székely szó. *Szabó Elek.* Nyuvadni v. nyivodni, fuladni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Nyuzga, kényeskedő. L. Maxna. Palócz. *Szedes Fáb.* Szathmár vidéki. *Gúthy János.*

Nyuzott hús, marha hús. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Nyú, pondró. Székely szó. *Cseres Elek.* Féreg. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Nyűg, két lónak lábaikat összeszorító csat vagy békó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Nyüger, nyűg' helye a' lábon. *Kállay gyűjt.*

Nyügölődő: idétlen nyájaskodásaival másnak alkalmatlantkodó. Székely szó. *Ferenczi János.*

Nyűgös ember, bajt szerző ember. Erd. és székely szó. *Dübrentei.*

Nyűrög, a' seregély' fia. Székely szó. *Gyarmathi.*

Nyűsgeteg, helyt nem ülő; a' nyűtől jó. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Nyüst, takács eszköz' neve. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* Szurkelt fonál a' csizmaziáknál. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Nyüstöl a' fejeznép, mikor mindenfelé satrat. Székely szó. *Gyarmathi.*

Nyüstölni, ki 's be szaporán járni, mint a' nyüstnek a' bordába. Székely szó. *Ferenczi János.*

Nyűzzögni, érthetlennél az orrába beszélni. Székely szó. *Ferenczi János.*

O.

Óbogatni, kínoz fájdalmában jajogva kiáltozni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
Ocsó, szórásakor lefözlözött

szemetes gabona. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Ócsó, olcsó. Székely szó. *Cseres Elek.*

Ócsolom, olcsónak tartom. Székely szó. *Gyarmathi.*
Ocsú, a' gabonának felszóráskor. vagy rostáláskor maradt szemetje, hulladéka. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Szegedi szó. *Nátlly József.* Tolnában és Kecskeméten is divatos. *Csapó Dániel.* Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*
Ocsúdni, feleszmélni, éb-
 rülni; p. o. ocsúdni kezdett mély álmából. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*
Odarolni, az oldalon befelé a' szekér' hátuljával csusz-
 tatva elmenni. Székely szó. *Ferenczi János.*
Oda sajnálni, oda szánni valakinek. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sám.*
Odébb, tovább. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
Odo, udu, odv. Székely szó. *Cserey Elek.*
Odoli, idomtalan, p. o. odoli egy ember. Győr várm. *Czech János.*
Odor, odú, p. o. csűr-odor, hová berakják a' gabonát. Székely szó. *Kállay.* A' csűr' elrekesztett része. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* Csűr' odra, hova a' gabonát (életet) rakják be. Székely szó. *Szabó Elek.* Mellék osz-
 TÁJZAVAK.

tály a' csűrben. Székely szó. *B. Lakos.* Odor, így hívják a' csűrökben a' szérá' mellett két felül azt a' kebelet, hová szokták a' gabonát cséplés előtt rakni. A' hol a' folyóvíz' fenekén hosszan alá mélységet ás, arról is az mondatik: a' víz beodrozta magát, nagy a' víz' odra. Székely szó. *Iacze József.* A' csűrben két felől az az üresség, a' hová a' gabonát rakják. Innét:

Odros, nagy ehető, a' kinek nagy üres gyomra (vagy székelyesen: bele) van. Székely szó. *Ferenczi János.*

Odu, üreg a' fában vagy falban 's földben is, mint az egereké 's egyebeké. Pápa-
 vidéki szó. *Matics Imre.*

Odv, odu, udu. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Ófrálok, csabukkolok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Ófrányi, tekeregni, csavarogni. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.*

Óhítani, concupiscere. *Beke' gyűjt.*

Oka, 2 font v. 2 itcze. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Két funt. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Márton szerint két itcze, das Maas. A' székelyeknél nem a' híg, hanem a' kemény testekre vitetik, és tesszen az igaz oka két fontot 's egy

fertályt; de most két font-ra le van szállítva. Ezzel a' mértékkel inkább az oláhok élnek. Székely szó. *Incze József.*

Ok l a n i, megfelelni, meg-szenvedni; megoklott, megszenvedett. Székely szó. *Kállay.*

Ok o l m a s z, kalamász, szerkénő. Palócz. *Szedér Fábán.*

Ok r á n d a n i, valamitől félelem és utálás közt meghókölni, vagy hátrább vonni magát. Székely szó. *Feren-czi János. Szabó Elek.* Valamitől megijedve megrázkódni; p. o. a' kit hirtelen megtámadnak vagy riasztanak. Székely szó. *Incze József.*

Ok t o n d i, ostoba, együgyű. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Kemenesali szó. *Lévai László.* Marczal melléki szó. *Ac-sády Sándor.*

Ok v e t e t l e n, minden szót megfogadva, rabotálkodva dolgozó együgyű ember. Székely szó. *Szabó Elek.*

Ó l, e' h. istálló. Barkó szó. *Holtók Imre.* Ormánsági, Baryában. *Jeremiás Sámuel.* Palócz. *Szedér Fábán.*

Ol á h f i c s o r, oláh legény; oláh fáta, oláh leány. Székely szó. *Kállay.*

Ó l á l k o d n i, utána leskelődni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Ol c s u, árra' érdemen sokkal alább vásároltatott meg. „Olcsu husnak híg a' leve. Az olcsu vásárban nincs nyereség.“ Székely szó és szó-lások. *Szabó Elek.*

Ol d a l l a n i (el), elszellenni, félreállani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Ol d a l v é g, a' marha' oldalának végén porczagó jó ízű hús. Székely szó. *Feren-czi János.*

Ol l ó, 1) Schaere; 2) kecskefiú v. olv; lásd Gidó. Székely szó. *Incze József. Feren-czi János.* Annyit is tesz, mint szelementartó fa. Balaton melléki szó. *Horváth Zs.*

Ol l ó b a v e n n i, 1) egy nagy fa alá keresztben két rudat vetnek, és mikor így felemelik, mondják: ollóba fel lehet venni; 2) két felől valakit megtámadni, p. o. két ember egyet, két agár egy nyulat. Székely szó. *Incze József.* Keresatfogásba két rúd közé venni, hogy könnyebben lehessen emelni. Székely szó. *Feren-czi János.*

Ol l ó z n i, megfiazni (mondatik a' kecskéről). Székely szó. *Incze József.*

Ó l ó m, alom, sertés alá terített szalma. Székely szó. *Szabó Elek.*

Ol u, olvadék, liquor. *Matics Imre.*

Óma, alma. Palócz. *Szeder Fábian*. Vas várm. is óma.

Omboly, ...? *Matics Imre*.

Óndó, a' kásából a' megtörés után kiszitált liszt. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. A' kölesnek azon héja, melly lefoszlik róla, midőn kását készítenek belőle. Győr v. *Sztrokay*. Pálinka seprő; meg köles-kása dercze. Székely szó. *Buczy*.

Óndok, e' h. undok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Óndók, gyapot-fonó keréknek közép fája, mellyben az orsónak pereszlenyén a' keréknek húrja. Székely szó. *Szabó Elek*.

Ónoka, e' h. unoka. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Ónszólom, unszólom, ültetem. Székely szó. *Cserey Elek*. *Gyarmathi*.

Óntok, a' vetéllő által keresztül menő fonál a' szövésben. Székely szó. *Gyarmathi*.

Óntora, hordó-fenek' kari-mája, csínja, ontorája. Székely szó. *Kállay*.

Óntozni, magát kiüríteni. Örségi szó. *Zakál György*. Megkölykezni. Mondatik az olyan állatról, melly többet szül. Vas várm. *Döbrentei*.

Óntra, hordó' ontrája, hordó' csínja. Székely szó. *Kállay*. Behajtott madzagnak va-

ló varrás. Gömöri szó. *Hollók Imre*.

Óntras pendely, asszonyi féling, gatyá madzaggal. Barkó szó. *Hollók Imre*.

Ónossá lenni, nagyon megijedni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Kétségbe v. kísértetbe esni. Kemesali szó. *Lévai László*. Ijedésből elszédülni, elkábulni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Or, ország; tolvaj, lopás, tolvajság. Székely szó. *Cserey Elek*.

Orda, sajtó léből készült turó. Székely szó. *Kállay*.

Ordas, hosszukás, pettegett. Mondatik alma és farkas felől. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Hamuszín. *Kállay* gyűjt.

Ordosics' napja, apró szentek' napja. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Orhideg, lopó v. tolvaj hideg. Székely szó. *Gyarmathi*.

Ormó, teteje, csipkézetje valaminek. *Kállay* gyűjt. A' hidas' vagy zaelyép' oldala. Bodrogekői szó. *Mindszenti*. 1) A' káposzta' levelein a' közép kiálló rész; 2) a' hegynek is van ormója vagy háta. Innét —

Ormózni, a' káposzta levélről a' vastag ormót lehántani. Székely szó. *Ferenczi János*.

Óray, rostrum. *Matics Imre.*
Or om, tető, a' szántóföldnek domborúbb közepe. *Balatonmelléki szó. Horváth Zsigmond.*

Or ontani, szagát érzni, (wittern); régi szó.

Or otai, gyökerestül kiásva irtani; kiirtani erdőt, bokrot; innét —

Or otvány (irtvány) kiirtott hely. Székely szavak. *Ferenczi János. Buczy. Cserey Elek. Gegő Nicephor.*

Or ozni, lopni; beoroszkodni, belopni magát, p. o. a' házba. Székely szó. *Kállay.*

Or radzó, orrát tartó, bocskoron és szánon. *Kállay gyűjt.*

Or rolni, neheztelni valamért. *Beke' gyűjt.* Haragot mutatni felgebesztett orral. Székely szó. *Szabó Elek.*

Or s, reves, taplós. Szegedi szó. *Nátlly József.*

Or szak, a' szánnak az a' nyele, melybe az ökör-rúd jár. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Or szok, a' szán' orra között előnyuló lapos kemény fa, melybe az ökör-rúdat teszik. Székely szó. *Szabó Elek.* Kétféle: keresztül-, és hosszára nyuló. Az első a' szán' orránál keresztül nyuló fa; a' másodikba akasztják az ökör-rúdat 's keresztül szegezve annál fogva

húzzatik a' szán. Székely szó. *Ferenczi János.* Orszok két-tő van: vonó-ország, mely az eplényből előnyúlik és az ökör' rudjára van szegezve, ezt csak az ökör-nél használják; és kereszt ország, mely a' szán' aljának orrát egybefoglalja v. köti. *L. Eplény. Székely szó. Kállay.*

Or tálozni, pörlekedni, veszekedni, zserтелődni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Visszafelelgetni gorombán. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Or tó-kapa, irtó-kapa. Gömör, Torna, Dunántúl. *Döbrentei.*

Or v, tolvaj. Székely szó. *Kállay.*

Os ontani, titkon valahová menni. Innét: elosontani, azaz: elszökni; utánasontani, leskelődve utána járni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Félre állani, valami rossz jelt véve észre. Székely szó. *Szabó Elek.* Elillantani, elszökni. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Hivatlanul valahová menni, szemtelenül oda szerkezni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Ost oráng, estráng. Székely szó. *Cserey Elek.*

Ost orfa, mergető rúd a' kútgémén. Szegedi szó. *Nát-*

ly József. Tolnában is divatos. *Csapó Dániel.*

Ostorkodni, arczátlankodni. Székely szó. *Ferencai Ján.*

Ostoros, béres inas. *Kállay' gyűjt.*

Ostortelek, szíjaeska, mellyel az ostor a' nyélhez köttetik. Gömöriszó. *Hollók Imre. Kállay' gyűjt.* Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Ószer, zsbivásár. Székely szó. *Kállay.*

Oszpora, pénzbeli kepefizetés. Székely szó. *Szabó Elek.* A' ki 90 pénzt fizet a' papnak, szegénysége miatt szalma képét v. bért nem fizethetvén: **oszpórás**-nak hivatik; ez a' 90 pénz **oszpórának**; öavegytől a' 45 pénz fél oszpórának. Székely szó. *Ferencai János.*

Osztováta, szövősnék. Székely szó. *B. Lakos. Cserey Elek. Kállay. Incze József.*

Osztozni, 1) valamit egymás közt elosztani; 2) vitálózni, szóval veszekedni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Osztozódni, veszekedni. Székely szó. *Kállay.*

Ótás, fölözetlen édes téjből készült túró. A' felföldi prinzával vetekedő eledelők az alföldi magyaroknak. Kecskemét vidéki szó. *Csapó Dániel.*

Ótott, hideg étek, fagyalt. Székely szó. *Kállay.*

Otromba, goromba, tudatlan. Kemenesali szó. *Lévai László.* Buta. Balaton mel léki szó. *Horváth Zeigm.*

Otthonról: Gömör, Torna. Onnadhazulról: Dunántúl. *Döbrentei.*

Ottogyon, e' h. ottan. Udvarhely széki szólás. *Derzsi Mózes. Szabó Elek.*

Ottonnak, ugyan ott, épen ott. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Ottonnék, **ottonnak** ott. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.*

Otvar, a' kis gyermek' fején lévő mérges, turós kiütés; ha nem mérgedzik, nevezetik száraz otvarnak. Székely szó. *Ferencai János.*

Ovulok, e' h. avulok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Ö.

Öblögetni, 1) a' megmossott könyhai edényeket még

egyszer tiszta vízbe mártani; 2) mindent össze-vissza

fecsegni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*. Szaporán bcszélai, fecsegni. Kemenessali szó. *Lévai László*.

Öblöz, hirtelen égető meleg, p. o. öblöz a' kályha, éget a' kályha; öblöz a' nap, égetően süt a' nap. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Öböf, ragya. Bodrogházi szó. *Mindszenti*.

Öcsúfitom, elcsúfítom. Gömörf beszédmod Rima's Balogvölgyben. *H.S.*

Ödöngeni, térdeiit összehajtvá menni, ógyelegni. *Matics Imre*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*.

Ög, üveg. Kemenessali szó. *Lévai László*.

Ógyelegni, idétlenül nyájkodni. Székely szó. *Ferenczi János*. Szathmár vidéki *Gáthy János*.

Öklelet, nyilalás, belső szúrás; betegség' neme. Gömöri szó. *Hollék Imre*. Pálóc. *Szeder Fábán*.

Öklelni, szarvával bökni, mint p. o. a' szilaj marha. Balaton melléki szó. *Horváth Zs.*

Öklöndözni, e' h. ökröndözni, ökredezni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Öklönye, öklönyi. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Ökärködni, durva, baromi módra viselni az embernek

magát. Székely szó. *Ferenczi János*.

Öldözöm, e' h. üldözöm. Székely szó. *Gyarmathi*.

Ölleni, e' h. örteni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*. Annyit istesz, mint sokat bcszélai. csacskázkodni. Kemenessali szó. *Lévai László*.

Öltési (be), bevetni, kenyeret a' sütő kemenczébe. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Ölv, e' h. örv, p. o. ölves kutyá. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Ölves, tarka nyakú; gyökere örv, ölv, öv. Székely szó. *Kállay*.

Ördögborða, paprágy. *Kállay* gyűjt.

Ördög'edénye, így szidják a' csintalan, hamis gyermekket. Székely szó. *Ferenczi János*.

Ördög' szekere, vesszedelmes, nyakatszegő, kezét 's lábát törő játék' neme, — melly lassankint kimen a' szokásból, 's ez jót is van. Balaton' melléki. *Horváth Zsigmond*.

Ördögunta banyája, eb-ugatta vén asszonya. *Kállay* gyűjt.

Ördögösködni, hamisan csintalankodni a' gyermeknek. Székely szó. *Ferenczi János*.

Öreg, nem csak az éltet, hanem a' nagyot is öregnek nevezik, p. o. öreg-alma, öreg kövecs. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Öregbik uram, férjem' bátyja; kisebbik uram, férjem' öcsöcse. *Kállay' gyűjt.*

Órharang, hegyes víg szavú csengetyű, a' mellyről az őrző szolgák megkapják az erdős helyen is a' marhát. Székely szó. *Ferenczi János.*

Óringelni, megtaszítás után sebes hedergéssel odább haladni. Úgy ment, ugyan óringelt. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Örög, e' h. öreg. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Örözni, örizni, örzeni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Örv, 1) juhász kutyák' nyakára csinált véd-láncz a' harapás ellen; 2) szín, ürügy, praetextus. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Göcsei szó. *Pländer Ferencz.* Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Kemenesali szó. *Lévai László.* Valaminek örvével, azaz: valami szín alatt. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Örvös, vadgalamb' neme. *Kállay' gyűjt.*

Ös, ösi, örökös. A' Kaukasus' vidékén egy vidék Osetti

Osi-nak neveztetik. *Szabó Elek.*

Ösmérem, üsmérem, esmérem, ismerem. Székely szó. ejtés. *Gyarmathi Sámuel.*

Östve, e' h. estve. Székely szó. *Gyarmathi.*

Öszintes, tiszta szívú. Székely szó. *Cserey Elek.*

Összeberzeskedni, szembeállani, veszekedni, mint két kakas csirke. Székely szó. *Ferenczi János.*

Összebogozni, két czérna' végét összekötni, Székely szó. *Ferenczi János.*

Összegyömlömlöm, mellet, fejét, lábát, mindenét összegyúrom, vacskotolom. Székely szó. *Ferenczi Ján.*

Összehordani, valakit összeszeszidni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Összesűgni, egymás' fülibe titkot mondani. Székely szó. *Ferenczi János.*

Összeszilálni, összebontani, összezavarni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Összetatarozni, a' rozscizmát 's köntöst megfoltozni. *Ferenczi János.*

Összeveszett a' hajam, azaz, összebomlott. *Kállay' gyűjt.*

Összevirrogni, két csintalan gyermeknek összeveszekedni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Ösztöke, mellyel a' föld az

ekéről letisztítatik. Őrségi szó. *Zakál György.*

Ösztökélni, ösztönözni. *Matics Imre.*

Ösztölü, támoszfa, gyám. Őrségi szó. *Zakál György.*

Ösztörü, lásd eszteru. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Ösztövé, sovány. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Öthető, e' h. önthető. Székely szó. *Gyarmathi.*

Ót-kiált, e' h. üvölt, kiált. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Nagyon kiáltoz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Ötlés, intuitus. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Ötlők-hatok, haszon-talan szót szaporítok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Ötön vette, lopta, t. i. öt körmivel. Zsivány szó. *Kállay.*

Öv, környül kötő, sok sor sinor a' huszároknál. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Övedzetig, derékig, p. o. ér a' viz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Özvegyke, madár' neve. *Kállay gyűjt.*

P.

Pacsangol, a' sárban v. vízben pocsároz. Sárközi szó, Tolna várm. *Garay.*

Pacsolni, tenyerével megverni p. o. a' gyermek' meztelen seggét. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Pacsmag, elkuszpított cipő, rosz papucs. Pacsmagod nem leszek, azaz: alávaló minden szolgád nem leszek. Pápa vidéki szó és szólásmód. *Matics Imre.* Tűzfecskendező a' kovácsoknál. Bodrogközi szó. *Mind-*

szenti. Gömöri. *Hollók Imre.* Rosz cipő. *Beké gyűjt.* Papucs. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.* Vas várm. *Lévai László.*

Pác, kender-fő. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Paczi v. maczi, csikó. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Páczikó, páczácska. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Paczkázni, megvetéssel bánni valakivel. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Bodrogközi. *Mindszenti.*

Paczkolni: 1) a' hust, hogy vad lére meg lehessen készíteni; 2) a' kendert a' hihelés után meghasogatni, hogy jobban lehessen fonni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Paczkona (nem patkoncza), einfach; p. o. paczkona szegfü, viola stb. Székely szó. *Incze József. B. Lakos.* Paszkoncza. Székely szó. *Cserey Elek.* Nem teljes, p. o. paczkona szekfü; mondják úgy is: patkoncza. Székely szó. *Ferenczi János.*

Paczó, gyomor. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Paczok, rövid darab fák, mellyek a' szarufákhoz verődnek, hogy a' házfedél en által horpadtabb legyen. Bodroglőzi szó. *Mindszenti.*

Páczolni, p. o. a' szőszet, gereben által annak szálásából a' csepűjét kifésülni. Székely szó. *Szabó Elek.*

Pacavirág, pipitér. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Pad: Gömör 's Torna; hój: Dunántúl. *Döbrentei.* Pápa' vidékén mondatik: pallás (lásd: Padlás). Pad pedig annyi mint néhutt ló cza. *Matics Imre.*

Padgyász, hunnvaló, egy értelműek. Jelentenek mindenféle házi eszközöket, genyegunyát, ruhát. Őrségi szó. *Zakál György.*

Padika, padocska, alacsony tűzhely. Baranyai. *Tóbi Antal.*

Padlás, palló, pádimentom. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Pápa' vidékén mondják: pallás vagy híj, mellyek egy értelmű szavak. *Matics Imre.*

Pagonálni, megverni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Hosszu durunggal a' magas fáról a' gyümölcsöt leverni, vagy valakit hosszú durunggal megverni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Pagony, vágás; tilosba tett fiatal erdő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Pagonya, kicsinyszerű, törpe. *Matics Imre.*

Páha, pálla, az ing' ujjá' 's dereka' összeeresztéséhez a' hónal alá eső toldás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Páhó, magtár, granarium. Hont várm. szó. *Dr. Horvát József.*

Páhogni, lihegni, lelken-dezni. Bodroglőzi. *Mindszenti.*

Páholni, elpáholni, valakit a' ruhán által derekasan elverni, úgy hogy ugyancsak megérezze. Pápa vidéki. *Matics Imre.* Megverni. Székely szó. *Kállay.* Jól megverni. Gömőri szó. *Hollók Imre.* Palócz. *Sze-*

der Fábán. Tolna várm.
Csapó Dániel. Pálczával a'
hátára verni valakinek. Székely szó. *Szabó Elek.*

Pajkos, merő testtel, fölemelt ajakkal, lábújhegyen kevélyen járó ifjú legény, gúvaller. Székely szó. *Szabó Elek.*

Pajod, bogárnak a' neme, melly szárazságban a' rétek' fű-gyökereit kirágja. Gömör vármegyei szó. *Sztroky.* Legnagyobb kukacs' neme, melly kiveszett vén fák alatt terem. Szegedi szó. *Nátl József.* Gömör vármegyében és a' Tisza mentén az, a' mi Vas vármegyében a' csimaz, melyből a' cserebogár leszen, németül Engering. *Benyovszky.*

Pajta, csűr. *Kállay' gyűjt.* Istálló, ól, kutyecz. Székely szó. *Gyarmathi.* Ól, p. o. disznópajta. A' magyarok' pajtája itt csűr. Székely szó. *B. Lakos.*

Pajzán, szabadon bocsátott; innét mondatik: koci mellett a' lovat pajzánon ereszteti. Szegedi szó. *Nátl József.*

Pák v. **páklya**, gyékényvirág; páklya tuló. Szegedi szó. *Nátl József.* Buzogány a' kákák' tetején. Gömöri szó. *Hollák Imre.*

Pákelénos, palacskfereg. Székely szó. *Cseres Elek.*

Pakróczoni, lásd E.

gyelhi. Kemencsali szó. *Lévai László.*

Pakulár, juhász. Székely szó. *Kállay.*

Palacsinta, száraz étel' neme. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Palaczk, hüvelyk újj. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Csutora. Székely szó. *B. Lakos.* Karafina. Kecske-méten. *Csapó Dániel.* Kondér, csabolyó. Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Palacskfereg, v. **palacsfereg**, nem palacska, paloska, Wanre. Székely szó. *Incze József.*

Palaj, izapos hely. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Palánk (Plancken), hasagatott széles fából egymás mellé felállítva rakott kerítés. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Fa hasábokból csinált kerítése a' háznak, kertnek stb. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Fa hasagatványokból készült kertelés. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Székely szó. *Cseres Elek.* Gyarmathi. Oszlop a' kerítésben. *Kállay' gyűjt.*

Palánt, plánta. Kemencsali szó. *Lévai László.* Plánta, növény. Bodrogközi. *Mindszenti.*

Pálanya, gyomerhurka. Barkó szó. *Hollák Imre.*

Palázolás, 1. Kéborlás.

Pálinka: 1) székelyesen, égett bor; 2) pálinkára vetni a' mentét, azt tenni: fél vállra akasztani. Székely szó. *Ferenexi János.*

Paliszka, pép; így paliszka-főző, pép-főző lábas. Székely szó. *Cserey Elek.*

Palkó, fmg. Győr várm. *Czech János.*

Pállá, ümög' ujjá' és dereka' összeeresztéséhez a' hónal alá eső toldás. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Pallag, e' h. parlag. Székely szó. *Gyarmathi.*

Pallani: 1) megverni; 2) kiverni, p. o. egy vesszővel a' port a' köntösből, vagy rostával a' gabonából. Székely szó. *Incze József.*

Pallas, pallas tojás, avas tojás, megromlott tojás. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*
Ez Pápa' vidékén **pálozsna** v. **polozsna**. *Matics Imre.*

Pállik, kípállik a' szám, wehen Mund bekommen; kípállik a' fa, der Baum wird ausgesauert. Győr várm. *Czech János.*

Palló, gyalog hid. Székely szó. *Kállay.*

Pállósajtár, szapulósajtár. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Pállolni, egy kenyérnek való tértát szakajtóban for-

gatni 's kidolgozni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Pállott, rothadni indult, bűdös szagu. A' lábujjak' köze kípállik, úgy a' foghagyma is a' melegségtől. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Palócz: 1) különös és szokatlan beszédejtést követő magyar; 2) vékony gaz' neme, melly lapos helyeken a' gabona közt díszlik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Palolni v. **pelelni**, kicsinyben szórni. De ezt többnyire csak az asszonyok tesszik, midőn a' gabonát vagy kendermagot lassankint magosan tartott edényből eregetik le, hogy a' szél a' gatz 's port elvigye. Az illy tisztítás szolgál szórás helyett. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.* Felhánypa rostálni buzát v. más gabonát. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Palos, polos; tyúk-fészken hagyott teli v. üres tojás, hogy a' tyúk oda tojjék. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

Pálya: Gémör, Torna; Páhi: Dunántúl. *Döbrentei.*

Pálya, ut; innét: pályázni, futtatni vetélkedésből. *Kállay gyűjt.*

Pályha, a' gyalom' felső

- részén levő gyékénykötelek, hogy az a' víz alá ne merüljön. Bodroghközi szó. *Mindszenti.*
- Pamacs**, durva ecset, grober Pinsel. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Pamat**, csomó, p.o. egy pamat virág. *Beke' gyűjt.*
- Pamut**, gyapot. *Kállay' gyűjt.*
- Pánczél**, vászon rövid ruha. Sziget vidéki szó, Banyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Pandal és pandalló**, víz alatt lévő, 's a' fenék színen fölemelkedő halmocska, mellyet egy oldalról a' víz mosogat. *Beke' gyűjt.* Töltésnek víz felől való hárántékos alja (declivitas aggeris). Szegedi szó. *Nátlly József.*
- Pandur**, frajkór, vármegye' katonája. *Kállay' gyűjt.* Pápa' vidékén pandur nem vármegye' katonája (ez külön van), hanem szolgája, kit Bácskában csetnek-nek, néhutt látó-nak hívnak. *Matics Imre.*
- Pánk v. pánt**, a'kerék-sint vagy más hasadt fát összeszorító vas szer. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*
- Pók**; innét: pánkháló. Megmászta a' pók, azaz, terhe esett. Székely szó és szólás. *Túry Ignúz.*
- Pankháló**, pókháló. Székely szó. *Gyarmathi.*
- Pánkó**, fánk, zsirba dögöltt. Székely szó. *Cseréy Elek.* Falun ráto t t-nak is hívják. Innét száraz pánkó, Eder 289 l. szerint: csörög e. Székely szó. *Feren-czi János.*
- Pankota**, szőlő' neme, rózsaszőlő. Szegedi szó. *Nátlly József.*
- Panóka**, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Pántálódóm**, nyelveskedem, szabad szájra bocsátkozom. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Pántolódni**, kötekedni, ellenkedni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Valakinek békét nem hagyni, ingerkedni. Pápa' vidékén. *Matics Imre.*
- Panya**, pányvás kötél, hosszú kötél, mellyel a' lovat mezőn kipányvazzák. Székely szó. *Gyarmathi.*
- Panyókán**, mentét v. dolmányt melegben fél vállon, fel nem öltve viselni. Szegedi szó. *Nátlly József.*
- Pányva**: Gömör, Torna; szórköttél: Dunántúl. *Döbrentei.*
- Pányvázni**, czüvekhez kötni. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Kemenesali. *Lévai László.* Tolna várm. is divatos; p.o. pányvánd ki a' lovat. *Csa-*

pó *Dániel*. Kört kijelelni; p. o. kipányváztam a' lovat, egy czöveket levertem 's hosszú kötéllel ahhoz kötöttem; — még is: kipányvázattam a' rétemet, azaz, póznákat bőkdöstettem fel, hogy tudják: meddig az enyém, vagy másé. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*.

Pap: 1) egyházi tanító; 2) a' présgaratot nyomtató fa; 3) a' kepeken levő felső kéve, mintegy pupja. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond*. Czélnak kitett jegy. Székely szó. *Túry Ignác*. Legfelső kéve a' kepe-kereszteken. Kemenesali szó. *Lévai László*. Gömöri *Hollók Imre*. Buza-kereszt' pupja. Tolna várm. *Csapó Dániel*.

Papics, papucs-virág. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Pápir, az üszőknek v. zsarátnak pihforma elhamvadása. Bodroghözi szó. *Mindszenti*.

Papirka, e' h. paprika. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*.

Papirkálni, böngészni, lécskálni. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*.

Papmacska, nagy szőrös féreg. *Kállay gyűjt*.

Papó, öreg apa. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

Paprágy, ördögboroda. *Kállay gyűjt*.

Papramorgó, pálinka. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond*.

Pap' sajtja, apró málna és bimbói. Székely szó. *Kállay*. Tolna várm. *Csapó Dániel*.

Papsaláta, tavaszi mezei saláta. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*.

Papúzza, egy csomó v. kötés dohány. Székely szó. *Kállay*.

Para, a' hálón lebegő könnyű fa, melly annak egyik oldalát a' víz' színén föntartja. *Szedér Fábán*.

Parag, parlag. Vas várm. *Dr. Horvát József*.

Parapács, sokat bátran és szaporán beszélő. Székely szó. *Ferenczi János*. Oldott nyelvű. Disertus. Székely szó. *Buczy*.

Parapáty; eleven, fris, szós, beszédes gyermekről szokták mondani. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Parasina, gyermeket fenytő vessző. Indiában a' Ganges vizének vidékén vagon egy Parisine nevezetű vidék. Székely szó. *Szabó Elek*.

Parász-borsó, hajalatlan vagy a' héjában megfőzött borsó. Székely szó. *Ferenczi János*.

Parázs: 1) Loderasche; 2) félig főtt. A' székely, azért-e hogy a' parázs féltűzős hamu, vagy mivel a' mellett nem fől meg jól semmi, a' félig főtt borsót, faszulykát, húst stb. parázs borsónak, faszulykának, husnak nevezi. Székely szó. *Incze József*. P. o. borsó, mikor a' borsót megfőzik ugyan, de sem meg nem hajalják, sem meg nem törlik. Székely szó. *Gödry*.

Parázsina, vessző; inét —

Parázsinalni, vesszővel megverni. Székely szavak. *Ferenczi János*.

Parcsfű, nem barcsfű, mint M. I. 160. mondja: az *Acanthus*. Székely szó. *Ferenczi János*.

Parázsav. préssa, meleg hamu. Székely szó. *Gyarmathi*.

Pargyóka, pille. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*.

Párkány, Rand, Einfassung z. B. am Blumenbett. Székely szó. *B. Lakos*.

Parlag, ugar. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Párlani: 1) gőzferdőben valakit megfereasztani vagy megpárlani. Köntöst a' moly ellen kipárlani, eczetet töltve forró téglára; 2) melegen mikor utaz, és a' vejejték miatt levezz vagy

megtüzesedik valaki' lába' köze, arról is mondatik: lepárlott. Székely szó. *Incze József*.

Párló, fél singes mérték, a' mivel a' timárok a' bört felmérik 's a' talpakat párososítják. Székely szó. *Ferenczi János*.

Párna, derékalj. *Kállay gyűjt*. A' tengelyen. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Párolni, lugozni; ered a' párhamutól. Baranyai szó. *Tóbi Antal*. Szapulni. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*.

Parrag, parlag, felhagyott szántóföld. Székely szó. *Szabó Elek*.

Parsi, kecsó, kacsó, kezecske. Gömöri. *Hollók Imre*.

Part: Gömör, Torna; domb, hegy: Dunántúl. *Döbrentei*.

Pártázat: 1) kályha' karimája; 2) gatyá' prémje. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Pártúz,...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Parula, tenyérbe-csapás, millyent tisztelkedve adnak a' gyermekek az öregeknek; vagy mikor alkudoznak, 's az alkuban megegyeznek, akkor is adnak az emberek (a' férfiak) egymásnak parulát. Innét — „a' parulát megtartani“ annyit tesz, mint az alkukötést megtartani; vagy: szavának ura

lenni. Pápa vidéki szó. *Matias Imre.* Pasch; p. o. „adj parulát“, a' kis gyerekeknek szokják mondani. Győr várm. *Czech János.*

Páskó, buzogány a' kákák' tetején. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Paskolni, tenyérrel csapdosni a' gyermeknek pende-lyes alfelét. Székely szó. *Szabó Elek.*

Paskorta, torkos; p. o. paskorta macska, torkos macska. Palócz. *Szedér Fábán.* Barkó szó. *Hollók Imre.*

Paskortuáskodni, nyálánkodni. Palócz. *Szedér Fábán.*

Paslicza, egérfogó. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Passadozom, rusnyán sokat ásítózom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Passogat, összeüti a' kezeit. Győr várm. *Czech János.* Szeme' héját tunyán 's álmosan emelgeti. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki szó. *Matias Imre.*

Pást, pázsit. Barkó szó. *Hollók Imre.* Palócz. *Szedér Fábán.*

Passat e' h. maszat, szemét. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Mocskos kenőcs. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Paszatolni, bemecskolni.

Pápa vidéki szó. *Matias Imre.* Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Paszita, kereszteléskori vendégség. Kemenesali szó. *Lévai László.* *Kállay' gyűjt.* Beavatás után való vendégség, vig lakozás, melyet Göcsejben a' vagyonosak nagy készüllettel 's költséggel szoktak megtartani. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Keresztelési vendégség, melly hajdan néhány héttel a' szülés után mind a' két nembeli komák 's rokonok' jelenlétökben, most mindjárt a' keresztelés után csak a' keresztanyák' vagy atyák' jelenlétökben szokott tartatni. Balaton' mellékén. *Horváth Zsigmond.*

Paszkoncza, a' nemzésre 's szaporításra elégtelen hímféle p. o. férfi, kakas stb. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Magtalan, asszonytalan, félherélt. Kemenesali szó. *Lévai László.* Magtalan asszony; de a' kenderre is alkalmaztatik. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Paszkoncza - kender, virágos kender. Székely szó. *Cseréy Elek.* Paszkoncza Hont vármegyében annyit tesz mint virágos kender. Hont várm. szó. Vasban is hallatszik. *Dr. Horvát Józsa.* Pászma, harmincz fonalszálból álló fonat - tincs.

Székely szó. *Szabó Elek*. 60 szál fonál. Székely szó. *Gödry*. Márton szerint: kötöt fonál, csérna, d. Wiedel. A' székelyeknél mikor a' fonalat felmatólálják és felszámítják, tíz szál vagy kerület egy ígét, három ige, e' szerint 30 szál, egy pásmát tesz. Székely szó. *Incze József*. Fonál. Szathmár vidéki. *Gáthy János*.

Pá s z n á t, szakasz, osztály a' gabonás mezőkön. Kemesali szó. *Lévai László*.

P á s z t a, az aratók által keresztületbe. kiszakasztatott arató gabona, számok szerint az aratóknak. Innen: p á s z t á z n i v. p á s z t á r a aratni, keresztül szaggatva aratni. Székely szó és szólas. *Szabó Elek*. Innét: pásztás eső, mikor itt is amott is esik. Az aratók nevezik p á s z t á n a k a' földnek azt a' részét, melyet két három vagy több arató a' buza-földön keresztül elfog és aratva rajta általmen. Székely szó. *Gödry*. Egy huzam, a' mit egy széles földön egyszeri fogásban keresztül aratnak az aratók. Innét —

P á s z t a f e j, a' ki legelől az aratásban arra vigyáz, hogy egyenesen vágassék keresztül a' pászta. Székely szavak. *Ferencsi János*.

P á s z t á g y, a' munkások által egyszerre átfogott rész p. o. a' szőlőben. Győr várm. *Horvát Endre*.

P á s z t o r, gulyás. Székely szó. *Cserey Elek*.

P a t a, disznó' körme. *Beke' gyűjt*. Mintegy 2 hüvelyk hosszú. hengerke, mellyel mint a' pinczkével játszani szoktak a' gyermekek; v. inkább lapta helyett használatik. Vas várm. *Dr. Horvát József*. Veszekedés, csatapata. Ama' kukacz is, melly cserebogárrá változik el. Palócz. *Szedér Fábán*.

P a t á z n i, patával játszani. Vas várm. szó. *Dr. Horvát József*.

P a t i n g, mellyel az ekét a' taligához foglalják. Székely szó. *Gyarmathi*.

P a t i n t ó, érvágó vas. *Kállay' gyűjt*.

P a t k á n y: vakandok. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

P a t t i b ú z a, rostán tűz felett pattogatott tengeri, vagyis kukoricza. Bodroghözi szó. *Mindzentí*.

P a t t i n g, szíjju v. gúás, mellyel az eke-gerendelyt a' talyigához kötik. Székely szó. *Kállay*.

P a t v a r: 1) izetlenség, baj; 2) a' kovács-műhelyben az apró vasdaraboknak, a' kukollákban pedig a' maradék

törkölynek bizonyos edényekben összegyűjtögetése. Innét mondatik: jó lesz a' patvarba, vessétek a' patvarba, patvar vigye! Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Patyókálni, gondosan betakargatni, valamit. *Beke' gyűjt.* Képét ruhával betakargatni, úgy hogy ábrázata alig látszik ki. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Fejét 's képét ruhával vagy keszkenővel befedni a' hideg 's szél ellen. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
Patyókálom, verem; lepatyókálom, leverem, megpatyókálom, megverem. Kemenesali. *Lévai László.*

Patyolatos tők, úrdínynye. *Kállay' gyűjt.*

Pátyszosz, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy Ján.*

Pazárlás, e' h. pazérlás. Székely szó. *Gyarmathi.*

Páznát, pászta, azaz: miodon az aratók a' telekből vagy gabonaföldből egy darabot felfognak. Innét mondják: már egy páznátot learattak. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Pázsint, nem: pázsit. Székely szó. *Incze József.*

Pecsenye: szalonna. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Pécsik, eleven csipő légy. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

TÁJSZAVAK.

Pecczó, lesó szákhoz tartozó ór-vessző. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Peczeg, toldás a' gatyában (elül), ülep (hátnál). Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Peczegetni, játékból valakit megütögetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Peczek, a' szilju' csatjának szege. Székely szó. *Szabó Elek.*

Peczér, sintérlégény. Heves vmegyei. *Matics Imre.*

Peczérke, csiperke, egy neme a' gombának. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Peczk, dugasz, p. o. palacké vagy kalamárisé. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Peczkázni, gombozni. Játék' neme. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Peczkelni, másnak orrát fölütögetni, vagy a' legyet a' pohárból kilökni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Peczelődni, hiábavalószkodni, csimeszkedni valakire v. valamire, mint a' kakas a' tyúkra. Székely szó. *Szabó Elek.* Magasra hágni erővel, p. o. mint a' gyermek szokott — a' lajtorján 's csűrben. Székely szó. *Ferenczi János.* Feszengeni; felpeczelődött, felült; gyökere peczek, innen pecz-

kes, feszengő. Székely szó.
Kállay.

P e c z k e s, hegyesen lépő
kevély ember, a' sarkán
szokott járni. Székely szó.
Ferenczi János.

P e c z k e s k e d n i: hegyes-
kedni. Székely szó. *Feren-*
czí János.

P e g y, pegyik, e' h. pedig.
Barkó szó. *Hollók Imre.*
Palócz. *Szedér Fábán.*

P e h e t e g, kosztra csinált
seprő. Székely szó. *Túry*
Ignác. Kemenczesöprő, zsup-
ból; magyarul: pemet. Szé-
kely szó. *Ferenczi János.*

P e j p, (adj.); a' ki az l-t,
r-t j-nek mondja, p. o. bar-
lang, bajlang. Innét —

P e j p e s k e d n i. Székely sza-
vak. *Incze József.*

P e j v a, e' h. pojva. Székely
szó *Gyarmathi.*

P e l e n g é r, bitófa; fennáll-
va büntetnek rajta. *Kállay'*
gyűjt.

P e l e n k a, ringyrongy, a'
bölcsőbeli gyermek alatt.
Beke' gyűjt. Balaton mellé-
ki szó. *Horváth Zsigmond.*

P e l l i k á n: 1) gödény; 2)
horgas foghuzó. Székely szó.
Ferenczi János.

P e l y v a, e' h. polyva. Pápa
vidéki. *Matics Imre.* Vas
várm. *Dr. Horvát József.*

P e l y v a k u t y ó, a' pajták-
hoz ragasztatni szokott öl-
forma rekesz, hova a' pely-

vát töltik 's tartják. Vas
várm. *Dr. Horvát József.*
Marczal melléki szó. *Acsá-*
dy Sándor.

P e l y p, selyp. Székely szó.
Cserey Elek.

P e m e t, asag; kukoricza-
fosztásból készült, izzó ke-
menczéből a' tüzet kiséprő,
kenyérsütő eszköz. Pápa vi-
déki szó. *Matics Imre.* Sü-
tő-kemenczét tisztító össze-
kötött kanóc; innen, ki-
pemetelni, a' kemenczét ki-
tisztítani; mert többnyire pe-
mete-fűből készül. Baranyai
szó. *Tóbi Antal.*

P e m e t e f a, szalmaseprő,
mellyel megáztatva a' tü-
zes kemenczét kisöprik.
'Bodroglózi szó. *Mindszenti.*

P e m e t e g, azon fára kötött
szalma-tekeres, mellyel a'
befűtés után sütés' alkalmá-
val a' kemenczét kisöprik.
Csikszéki székely szó. *Gegő*
Nicéphor.

P e m e t f ű, szapora fű. *Kál-*
lay' gyűjt.

P e m h e d é s, innét: meg-
pemhedek, peshedek. Szé-
kely szó. *Gyarmathi.*

P e m p ő, czopákás, rozsul
sült kenyér. Pápa vidéki szó.
Matics Imre. Pép'neme. Tol-
na várm. *Csapó Dániel.*

P e n c z e l n i, fekünni. Gyer-
meknek mondják: „gyere
babám, penczelj le!” Bala-
ton melléki. *Horváth Zsigm.*

Penczizni, ténélni, lefeküdni; a' kis gyermekek' lefektetésében élnék vele. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Pendely, alsó szoknya. Innét: pengyelén v. pongyolán lenni, pórén, felső öltöny nélkül, negligiében lenni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*.

Penderíteni: 1) fölpenderíteni p. o. a' bajuszt; 2) elé penderíteni valamit, azaz: hirtelen, véletlen előállítani. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. P. o. bajuszát felpenderíteni. Penderíts bár egy nyujtást: fonj bár egy nyujtást. Székely szó. *Túry Ignác*.

Pendzsi, Beta, Babi. Székely szó. *Kállay*.

Penét, penyét, penig, pedig. Székely szó. *Gyarmathi*.

Pengő-karika, vas-karika. *Kállay* gyűjt.

Pengyelén, pongyolán, pórén. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Péntő, asszonyi ránczosing, redes péntő. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*.

Pénzó, kézelő, Langvetten. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Penyvett v. pállott, elázott étel. Gömöri szó. *Hollók Imre*.

Pép, sűrű, vastag-gombota, p. o. kása-pép; innét pé-

pes p. o. körtvély, alma: kásás v. roncsolt. Székely szó. *Kállay*. Brey. Innét — p é p e s, morsch; p. o. pépes körtve, mikor t. i. az elrakott körtve meglágyul, megkásásodik. Innét — p é p e s e d n i, megpépesedni. Székely szavak. *Incze József*.

Pepecselni, apróskodni. Székely szó. *Kállay*. Holmit faragcsálni. Székely szó. *Szabó Elek*.

Pepecselődni, bajlódni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Peperni, teperni, vájni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

Péra, állati szemérem test. Kemenesali szó. *Lévai László*. Nőstény állatok' nemi teste. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Percz: 1) minuta; 2) kisültött szalonnának salakja, melly másképp csörgőnek, töpörtőnek is neveztetik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Perczes, hegyes, kevély. Kemenesali. *Lévai László*.

Perdítő, pereszlen, orsó. *Kállay* gyűjt.

Perdocz, bűdös dohány. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Pere, pere-virág, csilagvirág. *Kállay* gyűjt.

Perecz, tekercs; visznek

rajta mindenféle terhet p. o. dézsát v. kosarat, ez alá 's a' fejre helyheztetve, hogy a' fejet ne nyomja igen meg a' teher. *Kállay gyűjt.*

Pereje, az istálló' felső padlása, mellyen a' széna áll. *Székely szó. Incze József.*

Perém, e' h. prém. *Székely szó. Gyarmathi.*

Pereputty, szegény vagy czigány család; — innét „minden pereputtyostul“ azaz: egész familiástul. *Balaton melléki szó. Horváth Zsigmond.* Annyit is tesz, mint a' német „Zack und Pack.“ Pápa' vidékén. *Matics Imre.* Bagázsia, bokros atyafiság. *Kemenesali szó. Lévai László.* Nemzetség, faj; p. o. ismertem egész pereputtyát. *Székely szó. Kállay.* Nemzeti rokonság, sógor, bátya, néne, ánya, koma. *Székely szó. Szabó Elek.*

Perge, a' légynek apró tojása a' húson, mellyből nyúlleszen; — nem nevezem férregnek, mivel nyüsgő állat lévén, innen nyűnek nevezve nem hibázott a' székely. *Szabó Elek.* Féreg a' disznólábban, és sajtban a' nyű. magyarul kukac; de jobb szó a' perge, ettől a' törzstől: pereg, elszöktik. *Székely szó. Ferenczi János.*

Bajusz, melly ki van perdergetve. *Kállay gyűjt.*

Pergetyü, csörgetyü; a' pereg v. csörög igéből. *Kállay gyűjt.*

Pergó, rokka. Innen **Pergós**: esztergályos. *Ormán-sági szó, Baranyában. Jeremiás Sámuel.*

Pergyó, szabad ég; kiállott a' pergyóra, szabad levegőre. *Göcsei szó. Plánder Ferencz.*

Pergyón, vékonyan, silányan öltözködött. *Göcsei szó. Plánder Ferencz.*

Perje: 1) fő neme az ugarokon, innét **perjes**: burjános; 2) az istálló felibe csinált hidlás, karóból; 3) a' csürben az állás is perjének nevezetik. *Székely szó. Ferenczi János.* Az istálló' híjára tett fiatal vasszökből való padlás. *Székely szó. Szabó Elek.*

Perjefő, hosszú gyökérrel elnyúló zablevelű forma sovány fő. *Székely szó. Szabó Elek.*

Perjel, a' régi magyarok szerint: Prior. *Székely szó. Ferenczi János.*

Perjesztteni, alája gyújtani. *Gömöri szó. Hollák Imre.*

Perked, midőn a' rekkenő hévség miatt fő 's gabona elaszik. *Balaton melléki szó. Horváth Zsigmond.*

Permete, gyenge eső; innen permetez, gyengén esik az eső. Székely szó.

Kállay.

Permeteg, lanyha eső. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Gyöngye esőzés; innen

Permetez, eseg. Székely szó. *Szabó Elek.* Midőn gyengén esik az eső. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*

Pernye, mindenféle gízgaznak hamuja. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Szalmának, nádnak hamuja. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Pernyeszteni (be), gizzel gazzal befűteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Perpencze: 1) magva-váló, p. o. szilva; 2) a' malomban az a' kis fa, melly a' forgó kő' lyukába zörög 's a' tejkébe rázza a' gabonát. Székely szó. *Ferenczi János.*

Perselni, valaminek a' bőréről a' szőrt leégetni. Székely szó. *Szabó Elek.*

Persely, templomban adakozás végett kitétetni szokott 's zár alatt álló bádogaedény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Pertanács, a' ki mindenfelén megáll, uton útfélen sokáig beszélget 's szót vált. Székely szó. *Ferenczi János.*

Pertyó, olyan hely, hová a' nap erősen verőfényez; 's minthogy a' lepke a' verőfényt szereti: *pertyuka*, lepke. Őrségi szó. *Zakál György.*

Perváta, árnyékszék, pilátus' konyhája. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Pes, hugy; innét *peselni*: hugyozni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Pesletni, ki 's be hospitálni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Pest, sut, tüzelő hely' háta; a' pest mellett annyi mint kemencze mellet. Székely szó. *Kállay.* Ezt kemencze helyett itt (Háromszéken) csak magára nem használják; de e' helyett: kemencze alatt, kemencze megett, mondják: pest alatt, pest megett. Székely szó. *Incze József.* Régi neve a' kemenczének; innét ma is a' kemencze' alját *pest'* aljának hívják. Innét *idiotismus*: olyan vagy mint egy pest; azaz: elhízott nagy testű, a' sok ülés miatt. Innét —

Peshedni: egy helyben sokáig tehetetlenül ülni, vesztegleni. Székely szavak. *Ferenczi János.*

Pest' alja, gócz' alja; az első Háromszéki, a' második Udvarhelyszéki tájék-

szó; jelenti a' tüzelő kemence alatt lévő helyet. Azt méltán csodálhatni: hogy sem Háromszéken nem hívják a' tüzelő kemenczét pest-nek, sem Udvarhelyszéken gócz-nak; mégis így mondják a' fűtőzni v. magát melegíteni akarónak: „Ülj be a' pest v. gócz alá.“ Sőt szokták ezt is mondani: „a' pest v. gócz megett vagyon stb. *Derzi Mózes.* Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Pest' mege, kemencze megett. Pest alja, kemencze alatt hátul. Székely szó. *Szabó Elek.*

Pesszeg, a' gunár. *Beke' gyűjt.*

Peszderkedik, körmös kézzel csipeszkedni akar belé, hogy megverje. Székely szó. *Szabó Elek.*

Peszér, kutyakedvelő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Peszércze, növény. nem, melly zsíros földben tenyészik, mint például ennek egyik faja, a' fekete peszércze, a' temetőn leginkább szok teremni. Pápa' vidékén. *Matics Imre.*

Peszete lni, mázolni, mocskolni. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Peszi, tepsí. Eszék vidéki

szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Pesz meg, sületlen kenyér vagy más tészta-étek. *Beke' gyűjt.* Roszul sült vagy rosszul főtt tészta. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Keletlen tészta. Palócz. *Szedes Fábán.*

Pesztenezni, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* **Pesztericz gomba,** bükefa-gomba. Székely szó. *Kálai.*

Pete, tojás. *Matics Imre.*

Petecs, patécs. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Peterke, az építő emberek-nél teszi a' borna' megesapott végét, a' mellyet a' felállított és kivésott sasba belé ütnek. Székely szó. *Gödry.* Az épület borna fája' végének bevésott által készült makkja, a' melly a' kivésott fa stempelybe eresztetik; innen **peterkézni.** Székely szó. *Szabó Elek.* Mikor építenek, és a' kivésott ajtó- vagy ablak-sasba vagy -lábba a' bornát bele eresztik, a' 'rakó borna végét, a' hol kétfelől szembe beróják vagy fűrészik, és azt annyira levágják, hogy a' vésott beférjen: nevezik **peterkének.** Székely szó. *Incze József.* Az a' talpfákba kivágott kerek végű, ilyen figurájú fa,

a' mibe a' sasok' vésései be-
letétetnek, hogy megfogja.

Innét —

Peterkézni, **D**ilyen kis
fát faragni bele a' talpfába.
Székely szó. *Ferenczi Já-
nos*. A' rakó bornát a' sas'
vésétjébe bele eresztteni.
Székely szó. *Incze József*.

Péterszeg, kemény ág a' desz-
kában. Kemenesali szó. *Lé-
vai László*.

Petőcs, patécs. Palócz. *Sze-
der Fábán*.

Petrencze, apró szénaku-
por. Petrenczefa pedig
egy hosszú pózna, mellyen
a' petrenczéket összehord-
ják. Soproni szó. *Kis János*.
Kis boglya; két rúdon elvi-
hetni. *Kállay' gyűjt.* Pet-
rencze, vontató, bog-
lya, kazal: a' kaszált
neműeknek betakarítási el-
nevezéseik, lépcsőnkint na-
gyítva. *Sztrókay*.

Petyeregni, pityeregni,
magában könnyezgetni. Szé-
kely szó. *Szabó Elek*.

Petyhedni, ...? Szath-
már vidéki szó. *Gáthy János*.

Petyke, gomb, többnyire
lapos réz, ólom stb. gomb.
Vas várm. *Dr. Horvát Jó-
zsef*.

Petyves, podvás p. o. fa.
Balaton melléki szó. *Hor-
vát Zsigmond*.

Picsogni, szomorkodva, sír-

va beszélni. Marcsalmelléki
szó. *Aczady Sándor*.

Pí c z e, halfogó-horog; ez
kétféle: egyik tutalyos
melly a' vízben lebeg; a'
másik ólmos, melly feneké-
re ül: ezzel egyedül csak
a' harcsák fogatnak, amaz-
zal pedig pontyok és ke-
szegek. Szegedi szó. *Nát-
ly József*.

Piczi, p a c z i, kicsiny, cse-
kély. Bodrogházi szó. *Mind-
szenti*.

Picziny, parányi, igen ki-
csiny. *Kállay' gyűjt.*

Piczurka v. pindurka, pa-
rányi, porányi, máknyi,
picziny. Dunántúli szó. *A-
csády. Beks' gyűjt.*

Piczus, piczus! kis macs-
kát szőlítják vele. Székely
szó. *Kállay*.

Piffa, köleskása-étek. *Kál-
lay' gyűjt.*

Pih, pelyhe toll; innen, pi-
hesedem, tollasodom. Szé-
kely szó. *Cseréy Elek*.

Piha, mikor bűdös szag üti
orrát a' székelynek, ezzel
jelenti ki. *Túry Ignác*.

Pihe, pejhe. *Kállay' gyűjt.*

Píje, lúd. Baranyai szó. *Tó-
bi Antal*.

Pikhercs, fekete sületlen
kenyér. *Kállay' gyűjt.*

Pila, asszonyos ember, ka-
tunka. Szegedi szó. *Nátly
József*.

Pilá c s o l n i, halványan

fényleni; p. o. pilácsol a' mécs; szinte a' redves fáról is mondják hogy pilácsol. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Pilálni, valamivel banni, gondját viselni, p. o. a' marháknak. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Pili, pilis; pehej, pejhes. Székely szó. *Kállay.* A' hamunak széllel szállongható fehér levele, a' megaludt szénen; 's a' szalmának is kialudt hamva. Innét —

Pilis, az elszálló hamuval bemocskolt, Székely szavak. *Ferenczi János.*

Piling, lakat. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Pilingya, késnek a' vasa. *Beke' gyűjt.* Kusztora-kés' vasa. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Pilisz, penész; pilisznyes penészes. Vág melletti szó. *Czuczor Gergely.*

Pilisznye; innen: pilisznyédem, penészedem. Székely szó. *Gyarmathi.*

Pilláncs, pille, pillangó; melly gyertyát keres. *Kállay gyűjt.*

Pillangó, Pflinzedl. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Pille, tejhártya, a' felmelegített tej' hártyája. Bodrogekői szó. *Mindszenti.*

Pilledezni, könnyen szűkdelni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Pilledni, eltikkadni; fáradni. *Beke' gyűjt.* Ezt Pápa' vidékén így mondják: billedni, billedezni. *Matics Imre.*

Pillók, pille. *Beke' gyűjt.*

Pilonga, a' késnek metező vasa. Őrségi. *Zakál Gy.*

Pimasz, élheterlen; nem: durva, erkölcstelen, mint Eder mondja 295. l. Székely szó. *Ferenczi János.* Paraszt, csorvasz. Székely szó. *Kállay.* Paraszt betyár legény. Kemenesali szó. *Lévai László.* Pimók, csorvasz; durva, parasztnál parasztabb. *Kállay' gyűjt.* Kamuti, otromba paraszt. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Pimpó, pálmaág. Bárka. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* *Buczy.* Pálmavirág; így: pimpófa, pálmafa. Székely szó. *Túry Ignác.*

Pimpóvirág, tavaszi sárga-virág. Bodrogekői szó. *Mindszenti.*

Pindirkó, igen picziny, p. o. állat. Győr vármegyei. *Czech János.*

Pindurka, piczurka, igen-igen kicsiny, alig látható. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Pindzsi, pumi kutya. Kemenesali szó. *Lévai László.*

P i n k a, a' hordó' aknájába való fa. Őrségi. *Zakál Gy.*

P i n t, kulacsbor, kupabor. Székely szó. *Cseréy Elek.*

P i n t o l n i, mocskolni. Gömőri szó. *Hollók Imre.*

P i n t y e l e k, vékony fonalat fonok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

P i n t y e r g e t n i, megvető kitétele a' fonásnak, a' mint a' tehetetlen öregek szoktak fonnai. Székely szó. *Feren-czi János.*

P i ó c z a, vérszopó, nadály. Kemenesali. *Lévai László.*

P i ó k a, pióca, nadály. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

P í p, a' tyúk' nyelvén nőtt csontocska, ha vizet nem kapott: a' mellyet ugyan csak le lehet vágni, különben megdöglök a' tyúk. Székely szó. *Szabó Elek.* A' szárnyas állatoknak nyárban, ha sok ideig inniok nem kapnak, a' nyelvök' végén lévő hártya megkérgesedik, és ez neveztetik píp-nek, — mellyet a' tyúk' nyelvéről tövel lekuvasztanak vagy fejtenek, 's ekkor mondják: a' pípjét megvevém, e' helyett: levevém. Innét —

P í p e s, (adj). p. o. tyuk stb.

P í p e s e d n i, megpípesedni, stb. Székely szavak. *Incze József.*

P í p a c s, szélvirág, vadmák, mákvirág. *Kállay' gyűjt.*

P í p a s z ó v a l, dohányozva. Vas várm. *Dr. Horvát Józ.*

P í p e, ludacska, liba, zsi-ba. Székely szó. *Kállay. Cseréy Elek.* Csikszéki. *Ge-gő Nicephor. B. Lakos.*

P í p e m b e r, gyenge, hamar ellágyuló ember, mint a' lud pipe. Székely szó. *Feren-czi János.*

P í p e h ú r, tyúkhúr. Székely szó. *Kállay.*

P í p e s, hegyes kevélyke. Kemenesali. *Lévai László.*

P í p í k, píp, szárnyas állatoknál. Bodroghközi. *Mindszenti.*

P í p í s k e d n i, lábujjakra állani; pipiskedve, azaz, lábujjhegyen járni. Szegedi szó. *Náty József.*

P í p í t é r, apró kapor. Kemenesali szó. *Lévai László.* Székfü, chamomilla. Vas vármegyei. *Dr. Horvát Józ.*

P í p o g y a, alávaló ember. Gömőri szó. *Hollók Imre.* Bodroghközi. *Mindszenti.* B-gyügyü, bibasz. Kemenesali. *Lévai László.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

P í p o g y á s, beteges. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

P í p o n y a, harmat. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

P í p p a n, nehezen kaszálható sűrű szór forma fű. Kemenesali. *Lévai László.*

P i p t a, egy kis hártya, melly a' szárnyas állatok' nyelvén terem, ha inniok nem adnak. Göcsei szó. *Plán-der Ferencz.*

Pirhonyagos, pirosas. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Piri v. písleny, kicsiny csürke. Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy.*

Pirics, a' várdá házakban levő diagonalisra intézett heverő puszta deszka-ágyok az öröknek. Székely szó. *Szabó Elek.* Szilácsból font nyoszolya. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Várda házaknál lankásan készített heverő helye a' katonáknak. Székely szó. *Ferenczi János.*

Pirinczes, piczinkó, idéttlent és igen igen kicsint, vagy székelyesen szólva parányit jelent. Székely szó. *Derzsi Mózes.*

Pirindike, parányi, igen apró. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Pirinkelni, a' hónap lassankint hullani. Székelyszó. *Ferenczi János.*

Pirinkó, igen kicsinke: p. o. milyen pirinkó malacka ez. Székely szó. *Szabó Elek.* *Ferenczi János.*

Pirinyó, parányi, kicsiny, kevés. Bodroghúzi. *Mind.*

szenti. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Piritus, a' tésztás ételnek a' tűztől barnított része. Győr várm. *Czech János.* Tűznél pirított a' vajjal vagy zsirral bekent kenyérszelet. Kecskeméten. *Csapó Dániel.*

Pirjáig, tetézte, csordultig. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Pirkad, pirosodik. Tisza melléki szó. *Jerney.*

Pirkálni, p. o. a' babot hüvelyéből kifejtetni. *Beke' gyűjt.* Szőlőt nyitogatni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Pirók, vörös; innét — annak, ki valamelly rossz tetteért elvörösödik — mondják: heh! te pirók. Pápa' vidékén. *Matics Imre.* Vöröses. Kemenesali szó. *Lévai László.* Gömöri szó. *Hollók Imre.* Sárgás-fehérszörű szarvas marha. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Rét. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Pironkodni, a' pirongatást kiállani, vagy pirongatást szenvedni. Székely szó. *Incze József.*

Pisa, vizelet. Innen: pisálni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Pisla, vakondok szemü, hunyorgató szemü. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Pislen, pipeszörű kis csir-

ke, melly most nem rég bújt ki a' tojásból. Székely szó. *Szabó Elek*. Pitye, csirke, csibe. Székely szó. *Gyarmathi. Buczy. Csikszéki. Gégő Nicephor*. Anyás csibe; az anyja-hagyottat csirkének mondják. Székely szó. *B. Lakos*. A' csak akkor költött kis csirke; innét: annyi mint a' pisen, — azt teszi: felette sok. Székely szó. *Ferenczi János*.

Pispek, e' h. püspök. Székely szó. *Gyarmathi*.

Pizza, p. o. pizza orru, azaz: tompa, kicsike orru. *Beke' gyűjt*.

Pisze, e' h. pösze. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*.

Pisze-orru, kicsiny tompa-orru. *Kállay' gyűjt*.

Piszegni, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Piszegetteti, kipiszegetteti, auszpfeifen. Székely szó. *Incze József*.

Piszke, tengeri szőlő, ribizli. Szőrös piszke, egres. *Palócz. Szeder Fábán*.

Piszle, l. Gamba.

Pizma, bibasz, bangó, balgatag, balyókás, bamba, buta, bősze, dőre, eszelős, ergójás, fajankó, gagyula, golyhó, gubajakab, háványos, hetrepila, holdos, hüle, kába, léhűtő, lidérces, málászaju, natrahó-

rős, natragulyás, ostoba, pimasz, ragyivátlan, szerdás, süsű, szájabákó, bárdok, bohó, botor, buszma, koplegyes, szuszma, csába, ököllet ütött, ökörtérdü: — képzeletét egy tárgyról illy bőven kifejezni, és ennyiféleképen kimendani tudni, nem tudom, még mellyik nemzet' nyelve' tehetségében volna. *Nátlý József*.

Piszmogni: valamivel ügyetlenül; sokáig bajlódni, a' mit kevés idő alatt is meg lehetett volna tenni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Bibelódni, ügyetlenül v. restül dolgozni, p. o. mit pizsmogsz yele v. rajta? Vas várm. *Dr. Horvát József*.

Piszmota, immel ámmal pepecselő. Innét — Pizsmogni, lassan tenni venni. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond*.

Piszonyodni, alig megvászlani vagy mocskosodni; p. o. meg sem piszonyodott a' köntösöm. Székely szó. *Ferenczi János*.

Pisztorga, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Pitar, konyha (a' csallóközieknel). *Czech János*. *Palócz* szó. *Szeder Fábán*.

Pite, téjjel feleresztett sült tészta. *Palócz. Szeder Fáb*.

Pitis, kotyogós, jó kedvű. Bodrogi szó. *Mindesenti*.

Pitizálni, lassacskán idogálni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Valamin lassacskán motozni. Székely szó. *Ferenczi János*.

Pitle, malomban sűrű szíta. Gömöri szó. *Hollók Imre*.

Pitli, sajtár. Baracsán, Fehér várm. *Dr. Horvát József*.

Pitlik, sűrű szíta a' malomban. Pitlikén örlelni: szitára örlelni. Palócz. *Szedér Fabián*.

Pitye, l. Gamba. Písen, csirke, csibe. Székely szó. *Gyarmathi*.

Pityer, huzamosan szótt vászon. Baranyai szó. *Tóbi Antal*. Pipis, pacsirta, szántéka, csücsörke. Palócz. *Szedér Fabián*.

Pityeregni, lassudan sírni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

Pitymallat, hajnal' kezdete; innen: pitymallik, hajmallik. Székely szó. *B. Lakos. Túry Ignác. Ferenczi János*. Sikerül, favetfortuna. *Beke' gyűjt.*

Pitymorodik, pitymallik, hajmallik. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Pityóka, krumppli, földi magyaró. Székely szó. *Derzi Mózes. Kállay. Cserey Elek. Gyarmathi. Gegő Nicéphor*.

Pityókos, fél ittas, fél boros. Kemenesali szó. *Lé-*

vai László. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Pityorogni, ...! Szathmár vidéki. *Gáthy János*.

Pitypalaty, fűrj. Gömöri szó. *Hollók Imre*. Pápa vidéki. *Matics Imre*. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond. Kállay' gyűjt.*

Pitypirity, pitypalaty, fűrj. Bodroghközi szó. *Mindszenti*.

Pitytasz, pittyedt ajakú; ettől pityty, pityegni, le-pityegni, leesni, lefüggeni. Székely szó. *Kállay*.

Pityegetni, szájával gúnyjelt adni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Pityett, lelóggó, leesett ajaku. Szegedi szó. *Náttly József*.

Pityet veszek, szájam' szélit leütöm. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Pizse, pizselle, csibe, csirke. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Pápa vidéki. *Matics Imre*. Pizse, pizse! pi, pi, pil tyúkokat hívó szó. *Kállay' gyűjt.*

Pizseg; mondatik, hol valamiből tömérdek sok van; p.o. a' vásárban pizseg a' sok ember; pizsegnek a' hangyák az odvas fában stb. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Hemzseg, forr. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Pizselle, l. **Pizse**. Göcsei szó. *Horváth Zsigmond*.

Plünnyögők, mikor borju leszek. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Pocsálék, mosogató lé, moslék. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*.

Pocsék, pocsolya, vagy lucskossár. Bodrogközi szó. *Mindszenti*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*.

Pocsékolni, elpredálni, vesztegetni. Bodrogközi szó. *Mindszenti*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*.

Pocsér, álló víz, a' hol a' kácsák butykáznak. Gömöri szó. *Hollók Imre*. Pocséta. Tolna várm. *Csapó Dániel*.

Pocséta, eső csinálta víz-állás az úton. Marczal melléki szó. *Acsády S.* Tolna várm. *Csapó Dániel*. **Pocsék**, pocsolya, tócsa, tóka. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Pocz, nagy has. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Pócz, magas helyre felcsinált egyetmást tartó hely. Kemenesali szó. *Lévai László*. Falra szegzett deszka, a' hová valamit raknak. Marczal melléki. *Acsády Sándor*.

Poczaftó, törvises disznó, pukkantó. *Kállay gyűjt.*

Poczákolok, viribelek, rondán mosódom. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Poczi, malacz. Kemenesali szó. *Lévai László*. **Poczi**, poczi! csöknye! sertést hívják vele. *Kállay gyűjt.*

Póczik v. **polczik**, fel-emelt ülés leginkább sárból a' falusi házak előtt; vagy falban csinált sárpócz. Vas várm. *Dr. Horvát József*. Kályha alatti kis fal. Győr várm. *Czech János*. Földből, sárból rakott ülés, p. o. a' paraszt házak vagy kályha előtt. *Beke gyűjt.* Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Poczok, négy ujjnyi, faszegforma fa, a' melly 's a' hová által a' csizma' bokája vonatik fel. Székely szó. *Ferenczi János*. Has. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Patkány. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*. Czók, pót-lék; p. o. ha az asztal libeg, egyik lába nem éri a' földet: az a' forgács vagy deszka-darab, melyet alája tesznek, mondatik **poczok**-nak, **czók**-nak; a' honnan mondják: libeg az asztal, tégy egy kis poczkot vagy csókot a' lába alá. Innét **poczkolni**, **felpoczkolni**, **czókolni**, **felczókolni**; p. o. poczkold fel az asztal' lábát. Székely szavak. *Incze József*.

Poczkot veszek, irigyül

hatalmasan meggyőzőm. Kemenesali szőlás. *Lévai L.*

Podgyász, vaszak, motyó. *Kállay' gyűjt.* Házi butyor, eszköz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Pofit, püfök. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Pofos, teli ábrázatu. Székely szó. *Ferenczi János.*

Pogácsa-alma, tányér-alma. *Kállay' gyűjt.*

Pok, bizonyos mérges cseszle a' fűben, mellytől a' marha döglik. Székely szó. *Túry Ignác.* A' ló' lábán való daganat. Székely szó. *Ferenczi János.*

Poka, pólya; pokakötő; bepokálni. Székely szó. *Túry Ignác.* *Incze József.* Kis gyermekeket bepótláló rongy. Székely szó. *Ferenczi János.*

Pók, vakszem, halánték. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Pokla, lásd Más.

Poklaja, burok v. bürök, p.o. megette a' tehén' pokláját; Biharban bürög, p.o. bürögben termett; megette a' tehén' burkát. Székely szó. *Kállay.*

Pokol, szókés, mérges kés; pokolvar: ölfene. Székely szó. *Túry Ignác.*

Pokol-szókés, fekete, brantos, mérges, daganat. Székely szó. *Ferenczi János.*

Pokreszelő, a' mellyel a'

srófos szeg' fejét vágják be. Székely szó. *Ferenczi János.*

Polákolni, megverni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Polgár, a' bíró után való, annak vicéje. Hindostánban az előljáró Poltigár nevet visel. Székely szó. *Szabó Elek.*

Poloska, palaczka. Palócz. *Szedér Fábán.* Pápa vidékén: bűdös féreg. *Matics Imre.*

Polosnak, a' fészek' fenekén meghagyatott tojás, hogy a' tyúk onnan el ne kapjon. Székely szó. *Szabó Elek.* *Buczy.*

Polozna, romlott tojás, v. a' tyúkfészekbe tett tojás, hogy a' tyúk melléje tojjék. Palócz. *Szedér Fábán.*

Polozsna, záptojás; a' tyúkrá tojik. *Kállay' gyűjt.*

Poloznak, a' fészekben meghagyatott tojás, hogy még tojjanak hozzá. Székely szó. *Gyarmathi.* Ültető tojás. Székely szó. *Kállay.*

Polyva-kutyó, polyva-tartó fészec. Vas várm. *Sztrókay.*

Pompos, turós lepény. Kemenesali szó. *Lévai László.* Lepény' neme, csakhogy vastagabb a' lepénynél 's kenyér téstából sütik. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Apróba szakasztott kenyér. Balaton melléki szó.

Horvát Zsigmond. Czipó.
 Pápa vidéki. *Matics Imre.*
Pondró, nyű, féreg. Székely szó. *Gyarmathi. Kállay.* Kukacz. Tolna várm. *Csapó Dániel.*
Pongyola, lepcszen. *Kállay gyűjt.*
Ponk, domb; ponkos, dombos. Székely szó. *Cserey Elek.*
Ponkostor, a' szövében. Székely szó. *Gyarmathi.*
Ponya, ponyva helyett; a' melly annyit tesz, mint: gabonát szárasztó nagy négynyüstös lepedő. Székely szó. *Ferenczi János.*
Ponyva, terebélyes daróc lepedő, minőt a' sátorok' fődésére használnak. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
Póráz, az a' zsinag kötélék, mellyet a' padurok magokkal hordoznak, a' megfogott rossz emberek' megköttözése végett. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Szőr pántlika, bocskort felkötni. Székely szó. *Buczy.*
Porczfű, útfélen nőni szokott aprólevelű fű. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
Porczika, particula. *Beké gyűjt.*
Póré, póráz, zsinór, mellyre fűzik a' dohányt, 's úgy szárítják. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
Porhajazni, kis hosszika

verembe betenni aginával a' termő ágat, 's meghajtva befedni ősszel, tavaszra; mikor alul szakállakat vette, az anyagtótól elvágni tavasszal; elültetni. Székely szó. *Kállay.*
Porhálni, l. Harmalni.
Porhó, porhanyó. Göcsői szó. *Pländer Ferencz.*
Porhagyma, tavasszal legelőbb zöldelő vastag száru hagyma, levesbe való. Székely szó. *Ferenczi János.*
Porka, a' földet alig belepő hó, vékonyan; innét — porkára menni, ilyen havon menni vadászni. Székely szavak. *Ferenczi János. Tury Ignác.*
Pornyálni, a' juhokkal lassan legeltetve előbb menni. Székely szó. *Ferenczi János.*
Pornyáltatni, a' juhnyáját estve és hajnalkor a' legelő helyeken eregélgetni. Székely szó. *Szabó Elek.*
Porócsa, kukoricza lisztből készült pogácsa, málé. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Prósza, Tolna vármegyei. *Csapó Dániel.*
Poroncsolni, parancsolni. Székely szó. *Gyarmathi.*
Porond, vizmosásos kövecses száraz pusztá hely. Székely szó. *Szabó Elek.*
Porong, a' vásznat szövés közben feszítve tartó esz-

- köz, rúd. Székely szó. *Szabó Elek*. A' mivel a' gyolcsot kétfelé feszítik a' szövés közben. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Porongy**, szelgácska, inas-ka. Székely szó. *Cserey Elek*.
- Poronyó**, sem lágy, sem puha (a' deák m o l l i s , melly lágyat és puhát jelenthet, ki nem meríti); a' porló igéből lehet valamely képzeletét venni, minthogy a' porlóknak tulajdonsága a' könnyen való szétoszlás. A' poronyó husnak is, tulajdonsága, a' vágással a' könnyen való szétoszolhatás, — quasi solubilis, non mollis. Székely szó. *Szabó Elek*. *Cserey Elek*. *Incze József*.
- Poronty**, fattyu. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Fattyu, cigány kurkó. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Porosnyak**, a' fészekben hagyott tojás. Székely szó. *Túry Ignác*.
- Poroszká**, apró lépésben sebes járó; p. o. a' vén lóból nem lehet poroszkát csinálni. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*.
- Poroszkálni**, (a' lóról). Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*. Csúszkáló lábakkal járkálni; ezekből por és csuszkál. Székely szó. *Szabó Elek*.
- Porozó**, fergeteges, havas, forgó széllel elegyes idő, p. o. mikor a' nemerre szele fú. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Poroznyak**, nem polozsna vagy palizsna. Székely szó. *Incze József*.
- Porvázni**, pirongatni. *Beke' gyűjt.*
- Porzsába**, Unpäsliğeit. *Beke' gyűjt.*
- Porzsábás**, gyakor betegeskedő. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Porzsávás**, csontoknak, kivált a' lábszáraknak megromlásában szenvedő. Így nevezik a' földben megromlott, 's már porrá változni készülő csontokat is. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*.
- Porzsolya**, l. Hiboha.
- Posadék**, sok apró gyermek. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Posadt**, savanyú. Barkó szó. *Hollók Imre*. Palócz. *Szedér Fábán*.
- Posgani**, pesgeni, besegni. Székely szó. *Cserey Elek*.
- Posz**, fing. Székely szó. *Cserey Elek*.
- Poszákolni**, p. o. ételt italt berondítani evéssel vagy kézzel. *Beke' gyűjt.*
- Poszáta**, poszka; mondatik akármiféle nevendék állatról, a' gyermekekről is, ha betegesek 's ez által

növésükben 's test-kifejlésükben hátráltatnak. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Poszta, v. poszka, nyomorult. Soproni szó. *Kis János*. Kemenesali szó. *Horváth Zsigmond*. Mámmám, hitván, fosztor. Kemenesali szó. *Lévai László*. Időtlen, beteges, sovány. *Beke' gyűjt.*

Poszátlom, sokfelé oszloom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Poszka, üdőtlen, nyomorék, sovány. *Beke' gyűjt.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Győr várm. *Czech János*.

Poszkoncza, patkancza. Székely szó. *Gyarmathi*.

Poszméh, dongó. *Kállay gyűjt.*

Poszogni, bázleni; innen poszogó bogár. Szegedi szó. *Natty József*. Lassacskán, hang nélkül, búzt eregetni. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Possz, pöfeteg. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Pótincza, ronda. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Potom, keveset érő. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Potomba, ingyen, hiába. Gömöri szó. *Hollók Imre*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*. Kemenesali. *Lévai László*. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*.

TAJSZAVAK.

Potomra, vaktában. *Kállay' gyűjt.*

Potos, ágas, dohányaszárító oszlop. Szegedi szó. *Natty József*.

Povályos, nagy fajta gyékény-kosár, melyben lisztet, vagy télen által tojást tartanak. Szegedi szó. *Natty József*.

Pózna, szalmaházat 's kazalt lenyomtató sudaras fa. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Hosszu vékony rud. Őrségi. *Zakál György*.

Pózna, e' h. pózna. Székely szó. *Kállay*.

Pozsár, potyka, ponty. Székely szó. *Kállay*.

Pócz, gatyá'ületéhez elül 's hátul szahott vászon, helyesb állás végett. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Kemenesali. *Lévai László*.

Pöczed, dagad. Győr várm. *Czech János*.

Pöckös, paravető, a' halászoknál. Szegedi szó. *Natty József*.

Pöfékelni, rútul eresztetni a' pipafüstöt. *Kállay' gyűjt.*

Pöfeteg gomba, loposz, poszogó. Székely szó. *Cserey Elek*.

Pøjhe, pihe. Székely szó. *Gyarmathi*.

Pökendi, semmire való

hitván. Kemenesali szó. *Lévai László*. Maga-vető, elatus, temerarius. *Beke' gyűjt.* Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Póle, mókushoz nagyságra 's testalkotásra hasonló állat, színe hamvas, odvas fákban 's szalmás pinczékben lakik, a' diót, gesztenyét és mogyorót felette szereti, télre rakásra gyűjti, igen kövér; innen a' közmondás: olyan kövér mint a' póle. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*.

Pőnyegőlni, a' ruhán, fejkötőn, pántlikákkal bizonyos rendben való czifrázatot tenni. Baranyai. *Tóbi Antal*.

Pőrcz, percz, tüpörtő, te-pertyü, kurczina. Tolna várm. *Csapó Dániel*. *Beke' gyűjt.* Beletről 's más húsos részekről összeszedett kövérségnek a' kisütés után fent maradt salak része. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*. Falatra metélt sült szalonna. Kemenesali. *Lévai László*.

Pöre, Persi, Ersike, Pendsi, Beta. *Kállay' gyűjt.*

Póre, csak ingben 's gatyában járó. Kemenesali szó. *Lévai László*. Felső öltöny nélkül; innét: „póre gatyában“ lenni, annyit tesz, mint: a' gatyá felett egyéb ruha nélkül, csupán gatyában lenni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Póré n, pongyolán, p. o. ingben 's gatyában. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Póreszekér, fosztor, oldal nélkül való szekér. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Pörny e, szalma-hamu. *Kállay' gyűjt.* Nád' v. szalma' hamuja. Tolna várm. *Csapó Dániel*.

Pörnyeszek, fűjtök, alája gyujtok. Kemenesali szó. *Lévai László*. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Pőröly v. póró, öreg vas kalapács. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Nagy-verő. Székely szó. *Kállay*.

Pőrös, dsindsa. Czeeglédén. *Dr. Horvát József*.

Pörzölöm, perzselem, pergelem. Székel szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Pös, hugy. Székely szó. *Cserey Elek*.

Pöse, berkekben lévő sárgás posvány, melly a' fehér ruhát sárgára festi. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*.

Pösölés (vestmentum ripae), a' folyóvizek' és csatornák' partjainak, fűzgalyakkal, rózseével való megbélelése, hogy a' sebes víz ne szaggathassa. Szegedi szó. *Nátlly József*.

Pösz, csepü. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*. Pápa' vidékén: szösz. *Matics Imre*.
Pösze, selypesen beszélő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.* Kemenesali. *Lévai László*. Marczal melléki. *Acsády Sándor*. *Kállay' gy.*
Pöszméte, köszméte, zöld egres. *Kállay' gyűjt.*
Pöszmeteg, varancsk, felrepedezése a' bőrnek. Marczal melléki. *Acsády Sándor*.
Pöszölés, subában v. ködmenben a' kopasz foltokat pöszlékkel elfedni. Szegedi szó. *Nátlý József*.
Pöttögetett, kipontozott. Pápa vidéki. *Matics Imre*.
Pöttögetni, punctare. *Beke' gyűjt.*
Pöttön, kicsike. *Beke' gyűjt.*
Igen apró, kicsiny, p. o. gyermek. Vas várm. *Dr. Horvát József*. Törpe, piczin, bliktri ember. Kemenesali. *Lévai László*. Kicsiny de mérges. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*. Kis termetű. Pápa vidéki. *Matics Imre*.
Pötttyent; kipötttyenti, sich im Reden verrathen. Győr várm. *Czech János*.
Pözme v. pezme, az erdön megszáradt ágak. Székely szó. *Gyarmathi*.
Pözsdál, megpözsdál a' víz, hirtelen árad. Győr várm. *Czech János*.

Prékölöm, rontom, rombolom. pusztítom, töröm, zuzom, szagatom. Kemenesali szó. *Lévai László*. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Prés- v. sajtó-orsó, a' présnek azon tekervényes fája, melly a' sajtógerendába alkalmaztatott igába vagy kágyillóban forog. Ezt a' kágyilló-t Gücsejben vesnyeg-nek hívják. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Pribék, semmivel sem gondoló, mindent összerontó, tékozló, gonosz fiu. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Zivány, utonálló, tolvaj. Kemenesali. *Lévai László*.

Prosz, porosz, burkus. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Prósza, proha, kukoricza lisztből való pampuska. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Prücsi, prücsil kis borjúnak mondják. Székely szó. *Kállay*.

Prüg bel a' borjút hajtják be véle; trücs bel Székely szó. *Kállay*.

Ptрукkl két kant egymásra ingerlő szó. *Kállay' gyűjt.*

Pucér, czupér, mezítelen. Bedroglózi szó. *Mindszenti*.

Puczik v. poczik, sutban ülő hely. Székely szó. *Kállay*. Tolnában kuczik, v. kuczkó. *Csapó Dániel*.

Puczok v. puczik, kemen-

cze'mege. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. Vakondok. Kemenesali. *Lévai László*. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*.

Puczuk, a' tűzhelynek fején való kötöltés, mellyen az égő fa' vége áll. A' várat 's aranymidalliakat nem a' puczukban keresik. Székely szó és mondás. *Szabó Elek*.

Pudva v. podva, rohadtt fadarab. Vas várm. *Dr. Horvát József*.

Pudvás v. podvás; talán odvasból veszi eredetét. Vas vármegyei szó. *Dr. Horvát József*.

Puffancs, pogácsa' neme, serélesztővel van sütvé. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Gömbölyeg kalács. Kemenesali *Lévai L.*

Puffanok, dördülők. Székely szó. *Gyarmathi*.

Pufók, pofit, pozsgás. Kemenesali. *Lévai László*

Pufolni, püfölni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Puhanni, durranni. Palócz. *Szedes Fábán*.

Puhantani, durrantani p.o. ágyúval, puskával. Palócz. *Szedes Fábán*. Barkó szó. *Hollók Imre*.

Puhatolni, tapogatva keresgélgni; kipuhatolni, puhatolódni, puhatolódás: nyo-

mozni, kinyomozni, nyomozódni, nyomozódás. Székely szavak. *Incze József*. *Szabó Elek*.

Puhér, földalatti hernyó, mely a' dohány' tövét szokta pusztítani. Bodroghközi szó. *Mindszenti*.

Pujna, azt teszi, mit más hol a' zsendicze vagyis turósított édes tej. Győr várm szó. *Sztrokey Antal*.

Puliczka v. puiczka, gánicza, tengeri v. kukoricza lisztből főtt pép. Székely szó. *Gyarmathi*.

Pulisz, oskolás gyermekek' izékje. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Puliszka, székely pép, turóval, téjjel, ordával, mákkal, mézzel, szilvával, kendermaggal, káposztalével mind jó. székely szó. *Szabó Elek*. Kukoricza lisztből főtt kása. Szathmár vidéki. *Gáthy János*.

Pulya, törpe. *Kállay' gyűjt.* Székely szó. *B. Lakos*. Csikszéki. *Gegő Nicephor*. Elkényeztetett. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*. Pulya gyermek egész 12 esztendőskoráig, azután cselédnek mondatik. Bodroghközi szó. *Mindszenti*.

Puncsi kutya, kis kutya. *Szedes Fábán*.

Punkháló, pókháló. Bodroghközi szó. *Mindszenti*.

Pupa, mellyből a' hernyó kibujt. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Purdé, így szokják híni a' czigán gyermeket. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*.

Puruszli, puruszká (németül Brustfleck), kis felöltő. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Puruttya, utálatos, csunya. *Beke' gyűjt.* Palócz. *Szedér Fábán*. Marczal melléki szó. *Acsády*. Szennyos piszkos öltözetü. Tolna várm. *Csapó Dániel*.

Puska, persely. Isten' pus-kája, templombeli persely. Palócz. *Szedér Fábán*.

Puska-kő, kova. *Kállay' gyűjt.*

Pusmogok, suttogok. Székely szó. *Gyarmathi*.

Pusztaság, mezőség. Székely szó. *Kállay*.

Putraszék, árnyékszék. L. Budár. Palócz. *Szedér Fábán*.

Putri, földalatti ház. Palócz. *Szedér Fábán*.

Púzsá, csiga (állat). Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

Puzzér, sok apró gyermek. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Púzsú, kigyalag, csiga, nyálas hájas csiga. *Kállay' gyűjt.*

Püffedező, dagadozó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Pöfög, sirdogál, félbeszakasztva sir. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Püfők, kövér pofájú, Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

R.

Rabota, munka, dolog, napszám. Székely szó. *Cserey Elek*. Úrdolga. *Kállay' gyűjt.*

Rács: 1) a' füstön álló sajt-tartó eszköz; 2) ló-sráglya, melyből a' ló a' szénát e-

szegeti. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Két léczből összeszegezett 's falra felakasztott pócz; mellyen leginkább kenyeret tartanak. Marczal melléki szó. *Acsády*. Győr. várm. *Sztrakay*.

Rácsa, lefejtett avagy le-
hántott fahéjból v. más e-
gyéből készített rákfogó,
mellybe a' béka-lábra ra-
gadt buta rákok csendesen
bele eresztetnek. Őrségiszó.
Zakál György. Kemenesali.
Lévai László. Abroncsra kö-
tött háló, mellyel rák és
sokszor hal is fogatik. Sze-
gedi szó. *Náttly József.*

Racsálni, garrire. Szath-
már vidéki szó. *Gáthy János.*

Rác-borsó, feketés tar-
ka görbe fuszujka. *Kállay*
gyűjt.

Raczi, felemás, korcs, két
különböző faj. Kemenesali
szó. *Lévai László.*

Radina, gyermek-ágybeli
asszonynak vitt étel-ital'
neme. Székely szó. *Szabó*
Elek. Márton szerint Tauf-
schmäus. A' székelyeknél
nem csak keresztelői ven-
dégiséget teszen, hanem a'
keresztelés előtt vagy után
is a' gyermekágyas asszony-
nak küldetni szokot étele-
ket, italokat, süteményeket.
Innét mondják: radinát kül-
dék ennek 's ennek. Székely
szó. *Incze József.*

Radó, bujtogató. *Matics Imre.*

Rafonya, ruháját becsülni
nem tudó, czudar személy.
Balaton melléki szó. *Hor-
váth Zsigmond.*

Rag'álja, a' pallásnak a'
koszorúfák mellett lévő a-

lacsonyabb része. Balaton
melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Ragálni, szájig érő vizet
lábhegyen által gázolni.
Próbáld, megragálhatod-e
a' vizet, azaz, eléred-e lá-
boddal a' fenekét. Szegedi
szó. *Náttly József.*

Ragmálódni, megnyelvel-
ni, szóval valakit kemé-
nyen megrakni, dorgálni.
Balaton melléki szó. *Hor-
váth Zsigmond.* Pápa vidéki.
Matics Imre.

Ragya, vicsogó időveli
eső, midőn majd a' nap tü-
zesen süt, majd sűrű és ö-
reg esőcseppek hullanak:
mi a' szőlőnek 's gaboná-
nak kártékony szokott len-
ni. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond. Nyáron
napfénynél való eső. Pápa
vidéki szó. *Matics Imre.*

Ragyiva, hitván, alávaló,
rozszant. Kemenesali szó. *Lé-
vai László.*

Ragyva, rozoga, hitvány.
Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Ráhurkolni, ráfojtani.
Székely szó. *Kállay.*

Rajkó, fattyu, kölk. Pá-
pa vidéki szó. *Matics Imre.*

Rakisza, kendőző
szappan. Baranyai szó. *Tóbi*
Antal.

Rakitla, rekettye. Gücsei
szó. *Pländer Ferencz.*

Rakoncza, rokoncza, ro-
kincza; a' tengely' párnájá-

ból kiálló két fa, mely a' lajtorját nem engedi kétfelé dűlni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. Tengelyen lévő 's az oldalokat gyámoltító horgas vas. Innét mondják: „Nincs a' viznek rakonczája.“ Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Rakotla, rekettje. Őrségi szó. *Zakál György*.

Rakottya fa, rekettje fa. Székely szó. *Cserey Elek*.

Ránczigálni, ruhájánál fogva húzni 's vonni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Ránczkodni, megránczkodni: mondatik a' kis gyermekről, ha valamitől megránczkodik. Székely szó. *Ferenczi János*.

Rapittya, apró dirib-darab, zúzadék. Innét — **Rapittyántörni**, diribre darabra zúzni, mint az üveg szokott. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Rapittyán, sok darabonkint; p. o. az üveg rapittyán törött össze. *Beke' gy*.

Rapittyánkint, apró darabokra szaggatva. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm*.

Rapos, himlőhelyes. Gömőri szó. *Hollók Imre*. L. *Ripó*. *Palócz*. *Szedér Fúbián*.

Rása, brassai gyenge lágy posztó materia, szoknyá-

nak való. Székely szó! *Szabó Elek*.

Rás gya, apró gazok összeszedve. *Barkó* szó. *Hollók Imre*.

Rastagni, pattogva törni zúzni. Őrségi szó. *Zakál György*.

Rá s z a, káposztának való plánta. Gömőri szó. *Hollók Imre*.

Raszt, lépdagadás. Székely szó. *Cserey Elek*.

Rátó: Gömör, Torna; terepélyes fazék: Dunántúl. *Döbrentei*. Lábos a' fazekasoknál. Győr várm. *Czech János*.

Rátota, rántotta. *Barkó* szó. *Hollók Imre*.

Rátott, zsirba belé merülve sült vastag megkeletett tésztanemű; így: tyukmonyrátott, mely tojásból készül. Székely. *Szabó Elek*.

Rátuszkolom, erővel rákötöm. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Ratymatok, rakosgatok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Ravás, rovás. Székely szó. *Cserey Elek*.

Ravatal, hajdan a' sír fellett csinált ormos szekrény a' tehetőséknél. Mai időben már nincs szokásban. Balaton melléki. *Horváth Zsigm*.

Rázni, köpülni. Göcsei szó. *Plándér Ferencz*.

- R á z o t t**, így nevezik a' koszt kiméltető rázást, a' mikor a' széna buza-szalmával rázatik össze. Székely szó. *Szabó Elek*. **R á z o t t v. r á z a t**, szalmával kevert széna, a' marháknak. Vas várm. *Dr. Horvát József*.
- R é**, a' folyóvízen porondos általjáró. Székely szó. *Túry Ignác*. *Gyarmathi Sámuel*.
- Rebben**: 1) a' szív, örömmiatt, felpeszadul; 2) a' viselő asszony' méhében a' magzat legelsőben megmozdul. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.* Gyengén megijed. Székely szó. *Szabó Elek*. Hirtelen megfélemlül. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Rebenni**, reszketve félegetni, ettől **re z e g**, azaz rázólag reszket. Székely szó. *Szabó Elek*. Rebeg a' szívem, azaz, a' félelem miatt ver. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Rebesgetni**, hirtelen. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Hír vagy ujság gyanánt emlegetni. Pápa vidéki. *Matics Imre*.
- Rebzik**, jut vagy rémlik az eszébe. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*.
- Recze**, hálózatos szövötű varrás. Innét **rec z é z é s**, Schlingeln. Balaton melléki szavak. *Horváth Zsigm.*
- R é c z e**, kácsa. Baranyai.
- Tóbi Antal**. Rucza, kácsa, góczy. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Reczés**, sok soru, sok rétű. Kemenesali. *Lévai László*.
- Red**, sor, ráncz. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Rédég**, magános páratlan. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Redes**, soros, gerezdes. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Redv**, rév. Mikor a' fa meg kezd taplósodni 's rohadásba men által, vagy meg-rohad, mondják: fa-redv, fa-rév. Innét —
- Redves**, reves, verfault. Székely szó. *Incze József*. Megromlott, alávaló; férges. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*. Pápa vidéki. *Matics Imre*. Veszni induló, rohadt. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Hitvány, alávaló; v. annyi mint podvás, p. o. redves fa. Vas vármegyei. *Dr. Horvát József*.
- Rege**, mesebeszéd. Székely szó. *Cserey Elek*.
- Regelni**, regelés; rekegni, rekegés: a' békák' szava a' tókban. Székely szó. *Incze József*.
- R é g e n**: 1) hajdan; 2) sokkal, p. o. régen jobb ember, a' helyett: sokkal jobb ember. Ezen értelemben, főként Csikban használják. Székely szó. *Incze József*.
- Reggeli**, éhomet fölöstő-

kőm, Balaton melléki szó.

Horváth Zsigmond.

Regó béka, regelő béka.

Székely szó. *Cserey Elek.*

Regölöm, hirdetem, rebezgetem, mondogatom, hiszsztelem. Kemenesali szó.

Lévai László.

Regvő, regvel, reggel. Gömőri beszéd mód. *B. S.*

Rejt e z n i, elrejtezni: 1) sich-verbergen, verstecken; 2) a' tetsző megholtáról is azt mondják: elrejtezett. Innét—

Rejt e z é s, elrejtézés, Scheintod, tetszhalál. Némelly nyavalyában, milylen az úgy nevezett catalepsis, a' beteg olyan állapotba esik, hogy azt vélik: megholt; 's történt, hogy ilyen tetsző holtat temettek is el; igen az is, hogy temetés előtt föleszédedt, helyrejött;—az ilyenről a' székely azt mondja: nem holt meg csak elrejtezett. Székely szavak. *Incze József.*

Rejtő z n i (el), elméjében elragadtatni. Székely szó. *Kállay.*

Rejt y a, lajtorja. Palócz. *Szedes Fábán.*

Rekenő, sósokának zöld hajtása, midőn magba men. Szegedi szó. *Náty József.*

Rekenye, sósokának enni való savanyu szára. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Rekesz, rekeszték, ól, záradék. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Reketes, raucus, heiser. Székely szó. *Incze József.*

Rekkenő, nagyon hév. Innét —

Rekkenőség, igen nagy hévség. Székely szó. *Incze József.*

Rekkenteni: 1) elrekkenteni, annyi mint valamit hirtelen eldugni; 2) megrekkenteni: észre nem véve valakit erősen megütni, p.o. egy karóval vagy bottal. Székely szó. *Incze József.*

Rempelni, rágalmazni, kisebbíteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Valakire fondorkodni, rágalmazni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Rendes, furcsa. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

Renegni, rengeni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Rengeteg, a' nagy sűrű erdő, hol a' kiáltásnak echója mintegy rengésbe hozza a' helyet. Zeng, reng, cseng, leng, peng, teng — chinai szókat szagló syllabák. Székely szó. *Szabó Elek.*

Rengő, sósokának enni való szára. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Réni, e'h. ríni, sírni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Baranyai. *Tóbi Antal.*

Renkessz, zömök, solidus. Székely szó. *Szabó József*. Idomos középtermetű; aszszony felül leginkább mondatik: helyes renkessz testű menyecske. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Rén y, akadály, gát; — kerítés, szőlő vagy kertárkon felül lévő sűvény tartalék; — nem pedig virtus! — Szegedi szó. *Nátlly József*.

Rén y e, zsiron vagy vajon sült tojás. (Kinek nem jutna eszébe, itt, az ökény faragta rény szó!). Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Vas' várm. szó. Az alföldön rántottának hivatik. *Sztrokay*.

Renyekedni, valamin töprenkedve csodálkozni. Székely szó. *Ferenczi János*.

Renyhe, lusta; rest, tunya. *Kállay' gyűjt.* Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Rest, lajhó, tunya, puha, dög. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. Szathmárvidéki. *Gáthy János*.

Renyhó, dugadült, düledezett, ó, régi, hitván. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Rénnye, vajra v. szalonnára vert tojás. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Repedezni; ne repedezz, ne rémülködj! Székely szó. *Szabó Elek*.

Repencsék, lepke. Csallóközi szó. *Dr. Horvát Józ*s.

Rés, kert' fonadékán átjárás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Resta, rosta. Székely szó. *Cseréy Elek*. *Gyarmathi Sámuel*. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

Resz, Feile. Kovásznán nem reszelőnek, hanem resznek hívják. Ezen gyökérszótól jó —

Reszelő, Feiler. Reszelni, feilen. Székely szavak. *Incze József*.

Részént, részint. Székely szójejtés. *Gyarmathi Sámuel*.

Rét: 1) Wiese; 2) Falte. A' székely a' Falte, faltig, faltent nem réteg, réteges szókkal teszi ki, hanem ezekkel: rét, rétes, rételni, ránczolni. Székely szók. *Incze József*.

Réteg (stratum), föld' rétege. Szegedi szó. *Nátlly József*.

Retka, ritka. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

Retyesz, ügyes kicsi valami; p. o. ez egy retyesz menyecske. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Réttya, lajtorja. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

Rev, a' fa' belső rohadása;

reves fa. Székely szó. *Tury Ignác.*
 Revezet, ijesztő. Székely szó. *Buczy.*
 Révezet: olyan alig felgyógyult szigorú ember, a' ki a' lábán is alig állhat. Székely szó. *Ferenczi János.*
 Rézcsipke, lionische Spitz. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
 Rezes, a' megeredt pálinkának az orra vagy eleje, a' mellyet le szoktak jártatni külön edénybe, hogy próbálják meg, lesz-e sok pálinka vagy nem? Székely szó. *Ferenczi János.* A' pálinka' tisztáltatásának első kóstoltató kis porciója rezes, mert akkor érzik a' réz benne. Székely szó. *Szabó Elek.*
 Rezula (rasura), tilos nevendék erdő. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sám.*
 Rézsuttv. rízsótt; lásd: Kelevészt. Kemenesali szó. *Lévai László.* Csappanólag. *Kállay' gyűjt.*
 Riadás, repedés a' jégen. Győr várm. *Czech János.* A' Balaton' jegének olly zajos robajjal, mintha ágyúkat süttögetnének el, hosszában 1, 2, 3 lépésnyi szélességű megrepedése. Ezt a' nyílást riadó-nak hívják. Ha kemény idő jár, ez újra befagy, 's bátran lehet

rajta keresztül járni szánal 's szekérrel; de ha gyenge az idő, higan marad, 's ilyenkor deszkákat nyujtanak rajta imitt-amott a' réveknek keresztül. Történt már, hogy midőn az utas átugrani akarta a' riadót, a' vízbe zuhant 's ott veszett. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
 Riba, apró halacska. Marczal melléki szó. *Aczady Sándor.* Riba, riba! ludat hívják vele. *Kállay' gyűjt.*
 Ribálni, tépni, hurczolni valakit verve-verés közben. Székely szó. *Szabó Elek.* Valakit keményen rángatni, hurczolni, öltözetét is róla leszaggatva. Székely szó. *Szabó Elek.* Ide 's tova tépászni. Székely szó. *Ferenczi János.*
 Ribancz, rongyos semmi-rekellő, a' kit minden ribálhat. Székely szó. *Ferenczi János.*
 Ribanczos, eltépett, ribáltatott öltözetű személy. Székely szó. *Szabó Elek.*
 Ribasztás, innen: megribasztom, megijesztem erősen. Székely szó. *Gyarmathi.* Riasztom, rivasztom. Tolna várm. *Csapó Dániel.*
 Rickó: a' szijgyártó bőrt ránczaiból kihuzató műeszköz, mellybe négy lapos bika van véve; a' két első

éles; a' két hátulsó megfurva csak a' rud' végét tartja, a' mellyet két ember elül nyom; a' harmadik a' bőrt huzza a' két éles fa felibe: 's így veszik ki a' ricskóval a' bőr' ránczát. Székely szó. *Ferenczi János.*

Riczálja a' farát, mikor szitál. Székely szó. *Gyarmathi.* Riszálja. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Rideg: 1) magánosan élő, szóbeli személy; 2) páratlan 's még járomba nem fogatott marha. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Márton szerint: alleinig, einzeln, sonderbar. A' székelyeknél **rideg,** **rüdeg** annyit teszen mint sovány, pusztá, ösztövér, hizatlan, p. o. rideg marha, sertés, olyan, mely nincs hizóban istálón, hanem akolban. **Rüdeg,** kopár, pusztá hely, a' hol semmi sem terem vagy semmi sincs. Székely szó. *Incze József.* Sovány, p. o. rideg marha sertés, a' melylyik nincs hizóban. Székely szó. *Ferenczi János. Gyarmathi Sámuel.*

Rifolni, a' ruhát kiméletlenül, hamar összeszaggatni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Ruháját gondatlanul szaggatni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Elviselni. Kemenesali. *Lévai László.*

Rigás, ritkás, ligetes. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Rigó-tők, paptők, kakukvirág. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Rigy, apró galy, vessző. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Rigya, rügye a' fáknak, tavaszkor a' bimbó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Vas várm. *Dr. Horvát József.* Nem bimbó, hanem azon hosszukás virágforma növény, melly némely fákön ősszel p. o. magyarófán, némelyeken tavasszal p. o. fűzfán látszik. *Beke' gyűjt.* Diófa' barkája, virágja. Marczal melléki. *Aczady Sándor.* Élőfának tavaszi elővirága. Kemenesali szó. *Lévai László.* Vas vármeggei. Rigyázik a' diófa, mogyorófa stb. illyes fákról a' rigyázás a' virágzás helyét pótolja. Párizpápaiban ezen szónak egészen más értelme vagyon t. i. fa gát. *Sztrokay.* Bevágata az útnak. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Riha, szóbeli személy, alattomos parázna. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Rihálom, erővel fűrészelve metszem. Kemenesali szó. *Lévai László.*

R-ikhám, az osztóvátában.

Székely szó. *Gyarmathi*.

Rikkancs, kanász. Baranyai szó. *Matics Imre*.

Rikkantos, savanyu. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Rikogatni, üvöltteni, kurjongatni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Rima, buja fehérszemély. *Beke' gyűjt.* Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Rimázkodni, esdekelve kérni. *Beke' gyűjt.* Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. Igen-igen kérni, mintegy rivó hangon. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Ringyó, rongyos, részeges, rossz, piszkos személy. Székely szó. *Szabó Elek*. Kurva. Kemenesali. *Lévai László*.

Ripacs, csécs, himlő, kanyaró, apró. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Himlőhely, sebhely. Vas várm. *Dr. Horvát József*.

Ripacsos, himlőhelyes, ragyás. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Erős himlőhelyes. Székely szó. *Kállay*.

Ripó, himlőhelyes. Barkó szó. *Hollók Imre*.

Rippadozok, félelmesen kiabálok. Székely szó. *Gyarmathi*.

Riszálni, roszul szelni p. o. kenyeret. Gümöri szó.

Hollók Imre. Tolna várm. *Csapó Dániel*.

Risszantani, elmetzeni. Kemenesali szó. *Lévai László*. Rögtön széthasítani. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Rityálódó, gunyolódó. Székely szó. *Cserey Elek*.

Rityolódni, csufolódni. Székely szó. *Szabó Elek*.

Rittyegék, rittyegtek az ostorral. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Rittyenteni, csattantani, p. o. ostorral. Székely szó. *Túry Ignác*. *Incze József*. Ostorral csattantani. M. II. 337. l. Cserdíteni. Székely szó. *Ferenczi János*. *B. Lakoa*.

Rittyó, nemi mag; innét—

Rittyózni, fertőzni, a' nemi magtól megválni; innét—

Rittyóztatni, fertőztetni. Vas várm. *Dr. Horvát József*. *Sztrokay*. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Rivancs, jégeső. *Matics Imre*.

Rívóka, vízholdyag a' testben. (Hydatis). Szegedi szó. *Nátly József*.

Rizzamodni, félni. Székely szó. *Gyarmathi*.

Rocska, egyfülű, fejős-caeberke, fa edény. Veder: Péczelen, Pest várm. *Kállay' gyűjt.* Konyhabeli veder. *Palócz* szó. *Szeder Fábián*.

Rocska: Gömör, Torna; fa abrondsos vödör, kánna: Dunántúl. *Döbrentei.*

Robaj, nagy nesz, láрма, zörgés. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Robbanni (meg v. ott), hirtelen 's egyszerre ott teremni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Robota, úr'-dolga. Székely szó. *Kállay.*

Rodina v. radina, paszinta, keresztelői mulatság. Székely szó. *Kállay.*

Rogya, lásd: Ragya. Kemenesali szó. *Horváth Zsigmond.*

Roh, fekete. Székely szó. *Cserey Elek.*

Rohoda, lásd: Renyhó. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Rusnya, ocsmány ronda, csunya. Rábaközi szó. *Horváth Zsigmond.*

Pápa vidéki. Matics Imre.

Rókamál, rókatorok. Székely szó. *Kállay.*

Rókát kapott, megperzselődött. *Kállay' gyűjt.*

Rokincza, rokoncza, rakoncza. Székely szó. *Cserey Elek.*

A' szán - emlínybe két felül két ki - 's bejáró rudacska, mellyek közé a' fát rakják. Székely szó. Ferenczi János.

Rokoncza, rokinca, nem rakoncza. Székely szó. *Incze József.*

Négy fa, melly

az eplénybe tétetik. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Rokka, guzsaly, fonószer. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Egy tekercs kócz, csepű v. kender. Kemenesali. Lévai László.

Minden founni való, p. o. len, kender. Ormánsági szó, Baranyában. Jeremiás Sámuel.

Minden pázmára jelt adó szerszám. Gömöri szó. Hollók Imre.

Németül Rocken, pergő. Baranyai szó. Tóbi Antal.

Rokkanni, összébb ereszkedvén a' liszt, gabona v. egyéb, a' mérő edényben alább száll. Székely szó. *Szabó Elek.*

Pápa vidéki. Matics Imre.

Rokkant, hibás elejű. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Ha a' lónak eleje megromlott. Balaton melléki szó. Horváth Zsigmond.

Rokoj, lásd: Szoknya. Sárközi szó, Tolna várm. *Garay.*

A' székely asszonyokon anynyi, mint a' vármegyeieken az úgy nevezett fersing. Székely szó. Derzsi Mózes.

Rokolya, pórasszonyi ruha. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Küttel. Székely szó. B. Lakos.

Balaton melléki szó. Horváth Zsigmond.

Olcsó, vászon v. gyolcs szoknya. Székely szó. Gyarmathi. Kis

gyermek' felső felöltője. Kemenesali. *Lévai László.*

Rombolni, lásd: Prékelní Kemenesali szó. *Lévai László.* Csélcsapul elszaggatni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Róna, ösvény út. Székely szó. *Cserey Elek.* Kerék-vágás. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Baranyai. *Tóbi Antal.* Egyenes, sík. Marczal melléki szó. *Aczady.*

Ronda, I. Lepcses.

Rongya, szennyes ruha. Székely szó. *B. Lakos.* Kender, len v. gyapott vászonból készült mindenféle fehérnemű, u. m. ing, ing-al, lábra való, lepedő, kendő stb. Innen rongyát mosni, annyi mint mindenféle vászon neműt mosni. Ennek synonymája *gyurgya*, melly a' székelyeknél ugyanazont teszi, mit a' rongya. Székely szó. *Derzsi Múzes.*

Róni, a' fákat fejszével vágni ketté halkonkint. Székely szó. *Szabó Elek.* *Incze József.*

Rontás, bővölés-bájozással ártás, mintha p. o. valamely tudálékos ember vagy aszszony valamely tagunkat bosszúállásból megronthatná. Ez a' bal hiedelem szünik már. Az új házasok sem

félnek többé a' megkötéstől. Balaton melléki. szó. *Horváth Zsigmond.*

Rost, p. o. a' vászon' és gatyaláb' végén lévő fonalszállak. *Beke' gyűjt.* Fának belső hárttyája (papyrus). Szegedi szó. *Nátly József.*

Rostatni, hazalni, peselni *Kállay' gyűjt.*

Rostikádzik, p. o. a' vászon, ha fonalak nyúlnak ki belőle. Székely. *Gyarmathi.*

Roszog, fele-főtűtiben van; répáról mondatik. *Kállay' gyűjt.*

Roszogó, vászonnak kezdő vége. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Rosz szél érte, a' guta megütötte. Székely szólás. *Ferenczi János.*

Rosz rügy, alávaló, erkölcsstelen fehérnép. Székely szó. *Ferenczi János.*

Rosszantani v. risszantani, egy rántással elmet-szeni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Róta, sereg, csapat. Székely szó. *Cserey Elek.* Rótával jó a' fájdalom. Gyórvárm. *Czech János.*

Rótás-eső v. pásztás-eső, csak darabonkint járó eső, mellynek ellentéte a' közönséges vagy országos eső. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Rovás, kettős fapálczika,

mellyre a' pásztorok a' marhák' számát, a' csaplárosok a' bort, a' mészárosok pedig a' hust szokták fölmet-szeni. Balaton melléki szó.

Horváth Zsigmond.

Rovat, kis barázda. *Matics Imre.*

Rovatal, családi sirbolt felett álló fa alkotmány. Kemenesali szó. *Lévai László.* Repartitio. Innét — **rárovi** ni. Székely szavak. *Incze-József.*

Róvni (meg v. föl), megje-gyezni; p. o. megróvtam ezen tettedet, hibádat. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Rózan, józan. Bodroghközi szó. *Mindszenti.*

Rozoga, rozszant, dűledezett, romlott. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Rozongatom, lassan dor-gálom. Székely szó. *Gyarmathi.*

Rozszant, hitván, szél által eldöntött. Kemenesali szó. *Lévai László.* Megromlott, dűledezett. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Rozsanya, a' rozsfejből félszegen kinőtt két akkora fekete hosszukás mag mint a' rozs-szem. Székely szó. *Ferenczi János.*

Roszféreg, a' lovak' alfe-léből kihülledő nyú. Székely

szó. *Ferenczi János.* Zabfé-reg a' ló' hátuljában. Székely szó. *Kállay.*

Rozslani, a' rozsfejeket a' tisztabuza-vetés közül ki-szedni: a' mi hogy kár nél-kül lehessen, a' buzának fej-zése előtt szükség cseleked-ni; mert aztán romlik a' buzafej, és közébe is vágó-dik a' rozsfejeknek. Székely szó. *Szabó Elek.*

Röffeni, összetódulni. Disszók felől mondatik, mi-kor ingereltetve vannak. Így, az egyetértő 's együttartó, neki bősüült, darabos embe-rek is, ellenfelők' tapodásá-ra, össze szoktak röffenni. Innét: **röfögnek** a' serté-sek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Rög, gug, göröngy. Székely szó. *Cserey Elek.*

Rögény v. **sárgavértá-lé**, a' marháknek olly nya-valyájok, melly miatt vérök megvész, 's rendszerint 24 óra' lefolyása alatt eldög-lenek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Örségi szó. *Zakál György.*

Röhögni, parasztos haho-tával nevetkezni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Rökkenta' gabona, ha szá-rán a' hosszas szárazság miatt elporhanyul; ugy a' zsup 's nád, megáztatva 's ismét megszáritva töredé-

kenyenyé lesz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
R ó k ö l n i, szippogva sírni, sirogatni. Székely szó. *Szabó Elek*.

R ö k ö n y ö d n i, mikor a' gabona' szála a' sok eső 's elérés miatt megszáradván elasszik és romladozó lesz. Székely szó. *Szabó Elek*.
 Avúlni, rohadásba indulni. Szegedi szó. *Nátlly József*.
R ö k ö r z ö d é s . . .; innen: megröközödöm. Székely szó. *Gyarmathi*.

R ö k ö t ö l n i, bűnbölvén sirni. Székely szó. *Buczy*.

R ö m p ö l, verdung. *Matics Imre*.

R ö s g y e, apró gazok összeszedve. Gömöri szó. *Hollók Imre*.

R ö s t ö l ő, szélke. Székely szó. *Kállay*.

R ő t, verhenyeges szőrű. p. o. ökör. *Kállay* gyűjt. Olyan színű, mint p. o. a' fürj. Kemenesali szó. *Lévai László*.

R ö v i d e n j ö n i k i, nem érni be valamivel. Székely szólásmód. *Ferenczi János*.

R ő z, fehérítetlen vastag kender-vászon. „Kantus alatt róz a' pendel.“ Nyíri nóta. *Nátlly József*.

R ő z s e, összekötött vessző 's ágnyaláb. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
 Kévékbe kötözött vékony ág-

ból vágdalt tűzi fa. Kemenesali. *Lévai László*.

R u c z a, e' h. récze. Pápa' vidékén. *Matics Imre*.

R u c z a n n i (fel), hirtelen felkerekedni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm*.

R ú g á l n i, rugdalni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jermiás Sámuel*.

R u g a s z k o d n i, egyszerre sebes iramlással megfutmodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Ettől: rug, rugni; ugyanis hirtelen megszorítván a' sarkantyúval a' ló, földet rug fel sebes iparkodása közben. Székely szó. *Szabó Elek*.
Gyarmathi Sámuel. *Ferenczi János*.

R u g o t t b o r j u, másod füremelő borju. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

R u g t a t n i, minden erőből futni. Kemenesali szó. *Lévai László*.

R u h a, keszkenő. Székely szó. *Gyarmathi*. *B. Lakos*.
 Kötény. Palócz. *Szedes Fábán*. Gömöri. *Hollók Imre*.

R u h a r é z m i n, ruhát nem becsülő hamar elszaggató. Kemenesali. *Lévai László*.

R u s n y a, csúf (székely szó); csunya, rút (magyar). *Derzsi Mózes*. *Szabó Elek*.
 Piszkos, tisztátalan. Pápa vidéki. *Matics Imre*. Kemenesali. *Lévai László*.

Rügy, apró galya tavaszkor a' gyümölcsfákon Barkó szó. *Hollók Imre*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*. A' rügy és a' bimbó közt eza' székelvények közt a' különbség: bimbója a' virágnak van, melly azután kinyilni mondatik; akár fa-, akár egyéb virág légyen az, mikor ki kezd ütni, bimbónak nevezetik. A' rügy a' fák' leveleinek kiütése, mikor kórán tavasszal összegombolyodva kijőnek, de még nincsenek kitarva, kifejlődve, széthasadva. Székely szavak. *Incze József*.

Rüheder, rühelődő, csavargó, dologtalan. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Rüherőczy: élheterlen, gyáva. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*.

Rüherongy, élheterlen, ruhátlan ember, kinek alig akad meg a' rongy a' nyakában. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Budapesten az illy ringy-rongy embereket betyárok-nak hívják még a' németek is: die Betyaren. *Matics Imre*.

Rühetni, párosodni; mondatik a' sörtésekről. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Rühőczy, a' kinek szokása tisztátalansága miatt testét minduntalan rühölni, vakarni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Rühölni, dörgölni, vakarni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Rühöldni, vakaródni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

S.

Sadarom, sebesen hajtom. Kemenesali. *Lévai László*.

Sáf, csupor edény. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Sáfár, gazda. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Safarina, kurva. Székely szó. *Kállay*. Hamis kis ke-

rítő leányka. Székely szó. *Ferenczi János*.

Sajátul, mint magának úgy dolgozni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

Sajdítani, az embernek, mikor csak alig ér lábába a'

tövis vagy szeg, — vagy a' ló, mikor a' vak nyíl miatt kezd sántálni, azt mondják: sajdit. Székely szó. *Ferenczi János.*

Sajgás, erős ütés utáni érzet az eleven testben. Innen: sajogni; p. o. sajog a' kezem t. i. az ütés, csapás miatt. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

Sajin, éles, magát 's mást sem kimélő serény mozdulatu. Székely szó. *Ferenczi János.*

Sájka, csájka, kis csónak. *Matics Imre.*

Sajlottatom, hosszasan kinzom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Sajmeggy, apró bokron termő meggyfaj. Balaton melleki szó. *Horváth Zsigmond.* Apró vad meggy. *Kállay' gyűjt.*

Sajnos, fájdalmas. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Sajnálható, p. o. sajnosan értem megbántódásodat. Székely szó. *Szabó Elek.*

Sajogni, fájdogalólag pizsegni. Székely szó. *Szabó Elek.* Lassudon fájni, p. o. sajog a' test a' megütés után. Göcsei. *Plánder Ferencz.*

Sajtalan, e' h. sóatlan. *Kállay' gyűjt.* Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Sajtár, sáfó, cseber. *Kál-*

lay' gyűjt. Dézsa. Tolna vármegyei. *Csapó Dániel.*

Sajtó, prés. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Salapolni, örömkialtozni, örömeben tapsolni. *Matics Imre.* Sokat járkálni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Sallang, fitak, fityegő: mind a' három szó annyit tesz mint czafrang. Baranyai szavak. *Tóbi Antal.*

Sállik a' kancza ló, azaz: párasodási ösztöne megindul. Balaton melleki szó. *Horváth Zsigmond.*

Sancz (a' pipában). Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Sanda, félrenéző. Balaton melleki szó. *Horváth Zsigmond.* Kemenesali. - *Lévai László.*

Sandal, kancsi. Székely szó. *Cserey Elek.*

Sandikálni, egy szemmel nézgelni. Balaton melleki szó. *Horváth Zsigmond.*

Sandorolni, sunnyogva, féloldaltag menni. Székelyszó. *Ferenczi János.*

Sányavész, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Sámé: fejre való keszkenő. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Sápékodni, panaszkodni, nem egészen igaz ügyben: hogy másokat segedelmezésre indítsunk. *Beke' gyűjt.*

Sápítani, lármásan nevet-

- ve kiabálni. Székely szó. *Szabó Elek*. Hegyes módon, asszonyi hangon visítani. Székely szó. *Ferenczi János*. Sáfórtítani, hízeltetve magát beszínleni. Balaton mel léki. *Horváth Zsigmond*. Kiabálni, kajdászni. Székely. *Szabó Elek*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*.
- SÁPÓDNI, töprenkedni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.
- SÁPOLÓDNI, sáptítani. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- SARABOLNI, füvet sarlóval levagdálni. *Beke' gyűjt.* Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.
- SARÁGLYA, nyeles tereh hordó 2 ember számára. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.
- SARAMONTA (sarmentum), venyige. Eszék vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.
- SARAMPÓ, kerítés. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.
- SARANG, kiserdült csemete vesszőszál. Székely szó. *Szabó Elek*.
- SARANGOZNI, a' lekaszált vagy megétetett fűnek, gabonának újra kinőni. Székely szó. *Ferenczi János*. A' levágatott ifju fa' törzsökéből új csemeték nőnek ki. Székely. *Szabó Elek*.
- SARCZ, kicsikart jószág. Innét: sarczolni, valamit erővel kicsikarni, valaminek adására kényszeríteni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.
- SÁRETT, sárga. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.
- SÁRFEHÉR SZÓLÓ, édes mint a' méz. *Kállay' gyűjt.*
- SÁRGYÓKA, sárgás madár, más vidéken sármány. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*.
- SARGYÚ V. SARGYI, e' h. sarjú. Vas várm. *Dr. Horvát József. Kállay' gyűjt.*
- SARHÁ, sintér. Alábbvaló a' sarhánál, azaz: még a' leg alábbvalónál is alábbvaló. Gümöri szó és szólásmód. *Keszi Berta. L. Serha*.
- SÁRHATNI, nem: sárhítani. Székely szó. *Incze József*. Mondatik a' kancza, mikor ménlovat kíván; megsárhátott, megszökte a' ménló. Székely szó. *Szabó Elek. Ferenczi János*. Sárhítanak v. sárhoznak a' kanczák. *Kállay' gyűjt.*
- SÁRIG, e' h. sárga, melly szinte szokásban van. Székely szó. *B. Lakos. Gyarmathi*.
- SARKALATKENYÉR: erdélyi és székely szó; karéj kenyér: magyarországi. *Döbrentei*.
- SÁRKÁNYTÉJ, krampambulli. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- SARLANG, czafrang. Palócz. *Szedér Fábien*.

Sárlani, a' kancza a' há-
gatásra ingerlődik. Bara-
nyai szó. *Tóbi Antal*.

Sarnyu, sarjú. Palócz. *Sze-
der Fábán*. Igy : varnyú,
bornyú; varjú, borjú he-
lyett.

Sarok, szőlőtő, melly ki-
látszik. Székely szó. *Kál-
lay*.

Sarutás, sarút készítő, sa-
rús. Baranyai szó. *Tóbi
Antal*.

Sárvíz, epe, Székely szó,
Csikszékben. *Gegő Nícephor*.

Sas: 1) aquilla; 2) sasnak
hivják azon csere vagy fe-
nyő bernákot, mellyeket
a) kifaragván és kivésván a'
két ellenben levő oldalain,
kertnek felásnak a' földben,
és a' kert' deszkáit azon vé-
setekbe rakják bele; b) a'
küszöb- vagy ajtósz ablak-
láboakat, mellyeknek belső
oldalát ismét megvésik, és
a' rakó bornák' végeit meg-
peterkézve azokba eregetik.
Székely szó. *Incze József*.
Túry Ignác. Azon kétfé-
lül kivésott lapos fa osz-
lop, mellyet a' fa épület-
ben állítanak fel, mikor a'
bornák az épületet által nem
érik: a' mellynek vésetébe
a' megpeterkézett borna-vé-
gek illettetnek belé. Székely
szó. *Szabó Elek*.

Saskó: 1) piszkos lérben
mosott szenny - kiverete; 2)

akármelly kévének alsó vas-
tagabb vége. Szegedi szó.

Nátlly József.

Sasóka, vas szeg' lyukába
tett két szárnyu vékony vas.
Balaton melléki szó. *Hor-
vát Zsigmond*.

Sassudok, senyvedek, fá-
radok, lankadok, tikkadok.
Kemenesali szó. *Lévai Lász-
ló*. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Sáté, apró sás. Husáté! hu-
sáté! mind elfogyott a' sá-
té, nyúzd meg már a' lovat
vén dádé! csinálj bocskort
bőrből, hosszú porázt sző-
rűből. Székely szó és mon-
dás. *Szabó Elek*.

Satnya, hitvány, sovány,
silány, nyomorék. Győr
vármegyei. *Horvát Endre*.
Sztrokay.

Satolni, e' h. sajtolni. Pá-
pa vidéki szó. *Matics Imre*.
Satolni, sutulni, sajtolni.
Székely szó. *Gyarmathi*.

Sátor, ponyva: Sz.-György"
völgye táján; Kerka mel-
lett: paléta, ponyva;
más vidéken: penyva. Gö-
csei szó. *Plánder Ferencz*.

Sátorfa, a' mire a' pony-
vát terítik. Összeszed-
te sátorfáját, azaz: el-
költözködött, elkotródott.
Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Satraf, vén totya, totyo-
gó vén asszony, banya. Pá-
pa vidéki szó. *Matics Imre*.

Satratok, ide 's tova ka-

- pok, kikapok. Székely szó. *Gyarmathi.*
- Satu, valamit főlebb vitető műszer. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Sávoly, czifraság a' szövésben. Palócz. *Szeder Fábíán.* Barkó szó. *Hollók Imre.*
- Sávolyos vászon, czifrán szőtt vászon, mint a' millyenből asztali abroszok és kendők készülnek. Palócz. *Szeder Fábíán.* Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Sebes, savanyú mint a' turo; innét —
- Sebesedni, csipősedni, élesedni. Székely szavak. *Ferenczi János.*
- Segges, fősvény. Győr vármegyei. *Czech János.* Nagyvalagú. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Seggvakaró, a' csipke rózsának v. vad rózsának veres hosszukás magva. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Sehonnai, semmiházi, ki-nek sem országa, sem hazája. Illyenekről mondják: „Hátán háza, kebelében kenyere.“ Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Székely szó. *Cserey Elek.*
- Sejk, kis fejedelem, atyafi előljáró. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Sejpp, a' ki az sz-t s-nek mondja, p. o. a' szalmát salmának, a' szénát sénának. Székely szó. *Incze József.*
- Sejteni (meg), észre venni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Sekély, csekély. Székely szó. *Gyarmathi.* Vízárók. Székely. *Cserey Elek.*
- Sekodni, sikítani. Őrségi szó. *Zakál György.*
- Selejtes, aljasa valaminek. *Matics Imre.*
- Selleg, nagy ivópohár. *Matics Imre.*
- Séllő, vizek' sebes folyása. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Seléggy, szelid. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Selyemfolyás, a' körömházon alúl való megtüzesedése az újjnak, mellybe, hogy tovább ne terjedjen, selymet huznak. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Selymék; selymés hely, mocsáros, ingoványos hely. Székely szó. *Szabó Elek.* *Ferenczi János.* *Szabó József.*
- Semerges, sömürgös. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Sémes, pamutos. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Semfüsemfa, iszalag v. vad borostyán. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Semlyék, homok bucskák közt laposabb orgoványos szénatermő hely (nem pe-

dig ingovány); rajta néha az eső és hó viz ideig óráig megállapodik. Szegedi szó. *Náttly József.*

Semmedés, zsibbadás. Innét —

Semmedni, elsemmedni, zsibbadni, elzsibbadni, a' test-tagokról mondatik. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

Sentés, csapszék, ivóház. *Palócz. Szeder FABIÁN.*

Senyedeges, fekélyes, sebes. Székely szó. *Gyarmathi.*

Senyved, zsibbad, megsusododik p. o. hosszas ülés után a' láb, úgy hogy alig állhatunk rá. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Rohadásba men; péld. senyved a' nyers fa, azaz, büzölög a' tűzön. Székely szó. *Kállay.*

Ser: 1) Bier; 2) czérna' vagy fonál sere, ha t. i. a' sodrott czérnát vagy fonalat visszafelé kezdik sodrani, azt mondják: kiment a' sere vagy sodrása, vagy sodrata. Székely szó. *Incze József.*

Seráglya, vesszőből font cserény; ajtónak használtatik. Márczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Serczeg, sustorog; midőn forró zsirba viz vagy eczet töltenek, vagy tüzes vas vízbe mártatnak. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Serczeg a' tűz, mikor viz

fecscsen rá. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Győr várm. *Czech János.*

Seréb, harmincz szál fonál v. tizige. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* **Seréb** (Udvarhelyszéken), **pászma** (Háromszéken), az úgy nevezett matólán 30 százból álló fonálköteleknek neve. *Derzsi Mózes.*

Sereghajtó, utolsó. *Kál-lay' gyűjt.*

Sereglye, seregély. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Sereny, sarjú. Hont várm. szó. *Dr. Horvát József.*

Seres, összesodródott, p. o. seres fonál; innét: beserlik vagy összebederedik a' fonál a' hidegtől. Székely szó. *Ferenczi János. Szabó E.*

Serevény, apró, fűzfához hasonlító fű; terem legnagyobb homokbuczkák közt; innen serevényfűz (salix viminea), csigolya. Szegedi szó. *Náttly József.*

Serha, gyöpmester, benczli. *Palócz. Szeder FABIÁN. L. Sarha.*

Sérikálni, haszontalanul fel's alá járni. Gömöriszó. *Hollók Imre.* Bodrogközi. *Mindszenti.* Tekeregni, csavarogni. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.*

Sérikálni, hivatkozva járkálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Haszon-

talánul időt tölteni, sétálni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Seríteni: Erdélyben a' székelyeknél; pöddörni, sodor-
ni: Magyarországon. *Düb-
rentei.* 1) Sodrani, p. o. cser-
nát; 2) laska' tésztáját la-
posan a' laskaserítő fával
elvékonyítani; 3) csinosan,
ügyesen valamit ellopni,
p. o. észre sem vehetém, el-
seríté a' keszkenőmet. Szé-
kely szó. *Incze József.*

Serleni, sodrani; p. o. mi-
kor szőnek és nyirkos idő-
ben nyitva az ajtó, a' fonal
egybesodródik és mondják:
tedd be az ajtót, serlik a'
fonal. Székely szavak. *In-
cze József.*

S e r t e p e r t é l n i, ...?
Szathmár vidéki szó. *Gáthy
János.*

Serülködni, még szokot-
tabb s ü r ü l k ö d n i,
melly annyit teszen mint
kétszinkedve valaki után es-
ni's megcsalni; p. o. a' macs-
ka addig sürülködék az eger
után, hogy megfogá. Szé-
kely szó. *Incze József.*

Serülni, elserülni, kiser-
rülni: annyi mint lopva,
búcsusztatlan, észre nem vé-
ve valahonnét elmenni; mond-
ják p. o. észre sem vevém,
úgy kiserüle az ajtón. Szé-
kely szó. *Incze József.*

Sérülni, megsérülni,

mikor a' férfi megerőltetvén
magát, vagy megütvén av-
vagy igen megnyomván sze-
mérmes testét, megtököszül
(nagy töke lesz), meg s é-
rülni mondatik. Pápa vi-
déki szó. *Matics Imre.*

Sét, apró csermely, patakoc-
ska, melly helylyel közzel
föülcsapó malmot is hajt.
Balaton melléki szó. *Hor-
vátth Zsigmond.*

Sétár, sajtár, mellybe te-
jet fejnek. Sedsár vagy
Sésár, boldog-arábiabeli
vidék' neve. Székely szó.
Szabó Elek. Hatkupás, kárt
fizető mérték: a' mennyit
egy idegen, kárban talált
marháért fizetnek a' más
falusiak. Székely. *Ferenczi
János. Cserey Elek. Gyár-
mathi.* Fejős rocska, Szé-
kely. *Kállay.*

Sétfü, kis patakocska mel-
lett buján 's korán növeke-
dő zöltség, zsibáknak való.
Balaton melléki szó. *Hor-
vátth Zsigmond.*

Siápolok, alig alig élde-
gelek. Kemenesali szó. *Lé-
vai László.*

Sibék, hordó-dongának csín-
ja, vagyis a' dongának vé-
gén való metszés, mellybe
a' fenék eresztenetik. Göcsei
szó. *Pländer Ferencz.*

Sifitelni: 1) a' kefével elé
hátra dörgölni; 2) elé hátra
jární. Székely szó. *Ferenczi*

- János.* Lábbal surlani a' földet. Székely szó. *Gyarmathi.*
- S i h e d e r**, felserdült ifjú. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Suhancz, betyár. Kemenesali szó. *Lévai László.* Suttyó, fiatal ember v. állat; p. o. siheder malacz. Szegedi szó. *Náttly József.*
- S í k**, arany, ezüst v. réz paszomán, p. o. síkos puzslik, paszományos mellény. Marczal melléki szó. *Aczády Sándor.*
- S i k á l n i**, fehéríteni, kimeszelní a' házat. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Czín-edényt tisztítani, ház' földét vagyis padozatját felmosni. Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- S i k á r k o z n i**, a' jégen csúszkálni. Bodroghközi szó. *Mindszenti.*
- S i k á r l a n i**, sikállani. Mikor a' házat megtapasztják és a' tapaszt megszárad, annak hasadékait arra készített híg sárral bekenik, melly azokat befogja: ezt tessz *s i k á r l a n i*. Székely szó. *Incze József.* A' repedt tapasztos házat sikárlóval bemázolni; innét —
- S i k á r l ó**, marhagané, lugzott hamu 's agyagból készült híg kenedék. Székely szavak. *Ferenczi János.* 1) A' ki sikárol; 2) az a' híg sár, mellyel sikárolnak.

- Székely szavak. *Incze József.*
- S i k á t o r**, kis szoros köz, utczika. Székely szó. *Kállay.* Pápa' vidékén közle a' neve. *Matics Imre.*
- S i k a t t y ú**, két darabka fa az eszvétán, mellyről a' bele csinált kerekcséken a' nyüstök függnék. Bodroghközi szó. *Mindszenti.* Karika a' szövőszéken. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- S i k é r**, seicht. Győr várm. *Czech János.*
- S i k k a s z t a n i**, valamit lopva úgy eldugni, hogy meg ne tudják hová lett. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- S i k k a t y u**, eke' része, a' tézsolyán levő láncz. Székely szó. *Gyarmathi.*
- S i k k o t y u**, tézsolya' végén való láncz, mellyel a' két első ökör a' rúdhöz köttetik. Székely szó. *Kállay.*
- S i k o l t y u**, mellyre a' nyüst van felfüggesztve. Székely szó. *Gyarmathi.*
- S i k o n k á z n i**: Erdélyben a' székelyeknél; csúszkálni: Magyarországon. *Döbrentei.*
- S i k o t y u** karika, a' minden felakasztják a' nyüstöt. Székely szó. *Ferenczi János.*
- S i l á k**, gyenge tűzvilág estve lefekvés után a' házban. Székely szó. *Szabó Elek.* Innét —
- S i l á k o l n i**, csak alig tű-

- zelni, midőn meg-meggyúl
a' tűz 's viszont kialszik.
Székely szó. *Ferenczi János.*
- Silap, l. Sisak. Göcsei szó.
Horváth Zsigmond. Pálin-
kát főző rézedénynek pupja.
Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*
- Silapsi, a' ki süvegét na-
gyon szemére huzva viseli
's e' miatt rozsul lát vala-
mit, annak ilyenkor mon-
datik: „o te silapsi!“ Pá-
pa vidéki szó. *Matics Imre.*
A' kalapját lekonyulva vi-
selő, lappangó, alattomos
ember. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.
- Sillám, tréfa játék, köny-
nyű dolog. Bodroghközi szó.
Mindszenti.
- Sima: Gömör 's Torna; si-
kos: Dunán túl. *Dübretei.*
- Simánkoldni, sipán-
koldni, tartósan valamiért
kunyorászni; innét: simán-
di koldus, orczátlan kérő.
Székely szó. *Ferenczi János.*
- Simely, az első tengelyen
való párna, mellyen a' fer-
getyű fordul. Székely szó.
Gyarmathi.
- Simító, lapos, két szélén
gömbölyű acél, lakatos' va-
sát pallérozó eszköze. Szé-
kely szó. *Ferenczi János.*
- Simonbíró, parancsoló asz-
szony. *Kállay' gyűjt.*
- Sinár, fűsvény. Székely szó.
Cseréy Elek.
- Sinden i, e' h. sinleni, meg-
csökkenni; p. o. ez a' mar-
ha, ez a' fa megsindette a'
helyet, azaz: megcsökkent,
nem nőtt jól. Székely szó.
Ferenczi János.
- Sindevészni, lassankint
fogyni, egyszer jobbcskán
lenni, máskor rosszabbúl.
Székely szó. *Ferenczi János.*
- Sing, réf, róf. Székely szó.
Cseréy Elek. Csikszéki. *Ge-
gő Nicephor.*
- Sinkó, deák kalpag volt.
Kállay' gyűjt.
- Sinkófa, schelm. Pápa vi-
déki szó. *Matics Imre.*
- Sinkófalni, elmellékelni,
dugába dönteni. Kemenesali
szó. *Lévai László.* Elsikkasz-
tani. Győr várm. *Czech Já-
nos.* Tolna várm. *Csapó Dá-
niel.* Marczal melléki. *Acsá-
dy Sándor.*
- Sinkopálni, elvesztegetni.
Gömöri szó. *Hollók Imre.*
- Sinyedeg, száraz rüh;
innét —
- Sinyedeges, a' sok beteg-
ség miatt elsoványodott, el-
száradt, elhaloványodott.
Székely szavak. *Ferenczi
János.*
- Sinnyedes, elsindódott, e-
rőtelen 's színtelen ember.
Székely szó. *Szabó Elek.*
- Sinnyeteg, pállott, álló
vizben termő szőrű, melly
a' benne járó embert meg-
rühesíti; nem pedig maga

a' rüh, mint Szabó Dávid írja. Szegedi szó. *Nátly József.*

Sipag, sapka. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Sipak, sipka, sapka. *Kállay' gyűjt.*

Sipákolok, csibe módra sírok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Sipánkódó, fűsvény, kéregető. Székely szó. *Kállay.* Sopánkódó. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Sipfa, barna fűzfa, melyből tavasszal sipot készítenek a' gyermekek; mivel egyedül a' sárga fűzet nevezik Göcsejben fűzfának. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Sipítani, sírni; a' galambfi sipít. Szegedi szó. *Nátly József.*

Sippadni, sülyedezni, süppedni. Bodroghközi szó. *Mindszenti.* Sippadni v. süppedni, sárba merülni. *Nátly József.*

Sirallani, egyszerre erősen sirni kezdeni, p. o. a' gyermek egyszerre megsirallott. Székely szó. *Incze József.*

Siralmas ház, halotti gyászos hajlék. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Sirató estve, az összeketetés előtti estve, a' férjhezmenőt leánybarátnéi siratják, hogy elvesztik tár-

saságukból; kártyáznak 's muzsikálnak ekkor. Székely szó. *Ferenczi János.*

Sisak, kazán' pupja, silap. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Siska, leálló nagy fülű. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Mondatik leginkább disznóról; p. o. siska disznó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Szálkás szőrű, fehér bánati sertés, mely közönségesen vad természetű és rossz hízásu szokott lenni. Szegedi szó. *Nátly József.* Fánk, farsangi sütemény. *Palócz. Szeder Fábian.*

Sivallani, rivallani: mikor a' keserűség egyszerre kitör a' szívből. Székely szavak. *Incze József.*

Sivanni, ijedtében élesen kiáltani. Székely szó. *Szabó Elek.* Sivalkodni, bőgni; felsivant a' gyermek. Székely. *Kállay.* Egy sivantott lélek sem volt oda haza. Győr várm. *Czech János.*

Sivány, minden fű nélkül lévő, termékenytelen, szél hordta homok, vagy folyó homok. Szegedi szó *Nátly József.* Elviselt, elkoptatott. Marczal melléki. *Acsády Sándor.*

Sivatághely, pusztá, kietlen. Székely szó. *Kállay.*

Só-akna, sóbánya. Székely szó. *Cserey Elek.*

S o b a k, sváb. Kemenesali szó. *Lévai László*.

S o d, tüzmelletti kormos fal. Székely szó. *Buczy*. Gócz, kucsko, focus. A' tüzelő kemenczének téglából a' fal mellett belül kirakott vagy egész nagy kőből álló tartaja, fala. Székely. *Szabó Elek*. Cserepes, serény, a' kemenczét tartó belső, tűz felül való kőfal. Székely. *Gyarmathi*. A' kemencze' rakása, a' hol a' tűz ég, bel-felül. Székely. *Ferenczi János*. A' kemencze' aljának belső oldala, melly mellétt ég a' tűz. Néha egy lapos követ helyeznek oda, hogy ne kelljen tapasztani, és ezt sód kő-nek hívják. Székely szó. *Incze József*. Az a' mellékhely a' tüzelő kemencze alatt, hol a' tűz ég, mellynek oldala a' láng v. füst által megfeketedik. Innen mondják a' székelyek: fekete mint a' sod. Nem anynyira a' kemencze alatt levő tüzelő helyet teszi, hanem inkább azt a' mellék kőfalacskát, melly a' fal mellé azért rakatik: hogy részszerint a' fából készült falnak meggyulhatása ellen ótalmul szolgáljon; részszerint pedig, hogy a' tüzelő kemenczének fal felül való része rá rakassék. Székely szó. *Derzi Múzes*.

S o k a d a l o m (sok-el-adom), szabad vásár, szabadság. Székely szó. *Szabó Elek*. Országos vásár; mintegy: sok álladalom. Székely szó. *Kálly*. Csikszékben. *Gegő Nicephor*.

S o k á i g, hosszasan, soká. Erd. és székely szó. *Döb-rentei*.

S ó l y a, pacsmag, elviselt papucs, melly még csak hán körül használható. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Láb-beli. Kemenesali. *Lévai László*. Székely szó. *Cserey Elek*. Szán alá tétetni szokott henger, midőn a' hajót kiugorázzák. Szegedi. *Nátlly József*.

S o m p o l y g ó, fanyalgó, hálalkodó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

S o m p o r d á l n i, kunyorászva, kéregetve, sokáig az ember körül sürgölődni. Székely szó. *Ferenczi János*. *Gyarmathi Sámuel*. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

S o m o g y, eszterha' alja belül a' padláson. *Beke' gyűjt*.

S o m o j g a n i, mosolygani. Székely szó. *Gyarmathi*.

S o m p o r t á l n i, valaki körül 's után járni; p. o. addig somportála a' leány körül, hogy elkapá. Székely szó. *Incze József*. Szathmár'

vidéken: sonfordálni.
Gáthy János.

Sonkoly, olvasztatlan viasz.
Kállay' gyűjt. A' lépnek ki-
sajtolt törkölye. Balaton
melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Seprő, minden fe-
szállott sűrűje a' folyadék-
nak, p. o. méz-sonkoly. Székely.
Kállay.

Sonkú, méz nélkül való lép.
Őrségi szó. *Zakál György.*

Sonyorogni, fázékonyan
lenni, kuporogni. Székely
szó. *Szabó Elek.*

Sópentyi, sótartó, szaru-
ból. *Kállay' gyűjt.*

Sor: 1) series; 2) a' pálinkát ha üvegben megrázzák, azokat a' gyöngyöket is, mellyek a' pálinka' színén formálódnak, nevezik sornak. Innét soros pálinka: erős pálinka; minthogy csak az erős pálinkának van sora. Székely szó. *Incze József.*

Sordék, szurdék, sutton; kályha megett lévő hely, kuczkó. Gücsei szó. *Plánder Ferencz.*

Sorgyázni, valami mellett elsuhanni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Sorikálni, ide's tova, fel's alá járni szeretni. Székely szó. *Incze József.*

Sorofolni, elé hátra, ki's be sokat járni: ezen értelembe is használtatik;

p. o. ne sorofolj annyit, azaz: ne járj ki's be. Székely szó. *Ferenczi János.*

Sorompó, vámfizetésre emlékeztető jegy. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Gátvonal. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Sorvadni, bánkodni, hervadni. Kemenesali szó. *Lévai László.* A' bőrnek, szenvedve hullani le a' testről. Székely szó. *Szabó Elek.*

Sós-káposzta, savanyított káposzta. Székely szó. *Kállay.*

Sós-téj, megkeményedett alutt téj, minekutána a' savója le van eresztve. Székely szó. *Kállay.*

Sószteni, rántani, húzni, p. o. a' fát v. füvet a' földből. Innen: sódni, suhasztani. Őrségi szó. *Zakál Gy.*

Sotó, sutu. Székely szó. *Cserey Elek.* Bor-prés. Barkó szó. *Hollók Imre.* Sajtó, suttyú, bor-prés. Palócz. *Szeder Fábian.*

Sótra, vad kácsa' neme, apró fekete, 's a' legnehezebb lövésű. Szegedi szó. *Nátlly József.*

Sovállott v. sovállani, annyit teszen mint valamit tokjából kifejtegetni; p. o. mikor a' magyarót fájáról lessedik, és zöld tokjából kifejtegetik, az így kifejtett magyarót a' székely so-

vállott magyaró-nak mondja. 'S ebből származott ez a' székely példabeszéd is a' minden világi jóknak bőségében levő gazdag emberről: Teli van a' feneke sovállott magyaróval; azaz: minden jókkal bővölködik. Székely szó. *Derzsi Mózes.*

Sovárlani, p. o. a' diót, magyarót a' hajából kifejtetni. Székely szó. *Incze József.*

Sovárogni, koplalni, szigorún élni. Annyit is tesz mint: erősen kívánni. Székely szó. *Kállay.*

Sömörödni, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Sömörög, ebsemereg, viszketeges hámlás a' bőrön. Székely szó. *Szabó Elek.* Szathmár vidéki. *Gáthy J.*

Sőnyedék, rüh, kosz, kuprecz, viszketegség. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Sőre, egy farka eladó szarvas marha. *Kállay gyűjt.*

Sörtély, disznó' hátán termő kemény szőr. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Spanyol czérna, selyem fonál, cousier. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Spárga: 1) hosszú kender vékony gyepelő; 2) plánta

gyökér. Székely szó. *Szabó Elek.*

Sróf-inas v. sróf-szolga, a' mellyel tartják az asztalosok a' srófba szorított deszka' végét. Székely szó. *Ferenczi János.*

Sróf-tábla, mellyel a' srófot vágják. Székely szó. *Ferenczi János.*

Sróf-tekerő, egy megtekert vas fanyéllal; a' hegye lapos, hogy a' srófszeg' vágásába bemehessen. Székely szó. *Ferenczi János.*

Suarcz, surcz. Székely szó. *Cserey Elek.*

Suba, felső ruha, felöltő, viselő ruha. Kemenesali szó. *Lévai László.* Hosszu bunda. Székely szó. *Gyarmathi. Derzsi Mózes.* Kecskemét körül. *Csapó Dániel.* Kődmön, bunda. Székely. *Kállay.*

Sudámlani, suhanni. Székely szó. *Cserey Elek.*

Sudár: 1) az ostor' végére font' suhogó; 2) a' kankalékos kútnak a' kutba lejáró vékony nyele. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Sugó v. sugás: 1) olyan hely a' folyóvizben, a' hol szeglet formára összehajlik a' víz; 2) a' hol, főlebb lévő a' víz' ágya, a' kövek is látszanak; szeretnek ebben, a' víz' mélyéről följöve, játszadozni a'

halak. Székely szó. *Feren-
czí János*. A' folyó, a' hol
kisebb, vagy az ágya fel van
telve, és a' viznek esése
van, vagy sebesebben zúgva
foly. Székely szó. *Incze Jó-
zsef*.

Suhancz: Gömör, Torna;
gyerkőcze: Dunán túl. *Döb-
rentei*. Szathmár vidéki. *Gá-
thy János*. Virgoncz. Gömő-
ri szó. *Hollók Imre*.

Suhanczár, felserdült ifjú.
Székely szó. *Kállay*. Tolna
várm. *Csapó Dániel*. Vékony,
sugár. Innét —

Suhanczár odni, véko-
nyodni. Székely szavak. *In-
cze József*.

Suháng, csapó vagy ütő
pálcza; vagy: csihar. Keme-
nesali szó. *Lévai László*.

Suhanni, l. Sudámlani.

Suhanték; vékony ritka
rántás a' leves étkeken. Sze-
gedi szó. *Nátlly József*.

Suhatag, csivatag, pózna,
durung. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.

Suhintani, vágni a' lóra
ostorral. Székely szó. *Kál-
lay*.

Suhító, csuhu, vízi növe-
vény. Kemenesali szó. *Lévai
László*.

Suhodni, megcsapni, vesz-
szőzni. Székely szó. *Cseréy
Elek*.

Suhog, a' forró viz az üst-

ben, azaz, erősen fő. *Kál-
lay' gyűjt*.

Suhogó, ostorhegy. Szegedi
szó. *Nátlly József*. Vékony
hosszú ostor, melly csóvá-
lás közben suhogni szokott.
Tolna várm. *Csapó Dániel*.

Suj, süh. Székely szó. *Kál-
lay*.

Sujakodni, szikkadni,
száradójában lenni. *Matics
Imre*.

Sujom, vízi gesztenye. *Kál-
lay' gyűjt*.

Sul, laptáforma kemény ke-
levény a' testen. Göcsei szó.
Pländer Ferencz

Sula, kajla, lefittyent fülű.
Székely szó. *Feren czí János*.

Suli, nyírett fejű gyerekek
tréfából lett neve. Székely
szó. *Szabó Elek*.

Sullogni, ...! Szathmár
vidéki szó. *Gáthy János*.

Sulyok, mosófa. Székely
szó, Csikszékben. *Gegő Ni-
cephor*. Kecskemét körül is
divatos. *Csapó Dániel*.

Sumák, ostoba, tudatlan.
Göcsei szó. *Pländer Ferencz*.

Sunda, csunya, ocsmány.
Bodrogközi szó. *Mindszenti*.
Feren czí János. Sunnyi; laj-
ha, pimasz, sunnyogó, rest
ember. Keleti-Indiának egy
tartománya is **Sundá**-nak
neveztetik. Székely szó. *Sza-
bó Elek*.

Sunda-bunda, csalfa, in-
gyen élő; per sundám-bun-

- dám szerezni, csalfán tenni magáévá. Székely szó és szólás. *Kállay.* S u n d a ember, fősvény, kéregető. Székely szó. *Kállay.*
- S u n n o g n i, sunyoregni. Győr várm. *Horvát Endre.*
- S u n y i, tettetett alázatos, szelid mint a' macska mikor egeret akar fogni. Székely szó. *Incze József.* Szemöldökét szemére rántó. Keme-nesali. *Lévai László.* Alamuszta ravasz ember. Székely szó. *Kállay.*
- S u n n y i, alattomos, lappangó; innét —
- S u n n y o g n i, alattomban le-selkedve menni. Székely sza-vak. *Ferenczi János.* Sunyor-gatni, szemit bebehunyni. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*
- S u p p a d o z n i, az ingovány-ba ottan ottan belé merülni. Székely szó. *Szabó Elek.*
- S u p p o g t a t n i, palló vesz-szóval megverni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- S u r a m l a n i, eliramlni. Ba-laton melléki szó. *Horvát Zsigmond.* Elillanni. Pápa vidéki. *Matics Imre.*
- S u r d é, szalmából derekalj. Székely szó. *Szabó Elek.*
- S u r g y e, szalmazsák a' de-rekaljon alul. Székely szó. *Ferenczi János.* Duszá, szal-mazsák. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- S u r g y á n, szép karcsu ter-metű p. o. fa, legényke, menyecske, stb. *Beke' gyűjt.* Surján, ugyanaz Fehér-vármegyében. *V. M.*
- S u r l ó d n i, összesur-lódni: az embernek, fel-legnek egymáshoz érni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- S u r l ó f á, tál-mosó fű. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- S u r l ó - k a l a p á c s, a' mi-vel a' deszkába az enyvet surolják bele az asztalosok. Székely szó. *Ferenczi János.*
- S u r o l n i, sikárlani p. o. szo-ba' földét; de van elme-sur-lódás is. Székely szó. *B. Lakos.* Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- S u r r a n n i, el-, ki-, besur-ranni: hirtelen el-, ki-, be-menni. Győr várm. *Horvát E.*
- S u s á r l ó, varázsló. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- S u s k a, valaminek a' tokja; fenyő suska, a' fenyőfákon terem. Az elvágott v. meg-sebzett ujjat ahhoz szabott suskába kötik, a' míg meg-gyógyul. Székely szó. *Szabó Elek.*
- S u s n y a, vessző csiatag. K-szék vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Bűdös, rossz gyomrú. Székely. *Cseréy Elek.*
- S u s o g ó, kullogó, kerítő, szerző. Innét a' banyák fe-lől mondatik: susogóba jár-

nak; azaz: kikémlelik, halánynak ehhez vagy amahoz a' legényhez van-e hajlandósága. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Susták, két garas. Székely szó. *Ferenczi János.*

Sustorogni, mondatik a' nedves fáról, mikor a' tűzőn ég. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Suta: 1) félszarvú; 2) fél fülével halló. *Kállay gyűjt.* Balog, balkézzel dolgozó, csonka. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Balogsütő, mindenre balkezét használó. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Csuta, kurta. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Suti, balog, balkezes. Pálóc. *Szedér Fábán.*

Suttogó, suhancz, gyermek. Sárközi szó, Tolna várm. *Garay.*

Suttom, szugoly, rejtett hely. Innét —

Suttomban, alattomban titkon, rejtekben. Pápa vidéki szavak. *Matics Imre.* Gömöriek. *Hollók Imre.* Székelyiek. *Ferenczi János.*

Sutton, kuzsó, sarok, szurdék. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Rejtek szegely a' házban. Kemesali. *Lévai László.*

Suttony, sordik, zugoly, szeglet. Őrségi szó. *Zakál György.*

TÁJSZAVAK.

Sü, sógor, sógorasszony. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Süjdő, esztendő malacz. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Süke, félsüket. Győr várm. *Czech János.*

Süldő, esztendő disznó. Székely szó. *Kállay.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.* Előhasu disznó. Székely szó. *Gyarmathi.*

Sülekény, ausgebrannt, p. o. föld. Győr várm. *Czech János.*

Süllős, kurzathmig. Győr várm. *Czech János.*

Sült, pecsenye. Székely szó. *Kállay.*

Sültelen ember, sültelen beszéd: izetlen-büzetlen, idéetlen magaviseletű ember; izetlen, nem talpraesett beszéd. Székely szó-lásmód. *Ferenczi János.*

Sümölcs, a' testen levő kiálló csucsorodások. Székely szó. *Ferenczi János.* Pápa vidékén a' sümölcsnek mondják. *Matics Imre.*

Süppedni, igen mélyen süllyedni, süllyedezni. Őrségi szó. *Zakál György.*

Sűrű-forog, szüntelen ide's tova men. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Sűrűlködöm, surolódom. Székely szó. *Gyarmathi.*

Süsölek, pacsirta, szánto-

ka. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Sü s ü, együgyü, bohó. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Bászli, bűszme. Kemenesali. *Lévai László.*

Süt ké rez nek, a' napon melegítik magokat; aprican-tur. *Kállay' gyűjt.*

Süt k ó, fiatal, siheder, su-hancz; p.o. sütkő nyuszká,

sütkő legény. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Süt k ő r ész ni, sokáig me-legedni: Bodroghközi. *Mind-szenté.*

Sü v ö lt e ni: Gömör, Torna; fűtyölai. Dunán túl. *Döb-rentei.*

Sü v ö lt y ú, madár' neve. *Kállay' gyűjt.*

Sz.

Sz a b a d k o z ni, mentetgni magát. Székely szó. *Kállay.*

Sz a b ó d ni, s z a b a d k o z ni, vonakodni, magát men-tegetni, midőn nem akarunk valamit örömet elvállalni. Balaton melléki szó. *Hor-váth Zsigmond.*

Sz a b ó - g a l l é r: táská. Szé-kely szó. *Kállay.*

Sz a c s k a, szecska M. II. 202. 1. A' székelyeknél. *Ferenczi János.*

Száda, valaminek szája, e-lül kinyílása, p. o. katlané, kemenczeé, barlangé. Szé-kely szó. *Ferenczi János.*

Szádaló, hordónak az ak-nája. Palócz. *Szedér Fábán.* Barkó szó. *Hollók Imre.*

Szádlófa, fa-dugó. Szé-kely szó. *Cseréy Elek.*

Sz á d o k f a, hársfa. Székely szó. *Buczy.*

Sz a g a t o t t, csipkedett tész-ta. Székely szó. *Kállay.*

Sz á g u l d o z ni, szerteszét futkosni. Székely szó. *Gyar-mathi.*

Sz á g y f a, szövőszék, esz-váta. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Sz a h á n y, tepszi. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Sz á j a d z ó, akonája a' hor-dónak. *Kállay' gyűjt.*

Sz á j a s, széles száju nagy korsó. Vas várm. *Dr. Hor-vát József.*

Sz á j g y ü r ü, die Lefze. *Beke' gyűjt.*

Sz á k, merítő háló, mellyel bákából a' halakat kifog.

doszák. Szegedi szó. *Nátly József*. Kettős ága fanyélre csinált kerek hálócaska, melylyel a' halat a' vejczből, vagy az apró kiszt a' vizből merik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Szaka: 1) a' kerék', falából kihullott darabocska; 2) disznó-torok' nyavalyája. Székely szó. *Ferenczi János*.

Szakadék: 1) mászás; 2) sárga seggü kicsi darázs; 3) a' tyuknak, mikor a' tojását elhagyja, az utolsó kis tojása; 4) folyóvíz' kisebb ága, M. II.; 5) törés, Bruch — Eder 325. lapja szerint — de ext a' székely szakadásnak mondja. Székely szó. *Ferenczi János*.

Szakafü, schrophularia nodulosa. Székely szó. *Incze József*.

Szakáll-világ, régi, ősi idő, — midőn még szakállat viseltek, XIV. Lajos francia király előtt őseink is. Székely szó. *Ferenczi János*.

Szakát vetni, valaminek p. o. a' keréknek, midőn egy darabocska fa a' falából kihull, a' csapnál. Székely szó. *Ferenczi János*.

Szakasztott olyan, világra olyan, épen olyan. Székely szólás. *Kállay*.

Szakasztóvéka, szakajtó, szalmából fúzzal kötött edény; másutt zsompör.

Vás várm. *Dr. Horvát József*.

Szaka tkozni, szakaszkodni. Székely szó. *Cserey Elek*. **Szakiija:** Gümör, Torna; szakítsa: Dunán túl. *Döbrentei*.

Szakítani, szakasztani. Székely szó. *Gyarmathi*.

Szákja - vas, az a' vas tölcser, a' mellybe a' fúvó' csője men. Székely szó. *Ferenczi János*.

Szakká lenni, összenyomódni, törődni. *Beke' gyűjt.*

Szакmány, napszámi munka, robot. *Matics Imre*.

Szакos, fojtós; p. o. szakos édes alma. Székely szó. *Ferenczi János*.

Szакszina, sok egy's más portéka; innen: sok szakszinával jár; azt teszi: hogy sok darab portékákkal, encsem-bencsemmel. Székely szó. *Ferenczi János*. A' lakóházbeli vászon 's egyéb mindenféle hulladék gunya 's portékák. Egyes számbarsokfélét jelent. Török származásúnak tetszik. Székely szó. *Szabó Elek*.

Szакványában dolgozni, bizonyos kész pénzben valami munkát felvállalni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Szala, azon szőlőfaj, melyet Hegyalján formintnak, Sopronyban pedig a' né-

metek Zapfner-nek neveznek. Győr várm. *Sztrokay*.

Sz a l a d, megköltetett assalt gabona; Maltz. Székely szó. *Kállay*.

Sz a l a d o s, kicsiráztatott buzalisztból lágy édes sütemény. Kemenesali szó. *Lévai László*. Kicsirázott, pálinkának való gabona. Gömöri szó. *Hollók Imre*. Csirás buzalisztból készült édes sütemény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Némelly vidéken kötésnek v. keltésnek is mondják. Készítés-módja: a' buza-csirának levével a' rozsliszt korásszá kevertetik, és úgy megsüttetik. Pápa' vidékén. *Matics Imre*.

Sz a l a g, kötő. Székely szó. *Cserey Elek*.

Sz á l l i n g ó z i k a' hó, gyengén havaz. Székely szó. *Kállay*. Tolna várm. *Csapó Dániel*.

Sz a l m a - c s u t a k, kévezsúp. Székely szó. *Cserey Elek*.

Sz a l o n n á s k e n y é r, keletlen, nem jólsült. *Kállay* gyűjt. Tolna várm. *Csapó Dániel*.

Sz a l u, váluzó, hornyoló görbe fejsze. Székely szó. *Buczy*. Horgas fejsze. Székely szó. *Gyarmathi*. Innét—**Sz a l u l n i**, kiszalulni, azon horgas fejszével p.o. kerék falat kitisztítani a'

hajlássain. Székely szavak. *Incze József*.

Sz a l ú f a, l. Koszorúfa.

S z a m a l ó, szénronó. Sz. György völgye táján. *Plánder Ferencz*.

Sz a m á r f ü l, könyvben behajtása a' levélnek. Székely szó. *Kállay*.

Sz a m a t, illat, íz, szesz. Kemenesali szó. *Lévai László*. P. o. földszamatu bor, földizü bor. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Sz á m l i k, szántódik. Székely szó. *Gyarmathi*.

S z a m ó c z a, erdei eper. Bácskai szó. *Matics Imre*.

Sz a m o t l á s, szarufa' állának szél koszorúfában beeresztése. Kászon széki szó. *Kállay*.

Sz a n a s z é t, szertessét. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Gömöri. *Hollók Imre*. Kemenesali. *Lévai L.*

S z á n k ó, szán. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Sz á n t a n i, használtatik arra is, hogy: valakiben benne lakni; ne szánts annyit rajta; ne pirongasd és szidd annyit. Székely szó. *Ferenczi János*.

Sz á n t o k a, pacsirta. Székely szó. *Ferenczi János*. *Cserey Elek*.

Sz a p, kemencze. Részei ezek: szap' alja, kocsik, csereznek. Barkó szavak.

- Hollók Imre.* Kemenczének az oldala. Palócz. *Szedér Fúbián.*
- Szap-al, kemencze' oldala mellett való pad. Palócz. *Szedér Fúbián.*
- Szapoly, szapu, öblösre vésett vízhányó lapát, a' hajókon és csónakokban. Szegedi szó. *Nátlý József.* Ásó lapát. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Szaporicza, szapora beszédű. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Szapornicza, a' szót 's beszédet hamar elhadaró. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Szappant, szappan. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Szapu, nyolczados; fakéregből való gabona mérték. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Szapulni, lugozeni. Mint-hogy fakéregből van készítve a' lugzó hordójok, innen mondják: s z a p u l n i. L. Szapu. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Szár, kukoriczatartó. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Szarabanka, büdös banka, babuk. Székely szó. *Gyarmathi.*
- Szarakodik: 1) arról mondják, ki valamibe belebele kap, 's nem értvén hozzá, semmire sem men vele; 2) annyit is tesz, mint: untatólag tréfálódzik valakivel. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* „Mit szarakodsz velem?” Győr várm. *Czech János.* Ingerkedik, kötődik. Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- Szarándok, bujdosó vándor. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Szárcsi, vékonylábu, szókhasu, p. o. ló. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Száraz sóvány testű. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Szarbabuk, szarbanka. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Szarika, szür. Székely szó. *Gyarmathi.*
- Szarkagáborgyán, gáborka madár. Kemenesali *Lévai László.*
- Száрма, takart, töltött káposzta, töltés. Kecskeméti szó. *Csapó Dániel.*
- Szarmálódom, ...? Székely szó. *Gyarmathi.*
- Szármánt, töltött káposzta. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Szarva, puskaapor-tartó. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Szatyíng, fehér pántlika, kötőlék. Kecskeméti szó. *Csapó Dániel.*
- Szátyók v. lása, homo sine vigore. *Beke' gyűjt.*
- Szatyra, vén banya. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Bedrogtörő *Mindszenti.*
- Szattyán, kikészített bir-

kabór. Marczal melléki szó.
Acsády Sándor.

S z a t y u s, rossz személy.
Győr várm. *Czech János.*

Szebeni tányér-alma,
pogácsa alma. Székely szó.
Kállay.

Szebbebb, e' h. szebb. Gö-
csei szó. *Plánder Ferencz.*

Szederjes, setétkék, franz-
blau. Erdélyi és székely szó.
Döbrentei. B. Lakos.

Szederjfa, l. Eperfa.

Szederészkedek, szede-
gelődöm. Gömöri szó. *Hol-
lók Imre.*

Szeg: 1) ház-sor, p. o. föl-
szeg, al-szeg, közép-szeg.
Göcsejben sok falut szög-
nek neveznek, p. o. Paizs-
szög, Kustyán-szög; 2) kü-
lönféle fa- és vas-szeg. Ba-
laton melléki szó. *Horváth
Zsigmond.*

Szegke, szegecske. Palócz.
Szeder Fúbián.

Szegni, a' megszabott kön-
tös' szélét behajtásra varr-
ni; jelent ékesítést is, p. o.
az a' ruha egészen megszeg-
te Katit, azaz, igen illik
neki. Székely szó és szólás.
Szabó Elek.

Szegődi, a' mi akármeltyik
háznál hamar honiva válik,
akár ember akár kutya le-
gyen az. Székely szó. *Fe-
renczi János.* A' ki minden-
hez adja magát. Marczal

melléki. *Acsády Sándor.* Ura-
változtató. Székely. *Buczy.*

Széggyenkedni, Márton
szerint: unverschämt seyn.
De a' széggyenkedő nem
szemtelen, p. o. egy látoga-
tóba menek, a' társam hely-
telenül viseli magát, én szé-
gyenkedem, hogy vele in-
dultam meg; de nem va-
gyok szemtelen. Itt „szé-
gyenkedni“ teszen: vala-
melly hibáért szégyent szen-
vedni, nem csak ha a' hibát
magunk ejtjük, hanem ha
egy más hozzánk tartozó is.
Székely szó. *Incze József.*

Szejke, gyomrot hajtó, ne-
héz italú, bűdös forrás' vi-
ze. Székely szó. *Szabó Elek.*
Savanyú forrásos lapály.
Székely. *Túry Ignác.* Bű-
dösköves feles rossz ízű vi-
zes hely 's forrásos seppé-
dék; a' marhák szeretik in-
ni. Székely. *Ferenczi János.*
Szejkes hely v. víz, bű-
dösköves hely v. víz. Szé-
kely. *Gödry.*

Szejp, a' ki az s-t sz-nek
mondja, p. o. a' sikságot
szikszágnak stb. Székely
szó. *Incze József.*

Széka, tojás' széki. Ormán-
sági szó, Baranyában. *Je-
remiás Sámuel.*

Székács, vadgalamb' egyik
neme. Gömöri szó. *Hollók
Imre.*

Székálló, mészáros, a' ki

az nap darabol. Székely szó.
Kállay.

Szeker, e' h. szekér. Csik-
széki székely szó. *Farkas*
hadnagy. Palócz. *Szedér Fá-*
bián. Szekér' részei: Nyójt-
tu, rakoncza, küllü, fű-
réncz, fűrénczpácza, tengü,
pengü, ütköző, sárkánykari-
ka, lócs, hámfá, kisafa,
gyuha, sin, agy, üklü v.
üklely. Őrségi szavak. *Za-*
kál György.

Szekerés, l. Fuvaros.

Szék' fia, ítélő-bíró. Szé-
kely szó. *Cserey Elek.*

Szekszemonta, motyó.
Bodroghközi szó. *Mindszenti.*

Szelde, l. Neszere.

Szelemen, cressz az épüle-
ten. *Kállay' gyűjt.* Gerenda.
Székely szó. *Cserey Elek.*
Fa, mely az ágason van.
Barkó szó. *Hollók Imre.*

Szelencze, skatulya. Szé-
kely szó. *Cserey Elek.*

Szelenczefa, szelen-
czevirág: orgonafa, or-
gonavirág. Pápa vidéki szó.
Matics Imre.

Szeleverdi, szeles ember,
vagy gyerek. Marczal mel-
léki szó. *Acády Sándor.*

Tolna várm. *Csapó Dániel.*
Pápa' vidékén: szeberdi
vagy szeleburdi, hebe-
hurgya, neszere, légrágó;
ilyenről van e' szólásmód:
„Hí bele Balás, lovat ad
az Isten.“ *Matics Imre.*

Szelindek, mészáros ku-
tya. Pápa vidéki szó. *Ma-*
tics Imre.

Szélke, csészeformája kis-
ded tál. Kecskemét tájéki
szó. *Csapó Dániel.*

Szelkó, vadrécze (kan). Or-
mánsági szó, Baranyában.
Jeremiás Sámuel.

Szellet, szellem; p.o. nagy
szellet van benne, azaz, ma-
ga felől sokat állít. Bala-
ton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond. *Beké' gyűjt.*

Szélvirág, l. Pipacs.

Szembe penderkedő, a'
ki mindjárt kész a' nagyob-
bakkal is szemke állani 's
perelni. A' székelyeknél. *Fe-*
rencz János.

Szembe szépet monda-
ni, hizelkedni. Székely szó-
lás. *Cserey Elek.*

Szemerke, a' fenyő' egyik
neme. Szemerke-turó,
kászu-turó. Székely szó.
Túry Ignác.

Szemerkelni, szemekint
szedegetni. Székely szó.
Gyarmathi Sámuel. Keres-

gélteni, p. o. a' malaczkok a'
kiöntetett szemét hulladé-
kon. Székely szó. *Szabó Elek.*

Szemőcze, eperfa. Győr
várm. *Horvát Endre.*

Szemók, jegyes szemű, vas-
tag szemöldökű birka. Ba-
laton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond. *Göcsei.* *Plánder*
Ferencz.

Szemörösök - galuska, étel' neme, levesbe; szalonát, tehénhust, tojás' sárgáját összevagdala 's liszt-lángban gombolyagra forgatva: levesbe való. A' szé-kelyeknél. *Ferenzi János.*

Szemre-venni, a' göcsön elvágni a' termőágot. Szé-kely szó. *Kállay.*

Szemügy. Márton szerint: „freyes feld bekommen“ így van kitéve: „szemügyet ven-ni.“ A' szé-kelyeknél ezzel a' kifejezéssel nem élnek, hanem fordul elé így: „szem-ügyet veszteni“, melly any-nyi mint: szem elől elmen-ni; „szemügyre venni“ te-szen: valamit szorosabban megügyelni, megvizsgálni. Székely szó. *Incze József.*

Szen, parázs-tűz. Ormánsá-gi szó, Baranyában. *Jere-miás Sámuel.*

Szenelő, kandalló. Balaton melléki szó. *Horváth Zsig-mond.*

Szenes, kis négyszegű er-szény, a' pipások' tüzszer-szám-tartójak. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Szentegyház, templom. Palócz szó. *Szedér Fábán.*

Veszprém és Vas várme-gyében is.

Szentivány-alma, Sz. Iván napja tájban érik. *Kál-lay' gyűjt.*

Szenkuczi, ibolya, tava-

szl viola. Székely szó. *Tá-ry Ignác. Ferenzi János.*

Sz. Mihály' lova, halott-vivő faalkat. Balaton mellé-ki szó. *Horváth Zsigmond.*

Szénszító, vaskalán. Szé-kely szó. *Cserey Elek.*

Szentés, észrevétel, meg-sejdtítés v. sajdítás; innem szenteni, észrevenni, megsejdtíteni; deák eredetű (resentire). Székely szó. *Sza-bó Elek.*

Szentsága, szentatyasága. *Szedér Fábán.*

Szenvedője, vigiliája az ünnepnek. Székely szó. *Bu-czy.*

Szénvonó, kuruglya. Bala-ton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Szenyelni, szelelni, p. o. a' pipaszárom nem szenyel. Vas várm. *Dr. Horvát Jó-zsef.*

Szepe, szőke. Székely szó. *Cserey Elek.* Ha a' fehér vagy szürke lovon sárgás fekete pettyek kezdenek lenni, ak-kor nevezik a' ló' színét sze-pének. Székely szó. *Feren-czi János.*

Szepeg: 1) a' gyermek mi-kor mintegy szippogva pe-tyereg; 2) mikor valami re-beg, ha mi rossz találja, p.o. a' kinek 50 botot raknak fe-nekére. Székely szó. *Szabó Elek.* Annyit is tesz, mint: mérgeskedni. *Kállay' gyűjt.*

Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. Reszketni, félni; innen: szepegő, szepegés. Székely szó. *Kállay*.

Szepelegk, kelletlenül, nyughatlanul fészkalódom. Kemenesali. *Lévai László*.

Szepentyő, kurva, csabdi v. csapdi fehérszemély, férfiakat kermelő. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Szepet, bőrs-láda. Székely szó. *Cserey Elek*. Barkó szó. *Hollók Imre*.

Szepetelni, szelleni palani, hányni vetni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Szeppenni, széppenni, megijedni. Palócz. *Szedér Fábán*.

Szeppenteni, megijeszteni. Palócz. *Szedér Fábán*.

Szeprunte, venyige, a' tőkeről lemetazett vessző. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Szer: eszköz, műszer, szerszám; 2) rend. Székely szó. *Túry Ignác*. Sem szere, sem száma, azaz, rendetlenül sok. székelyszólás. *Ferenczi János*. Sor; p. o. az olyan falukban, hol csak két sor ház van, mondatik: bal szeren, jobb szeren; al szeren, föl szeren van ennek v. ammannak háza. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Szerdás, élelem-tarisznya.

Barkó szó. Használtatik ez Sz. Simonyban, a' mint ezen népdal' tartalmából kitetszik: „Hat bojtárnak vagyok fejedelme, Ugy tiszteltetem magam': „Kegyelmé"; Van is nekik én tőlem félelmek, Nem hibázik semmiből élelmek. Parancsoltam, a' kisebb bojtárom Hozza elő a' kedves szerdásom', Abban vagyon szallonnám 's kenyérem, Kiből megkínálom jó emberem' stb.“ Hogy e' dalban „szerdás“ személyt nem jelent, az összefüggés mutatja. Sőt e' szónak tulajdon értelme felől tudakozódván, felelettül azt vevém, hogy: tarisznya; hihetőleg csordástól, melly Zalában csordásnak mondatik, általvevődött (persona pro re possessa). *Hollók Imre*.

Szerdek, vert téj. Székely szó. *Cserey Elek*. Tejleves. Gömöri. *Hollók Imre*. Szedett gyim-gyom eledel. Kemenesali szó. *Lévai László*. Becsinált' neme. *Kállay gyűjt*.

Szerdék, gyűjtemény; honnan ez a' példabeszéd: „Ebül gyűlt szerdéknak ebül kell elveszni“, azaz, igazságtalan keresetnek szerencsétlen szökött a' vége lenni. A' székelyeknél. *Ferenczi János*.

Szerezni: 1) keresni vagyont; 2) az eladott mézet v. gyapottat, a' mértéken fölül kevéssel pótolni. Székely szó. *Szabó Elek.* Győr várm. *Horvát Endre.*

Szérő, csűr-föld. Székely szó. *Cseréy Elek.*

S z e r s z á m f a, bizonyos eszközöknek kiszemelt fa. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Szerszem, világra termett gyerek, ficzkó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Szertes, hebehurgya, szelles, neszes, lármás. Kemesali szó. *Lávai László.*

Szérű, szűrű; a' hol csépelik vagy nyomtatják a' gabonát. *Matics Imre.*

Szesz, szín, ürügy; p. o. annak a' szeszivel, azon szín v. ürügy alatt. Székely szó. *Kállay.* Mondják így is: **nesz.** Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

S z e s z e g n i, szeszerezni; megszesszeni, megijedni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Sziács, asztalosoknál gyalulásból gyült vékony forgács. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Göcsei. *Plánder Ferencz.*

Sziat, a' szántó földnek vagy szőlőnek osztálykor elhasított keskeny fele. Ba-

laton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Szigony, pálczába alkalmasztatott éles vas, mellyel a' menyhalakat szokták átszúrni, megfogni. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicéphor.* Négy ágú vassvilla forma halászó eszköz. Bodrogközi. *Mindszenti.*

Szigoru, hitvány. Székely szó. *Buczy.*

Szija, e' h. szilva. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Szík, a' tojás' sárgája, magva, bele. Székely szó. *Szabó Elek.* Szék. Pest várm. *Csapó Dániel.*

Szikáj, szikájós: a' sárról mondatik, melly sikeres, ragadós, fogós. Székely szó. *Incze József.* Szikajas v. szikányós, vizes, ragadós. Székely szó. *B. Lakos.*

Szikáncs, azilánk, szálka a' fán. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Szikár, gernye, sovány, szikkadt. Székely szó. *Gyarmathi.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Sziket, nátha. Gömör várm. *Keszi Berta.*

Szikkacsos, a' föld, midőn eső után a' szél felső színét erősen megszárogatja; de belül mégis szivós. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Szikkadni, száradni, p. o. a' sáros ut. Székely szó.

Incze József. Szikkadt idő, felette száraz idő; más vidéken mondják: tikkadt. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Szikkad: Gömör várm.; szárad a' sár: Dunán túl. *Döbrentei.*

S z i k k a s z, sikló, béka-rokka-hoz hasonló fű: csakhogy a' szikkasz száraz, homokos dombokon terem 's szijós; a' béka-rokka berkekben, 's igen töredékeny. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

S z i l á c s, nagyobb forgács. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

S z i l á n k, l. Szikáncs.

S z i l á n y, gyalú-hulladék. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

S z i l i g y, szelid. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Székely szó. *Buczy.*

S z i l o g y: hó-dara. Eszék vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

S z i l o n y, olvadás utáni hó-fagy, midőn t. i. egy téli meleg nap után fagy következik. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

S z i l v a s z ű r ő, nagy röstölő, csupa lyukból áll. Székely szó. *Kállay.*

S z i m a t o l n i, a' por közl a' gabonaszemeket kiszedegeti, keresgéli a' malacz. Gyökere szí, színi, szíva matatni; mert a' port szerte szíja fújja, úgy matat. Székely szó. *Szabó Elek.*

A' szemeten keresgélni, vagy házankint is mint a' disznó szokott. Székely szó. *Ferenczi János.* Bázlegetni, mint a' kopó. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

S z i m b o r a, czimbera. Székely szó. *Cserey Elek.*

S z i m b o r á l ó, czimboráló. Székely szó. *Gyarmathi.*

S z i m m o g o i, ügyetlenül, lassacsván mozogni; p. a. ne szimmogj annyit. Székely szó. *Ferenczi János.*

S z i n, szín-al, szekér v. egyéb számára. Székely szó. *Szabó Elek.* Tolna várm. **F é s z e r**, Kecskeméten. *Csapó Dániel.* Pápa' vidékén szín-nek mondják. *Matits Imre.*

S z i n g y u l a, czudri. Kemenesali szó. *Lévai László.*

S z i p a, vén boszorkány, vén lotyó. Székely szó. *Kállay.* Némellyek a' cigarót akarék így nevezni Pesten, ad fermam: Pipa. *Csapó Dániel.*

S z i p á k o l n i, gyakran tubákolni. *Kállay' gyűjt.* Rendetlenül pipázni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

S z i p a t, egy szipat tobák, a' mennyit egyszerre felszippantanak. Palócz. *Szeder Fábán.*

S z i p i r t y ó, töpörödett vénasszony. Székely szó. *Buczy.*

S z i p o g, a' gyermek sírva

szív lélekzetet. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
Szipoly, moj. Székely szó. *Csergy Elek.*
Sziporka, kis szikra. Palócz. *Szedes Fábán.*
Szippantani, tobákotszívni. *Szedes Fábán.*
Szippogni, szippogatni, tobákolni. Székely szó. *Kállay.*
Szirkó, vesszőnek a' megégett vége, mellyel írni, jegyezni lehet. Bodrog köz. szó. *Mindszenti.*
Szirkotálni, szítani (a' tüzet). Székely szó. *Buczy.*
Szirmos a' hó, midőn fölül megfagy. Gömöri szó. *Hollók Imre.*
Szirogy, zuamara. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
Szirony, festett hosszú keskeny bőr; a' szűcsök ezzel cifrázzák a' bundát. Tolna várm. *Csapó Dániel.*
Szirenya, szilvány, hal-tüdő, halnak kopoltyuja alatt lévő sok rétv vereslő rész, melly által lélekzetet vesz; ennek pirosságáról lehet megismérni, hogy eleven-e még. Szegedi szó. *Nátlly József.*
Szironyos, cserepes, mint midőn a' hó fölül megfagy. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
Szítakötő; kigyópásztor, vízi nimfa. Székely szó. *Kállay.*

Szítál az eső, ilanyházik. Székely szólás. *Kállay. Tolna várm. Csapó Dániel.*
Szítani: 1) valakihez huzni; 2) a' tüzet fölélesztetni. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.* Baranyai szó. *Tóbi Antal.* 1) gyertya' hamvát elvenni; 2) tüzet megigazítani, minthogy van szító fa, azaz, tüzetigazító fa. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
Szisz-fa: fűzfa. Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
Szityifityi, törpe, hitvánság, aprólk ember. Kemenesali szó. *Lévai László.* Innét: szityi-fityi úr, ki szeretne nagyot játszani, de módja nincsen. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*
Szittyegetni, csattogatni. Székely szó. *Gyarmathi.*
Szivacs, Holtzspan, papucskéreg. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
Szivács, azíjas gyalu-forgács. *Kállay gyűjt.* Vékát és zsomport kötő, hasított rekettye- vagy fűz vessző. Kemenesali szó. *Horvát Zsigmond.*
Szivalicza, szilva-pálinka. Marczal melléki szó. *Acády Sándor.*
Szivanó, szénvonó. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Szivattyú, antlia. Szegedi szó. *Nátlý József.*

Szívelni, vesszővel összefoglalni a' karókat. Ormán-sági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Szívní, elszívni: 1) elnyújtani a' tésztát; 2) eltisztítani a' gyepet a' föld' szinéről. Ormán-sági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Szívó-kés, két nyelű vonókés. *Kállay' gyűjt.*

Szívó-szék, vonó-szék. *Kállay' gyűjt.*

Szoba, padlás. Palócz. *Szeder Fábán.*

Szobor, kép, oszlop. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Szodé, telhetetlen, mohó p. o. az evésben; mindenbe bele nyaló. *Beke' gyűjt.* Székely szó. *Ferenczi János. Buczy. Szabó József. Szabó Elek. Kállay.*

Szodéskodom, lakmározok. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Szokálni, szokni. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Ormán-sági. *Jeremiás Sámuel.*

Szokmán, 1. Czedele; 1. Zeke.

Szoknya, rokolya: ugyanazon asszonyi köntösök; különböznek mégis abban, hogy a' mi selyemvagy szőr materiából készül, azt hívják szoknyának; a' mi pedig gyapott, len vagy

kender szövéséből, azt rokolyának. Székelyszó. *Incze József.*

Szokota, mindent megtudni kívánó, 's mindenbe bele elegyedő. Székely szó. *Ferenczi János.* **Szokota ember**, annyi mint katus ember, azaz fehérnépi módon beszélő, fonó, szövő férjfi. Székely szó. *Szabó Elek.* Ki mindent számba veszen, megügyel, mindenre gondja van. Székely szavak. *Incze József.*

Szokotálás, számbavétel, fölvetés, számvétel. Székely szó. *Incze József.*

Szokotálni, felszokotálni: számba fölvetni, p. o. valaminek árát, költséget stb. Székely szó. *Incze József.* Számba venni. Székely szó. *B. Lakos. Szerzeni. Háromszéki. Derzsi Mézes.* 1) valakinek velakit szerzeni; 2) megszokotálni, minden oldalról megnézni; 3) föl szokotálni, az adósságot 's pénzt fölvetetgetni. Székely. *Ferenczi János.* Körülnézni, fontolgatni; vagy másnak valami dolgot szerzeni, összealkotni. Székely szó. *Szabó Elek.*

Szoktató-garas, az a' pénz, mellyet a' kanásznak kis malaczaink' őrzéseért első kihajtáskor szoktunk

adni. Balaton melléki szó.
Horvát Zsigmond.

Szolánka, erdei snepf.
Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Szolánna, e' h. szalonna.
Göcsei szó. *Plándér Ferencz.*

Szolgafa, két ágasfa,
mellyet a' mezőn földbe le-
vervén, ráakasztják a' bog-
rácot gulyás-húst főzni.
Ugyanilly szolgafajok
van a' kaszásoknak 's ara-
tóknak is, mellyen a' ka-
száknak és sarlóknak élet
kiverik. *Matics Imre.*

Szolomp, szálank. Göcsei
szó. *Plándér Ferencz.*

Szóma, e' h. azalma. Rima's
Balog-völgyi szóejtés. Gö-
mörben. *B. S.* Így óma, szíva
stb. alma, szilva helyett.
Vas várm. *Dr. Horvát Jó-
zsef.*

Szománcz, zamáncz. Szé-
kely szó. *Cseréy Elek.*

Szomjukóró, takácskóró.
Kállay gyűjt.

Szomogy, épület' alja, bel-
seje, koszoruzatja. Kemene-
ali szó. *Lévai László.* Izet-
lenség: Székely szó. *Cseréy
Elek.* Suggrunda. Győr várm.
Horvát Endre.

Szompör, büdöskő. Sziget-
vidéki szó, Baranyában. Je-
remiás Sámuel.

Szomorú nekem a' lej-
tő; azaz: nekem megesett.
Kállay gyűjt.

Szonkolyodni, szontyo-

lodni, szontyoredni. Szé-
kely szó. *Gyarmathi. Ce-
rey Elek.*

Szontyolyodni, álma-
sodni, lassacskán elszende-
rűlni. Pápa vidéki szó. *Ma-
tics Imre.* Megszontyolodni:
búra hajolni. Székely szó.
Ferenczi János.

Szontyolodott, mikor
valakinek valami kedvét be-
nem töltik, 's elkedvetlenül.
Székely szó. *Ferenczi János.
Gyarmathi.*

Szonnyan, szemjan. Szé-
kely szóejtés. *Gyarmathi.*

Szopornicza, lovat tak-
nyoztató nyavalya. Székely
szó. *Szabó Elek.*

Szoppítani, az ujjá' he-
gyéről az embernek a' mé-
zet benyalni. Székely szó.
Ferenczi János.

Szorgolni, sürgőlni. Ba-
laton melléki szó. *Horvát
Zsigmond.*

Szörgyázik, p. o. a' tűz
a' pipáról, dispergitur. *Be-
ke' gyűjt.*

Szorogni, hirtelen, sietve
forgolódni. Székely szó. *Fe-
renczi János.* Sietni, mást is
siettetőleg; p. o. jere már
ha ígérted hogy elkisérsz,
siess; a' másik felel: ne
szorogj! Székely szó. *Szabó
Elek.*

Szoros mise, öreg, nagy
mise, mellyen a' sok ember

összeszorúl. Palócz. *Szedér Fábán.*

Sz ó s z á t y á r, temonda. Székely szó. *Cseréy Elek.* Igen bőbeszédű, 's könnyen előbb adója a' beszédnek. Székely szó. *Ferenczi János.*

Sz o t y é, vízbe esett, és még jégge nem fagyott hó. Szeged táji szó. *Nátlý József.*

Sz o t y o g n i, egymás után lehullani, p. o. szotyog az alma a' fáról; ne szotyogtasd, ne hullasd. Székely szó. *Kállay.* Potyogni. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Sz o t y o r, a' vizen úszkáló hó- és jég-gomoly. Győr várm. *Czech János.* 1) lapos nádból szótt hosszú kosár; 2) egy falu Sepsi-székben. Székely szó. *Szabó Elek.*

Sz o t t y a n n i: 1) a' kimért, kiszabott v. célzott lyukba könnyen bele csuszni, p. o. elly kényelmesek csizmáim, hogy lábam csak úgy szottyán bele; 2) kedve szottyant, annyi mint: kedve kerekedett. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Sz o t y u, adakozó vén dada. Órségi szó. *Zakál Gy.*

Sz o v á r v á n y, e' h. szivárvány. Székely szóejtés. *Cseréy Elek.*

Sz o v á t a, kis falu Maros-széken. Egy kies vidék' neve Asztrakánban: Szovat u. *Szabó Elek.*

S z ő c s é n, szömöcs, szömölcs. Vas várm. *Döbrentei.*

S z ő c s k e, kabócza. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

S z ő g: Torna 's Gömör; szeglet: Dunán túl. *Döbrentei.*

S z ő k c s e, az, a' mi Gömörben és Borsodban kabócza. Pest várm. szó. *Sztrókay.*

S z ő k c s é r, mezei trücsök. *Kállay' gyűjt.*

S z ő k c s ő, apró sáska bögöly. Kemenesali szó. *Lévai László.*

S z ő k n i, megszökni, elfutni, elborítani, p. o. szökte a' talló, elfutotta a' vér egész testét. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

S z ő l ő k' lábja, szőlők' dűleje. Székely szó. *Kállay.* Szőlők' fajtái: fehér, fehér 's fekete muszkota, rak, világos, tulipiros, giliczelábu, porbanheverő, pápal vagy juh farku, hulló 's öreg bajor, fekete bajor, bákör, bakator, gohér, leányszőlő, kéknyleti, tők, török, kecskecsü, szilva, somszőlő, cserbajor vagy somogyi fehér, kadarka, tuskés seggő, zöld szőlő, kolontár. Balaton' mellékén. *Horváth Zsigmond.*

S z ő m ő r c s ő k, süveg-gomba. Kemenesali szó. *Lévai László.* Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Gucsma-

gomba, szentgyörgy-gomba.
Székely szó. *Kállay*.

Szómörcze, festékfa; levele 's fája festékszert szolgáltat. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Győr várm. *Horvát Endre*.

Szönyeg, kárpit. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Szórén - szálán elveszett, hirtelen eltűnt, és senki sem tudja hová lett. Pápa vidéki szólásmód. *Matics Imre*.

Szörigó, sárgarigó, sármány. *Kállay* gyűjt.

Szörnyűlködni, felette rémülve csudálkozni; ettől: szörny, szörnyű. Székely szó. *Szabó Elek*.

Szörös barack, őszi barack. Székely szó. *Kállay*.

Szörös fige, egres. Székely szó. *Cserey Elek*. Köszméte. Székely szó. *Buczy*.

Szörös pizske, egres. *Palócz*. *Szedér Fábán*.

Szörzálhasogató, minden csekélységen főnakadó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Szörzöny, sedulus. *Beke* gyűjt.

Szörtyölni, apródonkint iddögálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Pápa' vidékén: szörpölni. *Matics Imre*.

Szössz, megtört 's tilolt kendernek második; első a'

szála, második a' szössz, harmadik a' csepű vagy kőcz.

Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. A' kender' gerebenelésiből kihuzott szálasabb csepű. Székely szó. *Ferenczi János*. Lásd a' Pössz szó alatt: Szössz, melly két szó ugyan egyet tesz; de nem kőczot jelent, hanem csepű-t, vagyis, azon közép nemű kendert, melly a' szálasnál rövidebb és görömbább, a' kőcznál pedig hosszabb és finomabb. Pápa' vidékén. *Matics Imre*.

Szösszke, fehér, kenderforma hajú, szőke. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*. Pápa-vidéki. *Matics Imre*. Székely. *Buczy*.

Szösszörög, stöht. Győr várm. *Czech János*.

Szuantag, rézsutt, hárántékos. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

Szucsok, mocskok; szucsokos, mocskos. Győr várm. *Czech János*.

Szucsu' alja, kemencze' alja. Székely szó. *Gyarmathi*.

Szu-ette, szuvas. Székely szó. *Cserey Elek*.

Szuglya, kályha' melléke. Kemenesali. *Lévai László*.

Szugoly, szegolet. Székely szó. *Gyarmathi*.

Sz u g o l y é k, zugoly. Székely szó. *Cseréy Elek. Incze József.*

Sz u k a, nöstény kutya. Székely szó. *Ferenczi János. Buczy.* Sz u k a i n g v á l l, szúk ujjú ingváll. Barkó, Gömörben. *Hollók Imre.*

S z u l á k, gyöteny. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.* F u l á n k. Székely. *Cseréy Elek.*

Sz u l i m a n, sunnyi élehetetlen szigorú ember. Székely szó. *Ferenczi János.*

Sz u n d i k á l n i, bóbiskolni: ülve vagy állva, szeméit kinyitva 's bebehunyva, fejhajlongva, félébren szenderegni. Pápa vidéki szavak. *Matics Imre.*

Sz u n y á k, rest, p. o. ember. Székely szó. *Kállay.*

Sz u n y á t o l n i: Gömör, Torna; bóbiskolni. Dunán túl. *Döbrentei.*

Sz u n y ó k á l n i, bóbiskolni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Sz u r d é k v. **s z u b u l y é k**, szegelyhely, kunyhó v. kis ház. Székely szó. *Kállay. Cseréy Elek.*

Sz u r d i k, kuczkó, kuczik, hely a' kemence megett. *Kállay' gyűjt.*

Sz u r d o k, keskeny 's hirtelen menetelű szoros út a' hegyről a' völgybe. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

TÁJZAVAK.

Sz u r o k, holtszén. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Sz u r u t y k a, vert alutt-téj. *Kállay' gyűjt.*

Sz u s z, forgó szél; innét: „szusz kerekedjél pokolbá” — ezt szokták mondani a' székelyek. *Ferenczi János.*

Sz u s z a - m u s z a, alamusza: arról mondatik, ki ha valamit tesz, avval sokáig elbibelődik, 's mintegy aluszkonyan teszi. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Sz u s z á l, czuczál, p. o. szuszald a' szájába. Győr várm. *Czech János.*

Sz ú s z é k, gabonatartó. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.* Szuszék v. szuszák, gabona tartó nagy szekrény. Palócz. *Szeder Fábán.*

Sz u s z i m u s z i, alamuszi ember. Székely szó. *Gyarmathi.*

Sz u s z m á k o d n i, valami munkával sokáig elbibelődni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Sz u s z o g n i, orrával nehezen lélekzeni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Sz u s s z a n t a n i, Athem hohlen. Székely szó. *B. Lakos.* Magát kifújni. Erd. és székely. *Döbrentei.*

Sz u s z t o r a, viasz' seprőjéből csinált mécs. Székely szó. *Buczy.*

Szutyok, takony; szutykos, taknyos. *Kállay' gyűjt.*
Szutyongatni, kúrolni. A' mérges asszony szolgálóját szüntelen szutyongatja. Szegedi szó. *Náty József.*

Szuvat, a' katlan-szádáról vagy a' tüzhelyről levert megégett föld. Székely szó. *Ferenczi János.* A' tapasz' felcserepezése. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.* A' ház' oldalára tapasztott és megszáradva onnét lehullott vagy levert sár. Székely szó. *Incze József. Buczy. Szabó Elek.*

Szúkítem, p. o. valakinek számát a' jó emberek közt. Székely szó. *Buczy.*

Szükülni, vékony hangon sirni. Órségi szó. *Zakál Gy.*

Szüle, öreganya v. asszony. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Szüleség, takarmány (téli)

a' marha' számára. Vasvármegyei. *Dr. Horvát József. Sztrokay.* Kemenesali szó. *Lévai László.*

Szűr, kankó-szűr, hosszú szűr stb. nemei vannak. Kítették a' szűrét, azaz, kiadtak rajta. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Szűrenkedni, megszürenkedni mint a' beteg. Győr várm. *Horvát Endre.*

Szürkankó, szürdölmány, czondra. *Kállay' gyűjt.*

Szürkület, est' kezdete, nap-alkonyat. Székely szó. *Túry Ignác.* Esthajnal. Székely szó. *Cserey Elek.*

Szűrőzsák, mellyben a' szőlőt tiporják ki. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Szűrű, lásd Szérű. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Szüz föld, melly vetés alá legelőszőr szegetik föl. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

T.

Taa, toa: tova p.o. toa látam. Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Tabajdok, tajdok, mocskos. Székely szó. *Gyarmathi.*

Tabértos, széles nagy szá-

ju, tág terepes. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Tácsa, tálcza, kis fatál. *Kállay' gyűjt.*

Tácska, targoncza, furik. Bodrogházi szó. *Mindszenti.*

Tacskó, hitvány málé-szá-
ju gyermek. Kemenesali szó.
Lévai László. Kőlk. Bala-
ton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond. Vizsla, kopó.
Székely. *Cseréy Elek.* Kicsi,
zömök gyermek. Székely.
Ferenczi János.

Tacskolódni, összelapo-
sulni, nyomódni, romlani.
Székely szó. *Ferenczi János.*
Tácsó, ügyetlen. Székely
szó. *Buczy.*

Tag, czomb; p. o. szarvas
tag. Székely szó. *Buczy.*

Tagló, mészáros fejsze. Ba-
laton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond. Nagy bárd, mely-
lyel a' marhát leütik. Ke-
menesali. *Lévai László.*

Tahonya, lusta, rest. Gö-
csei szó. *Pländer Ferencz.*

Tájag, daganat a' marhákon.
Székely szó. *Túry Ignác.*

Taják, kalász' szűrőja.
Kállay' gyűjt.

Tájatt, idő vagy hely' kö-
zét jelenti p. o. déltájatt, az
az szinte délkor v. mintegy
dél körül stb. Székely szó.
Szabó Elek.

Tájbász, tompa eszű, vi-
gyázatlan, megfélejtkezett,
ostoba. Göcsei szó. *Pländer.*

Tajdok, a' kiről a' köntös
foly le, semmi sem áll jól
rajta, resteli magát csinosí-
tani. Székely szó. *Incze Jó-
zsef.*

Ták, bocskor' tákja, telek-
je. Kemenesali szó. *Lévai*
László. Bocskornak feltja
a' talpán, de úgy hogy nincs
oda varva, csak oda téve;
innét példabeszéd: „Boc-
skornak nem leszek tákja,—
azaz: magamnál alábbvaló
embernek szolgálja. Székely
szó. *Ferenczi János.*

Takarítani, reinigen, p. o.
takarítsd meg a' szobát,
köntöst stb. Székely szó.
B. Lakos.

Takarmány, szüleség. Ba-
laton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond.

Takaros, csinos. Szathmár
vidéki szó. *Gáthy János.*

Tákolni, rosszul összeag-
gatni, alkotni. Székely szó.
Ferenczi János.

Takonypóc, taknyos or-
rú. *Kállay' gyűjt.* Gyerme-
keknek szokják mondani, mi-
dőn azok öregebbek' dol-
gaiba' avatkoznak, 's ezek-
nél okosabbak akarnak len-
ni. Pápa vidéki szó. *Matics.*

Tákozni, foltozni. Balaton
melléki szó. *Horváth Zsig-
mond.* Nagyjából összefol-
tozni, összeábdálni, össze-
férczelni, összeaggatni. Pá-
pa vidéki szó. *Matics Imre.*

Tala-be, hajj-bel marhának
mondják. *Kállay' gyűjt.*

Talabor, talpaló; Wagen-
schuh, Radschuh; az a' kivé-

sett, kihornyolt fa, melyet lejtőn a' kerék' talpa alá vetnek, hogy ne forogjon, de ne is kopjék. Ez a' Szilágyban: kutyá. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. Horgas, kikupasított, váluforma fa vagy vas, melyet a' kerék' talpa alá tesznek, hogy a' kerék ne vassék 's a' lejtő kövön az ut se romoljék a' lánczszal való kötés miatt. Székely szó. *Ferenczi János. Kállay. Buczy. Incze József. Szabó Elek*.

Talál, trifft; p. o. az órád talál-e az enyimmel? nem talál a' színnel. Székely szó. *B. Lakos*.

Tálás, edénytartó szer. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Táltartó. Gömör. *Hollók Imre*. Bodroghközi. *Mindszenti*.

Tálba főtt, felpuffadt ételnemű. Sóba főtt marhahús. Székely szó, *B. Lakos*.

Tálás, folyós nyaku. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Tálgyu, tályog, kelevény. Tiszamelléki. *Helmecky*.

Talicska, targoncza. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Taliga, két kerekű szekér. Székely szó. *Cserey Elek*.

Tálló, betegség, melyben a' testnek minden részeit a' vér által futja, és a' marha

elvész. Göcsei szó. *Plándér Ferencz*.

Talpacs, erősen járó, izmos lábú. Göcsei szó. *Plándér Ferencz*.

Talpalni, erősen menni. Palócz. *Szeder Fábán*.

Talpaló, l. Talabor.

Talpas, gyalog katona. Barkó szó. *Hollók Imre*. Tujajos. *Kállay* gyűjt.

Támbálódni (fel).....? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Tambura, kis hárfa, tollal pengetik. *Kállay* gyűjt. Tolna várm. *Csapó Dániel*. Ez Pápa' vidékén: czitera. *Matics Imre*.

Táméntalan, töméntelen, tömérdek, fölöttébb sok. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Támetalan, teméntelen. Székely szó. *Gyarmathi*.

Támolyogni, szédelegni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Tána, tanakodás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Alattomos tolvajgyűlés. Kemenesali. *Lévai László*.

Tanakodni, szándékozni valahová. Székely szó. *Szabó Elek*. Titkot főzni, titkot beszélni. Kemenesali. *Lévai László*.

Taná, e' helyett: talál. Székely szójejtés. *B. Lakos*. Tanálni: Gömör, Torna; találni: Dunán túl. *Döbrentes*.

Tanár, szőlőhegy' kerítése gyepű, v. gyepűjén való kapu. Kemenesali szó. *Lévai László*. Rábaközben, Sz. Andrásom. *N. A. Kiss Sámuel*.

Tanárok, faluhoz közellé-
vő árkolás, vagy gyepű, a'
marhák ellen. Balaton mel-
léki szó. *Horváth Zsigmond*.
I. Tanorok.

Tandí, tátott száju, ügyet-
len. Székely szó. *Ferenczi*.

Tángál, tengődik. Győr
várm. *Czech János*. Pápa' vi-
déken: tángálja magát,
annyi mint: tengeti, nagy
nehezen táplálja magát. In-
nét: tángálódik, ten-
gődik. *Matics Imre*.

Tángyér, nem tányér: der
Teller. Székely szó. *Incze
József*.

Tángyérnyaló, azaz: tá-
nyérnyaló, ételért hizelke-
dő, máson élődő. Székely
szó. *Ferenczi János*.

Tanorok, nagy kaszáló rét.
Székely szó. *Szabó Elek*. Ki-
sebb vagy nagyobb széna-
termő hely, mellyet valaki
a' falun kívül a' legelésre
nézve is kirekesztő jussal
bir, és szüntelen kertben
tart. Küküllő vármegyében
a' faluban levő füves kerte-
ket is tanorok-nak hiv-
ják. Székely szó. *Incze Jó-
zsef*. Bekerített füves darab
hely; innét —

Tanorok-kapu, falu' ka-
puja a' mezőre. Székely sza-
vak. *Ferenczi János*. A' falu-
ban azon kapukat, mellye-
ken bejárnak, nevezik így.
Székely szó. *Incze József*.

Tanya, pásztorok', mezei
emberek' szállása v. laka.
Kállay' gyűjt. Alattomos
tolvaj-gyűlés; innét: tanyáz-
ni. Barkó szó, Gömörben.
Hollók Imre.

Tapicskálni, tapiskálni,
tapogni. Székely szó. *Gyar-
mathi Sámuel*.

Tapodóka, grádics. Barkó
szó. *Hollók Imre*.

Taporni, tiprani. Göcsei
szó. *Pländer Ferencz*.

Tapseros, tenyeres-talpas.
Bodroghközi szó. *Mindszenti*.

Tapszia, kerek sült kalács.
Székely szó. *Szabó Elek*.

Tar, kopasz. Balaton mellé-
ki szó. *Horváth Zsigmond*.
Tarja, a' szarvasmarha' nya-
kának az első lába' lapocz-
kájánál levő húsa, pecse-
nye. Székely szó. *Szabó Elek*.

Tár, kalász és szór nélkül
való, p. o. tár-buza. Szé-
kely szó. *Cserey Elek*.

Taraczk, perjének neme
szőlőben. Balaton melléki
szó. *Horváth Zsigmond*. Mo-
zsárágyú; innét: Taracz-
kozni, mozsárral lődözni.
Tolna várm. *Csapó Dániel*.

Táragy, kelevény, vértorlá-
sa. Szegedi szó. *Náttly József.*

Taraj, e' h. taréj. Székely
szó. *Gyermathi.*

Tarak, bőrből varrt kis ta-
risznyácska. *Beke' gyűjt.*

Taráta, elhagyattatott, a'
gondviseletlenség miatt el-
pusztult, tatarozatlan. Ke-
menesali szó. *Lévai László.*

Kerítés nélkül való ház,
kert, stb. Pápa vidéki szó.
Matics Imre. Pusztá, fosz-
tor; kerítetlen udvar, ház.
Balaton melléki szó. *Hor-
váth Zsigmond.*

Tarbúza, szálkátlan búza.
Balaton melléki szó. *Hor-
váth Zsigmond.* Nagy szemű
búza. *Kállay' gyűjt.*

Tárcsa, Scheibe; péld. tár-
csára löni, nach der Schei-
be schieszen. Győr, várm.
Czech János.

Targoncsa, talicska. Szé-
kely szó. *Kállay. B. Lakos.*
Kolduló szekér. Székely
szó. *Szabó Elek.*

Tarhó, felforralt téjből ót-
va készült nyári hűvesítő e-
ledel; az alföldi gulyások'
fagylaltja. Kecskeméti szó.
Csapó Dániel.

Tarhonya, száraz tészta.
Gömöri szó. *Hollók Imre.*
Morzsolt száraz tészta, melly
évről évre eláll, kivált ha
tojással készítetik és szá-
raz helyen tartatik. Keca-

kémét vidéki szó. *Csapó Dá-
niel.* Szegeden. *Náttly.*

Tarjagos, veres foltos. Gö-
möri szó. *Hollók Imre.* Bod-
rogközi. *Mindesenti.*

Tarhudt, elrökönyödött.
Székely szó. *Ferenczi János.*

Taritarka, badar, igen
tarka, czifra. Kemenezali
szó. *Lévai László.*

Tarituppos, púpos hátú.
Marczal melléki szó. *Acse-
dy Sándor.*

Tarkaember, szembe szé-
pet adó's háta mögött meg-
szóló. Székelyeknél. *Feren-
cz János.*

Tárogató, nagy hangú töl-
cséres síp. *Kállay' gyűjt.* Sí-
poló, trombitáló. Székely
szó. *Cserey Elek.*

Tartani, p. o. valakitől,
iparolni; feltartani pe-
dig, felnevelni. Székely szó.
Szabó Elek.

Tartatlan, p. o. marha,
sovány, göthes. Göcsei szó.
Plánder Ferencz. Balaton
melléki. *Horváth Zsigmond.*

Tartó, a' kit, semmit sem
keresvén, táplálni kell. Szé-
kely szó. *Ferenczi János.*

Tarvarjú, nagy nemű var-
jú. *Kállay' gyűjt.*

Táska: 1) bélelt téstás é-
tek; túrós táská, tődös tán-
ka stb.; 2) Bőr tarisznya;
3) pénzes zacskó. Szegedi
szó. *Náttly József.* Tolnában
is divatos. *Csapó Dániel.*

Tasli, kéregető diák' inasa.
Kállay' gyűjt.

Tat, csónaknak középső, és hátulsó ki nem vésett foglálója, melly ülésre is szolgál. „Kormányosnak tat a' helye.“ Szegedi szó. *Nátly.*

Tatar, rosz, semmirekellő; p. o. tatar ember, szerszám stb. Székely szó. *Incze József.* Rongyos, hitvány, alávaló; innét — megtatarozni, azaz: megfoltozgatni; tatar ember, azaz: megvevést érdemlő, rongyos ember; tatar-batar, azaz: mindenből összetűzött - fűzött. Székely szó. *Ferenczi János.* Összetoldott, foldott; elavúlt, elviselt. Székely szó. *Túry Ignác.* P. o. szerszám, a' mellyen értik azt, mikor valakinek rosz szekere, rosz lova stb. van. **Tatar ember**, a' kinek sem esze sem formája, sem öltözete nincs; másképen mondják az illyent t i k o m b a k o m embernek. Ez a' szólás' formája bizonyosan a' **Tatár** szótól vette eredetét; a' kik hazánkban pusztítván rongyoskodtak. Székely szó. *Gödry.*

Tatárka, köles. Székely szó. *Cseréy Elek.* **Tatárka**: Gömör, Torna; hajdina. Dunán túl. *Döbrentéi.*

Tataros, takarékos. Innét:

házat tatarozni, azaz: a' fedelet megigazgatni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tatarozni, megigazítani, megcsinosgatni, ékesgetni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Gömöri. *Hollók Imre.* Székely. *Gyarmathi.* Kijavítani; p. o. meg- vagy összetatarozta elszakadozott ruháját; azaz: össze- vagy megfoltozgatta. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Tátas, tündér, rémkép a' mesék' országából, garabonczás diák. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Az ős magyaroknak még pogány hitőkben illyek voltak a' papok, a' tudákosok: ezeket nevezték t á l t o s o k - n a k ; ' s ezek nem közönséges embereknek tartattak, minthogy jövődőt is mondtak az állatokból készült áldozatok' alkalomával; és egyéb, a' tudatlanoknál csodáknak tetsző dolgokat is véghez vittek; azért későbbben is fönmaradt nevök. Pápa vidéki. *Matics.*

Tatrakolni, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Tatri, balgatag, bászli. Kemenesali szó. *Lévai László.* Tuku, pipogya. Tisza melléki. *Helmezy.* Rendetlen,

szanaszét álló ruhája. Kemesesali. *Lévai László.*

T e b e, esetlen rendetlen kövérségű. Kemesesali szó. *Lévai László.*

T e b n a k, e' h. tegnap. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

T e é d, tiéd, tejéd. Székely szójejtés. *Gyarmathi.*

T e g e, tegnap. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

T é g e n t, a' minapában. *Kállay' gyűjt.*

T e g é t, minap. *Teg* gyökér multidőt jelent; innen tegnap. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

T é g e t n i, teezni, Erdélyi's székely szó. *Döbrentei.*

T é h e l y, borbély-műhely. Székely szó. *Cseréy Elek.*

T e h e n e d e m, letehenedem, leülök, leereszkedem. Kemesesali szó. *Lévai László.*

Elterpeszkedve leülni. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

T e h e n é s z: Gömör, Torna; tehénpásztor. Dunán túl. *Döbrentei.*

T e h é n k e d i k, durván rá támaszkodik. Győr várm. *Czech János.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

T e h é n p á s z t o r, csordás. Székely szó. *Kállay.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

T e j, e' h. téj. Ormánsági szójejtés. Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

T é j - á z a l é k, téjnemdek. Győr várm. *Czech János.*

T e j k e, a' garat alatt függő kis medencze, melyből hullogat a' szem a' kő alá. Székely szó. *Szabó Elek.*

T e j p i l l e, tejhártya. Barkó szó. *Hollók Imre.*

T e j v e r ő d é z s a, köpülő. Székely szó. *Incze József.*

T e k e r c s i k, kalács' neme. Barkó szó. *Hollók Imre.*

T e k e r e g, csavarog, hamis úton jár. Kemesesali szó. *Lévai László.*

T e k e r i c z, madár' neve, tekergeti a' nyakát. *Kállay' gyűjt.*

T e k e r ő f a, egész vég-fonál van rajta a' szövő-székben. Székely szó. *Kállay.*

T e k e t ő r i a, periphraasis. Pápa vidéki szó. *Matics.*

T e l e k, benn való pusztá. Székely szó. *Cseréy Elek.*

T e l e k e s (bocskor), rostélyosan szíjakkal berakott. *Kállay' gyűjt.*

T e l e k i p u t t o n y, tők. Baranyai szó. *Matics Imre.*

T e l e s m á n, angolit, azaz: ángor-bángó, tág-bág gyerekek. Székely szó. *Szabó Elek.*

T e m e m, tömöm. Székely szójejtés. *Gyarmathi.* Innen jöhet a' temetem: földbe tömöm. *Csapó Dániel.*

T e m é n t e l e n, temérdek, fe-

lette sok, a' szem bé nem
lepi. Székely szó. *Szabó Elek.* Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Temérdek, solidum (Apáczai' Encyclopaediájában is
ezt teszi; familia is van
illy nevű a' székelyek közt).
Kállay.

Temonda, becsmérés, ó-
csárlás, hírvívés; — innét
Temondálni, mást becs-
mérlni. Székely szavak.
Ferenczi János. Cserey Elek.
Szabó Elek.

Templombíró, csak egy
templomra felügyelő. Gö-
möri szó. *Hollók Imre.*

Ténförgök, láb alatt a-
kadékoskodom. Kemenesali
szó. *Lévai László.* Szath-
már vidéki. *Gáthy János.*

Tengelicz, stiglicz. *Kál-
lay' gyűjt.*

Tenger, (p. o. nép), sok.
Székely szó. *Buczy.*

Tengeri, kukoricza, török-
búza, málé. *Kállay' gyűjt.*

Tengődni, éldegélni, szo-
rosan élni. Balaton melléki
szó. *Horváth Zsigmond.*

Tenkre tenni, semmivé
tenni, kivált gazdaságára
nézve. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.

Tenyér, e' h. tenyér. Pa-
lóc. *Szedes Fábán.*

Tenyeres-talpas, erős,
vaczkos, izmos ember. Ba-

laton melléki szó. *Horváth
Zsigmond.*

Tépászni, ide's teva huz-
ni, szaggatni, mint a' ré-
czé a' békát. Székely szó.
Ferenczi János.

Tépek-lábok, 1) láb alatt
alkalmatlankodom; 2) valamit
habozva teszek. Balaton mel-
léki. *Horváth Zsigmond.* Ke-
menesali. *Lévai László.*

Tépelődöm, — igyekszem.
Székely szó. *Gyornatási.*

Teper, prosternit; péld.
leteperték a' földre. Győr-
várm. *Czech János.* *Beke'
gyűjt.*

Teper tyű, kiolvasztott sza-
lonnának, hájnak a' salakja.
Székely szó. *Incze József.*

Tepiczkélni, eviczkélni.
Balaton melléki szó. *Hor-
váth Zsigmond.*

Téplő, csíki szó, Három-
széken: kendentörő, Hanf-
brecher. *Incze József.*

Teppenni, ...? *Matics.*

Teprenkedni, valamelly
dolgon nagyon aggódni, mi-
kor nem tudja az ember mit
csináljon. Székely szó. *Fe-
renczi János.*

Tepsi, rétes- 's pogácsasü-
tő vas eszköz. Balaton mel-
léki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tepszi, rétes-, pogácsa-,
próza-, málé-sütő vas vagy
cserepedény. Tolna várm.
Csapó Dániel. Pápa vidéki

szó. *Matics Imre*. Kemenes-
ali. *Lévai László*.
Tepzelődni, készülődni,
költőzködni. Törzsőke tép-
ni, p. o. portékáját a' töb-
bek közül és alól kitepve,
kiválogatva rakni fel. Szék-
ely szó. *Szabó Elek*.
Terécselni, trécselni, so-
kat vagy haszontalanságo-
kat beszélni. Székely szó.
Ferenczi János. Bodrogközi.
Mindenzenti.
Teréfa, e' h. tréfa. Székely
szó. *Gyarmathi Sámuel*.
Tereferé, mendemonda.
Palócz. *Szedér Fábian*. Hi-
jábavaló licslocs-beszéd. In-
nét —
Tereferésni, mindent ösz-
sze-vissza locsogni, 's az
időt illy hijábavaló beszéd-
del eltölteni. Pápa vidéki
szó. *Matics Imre*.
Terelni, másfelé hajtani,
p. o. a' beszédet másfelé te-
relni. *Beke' gyűjt.* P. o. mar-
hát terelni. Palócz. *Szedér*
Fábian. A' csordán kívül
messze tévelygőket a' tilos-
tól elűzni, visszahajtani; az
elszéledteket egy bizonyos
helyre összehajtani. Pápa
vidéki szó. *Matics Imre*.
Terélni, hivalkodva beszél-
ni. Palócz. *Szedér Fábian*.
Téréngetni, az elszéledt
barmot összehajtani. Mar-
czal melléki szó. *Acsády*.

Téréngettéti; indulatizmó,
jelent dévajkodó csudálko-
zást. Pápa' vidékén. *Matics*.
Térgy, e' h. térd. Székely
szójejtés. *Gyarmathi Sámuel*.
Terepes, terebélyes, széles
kiálló águ élőfa. Kemenes-
ali szó. *Lévai László*.
Természetes, indulatos,
akaratos. Göcsei szó. *Plán-*
der Ferencz.
Terpeszkedni, idomtala-
nul ülni, fekünni. *Beke'*
gyűjt. Lábat elterjesztetni.
Győr várm. *Czech János*.
Tertyedt (orrú), Simus
a, um. Győr várm. *Czech*.
Terü, terh, teher. Székely
szó. *Cseréy Elek*.
Tesznye, csúnya. Barkó
szó. *Hollók Imre*.
Tetem, holt test; leginkább
erőszakos halál' következté-
sében. Innen: tetemre felhi-
vás, tetemre esküvés az ap-
probátában. Székely szó.
Kállay.
Tetemes: 1) erős teli ta-
gokkal bíró; 2) tetemesen
vétkes. Székely szó. *Sza-*
bó Elek. Nagy, irtóztató,
rendkívülvaló. Székely. *Kál-*
lay.
Tetemtartó, a' kriptában
azon gödör, melyben a' hol-
tak' csontjai tartatnak. Szé-
kely szó. *Buczy*.

Tetén ütni, főbe ütni. Székely szó. *Buczy.*

Teteputa, élehetetlen, ügyetlen, semmiben meg nem bízható. Székely szó. *Ferenczi János.*

Tetős tángyér, az a' műszer, a' mivel a' kucsma' tejét kikerekítik a' szűcsök. A' székelyeknél. *Ferenczi János.*

Tézsolya v. tézsola, a' taliga' része. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Tézsola v. tézsló; a' székelyeknél. *Cserey Elek.* Igába akasztott kampós rud. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Melylyel az ökrök az ekét vonják. Kemenesali szó. *Lévai László.* Őrségi. *Zakál Gy.*

Tibázni; haját megtépni. Dunántúli szó. *Sztrokay Antal.* Telnában mondják: *tipászni.* *Csapó Dániel.*

Tibelyedés, eszementség; innét —

Tibelyedni, az eszinek elmenni, megbolondulni. Székely szavak. *Ferenczi János.*

Tik, tyúk. Csikszéki székely szó. *Farkas hednagy.* Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.* Baranyai. *Tóbi Antal.*

Tikácsolni, csikákolni, feldoklani. Székely szó. *Kállay.*

Tiker, e' h. tükör. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tikhúr, pipehúr. *Kállay gyűjt.*

Tikkadni, sebes menéséből alább hagyni. Így a' ló megtikkad, úgy a' táz' és napnak hévsége. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Fúladni; megtikkadt, elfuladt, megfáradt. Székely. *Kállay.* A' nagy hévségről is mondják, mikor erejéből enged, alább száll. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Tikmony, tyukmony. Székely szó. *Gyarmathi.* Tiktojás. Károlyi Gáspár már ez előtt 200 esztendővel használta az ő bibliai fordításában a' tikmony szót. Jób. VI. 6. Lehet azzal most is élni, csak réeze- vagy póka-tikmonyt ne emlegetsünk. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Baranyai. *Tóbi Antal.*

Tikölő kánya, tikhordó kánya, karvaly. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tiktak, hitvány, szigorú hányt vetett ember. Székely szó. *Ferenczi János.*

Tikvakos, der den Nachtebel hat. Győr várm. *Czech János.*

Tikverő, lakodalmom után a' hivatalos vendégek' házáznál való evés, ivás, táncmulatozás. Kemenesali szó. *Lévai László.* L. Kóborlás.

Tilimiteni, locaendesíte.
ni. Székely szó. *Gyarmathi.*

Tilinka, fuvó-síp, tavasz-
szal a' gyermekek húzzák
a' 'mezgés fűzfa' hajából.

Székely szó. *Ferenczi János.*

Tury Ignác. *Gyarmathi. In-
cze József.*

Tilinkó, fűzfának fiatal ki-
kuvapatott hajából való síp,
furalya. Székely szó. *'Sza-
bó Elek. Kállay.*

Tiló, kendert törő 's poz-
dorjától tisztító faeszköz.
Székely szó, Csikszékben.
Gegő Nicephor. Tolnában is
divatos. *Csapó Dániel.* Már-
ton szerint: Hansbrecher; de
különböző, mert a' kender-
törő a' kender' száráról tör-
ri le a' kenderszálat: a'
tiló pedig a' szálról a' poz-
dorját. Székely szó. *Incze
József. Szabó Elek.*

Tímár, cserző varga. Szé-
kely szó. *Kállay.*

Tincs, p. o. kender, csérna
fonal, haj; néhány szál
együtt mondatik *t i n c s*-nek;
így a' hajból kisebb vagy na-
gyobb fűrt. Innét mondják:
Egy tinos haját kiszakasztá.
Székely szó. *Incze József.
Gyarmathi.*

Tincselni, 1) az ázott ken-
dert szálaírók lefejteti; 2)
a' fonalat apróbb fűrtökre
hasogatni; 3) a' fát felhaso-
gatni. Székely szó. *Incze*

József. Hízalni. Székely.
szó. *Buczy.*

Tincsenkint, fűrtönkiat.
Csikszéki székely szó. *Gegő
Nicephor.*

Tincsódni, hízni; p. o. a'
sertés jócskán tincsódott.
Székely szó. *Incze József.*

Tinó, fiatal ökör, melly
még nem volt járómban. *Kál-
lay gyűjt.* Tulok, befogni
való fiatal szarvas-marha.
Balaton melléki szó. *Har-
vát Zsigmond.* Egy eszten-
dős borjú. Székely szó. *Kál-
lay.*

Tipálni, czibálni. Balaton
melléki szó. *Horvát Zsigm.*

Tipitapi, a' ki minden cseél
nélkül ide 's tova jár. Szé-
kely szó. *Ferenczi János.*

Tippá teszem, eltépelem,
gázolom, tiprom. Kemenes-
ali szó. *Lévai László.*

Tippán, nagy hosszú fű er-
dőben a' hó alatt. *Kállay'
gyűjt.*

Tirinákó, ügyetlen, idét-
len ember. Székely szó. *Fe-
renczi János.*

Tirink, vagy másolás, a' mi
megmarad az alorból, mi-
kor tisztálnak. Székely szó.
Ferenczi János.

Tiripiri ludláb, akkor
szokták mondani 's arról, a'
ki olyan dolgok körül fog-
lalatoskodik, a' miből sem-
mi sem lesz. A' székelyek-
nél. *Ferenczi János.*

Tisztálni. Mikor pálinkát főznek és a' malotát előre lejárattják, azt viricsnek nevezik, mikor aztán a' viricset a' pálinkafőző üstből ismét lejárattják az a' — tisztalaj; erről mondják: tisztálni. Székely szavak. *Incze József.*

Tisztán, egészen, épen, p.o. tisztán olyan. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Tivornya, neszes mulatság, dárídó, éjjeli víg dőzsölés. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Tivornyázni, dorbézolni, enni inni. *Kállay' gyűjt.*

Tivonyos, erőszakot fejtér népen tevő buja lator férfi. Székely szó. *Szabó Elek.*

Tobzás, segéd-, vagy mellékék. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Tobzódni, dobzódni, kicsapongva lakmározni, enni inni kelletén kíválik. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Tócsa, tóka, tócsácska, mőcsár, pocseta. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Todor, Tivader. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Tohonya, rest, lusta, lajha. Marczal melléki szó. *Aczady Sándor.* Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Pá-

pa vidéki. *Matics Imre.* Győr várm. *Czech János.* Innen: Tohonyálkodni. Kemenesali. *Lévai László.*

Tojás' szikja, tojás'széke. Székely szó. *Buczy.*

Toka, nyakkövérség; innen tokás, kövér nyakú. Marczal melléki szó. *Aczady.* Annyit is tesz, mint: alsó taréj. Kemenesali szó. *Lévai László.* Innét: tokás, kövér állú. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tokány, pirosított ürü-hus. Somogyi szó. *Matics Imre.*

Tokló, esztendő s bárány, tavalyi birka. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tokmálni, szerzeni: — tokmálás, szerzés. Székely szó. *Ferenczi János.* Szerződni, alkudni, mint: ha két dolgot egy hüvelybe, tokba, suskába akarnánk egygyé illetni össze. Székely szó. *Szabó Elek.*

Tokmány, olytén fa vagy szaru-kupa, melyben a' kaszások a' kaszakövet tartják. Örségi szó. *Zakál György.* Kemenesali. *Lévai László.* Barkó. *Hollók Imre.* Szarvból készített kaszakótartó. Palócz. *Szedér Fábian.* Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Tokos, német. *Kállay' gyűjt.* Térdig érő német nadrág. Szegedi szó. *Náty József.*

Tollászkodni, 1) a' madarakról mondatik, mikor magokat tisztogatják időtöltésből; 2) átvett értelemben mondatik az olyan emberekéről is, kik az időt hiába töltögetik, hévizálnak. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Huzódozni, nyujtózni. Kemenesali. *Lévai László*. Innét tollászkodó, hévizáló, tekergő. Balaton melléki szó. *Herváth Zsigmond*.

Tolló, learátott gabona' szára. Székely szó. *Szabó Elek*.

Tollú, fosztott toll. Székely szó. *Kállay*.

Tomb, fölemelt tereh alá vetett tusu, ducz. Innen: tombulni. Őrségi szó. *Zakál György*.

Tombác, hajó helyett malom alá tétetni szokott, kivésott vastag szál-tölgyfa, melynek belső ürege átmérőjében 4—6 lábnyi. Egy malom alá három tombác tétetik; kettő a' malomház alá, egy pedig tárhajó gyanánt a' késségen kívül. Szegedi szó. *Náty József*.

Tombár, buta, értetlen. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*.

Tongyó, tippanos, széles láb. Székely szó. *Gyarmathi*.

Tonka, tompa. *Beke' gyűjt.*

Csonka. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Tonka orrú, felbigyedt orru. Székely szó. *Buczy*.

Tonyhó, socora, deses. Székely szó. *Szabó József*.

Topa, bokában kificzamodott lábú. Szegedi szó. *Náty József*.

Topánka, bakkancs. Székely szó. *Kállay*.

Topor, kerékgyártó fejsze. Balaton melléki szó. *Herváth Zsigmond*.

Toportyánféreg, farkas. Székely és Baranya várm. szó. *Kállay' gyűjt.*

Toppancs, nehéz lábú, mázsás lábú. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Toprogya, ügyetlen; tappisch. Sárközi szó. Tolna várm. *Garay*.

Toprongyos,...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Toporzikolni,...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Topos,...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Tor, halotti vendégség. Kemenesali szó. *Lévai László*. Gömöri. *Hollók Imre*. Torbamen, disznó-öléskor tartani szokott vendégségbe menni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Torboncza, targoncza. Székely szó. *Cserey Elek*. *Gyarmathi*.

Tordacs, ordacs; getigert. Győr várm. *Czech János*.

Torhadt, rothadt. Székely szó. *Buczy*.

Torhány, rest dög ember. Székely szó. *Szabó Elek*.

Torkolni, 1) valakit nyelvével leszólani, lehurrogatni; 2) az ekében a' gaz megtorkolik, mellyet az esztekével taszítanak el. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Torló, a' viznek feltorlása télnek erős hidegekor. Székely szó. *Szabó Elek*.

Torolni, tort vagyis halotti vendégséget tartani. Székely szó. *Ferenczi János*.

Torombázni, éjszaka nád-tüzzel halászni. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Toronkázok, tántorgok. Kemenesaliszó. *Lévai László*.

Torongy, csupa rongyból álló szegény ember. Székely szó. *Ferenczi János*.

Torró v. tarró, tarló. Vasvárm. *Dr. Horvát József*.

Tortyog, a' lábbeli, mikor abba viz megy. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Torzomborz, bozontos kuszált p. o. bajusz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*. Székely. *Ferenczi János*.

Torza, kaszálás utáni kemény és vastag füvek' tarlója. *Beke' gyűjt.*

Toszonkos, teszefosza, alávaló, hitván. Kemenesali szó. *Lévai László*. Idomtalan viseletű. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Tóthegedű, hitván hegedű. *Kállay' gyűjt.*

Tótlaska, árvalaska. *Kállay' gyűjt.*

Totolázni, láb alatt hente-regni, akadékoskodni. Kemenesali szó. *Lévai László*. Lanyhán keresgélni vagy tenni valamit. *Beke' gyűjt.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Totya ember, totyalagos, szunnyogó, lassu, együgyű. Palócz. *Szeder Fábán*. Totyka, lábait is restelő fel-emelni. *Kállay' gyűjt.*

Tottyadt, romlani, nyúlósulni kezdett bor. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Tő, 1) Nadel; 2) Wurzel, innét tős répa; 3) alj, p. o. hegy' töve, annyi mint hegy' alja; 4) a' mi közvetlen mellette van, p. o. a' tőszomszédban, a' tűz' tövében lakik; 5) kartón fogni, vezetni, sétálni. Székely szó. *Incze József*.

Tőbőr, gödör (viz). Gömőri szó. *Hollók Imre*.

Tőjkedni, valakibe belébojtorkodni. Székely szó. *Ferenczi János*.

Tök is este virágszik, annak szokják mondani, a' ki este kap dologhoz, melyet nappal is véghez vihetett volna. Pápa vidéki példabeszéd. *Matics Imre.*

Tök e, levágott nagy fának még nyers töve: törzsök pedig fiatal korban levágott ifju fának kisarangozott töve. Székely szó. *Szabó Elek.*

Töklincz, stiglicz, tengelicze. Palócz. *Szedér Fábán.*

Tökölödöm, bajlódom. Székely szó. *Gyarmathi.*

Tökös, sérült, ágyékos. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tölcéres, pléhgyártó. Székely szó. *Kállay. I. Kolompár.*

Tölcz, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Töltvény: Gömör, Torna; gádorfa: Dunán túl. *Döbrentei.*

Tömhüdt, 1) a' föld eső után; 2) jól szótt vászon. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tömlő, bőrszak. Tömlőtűró tömlőhordó ló. Székely szó. *Túry Ignác.* Tűzoltási víz-hordó bőrvödör. *Matics Imre.* Bőrszak, turót tartó bőr. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Tömörzsök, törpe. Székely szó. *Gyarmathi.*

Tönk, a' nagy erdőről hozott, egy kurta szakaszba

vágott bika; innét példabeszéd: „Nagy tönk van a' farán“, arról a' leányról szokták mondani, a' kinek sok jószága van és öröksége. Székely szó. *Ferenczi János.* Mikor nagy bik-, vagy fenyőfákat levágnak, és két három ölnyi hosszúságra elrodalják, nevezik tönknek. Innét mondják: hat fenyő tönköt készített 's hat tönk deszkát vágott belőle. Székely szó. *Incze József.*

Tönkesz, renkesz, zömök. Székely szó. *Szabó Elek.*

Tönkö, karó, tőke. *Matics Imre.*

Tönköly, tavaszi gabona' neme. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tőp, e' h. pök, köp. A' székelyeknél. *Ferenczi János.*

Tőpre, ránczos ábrázatú. *Kállay gyűjt.*

Tőprödni, összezsugorodni, összefonnyadni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Tőppedt, aszott, fonnyadt Gömöri szó. *Hollók Imre.* Kemenesali szó. *Lévai László.*

Tőprenteni, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Tőrek, Márton szerint: Sprey; de az polyva. A' tőrek, székelyeknél a' cséplött gabonának apróra törött szára, a' gabona' kicséplott fejével elegy, mellyet vágó-

gereblyével takarítanak ki még szórás előtt; mikor ezt a' szérűben az elészórt gabonáról felező sóprével takarítják le, akkor nevezetik felezetnek. Székely szó. *Incze József*. Polyva, apró szalma. *Kállay' gyűjt.* Szalmahulladék. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*. Kemenesali. *Lévai László*. Szénatörök, apróra töredezett széna. Vas várm. *Dr. Horváth József*.

Törés, a' lábon, a' szűk csizma miatt. Székely szó. *Kállay*. Lábsarkon támadt, kemény 's igen fájdalmas kelevény. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

Törkő, e'h. törköly; Treber. *Kállay' gyűjt.*

Törmölgetni, kenyeret lassankint törve ráogatni. Székely szó. *Ferenczi János*. Aprón a' kenyeret morzsálgatni a' markában. Székely szó. *Szabó Elek*.

Törni, valakinek rontására 's bántására igyekezni; valakire v. ellen haragosan fenekedni; p. o. ugyan tör rám, azaz, szándékozik ellenem v. fenekedik rám. Székely szólás. *Szabó Elek*.

Törnyő, semmire kellő ember, vagy állat. Székely szó. *Szabó József*.

Törnyös, kossos, varas, TÁJSSZAVAK.

v. sinnyedeges, rühes. Udvarhely széki szó. *Derzsi Mózes*.

Törődni, teprengeni, tüdődni, búsongani. Székely szó. *Szabó Elek*.

Török, furdancs. Ezen fa, vagy vaseszközzel vékakötéskor lukat fűrnak. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Török bors, paprika. Székely szó. *Kállay*.

Történetes hely, veszedelmes hely, hol igen könnyen felfordulhat a' szekér. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

Törtetni, gázlani, járattalan helyen útat törni, tiprani. Kemenesali szó. *Lévai László*. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Törtőztetem, indulatomat megzabolázom. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Törvas, kelepce. *Kállay*.

Törzsök, l. Tőke.

Törzsölködni, dörzsölködni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Törzsölni, dörzsölni. Székely szó. *Gyarmathi*.

Tós, répa. Székelyszó, Csikszékben. *Gegő, Gödry*.

Tósér, kereskedő. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Tótike, bor-válu, nagyobb szerű fatölcsér. Balaton mel-

léki szó. *Horváth Zsigmond.*
Göcsei. *Plándér Ferencz.*

Tö v ö s ré p a, e' h. tövis ré-
pa. Székely szó. *Gyarmathi.*

Tö z e k v. t ö z e g, marhaga-
néjből vályog-formára ala-
kított tüzelő, a' fa nélkül
szádkölködő helyeken a' sze-
génységénél. Kecskemét vidé-
ki szó. *Csapó Dániel.*

Tö z g ö l ő d n i, fészkelődni;
p. o. ne tűzgölködj, ne fész-
kelődj. *Kállay' gyűjt.*

Tö z ő g n i, tűzgölködni, cum
aliquo strepitu se parare ad
aliquid v. g. surgendum. *Be-
ke' gyűjt.*

Tr é c s e l n i, hivalkodva be-
szélni, csacsogni, szótsza-
porítva fecsegni. Gömőri szó.
Hollók Imre. Balaton mel-
léki. *Horváth Zsigmond.* Pá-
pa vidéki. *Matics Imre.* Ke-
menesali. *Lévai László.*

Tr ü c s - b e, prücs-be, borjút
istállóba behajtó szőlás. *Kál-
lay' gyűjt.*

Tu h a d n i, ...? Szathmár
vidéki szó. *Gáthy János.*

Tu k m a, titkolódzó, forté-
lyos. *Beke' gyűjt.*

Tu k m á l n i, valamit másra
erővel rákötni. Balaton mel-
léki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tu l a j d o n, tartozik emberi
characteremnek mineműségé-
re, a' mi az én énségemet,
characteremnek énségét te-
szí: a' sajátom tartozik

a' rajtam, az én énségemen
kívül való, hozzám tartozó
dologra; p. o. tulajdo-
nom értelmemnek, szívem-
nek, hajlandóságaimnak mi-
voltuk: sajátom az én
barátom, a' kit játomnak
is nevezhetek; az én igaz
keresetem; a' szeretőm is.
Székely szó. *Szabó Elek.*

Tu l i z n i, öklelőzni, tür-
kölni. *Kállay' gyűjt.*

Tu l o k, két három eszten-
dős ökör-tinó. Kemenesali
szó. *Lévai László.* Gömőri.
Hollók Imre. Székely. *Gyar-
mathi.* *Kállay.*

T ú l o n t ú l megadja a' be-
csületet. Erdélyi és székely
mondás. *Döbrentei.*

T u n g o s, kövér, nagy alfelü.
Beke' gyűjt.

T u p r i, alacsony, törpe. *Be-
ke' gyűjt.* Törpe, piczin, kis
ember. Kemenesali szó. *Lé-
vai László.*

T u r b u l y a, Körbelkraut.
Székely szó. *B. Lakos.*

T u r c z o s, torzas. Baranyai
szó. *Tóbi Antal.*

T u y é s z n i, turkálni. Bala-
ton melléki szó. *Horváth
Zsigmond.*

T u r h a, phlegma, mellből
köhögés által feljött eny-
ves takony. Balaton melléki
szó. *Horváth Zsigmond.*

T u r j á n, bozót, zsombékos
láp, ingovány. Pest várme-

gyei szó. *Benyovizky*. Nádas ingovány, v. bozótos tó. Győr várm. Gy i n g y á n a k mondják, noha Garay ur Sárközről írtában ezt (a' gyíngyát) Zátónnak nevezi; és így nálam kétséget gerjeszt, ha valljon zátont értenek-e ott is a' Gyíngya szó alatt. *Sztrokay*. Dsindsa. Dabason Pest várm. *Dr. Horvák József*.

Turzos, borzas. Ormánsági szó, *Jeremiás Sámuel*.

Tusak, tuskó, törzsök. Balaton melléki szó. *Horvák Zsigmond*.

Tuskó, kisebb tőke. Gömörri szó. *Hollók Imre*. Palócz. *Szedér Fábán*.

Tusz, annyi mint: más hasonló, a' helyett megfelelő rész, p. o. osztálykor, midőn a' földek nyilakra, v. részekre szaggatvák, lehet hallani v. olvasni: Péternek juta az A határban egy négy vékás és egy két vékás föld, Pálnak, a' tuszába ment a' B határban egy vékás. Székely szó. *Incze József*. Magyarországnak némelly alföldi vidékén annyit tesz, mint: személyzálog, obses. *Matics Imre*.

Tuszkolni, elküldeni a' szemtelent; p. o. alig tudtam már a' házamtól eltuszkolni. Balaton melléki szó.

Horvák Zsigmond. Kemenesali. *Lévai László*. Tolna várm. *Csapó Dániel*. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Tuszli, karmantyú. *Kállay*.

Tutajok, talpfák; innen: tutajos, talpas. *Kállay* gyűjt.

Tutaly, 1) nád v. gyékény kötet. — Tutalyos ház, vízenyős helyeken oszlopokra, és nád tutalyokra építetik. — Gyékény-tutalyon tanúlnak a' tiszamelléki gyermekek úszni. 2) Fenyőtalp (rates). Szegedi szó. *Náttly József*. Az utóbbi értelemben vétezik a' székelyeknél. *Kállay*. *Gegő Nicephor*.

Tuti, posztó - szélből fűzött lábtyu v. papucs. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Tutolni, v. dudolni, ordítani; p. o. a' farkasok. *Kállay* gyűjt. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Tutuska, apróbb ganéj-rakás a' mezőn. *Barkó* szó. *Hollók Imre*.

Tutyi fejkötő, hátra álló hosszú kemény fejkötő. Győr várm. *Császor Gergely*. Szőrből, posztóból vart czipő. *Béke* gyűjt.

Tü, tük; e' h. ti, tik. Székely szójejtés. *Gyarmathy*.

Tücskérezni, valamit kelletlen keresni, szedélni; szagolgatni, borongós fővel ide

oda járkálni. Kemenesali szó. *Lévai László*. Az időt hiábavalóval tölteni. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Tü l ö k, szaru szelencze. *Kál. lay gyűjt.*

Tü n d e l e v é n y, denevér. Bodrogközi szó. *Mindszenti*.

T ű n e t, lidércz, kísértet. Székely szó. *Cseréy Elek*.

T ű n k ő, száraz gerezd, melyről a' szemet leszedték. Bodrogközi szó. *Mindszenti*.

T ű n t e t ő, tüntetőleg előmutató megint elrejtő. Székely szó. *Szabó Elek*.

T ű r e m, vagy **t ő r e m**, om-ladék, megromlott része a' falnak. Pápayvidéki szó. *Mat-tics Imre*.

T ű r e t, 1) csomó arany; 2) szénás szekéren több türe-tek vannak. Mikor valaki szó-nát ad el, vagy vesz, sze-kér számra kikötik, hogy hány türetű legyen. Bala-ton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Csomó, kötet, p. o. egy türet vászony. Bodrogközi szó. *Mindszenti*. Székely. *Incze József*.

T ű r k ő l n i. Mikor a' szar-vas marhák szembe, homlok egybe csapnak 's viaskodnak, mondják: türkölnék. Székely szó. *Incze József*. Csik-széki székely szó. *Gegő Nice-phor*.

T ű r k ő l ő d z n i, türekezni, felgyürekezni. Tolna várm. *Csapó*.

T ű r k ő z n i, 1) az ingét fel-tűrni 's úgy fogni valami-hez; 2) neki türközni, annyi mint hozzá készülni. Székely szó. *Incze József*.

T ű r k ő z t e t n i, magát tar-tóztatni p. o. a' része-ges nem tudja magát tür-kőztetni az italtól, a' bána-tos a' sirástól. Székely szó. *Incze József*. Pápa' vidékén mondják: türttöztetni. *Ma-tics Imre*.

T ű r n i, 1) valamit össze p. o. vászuat; 2) elszenvedni a' boszuságot. Székely szó. *Szabó Elek*.

T ű s h a j, kosznak előjáró postája. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond*.

T ű s ő k, tövis. Ormánsági szó, *Jeremiás Sámuel*.

T ű s s e s, tövises tuskés cső-petés legeltető. Kemenesali szó. *Lévai László*.

T ű s t é n t, egyszeribe, mind-járt. Székely szó. *Szabó Elek*.

T ű z e s, ebből tizes; tíz egyenlő darab szántóföldek-ből álló táblarész. Székely szó. *Szabó Elek*.

T ű z e s b e t e g s é g, patécs. Ormánsági szó. *Jeremiás Sámuel*.

T ű z p á l y, tűshely. Gömör Torna. *Döbrentei*.

Ty.

Tyiszteletes, tisztele-
tes. Gömöri beszédmod. *B. S.*
Tyizma, e' h. csizma. Bar-
kó szó. *Hollók Imre.* Palócz,
Szedér Fábán.
Tyúkmány, tikmóny, tojás.

Székely szó. *Farkas had-
nagy.*

Tyükkör, e' h. tükör. Palócz.
Szedér Fábán. Így, tyiz,
tyűz: tiz, tűz helyett. Tyi-
nó, Katyi, — Tinó, Kati.

U.

Uborka, umorka, ugorka,
buberka. *Kállay' gyűjt.*

Ucsó, ucsu, ocsu. Mikor
szórnak, az üres gabona-
szem, rozsnok, egyéb mag,
és szemet, a' mi nem mégyen
a' tiszta gabona közé,
hanem azon hátul marad egy-
szeriben, mondatik *ucusu-nak.*
Székely szó. *Incze József.*

Udor, csürben lévő gabonás
hely. Székely szó. *Gyarma-
thi Sámuel.*

Ujra ragadatkör, ujke-
nyér' beállításakor. Székely
szólás. *Buczy.*

Ujas, karmányos derékra va-
ló ruha. Bodrogekői szó.
Mindszenti.

Uk, ük, üköd, mátka nagy-
nya. Székely szó. *Cseréy
Elek.*

Undok, ondok. Székely szó.
Gyarmathi Sámuel.

Undorodom, borsódzom,
csömlörlöm. Kemenesali szó.
Lévai László.

Unos untig, váltig, elég-
gé, fogytig. Balaton mellé-
ki szó. *Horváth Zsigmond.*
Pápa vidéki. *Matits Imre.*

Útott-fa, guzsolya. Gömö-
ri szó. *Hollók Imre.*

Untatni, valakinek áruba
bocsátott jószágát feliben
harmadában kérengelni, 's
ott-ott hagyni, hogy annál
olcsóbban hozzá juthasson.
Balatonmelléki szó. *Horváth
Zsigmond.*

Uralni, hódoló tiszteletet
adni; p. o. ugyan megural-
tatta magát. Balatonmelléki
szó. *Horváth Zsigmond.*

Urok, 1) verébfogó kis lyukra tett urkos czérna; 2) a' vad lovakat megfogó kötél. Székely szó. *Ferenczi János*. Nem *hurok*; Márton szerint urok: kötés a' pántlikán, die Masche; de a' Székely ezt másként teszi ki, t. i. csukor, a' pántlikát csukorba kötni; csukor-pántlika, vagy pántlika-csukor főködtön, leány' hajában; az urok pedig ezeket teszi: die Schlinge, der Fallstrik, die Dohne. Innét.

Urkolni, 1) rá urkolni p. o. kötelelet valaki' nyakára, annyi mint az istráng' végít a' mak-jába (lásd: Makkot) vetni, és rá huzni, rá szorítani. Innét —

Urkolás, akár főködtön akár kezkenőn a' varrásnak az a' neme, mellyel a' lájblin a'

gomb' lyukait vagy gombházat varják. Székely szavak. *Incze József*.

Urus, urusság, urusolni, használja a' köznép ezen szók helyett: orvos, orvosság, orvosolni. Székely szavak. *Incze József*.

Usdil szaporán! menj! indulj! Székely szó. *Szabó Elek*. Lódulj, takarodj! Tolna várm. *Csapó*.

Uti fű, növény faj. Uti füvet tett a' talpa alá, azas: megszökött. *Kállay gyűjt*.

Utol, hátul; Szekér-utó, szekér' hátulja; egy jelentősűek. „Utol jutott észszel ebet csalunk meg“, azaz, a' dolognak már megletele után késő annak módjáról eszeskedni. Székely szó. *Szabó Elek*. Utufutó, lőtőfutó. Őrségi szó. *Zakál György*.

Ü.

Ücsém, húgom. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

Üdőllő, bötűföld, hol több szántóföldek bötűjökkel v. végőkkel megtérnek v. mennek. Székely szó. *Kállay*. Udvarhely széki. *Incze József*. L. Düllő.

Üdőllők, hízom, széplők. innen: üdíttem, hizlalom. Kemenesali szó. *Lévai László*. Növekedni, üdíteni, növeszten; földüdni: felnevelni. Pápayidéri szó. *Matics Imre*.

Ügyelet, vigyázat. Erdélyi szó. *Dübrentei*.

Ügyeletes, a' kimindenre,
a' mi kötelessége, ügyel.
Székely szó. *Ferenczi János.*

Ügyes, alkalmas; ügyet-
len, élehetetlen. Székely szó.
Kállay.

Ügyöli, idéetlen, alkalmat-
lan, szégyelhető magavise-
letű; innét —

Ügyölgöni, idéetlenül má-
son alkalmatlankodni 's nyá-
jaskodni akarni. Székely szó.
Ferenczi János.

Üklely, üklü, az a' köz,
a' hol két ág össze-
megy; így az is, a' hol a'
kocsirud a' tengü alá kétfé-
lé ágazik. Őrségi szó. *Zakál
György.*

Ülélnyi, palócz szó; kettős
frequentativum, kimondva,
üllényi. Ülni többszer. *Sze-
der Fábán.*

Üllő-füllő, kevés; p. o. a'
gyümölcsömet annyira ellop-
ták, hogy csak üllő-füllő
maradt. Balatonmelléki szó.
Horváth Zsigmond.

Üllü, ölyv, kánya. Székely
szó, Csikszékben. *Gegő Ni-
cephor. Incze József.*

Ülü, így nevezik azon réczé
nagyságu ragadozó madarat,
melly a' tyúkokat szokta el-
ragadozni. Innen: tyúkász
ülü, galambász ülü, mada-
rász ülü, nemei is vannak;
a' tyúkász legnagyobb, a'
galambász kisebb, a' mada-
rász akkora mint egy rigó.

Különböznek az ölyv-től,
melly a' mezőkön szokott
járni, egerek után leselke-
dik, és nagyobb a' tyúkász
ülünél is. Székely szó. *Szabó
Elek.*

Ümmementeni, bolyintani,
fejfel biczcenteni. Balaton-
melléki szó. *Horváth Zsig-
mond.*

Ünő, üsző, tinó, bihal. Szé-
kely szó. *Cserey Elek.*

Ünő, borju, tehén-bornyu.
Székely szó. *Gyarmathi Sá-
muel.*

Ünök, ének. Őrségi szó. *Za-
kál György.*

Ürem, e' h. üröm. Székely
szó. *Gyarmathi.*

Ürüggy, irigy. Székely szó.
Gyarmathi.

Üscsint, tüstént. Barkó szó.
Hollók Imre.

Üst, bográncs. Székely szó.
Kállay.

Üstök, hajfűrt. Székely szó.
Gyarmathi.

Üstök-vonás, czivakodás,
disputatio. Székely szó. *Kál-
lay.*

Üstöllést, tüstént, azon-
nal, mindjárt. Kemenesali
szó, Vas várm. *Lévai László.*
Üstellést; egyenesen
és szaporán. Ormánsági szó,
Jeremiás Sámuel.

Üszk, 1) hévségben zárt le-
vegő szülte penészes rotha-
dás a' szárán lévő kukori-

cza fejben; 2) még egészen el nem égett fadarab. Pápa-vidéki szó. *Matics Imre*. Tüzes kanócz. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Üszküpülni, eszközlődni leány v. legény körül, v. szeretőt keríteni; ebből üszó 's küpül. Székely szó. *Szabó Elek*.

Üszó, üdő-borju. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond*. Pápa-vidéki szó. *Matics Imre*.

Üszóborjú, kancza-borjú, üdő. *Kállay gyűjt.*

Ütöl-ni-hatolni, e' h. őtöl-ni-hatolni. Szathmár vi-

déki szó. *Gáthy János*.

Üttem, e' h. ütöttem. Palócz. *Szedes Fábán*. Székely. *Gyarmathi*.

Üvecs, nőtény esztendősbárány. Gyergyói és felcsíki szó. *Kállay*.

Üzekedik, folytat, a' tehénféle párosodásra indul. Innét szokás mondani: a' bika megfizi a' teheneket. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond*. Vas várm. *Dübrentei*.

Üszikálni, sokáig valamiért kunyorázva esedezni, p. o. a' gyermeknek. Székely szó. *Ferenczi János*.

V.

Vacs kotol-ni, összenyomni, összerontani valami leves gyümölcsöt a' kézben, p. o. citromot. Székely szó. *Ferenczi János*.

Vacsora-csillag, esthajnal csillag. Székely szó. *Cserey Elek*.

Vaczáhol-ni, ...? Szatmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Vaczkor, vad körtvély. Székely szó. *Szabó Elek*.

Vaczkos, köpczös, zömőkös. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigm*. Székely. *Kállay*.

Vaczok, meleg fekvő hely. *Kállay gyűjt.*

Vád, 1) folyóvíz' elkerítése a' halászatban; 2) feladás. Székely szó. *Túry Ignác*.

Vadas, félénk, félékeny, félelmes, ijedős. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Vád lom, vityáladom, Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Vadmák, l. Pipacs.

Vadó, kánya. Ormánsági szó, *Jeremiás Sámuel*.

Vadocz, bátortalan, p. o. a' gyermek. Székely szó.

Ferenczi János. Vad. Erdélyi szó. *Döbrentei.*

Vadócz, gaz' neme, melylyet a' rosta rostáláskor elhugyat. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.* Vadzab, vadborsó. Székely szó. *Kállay.*

Vadóka, vadalma. Barkó szó. *Hollók Imre.* Palócz. *Szedér Fábán.*

Vadonnat új, e' h. ujdónat új. *Kállay gyűjt.*

Vadony, vadfa, beoltandó. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Vádvonás, ágot kötnek egybe, felülnek rá, hogy nehezebb legyen; huzzák többen, a' hálót elibe vetik 's úgy halásznak, az ág felzavarja a' vizet. Kászon-széki szó. *Kállay.*

Vágán y, a' seggnek választéka. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Vágás, tilalmas nevendék erdő. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Vágító, az a' hely, a' hol a' tűzhelyre való fát vágják. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Vágó, vad szarvas-marhát élőhely. *Kállay gyűjt.*

Vágtató, v. rágtató, törő, két fa egy nyelvel, melylyen legelőszőr kitürik a' kendert; aztán jó a' tiló mellyen kiszépitik v. tilól-

ják, olyan mint a' vágtató, csak a' köze nem olly tágas; aztán kiléhelik (heckeln) v. kitisztítják. Székely szó. *Kállay.*

Vajkotolni, keresgélni újra meg' újra valamit p. o. zsebben, ládában. Székely szó. *Ferenczi János.*

Vájl vájl juhokat üző hajtó, Székely szó. *Szabó Elek.*

Vajaskürt: Gömör, Torna; tojásos szarvas: Dunántúl. *Döbrentei.*

Vajludni, a' juh mikor bárányzani akar 's kínlódik, akkor vajludik. Oláh-ból eredt székely szó. *Ferenczi János.*

Vajnak, vállcsont' küpüje, p. o. fáj a' vajnakom, megcsemerlém. Székely szó. *Szabó Elek.*

Vajolla, vajalla: az írósvaj' kifőzése után maradt darával elegyvaj, a' lábas' fenekén. Vas. várm. *Dr. Horváth József.*

Vajrény e, Eyer und Schmalz. Győr. várm. *Czech János.* Tolna várm., Rántotta. *Csapó Dániel.*

Vajúdás, a' viselős asszony-nak szülő fájdalomtól ostromoltatása. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Vajudni, fáradni, lankadni. Székely szó. *Cserey Elek.*

Vájutt, sárga halovány szí-

nű, üres ábrázatú. Székely szó. *Szabó Elek.*

Vaka-répa, (Csallóközben), koszmacska v. kozmacska (Pápa' vidékén); bunczi-, fanos-, túke-répa nevezetekkel is élnek különféle tájokon. *Matics Imre.*

Vakand, vakandok. Barackán, Fehér várm. *Dr. Horváth József.*

Vákány, vápa, völgy. Székely szó. *Gyarmathi.*

Vakarcs, utolsó szülött. Szegedi szó. *Náttly József.*

Vakarék, tésztából sült kenyerecske. Kemenesali szó. *Lévai László.* Tésztakotorékból gyűrt pompos. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Tolna várm. *Csapó Dániel.* Vakaró, czipó' neme. *Kállay' gyűjt.*

Vakaró, vakaru, vakarcs. Székely szó. *Kállay.*

Vakarodni, menni; p. o. elvakarodj innen, azaz: si-etve elpusztulj. Székely szó. *Ferenczi János.*

Vakarú, vakaró, vakarcs, czipó' neme. Székely szó. *Kállay.*

Vakarus, vakarcs. Órségi szó. *Zakál György.*

Vakhoncsok, vakondok' turása. Székely szó. *Ferenczi János.* Vakondok. Székely szó. *Cserey Elek.*

Vakisa juh, fekete foltos,

czirmos. Székely szó, Csik-székben. *Gegő Nicephor.*

Vaklinéz, pires barna, p. o. leány. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Vakogni, makogni, nyivogni, dadogni, nyekegni, Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Vakogni, nem hápogni: Schnattern. Székely szó. *Incze József.*

Vakolni, a' falat meszes murvával becsapni, simítani. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Vakotás, babos, jégverte. Kemenesaliszó. *Lévai László.*

Vaksí, rossz szemű, hibás látásu. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápavidéki. *Matics.*

Vaksipila, ki se lát se hall, azaz: a' ki nem nézi, más mit mutat, sem hallgat arra, mit más neki tanácsol. Pápavidéki szó. *Matics Imre.* A' ki tettének következtetését nem szokta megnézni. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Váll, derékszorító asszonyi ruha. Székely szó. *Gyarmathi.*

Vállaközös, széles vállu. Székely szó. *Incze József.*

Valog, nőnemi szemérem test — *Vajda Péter.*

Valogázni, seggére verni. Pápavidéki szó. *Matics Imre.*

Váltott, 1) váltott gyermek, kicserélt gyermek; 2) kiváltott ló, mellynek nincs csikófoga. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Váltság, díj. Székely szó. *Cserey Elek.*

Vályog, sodrófa, mellyel mángolnak, vagy tésztát nyújtanak. Palócz szó. *Szedder Fábian.* Napon szárogatott égetlen téglá. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics.*

Vállóg, olyan összecsomójitott agyagsír v. sárgyag, mellyet az ügyes falusi gazdasszonyok, ősznek idején, nagy gombolyított darabokba készítvén, télre éltessznek olly célból, hogy a' mikor tűzhelyöket, házföldjöket, vagy egyéb illetén hibát kell igazítani tapasztás által, tehát ebből apróra törnek valamelly tekenőbe, lenge vizet töltvén rá meggyúrnák, 's kész új agyag lészen belőle — Ugyanis télbensárt 's agyagot nem lehet tanálni, a' fagy és hó elborítván a' földet. Székely szó. *Szabó Elek.*

Vánkos, fő'alja, párna. Székely szó. *Gyarmathi.*

Vánszorogni, sinlődvé nyavalgani. Székely szó. *Szabó Elek.*

Ványadni, elalélva fon-

nyadni; innét — ványadás, ványadt: mikor valaki színtelen, bágyadt, magát eldolgozza, elkorhelykedi 's rossz színben van, mintha beteg volna, mondják: no, ugyan ványadt ember ez! Székely szó. *Incze.*

Vánnnyadt, mintegy elványoltatott, a' buja játék' gyakorlásában. Székely szó. *Szabó Elek.* Elalélt, sápadt, beteges. Székely. *Ferenczi.*

Ványolni, a' gypaju szövettet összeveretni. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.* 1) a' malmokban a' durva zeke-'s harisnya-posztót kikészíteni. Mikor a' zekeposztót megszövik, elküldik a' malomba, hol feltűrve egy vízzel tele váluba teszik, erre, mint a' kásátörökés, ollyan bot jár rendre, mellyeket a' víz hajt; 's minthogy ezen botok csapónólag csnek a' posztóra, azt nemcsak összeverik 's avatják, hanem a' váluban forgatják is: az illyen malom ványoló-nak neveztetik; 2) elványolni, annyi mint elviselni p. o. köntöst. Székely szó. *Incze József.*

Ványoló, dűrűczkölő' posztókalló. Székely szó. *Dőbrentei.*

Vápa, ...? Szatmárvidéki szó. *Gáthy János.*

Vápa hupa, több vápák a' bércezen. Innen: **Vápa hupa**s, gödrös. Székely szó. *Cserey Tíry Ignác.*

Var, rüh. Székely szó. *Cserey Elek. Ferenczi János.*

Varacskos, egyenetlen bő-rű; p. o. varacskos krumpli, varacskos béka. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Varaczkos, dorozmás. Ba-laton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Várandós, viselés, minden órán szülését reménylő. Ba-laton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Várasdi játék, laptázás circulusban. *Kállay' gyűjt.*

Varázsolni, virrasztani. Pápai szó. *Czuczor Gergely.*
Várátni, várakozni. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Vargánya, hiriba, nagy gomba' neme. *Kállay' gyűjt.*
Kemenesali szó. *Lévai László.*

Varnyú: Gömör, Torna; varjú: Dunántúl. *Döbrentei.*

Varsa, vesszőből kötött hal-fogó. Kemenesali szó. *Lévai László.* Vesszőből font esz-köz, mellyel fogják a' csí-kot. Marczal melléki szó. *Acsády.*

Vasár, fekete szurok. Ba-ranyai szó. *Tóbi Antal.*

Vaskalán, vaslapát. Szé-kely szó. *Gyarmathi.*

Vaskó, nyeletlen kés. *Kál-lay' gyűjt.*

Vaslapoczká, vaskalán. *Kállay' gyűjt.*

Váslódní, egy helyben nem ülhetni, mint a' gyermek-nek; innen váslott gyer-mek, azaz: nyughatatlan, gyermek. Székely szó. *Fe-renczi János.*

Vasmat, kemény, izmos, jó kötésű. Székely szó. *Fe-renczi János.*

Vásott, 1) elkopott p. o. valami szer; 2) mondják gyermekről is, a' ki nem ül vesztég. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Csinta-lan, pajkos, engedetlen, rossz erkölcsű gyerek. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Vasszar, salak. Székely szó. *Kállay.* Vas' alja, hulladéka, salakja. Tolna várm. *Csapó.*

Vaszak, mindenféle gyini-gyomból összehányt vetett holmi, egymás. Kemenesali szó. *Lévai László.* 1. Pod-gyász.

Vaszarája, tömlője. *Kál-lay' gyűjt.*

Vaszki, egyhasu és születé-sű. Székely szó. *Buczy.*

Vaszok, vaczok, meleghely, fészek. Székely szó. *Kállay.* Fekvőhely. Székely szó. *Bu-czy.* Kutya-fészek; innét pél-dabeszéd a' Székelyeknél: „Rossz kutya az. a' melly

megugatja a' maga vaszkát“, azaz: rossz ember az, a' ki a' maga házát ócsárolja. Innét — vaszkolódni, azaz: egy helyben nem ülhetni, fészkelődni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Vász on táblára kitétetni, születni; p. o. mióta vászon táblára kitéttek, így nem jártam, — azaz: mióta a' világon vagyok, így nem jártam. Székely szólásmód. *Ferenczi János.*

Vasz ora, tehénnek lónak utolsó része. Székely szó. *Kállay.*

Vataléj, flaskó, palaczk. Székely szó. *Cserey Elek.*

Vatallé, kis hordó. Balatonmelléki szó. Ezt Kemenesalján Csobolló-nak hívják. *Horváth Zsigmond.*

Vátig, jó rendin, v. alkalmasint. Udvarhelyi szó. *Derzi Mózes.* Váltig, satis, adv. Székely szó. *Cserey Elek.*

Vatka, vatyka, pálinka' alja. Székely szó. *Kállay.*

Vátott, régi babonás képzeletből származott nevezet, a' mikor azt hitték, hogy a' boszorkányok a' szép csecsemő gyermeket elvinnék, és ideültent tennének helyébe, 's azzal váltanak fel; — innen: vátott, ideültent, undorító kinézésűt jelent. Székely szó. *Szabó Elek.*

Vat yka, pálinka' alja, bakja. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Vat yog, dadog: vityeg, vatyog. Győr. várm. *Czech.*

Vá z, ijesztő kender-földön, fákön a' szőlőkben. *Kállay' gyűjt.* Mezőn vagy kertben felállított rém - alak, a' madarak ellen. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Vec s e r n y e, délest. Székely szó. *Cserey Elek.* Délutáni isteni szolgálat a' templomban, ezen deák szótul: „ve s p e r a e“. Pápavidéki. *Matrics Imre.*

Ved e l n i, mohón inni, saufen, p. o. ne vedelj annyi vizet. Vas várm. *Dr. Horváth József.* Igen gyakran mértéken túl inni. Kemenesali. *Lévai László.* Sokat inni. *Beke' gyűjt.* Tolna várm. *Csapó.*

Ved l e n i, tollát 's szőrét elhullatni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Téli szőrét v. bőrért elhányni. *Kállay' gyűjt.*

Veg y í t e n i, elegyíteni. Székely szó. *Kállay.*

Ve h e m, csitkó. Székely szó. *Cserey Elek.*

Ve j c z, nádból kötött hal fogó. Kemenesali szó. *Lévai László.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Vé j i n t, venyít: isszalag. Ormánsági szó, Baranyában.

Jeremiás Sámuel. Venyige. Baranyai szó. Tóbi Antal.

Vék, a' jégen bevágott lyúk. Igy: vékelni, lyukat vágni. Székely szó. *Túry Ignác.* E' helyett: lék, melly előbbi azért jobb, hogy a' **Lévék** vagy összehuzva lék (eam) igétől megkülönböztethessék, annyit tesz mint: téiben a' jégen kivágott lyúk. Székely szó. *Ferenczi János. Túry Ignác.* Lyuk a' jegen, melly gyalmozás' idején kivágatik; vékek közül az, mellyen a' gyalom bédugatik, és kihúzzatik, tanyá-nak vagy tanyavéknek nevezetik.

Bodrogszék szó. *Mindszenti.* **Veleszta**, széna rend. Székely szó. *Cserey Elek.*

Veléznek, ...? Szatmárvideki szó. *Gáthy János.*

Vella, e' h. villa. Pápavidéki szó. *Matics Imre.* **Vasvárm.** *Dr. Horváth József.*

Velős-kalán, velőszedő, mint a' fülvájó ezüstmól. Székely szó. *Kállay.*

Vemhedzem, fiadzom. Székely szó. *Cserey Elek.*

Vencsel, egy olyan fából készült eszköz, mellyre a' guzsalyon font fonalat lábakra vetik fel. Székely szó. *Ferenczi János.* Magyarországon ezt némelly helyeken így hívják: **vetelőfa**,

néhol pedig **matola**. *Matics Imre.*

Vendég-haj, paróka. Székely szó. *Cserey Elek.*

Vendégoldal, négyökrű hosszú szekér' két oldalain fölülnyújtott rudak, a' jobban megrakodhatás végett. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Vendégség, (palóc) kimondva, vendégségi: egyháznapija, búcsúnap. *Szedes Fábán.* **Barkó** szó. *Hollók Imre.*

Vendégszelemen, nagy épületekben a' fedélfákat tartó gerenda. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Vendely, vöndöl, zsirtartó faedény Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Vén-szüle, jós; saga. Székely szó. *Cserey Elek.*

Venyige, széprente, a' szőlőkének tavasszal lenyesett veszeje. Pápavidéki szó. *Matics Imre.* **Borág**, száraz szőlő-vessző. Gömőri szó. *Hollók Imre.* **Kemenesali.** *Lévai László.*

Vér, vérhas. Ormánsági szó, *Jeremiás Sámuel.* Atyafiságot is jelent. A' vér vizé nem válik, felelnék rá az egymással perlekedő felek, de válhatik méregg. Székely szólás. *Szabó Elek.*

Verdődni, e' h. verhódni,
Székely szó. *Cserey Elek.*

Verebek' váluja, szülő tag.
Kállay gyűjt.

Vereő, nap. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Verespénz: réz, kongó.
Dunántúl. *Döbrentei.*

Veres selyem, veres pamut. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Veres - szilva, lószemű szilva. *Kállay' gyűjt.*

Veret, vedlik. Kemenesali szó. *Lévai László.* Veret a' marha, midőn tavaszkor szőrét változtatja. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Verhenyeges, vereses színű. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Verhenyős szín, vereses szín, vas rozsa - szín. Székely szó. *Szabó Elek.*

Vérhüdni, a' juh - nyáj mondatik, a' mikor felette megkergetik, ekkor a' füle' hegyén vért eresztéssel orvosoltatik. Székely szó. *Szabó Elek.* Megveszni a' disznónak 's juhnak, melly nyavalyát fülvágással orvosolják; sok futásból ered. Székely szó. *Ferenczi János.*

Vermés, a' halak' ivóhelye, hol rakáson mint a' csíkok együtt vannak. Más állatoknak egy helyregyült csoportja is **Vermésnek** mon-

datik, p. o. reá akadtam a' vadludak' vermésére. Szege-di szó. *Náty József.*

Vermes, vérrel teljes, tüzes, p. o. személy. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Vernyákolni, Mihályuramat kiáltani, mondatik a' macskákról mikor bagzának. *Kállay' gyűjt.*

Vernyog, a' macska, mikor ellenségére visít. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kiáltani mint a' macska. Palócz. *Szeder.*

Verőcze, felajtó pitvaron farostélyra, *Kállay' gyűjt.* Keskeny bemenet, szoros rés a' karfánál. *Matics Imre.*

Verőfény, Sonnenschein. *Beke' gyűjt.*

Versfutás, vesdit futni. egymást megelőzni igyekező futás. Székely szó. *Szabó Elek.*

Vérszipó, nadály, piócza. *Kállay' gyűjt.* Székely szó. *Cserey Elek. Ferenczi János.*

Vértán fusson el, Baracska, Fehér várm. Vasban így: a' tehenet a' vértál el-futotta, nyilván annyi mint, vértályog futotta el. *Dr. Horváth József.*

Vérte, ház' homloka. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Vértelek, padon elzárt hely. Barkó szó. *Hollók Imre.*

V e r t t é j, mellynek a' vaját kiköpülték. Székely szó. *Szabó Elek.*

V é r t ö m l é s, vértömleni; éjjeli nyughatatlankodás. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

V e s e l l hess! ludat, tyúkot elűző szó. *Kállay' gyűjt.*

V e s e l k e d n i (neki), annyi mint: minden erejét valamire fordítani, p. o. neki veselkedék, még sem tudá azt a' hordót fölemelni. Székely szó. *Incze József.* Valamin erőlködni. Székely szó. *Gyarmathi.*

V é s k a, rosta - kéreg, a' mellybe a' sajtot bele nyomják. Székely szó. *Ferenczi János.*

V e s n y e g, azon fa, melly a' főfán keresztül eresztetik, és a' sajtó - orsónak felső része benne forog, — más vidékeken sas-nak vagy kágyilló-nak nevezik. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

V e s s ü n k, cseréljünk egyet. Székely szólás. *Kállay.*

V é s z l é s, vesszéből font gát vizúradáskora a' halaknak kiszorítására. Bodroghközi szó. *Mindszenti.*

V e t é l k e d n i, vetni magát hogy másnál tehetősebb. Székely szó. *Gyarmathi.*

V e t é l l ő, melly az ontokat keresztül szövi a' mellyékfonalakon. Ezt hányja által 's meg vissza a' takács.

Székely szó. *Gyarmathi.* Szatmár vidéki szó. *Gáthy János.*

V e t e r n y e, vésernye. Székely szó. *Gyarmathi.*

V e t ő l l ő, azon fa eszköz, mellyel a' szövők a' fonalat egyik kezökből a' másikba átlökkik. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* 1. Vetéllő.

V e t ő z n i, veteményezni, vetni: Ormánysági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

V e t r i c s e, sült szalonnaleves étel. Székely szó. *Szabó Elek.*

V e t t e m: vetettem. Így ütem, süttém, futtam: ütöttem, süttöttem, futottam helyett. Ormányságiak. *Jeremiás Sámuel.*

V e t t ü n k, palóczos, vetetünk helyett. *Szedér Fábian.*

V e t y e n g, hányódik 's vetődik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Fortuna sinistra iactari. *Beke' gyűjt.*

V e v e t t, vett. Így vivett, tevett: vitt, tett. Ormányságiak. *Jeremiás Sámuel.*

V é z n a, csenevész, nápicz. Mind a' három egyet jelentő tájszó, külön-külön vidékeken divatozó. *Matics.*

V i c s o g n i, szüntelen nevetni. Marczal melléki szó. *Aczady.* Nevetgélni. Bodroghközi szó. *Mindszenti.* Innen:

Vicsogó idő, midőn majd nap süt, majd eső esik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Vicsori, vigyori, vigyorgó. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Vicsorogni, nevetgélni. Gömőri szó. *Hollók Imre.*

Vicza, Éva. Palócz szó. *Szedes Fábián.*

Vicczit vacczát hányni, fitymálni. Győr várm. *Czech János.*

Vidor, vidám, fröhlich. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Vido: Vid, Vitus; palócz szó. *Szedes Fábián.*

Vigyítani, e' h. vegyíteni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Vigyor, két egymáshoz szabott deszka, vagy padló között maradt, avagy támadt üreg-hasadék. Gücsei szó. *Pländer Ferencz.*

Vigyori, szüntelen nevető. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* 1. Vicsori.

Vigyorogni, farkasmájból, álnok szívből kedvet mutatni. Székely szó. *Szabó Elek.*

Vihar, viher, fergeteges zivatar. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Viheder, viher, zivatar, Gücsei szó. *Pländer Ferencz.*

Viher, vihetőr: zivatar. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Vihar, fergeteges zivatar. Ba-

TÁJSEZAVAK.

laton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Vihér, nagy fergeteges és szélvész eső zaj. Órségi szó. *Zakál György.*

Vihnye, kovács műhely, kivált a' cigányoké. Székely szó, Csikszékben. *Gegő N-cephor.*

Vikotálódni, szóval köztölődni; deákosan: disputálni. Székely szó. *Ferenczi János.* Szót vitatni, debattiren. Innét: **Vikotálódás**, szóbeli vetélkedés, vitatás, Debatt. Székely szavak. *Incze József.*

Vikotolni, szóval vetekedni. Székely szó. *Buczy.*

Vilámodni, hajnallani, viradni. Székely szó. *Szabó Elek.*

Villakés, villa, mellyel esznek. Ormánsági szó, *Jeremiás Sámuel.*

Villám, menykő; fulmen. Villám vágjon agyon. Gücsei szó és káromlás. *Pländer Ferencz.*

Villás, csépelést segítő férfi. Gömőri szó. *Hollók Imre.* Szalmát rázogatja a' nyomtató mellett. *Kállay gyűjt.*

Villa-szarvú, csákó szarvú. Székely szó. *Kállay.*

Villatenyér, olly kis rakás széna vagy szalma, mennyit egyszer villával elébb lehet vinni. Székely szó. *Incze József.*

Villogni, hirtelen ide's to-
va tekintetni; — gyanús,
eláruló szemeket vetni. A'
szilaj marha is villog, mi-
dön ismeretlen, veres, feke-
te vagy kék ruhás embert
lát. Szegedi szó. *Nátlý József*.
Villongani, veszekedni. Pá-
pavidéki szó. *Matics Imre*.

Villongó, nyughatatlan,
félelmes; régen p. o. villon-
gó világ vala, azaz, félel-
mes. Székely szó. *Szabó Elek*.

Vilója, e' h. viola. Székely
szó. *Gyarmathi*. Ibolya, vi-
ola. Bodrogekői szó. *Mind-
szenti*.

Vinczellér, 1) szőlőmive-
lő, szőlővel bánó; 2) sző-
lőlevél rágó féreg. Székely
szó. *Kállay*.

Vínkó, rossz selejtes bor.
Kállay gyűjt.

Vintörgek, hányódom ve-
tődöm. Kemenesali szó. *Lé-
vai László*.

Vinnyog, p. o. a' malacz,
a' sárható kancza is, mikor
a' maglóval találkozva össze-
szagol. Székely szó. *Szabó Elek*. Száját csufosan vono-
gatja. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond,

Viribelni, úgy inni mint
a' veréb, többet elveszte-
getni mint meginni. Pápa-
vidéki szó. *Matics Imre*. Iddo-
gálni. *Kállay gyűjt.* Benne

vájni, benn fürdeni. Keme-
nesali szó. *Lévai László*.

Virics, a' pálinka' elsője
a' főzésben, előcsepegése.
Székely szó. *Buczy*. Fának a'
forrása (tavaszkor). Gömőri
szó. *Hollók Imre*. Első lejá-
rása a' keverésnek, vagy allj-
bor; — a' második lejárás
tisztállítás, ennek az
elejét hívják füstelés-
nek. Csíkban a' füstelés re-
zes, mint egy fertálynyi
lejárás, melly a' pálinka-
üstnek elveszi a' rész izét;
a' harmadik feltöltés Csík-
ban utó, a' gabona-pálin-
ka pedig égett bor. Szé-
kely szó. *Kállay*. A' sert
pálinkát, mikor előbb lejár-
tatják, az első jártatás ne-
veztetik virics-nek. Van
nyir-virics 's egyéb virics
is. Ha tavasszal a' nyírfát
megvágják, az abból kijövő
nedv nyir-virics-nek ne-
veztetik. Székely szó. *Inczé
József*.

Virginálni, idétlenül kis-
gyermek - módra sirogatni.
Székely szó. *Ferenczi János*.
Virhudni, valamire ráké-
szülve lenni, p. o. ugyan
reá virhadt a' vígjátékba va-
ló menetel. Székely szó. *Fe-
renczi János*.

Virjad, e' h. virad (a' nap-
pálnak eljöttékor). Udvar-
hely széki szó. *Derzsi Mó-
zes*.

Virrasztó, halottas háznál énekléssel 's beszélgetéssel töltött éjjelenzés. Sok helyeken a' mestereknek el kell járni virrasztóba. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Virrogás, processus. Székely szó. *Gödry.*

Viseányi, (palócz), viselni. *Szedér Fábán.*

Viskó, kised alacsony ház. Székely szó. *Incze József.* Kunyhó, [kalyiba. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Visla, használtatik az ide 's tova futkosó, csélcsap. leányról is. Székely szó. *Ferenczi János.*

Vislatni, ki 's bényargalni. Székely szó. *Gyarmathi.* Hírnélkül, ide 's tova járogatni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Visnye, (palócz), medgy. *Szedér Fábán.*

Viszálni, czérnát, madzagot, kötelet. Győr várm. *Horvát Endre.* Kettős fonálból czérnát eresztetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Tolna várm. *Csapó.* Szatmárvidéki. *Gáthy János.*

Viszálya, fonákja. Székely szó. *Kállay.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Viszketeg, rüh. Szatmárvidéki szó. *Gáthy János.*

Viszkolódni, egy helyben

nehezen ülhetni, mint a' csintalan gyermekek. Székely szó. *Ferenczi János.*

Viszkora, ...? Szatmárvidéki szó. *Gáthy János.*

Viszlani, ön nyomát veszteni, p. o. itt vizslott meg a' nyúl; azaz, a' porkán mesterséges ugrások által kiszökdécselt rendes járásából. Székely szó. *Túry Ignác.*

Viszolyog, vonakodik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Fájdalmason csiklándik, érezhetően borsószik. Kemenesali szó, Vas várm. *Lévai László.*

Viszos, mondatik a' fáról, midőn rétegei össze visszanyúlnak, 's hogy simára gyalultathassék, többszer meg kell a' gyalulást fordítani. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.* Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Vissza van, hátra van. Ormánsági szó, *Jeremiás Samuel.*

Visztér, sovány, száraz természetű. p. o. leány. Székely szó. *Ferenczi János.* Ösztövé, sovány, husatlan p. o. gyermek. Székely szó. *Incze József.*

Vita, szóváltás, szóbeli harcz. Kemenesali szó. *Lévai László.* Gömőri szó. *Hollók Imre.*

Vitálokodom, zsertelődöm.

Kemenesali szó. Vas. várm.

Lévai László.

Vitán járni, véletlenül keresztül menni. Székely szó.

Ferenczi János.

Vitorla, lepedő mellynek árnyéka alatt a' gyermek nyugszik. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Vityilló, viskó, kunyhó. Alföldi szó. *Matics Imre.*

Vívna (a' halák), ivatnak, fajzanak; innen halvívás. Székely szólás. *Kállay.*

Vizenyőshely, mocsáros. Székely szó. *Kállay.*

Vizóttá-fa, viz általjárta fa. *Kállay' gyűjt.*

Vizre-vinni, bolonddá tenni. *Kállay gyűjt.*

Vodér, tokmány. Ormánási szó, *Jeremiás Sámuel.*

Vodka, vadka, gyenge pálinka. Barkó szó. *Hollók Imre. Palócz, Szeder Fábán.*

Vonaglani, haldoklani. Barkó szó. *Hollók Imre. Palócz, Szeder Fábán.*

Vonagni, vonaglani. Székely szó. *Cserey. Elek.*

Vonítósra kötni, azaz úgy, hogy egyik szálát megvonva, megoldják; mondják a' Székelyek. *Ferenczi János*

Vonó, hegedűhez, nyírettyű. *Kállay' gyűjt.*

Vonyár, állott, magát megvont, fanyar p. o. vonyár izú bor. Órségi szó. *Zakál György.*

Vonyigó, széna-vonó vas horoggal. *Kállay' gyűjt.*

Vonyogó, szénát vagy szalmát a' kazalból huzó kampos vas. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond. Pápavideki. Matics Imre.*

Vorczog, varczog, midőn a' gabonával összeöröltött holmi apró kövecskék; az ilyen lisztből sült kenyeret rágván, fogunk alatt megakadnak. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond. Beke' gyűjt.*

Vorsolni, e' h. veksolni. Gömörben. *Hollók Imre.*

Votyorászni, vatorászni, vájkálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Vouna, (palócz) e' h. volna. *Szeder Fábán.*

Vőféj, nem vőfény: Hochzeitbitter. Székely szó. *Incze József.*

Vörönty, fattyú. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Vörsök, varsa fiok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Z.

Zabakolni, zavakolni; a' vizet zagyválni, p. o. a' ló a' lábával. Vas várm. *Dr. Horváth József.*

Zabátt, jó testben lévő kővér ember vagy marha. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Zábé, kapu-zábé, annyi mint Háromszéken a' kapu-láb azaz: kapu-félfa, melly né-melley helyeken kapubál-ványnak mondatik. Maros és Udvarhely széki szó. *Derzsi Mózes. Incze József.* Kapufél, kapu-oldal. Székely. *Gyarmaszi.*

Zabgyermek, fattyú. Barkó szó. *Hollók Imre.* Fattyu kölyök. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Zabli, fattyu gyermek. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Zabló, abrakos válu, abrakos láda. Kemenesali szó, *Lévai László.* Gömőri szó. *Hollók Imre.*

Zabukolni, zavakolni, vizet valamelly eszközzel lökve megzavarni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Zádokfa, a' régi pogány világban szent fa, istenek' fája; azután a' kereszt-

tyénségben is sokáig szent árnyéku fa, a' minthogy ma is sok helyeken a' zádok fák állanak a' templomok mellett, messze kiterjedő ágaik nagy árnyékot tartanak; ennek fájából készítették rég a' vért áldozó szent kelyhek v. csészék is. Székely szó. *Szabó Elek.*

Zag, e' h. szag. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.*

Zagyva, csaviszka bor, melyet vízzel megházasítanak, császkálnak. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Zaha, nyelőgége - égetés (pyrosis). Szegedi szó. *Nátlý József.*

Zajlani, sajlik a' Tisza v. Maros, t. i. midőn jegel. Szegedi szó. *Nátlý József.*

Zajogni, lármázni. Székely szó. *Kállay.*

Zákályos, sütetlen kenyér. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Zákány, összeverődött p. o. bor, ser, viz. Székely szó. *Ferenczi János.* Zavar, seprő, salak a' folyókban. Székely szó. *Táry Ignác.* Tiszta vízben a' folt v. mocsok, melly leülepedik 's ha megmozgatják a' vizet, felülker ekedik; in

- nen Zákányes víz. Székely szó. *Kállay*. Sűrű élesztő forma tisztátalanságnak moslékja. Székely szó. *Szabó Elek*.
- Zákás**, zsengés, csopákás; kenyérről mondatik, ha nem jól sült ki. *Matics Imre*.
- Zakato**lom, zörgetem. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Zaklat**ni, meghajtani erősen a' lovakat. *Kállay* gyűjt. Haszontalanul kergetni. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Zakota**, össze vissza hányt vetett sokféle portéka a' házban; innen mondják az illetén portékákról: **zakotás** a' ház, azaz, tele van mindenféle portékákkal. Székely szó. *Szabó Elek*, *Ferenczi János*.
- Zakurá**lni, az adósság' lefizetését sürgetni. Bodrogközi szó. *Mindszenti*.
- Zalámbol**ni, tekeregni, ide 's tova járkálni. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond*. Bódult fővel haszontalanul kalásolni. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Zamáncz**, szománcz. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Zamat**, valamiñek ize, p. o. a' boré. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.
- Zángó** - harang, ökörre való nagy bután hangzó kolomp v. harang. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Zanót**, pázsint. Székely szó. *Cseréy Elek*. Elszáradt gyp. *Matics Imre*.
- Zanotos**, neszes, bortól hevült. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Záp**, egy íz a' szekérben. Szatmár vidéki szó. *Gáthy János*.
- Zapora**, zápor, szapora. Székely szó. *Gyarmathi*.
- Záporkod**ni, neki záporodni, megboszonkodni, Marczalmelléki szó. *Aczady*.
- Záptikmony**, záptojás. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Zargat**ni, kergetni. Ormánási szó, *Jeremiás Samuel*.
- Zászpa**, balhafű. *Kállay*.
- Zátony**, fővény - torlat nagy folyón, *Kállay* gyűjt.
- Zatvarkod**om, pörlekedem, veszekedem. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Zavadzáló**k, láb alatt hentergek v. fetrengnek. Barkó szó. *Hollók Imre*.
- Závár**, fazár, ajtókilincs. Barkó szó. *Hollók Imre*. Pálóc. *Szedér Fábán*. Fazár, mely a' szőlőhegyeken a' zárt pótolja ki. Göcseiben erősen és mesterségesen el tudják készíteni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.
- Zavara**, hasogatott fenyőfa kert. Székely szó. *Buczy*. Összehasított fenyőszál. Székely

kely szó, Csíkszékben. *Gegő Nicephor*. Egy olyan kert, melyet a' két karok közül kihúzván, vévén a' deszkát, vagy más hasított lapos fát, le lehet hanni, kapu helyett való. Csíkszéki székely szó. *Farkas hadnagy*.

Závozva, oldalasan. Barkó szó. *Hollók Imre*.

Zegernye, zivatar, veszes idő, havas eső. Kemenesali szó, Vas várm. *Lévai László*.

Zegernyés, fergeteges idő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Zeherre, ... (makrancos!)? *Matics Imre*.

Zeke, kankó, v. szürkőpenyeg; Kászonban czedele, Gyergyóban és Udvarhelyen szokmány. Székely szó. *Kállay*. Juhgyapju' vastag fonalából szőtt durva posztóból készített felső öltözet; neveztetik némelly helyeken Czedelének is; Udvarhely széken ugyanannak neve Szokmány, másutt Erdélyben Czondra, és bizonyos helységekben Darócz név alatt ismeretes. Székely szó. *Derzi Mózes*. Czondra, ködmön; más a' szür. Székely szó. *Tury Ignác, Ferenczi János*. Térdig érő szür. Székely szó. *B. Lakos*.

Zelegor, veszekedő részeg

ember. Székely szó. *Szabó Elek*.

Zellettség, atyafiság. Székely szó. *Gyarmathi*.

Zenezuna, ok nélkül való csevegés. Székely szó. *Ferenczi János*.

Zengezunga, sok apró baja, része, utána - járása valamelly dolognak. Székely szó. *Kállay*.

Zernya, szürke macska. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Zihálni, elfáradás után erősen, 's nagy lélekzetet venni. Zihál a' kehes ló. Szegedi szó. *Náty József*. Nehezen szakadozva lélekzeni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*. Szaporán lehelni a' fáradás miatt. *Kállay gyűjt*. Fuldózni, midőn a' rossz melyű ember' lélekezése' zaja hallatszik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Tolna várm. *Csapó*.

Zihar, zivar, zivatar. Csíkszéki székely szó. *Gegő Nicephor*. Égiháború, a' ziharnak dűhe. Székely szó. *Túry Ignác*.

Ziliz, málvá. Székely szó. *Ferenczi János*.

Zimforus, képmutató. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Zimore, egy csoportban sokaknak egyik a' másikával

való zsibongása. Székely szó.
Ferenczi János.

Zobony, lásd: **zubony**;
 könyökig érő ujjas ruha.
Kállay' gyűjt.

Zó dé, mohó, zabáló, étel-
 ben 's italban telhetetlen.
 Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*

Zofó v. bitó, kendert láb-
 bal-törő eszköz. Barkó szó.
Hollók Imre.

Zokony, sértő, szomorító.
 Zokony szavak. Szegedi szó.
Nátly József.

Zomogy' alja, 1. Rag' al-
 ja. Kemenesali szó. *Horvát Zsigmond.*

Zomok, zömök, Székely
 szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Zongó-dongó, húst békő-
 pó légy. Gömőri szó. *Hollók Imre.*

Zordon, 'mordtekinetű. *Maties Imre.*

Zölöp, malomgátnál levert
 czövek, gerenda. Balaton
 melléki szó. *Horvát Zsigmond.*

Zömöcskös, tömött vastag
 test-alkotású ember, vagy
 marha. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Zömöcskülni, erősen rá-
 zogatva letünni. Pápavidéki
 szó. *Maties Imre.*

Zöpögni, sirás közben fájdalmas hangokat ejteni. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*

Zubbon, rokolya, gyerme-
 ki felső ruha. Kemenesali
 szó. *Lévai László.*

Zubony, asszonyi felöltő,
 a' melly csepűvel ki van
 béllelve. Baranyai szó. *Tóbbé Antal.* Posztóból vagy egyéb
 gyapju-anyagból készült, az
 egész testet befedő, bő
 szoknya-formájú haczukája
 a' férfi gyermekecskének.
 Pápavidéki szó. *Maties Imre.*

Zúgó, olly hely, mellyen
 a' malmoknál a' fölősleges
 vizet elereszthetni. Balaton
 melléki szó. *Horvát Zsigmond.*

Zupálom, hangosan ütöm,
 pufálom. Kemenesali szó.
Lévai László. Megverem. Ba-
 laton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*

Zupogás, a' csép' nesze.
 Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*

Zuvat, mikor valamelly el-
 lopatott portéka valakinél
 megtaláltatván, arra bizo-
 nyít, hogy mástól p. o. Pu-
 kától vette, 's Pukához men-
 vén ez ismét urát adná hol
 vette. — 'S így mind addig
 vinni a' puhatolást, míg va-
 lakin feneklenék a' dolog és
 a' lopó kikerekednék; innen
 zuvatra menni, v. vin-
 ni a' dolgot, a' már leírt
 módon cselekedni. Székely

szó és szólás. *Szabó Elek.*
 Rágalmazás. Székely szó.
Buczy. Hírharang, fecse-
 gő. Csikszéki székely szó.
Gegő Nicephor. Előbb adás,
 utasítás. Székely szó. *Kál-
 lay.* Colloquium, in quo ali-
 eno honori detrahitur. Szé-
 kely szó. *Szabó József.*

Zu vat ol ni, előbb adni,
 utasítani. Leginkább a' lo-
 páskor használják az inqui-
 sitióban, hogy urát adja, hol
 vette a' gyanús marhát, vagy
 más portékát. Innen —

Zu vat lás, szóhordást is
 tesz. Székely szó. *Kállay.*

Zu va t os, szavattyus. Szé-
 kely szó. *Cserey Elek.*

Zu z mo ra, hóharmat, fákon
 megfagyott gőz. Balaton mel-
 léki szó. *Horváth Zsigmond.*
 Pápa vidéki. *Matics.* Fagyos
 harmat fákon és fűveken,
 dér; — mondják máskép:

h ó h a r m a t. Göcsei szó.
Plánder Ferencz. Zuzmora,
 nem zuzmaráz, lásd: Hóhar-
 mat. Innét:

Zu z m o r á s o d ni, Székely
 szó. *Incze József.*

Zu z o r k a, zuzott tézta,
 mellyet levesbe szoktak ten-
 ni. Göcsei szó. *Plánder Fe-
 rencz.*

Zu z z a, Magen (a' szárnyas
 állatoknál); péld. „hamis
 a' zuzzád.“ Győr várm. *Czech
 János.*

Zü b ö r ö g ni, . . . ? *Gáthy.*

Zü l l e d t, elemült, meglett
 koru ember. Balaton mellé-
 ki szó. *Horváth Zsigmond.*

Zü l l ö m, vénhedem, az öreg-
 ség felé közelitek. Kemenes-
 ali szó. *Lévai László.*

Z ü r b ö l ö k, hörpölők.
 Székely szó. *Gyarmathi.*
 Tolna várm. Szürcsölők.
Csapó Dániel.

Zs.

Zs a b r á k, montlis zsák a'
 katonáknál. Kemenesali szó.
Lévai László. Szathmár vi-
 déki. *Gáthy János.*

Zs a j t á r, e' h. sajtár. Szath-
 már vidéki szó. *Gáthy János.*

Zs á k o l ni: 1) tölt zsákokat
 hordani p. o. malomba, pad-
 lásra; 2) megzsákolni vala-
 kit, megtrezsákolni, megpu-
 fálni. Pápavidéki szó. *Ma-
 tics Imre.*

Zsalyogni, (mondatik a' fogról)! Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Zsámiska, pép, forró vízbe kevert liszt. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Zsámoly, németesen: sámedli. Alföldi szó. *Matics Imre.*

Zsana, zsémbes asszony. Székely szó. *Gyarmathi.*

Zsanu...! Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Zsarát nag, tüzes hamu. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Zsarmolni, ostromlani, zsarolni. Szegedi szó. *Nátly József.*

Zsarolni: kunyorálni, kéréselni. *Kállay gyűjt.* Valamit kényszerítve, erőtetve kérni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Zsaszag: nyárs, piszkafa. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Zsaszak: mutató újj. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Piszkafa. Ormánási szó. *Jeremiás Sámuel.*

Zsebelni, zsebeit megtölteni, tömni. Székely szó. *Szabó Elek.*

Zsébre, szájfájás a' gyermekeknél. Szegedi szó. *Nátly József.*

Zséfdő, zséter, fejd kánná. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Zsegenye, erecske, kised

fok. Szegedi szó. *Nátly József.*

Zsellér, a' kinek van tulajdon háza. Barkó szó. Rónyon ellenben: ház nélküli lakozó. *Hollók Imre.*

Zsellészék, nagy hátszék. Alföldi szó. *Matics Imre.*

Zsémbelégni, a' nehéz betegség által elgyengült tagok' erőtlensége miatt nehezen kedvetlenül járni, — mégis hosszas betegségben úgy sinlődni, hogy a' beteg gyógyulást nem reménylhet, sem meg nem halhat. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Zsémbelődik, veszekedik. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Zsémbelődő, magában örökké zuglódó bajos ember. Székely szó. *Szabó Elek.*

Zsémbes, morcos, kedvetlen, beteges ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Tolna várm. *Csapó.*

Zsemlyés, kenyérsütő, pék. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Székely. *Kállay.*

Zsendéj, nem zsindej.

Zsendéjes, nem zsindejes.

Zsendéjezni, nem zsindejezni. Székely szavak. *Iacze József.*

Zsendicze, juhtéjsavó. Székely szó. *Kállay.* Meleg savós édes orda. Székely szó. *Szabó Elek.* Juh téjből való

ital. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Zsenge, gyengéd; tener; zsengeje valaminek, annyi mint első gyümölcse. *Matics Imre.*

Zsengés, zákás, czopákás; a' kenyérről mondatik, ha nem jól sült ki. *Matics Imre.*

Zsertelődöm, viszálokodom, pörlekedem, háborgokodom. Kemenesali szó, Vas várm. *Lévai László.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Zsérült, 1) agyon részegült, a' ki fenn tud ugyan lenni, de már nem ihatik; 2) sótartó faedény; 3) fejőke. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Zséter, fejó sajtárka, egyfüles. Vas várm. *Dr. Horváth József.* 1. **Zséfé**. Kemenesali szó. *Horváth Zsigmond.*

Zsiba, fiatal liba. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Baranyai. *Tóbi Antal.*

Zsibajkódni, zsibongani, lármázni. *Kállay' gyűjt.* Ormánási szó, *Jeremiás Samuel.* Tolna várm. *Csapó.*

Zsibár, sovány, idétlen; se beteg, se egészságes. Szegedi szó. *Nátly József.*

Zsibárus, ócska elavult holmikkal kereskedő. Pápai-vidéki szó. *Matics Imre.*

Zsiborogni, p. o. a' vér a' senyvedt (semedt) tagba.

Örségi szó. Zakál György.

Zsibrák, zsobrák, fősvény, zsubrák, Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Zsidedcz, magas mart alatti lakhely. **Zsider** napnyugoti Persiában egy vidék. — Székely szó. *Szabó Elek.*

Zsiger, barom v. juh aprólék, u. m. tüdeje, mája, szíve, gégje, és feje. Szegedi szó. *Nátly József.*

Zsigora, bizonyos összekuczorító nyavalyája a' kutyáknak; így: **zsigorás**. Székely szó. *Túry Ignác. Ferenczi János.*

Zsikora, tepertő. Szatmár-vidéki szó. *Gáthy János.*

Zsilip, malom kerék' váluja, mélység. Kemenesali szó. *Lévai László.* A' malomra menő viz' deszkapadlása. Székely szó. *Ferenczi János.* Csatorna, melly a' gátról a' vizet a' malomkerékre viszi 's önti. Székely szó. *Túry Ignác.* Vas várm. *Dr. Horváth József.* Malomkerekek' köze, mellytől a' vizet leeresztő farekesz által elfoghatni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Zsimár, fősvény. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Zsimb, zsemb: das. Hausen. Innét —

Zsimbelni, zsembelni:
hansen. Továbbá —
Zsimbes, der immer hauset. Ezekkel: zsimb, zsimbelni, zsimbes — inkább élnék, mint ezekkel: zsemb, zsembelni, zsembes. Székely szavak. *Incze József.*
Zsinákolni, ...? Szathmárvidéki szó. *Gáthy János.*
Zsinár, csaló nagyzigány. Zsinár ember. Szegedi szó. *Nátlly József.*
Zsinat, nesz, láрма. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidékén a' zsidó imádságot is így hívják: zsinathás, zsidó templom. Annyitis tesz mint Synodus. *Matics Imre.*
Zsinatolok, lármázok, neszezek, kiabálok. Kemenesali szó. *Lévai László.*
Zsimbelgek, betegeskedem. Kemenesali szó. *Lévai László.*
Zsinczicza, (palóc), túróssavó, zsendicze. *Szeder Fábián.*
Zsiók, vízi, réti mogyoró. Szegedi szó. *Nátlly József.*
Zsiramát, e' h. zsiradék. Székely szó. *Ferenczi János.*
Zsirka, kisütött szalonna-selet. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*
Zsisku, sisku, zsiszik. Örségi szó. *Zakál György.*
Zsizsék, gabonába esett fereg. Kemenesali szó. *Lévai László.*
Zsizsi, zsiszil tűz, mele-

gedj; mondják a' kis gyermeknek. *Kállay gyűjt.*
Zsobrák, zsubrák, fősvény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
Zsombék, l. Handzsék.
Zsombor, szakasztó véka, vagy kenyér szakasztó kosár. Kemenesali szó. *Lévai László.* Kis szalmavéka. *Beke' gyűjt.* Vas várm. *Dr. Horváth József.*
Zsomborog, kunyorál. Győr várm. *Czech János.*
Zsompör, szakajtó-véka. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* l. Zsombor.
Zsongáta, oltott birkatéjnek savaja. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
Zsendicze, túróssavó. Kemenesali szó. *Lévai László.*
Zsotár, zsejtár, faedény mellybe fejni szoktak. Gömöri szó. *Hollók Imre.* l. Sajtár.
Zsödör, az orsó torka zsödri a' fonalat, össze pödri. Győr várm. *Horvát Endre.*
Zsömök, nem zömök. Székely szó. *Incze József.* Zomok. Székely szó. *Csercy Elek.*
Zsörtölődés, az összezördült házások közti perlekedés, civakodás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
Zsurálni, temondálni, összebeszélgetni, v. valakiről

rosszúl szólani. Székely szó.
B. Lakos.

Zsubrák, fősvény. Kemenes-
ali' szó. *Lévai László.*

Zsufánka, vizmerő vas ka-
nál. Palócz, *Szedő Fábán.*

Zsugori, zsubrák, fősvény,
szűk markú. Kemenesali szó.

Lévai László. Tolna várm.

Csapó. Székely. *Kállay.* Gö-
mői szó. *Hollók Imre.*

Zsugorkálom, gyűjtöm,
csomóra verem, rakom. Ke-
menesali szó. *Lévai László.*

Zsukotolok, a' más füli-
be pusmogva valamit szólok,
sugok. Székelyszó. *Gyarmathi.*

Zsúp, rozs-szalmából kö-
tött kéve. Székely szó.
Szabó Elek. Kicsévelt kirá-
zott 's egybekötött szalma.
Bundstroh. Székely szó.
Kállay. Kemenesali. *Lévai*
László.

Zsupolni, szalmával fedni;
innen —

Zsupozás v. zsupolás,
a' gabonát egybekötött ké-
vében csépelni, mikor szorgos
a' delog; megzsupolni

aunyt is tesz mint megverni.
Székely szavak. *Kállay.*

Zsurmóka, zuzorka, mor-
sóka, levesbe hányt tészta,
nagyon közönséges étel' ne-
me. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.

Zsurmolni, morzsolni —
p. o. kukoriczát a' csut-
kákról, vagy földet kenye-
ret, tésztát 's egyéb effélét
apró darabkákra dörzsölni;
innét —

Zsurmolka, morzsol-
ka, levesben az apró da-
rabkákra zúzott vagy re-
szelt tészta. Pápayidéki szó.
Matics Imre.

Zsurolni, dörgölni. Keme-
nesali szó. *Lévai László.*

Zsuvat, elébb való tudako-
zódás; p. o. lovat zsuvatra
bocsátani, azaz: elébb vin-
ni azoknak, a' kiknek ke-
zeken megfordult, míg
végre az ellepón vagy urát
adni nem tudón megfeneklik.
Székely szó. *Ferenczi János.*
I. Zuvat.

Igazítás: Szeleberdi szó alatt 343 lap. első hasáb 6 sor alul: Sze-
berdi helyett olv. Szeleberdi.

- **EGGENBERGER JÓZSEF** 's minden más hiteles könyvárosnál a' hazában kaphatók az academianak következő legújabb nyomtatásai:

MAGYAR ÉS NÉMET

Z S E B S Z Ó T Á R.

KÖZRE BOCSÁTJA

A' M. TUDÓS TÁRSASÁG.

Első vagyis *magyar-német* rész, VIII és 792 lap. írópapiroson 3 for. postapap. 3 for. 30 kr. cp.

Második vagy is *német-magyar* rész, IV és 846 lap, írópapiroson 3 for. postapap. 3 for. 30 kr. cp.

RÉGI MAGYAR NYELVEMLÉKEK

kiadta

A' M. T. TÁRSASÁG.

Döbrentei Gábor' felügyelése alatt. **Első** kötet, összesen 493 lap nagy 4réthben, nyolcz könyomattal. Velinen, kemény táblába kötve. 7 ft, vászonba borítva 7 ft. 10 kr. cp.

A' MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG' ÉVKÖNYVEI. Harmadik kötet. Összesen 666 lap. n. 4réthben tiz aczél-, réz-, és kő-metszettel. Színezett velinpéldány' ára 8 fr., színezetlen postapap. péld. 6 fr. cp. (I. kötet 6 fr. és 4 fr. 20 kr. II. kötet 7 és 5 fr.)

Első OKTATÁSRA SZOLGÁLÓ KÉZI KÖNYV, vagy is a' legszükségesebb tudományok' összesége vallási különbség nélkül stb. **Első** rangu pályamunka. Irta *Edvi Illés Pál*. Második bővebb kiadás. *Első kötet.* Közhasznu olvasókönyv. Írópap. 36 kr. nyomt. pap. 30kr. cp. *Második kötet.* Számvetés-, időszámlálás-, természet-, egészségtudomány és földleírás, Magyarország' abrossával. Írópap. 48 kr. nyomt. pap. 40kr. *Harmadik kötet.* Gazdaság, történet, törvényt-és nyelv-tudomány. Egy szépírási példánnyal. Írópap. 48 kr. nyomt. 40 kr. cp. A' háromdarab egy kötetben írópap. 2 ft. nyomt. pap. 1 ft. 40 kr. cp.

VEZÉRKÖNYV AZ ELEMI NEVELÉS ÉS TANÍTÁSRA, vallási különbség nélkül stb. Másodrendű pályamunka. Irta *Warga János*. *Első köt.* Az elemi nevelés' alapvonatjai, fali olvasó táblákkal együtt 50 kr. cp.

Második kötet: Az elemi tanulmányok' alapvonaljai. Magyarország' földképével 's írásmintákkal, kötve 1 f. 12 kr. Fali ABC és olvasó táblák prof. *Warga Jánostól*. 20 kr. **MAGYAR HELYESÍRÁS' és SZÓRAGASZTÁS' főbb szabályai.** A' m. t. társaság' különös használatára. Harmadik kiadás. 10 kr. cp.

RHETORICAI és AESTHETICAI LECKÉK. Blair Hugo után! *Kis János*. Első kötet postapap. 2 for. nyomt. pap. 1 fr. 40 kr. cp.

A' MOLDVAI MAGYAR TELEPEKRŐL. A' m. tud. academia elébe terjesztve P. *Gegő Elek*. l. tag által. Moldvaország' földképével együtt postapap. 1 fr. 40 kr. nyomt. pap. 1 fr. 20 kr. cp.

UGYAN OTT TALÁLTATNAK:

NYELVTUDOMÁNYI PÁLYAMUNKÁK. Kiadja a' m. t. társaság. *Első kötet.* I. A' magyar nyelvbeli ragasztékok és szóképzők. Irta *Csató Pál*. Első rangú jutalomfelelet. II. A' magyar nyelv' szóalkotó 's módosító ragainak nyelvtudományi vizsgálata. Irta *Nagy János*. Másodrangú jutalomfelelet. X és 176 lap. Budán, 1834. Nagy 8 rét. kötve postapap. 54. kr. középpap. 40 kr.

PHILOSOPHIAI MŰSZÓTÁR. Közre bocsátja a' m. t. társaság. VIII és 212 lap. Budán, 1834. Nagy 8rét. kötve 40 kr.

MATHEMATICAI MŰSZÓTÁR. Közre bocsátja a' m. t. társaság. VIII és 120 lap. Budán, 1834. Nagy 8rét. kötve 20 kr.

HORATIUS' LEVELEI. Fordítá *Kis János*. Az eredeti textussal Döring szerint, 's Wieland' magyarázó jegyzeteivel, *Kazinczy Ferencz* által. 459 lap. Pesten, 1833. n. 8. Postapap. kötve 2 for. 15 kr.

ROMAI CLASSICUSOK magyar fordításokban. Kiadja a' m. t. társaság. Első kötet. C.C. Sallustius' épen maradt minden munkái. Magyarra *Kazinczy Ferencz*. 256 l. Budán, 1836. n. 8. kötve 2 ft; köz. pap. 1 ft. 30 kr.

— — Második kötet. M. T. Ciceróból beszédek, levelek, és Scipió' álma. Ford. *Kazinczy Ferencz*. 226 lap. Budán, 1837. n. 8. kötve 1 ft 36 kr., köz. 1 fr. 12 kr.

KAZINCZY FERENCZ' eredeti munkái. Első kötet. Poetai munkái, XIX és 305 lap. Budán, 1836. n. 12 rét. kötve postapap. 1 ft 36 kr., nyomt. pap. 1 ft. 12 kr.

MAGYAR JÁTÉKSZÍNI JUTALMAZOTT FELELETEK, a' m. tud. társaságnak ezen kérdésére: „Miképen lehetne a' magyar

- játékszín Budapestén állandóan megállapítani? (Fáy Kálla és Jakab' feleleteik). VI és 106 lap. Buda, 1834. Ára közép pap. 36 kr. Postap. 48 kr.
- EREDETI JÁTEKSZÍN. Kiadja a' m. tud. társaság. Eddig 6 kötet, 3 fr. 57. kr. (Árultatnak külön is.)
- KÜLPÖLDI JÁTEKSZÍN. Kiadja a' m. t. t. Eddig 13 kötet, 6. fr. 44 kr. (Egyenként is).
- PHILOSOPHIAI PÁLYAMUNKÁK. Kiadja a' m. t. társaság. *Első kötet.* Almási Balogh Pál' felelete a' m. t. t. ezen kérdésére: „Tudományos művelődésünk' története időszakonként mit terjeszt elénkbe a' philosophia' állapotja iránt; és tekintvén a' philosophiát, miben 's mi okra nézve vagyunk hátrább némelly nemzeteknél? XVI. és 211. lap. Budán, 1835. n. 8rét. kötve postapap. 1 ft. közép pap. 45 kr.
- FENYÍTŐ TÖRVÉNYSZÉKI MAGYAR TÖRVÉNY. Irta *Szlemenics Pál.* 230 lap. Budán, 1836. n. 8r. kötve 1 ft. 12 kr.
- TERMÉSZETTUDOMÁNYI PÁLYAMUNKÁK. Kiadja a' m. tud. társaság. *Első kötet.* A' magyarországi pokolvar, annak természete, okai, óvó és gyógymódjai. Dr. *Topperczer Tamás'* és dr. *Csorba József'* első és másod rangú jutalomfeleleteik. Budán, 1837. n. 8. Összesen 160 lap. kötve 48 kr.
- A' FELSŐBB ANALYSIS' ELEMEL. Irta *Györy Sándor.* Első füzet. 124 lap. Budán, 1836. n. 4rétben. Szép nyomt. pap. és kötve 1 ft. 30 kr.

FOLYVÁST ELŐFIZETHETNI

az academia' folyóiratára is, illy cím alatt:

T U D O M Á N Y T Á R.

KÖZRE BOCSÁTJA

A' M. TUD. TÁRSASÁG.

Egy évi folyamat' ára rajzokkal 4 ft. velinen 6 ft. cp.

☞ 1839-től kezdve 12 havi füzetben ára 5 ft. velinen 6 ft. 30 kr. cp.

240/P98

M1805

48

This book should be returned to
the Library on or before the last date
stamped below.

A fine is incurred by retaining it
beyond the specified time.

Please return promptly.

2224.213

Magyar tájszotar.
Widener Library

003494396

3 2044 086 545 779